

ΑΠΟΦΑΣΗ ΑΡΙΘΜ. 741/2021*

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

ΣΕ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συνεδρίασε στην Αίθουσα Συνεδριάσεων του 1ου ορόφου του κτηρίου των γραφείων της, επί της οδού Κότσικα 1Α, Αθήνα, την 5^η Μαΐου 2021, ημέρα Τετάρτη και ώρα 10:00, με την εξής σύνθεση:

Πρόεδρος: Ιωάννης Λιανός

Μέλη: Καλλιόπη Μπενετάτου (Αντιπρόεδρος)

Παναγιώτης Φώτης

Ιωάννης Στεφάτος

Μαρία Ιωαννίδου

Μαρία Ιωάννα Ράντου (Εισηγήτρια) και

Σωτήριος Καρκαλάκος.

Τα λοιπά Τακτικά ή/και Αναπληρωματικά Μέλη δεν συμμετείχαν λόγω δικαιολογημένου κωλύματος.

Γραμματέας: Ηλιάνα Κούτρα

Θέμα της συνεδρίασης: Λήψη απόφασης Συνεξέτασης των καταγγελιών: 1) της εταιρίας με την επωνυμία «GREEN OIL ΔΙΥΛΙΣΤΗΡΙΑ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ ΤΟΥ ΑΙΜΟΥ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» κατά των εταιριών: α) «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ» και β) «CYCLON ΕΛΛΑΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΛΙΠΑΝΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΕΙΔΩΝ» και ήδη LPC ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ,

2) του Σωματίου με την επωνυμία «ΣΩ.ΣΥ.ΧΟ. – ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΟΡΥΚΤΕΛΑΙΩΝ» κατά των εταιριών: α) «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ», β) «CYCLON ΕΛΛΑΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΛΙΠΑΝΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΕΙΔΩΝ» και (γ) «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΟΡΥΚΤΕΛΑΙΩΝ», και

---

* Η παρούσα απόφαση εκδίδεται σε επτά επιπλέον εκδόσεις με τα διακριτικά: 1) Έκδοση για το ΦΕΚ, 2) Έκδοση για την εταιρία ΕΛΤΕΠΕ (νυν ΕΝΔΙΑΛΕ ΑΕ), 3) Έκδοση για την εταιρία ΕΛΤΕΠΕ ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ ΑΕ, 4) Έκδοση για την εταιρία CYCLON (νυν LPC), 5) Έκδοση για την εταιρία GREEN OIL ΑΕΒΕ, 6) Έκδοση για την εταιρία ΕΣΚ ΟΙΛ ΑΕΒΕ, 7) Έκδοση για τον [...]. Από τις παραπάνω εκδόσεις έχουν αφαιρεθεί τα απόρρητα επιχειρηματικά στοιχεία (όπου η ένδειξη [...]) τα οποία δεν θα πρέπει να περιέλθουν σε γνώση του αντίστοιχου αποδέκτη της έκδοσης, σύμφωνα με το άρθρο 41 του ν. 3959/2011 (ΦΕΚ 93 Α'/20.4.2011), όπως ισχύει, και τον Κανονισμό Λειτουργίας και Διαχείρισης της Επιτροπής Ανταγωνισμού (ΦΕΚ 54 Β'/16.1.2013). Όπου ήταν δυνατό τα στοιχεία που παραλείφθηκαν αντικαταστάθηκαν με ενδεικτικά ποσά και αριθμούς ή με γενικές περιγραφές (εντός [...]).

3) της εταιρίας με την επωνυμία «ΕΣΚ ΟΙΛ ΑΝΩΝΥΜΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΚΑΙ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΜΕΝΩΝ ΕΛΑΙΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΒΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ» κατά: α) της εταιρίας «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ» και β) κατά [...], [...] της ως άνω εταιρίας

Η υπόθεση συζητήθηκε εξ αναβολής της αρχικώς προγραμματισμένης συνεδρίασης για 8 Μαρτίου 2021.

Πριν την έναρξη της συζητήσεως, ο Πρόεδρος όρισε Γραμματέα της υπόθεσης την υπάλληλο Ηλιάνα Κούτρα με αναπληρώτρια την Ευγενία Ντόρνα.

Στη συζήτηση της υπόθεσης τα νομίμως κλητευθέντα μέρη παραστάθηκαν ως εξής: 1) οι εταιρίες: α) ΕΝ.ΔΙ.Α.Λ.Ε. Α.Ε, β) LPC ΑΕ, και γ) ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΟΡΥΚΤΕΛΑΙΩΝ ΑΕ, παραστάθηκαν με τους νομίμους εκπροσώπους της [...] (ΕΝΔΙΑΛΕ), [...] (LPC) και [...] (LPC) μετά των πληρεξουσίων δικηγόρων Αναστασίας Δρίτσα, Ασημάκη Κομνηνού, Βιολέτας Παναγιωτοπούλου, Ιωάννη Μπιμπλή, Ιάκωβου Σαρμά και Καλλιόπης Σέλελη, 2) η εταιρία GREEN OIL ΔΙΥΛΙΣΤΗΡΙΑ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ ΤΟΥ ΑΙΜΟΥ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ με τον νόμιμο εκπρόσωπό της [...] και 3) το κλητευθέν φυσικό πρόσωπο [...].

Η κλητευθείσα εταιρία Ε.Σ.Κ. ΟΙΛ ΑΝΩΝΥΜΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΚΑΙ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΜΕΝΩΝ ΕΛΑΙΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΒΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑΟΥ δεν παραστάθηκε.

Στην αρχή της συζήτησης το λόγο έλαβε η Εισηγήτρια της υπόθεσης, Μαρία Ιωάννα Ράντου, η οποία ανέπτυξε συνοπτικά το περιεχόμενο της υπ' αριθ. πρωτ. 103/8.1.2021 γραπτής Εισήγησης επί της κρινόμενης υπόθεσης και πρότεινε, για τους λόγους που αναφέρονται αναλυτικά στην Εισήγηση:

Να διαπιστωθεί η παράβαση του άρθρου 2 του ν. 3959/2011 και 102 ΣΛΕΕ από την εταιρία ΕΛΤΕΠΕ (νυν ΕΝΔΙΑΛΕ), για τους λόγους που εκτενώς αναφέρονται ανωτέρω για τη χρονική περίοδο από την 01.1.2004 έως την 15.1.2013.

Να επιβληθεί πρόστιμο στην εταιρία ΕΛΤΕΠΕ (νυν ΕΝΔΙΑΛΕ) αναφορικά με την ως άνω εκτιθέμενη παράβαση του άρθρου 2 του ν. 3959/2011 και 102 ΣΛΕΕ κατά την ως άνω χρονική περίοδο.

Να διαπιστωθεί η παράβαση του άρθρου 2α του ν. 703/1977 από την εταιρία ΕΛΤΕΠΕ (νυν ΕΝΔΙΑΛΕ), για τους λόγους που εκτενώς αναφέρονται ανωτέρω για τη χρονική περίοδο από την 2.8.2004 έως την 1.8.2008.

Να υποχρεωθεί κατά το ανωτέρω σκεπτικό η εταιρία ΕΛΤΕΠΕ (νυν ΕΝΔΙΑΛΕ) να παραλείπει στο μέλλον τις διαπιστωθείσες παραβάσεις των άρθρων 2 ν. 3959/2011 και 102 ΣΛΕΕ.

Να απειληθεί η εταιρία ΕΛΤΕΠΕ (νυν ΕΝΔΙΑΛΕ) με πρόστιμο εάν με απόφαση της Επιτροπής βεβαιώνεται η επανάληψη των διαπιστωθεισών παραβάσεων.

Να απορριφθούν οι καταγγελίες των GREEN OIL, ΕΣΚ ΟΙΛ και ΣΩΣΥΧΟ κατά τους λοιπούς ισχυρισμούς τους ως ουσία αβάσιμες και ως αφορώσες σε ζητήματα που δεν εμπίπτουν στις αρμοδιότητες της Επιτροπής Ανταγωνισμού.

Κατόπιν, τον λόγο έλαβαν οι πληρεξούσιοι δικηγόροι των εταιριών και οι νόμιμοι εκπρόσωποί τους, οι οποίοι τοποθετήθηκαν επί της προαναφερόμενης εισήγησης, ανέπτυξαν τις απόψεις τους, έδωσαν διευκρινίσεις και απάντησαν σε ερωτήσεις που τους υπέβαλαν ο Πρόεδρος και τα μέλη της Επιτροπής. Για τη θεμελίωση των ισχυρισμών τους οι πληρεξούσιοι δικηγόροι ζήτησαν την εξέταση μάρτυρα. Η Επιτροπή, αποδεχόμενη το σχετικό αίτημά τους, εξέτασε τον μάρτυρα, [...].

Με την ολοκλήρωση της ακροαματικής διαδικασίας, οι πληρεξούσιοι δικηγόροι ζήτησαν και ο Πρόεδρος της Επιτροπής χορήγησε προθεσμία επτά (7) εργάσιμων ημερών μετά την παραλαβή των πρακτικών από τα ενδιαφερόμενα μέρη, προκειμένου να υποβάλουν τα συμπληρωματικά υπομνήματά τους.

Η Επιτροπή συνήλθε σε διάσκεψη με την ίδια σύνθεση την 29^η Ιουλίου, ημέρα Πέμπτη και ώρα 11:00, η οποία συνεχίστηκε και ολοκληρώθηκε, την 30^η Ιουλίου 2021 (ημέρα Παρασκευή και ώρα 13:00), στην ως άνω αίθουσα συνεδριάσεων του 1^{ου} ορόφου των Γραφείων της, με τη συμμετοχή της Εισηγήτριας, Μαρίας Ιωάννας Ράντου, η οποία δεν έλαβε μέρος στην ψηφοφορία, και, αφού έλαβε υπόψη τα στοιχεία του φακέλου της κρινόμενης υπόθεσης, την Εισήγηση, τις απόψεις που διατύπωσαν προφορικώς τα ενδιαφερόμενα μέρη κατά τη συζήτηση της υπόθεσης και με τα υπομνήματα, τα οποία υπέβαλαν, καθώς και τα όσα κατέθεσε ο μάρτυρας κατά την ακροαματική διαδικασία,

ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΩΣ ΕΞΗΣ:

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1. ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΑ ΤΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ	
1.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	
1.2. ΟΙ ΣΥΝΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΕΣ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΕΣ	
2. ΤΑ ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΑ ΜΕΡΗ.....	
2.1. ΟΙ ΚΑΤΑΓΓΕΛΛΟΥΣΕΣ.....	
2.2. ΟΙ ΚΑΤΑΓΓΕΛΛΟΜΕΝΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ.....	
3. ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΣΧΕΤΙΚΩΝ ΑΓΟΡΩΝ	
3.1. ΣΧΕΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ	
3.2. ΣΧΕΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΑΓΟΡΑ	
4. ΔΟΜΗ ΑΓΟΡΩΝ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΑΛΕ, ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΛΕ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΣΣΕΔ ΑΛΕ	

4.1.	ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ – ΟΡΙΣΜΟΙ.....
4.2.	ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ .....
4.3.	Η ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΑΛΕ.....
4.4.	ΜΕΡΙΔΙΑ ΑΓΟΡΑΣ ΤΩΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΛΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΩΝ ΤΟΥΣ .....
5.	ΕΞΕΤΑΣΗ ΤΗΣ ΥΠΟ ΚΡΙΣΗ ΥΠΟΘΕΣΗΣ ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ 1 ΚΑΙ 2 ΤΩΝ Ν. 703/1977 ΚΑΙ ΤΟΥ Ν. 3959/2011, ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 2Α ΤΟΥ Ν. 703/1977 ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ 101 ΚΑΙ 102 ΣΛΕΕ .....
5.1.	ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ .....
5.2.	ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΔΙΚΑΙΟ .....
5.3.	ΕΠΗΡΕΑΣΜΟΣ ΕΝΔΟΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ & ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ ΤΗΣ ΣΛΕΕ.....
	Α (Α) ΟΙ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΛΤΕΠΕ (ΝΥΝ ΕΝΔΙΑΛΕ) ΜΕ ΤΟΥΣ ΣΥΛΛΕΚΤΕΣ ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 1 ΤΩΝ Ν. 703/1977 ΚΑΙ 3959/2011 ΚΑΙ 101 ΣΛΕΕ...
5.4.	Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ .....
5.5.	Η ΥΠΑΡΞΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΜΕΤΑΞΥ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ .....
5.6.	ΕΞΕΤΑΣΗ ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΜΕΤΑΞΥ ΕΝΔΙΑΛΕ, CYCLON ΚΑΙ ΕΛΤΕΠΕ ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ .....
	Α (Β) ΟΙ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΛΤΕΠΕ (ΝΥΝ ΕΝΔΙΑΛΕ) ΜΕ ΤΟΥΣ ΣΥΛΛΕΚΤΕΣ ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ 2 ΚΑΙ 2Α ΤΟΥ Ν. 703 1977, 2 ΤΟΥ Ν. 3959/2011 ΚΑΙ 102 ΣΛΕΕ .....
5.7.	ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ.....
5.8.	ΛΟΙΠΟΙ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟΙ ΚΑΤΑΧΡΗΣΤΙΚΟΙ ΣΥΜΒΑΤΙΚΟΙ ΟΡΟΙ .....
5.9.	ΜΟΝΟΜΕΡΗΣ ΕΠΙΒΟΛΗ ΤΙΜΩΝ .....
	ΜΕΡΟΣ Β: ΟΙ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΛΤΕΠΕ (ΝΥΝ ΕΝΔΙΑΛΕ) ΣΤΗΝ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΤΗΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΞΙΟΠΟΙΗΤΕΣ ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ 2 ΤΟΥ Ν. 703 1977 ΚΑΙ ΤΟΥ Ν. 3959/2011 ΚΑΙ 102 ΣΛΕΕ .....
5.10.	ΓΕΝΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ ΤΗΣ ΕΝΔΙΑΛΕ ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΞΙΟΠΟΙΗΤΕΣ.....
5.11.	ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ .....
5.12.	ΑΡΝΗΣΗ ΠΡΟΜΗΘΕΙΑΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ GREEN OIL.....
6.	Η ΧΡΟΝΙΚΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΩΝ ΠΑΡΑΒΑΣΕΩΝ .....
7.	ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΠΙΒΟΛΗ ΚΥΡΩΣΕΩΝ.....
7.1.	ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΚΥΡΩΣΕΙΣ .....
7.2.	ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΥΨΟΥΣ ΤΟΥ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ .....
7.3.	ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΣΤΗΝ ΥΠΟ ΚΡΙΣΗ ΥΠΟΘΕΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΛΟΓΙΣΜΟΣ .....
7.4.	ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ .....

1. ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΑ ΤΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ

1.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Η παρούσα υπόθεση αφορά στη συνεξέταση των ακόλουθων καταγγελιών:

α) της καταγγελίας που κατατέθηκε την 8.4.2008 (υπ' αρ. πρωτ. 2374) στη Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού (εφεξής και «ΓΔΑ») από την εταιρία με την επωνυμία «GREEN OIL ΔΙΥΛΙΣΤΗΡΙΑ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ ΤΟΥ ΑΙΜΟΥ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» και το διακριτικό τίτλο «GREEN OIL ΑΕΒΕ» (εφεξής και «GREEN OIL») κατά των εταιριών με την επωνυμία «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ» και το διακριτικό τίτλο «ΕΛΤΕΠΕ ΑΕ» (εφεξής και «ΕΛΤΕΠΕ» ή «ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ» ή «ΕΝΔΙΑΛΕ») και «CYCLON ΕΛΛΑΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΛΙΠΑΝΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΕΙΔΩΝ» (εφεξής και «CYCLON» ή «LPC») για παραβάσεις των άρθρων 1, και 2 του Ν. 703/1977 (εφεξής και «Πρώτη Καταγγελία»).

β) της καταγγελίας που κατατέθηκε την 22.9.2008 (υπ' αρ. πρωτ. 6409) στη ΓΔΑ από το σωματείο με την επωνυμία «ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΣΥΛΛΕΚΤΩΝ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΟΡΥΚΤΕΛΑΙΩΝ (ΣΩ.ΣΥ.ΧΟ)» (εφεξής και «ΣΩΣΥΧΟ») κατά των εταιριών ΕΛΤΕΠΕ, CYCLON και «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΟΡΥΚΤΕΛΑΙΩΝ» (εφεξής και «ΕΛΤΕΠΕ ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ» ή «ΕΛΤΕΠΕ Κ/Ξ») για παραβάσεις των άρθρων 1 2 και 2α του Ν. 703/1977 (εφεξής και «Δεύτερη Καταγγελία») και

γ) της καταγγελίας που κατατέθηκε την 12.7.2012 (υπ' αρ. πρωτ. 5821) στη ΓΔΑ από την εταιρία με την επωνυμία «Ε.Σ.Κ. ΟΙΛ ΑΝΩΝΥΜΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΚΑΙ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΜΕΝΩΝ ΕΛΑΙΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΒΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ» και το διακριτικό τίτλο «Ε.Σ.Κ. ΟΙΛ ΒΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟ Α.Β.Ε.Ε.» (εφεξής «ΕΣΚ ΟΙΛ») κατά της εταιρίας ΕΛΤΕΠΕ και του [...], [...] της ΕΛΤΕΠΕ για παραβάσεις του άρθρου 2 του Ν. 3959/2011 (εφεξής και «Τρίτη Καταγγελία»).

1.2. ΟΙ ΣΥΝΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΕΣ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΕΣ

1.2.1. Η Πρώτη Καταγγελία (GREEN OIL)

2. Σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην Πρώτη Καταγγελία¹, η πρώτη καταγγελλόμενη ΕΛΤΕΠΕ (νυν ΕΝΔΙΑΛΕ), η οποία αποτελεί θυγατρική εταιρία της δεύτερης καταγγελλόμενης CYCLON, έχει τη μοναδική εγκεκριμένη από το κράτος, άδεια συλλογής και διαχείρισης Απόβλητων Λιπαντικών Ελαίων² (εφεξής και «ΑΛΕ»), τα οποία αποτελούν την πρώτη ύλη των εργοστασίων αναγέννησης ΑΛΕ. Τέτοια εργοστάσια λειτουργούν, μεταξύ άλλων, οι εταιρίες CYCLON (καταγγελλόμενη) και GREEN OIL (καταγγέλουσα). Η καταγγέλουσα

¹ Με αρ. πρωτ. 2374/8.4.2008.

² Εννοείται η μοναδική εγκεκριμένη άδεια συλλογικού συστήματος εναλλακτικής διαχείρισης Αποβλήτων Λιπαντικών Ελαίων (βλ. ΦΕΚ Β905/17.6.2004), βλ. σχετική ανάλυση σε κατωτέρω ενότητα σχετικά με το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο.

ισχυρίζεται ότι από το 2004, κατά το οποίο η ΕΛΤΕΠΕ εγκρίθηκε ως Συλλογικό Σύστημα Εναλλακτικής Διαχείρισης ΑΛΕ (εφεξής και «ΣΣΕΔ»), «με διάφορες προφάσεις απέφηνε επιδεικτικά» να διαθέσει στη GREEN OIL «έσω και ένα λίτρο από τα συλλεγόμενα ΑΛΕ» παρά τις επανειλημμένες διαμαρτυρίες στα αρμόδια όργανα ελέγχου της Δημόσιας Διοίκησης και τις εκ μέρους τους συστάσεις προς την ΕΛΤΕΠΕ³.

3. Περαιτέρω, σύμφωνα με τους ισχυρισμούς της καταγγέλλουσας, η ΕΛΤΕΠΕ, λειτουργώντας μονοπωλιακά, έχει αποκλείσει ολοκληρωτικά την εταιρία GREEN OIL από τη διανομή και διάθεση των συλλεγόμενων ΑΛΕ και, κατ' επέκταση, από την προμήθεια της πρώτης ύλης για τη λειτουργία του εργοστασίου της, γεγονός που συνεπάγεται ότι η μονάδα της GREEN OIL, η οποία, όπως η ίδια υποστηρίζει, είναι η μοναδική στην Ελλάδα της ίδιας σχεδόν παραγωγικής δυναμικότητας με τη CYCLON, παραμένει ανενεργή με παράλληλη συνεχή εκροή των πάγιων εξόδων της.
4. Η καταγγέλλουσα ισχυρίζεται ακόμη ότι η εταιρία CYCLON, μέσω της θυγατρικής της ΕΛΤΕΠΕ, προμηθεύεται ένα πολύ μεγάλο ποσοστό των συλλεγόμενων ΑΛΕ και «έχει καταφέρει όχι μόνο να ελέγχει την πρώτη ύλη των άλλων εργοστασίων άρα και την παραγωγή τους, αλλά και να προμηθεύεται πρώτη ύλη σε πιθανώς, πολύ χαμηλότερο τελικό κόστος από ότι κάποια άλλη εταιρία, από την στιγμή που η ΕΛΤΕΠΕ ΑΕ είναι θυγατρική της κατά 100%»⁴.
5. Τέλος, σύμφωνα με την καταγγελία της GREEN OIL, επειδή η διαχείριση των αποβλήτων αποτελεί εθνικό στόχο και η συλλογή και διαχείριση των ΑΛΕ είναι ένας τομέας στον οποίο τόσο η ΕΕ όσο και η Ελλάδα δίνουν ιδιαίτερη βαρύτητα για την ορθή τήρηση των νόμιμων διαδικασιών και κυρίως του ελεύθερου ανταγωνισμού, η στρέβλωση του ανταγωνισμού στον τομέα αυτό απειλεί το δημόσιο συμφέρον⁵.

1.2.2. Η Δεύτερη Καταγγελία (ΣΩΣΥΧΟ)

6. Στην καταγγελία⁶ του το ΣΩΣΥΧΟ⁷ (σωματείο στο οποίο συμμετείχε, κατά τον χρόνο υποβολής της καταγγελίας, η συντριπτική πλειοψηφία των εν ενεργεία συλλεκτών χρησιμοποιημένων ορυκτελαίων της χώρας), ανέφερε ότι παραδοσιακά, ο ανταγωνισμός μεταξύ των συλλεκτών και των εμπόρων ΑΛΕ βασιζόταν στην τιμή αγοράς σε συνδυασμό με την ικανότητα και ένταση εργασίας σε ατομικό επίπεδο, ενώ η τιμή αγοράς και πώλησης των ΑΛΕ διαμορφωνόταν ανάλογα με τη ζήτηση, τη χρήση και την τιμή του αργού πετρελαίου, παράγωγο της διύλισης του οποίου είναι το βασικό έλαιο⁸. Η ως άνω κατάσταση της αγοράς μεταβλήθηκε, σύμφωνα με το ΣΩΣΥΧΟ, μετά την εισαγωγή σχετικού νομοθετικού πλαισίου⁹ για τη θέσπιση όρων και περιορισμών στη διαχείριση των ΑΛΕ και

³ Επισημαίνεται ότι η GREEN OIL επισύναψε στην καταγγελία της α) την από 05.12.2007 εξώδικη δήλωσή της προς την ΕΛΤΕΠΕ, και β) το υπ' αρ. πρωτ. 182113/17.3.2008 έγγραφο του ΓΕΣΔΠΑΠ (Γραφείο Εναλλακτικής Διαχείρισης Συσκευασιών και Άλλων Προϊόντων, του τότε ΥΠΕΧΩΔΕ).

⁴ Βλ. σελ. 4 καταγγελίας GREEN OIL.

⁵ Στο πλαίσιο αυτό, η GREEN OIL ζητούσε να θεωρηθεί η μονοπωλιακή συμπεριφορά των καταγγελλομένων εταιριών ως θίγουσα το δημόσιο συμφέρον και να εξεταστεί αυτεπαγγέλτως, από την Επιτροπή Ανταγωνισμού, η δυνατότητα λήψης ασφαλιστικών μέτρων κατ' αυτών σύμφωνα με το άρθρο 9, παρ. 5 του Ν. 703/1977, όπως ίσχυε κατά τον χρόνο υποβολής της καταγγελίας.

⁶ Το ΣΩΣΥΧΟ επισύναψε στην καταγγελία του δεκαπέντε (15) έγγραφα.

⁷ Βλ. υπ' αρ. πρωτ. 6409/22.9.2008 καταγγελία.

⁸ Βλ. σελ. 3 καταγγελίας ΣΩΣΥΧΟ.

⁹ Με τον Ν. 2939/2001 (ΦΕΚ Α179/6.8.2001) και ιδίως με το ΠΔ 82/2004 (ΦΕΚ Α64/2.3.2004).

την πρόβλεψη για τη δημιουργία ΣΣΕΔ για την ορθή συλλογή και διαχείριση των ΑΛΕ. Οι σημαντικές αλλαγές στο σύνολο της αγοράς των ΑΛΕ, όπως ανέφερε το ΣΩΣΥΧΟ, επήλθαν μετά τη σύσταση και λειτουργία της ΕΛΤΕΠΕ, που αποτέλεσε το ένα και μοναδικό αδειοδοτημένο ΣΣΕΔ ΑΛΕ.

7. Πιο συγκεκριμένα, το ΣΩΣΥΧΟ ανέφερε ότι, με τη σύσταση της ΕΛΤΕΠΕ, και λόγω της σύνδεσής της με την εταιρία CYCLON¹⁰, επήλθε στρέβλωση του ανταγωνισμού, λόγω των καταχρηστικών πρακτικών των δύο συνδεδεμένων εταιριών, καθώς και της εταιρίας ΕΛΤΕΠΕ ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ. Στο θέμα αυτό το ΣΩΣΥΧΟ σημειώνει ότι η CYCLON, η οποία είναι ο μοναδικός εταίρος της ΕΛΤΕΠΕ, αποτελεί τον κύριο, αν όχι μοναδικό, ανακυκλωτή στον οποίο η ΕΛΤΕΠΕ ως ΣΣΕΔ πωλεί τα ΑΛΕ που αγοράζει από τους συλλέκτες, και ότι οι δύο αυτές εταιρίες συνέστησαν από κοινού την ΕΛΤΕΠΕ ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ με σκοπό τη συλλογή ΑΛΕ και στόχο «την αλίευση του πελατολογίου των υφιστάμενων [ενν. κατά τον χρόνο υποβολής της καταγγελίας] αδειοδοτημένων συλλεκτών»¹¹.
8. Με τον τρόπο αυτό, το Σωματείο ανέφερε στην καταγγελία του ότι οι ως άνω συνδεδεμένες εταιρίες, λειτουργώντας από κοινού, συστηματικά καταχρώνται τη δεσπόζουσα θέση τους και εκμεταλλεύονται τη σχέση οικονομικής εξάρτησης των συλλεκτών μελών του Σωματείου μέσω: α) του μονομερούς και αυθαίρετου καθορισμού της τιμής αγοράς των ΑΛΕ από την ΕΛΤΕΠΕ και με τη διαρκή μείωση αυτής, και β) της υφαρπαγής του πελατολογίου των συλλεκτών του Σωματείου από την ΕΛΤΕΠΕ ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ.
9. Ειδικότερα, ως προς τον καθορισμό τιμών, το ΣΩΣΥΧΟ ανέφερε ότι η ΕΛΤΕΠΕ είχε μειώσει την τιμή αγοράς των ΑΛΕ κατά το χρονικό διάστημα 2004 έως 2008, μονομερώς χωρίς διαπραγμάτευση με αυθαίρετες αποφάσεις της, σε ένα ποσοστό της τάξεως του 25%, ενώ το ίδιο διάστημα η τιμή των καυσίμων στη διεθνή αγορά, από τη διακύμανση της οποίας, σύμφωνα με την καταγγελία, θα έπρεπε να εξαρτώνται οι τιμές αγοράς των ΑΛΕ, είχε υπερδιπλασιαστεί από €151 το 2004 σε €308 το 2008. Περαιτέρω, ανέφερε ότι η τιμή των υγρών καυσίμων που αποτελεί σημαντικό παράγοντα κόστους της δραστηριότητάς τους είχε αυξηθεί κατά 70%¹².
10. Ως προς την υφαρπαγή πελατολογίου, το ΣΩΣΥΧΟ ανέφερε ότι η ΕΛΤΕΠΕ ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ, η οποία έχει τη δυνατότητα να διαμορφώνει ελεύθερα τις τιμές αγοράς των ΑΛΕ από τα σημεία συλλογής, προχώρησε σταδιακά στην απορρόφηση τμήματος του πελατολογίου των μελών του ΣΩΣΥΧΟ, το οποίο κατά τον χρόνο κατάθεσης της καταγγελίας έφθανε το 20%¹³.

¹⁰ Βλ. σελ. 4-5 καταγγελίας ΣΩΣΥΧΟ.

¹¹ Βλ. σελ. 11 καταγγελίας ΣΩΣΥΧΟ.

¹² Βλ. σελ. 6 έως 8 καταγγελίας ΣΩΣΥΧΟ.

¹³ Βλ. σελ. 10 καταγγελίας ΣΩΣΥΧΟ.

1.2.3. Η Τρίτη Καταγγελία (ΕΣΚ ΟΙΑ)

11. Στο ίδιο πνεύμα με τις προαναφερόμενες καταγγελίες, η ΕΣΚ ΟΙΑ¹⁴ καταγγέλλει την καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσης από την ΕΛΤΕΠΕ¹⁵, η οποία αποσκοπεί σύμφωνα με την καταγγελία στον εξοβελισμό των ανταγωνιστών και στην ενίσχυση της θέσης της συνδεδεμένης με αυτήν εταιρίας, ΕΛΤΕΠΕ ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ στην αγορά της συλλογής των ΑΛΕ, ενώ με την καταγγελία της δηλώνει ότι υιοθετεί τα λεγόμενα της καταγγελίας ΣΩΣΥΧΟ, την οποία και προσκόμισε στα σχετικά έγγραφά της¹⁶. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται στην καταγγελία: *«Ουσιαστικά το σχήμα CYCLON A.E., ΕΛΤΕΠΕ A.E., ΕΛΤΕΠΕ Κοινοπραξία είναι ένα καρτέλ το οποίο καταχρηστικώς εκμεταλλεύεται την δεσπόζουσα θέση της ΕΛΤΕΠΕ A.E. προς εμπορικό του όφελος, κατά παράβαση του Δικαίου του Ελεύθερου Ανταγωνισμού [άρθρον 2 ν. 3959/2011, όπως τροποποίησε τον ν. 703/1977]»¹⁷.*
12. Σύμφωνα με την ΕΣΚ ΟΙΑ, αυτό επιτυγχάνεται κυρίως μέσω του καθορισμού μονομερώς χαμηλών τιμών αγοράς των ΑΛΕ από το ΣΣΕΔ της ΕΛΤΕΠΕ, οι οποίες οδηγούν στην προσφορά χαμηλών τιμών από τους συλλέκτες προς τους πελάτες τους, και τη συνακόλουθη προσφορά υψηλών τιμών στους ίδιους πελάτες από την ΕΛΤΕΠΕ ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ. Ειδικότερα, σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην καταγγελία, η ΕΛΤΕΠΕ καθορίζει τις τιμές αγοράς κατά παράβαση του ελεύθερου ανταγωνισμού χωρίς να τις συσχετίζει με τις διεθνείς χρηματιστηριακές τιμές του πετρελαίου και των λοιπών πετρελαϊκών ειδών και βασικών ελαίων¹⁸ αλλά και επιβάλλει μονομερώς χωρίς προηγούμενη διαπραγμάτευση, προειδοποίηση ή αιτιολογία, μειώσεις στις εν λόγω τιμές¹⁹.
13. Η ΕΣΚ ΟΙΑ επιπλέον υποστηρίζει ότι η ΕΛΤΕΠΕ, με την τιμολόγηση που επιβάλλει στην αγορά των ΑΛΕ, επιφυλάσσει προνομιακή μεταχείριση της ΕΛΤΕΠΕ ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ καθώς, την ίδια στιγμή που η ΕΛΤΕΠΕ καθορίζει χαμηλές τιμές αγοράς στον χώρο της εμπορίας των ΑΛΕ, η ΕΛΤΕΠΕ ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ αγοράζει ΑΛΕ σε τιμές πολύ υψηλότερες από τις τιμές που δεσμεύονται οι συλλέκτες όπως η ΕΣΚ ΟΙΑ μέσω της συμμετοχής τους στο ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ²⁰. Σύμφωνα με την ΕΣΚ ΟΙΑ, ο σκοπός αυτής της πρακτικής *«είναι να περιορίσει αφενός την ανταγωνιστική μας δυναμική και αύξηση του εμπορικού μας μεριδίου*

¹⁴ Αντίγραφο της καταγγελίας της ΕΣΚ ΟΙΑ διαβιβάστηκε στη ΓΔΑ από το Γραφείο του Υφυπουργού του Υπουργείου Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας, Υποδομών, Μεταφορών & Δικτύων στις 8.8.2012 (υπ' αρ. πρωτ. 6387). Πρόκειται για το κύριο μέρος της καταγγελίας (49 σελίδες), χωρίς να επισυνάπτονται έγγραφα.

¹⁵ Βλ. υπ' αρ. πρωτ. 5821/12.7.2012 καταγγελία της. Επιπλέον, στις 23.4.2012 η ΕΣΚ ΟΙΑ είχε καταθέσει την υπ' αρ. πρωτ. 3716/23.4.2012 αναφορά στην Επιτροπή Ανταγωνισμού. Η ίδια αναφορά επιπλέον κατατέθηκε στη Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος του ΥΠΕΚΑ, στην Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Επιχειρησιακού Προγράμματος ΥΠΕΚΑ και στον Γενικό Επιθεωρητή Δημοσίας Διοίκησης και κοινοποιήθηκε στο Γραφείο Εναλλακτικής Διαχείρισης Συσκευασιών και Άλλων Προϊόντων (ΓΕΔΣΑΠ) και τον Ελληνικό Οργανισμό Ανακύκλωσης (ΕΟΑΝ). Το περιεχόμενο της αναφοράς αφορά κυρίως στην άρνηση της ΕΣΚ ΟΙΑ να υπογράψει σύμβαση συνεργασίας με το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ θεωρώντας ότι οι όροι είναι καταχρηστικοί και καταπατούν τα εμπορικά της δικαιώματα.

¹⁶ Βλ. παρ. 10 της καταγγελίας ΕΣΚ ΟΙΑ.

¹⁷ Βλ. σελ. 5 καταγγελίας ΕΣΚ ΟΙΑ. Αντίστοιχη αναφορά περιλαμβάνεται και στις σελ. 31 και 32 της καταγγελίας ΕΣΚ ΟΙΑ. Επισημαίνεται ότι η αναφορά στο άρθρο 2 φαίνεται να υποδεικνύει ότι η λέξη καρτέλ δεν αναφέρεται με την ακριβή έννοια του όρου κατά το δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού.

¹⁸ Βλ. σελ. 30 της καταγγελίας ΕΣΚ ΟΙΑ.

¹⁹ Βλ. σελ. 35 της καταγγελίας ΕΣΚ ΟΙΑ.

²⁰ Βλ. παρ. 5, σελ. 31 της καταγγελίας ΕΣΚ ΟΙΑ.

στην αγορά αποβλήτων λιπαντικών ελαίων, αλλά και να καταστήσει ταυτοχρόνως την εμπορική της “θυγατέρα”, ΕΛΤΕΠΕ ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ, ως την μοναδική συμφέρουσα εμπορική επιλογή για τους συλλέκτες ελαίων, ούτως ώστε να παραμείνει ως ο μοναδικός “παίκτης” στην αγορά, εξοβελίζοντας εμάς τους υπόλοιπους»²¹.

14. Πέραν του καθορισμού τιμών και της διακριτικής μεταχείρισης, η ΕΣΚ ΟΙΑ καταγγέλλει γενικότερα ότι οι συμβάσεις συνεργασίας των συλλεκτών με το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ, οι οποίες, σημειώνεται, αποτελούν απαραίτητη κατά νόμο προϋπόθεση για την άσκηση της δραστηριότητας της συλλογής και μεταφοράς ΑΛΕ, περιέχουν ορισμένους καταχρηστικούς και δεσμευτικούς όρους²². Επιπροσθέτως, η καταγγέλλουσα αναφέρει ότι η ΕΛΤΕΠΕ στις συμβάσεις που υπογράφει τόσο με τους συλλέκτες όσο και με τους αξιοποιητές περιλαμβάνει ρήτρες αποκλειστικής πώλησης ΑΛΕ, οι οποίες, κατά την καταγγέλλουσα, περιορίζουν το εμπόριο και στρεβλώνουν τον ανταγωνισμό²³. Σημειώνεται επίσης ότι, σύμφωνα με την ΕΣΚ ΟΙΑ, σε περίπτωση άρνησης υπογραφής της σύμβασης με την ΕΛΤΕΠΕ ή προσπάθειας τροποποίησης όρων αυτής η τελευταία προβαίνει σε αντίποινα²⁴.
15. Τέλος, η ΕΣΚ ΟΙΑ αναφέρεται και σε άλλες συμπεριφορές της ΕΛΤΕΠΕ, ή/και των συνδεδεμένων με αυτήν επιχειρήσεων CYCLON και ΕΛΤΕΠΕ ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ, οι οποίες αποσκοπούν κατά την ίδια στην υφαρπαγή του πελατολογίου της και τον εξοβελισμό της από την αγορά. Ειδικότερα, η ΕΣΚ ΟΙΑ ισχυρίζεται ότι η ΕΛΤΕΠΕ «...εκμεταλλεζόμενη την πλήρη γνώση της εμπορικής μας δραστηριότητας, ως εποπτεύουσα αρχή μας, και προκειμένου να ενοήσει τα εμπορικά συμφέροντα της ΕΛΤΕΠΕ ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ, υποκλέπτει το πελατολόγιό μας, και παραδίδει τα πλήρη στοιχεία του στην ως άνω Κοινοπραξία με σκοπό την υφαρπαγή των πελατών μας, προς ίδιον όφελος»²⁵. Σύμφωνα με την καταγγέλλουσα «το ΣΕΔ υποκλέπτει το πελατολόγιο και επισκέπτεται τα συγκεκριμένα σημεία δηλώνοντας ότι είναι η μοναδική νόμιμη εταιρεία που δύναται να διαχειριστεί αυτά τα απόβλητα». Περαιτέρω, καταγγέλλεται ότι ο διακριτικός τίτλος «ΕΛΤΕΠΕ» είναι ίδιος τόσο στο ΣΣΕΔ όσο και στην ΕΛΤΕΠΕ ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ για καθαρά εμπορικούς λόγους, καθώς έτσι η ΕΛΤΕΠΕ ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ ως εταιρία συλλογής εμφανίζεται ως εκπρόσωπος του ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ^{26,27}.

²¹ Βλ. σελ. 36 παρ. 11 της καταγγελίας ΕΣΚ ΟΙΑ.

²² Βλ. σελ. 32 της καταγγελίας ΕΣΚ ΟΙΑ.

²³ Βλ. σελ. 31 της καταγγελίας της ΕΣΚ ΟΙΑ.

²⁴ Βλ. παρ. 9 σελ. 34 καταγγελίας ΕΣΚ ΟΙΑ.

²⁵ Βλ. σελ. 37 παρ. 13 της καταγγελίας ΕΣΚ ΟΙΑ. Αντίστοιχες αναφορές και στις σελ. 40 και 41 της καταγγελίας ΕΣΚ ΟΙΑ.

²⁶ Βλ. σελ. 5 καταγγελίας ΕΣΚ ΟΙΑ και αντίστοιχη αναφορά στη σελ. 3 αυτής.

²⁷ Στο πλαίσιο αυτό, σύμφωνα με την καταγγελία της ΕΣΚ ΟΙΑ, εκπρόσωποι της ΕΛΤΕΠΕ εμφανίζονταν ενώπιον των πελατών της ΕΣΚ ΟΙΑ διαβάλλοντας τη φήμη της ΕΣΚ ΟΙΑ για παράνομη διακίνηση ΑΛΕ και για χρήση μη νόμιμων Εντύπων Αναγνώρισης πιέζοντας για την υπογραφή νέων διορθωτικών Εντύπων Αναγνώρισης εκδιδόμενων από την ΕΛΤΕΠΕ ή την ΕΛΤΕΠΕ ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ υποχρεώνοντας ταυτόχρονα τον πελάτη να διακόψει τη συνεργασία με την ΕΣΚ ΟΙΑ και να παραδίδει εφεξής τα ΑΛΕ στην ΕΛΤΕΠΕ ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ. Βλ. καταγγελία σελ. 37 παρ. 14. Ως προς το ζήτημα της υφαρπαγής σημείου συλλογής και διακίνησης διορθωτικών εντύπων η ΕΣΚ ΟΙΑ κατέθεσε και σχετική μήνυση, αντίγραφο της οποίας ήταν συνημμένο στην καταγγελία.

16. Ενόψει των ανωτέρω, η καταγγέλλουσα αιτείτο με την καταγγελία της την επιβολή κυρώσεων προς την ΕΛΤΕΠΕ και στην ΕΛΤΕΠΕ ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ, καθώς και αυτοτελές πρόστιμο προς τον Πρόεδρο και Διευθύνοντα Σύμβουλο της ΕΛΤΕΠΕ²⁸.

1.2.4. Τα μέτρα έρευνας της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού (ΓΔΑ)

1.2.4.1. Οι ενέργειες της ΓΔΑ σε σχέση με την Πρώτη Καταγγελία

17. Στο πλαίσιο εξέτασης της εν λόγω υπόθεσης λήφθηκαν καταθέσεις στις 19.6.2009 από τον κ. [...]της καταγγέλλουσας GREEN OIL²⁹, και στη 1.6.2009 από τον κ. [...] της καταγγελλόμενης ΕΛΤΕΠΕ (νυν ΕΝΔΙΑΛΕ)³⁰.
18. Η καταγγέλλουσα GREEN OIL, πλέον της καταγγελίας, κατέθεσε πλήθος συμπληρωματικών στοιχείων³¹ και απάντησε σε σχετικά ερωτηματολόγια της ΓΔΑ³².
19. Στην καταγγελλόμενη ΕΛΤΕΠΕ εστάλησαν επιστολές παροχής στοιχείων την 7.5.2008³³, την 9.7.2009³⁴ και την 11.6.2013³⁵ και λήφθηκαν σχετικές απαντήσεις³⁶. Η ΕΛΤΕΠΕ κατέθεσε επίσης πλήθος σχετικών με την υπόθεση στοιχείων³⁷.
20. Στην καταγγελλόμενη CYCLON εστάλησαν επιστολές παροχής στοιχείων την 9.6.2009³⁸ και την 11.6.2013³⁹ και λήφθηκαν σχετικές απαντήσεις⁴⁰.
21. Επιπλέον, η ΓΔΑ απέστειλε επιστολές παροχής στοιχείων προς τη Διεύθυνση Ορυκτού Πλούτου και Βιομηχανίας της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Ροδόπης Έβρου την 13.10.2008⁴¹ και 9.6.2009⁴² και έλαβε σχετικές απαντήσεις⁴³.

---

²⁸ Η ΕΣΚ ΟΙΛ αιτούνταν περαιτέρω την άμεση λήψη ασφαλιστικών μέτρων με τα οποία να υποχρεώσει την ΕΛΤΕΠΕ να απόσχει από κάθε ενέργεια ανανέωσης των τότε ισχυουσών εμπορικών της συμβάσεων με την ΕΣΚ ΟΙΛ.

²⁹ Μετά από την υπ' αρ. πρωτ. οικ.4837/15.6.2009 πρόσκληση.

³⁰ Μετά από την υπ' αρ. πρωτ. οικ. 4147/21.5.2009 πρόσκληση.

³¹ Βλ. τα υπ' αρ. πρωτ. 3167/15.4.2009, 5688/16.7.2009, 7422/14.10.2009, 7824/27.10.2009, 5938/29.9.2010, 2775/11.5.2011, 3228/31.5.2011, 6044/23.7.2012, 6584/24.8.2012, 7052/18.9.2012, 7053/18.9.2012, 8783/8.11.2012, 8784/08.11.2012, 9323/26.11.2012, 9365/27.11.2012, 9636/06.12.2012, 9637/6.12.2012, 116/4.1.2013, 998/30.1.2013, 1480/13.2.2013, 1481/13.2.2013, 1717/21.2.2013 και 3332/17.4.2013 εισερχόμενα έγγραφα.

³² Βλ. επιστολές παροχής στοιχείων της ΓΔΑ με αρ. πρωτ. οικ.7807/8.10.2012 και οικ.4017/17.5.2013 και απαντητικές επιστολές της GREEN OIL με αρ. πρωτ. 8504/30.10.2012 και 5599/12.7.2013.

³³ Με αρ. πρωτ. οικ. 3081/7.5.2008.

³⁴ Με αρ. πρωτ. οικ. 5528/9.7.2009.

³⁵ Με αρ. πρωτ. οικ. 4761/11.6.2013.

³⁶ Με αρ. πρωτ. 3975/17.6.2008, 6235/14.8.2009 και 5122/26.7.2013 αντίστοιχα.

³⁷ Βλ. τα υπ' αρ. πρωτ. 4563/8.7.2008, 5011/25.7.2008, 5199/4.8.2008, 4763/11.7.2009, 4873/16.7.2009, 8475/26.11.2009, 8476/26.11.2009, 4049/3.5.2012, 3047/9.4.2013 και 3376/18.4.2013 εισερχόμενα έγγραφα.

³⁸ Με αρ. πρωτ. οικ. 4692/9.6.2009.

³⁹ Με αρ. πρωτ. οικ. 4760/11.6.2013.

⁴⁰ Με αρ. πρωτ. 5262/30.11.2009 και 5240/1.7.2013 αντίστοιχα. Η CYCLON έστειλε συμπληρωματικά και την επιστολή υπ' αρ. πρωτ. 8477/26.11.2009 με σχετικά στοιχεία.

⁴¹ Με αρ. πρωτ. οικ. 7109/13.10.2008.

⁴² Με αρ. πρωτ. οικ. 4691/9.6.2009.

⁴³ Με αρ. πρωτ. 7673/3.11.2008 και 5289/1.7.2009 αντίστοιχα.

1.2.4.2. Οι ενέργειες της ΓΔΑ σε σχέση με τη Δεύτερη Καταγγελία

22. Την 20.4.2010, η ΓΔΑ απέστειλε επιστολή παροχής στοιχείων⁴⁴ στην καταγγελλόμενη ΕΛΤΕΠΕ, η οποία απάντησε με σχετικές απαντητικές επιστολές και, κατόπιν, κατέθεσε και σχετικό με την υπόθεση υπόμνημα⁴⁵.
23. Επιπλέον, η ΓΔΑ απέστειλε επιστολή παροχής στοιχείων στο Γραφείο Εναλλακτικής Διαχείρισης Συσκευασιών και Άλλων Προϊόντων της Γενικής Διεύθυνσης Περιβάλλοντος του ΥΠΕΚΑ (ΓΕΔΣΑΠ) την 23.4.2010⁴⁶ και έλαβε σχετική απάντηση⁴⁷.
24. Σημειώνεται ότι το καταγγέλλον ΣΩΣΥΧΟ, πλέον της καταγγελίας, κατέθεσε με επιστολή του και πλήθος συμπληρωματικών στοιχείων⁴⁸.

1.2.4.3. Οι ενέργειες της ΓΔΑ σε σχέση με την Τρίτη Καταγγελία

25. Η ΓΔΑ απέστειλε την 24.12.2013 και την 6.6.2014 επιστολές παροχής στοιχείων⁴⁹ στην καταγγελλόμενη ΕΛΤΕΠΕ, η οποία απάντησε με σχετικές απαντητικές επιστολές⁵⁰.
26. Στην καταγγέλλουσα ΕΣΚ ΟΙΑ εστάλησαν την 13.11.2013, 24.12.2014 και 11.2.2014 επιστολές παροχής στοιχείων⁵¹, οι οποίες απαντήθηκαν με σχετικά υπομνήματα⁵². Σημειώνεται επιπλέον ότι η ΕΣΚ ΟΙΑ, πλέον της καταγγελίας, είχε καταθέσει στη ΓΔΑ σχετική αναφορά⁵³, καθώς και επιστολή με συμπληρωματικά στοιχεία⁵⁴.

1.2.4.4. Λοιπές ενέργειες της ΓΔΑ σε σχέση και με τις τρεις καταγγελίες

27. Η ΓΔΑ απέστειλε επιστολές παροχής στοιχείων προς την καταγγελλόμενη ΕΛΤΕΠΕ την 1.11.2016⁵⁵, την 21.4.2020⁵⁶ και 23.10.2020⁵⁷ προς ολοκλήρωση των μέτρων έρευνας και έλαβε σχετικές απαντήσεις καθώς και σχετικό υπόμνημα⁵⁸.
28. Στην καταγγελλόμενη CYCLON εστάλησαν επιστολές παροχής στοιχείων την 1.11.2016⁵⁹, την 21.4.2020⁶⁰ και 23.10.2020⁶¹ προς ολοκλήρωση των μέτρων έρευνας και ελήφθησαν σχετικές απαντήσεις⁶².

⁴⁴ Με αρ. πρωτ. οικ. 2381/20.4.2010.

⁴⁵ Βλ. τα υπ' αρ. πρωτ. 2959/13.5.2010, 3388/31.5.2010, 3345/1.6.2010 και 3390/7.6.2011 εισερχόμενα έγγραφα.

⁴⁶ Με αρ. πρωτ. οικ. 2473/23.4.2010.

⁴⁷ Με αρ. πρωτ. 4128/2.7.2010.

⁴⁸ Βλ. το υπ' αρ. πρωτ. 5667/16.7.2009 εισερχόμενο έγγραφο.

⁴⁹ Με αρ. πρωτ. οικ. 10057/24.12.2013 και οικ. 4204/6.6.2014.

⁵⁰ Βλ. τα υπ' αρ. πρωτ. 635/17.1.2014 και 4808/30.6.2014 εισερχόμενα έγγραφα.

⁵¹ Με αρ. πρωτ. οικ. 8918/13.11.2013, οικ. 10058/24.12.2013 και οικ. 1392/11.2.2014.

⁵² Βλ. τα υπ' αρ. πρωτ. 9262/2.11.2013 και 1719/24.2.2014 εισερχόμενα έγγραφα.

⁵³ Με αρ. πρωτ. 3716/23.4.2012.

⁵⁴ Με αρ. πρωτ. 856/28.1.2013.

⁵⁵ Με αρ. πρωτ. οικ. 7611/1.11.2016.

⁵⁶ Με αρ. πρωτ. οικ. 3141/21.4.2020.

⁵⁷ Με αρ. πρωτ. οικ. 9098/23.10.2020.

⁵⁸ Βλ. τα υπ' αρ. πρωτ. 8343/25.11.2016, 4220/19.5.2020, 7932/10.9.2020 και 10076/24.11.2020 εισερχόμενα έγγραφα.

⁵⁹ Με αρ. πρωτ. οικ. 7612/1.11.2016.

⁶⁰ Με αρ. πρωτ. οικ. 3139/21.4.2020.

⁶¹ Με αρ. πρωτ. οικ. 9096/23.10.2020.

⁶² Βλ. τα υπ' αρ. πρωτ. 8347/28.11.2016, 3952/13.5.2020 και 10431/8.11.2020 εισερχόμενα έγγραφα.

29. Στην καταγγελλόμενη ΕΛΤΕΠΕ ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ εστάλη επιστολή παροχής στοιχείων την 21.4.2020⁶³, η οποία και απαντήθηκε με σχετική επιστολή⁶⁴. Επιπλέον, η ΓΔΑ απέστειλε την 21.4.2020 επιστολή παροχής στοιχείων⁶⁵ προς την εταιρία CYTOP, μέτοχο της ΕΛΤΕΠΕ ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ, η οποία απάντησε με σχετική επιστολή⁶⁶.
30. Η ΓΔΑ απέστειλε το 2020 επιστολές παροχής στοιχείων σε άλλες εταιρίες αναγέννησης ΑΛΕ⁶⁷ με στόχο τη διερεύνηση της φύσης της συνεργασίας τους με την καταγγελλόμενη ΕΛΤΕΠΕ, καθώς και τη συμβατότητα των εμπορικών πρακτικών της ΕΛΤΕΠΕ και των λοιπών καταγγελλόμενων εταιριών του ομίλου με το δίκαιο του ανταγωνισμού.
31. Αντίστοιχα, επιστολές παροχής στοιχείων εστάλησαν το 2020 και σε εταιρίες συλλογής ΑΛΕ⁶⁸.
32. Τέλος, στην καταγγέλλουσα GREEN OIL εστάλη επιστολή παροχής στοιχείων την 23.10.2020⁶⁹, η οποία απαντήθηκε με σχετική επιστολή⁷⁰.

1.2.5. Ως προς την ένσταση της καταγγελλόμενης ΕΛΤΕΠΕ (νυν ΕΝΔΙΑΛΕ) περί παρόδου εύλογου χρόνου

33. Οι καταγγελλόμενες εταιρίες ισχυρίστηκαν με το υπ' αρ. 183/26/3/2021 Υπόμνημα (ενότητα ΙΙ του υπομνήματος)⁷¹, καθώς και κατά την ακροαματική διαδικασία, ότι η μεγάλη χρονική διάρκεια που μεσολάβησε ανάμεσα στην εκκίνηση της έρευνας της ΓΔΑ έως την επίδοση της Εισήγησης είχε ως αποτέλεσμα την υπέρβαση του «εύλογου» χρόνου εντός του οποίου η Επιτροπή Ανταγωνισμού θα έπρεπε να έχει δράσει με βάση το ιστορικό της παρούσας υπόθεσης, κατά παράβαση των αρχών της της ασφάλειας δικαίου και της χρηστής διοίκησης.
34. Επισημαίνεται καταρχήν ότι σε σωρεία αποφάσεών τους τα ενωσιακά Δικαστήρια και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, έχουν κάνει δεκτό, ότι ο εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας μιας δικαστικής ή διοικητικής διαδικασίας, πρέπει να εξετάζεται σε συνάρτηση με τις περιστάσεις που χαρακτηρίζουν κάθε υπόθεση, όπως λ.χ. τα συμφέροντα του διαδίκου που διακυβεύονται στη δίκη, την περιπλοκότητα της υπόθεσης, του είδους της εκάστοτε διαπιστούμενης παράβασης. του αριθμού των εμπλεκόμενων μερών,

⁶³ Με αρ. πρωτ. οικ. 3140/21.4.2020.

⁶⁴ Βλ. το υπ' αρ. πρωτ. 3951/13.5.2020 εισερχόμενο έγγραφο.

⁶⁵ Με αρ. πρωτ. οικ. 3138/21.4.2020.

⁶⁶ Βλ. το υπ' αρ. πρωτ. 3950/13.5.2020 εισερχόμενο έγγραφο.

⁶⁷ Βλ. επιστολές παροχής στοιχείων της ΓΔΑ με αρ. πρωτ. οικ. 9015/20.10.2020 προς [...], οικ. 9016/20.10.2020 προς [...], οικ. 9017/20.10.2020 προς [...], οικ. 9018/20.10.2020 προς [...], οικ. 9019/20.10.2020 προς [...], οικ. 9020/20.10.2020 προς [...], οικ. 9021/20.10.2020 προς [...], οικ. 9022/20.10.2020 προς [...] και οικ. 9023/20.10.2020 προς [...] καθώς και τις απαντητικές επιστολές με αρ. πρωτ. 9408/06.11.2020 της [...], με αρ. πρωτ. 10557/11.12.2020 της [...], με αρ. πρωτ. 10593/11.12.2020 της [...] και με αρ. πρωτ. 10849/18.12.2020 της [...]. Οι εταιρίες αναγέννησης [...] δεν απάντησαν.

⁶⁸ Βλ. επιστολές παροχής στοιχείων της ΓΔΑ με αρ. πρωτ. οικ. 9049/20.10.2020 προς [...], οικ. 9050/20.10.2020 προς [...] και οικ. 9051/22.10.2020 προς [...] καθώς και τις απαντητικές επιστολές με αρ. πρωτ. 9904/20.11.2020 της [...], με αρ. πρωτ. 9202/29.10.2020 της [...] και με αρ. πρωτ. 10854/18.12.2020 της [...].

⁶⁹ Με αρ. πρωτ. οικ. 9097/23.11.2020.

⁷⁰ Βλ. το υπ' αρ. πρωτ. 9624/13.11.2020 εισερχόμενο έγγραφο.

⁷¹ Βλ. σελ 7-14 του Υπομνήματος. Επισημαίνεται ότι το Υπόμνημα κατατέθηκε εκ μέρους και των τριών καταγγελλόμενων εταιριών (ήτοι, την ΕΝ.ΔΙ.Α.Λ.Ε. Α.Ε. (πρώην ΕΛΤΕΠΕ ΑΕ), την CYCLON (και ήδη LPC) και την ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΟΡΥΚΤΕΛΑΙΩΝ ΑΕ).

του πλήθους των διερευνητέων στοιχείων, τη συμπεριφορά του προσφεύγοντος, και εκείνη των αρμόδιων αρχών⁷². Περαιτέρω, η ΕΑ, επιλαμβανόμενη παραβάσεων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής τόσο των εθνικών διατάξεων του ανταγωνισμού όσο και των συναφών κοινοτικών, οφείλει, σε συμμόρφωση προς την αρχή της ισοδυναμίας, να τηρεί κατά την έκδοση της απόφασής της την αρχή της εύλογης προθεσμίας, η οποία (εύλογη προθεσμία) εκτιμάται κάθε φορά σε συνάρτηση προς τις περιστάσεις της συγκεκριμένης υποθέσεως (*in concreto*). Η μη τήρηση ωστόσο, της αρχής αυτής ασκεί επιρροή επί του κύρους της διοικητικής διαδικασίας και της σχετικής αποφάσεως, μόνον όταν αποδεικνύεται ότι η παρέλευση υπερβολικού χρόνου είχε επίπτωση στην ικανότητα των επιχειρήσεων να αμυνθούν αποτελεσματικά⁷³, άλλως συνεπάγεται απλώς μείωση των προβλεπόμενων κυρώσεων⁷⁴. Με το σχετικό ισχυρισμό πρέπει να προβάλλεται με συγκεκριμένο τρόπο πώς επηρεάστηκε η δυνατότητα της επιχείρησης να αμυνθεί στο πλαίσιο της διαδικασίας⁷⁵. Εξάλλου, σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να εξαχθεί συμπέρασμα για την παραβίαση της αρχής της ευλόγου διάρκειας της διαδικασίας σε μία υπόθεση με κριτήριο τη σύγκρισή της με άλλη υπόθεση⁷⁶.

35. Ως προς την υπό κρίση υπόθεση, διαπιστώνεται καταρχήν ότι, αντίθετα με τους περί αντιθέτου ισχυρισμούς των καταγγελλομένων, πρόκειται για σύνθετη υπόθεση, η οποία αφορά: (α) την συνεξέταση τριών διαφορετικών μεταξύ τους καταγγελιών από διαφορετικούς καταγγέλλοντες και (β) μεγάλο αριθμό διαφορετικών μεταξύ τους καταγγελλόμενων πρακτικών, με διάφορες νομικές βάσεις, οι οποίες εκτεινόταν σε μεγάλο χρονικό διάστημα (λαμβάνομένου υπόψη ότι ορισμένοι από τους καταγγέλλοντες ισχυρίζονταν ότι αυτές συνεχίζονταν μέχρι και κατά τον χρόνο έκδοσης της Εισήγησης). Ενόψει της πολυπλοκότητας της υπόθεσης, και όπως καταγράφεται αναλυτικώς στην ενότητα αμέσως ανωτέρω, η ΓΔΑ πραγματοποίησε πλήθος μέτρων έρευνας καθ' όλο το χρονικό διάστημα από την εκκίνηση της έρευνας έως και την κοινοποίηση της Εισήγησης, αποστέλλοντας καθ' όλη τη διάρκεια της έρευνας μεγάλο αριθμό ερωτηματολογίων και διευκρινιστικών ερωτήσεων στους καταγγέλλοντες, στις καταγγελλόμενες εταιρείες καθώς και σε όλους τους παίκτες που δραστηριοποιούνται στις αγορές της υπό κρίση υπόθεσης. Εξάλλου, η συνδρομή των προαναφερόμενων παραγόντων στην υπό κρίση υπόθεση προκύπτει ευθέως, κατά την κρίση της Επιτροπής, από το σκεπτικό της Εισήγησης και της παρούσας απόφασης, αλλά και από τα στοιχεία του φακέλου της υπόθεσης εν γένει, ιδίως αναφορικά με την πληθώρα μέτρων έρευνας που έπρεπε να πραγματοποιηθούν προς διερεύνηση και στοιχειοθέτηση της παράβασης
36. Οι καταγγελλόμενες ουδόλως απέδειξαν, παρότι το όφειλαν, ότι η πάροδος του ως άνω χρονικού διαστήματος έθιξε τα δικαιώματα άμυνάς τους με το να περιέλθουν σε αδυναμία να αναζητήσουν όλα εκείνα τα έγγραφα που θα επιβεβαίωναν τους ισχυρισμούς τους ότι δεν υπέπεσαν στις συμπεριφορές που τους αποδόθηκαν, δεδομένου μάλιστα ότι οι παραβατικές

⁷² Βλ. ΔΕφαΘ 4055/2017, σκ. 24 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία

⁷³ ΣτΕ 1976/2015, σκ. 8, ΔΕφαΘ 2578/2018, σκ. 10, ΔΕφαΘ 4055/2017, σκ. 24, ΔΕφαΘ 2458/2017, σκ. 36, καθώς και ΔΕΕ C-414/12, *Bolloré κατά Επιτροπής*, EU:C:2014:301, σκ. 84-85

⁷⁴ Βλ. ΔΕφαΘ 3793/2012, σκ. 19.

⁷⁵ βλ. ενδεικτικά ΔΕΕ C-167/04, *JCB Service κατά Επιτροπής*, EU:C:2006:594, σκ. 71-73.

⁷⁶ Βλ ΔΕφαΘ 5005/2019, σκ. 5 και ΕΑ 644/2017.

πρακτικές που αποδίδονται στην καταγγελλόμενη ΕΛΤΕΠΕ (νυν ΕΝΔΙΑΛΕ) αφορούν ρήτρες σε συμβάσεις, οι οποίες ήταν μέρος του φακέλου της υπόθεσης, στον οποίο έλαβε πρόσβαση η συγκεκριμένη εταιρεία.

37. Υπό το φως των ανωτέρω, κατά την κρίση της ΕΑ, η εν λόγω ένσταση είναι απορριπτέα στο σύνολό της ως αβάσιμη, κατά πρώτον διότι οι καταγγελλόμενες, όπως και όλα τα μέρη, είχαν στη διάθεσή τους όλα τα πραγματικά και νομικά στοιχεία για την αντίκρουση των αποδιδόμενων παραβάσεων στο στάδιο της διοικητικής διαδικασίας, ενώ οι καταγγελλόμενες άσκησαν πλήρως και τα διαδικαστικά τους δικαιώματα κατά τις κείμενες διατάξεις, χωρίς να αποδείξουν ότι η, κατά τη γνώμη τους, μακρά διάρκεια της διαδικασίας έθιξε τα δικαιώματα άμυνάς τους. Η προβληθείσα αυτή ένσταση παραβίασης της εύλογης διάρκειας της διαδικασίας και συνακόλουθα της παραβίασης των δικαιωμάτων άμυνας των μερών είναι απορριπτέα και ως αόριστη, δεδομένου ότι βασίζεται σε αφηρημένους και αόριστους ισχυρισμούς, χωρίς η καταγγελλόμενη στην οποία αποδίδονται παραβάσεις να τεκμηριώνει την τυχόν αδυναμία αντίκρουσης συγκεκριμένων αποδεικτικών στοιχείων, παρότι έφερε το σχετικό βάρος απόδειξης⁷⁷ (εναπόκειται, επίσης, κατά μείζονα λόγο σε εκείνη να διενεργήσει την δέουσα επιμέλεια και να λάβει τυχόν όλα τα χρήσιμα και αναγκαία εκείνα μέτρα για να διατηρήσει τα στοιχεία που είχε στη διάθεσή της, ιδίως καθώς τελούσε σε γνώση ότι η έρευνα της ΓΔΑ ήταν εν εξελίξει).

2. ΤΑ ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΑ ΜΕΡΗ

2.1. ΟΙ ΚΑΤΑΓΓΕΛΛΟΥΣΕΣ

2.1.1. Η καταγγέλλουσα GREEN OIL (Πρώτη Καταγγελία)

38. Η «GREEN OIL ΔΙΥΛΙΣΤΗΡΙΑ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ ΤΟΥ ΑΙΜΟΥ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» με το διακριτικό τίτλο «GREEN OIL ΑΕΒΕ» ιδρύθηκε το 1994 με σκοπό τον εκ νέου καθαρισμό των χρησιμοποιημένων ορυκτελαίων και την αναγέννησή τους, την κατόπιν επεξεργασίας μετατροπή τους σε βασικά έλαια, ήτοι σε πρώτη ύλη για την παραγωγή νέων ορυκτελαίων, καθώς και την επεξεργασία γενικών υπολειμμάτων υδρογονανθράκων, όπως λιπαντικά έλαια και προϊόντα μολυσμένου πετρελαίου⁷⁸. Η εμπορική και βιομηχανική δραστηριότητα της εταιρίας ξεκίνησε το 2001, κατά το οποίο ολοκληρώθηκε η κατασκευή της παραγωγικής μονάδας και πήρε άδεια λειτουργίας ως βιομηχανία αναγέννησης χρησιμοποιημένων ορυκτελαίων και πετρελαϊκών καταλοίπων⁷⁹.
39. Συνεπώς, η δραστηριότητα της GREEN OIL αφορά το επίπεδο της αγοράς που σχετίζεται με την αναγέννηση/ ανακύκλωση ΑΛΕ.

⁷⁷ Βλ. Απόφαση υπ' αριθ. 563/VII/2013 της ΕΑ, παρ. 24 και Απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου T-405/06 *ArcelorMittal κλπ κατά Επιτροπής*, EU:T:2009:90, σκ. 167.

⁷⁸ Ο καταστατικός σκοπός της εταιρίας είναι, μεταξύ άλλων, η ανακύκλωση και οικολογική διαχείριση υγρών και στερεών προϊόντων καθώς και η αποθήκευση, παραγωγή, συσκευασία και εμπορία ορυκτελαίων, γράσων, πετρελαιοειδών, χημικών και πλαστικών προϊόντων. Βλ. καταστατικό της GREEN OIL προσκομισθέν με το υπ' αρ. πρωτ. 7824/27.10.2009.

⁷⁹ Βλ. την από 19.6.2009 κατάθεση κ. [...] στη ΓΔΑ.

40. Η έδρα της εταιρίας είναι στην Αθήνα⁸⁰, ενώ το διυλιστήριό της βρίσκεται στη βιομηχανική περιοχή ΒΙΠΕ Αλεξανδρούπολης. Το διυλιστήριο της GREEN OIL έχει ετήσια δυναμικότητα [...] τόνων πρώτης ύλης και για την παραγωγή νέων βασικών ελαίων χρησιμοποιεί τεχνολογίες που ανέπτυξε η ίδια η εταιρία, σχετικά με τη διεργασία κλασματικής απόσταξης.
41. Το διυλιστήριο της GREEN OIL δύναται να επεξεργαστεί, μεταξύ άλλων, ακατέργαστο (ναφθενικό και παραφινικό) λάδι, υπολείμματα υδρογονανθράκων και υδρογονάνθρακες εκτός προδιαγραφών, διαλύτες αποβλήτων, υπόλειμμα γλυκερίνης, ενώ η μονάδα ανάμειξης που διαθέτει για την παραγωγή τελικών λιπαντικών προϊόντων παράγει λιπαντικά κινητήρων βενζίνης και ντίζελ, κινητήρων με υπερτροφοδότηση, κινητήρων, συνθετικά και ημισυνθετικά λιπαντικά, λιπαντικά μετάδοσης, υδραυλικά λιπαντικά, βιομηχανικά λιπαντικά, λιπαντικά ναυτιλίας και άλλα ειδικά λιπαντικά⁸¹.
42. Το Διοικητικό Συμβούλιο της εταιρίας με θητεία έως την 5.6.2023 έχει ως εξής⁸²:

Δερμιτζάκης Ιωάννης	Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος
Πανταζής Κωνσταντίνος	Αντιπρόεδρος
Φραγκοπαναγιώτης Ιωάννης	Μέλος

2.1.2. Το καταγγέλλον σωματείο (ΣΩΣΥΧΟ) (Δεύτερη Καταγγελία)

43. Το σωματείο με την επωνυμία ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΟΡΥΚΤΕΛΑΙΩΝ συστάθηκε στις 27.7.2005⁸³, με έδρα το Αιγάλεω Αθηνών⁸⁴ και σκοπό, μεταξύ άλλων, την προαγωγή και υπεράσπιση των συμφερόντων των μελών του συλλεκτών ΑΛΕ⁸⁵.
44. Η λειτουργία του ΣΩΣΥΧΟ έπαυσε την 29.1.2017⁸⁶.
45. Τακτικό μέλος του, σύμφωνα με το άρθρο 5 του καταστατικού του, μπορούσε να είναι κάθε πρόσωπο που δραστηριοποιείτο επαγγελματικά στον τομέα της συλλογής, μεταφοράς και αποθήκευσης χρησιμοποιημένων ορυκτελαίων και δεν αποτελούσε νόμιμο εκπρόσωπο, διαχειριστή ή διευθυντή φορέα νομικού προσώπου ή επιχείρησης που δραστηριοποιούνταν στον τομέα επεξεργασίας, διαχείρισης, συλλογής, καύσης, αναγέννησης χρησιμοποιημένων

⁸⁰ Οδός Πανεπιστημίου 59.

⁸¹ Βλ. ιστοσελίδα εταιρίας www.greenoilsa.com (Πρόσβαση 30.12.2020).

⁸² Βλ. ανακοίνωση GREEN OIL στο ΓΕΜΗ με αρ. πρωτ. 1188130/20.8.2018.

Βλ. ανακοίνωση GREEN OIL στο ΓΕΜΗ με αρ. πρωτ. 1188130/20.8.2018.

v.

⁸⁴ Οδός Ελλησπόντου 39.

⁸⁵ Σκοπός του σωματείου, σύμφωνα με το άρθρο 1 του καταστατικού του, είναι: α) η προαγωγή και υπεράσπιση των συμφερόντων των συλλεκτών χρησιμοποιημένων ορυκτελαίων - μελών του σωματείου, β) η αποτελεσματική διαφύλαξη της τήρησης των όρων, μέτρων και ρυθμίσεων της σχετικής με τη συλλογή, διάθεση, διαχείριση και επεξεργασία των χρησιμοποιημένων ορυκτελαίων (αποβλήτων λιπαντικών ελαίων) εθνικής και ευρωπαϊκής νομοθεσίας, γ) η διασφάλιση της τήρησης των όρων ασφαλείας, που προβλέπει η σχετική εθνική και ευρωπαϊκή νομοθεσία, από τους συλλέκτες χρησιμοποιημένων ορυκτελαίων (αποβλήτων λιπαντικών ελαίων), αλλά και από κάθε φορέα εμπλεκόμενο στη διάθεση, επεξεργασία, διαχείριση και συλλογή τους και δ) η προάσπιση των οικονομικών συμφερόντων των συλλεκτών χρησιμοποιημένων ορυκτελαίων - μελών του Σωματείου σε κάθε τυχόν ατομική, ή συλλογική σύμβαση με οποιονδήποτε φορέα διαχείρισης, συλλογής, επεξεργασίας χρησιμοποιημένων ορυκτελαίων (αποβλήτων λιπαντικών ελαίων). Βλ. το προσκομισθέν, ως συνημμένο Α της καταγγελίας, καταστατικό του ΣΩΣΥΧΟ.

⁸⁶ Βλ. σχετικό πιστοποιητικό Πρωτοδικείου Αθηνών συνημμένο στην υπ' αρ. πρωτ. 10854/18.12.2020 απαντητική επιστολή του [...].

ορυκτελαίων⁸⁷. Το ΣΩΣΥΧΟ, όπως σημειώνεται στην καταγγελία, ήταν ένα πανελλήνιο σωματείο στο οποίο ήταν μέλη η συντριπτική πλειονότητα των εν ενεργεία συλλεκτών χρησιμοποιημένων ορυκτελαίων της χώρας (περίπου πενήντα μέλη).

46. Επομένως, η δραστηριότητα των μελών του ΣΩΣΥΧΟ αφορά το επίπεδο της αγοράς που σχετίζεται με την συλλογή ΑΛΕ.
47. Πρόεδρος και νόμιμος εκπρόσωπος, κατά την ημερομηνία υποβολής της καταγγελίας, το 2008, ήταν ο [...].

2.1.3. Η καταγγέλλουσα ΕΣΚ ΟΙΑ (Τρίτη Καταγγελία)

48. Η «ΕΣΚ ΟΙΑ ΑΝΩΝΥΜΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΚΑΙ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΜΕΝΩΝ ΕΛΑΙΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΒΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ» με τον διακριτικό τίτλο «Ε.Σ.Κ. ΟΙΑ ΒΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟ Α.Β.Ε.Ε.» ιδρύθηκε το 2007, η έδρα της είναι στη Μεταμόρφωση Αττικής⁸⁸ και έχει ως κύρια δραστηριότητα τη συλλογή, μεταφορά και προσωρινή αποθήκευση ΑΛΕ⁸⁹, ήτοι δραστηριοποιείται από την αποκομιδή τους από τα σημεία συλλογής ως την τελική προώθησή τους σε μονάδες αξιοποίησης.
49. Συνεπώς, η δραστηριότητα της ΕΣΚ ΟΙΑ αφορά το επίπεδο της αγοράς που σχετίζεται με την συλλογή, καθώς και την εμπορία ΑΛΕ.
50. Η εταιρία είναι αδειοδοτημένη για επεξεργασία ΑΛΕ και Απόβλητων Βρώσιμων Ελαίων (ΑΒΕ) και για την παραγωγή Βιολογικού Πετρελαίου (biodiesel), διαθέτει άδεια συλλογής και μεταφοράς ΑΛΕ σε πανελλαδική κλίμακα, καθώς και άδεια αποθήκευσης ΑΛΕ.

2.2. ΟΙ ΚΑΤΑΓΓΕΛΛΟΜΕΝΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ

2.2.1. Η καταγγελλόμενη ΕΛΤΕΠΕ (νυν ΕΝΔΙΑΛΕ)

51. Η εν λόγω καταγγελλόμενη εταιρία συστάθηκε στις 29.6.1998 με την επωνυμία «ΕΛΤΕΠΕ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» και τον διακριτικό τίτλο «ΕΛΤΕΠΕ ΑΕ»⁹⁰ και βάσει του καταστατικού της σκοπού,

⁸⁷ Βλ. άρθρο 2 καταστατικού ΣΩΣΥΧΟ ως συνημμένο Α καταγγελίας.

⁸⁸ Λυκοβρύσεως 19.

⁸⁹ Ειδικότερα, ο καταστατικός της σκοπός περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων: α) τη συλλογή χρησιμοποιημένων μηχανελαίων, βρωσίμων ελαίων και ζωικών λιπών, β) την επεξεργασία χρησιμοποιημένων μηχανελαίων και βρωσίμων ελαίων ως βασικό λάδι για την παραγωγή ορυκτελαίων και γράσου, για εξωτερική λίπανση ξυλοτύπων και μεταλλικών επιφανειών, καθώς και συναφών ειδών, γ) την παραγωγή βιολογικού πετρελαίου από τηγανέλαια, ζωικά λίπη και λάδι σπόρων, δ) την παραγωγή λαδιού από σπόρους, ε) την παραγωγή απορρυπαντικών, στ) την ίδρυση και λειτουργία σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από εναλλακτικές πηγές ενέργειας. Βλ. το κωδικοποιημένο καταστατικό της εταιρίας, προσκομισθέν ως σχετικό 4 καταγγελίας της ΕΣΚ ΟΙΑ.

⁹⁰ Βλ. ΦΕΚ ΑΕ & ΕΠΕ 5321/6.7.1998. Έδρα της ΕΛΤΕΠΕ αρχικά είχε οριστεί ο Δήμος Αμαρουσίου, εντούτοις, το 2007, σε σχετική τροποποίηση του καταστατικού της, ως έδρα της εταιρίας ορίστηκε ο Δήμος Ασπροπύργου. Βλ. ΦΕΚ ΑΕ & ΕΠΕ 1839/16.3.2007.

δραστηριοποιείται, μεταξύ άλλων στη συλλογή, μεταφορά και εμπορία ΑΛΕ⁹¹, καθώς και στη λειτουργία συστημάτων εναλλακτικής διαχείρισης αποβλήτων λιπαντικών ελαίων⁹².

52. Το 2013 μετεβλήθη η επωνυμία της εταιρίας σε «ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ ΛΙΠΑΝΤΙΚΩΝ ΕΛΑΙΩΝ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» με τον διακριτικό τίτλο «ΕΝΔΙΑΛΕ ΑΕ»⁹³ και εν συνεχεία το 2019 σε «ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ ΛΙΠΑΝΤΙΚΩΝ ΕΛΑΙΩΝ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» και διακριτικό τίτλο «ΕΝΔΙΑΛΕ ΑΕ», όπως ισχύει μέχρι σήμερα⁹⁴.
53. Ως προς τη δραστηριότητά της, το 2004 η ΕΛΤΕΠΕ, μετά από αίτησή της στο αρμόδιο Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (νυν Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής)⁹⁵, εγκρίθηκε⁹⁶ ως Συλλογικό Σύστημα Εναλλακτικής Διαχείρισης Αποβλήτων Λιπαντικών Ελαίων («ΣΣΕΔ»)⁹⁷ με σκοπό την οργάνωση και λειτουργία ενός πανελλήνιου δικτύου εναλλακτικής διαχείρισης του συνόλου των ΑΛΕ⁹⁸.
54. Για τις ανάγκες της δραστηριοποίησής της, η εταιρία διατηρεί κέντρα συλλογής ελαίων στον Ασπρόπυργο, τη Θεσσαλονίκη, την Πάτρα, την Κοζάνη, το Βόλο, την Καβάλα, το Ηράκλειο και, πρόσφατα, την Αλεξανδρούπολη⁹⁹.
55. Η εταιρία CYCLON εμφανίζεται ως ο μοναδικός μέτοχος της ΕΛΤΕΠΕ (και στη συνέχεια της ΕΝΔΙΑΛΕ) με ποσοστό 100% από το 2007 και εφεξής¹⁰⁰.

⁹¹ Ο καταστατικός σκοπός της ΕΛΤΕΠΕ περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων: α) την περισυλλογή χρησιμοποιημένων ορυκτελαίων, καθώς και τη μεταφορά και διανομή πετρελαιοειδών, β) την ανάπτυξη και εκμετάλλευση τεχνολογιών επεξεργασίας αποβλήτων, γ) τη διεξαγωγή εργασιών απόκτησης, αγοράς, αποθήκευσης, εισαγωγής, εξαγωγής, μεσιτείας, μεταφοράς, πώλησης και διάθεσης χρησιμοποιημένων ορυκτελαίων και άλλων πάσης φύσεως υδρογονανθράκων, ορυκτών και μεταλλευμάτων και υποκατάστατων αυτών και, γενικά, τη διεξαγωγή εργασιών εμπορίας και διανομής καθώς και κάθε άλλη δραστηριότητα αναγκαία ή χρήσιμη για τη διεξαγωγή και ανάπτυξη τέτοιων εργασιών και δ) την εισαγωγή – εξαγωγή, αντιπροσωπεία, εμπορία και βιομηχανοποίηση μηχανών, συσκευών και εξαρτημάτων προερχομένων από τη χρήση ή προοριζομένων για τη χρήση οποιασδήποτε των παραπάνω μνημονευθεισών υλών ή προϊόντων, παραγώγων ή υποκατάστατων αυτών.

⁹² Ο σκοπός αυτός προστέθηκε το 2003 με σχετική τροποποίηση του καταστατικού της ΕΛΤΕΠΕ. Βλ. ΦΕΚ ΑΕ & ΕΠΕ 11821/07.11.2003.

⁹³ Βλ. ανακοίνωση εταιρίας στο ΓΕΜΗ με αρ. πρωτ. 84396/9.7.2013.

⁹⁴ Με την από 31.10.2019 απόφαση της Έκτακτης Γενικής Συνέλευσης των μετόχων της και στο πλαίσιο του Ν. 4548/2018. Η παραπάνω αλλαγή εγκρίθηκε από το ΓΕΜΗ την 02.12.2019. Βλ. την υπ' αρ. πρωτ. 4240/19.5.2020 απόφαση της ΕΝΔΙΑΛΕ.

⁹⁵ Με την ΥΑ υπ' αρ. οικ. 105135/10.6.2004 (ΦΕΚ Β905/2004).

⁹⁶ Όπως θα συζητηθεί και παρακάτω είναι το μοναδικό ΣΣΕΔ ΑΛΕ που εγκρίθηκε.

⁹⁷ Βλ. σχετικά στην ενότητα 4.1 με τους ορισμούς.

⁹⁸ Βλ. την υπ' αρ. πρωτ. 4014/17.6.2008 επιστολή παροχής στοιχείων της ΕΛΤΕΠΕ, σελ.1.

⁹⁹ Βλ. www.endiale.gr, ημερομηνία πρόσβασης 30.12.2020.

¹⁰⁰ Οι ιδρυτές της ΕΛΤΕΠΕ ήταν κατά ποσοστό 99% η εταιρία «L.P.C. ΕΛΛΑΣ – ΠΛΑΣΤΙΚΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΛΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΛΙΠΑΝΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΕΙΔΩΝ» και διακριτικό τίτλο «LPC ELLAS A.E.» και κατά ποσοστό 1% ο [...]. Τον Δεκέμβριο του 2001 πραγματοποιήθηκε αλλαγή της επωνυμίας της εταιρίας LPC σε «CYCLON ΕΛΛΑΣ Α.Ε.». Βλ. www.cyclon-lpc.gr. Βλ. και Ετήσιο Δελτίο CYCLON 2007, σελ. 35. Βλ. επίσης το πρακτικό της Γενικής Συνέλευσης Μετόχων της εταιρίας ημερομηνίας 10.2.2011 (όπως αναφέρεται στο ΦΕΚ ΑΕ & ΕΠΕ 1314/17.3.2011), από το οποίο επίσης προκύπτει ότι μοναδικός μέτοχος της ΕΛΤΕΠΕ είναι η Ανώνυμη εταιρία με την επωνυμία «CYCLON ΕΛΛΑΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΛΙΠΑΝΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΕΙΔΩΝ». Αυτό επιβεβαιώνεται και από το υπ' αρ. πρωτ. 7932/10.9.2020 έγγραφο («Υπόμνημα») της ΕΝΔΙΑΛΕ.

56. Το Διοικητικό Συμβούλιο της εταιρίας με θητεία έως την 29.6.2021 έχει ως εξής¹⁰¹:

Γεώργιος Δεληγιώργης	Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος
Μαντούκας Απόστολος	Αντιπρόεδρος
Ρίζος Βασίλειος	Μέλος
Κουρής Αντώνιος	Μέλος

57. Ο συνολικός κύκλος εργασιών της εταιρίας για τα έτη 2004 έως και 2019 παρατίθεται στον ακόλουθο πίνακα.

Πίνακας 1: Κύκλος εργασιών ΕΛΤΕΠΕ/ ΕΝΔΙΑΛΕ (σε €)

Έτη	Σύνολο
2004	1.540.153
2005	2.404.149
2006	2.931.450
2007	3.240.678
2008	5.364.000
2009	4.650.000
2010	4.868.000
2011	4.099.000
2012	3.602.000
2013	1.116.000
2014	1.013.000
2015	1.019.000
2016	1.379.000
2017	1.240.000
2018	1.340.000
2019	1.352.000

Πηγή: ΕΛΤΕΠΕ/ ΕΝΔΙΑΛΕ (υπ' αριθμ. πρωτ. 8343/2016 επιστολή) και ιστοσελίδα εταιρίας.

2.2.2. Η καταγγελλόμενη CYCLON (νυν L.P.C.)

58. Η CYCLON ΕΛΛΑΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΛΙΠΑΝΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΕΙΔΩΝ ιδρύθηκε το 1981 με αρχικό αντικείμενο την αναγέννηση ΑΛΕ^{102,103}.
59. Τον Απρίλιο 2012 η «ΜΟΤΟΡ ΟΙΛ (ΕΛΛΑΣ) ΔΙΥΛΙΣΤΗΡΙΑ ΚΟΡΙΝΘΟΥ Α.Ε.» (εφεξής και «ΜΟΤΟΡ ΟΪΛ») απέκτησε μέσω χρηματιστηρίου το 26,71% του μετοχικού κεφαλαίου της CYCLON. Τον Ιούνιο 2015 οι δραστηριότητες παραγωγής και εμπορίας λιπαντικών της CYCLON, μετά των συναφών με αυτές περιουσιακών στοιχείων, μεταβιβάστηκαν στη νεοσυσταθείσα, κατά 100% θυγατρική της ΜΟΤΟΡ ΟΪΛ, εταιρία «L.P.C. Α.Ε.»¹⁰⁴ και οι

¹⁰¹ Βλ. ανακοίνωση εταιρίας στο ΓΕΜΗ με αρ. πρωτ. 2010364/22.7.2020.

¹⁰² Βλ. Περιβαλλοντική Δήλωση CYCLON ΕΛΛΑΣ, Ιούλιος 2008 σελ. 4,6 προσκομισθείσα ως συνημμένο 7 στην υπ' αρ. πρωτ. 5262/30.6.2009 επιστολή της εταιρίας.

¹⁰³ Σημειώνεται ότι η εταιρία συνεστήθη αρχικά με την επωνυμία «L.P.C. ΕΛΛΑΣ – ΠΛΑΣΤΙΚΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΛΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΛΙΠΑΝΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΕΙΔΩΝ» και τον Δεκέμβριο του 2001, κατόπιν διαδοχικών τροποποιήσεων, μετονομάστηκε σε «CYCLON ΕΛΛΑΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΛΙΠΑΝΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΕΙΔΩΝ».

¹⁰⁴ Βλ. την υπ' αρ. πρωτ. ΓΕΜΗ 12507/8.6.2015 άδεια σύστασης στην Α.Ε. με την επωνυμία: «LPC Ανώνυμη Εταιρεία Επεξεργασίας και Εμπορίας Λιπαντικών και Πετρελαιοειδών Προϊόντων», δ.τ. «LPC Α.Ε.» και με Αρ. ΓΕΜΗ 134886307000, δια της εισφοράς μέρους της περιουσίας της διασπώμενης εταιρίας με την επωνυμία: «CYCLON ΕΛΛΑΣ Ανώνυμη Βιομηχανική Εταιρεία Επεξεργασίας και Εμπορίας Λιπαντικών και Πετρελαιοειδών», δ.τ. «CYCLON ΕΛΛΑΣ Α.Ε.» και αριθμό ΓΕΜΗ: 122123707000, και συγκεκριμένα του κλάδου παραγωγής και εμπορίας λιπαντικών, μετά των συναφών, προς αυτόν, περιουσιακών στοιχείων.

δραστηριότητες παραγωγής και εμπορίας καυσίμων απορροφήθηκαν από την «ΑVINOIL Α.Ε.», επίσης θυγατρική της ΜΟΤΟΡ ΟΪΛ. Επομένως, σήμερα, μοναδικός μέτοχος (100%) της L.P.C. (πρώην CYCLON) είναι η ΜΟΤΟΡ ΟΪΛ¹⁰⁵.

60. Σήμερα η έδρα της εταιρίας L.P.C. βρίσκεται στον Δήμο Ασπροπύργου. Η εταιρία δραστηριοποιείται, μεταξύ άλλων, στη βιομηχανική παραγωγή βασικών λιπαντικών, στην παραγωγή και εμπορία συσκευασμένων τελικών λιπαντικών προϊόντων, καθώς και στην εμπορία παραφινών και άλλων προϊόντων πετρελαίου¹⁰⁶.
61. Η εταιρία διαθέτει διωλιστήριο παραγωγής λιπαντικών προϊόντων στον Ασπρόπυργο Αττικής με μεγάλο αριθμό μονάδων και εγκαταστάσεων και εμπορεύεται τα λιπαντικά είτε απευθείας είτε μέσω αντιπροσώπων ή/και πρατηρίων της. Το διωλιστήριο αναγεννά ετησίως περίπου [...] τόνους ΑΛΕ, ενώ η ετήσια δυναμικότητά του αγγίζει τους [...] τόνους ορυκτελαίων.
62. Οι βασικές κατηγορίες λιπαντικών, τις οποίες παράγει και εμπορεύεται η CYCLON, περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, βασικά ορυκτέλαια, λιπαντικά αυτοκινήτων και μοτοσυκλετών, ναυτιλιακά λιπαντικά, βιομηχανικά λιπαντικά και παραφίνες. Μεταξύ των βασικών πελατών της ήταν διαχρονικά το Ελληνικό Δημόσιο (όπως ΓΕΣ, ΔΕΗ, ΟΣΕ) και οι μεγάλες ναυτιλιακές εταιρίες και μεγάλο μέρος των εσόδων της προερχόταν από εξαγωγές προς τις χώρες της Ευρώπης, της Βαλκανικής χερσονήσου καθώς και προς τις χώρες της νοτιοανατολικής Μεσογείου¹⁰⁷.
63. Το Διοικητικό Συμβούλιο της εταιρίας με θητεία έως την 13.6.2021 έχει ως εξής¹⁰⁸:

Βαρδινογιάννης Ιωάννης	Πρόεδρος
Θωμαΐδης Γεώργιος	Αντιπρόεδρος
Μπαντής Μιλτιάδης	Διευθύνων Σύμβουλος και Μέλος
Δερμεντζόγλου Βασιλική	Οικονομική Διευθύντρια και Μέλος
Τζανετάκης Πέτρος	Μέλος
Κοσμαδάκης Ιωάννης	Μέλος
Βουτσαράς Θεοφάνης	Μέλος
Στειακάκης Μιχαήλ-Ματθαίος	Μέλος

¹⁰⁵ <https://www.lpc.gr/wp-content/uploads/2020/07/LPC-Publication-31-12-2019-Final-GR.pdf>, καθώς και <https://www.moh.gr/enimerosi-ependyton/chrimatoikonomiki-pliroforisi/examinees-ikonomikes-ekthesis/> Ενδιάμεση έκθεση Ιουνίου 2020.

¹⁰⁶ Ο βασικός καταστατικός σκοπός της εταιρίας είναι η διεξαγωγή βιομηχανικών, εμπορικών και ναυτιλιακών επιχειρήσεων και ειδικότερα α) Η ίδρυση, λειτουργία και εκμετάλλευση βιομηχανικών μονάδων παραγωγής και επεξεργασίας πρωτογενών ή αναγεννημένων ελαίων, λιπών, λιπαντικών ορυκτών κ.λπ., η συσκευασία και συντήρηση αυτών και η αξιοποίηση των διαφόρων τύπων παραγομένων υποπροϊόντων, β) κάθε εμπορική και βιομηχανική δραστηριότητα στην ημεδαπή και αλλοδαπή των παραπάνω προϊόντων καθώς και η παροχή υπηρεσιών σε αυτοκίνητα, πλοία, αεροσκάφη και κάθε συναφή δραστηριότητα, γ) η ίδρυση και λειτουργία εργοστασίου βιομηχανικής επεξεργασίας και αποθήκευσης υγραερίων και η εμπορία αυτών, καθώς και κάθε συναφής με τον σκοπό αυτό βιομηχανική και εμπορική δραστηριότητα και επιχείρηση, δ) η διεξαγωγή εργασιών απόκτησης αγοράς, αποθήκευση, εισαγωγή, εξαγωγή, μεσιτεία, μεταφορά, πώληση και διάθεση ακατέργαστου αργού πετρελαίου και άλλων υδρογονανθράκων, ορυκτών και μεταλλευμάτων και υποκατάστατων αυτών και γενικά η διεξαγωγή εργασιών εμπορίας και διανομής καθώς και κάθε άλλη δραστηριότητα αναγκαία ή χρήσιμη για τη διεξαγωγή και ανάπτυξη τέτοιων εργασιών και ε) η εισαγωγή – εξαγωγή, αντιπροσωπεία, εμπορία και βιομηχανοποίηση μηχανών, συσκευών και εξαρτημάτων προερχόμενων από την χρήση ή προοριζόμενων για τη χρήση οποιασδήποτε των παραπάνω μνημονευθεισών υλών και προϊόντων, παραγώγων ή υποκατάστατων αυτών, περιλαμβανομένων ενδεικτικά εξαρτημάτων αυτοκινήτων, φιαλών υγραερίου, συσκευών καύσεως πετρελαίου, σάκων λιπάσματος και λοιπά.

¹⁰⁷ Βλ. Ετήσιο Δελτίο CYCLON 2007, σελ. 17, και ιστοσελίδα εταιρίας (πρόσβαση 30.12.2020).

¹⁰⁸ Βλ. ανακοίνωση στο ΓΕΜΗ με αρ. πρωτ. 2279669/2.12.2020.

Θανόπουλος Κωνσταντίνος

Μέλος

64. Ο συνολικός κύκλος εργασιών της εν λόγω εταιρίας για τα έτη 2004 έως και 2019 παρατίθεται στον ακόλουθο πίνακα.

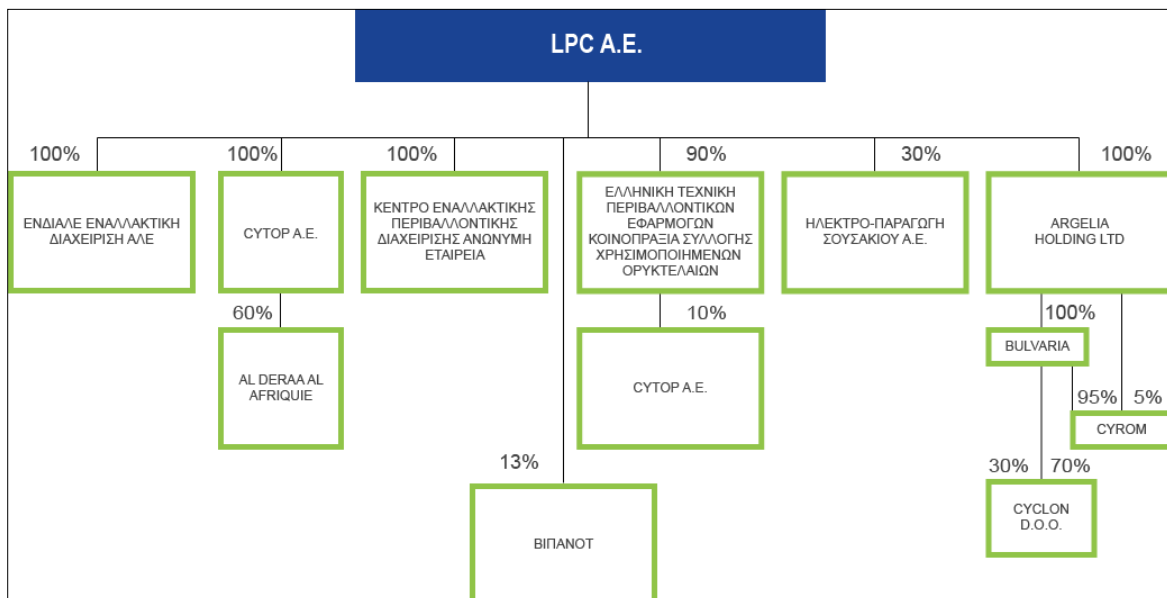
Πίνακας 2 Κύκλος εργασιών LPC (πρώην CYCLON) (σε €)

Έτη	Σύνολο
2004	133.010.204
2005	187.656.737
2006	277.364.000
2007	280.511.000
2008	399.245.000
2009	367.394.000
2010	476.208.000
2011	422.078.000
2012	361.679.000
2013	329.619.000
2014	481.452.000
2015	32.272.000
2016	66.728.000
2017	72.535.000
2018	89.574.000
2019	119.254.000

Πηγή: CYCLON (υπ' αριθμ. πρωτ. 8347/2016 επιστολή) και ιστοσελίδα της εταιρίας.

65. Στο διάγραμμα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι εταιρίες, τις οποίες έλεγχε ή στις οποίες συμμετείχε η L.P.C. το έτος 2020¹⁰⁹:

Διάγραμμα 1: Εταιρική παρουσίαση L.P.C. (πρώην CYCLON)

Πηγή: Ιστοσελίδα της LPC στις 10.6.2020.

66. Όπως προκύπτει από το ανωτέρω διάγραμμα, πλέον των θυγατρικών εταιριών ΕΝΔΙΑΛΕ (πρώην ΕΛΤΕΠΕ) και ΕΛΤΕΠΕ ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ (ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΕΡΙΒΑΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ), δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα οι εξής συνδεδεμένες με την L.P.C. εταιρίες σε δραστηριότητες σχετικές με τα ΑΛΕ:

¹⁰⁹ Βλ. <https://www.lpc.gr/etairia/sinedemenes-etairies/>.

- α) «ΚΕΝΤΡΟ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΕ» με τον διακριτικό τίτλο «ΚΕΠΕΔ ΑΕ», το οποίο είναι συλλογικό σύστημα διαχείρισης συσκευασιών λιπαντικών ελαίων από το 2003¹¹⁰.
- β) «CYTOP ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΑΕ»¹¹¹ (εφεξής και «CYTOP») που δραστηριοποιείται, με βάση τον καταστατικό της σκοπό, μεταξύ άλλων, και στη συλλογή, αποθήκευση, μεταφορά και πώληση ΑΛΕ¹¹². Το 2014 ο διακριτικός τίτλος της εταιρίας άλλαξε σε «ΕΛΤΕΠΕ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ»¹¹³.
67. Βάσει των ανωτέρω προκύπτει ότι, τουλάχιστον ως προς την αγορά των ΑΛΕ, η L.P.C. (πρώην CYCLON) είναι μία κάθετα ολοκληρωμένη επιχείρηση που δραστηριοποιείται στην Ελλάδα μέσω των θυγατρικών της εταιριών, σε τρεις κάθετες μεταξύ τους αγορές, ήτοι τη συλλογή (μέσω της ΕΛΤΕΠΕ ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ, το 90% του μετοχικού κεφαλαίου της οποίας κατέχει, της CYTOP, της ΕΝΔΙΑΛΕ και της ίδιας της CYCLON, διαθέτοντας και άδεια συλλέκτη), την οργάνωση και λειτουργία συστήματος εναλλακτικής διαχείρισης (μέσω της ΕΝΔΙΑΛΕ, της οποίας είναι μοναδικός μέτοχος), και την αναγέννηση/αξιοποίηση και τελική χρήση των ΑΛΕ (στην οποία δραστηριοποιείται η ίδια η CYCLON).

2.2.3. Η καταγγελλόμενη ΕΛΤΕΠΕ ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ

68. Η ΕΛΤΕΠΕ – ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΟΡΥΚΤΕΛΑΙΩΝ (ΕΛΤΕΠΕ ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ) συστάθηκε με το από 29.1.1999 ιδιωτικό συμφωνητικό μεταξύ της CYCLON και της ΕΛΤΕΠΕ, και σκοπό τη συλλογή χρησιμοποιημένων ορυκτελαίων που παράγονται στην Ελληνική Επικράτεια και τη διάθεσή τους, καθώς και τη διεξαγωγή κάθε άλλης σχετικής εργασίας^{114,115}.

¹¹⁰ Βλ. την υπ' αρ. πρωτ. 2959/13.5.2010 απαντητική επιστολή της ΕΛΤΕΠΕ, σελ. 10.

¹¹¹ Συστάθηκε στις 29 Φεβρουαρίου 2008 με τον διακριτικό τίτλο «CYTOP Α.Ε.» και έδρα τον Ασπρόπυργο Αττικής. Συμμετέχει στην ΕΛΤΕΠΕ ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ με ποσοστό 10% που απέκτησε από την ΕΛΤΕΠΕ το 2008, με το από 5.6.2008 Ιδιωτικό Συμφωνητικό Μεταβίβασης Μεριδίου μεταξύ των εταιριών CYCLON ΕΛΛΑΣ, ΕΛΤΕΠΕ ΑΕ και CYTOP.

¹¹² Σκοπός της εταιρίας μεταξύ άλλων, βάσει του καταστατικού της, είναι: α) η περισυλλογή χρησιμοποιημένων ορυκτελαίων, β) η ανάπτυξη και εκμετάλλευση τεχνολογιών επεξεργασίας αποβλήτων, γ) η διεξαγωγή εργασιών απόκτησης, αγοράς, αποθήκευσης, εισαγωγής, εξαγωγής, μεσιτείας, μεταφοράς, πώλησης και διάθεσης χρησιμοποιημένων ορυκτελαίων και άλλων πάσης φύσεως υδρογονανθράκων, ορυκτών και μεταλλευμάτων και υποκατάστατων αυτών.

¹¹³ Βλ. ΦΕΚ ΑΕ & ΕΠΕ 390/17.1.2014.

¹¹⁴ Η αρχική διάρκεια της κοινοπραξίας ορίστηκε στα πέντε (5) έτη. Το 2004 οι ιδρύτριες εταιρίες αποφάσισαν την παράταση της διάρκειας της κοινοπραξίας έως την επίτευξη του ποσοτικού στόχου της συλλογής 175.000 τόνων χρησιμοποιημένων ορυκτελαίων που δεν είχε επιτευχθεί έως τότε. Βλ. το από 14.1.2004 Ιδιωτικό Συμφωνητικό μεταξύ των εταιριών CYCLON και ΕΛΤΕΠΕ (προσκομισθέν με την υπ' αρ. πρωτ. 2959/23.5.2010 επιστολή παροχής στοιχείων της ΕΛΤΕΠΕ), όπου αναφέρεται ότι μεταξύ των δύο εταιριών «*συνεστήθη [...] [η κοινοπραξία] [...]*».

¹¹⁵ Διαχειριστής της Κοινοπραξίας ορίστηκε κατά τη σύστασή της ο [...], ενώ το 2004 ορίστηκε ο [...]. Βλ. το από 26.2.2004 Ιδιωτικό Συμφωνητικό μεταξύ της CYCLON και της ΕΛΤΕΠΕ, προσκομισθέν με την υπ' αριθμ. πρωτ. 2959/13.5.2010 επιστολή παροχής στοιχείων της ΕΛΤΕΠΕ.

69. Όπως προαναφέρθηκε, η L.P.C. συμμετέχει στην κοινοπραξία με ποσοστό 100% (άμεσα (το 90%) ή έμμεσα (το 10% μέσω της CYTOP¹¹⁶)¹¹⁷, ενώ η έδρα της κοινοπραξίας ευρίσκεται εντός του χώρου των γραφείων της L.P.C. στον Ασπρόπυργο Αττικής (Μεγαρίδος 124)¹¹⁸.

2.2.4. Ο καταγγελλόμενος [...]

70. Ο κ. [...] της ΕΛΤΕΠΕ, καταγγέλλεται από την καταγγέλλουσα ΕΣΚ ΟΙΛ ως «αυτουργός» των καταγγελλόμενων πρακτικών.
71. Ο κ. [...], ήταν επίσης μέλος, [...], της Επιτροπής Παρακολούθησης της Εναλλακτικής Διαχείρισης (ΕΠΕΔ), η οποία υποστήριζε το Γραφείο Εναλλακτικής Διαχείρισης Συσκευασιών και Άλλων Προϊόντων του ΥΠΕΧΩΔΕ (ΓΕΔΣΑΠ).

3. ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΣΧΕΤΙΚΩΝ ΑΓΟΡΩΝ

72. Κατά πάγια πρακτική και νομολογία, η σχετική αγορά προϊόντων περιλαμβάνει το σύνολο των προϊόντων ή υπηρεσιών που θεωρούνται από τον καταναλωτή εναλλάξιμα ή δυνάμενα να υποκατασταθούν μεταξύ τους, λόγω των χαρακτηριστικών τους, της τιμής τους ή της σκοπούμενης χρήσης τους. Από οικονομική άποψη, για τον καθορισμό της αγοράς του σχετικού προϊόντος, η υποκατάσταση από την πλευρά της ζήτησης αποτελεί το πλέον άμεσο και αποτελεσματικό μέσο ελέγχου των προμηθευτών ενός δεδομένου προϊόντος, ιδίως όσον αφορά τις αποφάσεις τους για τον καθορισμό των τιμών. Από την άλλη πλευρά, οι περιορισμοί που προκύπτουν αναφορικά με τη δυνατότητα υποκατάστασης από την πλευρά της προσφοράς είναι, κατά κανόνα, λιγότερο άμεσοι και απαιτούν την ανάλυση και άλλων παραγόντων και, ως εκ τούτου, λαμβάνονται πρωτίστως υπόψη σε μεταγενέστερο στάδιο (δηλ. στο στάδιο της ουσιαστικής αξιολόγησης από την άποψη του ανταγωνισμού).
73. Η σχετική αγορά, στο πλαίσιο της οποίας πρέπει να εξετάζεται ένα συγκεκριμένο πρόβλημα όσον αφορά τον ανταγωνισμό, προσδιορίζεται από τον συνδυασμό της αγοράς του σχετικού προϊόντος και της γεωγραφικής αγοράς. Η αγορά του σχετικού προϊόντος περιλαμβάνει όλα τα προϊόντα ή και τις υπηρεσίες που είναι δυνατόν να εναλλάσσονται ή να υποκαθίστανται αμοιβαία από τον καταναλωτή, λόγω των χαρακτηριστικών, των τιμών και της χρήσης για την οποία προορίζονται. Η σχετική γεωγραφική αγορά περιλαμβάνει την περιοχή όπου οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις συμμετέχουν στην προμήθεια προϊόντων ή υπηρεσιών ενώ οι όροι του ανταγωνισμού είναι επαρκώς ομοιογενείς και η οποία μπορεί να διακριθεί από

¹¹⁶ Βλ. το από 5.6.2008 Ιδιωτικό Συμφωνητικό Μεταβίβασης Μεριδίου μεταξύ των εταιριών CYCLON ΕΛΛΑΣ, ΕΛΤΕΠΕ ΑΕ και CYTOP, προσκομισθέν με την υπ' αρ. πρωτ. 2959/13.5.2010 επιστολή παροχής στοιχείων. Σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο σχετικό Ιδιωτικό Συμφωνητικό, η CYTOP θα εισφέρει στην Κοινοπραξία τη χρήση βυτιοφόρων οχημάτων συλλογής και μεταφοράς ΑΛΕ και θα θέσει στη διάθεσή της την απαραίτητη υποδομή και προσωπικό για τη διοικητική και εμπορική διαχείρισή της.

¹¹⁷ Βλ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ της L.P.C. χρήση 1.1.2019 – 31.12.2019 (<https://www.lpc.gr/wp-content/uploads/2020/07/LPC-FS-31.12.2019-%CE%93%CE%95%CE%9C%CE%97.pdf>) καθώς και Ενδιάμεση έκθεση Ιουνίου 2020 της ΜΟΤΟΡ ΟΙΛ <https://www.moh.gr/enimerosi-ependyton/chrmatoikonomiki-pliroforisi/examinees-ikonomikes-ekthesis/>

¹¹⁸ ΕΤΗΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ για την περίοδο 1 Ιανουαρίου – 31 Δεκεμβρίου 2019 της ΜΟΤΟΡ ΟΙΛ.

γειτονικές κυρίως περιοχές, διότι στις εν λόγω περιοχές οι όροι του ανταγωνισμού διαφέρουν σημαντικά¹¹⁹.

3.1. ΣΧΕΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ

74. Σύμφωνα με την ενωσιακή νομολογία, η ευρύτερη αγορά για την παροχή υπηρεσιών διαχείρισης αποβλήτων διακρίνεται, καταρχήν, σε δύο επιμέρους αγορές που αφορούν αφενός στη διαχείριση επικίνδυνων και αφετέρου μη επικίνδυνων αποβλήτων¹²⁰.
75. Περαιτέρω, οι δύο αυτές σχετικές αγορές διακρίνονται σε επιμέρους υπο-αγορές ανάλογα με: α) το είδος των παρεχόμενων υπηρεσιών, π.χ. συλλογή, μεταφορά, ανακύκλωση, καύση, απόθεση/επεξεργασία αποβλήτων, και β) τα είδη αποβλήτων¹²¹.
76. Εν προκειμένω, τα ΑΛΕ, που είναι το αντικείμενο της υπό κρίση υπόθεσης, ανήκουν εξ ορισμού στην κατηγορία των επικίνδυνων αποβλήτων.
77. Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Επιτροπής (εφεξής Ε. Επ.) δεν υπάρχουν αποφάσεις που να αφορούν ειδικά στη διαχείριση ΑΛΕ. Ωστόσο σε υπόθεση¹²² της Ε. Επ. που αφορά στη διαχείριση συσκευασιών, η οποία παρουσιάζει ορισμένες ομοιότητες λόγω του ότι αφορά στη διαχείριση και ανακύκλωση προϊόντων, αναφέρεται ότι η αγορά στην οποία δραστηριοποιούνται τα συλλογικά και τα ατομικά συστήματα ανακύκλωσης, μπορεί να οριστεί ως «αγορά συστημάτων». Επίσης, στην ίδια υπόθεση γίνεται διάκριση μεταξύ των αγορών συλλογής και διαλογής και των αγορών παροχής υπηρεσιών ανακύκλωσης των συλλεγόμενων υλικών και των δευτερογενών πρώτων υλών¹²³.
78. Επιπλέον, σε έγγραφο της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού της Ε. Επ.¹²⁴ ορίζονται, όσον αφορά στη διαχείριση των αποβλήτων, τρία διακριτά επίπεδα οικονομικών δραστηριοτήτων:
- α) συλλογή αποβλήτων, όπου δραστηριοποιούνται οι συλλέκτες αποβλήτων·
  - β) οργάνωση και λειτουργία συστημάτων συλλογής και διαχείρισης αποβλήτων, όπου δραστηριοποιούνται τα ατομικά ή συλλογικά συστήματα αποβλήτων· και
  - γ) ανάκτηση αποβλήτων, όπου δραστηριοποιούνται οι αξιοποιητές/ αναγεννητές αποβλήτων.
79. Αντιστοίχως, σε απόφαση της ΕΑ έχει ορισθεί ως διακριτή αγορά η αγορά της συλλογής ΑΛΕ¹²⁵.

¹¹⁹ Βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής όσον αφορά τον ορισμό της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς του κοινοτικού δικαίου ανταγωνισμού (97/C 372/03), σκ. 8.

¹²⁰ Βλ. υποθέσεις Μ.1059, Suez Lyonnaise/BFI, σκ. 11 και Μ.2897, Sita SverigeAB/Sydskraft Ecoplus, σκ.10, Μ.448 – GKN/Brambles/Leto Recycling, σκ. 13, Μ. 4318 – Veolia/Cleanaway, σκ. 10.

¹²¹ Βλ. υποθέσεις Μ. 283 – Waste Management International/S.A.E., σκ. 12 επ., Μ. 1059 – SUEZ Lyonnaise des Eaux/B.F.I., σκ. 11 και 13, Μ. 295 – SITA – RPC/SCORI, σκ. 17 επ., Μ.448 – GKN/Brambles/Leto Recycling, σκ. 13, Μ. 4318 – Veolia/Cleanaway, σκ. 10 επ., Μ. 5591 – CEZB/JAVYS/JESS JV, σκ. 12.

¹²² Βλ. αποφάσεις της Ε.Επ. στις υποθέσεις COMP D3/35470 – ARA και COMP D3/35743 – ARGEV, ARO, και συνακόλουθη απόφαση ΓΔΕΕ στην υπόθεση T-419/03, *Altstoff Recycling Austria AG κατά Επιτροπής*, σκ. 15.

¹²³ Βλ. σκ. 18 της αμέσως ανωτέρω αναφερόμενης απόφασης επί της υπόθεσης T-419/03.

¹²⁴ Βλ. DG Competition Paper, Concerning Issues of Competition in Waste Management Systems, σελ. 2-3, παρ. 4 επ. και ιδίως παρ. 7.

¹²⁵ Βλ. απόφαση ΕΑ 583/VII/2013 επί της απόκτησης ελέγχουσας συμμετοχής της εταιρίας «MOTOR OIL (ΕΛΛΑΣ) ΔΙΥΛΙΣΤΗΡΙΑ ΚΟΡΙΝΘΟΥ Α.Ε.» στην εταιρία «CYCLON ΕΛΛΑΣ Α.Ε.», σκ. 219.

80. Εν προκειμένω, όσον αφορά την υπό κρίση υπόθεση, οι εμπλεκόμενες εταιρίες δραστηριοποιούνται ως εξής:
- α) στην συλλογή ΑΛΕ, δραστηριοποιούνται:
    - η καταγγελλόμενη ΕΛΤΕΠΕ ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ·
    - η καταγγέλλουσα ΕΣΚ ΟΙΑ·
    - τα μέλη του καταγγέλλοντος ΣΩΣΥΧΟ· και
    - η καταγγέλλουσα GREEN OIL.
  - β) στην οργάνωση και λειτουργία συστήματος εναλλακτικής διαχείρισης ΑΛΕ, δραστηριοποιείται η καταγγελλόμενη ΕΛΤΕΠΕ (ούσα, όπως προαναφέρθηκε, το μοναδικό αδειοδοτημένο ΣΣΕΔ ΑΛΕ στη χώρα).
  - γ) στην ανάκτηση (αναγέννηση/ αξιοποίηση) ΑΛΕ δραστηριοποιούνται:
    - η καταγγελλόμενη CYCLON· και
    - η καταγγέλλουσα GREEN OIL.
81. Ενόψει των ανωτέρω, και καθώς η υπό εξέταση υπόθεση αφορά στην εναλλακτική διαχείριση ΑΛΕ, σχετικές αγορές για τις ανάγκες της παρούσας υπόθεσης ορίζονται οι εξής:
- α) η αγορά **συλλογής ΑΛΕ**·
  - β) η αγορά **οργάνωσης και λειτουργίας συστημάτων εναλλακτικής διαχείρισης ΑΛΕ**· και
  - γ) η αγορά **αναγέννησης/αξιοποίησης ΑΛΕ**.
82. Οι καταγγελλόμενες ισχυρίστηκαν στο υπ' αρ. 183/26.3.2021 Υπόμνημά τους¹²⁶, στο υπ' αρ. 389/20.7.2021 Συμπληρωματικό τους Υπόμνημα¹²⁷, καθώς και κατά την ακροαματική διαδικασία, ότι υφίσταται ξεχωριστή κατάντη αγορά προμήθειας ΑΛΕ σε αξιοποιητές, την οποία όφειλε να ορίσει η ΕΑ στην παρούσα υπόθεση. Σύμφωνα με τις καταγγέλλουσες, ενόψει της παράλειψης να οριστεί ορθά η αγορά, η όλη ανάλυση που περιείχετο στην Εισήγηση αναφορικά με την κατοχή δεσπόζουσας θέσης της ΕΝΔΙΑΛΕ στη δήθεν «αγορά οργάνωσης και λειτουργίας συστημάτων εναλλακτικής διαχείρισης ΑΛΕ» πάσχει ακυρότητας στο βαθμό που (α) δεν διαπιστώνει ξεχωριστή κατάντη αγορά προμήθειας ΑΛΕ σε αξιοποιητές, και (β) δεν διαπιστώνει ούτε καν ερευνά αν η ΕΝΔΙΑΛΕ κατείχε δεσπόζουσα θέση στην εν λόγω κατάντη αγορά.
83. Εντούτοις, κατά την ΕΑ, ο ορισμός της αγοράς ως προς το ζήτημα αυτό μπορεί να παραμείνει ανοικτός, καθώς η θέση της καταγγελλόμενης ΕΛΤΕΠΕ (νυν ΕΝΔΙΑΛΕ) σε αυτή την ενδεχόμενη αγορά ουδόλως επηρεάζει την ανάλυση των συνθηκών του ανταγωνισμού που αφορά η παρούσα υπόθεση. Συγκεκριμένα, όπως θα αναλυθεί κατωτέρω στις οικείες ενότητες, οι αντι-ανταγωνιστικές πρακτικές οι οποίες διαπιστώνονται ως προς την ΕΛΤΕΠΕ (νυν ΕΝΔΙΑΛΕ) αφορούν τον οριζόντιο αποκλεισμό των ανταγωνιστών (horizontal

¹²⁶ Βλ. σελ. 20-22 του Υπομνήματος.

¹²⁷ Βλ. σελ. 10-12 του Υπομνήματος.

foreclosure) στην αγορά οργάνωσης και λειτουργίας συστήματος εναλλακτικής διαχείρισης ΑΛΕ, στην οποία η καταγγελλόμενη έχει αδιαμφισβήτητα δεσπόζουσα θέση, την οποία αναγνωρίζει και η ίδια η εταιρία¹²⁸. Η τυχόν θέση της εταιρίας σε διαφορετική, κατάντη (κάθετη) αγορά δεν επηρεάζει την σχετική ανάλυση των συνθηκών ανταγωνισμού και, συνεπώς, ο σχετικός ορισμός παρέλκει στην παρούσα υπόθεση¹²⁹.

3.2. ΣΧΕΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΑΓΟΡΑ

84. Σύμφωνα με την ενωσιακή νομολογία¹³⁰, η σχετική γεωγραφική αγορά ορίζεται ως εθνική τόσο για τις αγορές συστημάτων όσο και για τις αγορές συλλογής και διαλογής. Όσον αφορά στις αγορές υπηρεσιών ανακύκλωσης και δευτερογενών πρώτων υλών, η σχετική γεωγραφική αγορά ορίζεται ως το σύνολο της επικράτειας του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ)¹³¹.
85. Αντιστοίχως, η ΕΑ σε προηγούμενη απόφασή της έχει ορίσει ως γεωγραφική αγορά της συλλογής ΑΛΕ την ελληνική επικράτεια, καθώς οι εταιρίες/συλλέκτες ΑΛΕ, δραστηριοποιούνται στο σύνολο της εθνικής επικράτειας και ανταγωνίζονται σε αυτό υπό επαρκώς ομοιογενείς συνθήκες ανταγωνισμού¹³².
86. Ενόψει των ανωτέρω, στο πλαίσιο της υπό κρίση υπόθεσης, ως σχετική γεωγραφική αγορά, καταρχάς της αγοράς συλλογής ΑΛΕ θεωρείται η ελληνική επικράτεια, καθώς οι εμπλεκόμενες εταιρίες μπορούν να δραστηριοποιηθούν στο σύνολο αυτής (όπως ιδίως η καταγγελλόμενη ΕΛΤΕΠΕ ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ).
87. Ως προς την αγορά της οργάνωσης και λειτουργίας συστημάτων εναλλακτικής διαχείρισης ΑΛΕ γεωγραφική αγορά θεωρείται η ελληνική επικράτεια, καθώς σε αυτήν δραστηριοποιείται μόνο μία εταιρία στην Ελλάδα, η καταγγελλόμενη ΕΛΤΕΠΕ.

---

¹²⁸ Βλ. την ρητή παραδοχή της καταγγελλομένης στο υπ' αρ. 7932/10.9.2020 υπόμνημά της: «*Η ΕΝ.ΔΙ.Α.Α.Ε Α.Ε αναγνωρίζει ότι είναι η μοναδική επί του παρόντος εταιρεία η οποία δραστηριοποιείται στην σχετική αγορά της οργάνωσης συστημάτων/εναλλακτικών λύσεων διαχείρισης των Α.Α.Ε. Ως εκ τούτου, έχει επίγνωση της δεσπόζουσας θέσης που κατέχει στην αγορά και συναίσθηση των αυξημένων ευθυνών που απορρέουν όσον αφορά την συμπεριφορά της*».

¹²⁹ Εξάλλου επισημαίνεται ότι και κατά την ακροαματική διαδικασία διευκρινίστηκε σαφώς ότι η θεωρία βλάβης (theory of harm) στην οποία βασίζεται η ΕΑ στην παρούσα υπόθεση αφορά τον οριζόντιο αποκλεισμό των ανταγωνιστών της ΕΛΤΕΠΕ, όπως προκύπτει από την ανάλυση που παρατίθεται στις σχετικές ενότητες της παρούσας απόφασης. Ο σχετικός ισχυρισμός των καταγγελλουσών (βλ. ενότητα Π του υπ' αρ. 389/20.7.2021 Υπομνήματος) ότι η υπόθεση οψίμως επικεντρώθηκε γύρω από δήθεν κάθετα αντιανταγωνιστικά αποτελέσματα των υπό κρίση πρακτικών της καταγγελλόμενης είναι συνεπώς απορριπτέος ως αβάσιμος. Αξίζει πάντως να σημειωθεί για πληρότητα ότι, ακόμα και εάν η θεωρία βλάβης αφορούσε τον κάθετο αποκλεισμό (vertical foreclosure), δεν θα ήταν απαραίτητο η επιχείρηση να κατέχει δεσπόζουσα θέση τόσο στην ανάντη όσο και στην κατάντη αγορά, μια και η κατοχή δεσπόζουσας θέσης σε μία από αυτές θα μπορούσε να στοιχειοθετήσει, σε περίπτωση κατάχρησης αυτής της δεσπόζουσας θέσης στην μία ή στην άλλη αγορά, παράβαση του άρθρου 102 ΣΛΕΕ ή άρθρου 2 του Ν 3959/2011. Βλ. σχετικά, μεταξύ άλλων, ΔΕΕ, Υπόθ. C-333/94 P, *Tetra Pak International SA v Commission*, ECLI:EU:C:1996:436, σκ. 21-23, 27.

¹³⁰ Βλ. απόφαση ΕΕπ Μ.1059, *Suez Lyonnaise/BFI* καθώς και απόφαση ΓΔΕΕ στην υπόθεση T-419/03 *Altstoff Recycling Austria AG κατά Επιτροπής*.

¹³¹ Βλ. απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου στην υπόθεση T-419/03 *Altstoff Recycling Austria AG κατά Επιτροπής*, σκ. 19.

¹³² Βλ. απόφαση ΕΑ 583/VII/2013, σκ. 238.

88. Τέλος, ως προς την αγορά της αναγέννησης/αξιοποίησης ΑΛΕ σημειώνεται ότι ως σχετική γεωγραφική αγορά θεωρείται καταρχήν η ελληνική επικράτεια, καθώς υπάρχουν λίγες εταιρίες που δραστηριοποιούνται σε αυτήν και οι οποίες αξιοποιούν ΑΛΕ που προέρχονται από περιοχές της ελληνικής επικράτειας, ενώ δραστηριοποιούνται σε αυτήν υπό επαρκώς ομοιογενείς όρους ανταγωνισμού. Καθώς δε, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου πραγματοποιούνται και κάποιες εισαγωγές ΑΛΕ¹³³, η εν λόγω γεωγραφική αγορά θα μπορούσε να οριστεί και ευρύτερα. Επισημαίνεται πάντως ότι ακόμα και εάν η γεωγραφική αγορά οριζόταν ως τουλάχιστον εθνική, δεν θα μεταβάλλονταν εν προκειμένω ουσιωδώς τα αποτελέσματα της ανάλυσης.

4. ΔΟΜΗ ΑΓΟΡΩΝ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΑΛΕ, ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΛΕ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΣΣΕΛ ΑΛΕ

4.1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ – ΟΡΙΣΜΟΙ

89. Στην παρούσα ενότητα, επιχειρείται μια παρουσίαση των όρων και των αγορών των αποβλήτων λιπαντικών ελαίων, στις οποίες δραστηριοποιούνται τα μέρη και στις οποίες αφορούν οι υπό κρίση καταγγελίες.

- **Απόβλητο λιπαντικών ελαίων (ΑΛΕ)** είναι «κάθε βιομηχανικό ή λιπαντικό έλαιο ορυκτής συνθετικής ή μικτής βάσης το οποίο κατέστη ακατάλληλο για τη χρήση για την οποία προοριζόταν αρχικά, και κυρίως τα χρησιμοποιημένα λάδια κινητήρων εσωτερικής καύσεως και κιβωτίων ταχυτήτων και τα λιπαντικά έλαια μηχανών, στροβίλων και υδραυλικών συστημάτων συμπεριλαμβανομένων και των αποβλήτων λιπαντικών ελαίων που προέρχονται από πλοία, άλλα μέσα μεταφοράς ή σταθερές εγκαταστάσεις»¹³⁴. Τα ΑΛΕ είναι δηλαδή επικίνδυνα απόβλητα¹³⁵, τα οποία προκύπτουν από τις αλλαγές των λιπαντικών ελαίων κάθε μορφής κινητήρα¹³⁶.
- Ως **διαχείριση αποβλήτων** ορίζεται η συλλογή, μεταφορά, ανάκτηση και διάθεση αποβλήτων, συμπεριλαμβανομένης της εποπτείας των εργασιών αυτών, καθώς και της επίβλεψης των χώρων απόρριψης και των ενεργειών στις οποίες προβαίνουν οι έμποροι ή οι μεσίτες¹³⁷. Ειδικότερα:

¹³³ Βλ. ενότητα 5.12.2.4 της παρούσας.

¹³⁴ ΠΔ 82/2004 [«Αντικατάσταση της 98012/2001/1996 ΚΥΕ «Καθορισμός μέτρων και όρων για τη διαχείριση των χρησιμοποιημένων ορυκτελαίων» «Μέτρα, όροι και πρόγραμμα για την εναλλακτική διαχείριση των Αποβλήτων Λιπαντικών Ελαίων», (ΦΕΚ Α64/2.3.2004)], άρθρο 2 παρ. 1. Βλ. αντίστοιχα τον ορισμό της έννοιας αποβλήτων ελαίων (στα οποία συμπεριλαμβάνονται και τα βιομηχανικά έλαια) στο άρθρο 11 παρ. 3 του Ν. 4042/2012 [«Ποινική Προστασία του Περιβάλλοντος – Εναρμόνιση με την Οδηγία 2008/99/ΕΚ – Πλαίσιο παραγωγής και διαχείρισης αποβλήτων – Εναρμόνιση με την Οδηγία 2008/98/ΕΚ – Ρύθμιση θεμάτων Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής» (ΦΕΚ Α' 24/13.2.2012)]. Τα ΑΛΕ και περιέχουν στο μεγαλύτερο ποσοστό τους λιπαντικό ορυκτέλαιο (67-73%) και σε μικρότερο ποσοστό νερό (3-9%), ελαφρά κλάσματα πετρελαίου (fuel distillate) (9-12%) και βαριά κλάσματα ή υπόλειμμα (8-15%).

¹³⁵ Περιλαμβάνονται στο κεφάλαιο 13 Απόβλητα ελαίων και απόβλητα υγρών καυσίμων (εκτός βρωσίμων ελαίων και εκείνων που περιλαμβάνονται στα κεφάλαια 05, 12 και 19) του καταλόγου αποβλήτων του παραρτήματος της Απόφασης 2001/118/ΕΚ, βλ. άρθρο 2 παρ. 1 του ΠΔ 82/2004.

¹³⁶ Τα λιπαντικά έλαια είναι προϊόντα που χρησιμοποιούνται σχεδόν σε όλες τις δραστηριότητες του πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα της οικονομικής παραγωγής αλλά και στην καθημερινότητα πολλών πολιτών, καθώς είναι απαραίτητα για τη λειτουργία κάθε μορφής μηχανών και μηχανισμών.

¹³⁷ Βλ. άρθρο 11 παρ. 9 του Ν. 4042/2012 και Οδηγία 2008/98/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 19^{ης} Νοεμβρίου 2008 «για τα απόβλητα και την κατάργηση ορισμένων οδηγιών» (ΕΕ L 312/3 της 22/11/2008).

- ο ως «**συλλογή**» ορίζεται η συγκέντρωση αποβλήτων, συμπεριλαμβανομένης της προκαταρκτικής διαλογής και της προκαταρκτικής αποθήκευσης αποβλήτων με σκοπό τη μεταφορά τους σε εγκατάσταση επεξεργασίας αποβλήτων¹³⁸. Στην έννοια της **συλλογής ΑΛΕ** περιλαμβάνεται το σύνολο των εργασιών με τις οποίες γίνεται η μεταφορά των ΑΛΕ από τους κατόχους στις μονάδες διάθεσης αυτών, συμπεριλαμβανομένων των σημείων και κέντρων συλλογής¹³⁹.
- ο ως «**ανάκτηση**» ορίζεται οιαδήποτε εργασία της οποίας το κύριο αποτέλεσμα είναι ότι απόβλητα εξυπηρετούν ένα χρήσιμο σκοπό αντικαθιστώντας άλλα υλικά τα οποία, υπό άλλες συνθήκες, θα έπρεπε να χρησιμοποιηθούν για την πραγματοποίηση συγκεκριμένης λειτουργίας, ή ότι απόβλητα υφίστανται προετοιμασία για την πραγματοποίηση αυτής της λειτουργίας, είτε στην εγκατάσταση είτε στο γενικότερο πλαίσιο της οικονομίας¹⁴⁰. Συναφής και η έννοια της «**αναγέννησης**», με την οποία εννοείται κάθε διεργασία που επιτρέπει την παραγωγή βασικών ελαίων και συνεπάγεται ιδίως τον διαχωρισμό των προσμίξεων, των προϊόντων οξείδωσης και των προσθέτων που περιέχουν αυτά τα λιπαντικά έλαια.
- ο Ως «**διάθεση**» ορίζεται οιαδήποτε εργασία η οποία δεν συνιστά ανάκτηση, ακόμη και στην περίπτωση που η εργασία έχει ως δευτερογενή συνέπεια την ανάκτηση ουσιών ή ενέργειας¹⁴¹.
- **Σημείο συλλογής ΑΛΕ** είναι ο χώρος, στον οποίο γίνεται η παραλαβή, σε ειδικά σχεδιασμένη δεξαμενή, των ΑΛΕ που αφήνει ο τελικός χρήστης ή καταναλωτής¹⁴². Σημεία συλλογής διαθέτουν κυρίως τα πρατήρια υγρών καυσίμων, συνεργεία – μηχανουργεία, βιομηχανίες, ευκολίες υποδοχής σε λιμάνια, αεροδρόμια και δημόσιοι οργανισμοί, όπου δηλαδή γίνεται πώληση και αντικατάσταση ή μόνο αντικατάσταση λιπαντικών ελαίων¹⁴³. Στα **κέντρα συλλογής ΑΛΕ** συγκεντρώνονται τα απόβλητα λιπαντικών ελαίων από τα σημεία συλλογής, ώστε στη συνέχεια να οδηγηθούν προς επεξεργασία ή εφόσον η επεξεργασία δεν είναι εφικτή από τεχνικοοικονομική άποψη, προς άλλες εργασίες διάθεσης, όπως η ακίνδυνη καταστροφή τους ή η ελεγχόμενη αποθήκευση ή εναπόθεσή τους, με τους όρους και τις προϋποθέσεις της κείμενης νομοθεσίας για τη διαχείριση των επικίνδυνων αποβλήτων¹⁴⁴.
- **Εναλλακτική διαχείριση ΑΛΕ** είναι η αποκομιδή (συλλογή και μεταφορά) ΑΛΕ από τα Σημεία Συλλογής, η προσωρινή αποθήκευσή τους σε αδειοδοτημένες εγκαταστάσεις ΑΛΕ και η τελική αξιοποίησή τους (αναγέννηση – διύλιση), έτσι ώστε να παραχθεί δευτερογενές βασικό λάδι, το οποίο μετά τον κατάλληλο εμπλουτισμό του

¹³⁸ Βλ. άρθρο 11 παρ. 10 Ν. 4042/2012.

¹³⁹ Βλ. άρθρο 2 παρ. 6 του ΠΔ 82/2004.

¹⁴⁰ Βλ. άρθρο 11 παρ. 15 Ν. 4042/2012.

¹⁴¹ Βλ. άρθρο 11 παρ. 19 Ν. 4042/2012.

¹⁴² Στα σημεία συλλογής έχουν ληφθεί τα απαραίτητα μέτρα για αποτροπή κινδύνου φωτιάς, για αντιμετώπιση τυχόν διαρροών και αποτροπή διάθεσης αποβλήτων που μπορούν να καταστήσουν τα απόβλητα λιπαντικών ελαίων ακατάλληλα για αναγέννηση.

¹⁴³ Βλ. ΠΔ 82/2004, άρθρο 5, υπό Β, 1.1 (β).

¹⁴⁴ Βλ. ΠΔ 82/2004, άρθρο 5, υπό Β, 1.1 (β).

επαναπροωθείται στην αγορά ως λιπαντικό λάδι ευρείας χρήσεως¹⁴⁵. Ως **σύστημα εναλλακτικής διαχείρισης (ΣΕΔ)**¹⁴⁶ νοείται η οργάνωση σε ατομική ή συλλογική βάση της κατά τα άνω οριζόμενης εναλλακτικής διαχείρισης των χρησιμοποιημένων συσκευασιών ή των αποβλήτων των συσκευασιών και άλλων προϊόντων με σκοπό την κατά προτεραιότητα προετοιμασία για επαναχρησιμοποίηση – ανακύκλωση και για άλλου είδους ανάκτηση. **Φορέας Συλλογικού Συστήματος Εναλλακτικής Διαχείρισης (ΣΣΕΔ)** νοείται το νομικό πρόσωπο που λειτουργεί υπό τον τύπο οιασδήποτε είδους εταιρίας και έχει ως αποκλειστικό σκοπό την οργάνωση και λειτουργία εγκεκριμένου από τον Ελληνικό Οργανισμό Ανακύκλωσης (ΕΟΑΝ) ΣΕΔ σε συλλογική βάση (ΣΣΕΔ)¹⁴⁷.

- Ως **παραγωγός** νοείται αυτός που παράγει λιπαντικά έλαια ή αυτός, του οποίου η επωνυμία αναγράφεται στο τελικό προϊόν¹⁴⁸.
- Ως **συλλέκτης ΑΛΕ** νοείται η εταιρία ή ιδιώτης που συλλέγει ΑΛΕ από τα Σημεία Συλλογής και τα μεταφέρει με δικά του μέσα στα Κέντρα Συλλογής ή τις μονάδες αξιοποίησης ΑΛΕ.
- **Αξιοποιητές ή αναγεννητές ΑΛΕ** ονομάζονται οι εταιρίες που παράγουν αναγεννημένα βασικά έλαια από τα ΑΛΕ.
- Ως **έντυπο αναγνώρισης** νοείται το έντυπο, το οποίο υποχρεούνται να συμπληρώσουν τα σημεία συλλογής, οι συλλέκτες και τα κέντρα συλλογής και στο οποίο περιγράφεται το είδος των συλλεγμένων ΑΛΕ και η προέλευσή τους¹⁴⁹.

4.2. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

90. Το νομοθετικό πλαίσιο που διέπει τη διαχείριση των αποβλήτων στην Ελλάδα αποτελείται από:

- τον **Ν. 2939/2001** (ΦΕΚ Α179/6.8.2001) «Συσκευασίες και εναλλακτική διαχείριση των συσκευασιών άλλων προϊόντων – Ίδρυση Εθνικού Οργανισμού Εναλλακτικής

¹⁴⁵ Βλ. άρ. 2 του ΠΔ 82/2004, παρ. 11: «Εναλλακτική διαχείριση αποβλήτων λιπαντικών ελαίων: Όλες οι εργασίες συλλογής, μεταφοράς, προσωρινής αποθήκευσης και επεξεργασίας των αποβλήτων λιπαντικών ελαίων, ώστε να επιστρέφουν στο ρεύμα της αγοράς ή να ανακτάται η παραγόμενη ενέργεια εφόσον χρησιμοποιηθούν ως καύσιμα».

¹⁴⁶ Βλ. Ν. 2939/2001 («Συσκευασίες και εναλλακτική διαχείριση των συσκευασιών και άλλων προϊόντων – Ίδρυση Εναλλακτικού Οργανισμού Εθνικής Διαχείρισης Συσκευασιών και Άλλων Προϊόντων (Ε.Ο.Ε.Δ.Σ.Α.Π.) και άλλες διατάξεις», ΦΕΚ Α179/6.8.2001), άρθρο 2 παρ. 9.

¹⁴⁷ Βλ. άρθρο 2 παρ. 21 Ν. 2939/2001.

¹⁴⁸ Βλ. ΠΔ 82/2004, άρθρο 2 παρ. 8. Σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 3 β της ΚΥΑ υπ' αρ. 13588/725/2006 «Μέτρα, όροι και περιορισμοί για την διαχείριση επικινδύνων αποβλήτων σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της Οδηγίας 91/689/ΕΟΚ «για τα επικίνδυνα απόβλητα» του Συμβουλίου της 12^{ης} Δεκεμβρίου 1991. Αντικατάσταση της υπ' αρ. 19396/1546/1997 κοινής υπουργικής απόφασης «Μέτρα και όροι για τη διαχείριση επικινδύνων αποβλήτων» (ΦΕΚ Β383/28.3.2006) η διαχείριση των επικινδύνων αποβλήτων διέπεται από την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει», με έμφαση την ευθύνη του παραγωγού αποβλήτων. Όπως εξειδικεύεται περαιτέρω στο άρθρο 16 της εν λόγω απόφασης, η δαπάνη για τη διαχείριση των επικινδύνων αποβλήτων βαρύνει τον κάτοχο που παραδίδει τα απόβλητα σε φορέα διαχείρισης ή/ και τους προηγούμενους κατόχους ή τον παραγωγό του προϊόντος που παράγει τα επικίνδυνα απόβλητα.

¹⁴⁹ Βλ. ΠΔ 82/2004, άρθρο 5 Δ και Παράρτημα Ε. Οι υπόχρεοι συμπλήρωσης του εντύπου φυλάσσουν αντίγραφο αυτού για τρία (3) έτη. Το συμπληρωμένο έντυπο αναγνώρισης υποβάλλεται από τον υπόχρεο στο ΣΣΕΔ, το οποίο υποχρεούται να παρέχει σχετικά στοιχεία στην αρμόδια Υπηρεσία του ΥΠΕΧΩΔΕ και σε οποιοδήποτε άλλο εμπλεκόμενο φορέα. Επιπλέον, ο υπόχρεος του κάθε σταδίου διαχείρισης υποβάλλει αντίγραφο του εντύπου αναγνώρισης στον υπόχρεο του επόμενου σταδίου διαχείρισης

Διαχείρισης Συσκευασιών και άλλων Προϊόντων (ΕΟΕΔΣΑΠ) και άλλες διατάξεις», όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει¹⁵⁰.

- τον Ν. 4042/2012 (ΦΕΚ Α24/13.2.2012) «Ποινική Προστασία του περιβάλλοντος – Εναρμόνιση με την Οδηγία 2008/99/ΕΚ – Πλαίσιο παραγωγής και διαχείρισης αποβλήτων – Εναρμόνιση με την Οδηγία 2008/98/ΕΚ – Ρύθμιση θεμάτων Υπουργείου Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής» που ενσωματώνει στο εθνικό δίκαιο την Οδηγία – Πλαίσιο 2008/98/ΕΚ «Για τα απόβλητα και την κατάργηση ορισμένων οδηγιών» καθώς και την Οδηγία 2008/99/ΕΚ «Σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος μέσω του ποινικού δικαίου».
  - το ΠΔ 82/2004 (ΦΕΚ Α64/2.3.2004) «Αντικατάσταση της υπ' αριθμ. 98012/2001/1996 ΚΥΑ Καθορισμός Μέτρων και Όρων για τη Διαχείριση των Χρησιμοποιημένων Ορυκτελαίων Β 4Θ Μέτρα Όροι και Πρόγραμμα για την Εναλλακτική Διαχείριση των Αποβλήτων Λιπαντικών Ελαίων».
  - την ΚΥΑ 13588/725/2006 (ΦΕΚ Β383/28.3.2006) «Μέτρα, όροι και περιορισμοί για την διαχείριση επικινδύνων αποβλήτων σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της οδηγίας 91/689/ΕΟΚ «για τα επικίνδυνα απόβλητα» του Συμβουλίου της 12ης Δεκεμβρίου 1991», όπως έχει τροποποιηθεί με τον Ν. 4042/2012.
  - την ΚΥΑ 24944/1159/2006 (ΦΕΚ Β791/30.6.2006) «Έγκριση Γενικών Τεχνικών Προδιαγραφών για την διαχείριση επικινδύνων αποβλήτων σύμφωνα με το άρθρο 5 (παρ. Β) της υπ' αριθμ. 13588/725 ΚΥΑ «Μέτρα, όροι και περιορισμοί για την διαχείριση επικινδύνων αποβλήτων κλπ» και σε συμμόρφωση με τις διατάξεις του άρθρου 7 (παρ. 1) της οδηγίας 91/159/ΕΚ του Συμβουλίου της 18ης Μαρτίου 1991».
91. Σε ενωσιακό επίπεδο, είναι σε ισχύ ο Ευρωπαϊκός Κατάλογος Αποβλήτων (ΕΚΑ), σύμφωνα με το Παράρτημα της **Απόφασης 2000/532/ΕΚ**, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει, ενώ στο Παράρτημα ΙΙ της **Οδηγίας 2008/98/ΕΚ** παρατίθεται ένας μη εξαντλητικός κατάλογος των εργασιών ανάκτησης που περιλαμβάνει την ανακύκλωση, την επεξεργασία, την επαναδιύλιση και την αποθήκευση.

4.3. Η ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΑΛΕ

92. Η δομή της αγοράς ΑΛΕ στην Ελλάδα μπορεί να χαρακτηριστεί από «φάσεις», ανάλογα με το εκάστοτε ισχύον νομοθετικό πλαίσιο:
- η περίοδος πριν το 2004 (ήτοι πριν από την ίδρυση ΣΣΕΔ ΑΛΕ στην Ελλάδα) («φάση Α»):
  - η περίοδος ανάμεσα στο 2004 και το 2013 (καθώς από την 1.1.2013 μεταβλήθηκε η λειτουργία του μοναδικού ΣΣΕΔ ΑΛΕ που λειτουργούσε στην Ελλάδα και, ως εκ τούτου, ο τρόπος διαχείρισης των ΑΛΕ στην εγχώρια αγορά) («φάση Β»): και

---

¹⁵⁰ Βλ. Ν. 3854/2010 (ΦΕΚ Α94/23.6.2010) «Τροποποίηση της νομοθεσίας για την εναλλακτική διαχείριση των συσκευασιών και άλλων προϊόντων και τον Εθνικό Οργανισμό Εναλλακτικής Διαχείρισης Συσκευασιών και Άλλων Προϊόντων (Ε.Ο.Ε.Δ.Σ.Α.Π.) και άλλες διατάξεις» και Ν. 4496/2017 (ΦΕΚ Α170/08.11.2017) «Τροποποίηση του Ν. 2939/2001 για την εναλλακτική διαχείριση των συσκευασιών και άλλων προϊόντων, προσαρμογή στην Οδηγία 2015/720/ΕΕ, ρύθμιση θεμάτων του Ελληνικού Οργανισμού ανακύκλωσης και άλλες διατάξεις».

- η περίοδος από το 2013 και εξής («φάση Γ»).

«Φάση Α»: Πριν το 2004

93. Η αρχική δομή της αγοράς ΑΛΕ (ήτοι πριν το 2004 και τη θεσμοθέτηση νομοθετικά ενός Συστήματος Εναλλακτικής Διαχείρισης (ΣΕΔ) ΑΛΕ), είχε δύο διακριτά επίπεδα οικονομικών δραστηριοτήτων: α) τη συλλογή ΑΛΕ, όπου δραστηριοποιούνταν οι συλλέκτες, και β) την αναγέννηση ΑΛΕ, όπου δραστηριοποιούνταν οι αξιοποιητές/ αναγεννητές.
94. Οι συλλέκτες συνέλεξαν τα χρησιμοποιημένα ορυκτέλαια από τους καταναλωτές λιπαντικών και τα μετέφεραν με δικά τους μέσα στις διάφορες μονάδες αξιοποίησης/ αναγέννησης ΑΛΕ.

«Φάση Β»: 2004 - 2013

95. Για την ορθή διαχείριση των αποβλήτων λιπαντικών και για την πρόληψη και μείωση των επιπτώσεών τους στο περιβάλλον, εισήχθησαν κανόνες λειτουργίας της αγοράς ΑΛΕ, με τη θέσπιση εθνικού θεσμικού πλαισίου (Ν. 2939/2001 και ΠΔ 82/2004), το οποίο ενσωμάτωνε στο εθνικό δίκαιο το ευρωπαϊκό πλαίσιο διαχείρισης και ανακύκλωσης αποβλήτων¹⁵¹.
96. Με το νέο αυτό θεσμικό πλαίσιο (ιδίως Ν. 2939/2001), θεσπίστηκε η υποχρέωση οργάνωσης Συστημάτων Εναλλακτικής Διαχείρισης ΑΛΕ (ΣΕΔ ΑΛΕ) από τους παραγωγούς και εισαγωγείς λιπαντικών («υπόχρεοι διαχειριστές»), ήτοι συστημάτων οργάνωσης της συλλογής, της μεταφοράς, της αποθήκευσης και, εν τέλει, της ανακύκλωσης και επαναχρησιμοποίησης των απόβλητων λιπαντικών ελαίων.
97. Το νέο στοιχείο που εισήγαγε η εν λόγω νομοθεσία είναι ότι ο παραγωγός ΑΛΕ, ο οποίος στην ουσία είναι ο παραγωγός και εισαγωγέας λιπαντικών προϊόντων, επιβάλλεται να θέτει στη διάθεση ενός συστήματος (ΣΕΔ) τα παραγόμενα απόβλητα. Επιπλέον, και λόγω των κινδύνων που εγκυμονεί η λανθασμένη διαχείριση των ΑΛΕ, η εν λόγω νομοθεσία επιβάλλει ένα αυστηρό σύστημα ελέγχου της διακίνησης των ΑΛΕ από το στάδιο των καθαρών λιπαντικών έως την τελική αξιοποίηση των αποβλήτων που δημιουργούνται. Στόχος του νέου πλαισίου ήταν να υπάρξει εμπειριστατωμένη καταγραφή και παρακολούθηση των παραγόμενων ΑΛΕ από τα σημεία παραγωγής έως την τελική αξιοποίησή τους¹⁵². Σημειώνεται ότι ο τρόπος αξιοποίησης των ΑΛΕ εξαρτάται από τη σύσταση και τις προσμίξεις¹⁵³.
98. Στην ουσία, με το νέο αυτό θεσμικό πλαίσιο τροποποιήθηκε η βασική δομή της αγοράς ΑΛΕ, καθώς εισήχθη μια επιπλέον οικονομική δραστηριότητα, αυτή της οργάνωσης και

¹⁵¹ Με το νέο αυτό πλαίσιο (ιδίως ΠΔ 82/2004) απαγορεύτηκε τόσο η απόρριψη ΑΛΕ στα επιφανειακά και υπόγεια νερά, στα χωρικά θαλάσσια νερά, στα νερά των αποχετευτικών συστημάτων και στο έδαφος όσο και η επεξεργασία τους που προκαλεί ρύπανση της ατμόσφαιρας.

¹⁵² Αναφορικά με την αξιοποίηση των ΑΛΕ σημειώνεται ότι σε περίπτωση που δεν είναι τεχνικά εφικτή η αναγέννησή τους και η εκ νέου παραγωγή βασικών ελαίων, τότε αυτά μπορούν να αξιοποιηθούν με άλλους τρόπους μεταξύ των οποίων είναι και η καύση προς ανάκτηση θερμότητας, υπό τις προϋποθέσεις όμως της αντίστοιχης νομοθεσίας (ΚΥΑ 2487/455/99, ΦΕΚ 196/Β/1999, «Μέτρα και όροι για την πρόληψη και τον περιορισμό της ρύπανσης του περιβάλλοντος από την αποτέφρωση επικίνδυνων αποβλήτων» και Οδηγία 2000/76/ΕΚ, «για την αποτέφρωση αποβλήτων»).

¹⁵³ Ειδική περίπτωση αποτελούν τα ΑΛΕ που περιέχουν PCBs σε συγκεντρώσεις υψηλότερες των 50 mg/kg, για τα οποία επιβάλλεται η καταστροφή τους σε αδειοδοτημένες μονάδες κατάλληλες για τον σκοπό αυτό. Βλ. ΠΔ 82/2004, Άρθρο 5, παράγραφος 2.2 β και γ.

λειτουργίας Συστημάτων συλλογής και διαχείρισης ΑΛΕ¹⁵⁴. Συνεπώς, η δομή της αλυσίδας αξίας ΑΛΕ, από την έναρξη ισχύος του Ν. 2939/2001¹⁵⁵, προβλεπόταν να έχει τρία διακριτά επίπεδα δραστηριοτήτων: α) τη συλλογή ΑΛΕ, όπου δραστηριοποιούνται οι συλλέκτες, β) την οργάνωση και λειτουργία συστημάτων συλλογής και διαχείρισης ΑΛΕ, όπου δραστηριοποιούνται τα ατομικά ή συλλογικά συστήματα αποβλήτων (ΣΕΔ), και γ) την αναγέννηση ΑΛΕ, όπου δραστηριοποιούνται οι αξιοποιητές/αναγεννητές (οι οποίοι δραστηριοποιούνται αφενός στην προμήθεια ΑΛΕ από το ΣΕΔ και αφετέρου στην πώληση αξιοποιημένων ΑΛΕ σε πελάτες.

99. Κατ' εφαρμογή της τότε νέας εθνικής νομοθεσίας για τη διαχείριση των χρησιμοποιημένων ορυκτελαίων, κατατέθηκαν στην αρμόδια υπηρεσία δύο προτάσεις για δημιουργία Συλλογικών Συστημάτων Εναλλακτικής Διαχείρισης (ΣΣΕΔ) ΑΛΕ. Η μία, την 6.2.2003, από την ΕΛΤΕΠΕ, για τη δημιουργία του ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ και η άλλη, την 7.2.2003, από την εταιρία «ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΟΡΥΚΤΕΛΑΙΩΝ Α.Ε.» (κοινή ανώνυμη εταιρία των αναγεννητών [...], [...], [...], [...], [...], [...] και [...]), για τη δημιουργία του ΣΣΕΔ ΣΕΔΟ¹⁵⁶. Η πρόταση της ΕΛΤΕΠΕ ενεκρίθη, και το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ αδειοδοτήθηκε με απόφαση Υπουργού ΠΕΧΩΔΕ την 17.6.2004¹⁵⁷ και ξεκίνησε τη λειτουργία του την 1.7.2004. Αντίθετα, η πρόταση του ΣΣΕΔ ΣΕΔΟ δεν είχε την ίδια τύχη και, εν τέλει, μετά και από την αρνητική εισήγηση της ΕΠΕΔ την 1.11.2005 στον Υπουργό ΠΕΧΩΔΕ¹⁵⁸, απερρίφθη.
100. Στην πράξη, από την 1.7.2004, ημερομηνία έναρξης λειτουργίας του μοναδικού αδειοδοτημένου συλλογικού συστήματος διαχείρισης ΑΛΕ στην Ελλάδα (ΣΣΕΔ της τότε ΕΛΤΕΠΕ)¹⁵⁹, μέχρι και την 15.1.2013, οι επιμέρους οικονομικές σχέσεις και συμφωνίες που σύναπτε το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ συνίσταντο σε συμφωνίες αγοραπωλησίας ΑΛΕ. Οι συλλέκτες υπέγραφαν συμβάσεις με το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ, σύμφωνα με τις οποίες αναλάμβαναν να συλλέγουν και να πωλούν προς το ΣΣΕΔ το σύνολο των ΑΛΕ που συνέλεγαν και οι αξιοποιητές υπέγραφαν συμβάσεις με το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ, σύμφωνα με τις οποίες

¹⁵⁴ Σημειώνεται ότι κάθε ΣΕΔ πρέπει να σχεδιάζεται, να οργανώνεται και να λειτουργεί ούτως ώστε, μεταξύ άλλων, να: «αποφεύγεται η διάκριση σε βάρος των εισαγόμενων προϊόντων, καθώς και εμπόδια στο εμπόριο ή στρεβλώσεις στον ανταγωνισμό, σύμφωνα με το εθνικό και ενωσιακό δίκαιο, β) λαμβάνονται κατά κύριο λόγο υπόψη οι απαιτήσεις σε θέματα προστασίας: αα) του περιβάλλοντος και της υγείας, ββ) της υγιεινής και της ασφάλειας των καταναλωτών, γγ) των δικαιωμάτων βιομηχανικού και εμπορικού απορρήτου» Ν. 2939/2001, άρθρο 4β όπως προστέθηκε με το άρθρο 4 του Ν. 4496/2017 (η έμφαση προστέθηκε). Πριν την εν λόγω τροποποίηση στο άρθρο 7 του Ν. 2939/2001, κατ' αντιστοιχία αναφερόταν ότι «Ειδικότερα τα συστήματα αυτά: α) σχεδιάζονται κατά τρόπο ώστε να αποφεύγονται εμπόδια στο εμπόριο ή στρεβλώσεις στον ανταγωνισμό σύμφωνα με το εθνικό και κοινοτικό δίκαιο, και β) λαμβάνουν κατά κύριο λόγο υπόψη τις απαιτήσεις σε θέματα: - προστασίας του περιβάλλοντος και της υγείας, ασφάλειας και υγιεινής των καταναλωτών, - προστασίας της ποιότητας, της γνησιότητας και των τεχνικών χαρακτηριστικών των συσκευασμένων αγαθών και των χρησιμοποιούμενων υλικών, καθώς και - προστασίας των δικαιωμάτων βιομηχανικού και εμπορικού απορρήτου».

¹⁵⁵ Για την ακρίβεια ο Ν. 2939/2001 έδινε προθεσμία δεκαοκτώ (18) μηνών για την υποβολή αιτήσεως έγκρισης συστημάτων εναλλακτικής διαχείρισης ΑΛΕ.

¹⁵⁶ Βλ. την υπ' αρ. πρωτ. 5688/16.7.2008 επιστολή και το σχετικό 12 της υπ' αρ. πρωτ. 9624/13.11.2020 επιστολής της GREEN OIL.

¹⁵⁷ Απόφαση οικ.105135/17-6-2004/ΦΕΚ 905Β του Υπουργού ΠΕΧΩΔΕ.

¹⁵⁸ Βλ. σχετικό 5 της υπ' αρ. πρωτ. 3975/17.6.2008 επιστολής της ΕΛΤΕΠΕ.

¹⁵⁹ Δεδομένης της μετονομασίας της ΕΛΤΕΠΕ σε ΕΝΔΙΑΛΕ το 2013, το ΣΣΕΔ αναφέρεται στις κατωτέρω ενότητες είτε ως ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ (για την περίοδο προ του 2013), είτε ως ΣΣΕΔ της ΕΝΔΙΑΛΕ (για την περίοδο μετά το 2013), είτε ως ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ/ ΕΝΔΙΑΛΕ.

αναλάμβαναν να αγοράζουν κατ' αποκλειστικότητα από το ΣΣΕΔ το σύνολο των ΑΛΕ της εγχώριας αγοράς που θα αναγεννούσαν¹⁶⁰.

101. Συγκεκριμένα, τα ΑΛΕ συλλέγονταν από τους συλλέκτες¹⁶¹ από τα σημεία συλλογής (πρατήρια, λιπαντήρια, συνεργεία, δήμους κ.λπ.) και μεταφέρονταν με οχήματα των συλλεκτών στα κέντρα συλλογής του ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ. Το ΣΣΕΔ αγόραζε από τους συλλέκτες τα ΑΛΕ και, κατόπιν, τα πωλούσε στις συμβεβλημένες μαζί του μονάδες αναγέννησης για αξιοποίηση. Σημειώνεται ότι το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ μεσολαβούσε στην αγοραπωλησία ακόμα και όταν οι συλλέκτες παρέδιδαν καθ' υπόδειξή του τα ΑΛΕ απευθείας στους αξιοποιητές και όχι στα κέντρα συλλογής.
102. Από την έναρξη λειτουργίας του ΣΣΕΔ της ΕΛΤΕΠΕ μέχρι και την 15.1.2013, οι συλλέκτες όφειλαν να παραδίδουν τα συλλεγόμενα από αυτούς ΑΛΕ σε ΣΕΔ και δεν είχαν τη δυνατότητα της απευθείας παράδοσής τους σε αξιοποιητή. Στην πράξη, το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ, υπέγραφε συμβάσεις με τους συλλέκτες και τους προμήθευε με Έντυπα Αναγνώρισης¹⁶². Από τα ανωτέρω περιγραφόμενα έντυπα το σύστημα συγκέντρωνε στοιχεία διαχειριστών, ημερομηνιών και ποσοτήτων ΑΛΕ προκειμένου να παρακολουθεί την αγορά και την επίτευξη των στόχων¹⁶³ που έθετε η ενωσιακή και η εθνική νομοθεσία. Στη συνέχεια το ΣΣΕΔ αποφάσιζε, επί τη βάσει των κριτηρίων που παρατίθενται κατωτέρω, σε ποιους συμβεβλημένους αξιοποιητές και σε ποιες ποσότητες θα διέθετε τα ΑΛΕ.
103. Ενδεικτικά, το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ συνεργάστηκε, αγοράζοντας ΑΛΕ, με [...] συλλέκτες το 2004 (συμπεριλαμβανομένων των συλλεκτών [...]), με [...] συλλέκτες το 2005, με [...] συλλέκτες το 2006, με [...] το 2007, με [...] συλλέκτες το 2008 και με [...] συλλέκτες το 2009¹⁶⁴. Αντίστοιχα, το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ συνεργάστηκε με [...] μονάδες αναγέννησης το

¹⁶⁰ Βλ. τις επιστολές παροχής στοιχείων της ΕΝΔΙΑΛΕ με αρ. πρωτ. 7932/10.9.2020 και 10076/24.11.2020.

¹⁶¹ Για τη συλλογή των ΑΛΕ από τους συλλέκτες συχνά απαιτείται η καταβολή αντιτίμου, καθώς τα ΑΛΕ έχουν εμπορική αξία που καθορίζεται μεταξύ άλλων από την ποιότητα τους π.χ. την περιεκτικότητα νερού από την οποία χαρακτηρίζονται. Μεγάλες εταιρίες, π.χ. [...] που παράγουν μεγάλες ποσότητες ΑΛΕ, προβαίνουν στη διεξαγωγή πλειοδοτικών διαγωνισμών για τη διάθεσή τους. Βλ. ενδεικτικά τις σχετικές συμβάσεις εκποίησης ΑΛΕ που συνήφθησαν μεταξύ της [...] και της ΕΛΤΕΠΕ για τη διάθεση ΑΛΕ, κατόπιν σχετικών διακηρύξεων της [...], προσκομισθείσες με την υπ' αρ. πρωτ. 3338/31.5.2010 επιστολή της ΕΛΤΕΠΕ.

¹⁶² Επρόκειτο για τετραπλότυπα έντυπα που συμπληρώνονταν από τους συλλέκτες ΑΛΕ και προορίζονταν ένα για το ΣΣΕΔ, ένα για το συλλέκτη, ένα για τον παραγωγό ΑΛΕ (Σημείο Συλλογής) προκειμένου αυτός να μπορεί να αποδείξει ότι συμμορφώνεται με την κείμενη νομοθεσία και παραδίδει τα ΑΛΕ σε εγκεκριμένο συλλέκτη και, τέλος, ένα παρέμενε στο στέλεχος του εντύπου.

¹⁶³ Οι ποσοτικοί στόχοι για τη συλλογή και αναγέννηση των ΑΛΕ αναφέρονται στο άρθρο 9 του ΠΔ 82/2004 ως εξής: «1. Μέχρι την 31 Δεκεμβρίου 2006 πρέπει να συλλέγεται τουλάχιστον το 70% κατά βάρος όλων των αποβλήτων λιπαντικών ελαίων και εξ αυτών να αναγεννάται τουλάχιστον το 80% κατά βάρος. Τα απόβλητα λιπαντικών ελαίων που δεν αναγεννώνται, οδηγούνται προς άλλες εργασίες διάθεσης (συμπεριλαμβανομένης της χρήσης τους ως καύσιμα) σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος Π.Δ. 2. Οι ως άνω ποσοτικοί στόχοι είναι δυνατόν να τροποποιούνται με κοινή Απόφαση των Υπουργών Ανάπτυξης και ΠΕΧΩΔΕ μετά από εισήγηση του ΕΟΕΔΣΑΠ σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 17 (παρ. 5) του Ν. 2939/2001». Η παράγραφος 5 του άρθρου 17 του Ν. 2939/2001 αναφέρει ότι με κοινή απόφαση των Υπουργών Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, μετά από εισήγηση του ΕΟΕΔΣΑΠ, καθορίζονται οι ποσοτικοί στόχοι για την εναλλακτική διαχείριση των προϊόντων, καθώς και τα μέτρα για την επίτευξή τους, όπως η προώθηση εγγυοδοτικού συστήματος κ.ά.

¹⁶⁴ Το φαινόμενο αυτό οφείλεται, όπως ανέφερε η ΕΛΤΕΠΕ, στο ότι αρκετοί συλλέκτες όπως προκύπτει από τα έντυπα αναγνώρισης, πωλούσαν τα ΑΛΕ που συγκεντρώνουν σε άλλους συλλέκτες οι οποίοι με τη σειρά τους τα πωλούσαν στο ΣΣΕΔ. Αυτό συνέβαινε, σύμφωνα με την ΕΛΤΕΠΕ, διότι σε πολλές περιπτώσεις οι εν λόγω συλλέκτες δεν είχαν τα κατάλληλα οχήματα για τη μεταφορά τους στα κέντρα συλλογής καθώς και γιατί για αρκετούς από τους εν λόγω συλλέκτες η συλλογή ΑΛΕ δεν αποτελεί μόνιμη και βασική επαγγελματική

2004, με [...] μονάδες το 2005, με [...] μονάδες το 2006 και 2007, με [...] μονάδες το 2008, 2009 και 2010 και με [...] μονάδες το 2011 και 2012.

«Φάση Γ»: Μετά το 2013

104. Η αποκλειστική πώληση ΑΛΕ από τους συλλέκτες στο σύστημα διήρκησε από την έναρξη λειτουργίας του ΣΕΔ έως την 15.1.2013, καθώς σύμφωνα με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του ΕΟΑΝ¹⁶⁵, άλλαξε η λειτουργία του συστήματος¹⁶⁶.
105. Συγκεκριμένα, με την υπ' αριθμ. 1430/14.12.2012 απόφαση του ΕΟΑΝ¹⁶⁷ άλλαξε η λειτουργία της αγοράς, και πλέον το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ δεν είχε το ρόλο του «ενδιάμεσου» που αγοράζει τα ΑΛΕ από τους συλλέκτες και τα μεταπωλεί στους αξιοποιητές.
106. Από την 15.1.2013 και εξής, οι αγοραπωλησίες ΑΛΕ πραγματοποιούνται πλέον απευθείας μεταξύ των συλλεκτών και των αξιοποιητών επί τη βάση δικών τους επιμέρους οικονομικών συμφωνιών/συμβάσεων. Η εμπλοκή του ΣΕΔ στην αγορά των ΑΛΕ πλέον περιορίστηκε μόνον στον ποιοτικό και ποσοτικό έλεγχο των διακινούμενων ΑΛΕ και στην αναλυτική καταγραφή και πιστοποίηση της διαδικασίας διαχείρισης των ΑΛΕ στην ελληνική αγορά¹⁶⁸. Υπό αυτό το πρίσμα, το Σύστημα έχει πλέον έναν απλώς ενδιάμεσο χαρακτήρα που προσιδιάζει σε πλατφόρμα, η οποία έχει ως ρόλο να φέρνει σε επαφή τους συλλέκτες ΑΛΕ από την μία πλευρά και τους αξιοποιητές από την άλλη, αλλάζοντας στην ουσία την προϋπάρχουσα μορφή της αγοράς. Με τον τρόπο αυτό, δημιουργείται ένα οιονεί «οικοσύστημα» υπό την οικονομική έννοια, καθώς το ΣΕΔ επιτελεί τον ρόλο πλατφόρμας/ενορχηστρωτή που συνδέει οικονομικές δραστηριότητες διαφορετικών επιχειρήσεων με σκοπό την παροχή υπηρεσιών και που επιδρά σε διαφορετικές ομάδες επιχειρηματικών και τελικών χρηστών (και αποτελεί μάλιστα το μοναδικό του είδους του στον συγκεκριμένο κλάδο που αφορά τα ΑΛΕ).

απασχόληση αλλά ευκαιριακή συμπληρωματική δραστηριότητα. Βλ. την υπ' αρ. πρωτ. 3338/31.5.2010 επιστολή παροχής στοιχείων της ΕΛΤΕΠΕ, απάντηση σε ερώτημα 9, σελ. 6.

¹⁶⁵ Ο Ελληνικός Οργανισμός Ανακύκλωσης (ΕΟΑΝ) είναι νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, με πλήρη διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια και υπάγεται στην εποπτεία και τον έλεγχο του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας (ΥΠΕΝ). Ο οργανισμός ιδρύθηκε με το άρθρο 24 του Ν. 2939/2001, αρχικά ως Ελληνικός Οργανισμός Εναλλακτικής Διαχείρισης Συσκευασιών και Άλλων Προϊόντων (ΕΟΕΔΣΑΠ) και μετονομάστηκε στη συνέχεια με το άρθρο 46 του Ν. 4042/2012 σε ΕΟΑΝ. Ο ΕΟΑΝ είναι ο αρμόδιος φορέας για το σχεδιασμό και την εφαρμογή της πολιτικής για την πρόληψη και για την εναλλακτική διαχείριση αποβλήτων, συσκευασιών και άλλων προϊόντων για τα οποία εφαρμόζονται προγράμματα εναλλακτικής διαχείρισης. Στις αρμοδιότητές του περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, η χορήγηση, ανανέωση, τροποποίηση ή ανάκληση των εγκρίσεων των ατομικών ή συλλογικών συστημάτων εναλλακτικής διαχείρισης, σύμφωνα με τα άρθρα 4Α και 4Β, η παροχή οδηγιών ή συστάσεων προς τα ΣΣΕΔ και τους παραγωγούς για την εφαρμογή των διατάξεων του Ν. 2939/2001 κ.λπ (Βλ. άρθρο 24Γ του Ν. 2939/2001. Η Διεύθυνση Εναλλακτικής Διαχείρισης που υπάγεται στον ΕΟΑΝ έχει μεταξύ άλλων τις αρμοδιότητες της αξιολόγησης των επιχειρησιακών σχεδίων των Συστημάτων Εναλλακτικής Διαχείρισης και την εποπτεία της λειτουργίας τους, στην οποία περιλαμβάνεται η παρακολούθηση της τήρησης των όρων χορήγησης των εγκρίσεων τους και των εγκεκριμένων επιχειρησιακών τους σχεδίων, η παρακολούθηση των ποσοτικών στόχων κ.λπ., βλ. άρθρο 24ΙΒ του Ν. 2939/2001).

¹⁶⁶ Βλ. την υπ' αρ. πρωτ. οικ. 1430/14.12.2012 απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του ΕΟΑΝ ως αποτέλεσμα της 37^{ης} συνεδρίασης ημερομηνίας 7.11.2012 (συνημμένη στην υπ' αρ. πρωτ. 3047/9.4.2013 επιστολή της ΕΛΤΕΠΕ).

¹⁶⁷ Συνημμένη στην υπ' αρ. πρωτ. 3047/9.4.2013 επιστολή της ΕΛΤΕΠΕ.

¹⁶⁸ Βλ. παροχή στοιχείων της ΕΝΔΙΑΛΕ υπ' αρ. πρωτ. 10076/24.11.2020.

107. Σημειώνεται ότι παρά την απεμπλοκή του ΣΣΕΔ από την αγοραπωλησία των ΑΛΕ διατηρήθηκε ακέραια η εκ του νόμου ευθύνη του για τον έλεγχο και την καταγραφή των διακινούμενων ποσοτήτων ΑΛΕ της εγχώριας αγοράς μέσα από τις υποδομές (π.χ. κέντρα συλλογής) που αυτό είχε δημιουργήσει. Συγκεκριμένα, το ΣΣΕΔ της ΕΛΤΕΠΕ/ ΕΝΔΙΑΛΕ, μέσω των κέντρων συλλογής του, θα εξακολουθούσε να είναι υπεύθυνο για τον ποσοτικό και ποιοτικό έλεγχο των ΑΛΕ που συγκεντρώνουν οι αδειοδοτημένοι συλλέκτες μεταφορείς, οι οποίοι, ωστόσο, θα μπορούν να πωλούν τα ΑΛΕ σε όποιον αδειοδοτημένο αξιοποιητή επιθυμούν στη βάση διμερούς μεταξύ τους συμφωνίας¹⁶⁹. Για την αλλαγή της λειτουργίας της αγοράς, ο ΕΟΑΝ, σε συνεργασία με το Γραφείο Εναλλακτικής Διαχείρισης Συσκευασιών και Άλλων Προϊόντων (ΓΕΔΣΑΠ) του ΥΠΕΚΑ, θα επεξεργαζόταν νέο έντυπο αναγνώρισης ΑΛΕ και θα εξέταζαν το πλαίσιο των συμβάσεων συνεργασίας των συλλεκτών και των αναγεννητών με το Σύστημα.

108. Πράγματι, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, τόσο οι συλλέκτες όσο και οι αναγεννητές ΑΛΕ υπέγραψαν νέες συμβάσεις με το σύστημα με ισχύ από την 15.1.2013.

4.3.1. Η ΑΓΟΡΑ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΑΛΕ

109. Στην αγορά συλλογής ΑΛΕ δραστηριοποιούνται οι αδειοδοτημένοι από τις αρμόδιες αρχές συλλέκτες. Σύμφωνα με το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο, οι συλλέκτες, προκειμένου να πραγματοποιούν εργασίες συλλογής και μεταφοράς ΑΛΕ, οφείλουν να συμβάλλονται με εγκεκριμένο ΣΣΕΔ¹⁷⁰.
110. Στην πράξη, έχουν διαχρονικά τη δυνατότητα να συμβάλλονται μόνο με το ΣΣΕΔ της ΕΝΔΙΑΛΕ (πρώην ΕΛΤΕΠΕ), καθώς αποτελούσε και αποτελεί μέχρι σήμερα το μοναδικό αδειοδοτημένο ΣΣΕΔ.
111. Μετά τη σύναψη σύμβασης με το ΣΣΕΔ, ο ΕΟΑΝ χορηγεί στον κάθε συλλέκτη «έντυπα αναγνώρισης» με μοναδική αρίθμηση και σειρά, τα οποία ο τελευταίος είναι υποχρεωμένος να συμπληρώνει κατά την παραλαβή αποβλήτων από τα σημεία συλλογής και την παράδοση αποβλήτων σε εγκαταστάσεις αξιοποίησης¹⁷¹. Οι συλλέκτες έχουν την υποχρέωση πριν παραδώσουν τα συλλεγόμενα απόβλητα σε εγκαταστάσεις αξιοποίησης, να τα προσκομίσουν μαζί με τα έντυπα αναγνώρισης που τα συνοδεύουν σε ένα από τα κέντρα συλλογής του ΣΣΕΔ όπου γίνεται ποσοτικός και ποιοτικός έλεγχος και καταχωρούνται στο μηχανογραφικό σύστημα της ΕΝΔΙΑΛΕ¹⁷².

¹⁶⁹ Βλ. παροχή στοιχείων της ΕΛΤΕΠΕ υπ' αρ. πρωτ. 7932/10.9.2020.

¹⁷⁰ Σε συνέχεια της προαναφερόμενης νομοθετικής υποχρέωσης του ΠΔ 82/2004 (αρ. 3 παρ. 2).

¹⁷¹ Βλ.

<https://endiale.gr/%CF%83%CF%85%CE%BD%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%AC%CF%84%CE%B5%CF%82/%CF%83%CF%85%CE%BB%CE%BB%CE%AD%CE%BA%CF%84%CE%B5%CF%82-%CE%B1%CE%BB%CE%B5/>. Όπως προαναφέρθηκε, κατά το παρελθόν και από την έναρξη λειτουργίας του ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ τουλάχιστον έως και το 2012, τα έντυπα αναγνώρισης χορηγούνταν από το ίδιο το ΣΣΕΔ.

¹⁷² Βλ. <https://endiale.gr/> (7.7.2020). Υπενθυμίζεται ότι σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία, οι συλλέκτες μεταφέρουν τα ΑΛΕ και τα παραδίδουν σε κέντρα συλλογής ή σε εγκεκριμένες εγκαταστάσεις διάθεσης (αρ. 5B 1, 1.3 ΠΔ 82/2004), τα δε κέντρα συλλογής προβαίνουν σε ποιοτικό έλεγχο των ΑΛΕ (βλ. άρ. 5B, 1, 1.4 ΠΔ 82/2004).

112. Οι Συλλέκτες, επιπλέον, έχουν την υποχρέωση να εγγραφούν στο Ηλεκτρονικό Μητρώο Αποβλήτων (www.wrm.ypeka.gr) με δραστηριότητες συλλογής και μεταφοράς αποβλήτων και να καταθέτουν ετήσια έκθεση με τις ποσότητες αποβλήτων που διαχειρίστηκαν¹⁷³.
113. Ο αριθμός των συνεργαζομένων με το ΣΣΕΔ συλλεκτών έως το 2019, κυμάνθηκε σε κατά βάση σταθερά επίπεδα (από 35 έως 44 συλλέκτες)¹⁷⁴.

4.3.2. Η ΑΓΟΡΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΛΕ

114. Στην αγορά οργάνωσης και λειτουργίας συστημάτων συλλογής και διαχείρισης ΑΛΕ, από το 2004 έως σήμερα, δραστηριοποιείται αποκλειστικά η ΕΝΔΙΑΛΕ (πρώην ΕΛΤΕΠΕ) ως Συλλογικό Σύστημα Εναλλακτικής Διαχείρισης (ΣΣΕΔ)¹⁷⁵, με μερίδιο αγοράς 100%¹⁷⁶.
115. Όπως προαναφέρθηκε, η ΕΛΤΕΠΕ κατέθεσε αίτηση έγκρισης την 6.2.2003 για τη δημιουργία του ΣΣΕΔ ΑΛΕ, με πλάνο την επέκταση του συστήματος έως το 2006 σε όλη την ελληνική επικράτεια. Η πρόταση ενεκρίθη και το ΣΣΕΔ αδειοδοτήθηκε με την ΥΑ 105135/10.6.2004¹⁷⁷. Η έναρξη των υποχρεώσεων των διαχειριστών λιπαντικών ελαίων, όπως αυτές απορρέουν από την ισχύουσα νομοθεσία (Ν. 2939/2001 και ΠΔ 82/2004), εκκίνησαν την 1.7.2004.
116. Σύμφωνα με τη σχετική (εθνική και ενωσιακή) νομοθεσία, όλοι οι παραγωγοί και εισαγωγείς λιπαντικών προϊόντων είναι υποχρεωμένοι να συμμετέχουν σε ΣΣΕΔ ή να συστήσουν Ατομικό ΣΕΔ για τη διαχείριση των ΑΛΕ που προκύπτουν από τα προϊόντα που τοποθετούν στην ελληνική αγορά.
117. Στο πλαίσιο αυτό, το ΣΣΕΔ έχει αναπτύξει συνεργασία με υπόχρεους διαχειριστές, ήτοι τους παραγωγούς και εισαγωγείς λιπαντικών ελαίων, οι οποίοι, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία, είναι υποχρεωμένοι να καταβάλουν χρηματική εισφορά στο ΣΣΕΔ¹⁷⁸.
118. Το 2004 το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ είχε συνάψει σύμβαση με πενήντα πέντε (55) υπόχρεους διαχειριστές, οι οποίοι ανήλθαν σε διακόσιους ενενήντα πέντε (295) το 2019 εκ των οποίων μέχρι 31.12.2019 ενεργές συμβάσεις ήταν οι 189¹⁷⁹.

¹⁷³ Βλ. <https://endiale.gr/> (7.7.2020). Εξάλλου, η υποχρέωση των συλλεκτών για την τήρηση αναλυτικών αρχείων ποσοτήτων των συλλεγόμενων, διακινούμενων και παραδιδόμενων εξ αυτών ΑΛΕ είναι προγενέστερη του Ηλεκτρονικού Μητρώου και προκύπτει από την προαναφερόμενη νομοθετική διάταξη του ΠΔ 82/2004 (αρ. 5 Β, 1, 1.3).

¹⁷⁴ Βλ. σχετικές απαντήσεις στις υπ' αρ. πρωτ. 173/25.11.2016 και 4240/19.5.2020 απαντήσεις της ΕΝΔΙΑΛΕ.

¹⁷⁵ Από το 2004 έως το 2007, κατατέθηκαν τρία διαφορετικά εταιρικά σχήματα από συμμετέχοντες στην αγορά ΑΛΕ και ισάριθμες προτάσεις για δημιουργία και δεύτερου ΣΣΕΔ χωρίς όμως να τύχουν θετικής εγκρίσεως από την αρμόδια επιτροπή αδειοδότησης. Σημειώνεται ότι με το άρθρο 46 του Ν. 4042/2012, στο τέλος της παραγράφου 2 του άρθρου 5 του Ν. 3854/2010 προστέθηκε νέο εδάφιο ως εξής: «*Νέα συστήματα, ατομικά ή συλλογικά, για την εναλλακτική διαχείριση άλλων προϊόντων, μπορεί να οργανωθούν υπό την προϋπόθεση ότι οι ενδιαφερόμενοι διαχειριστές είναι ενταγμένοι, μέχρι την έγκριση των νέων αυτών συστημάτων, σε ήδη λειτουργούντα συστήματα*»

¹⁷⁶ Επισημαίνεται ότι ενδεχομένως υφίσταται και παράνομη συλλογή και εμπόριο ΑΛΕ, εκτός ΣΣΕΔ, που οφείλεται στην αξία και στα χαρακτηριστικά του αποβλήτου καθώς μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως καύσιμο, η οποία όμως δεν μπορεί να υπολογιστεί. Βλ. Ετήσια Έκθεση ΕΟΑΝ 2013.

¹⁷⁷ ΦΕΚ 905Β /17.6.2004.

¹⁷⁸ Σημειώνεται ότι το ΣΣΕΔ δεν έχει καμία, εκ του νόμου, αρμοδιότητα, να πραγματοποιεί ελέγχους ή να προβαίνει στη λήψη μέτρων για τη μη συμμόρφωση / ένταξη νέων υπόχρεων.

¹⁷⁹ Βλ. Έκθεση Πεπραγμένων ΕΝΔΙΑΛΕ 2019.

119. Το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ έως τα τέλη του 2006 είχε ολοκληρώσει τη γεωγραφική επέκτασή του σε ολόκληρη την ελληνική επικράτεια και πλέον λειτουργεί οκτώ (8) Κέντρα Συλλογής ΑΛΕ, τα οποία εδρεύουν στον Ασπρόπυργο Αττικής, στη Θεσσαλονίκη, στην Πάτρα, στον Βόλο, στην Κοζάνη, στην Καβάλα, στην Αλεξανδρούπολη και στο Ηράκλειο Κρήτης. Στον χάρτη που ακολουθεί αποτυπώνονται τα Κέντρα Συλλογής του ΣΣΕΔ της ΕΛΤΕΠΕ/ ΕΝΔΙΑΛΕ και οι νομοί που το κάθε κέντρο εξυπηρετεί.

Εικόνα 1: Κέντρα συλλογής και περιοχές εξυπηρέτησης του ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ/ ΕΝΔΙΑΛΕ¹⁸⁰

120. Το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ/ ΕΝΔΙΑΛΕ δεν διαθέτει ιδιόκτητο εξοπλισμό για τις ανάγκες συλλογής και μεταφοράς ΑΛΕ (π.χ. δεξαμενές, βυτία κ.λπ.). Στο πλαίσιο αυτό, το ΣΣΕΔ έχει αναπτύξει ένα δίκτυο συνεργασιών με αδειοδοτημένους επιτηδευματίες και εταιρίες συλλογής και μεταφοράς ΑΛΕ που εξυπηρετούν το σύνολο της ελληνικής επικράτειας, συλλέγοντας ΑΛΕ από τα σημεία συλλογής και μεταφέροντας τα, με δικά τους μέσα, στα κέντρα συλλογής. Για την υπογραφή σύμβασης συνεργασίας με το ΣΣΕΔ οι συλλέκτες οφείλουν να διαθέτουν άδεια συλλογής και μεταφοράς ΑΛΕ, άδεια βυτιοφόρου συλλογής ΑΛΕ¹⁸¹ και ασφαλιστήριο συμβόλαιο περιβαλλοντικής ευθύνης¹⁸². Αντίστοιχα, για την έκδοση άδειας συλλογής ΑΛΕ απαιτείται υπογεγραμμένη σύμβαση συνεργασίας με το ΣΣΕΔ.

¹⁸⁰ Βλ. Έκθεση Πεπραγμένων της ΕΝΔΙΑΛΕ 2019.

¹⁸¹ Σύμφωνα με την ΚΥΑ Α2/29542/5347/91, την ΥΑ Α12/57574/4555/2006) και την Οδηγία Α12/20927/1645/15-04-14 του Υπ. Υποδομών και Μεταφορών.

¹⁸² Κατ' εφαρμογή του ΠΔ 148/2009 και της ΚΥΑ Η.Π.13588/725/2006.

121. Το ΣΣΕΔ, μέχρι 31.1.2019, είχε ενεργή σύμβαση συνεργασίας με [...] αδειοδοτημένους συλλέκτες ΑΛΕ¹⁸³. [...] ¹⁸⁴.
122. Στον Πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της λειτουργίας του ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ τα έτη 2004 – 2019. Ο εν λόγω πίνακας παρουσιάζει (κατά σειρά παράθεσης στις στήλες του) την ποσότητα των λιπαντικών ελαίων που διατέθηκαν προς χρήση στην ελληνική αγορά (στήλη 1) και από τα οποία εκτιμάται ότι παράγονται ΑΛΕ κατά ποσοστό 60% αυτών (στήλη 2). Ο στόχος συλλογής επί των ΑΛΕ ορίστηκε από 1.1.2007 στο 70% παραγόμενων ΑΛΕ (στήλη 3) και από τα συλλεγόμενα ΑΛΕ θα πρέπει να αναγεννάται το 80% αυτών (στήλη 6)¹⁸⁵. Οι στήλες 4 και 7 παρουσιάζουν, αντίστοιχα, τις ποσότητες ΑΛΕ που συλλέχθηκαν και αναγεννήθηκαν, ενώ οι στήλες 5 και 8 την απόδοση της συλλογής και της αναγέννησης ως ποσοστό του στόχου¹⁸⁶.

Πίνακας 3: Αποτελέσματα λειτουργίας ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ 2004 – 2019

Έτος	(1) Συνολικά Λιπαντικά Έλαια προς χρήση (ΜΤ)	(2) Παραγωγή ΑΛΕ (60%)	(3) Στόχος Συλλογής ΑΛΕ (70%) (ΜΤ)	(4) Συλλογή ΑΛΕ (ΜΤ)	(5) Απόδοση Συλλογής ΑΛΕ %	(6) Στόχος αναγέννησης ΑΛΕ (80%) (ΜΤ)	(7) Αναγέννηση ΑΛΕ (ΜΤ)	(8) Απόδοση Αναγέννησης ΑΛΕ %
2004B	52.169	31.301	21.911	11.761	54%	17.529	11.730	67%
2005	100.075	60.045	42.032	29.943	71%	33.625	29.907	89%
2006	99.676	59.806	41.864	36.029	86%	33.491	35.828	107%
2007	99.318	59.591	41.714	36.440	87%	33.371	36.234	109%
2008	93.857	56.314	39.420	38.890	99%	31.536	38.893	123%
2009	80.512	48.307	33.815	32.923	100%	27.052	32.305	125%
2010	69.390	41.634	29.144	32.696	112%	23.315	32.766	141%
2011	58.247	34.948	24.464	27.492	112%	19.571	25.931	132%
2012	49.842	29.905	20.934	22.780	109%	16.747	22.109	132%
2013	51.019	30.611	21.428	22.899	107%	17.142	22.566	132%
2014	50.392	30.235	21.165	23.553	111%	16.932	23.219	137%
2015	51.179	30.707	21.495	22.509	105%	17.196	22.070	128%
2016	59.613	35.768	25.037	24.973	100%	20.030	24.501	122%
2017	63.202	37.921	26.545	25.570	96%	21.236	25.250	119%
2018	66.853	40.112	28.078	25.618	91%	22.463	25.390	113%
2019	65.000	39.000	27.300	25.120	92%	21.840	24.953	114%

Πηγή: ΕΝΔΙΑΛΕ, Έκθεση Πεπραγμένων έτους 2016 και έτους 2019 (διαθέσιμη στην ομώνυμη ιστοσελίδα).

¹⁸³ Βλ. Έκθεση Πεπραγμένων της ΕΝΔΙΑΛΕ 2019. Από τα στοιχεία που έχει προσκομίσει η ΕΛΤΕΠΕ/ΕΝΔΙΑΛΕ προκύπτει ότι, κατά τα έτη 2004 – 2009, η ΕΛΤΕΠΕ συνεργάστηκε με [...] συλλέκτες, συμπεριλαμβανομένων των εταιριών ΕΛΤΕΠΕ ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ και CYCLON. Εκτός από τις απευθείας παραδόσεις ΑΛΕ στο ΣΣΕΔ, χωρίς δηλαδή τη μεσολάβηση συλλέκτη, [...] από τους προαναφερόμενους συλλέκτες παρέδωσαν ΑΛΕ στο ΣΣΕΔ όλα τα έτη της περιόδου 2004 – 2009. Οι υπόλοιποι [...] συλλέκτες δεν έχουν συνεχή παρουσία στο σύνολο των ετών. Βλ. την υπ' αρ. πρωτ. 3338/31.5.2010 επιστολή παροχής στοιχείων της ΕΛΤΕΠΕ.

¹⁸⁴ Η [...] προέβαινε σε περιορισμένη συλλογή ΑΛΕ, στα πλαίσια σχετικών συμβάσεων [...], [...], βλ. την υπ' αρ. πρωτ. 3338/31.5.2010 επιστολή παροχής στοιχείων της ΕΛΤΕΠΕ, απάντηση σε ερώτημα 11, σελ. 9.

¹⁸⁵ Δυνάμει του άρθρου 9 παρ. 1 του ΠΔ 82/2004, στόχο αποτελεί η συλλογή τουλάχιστον του 70% κατά βάρος όλων των ΑΛΕ και η αναγέννηση τουλάχιστον του 80% εξ αυτών.

¹⁸⁶ Βλ. Ετήσια έκθεση ΕΟΑΝ 2015-2016 (διαθέσιμη στην ομώνυμη ιστοσελίδα), σελ. 56.

4.3.3. Η ΑΓΟΡΑ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ / ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ ΑΛΕ

123. Κατά το έτος 2019 το ΣΣΕΔ ΕΝΔΙΑΛΕ είχε υπογράψει συμβάσεις με το σύνολο των εταιριών που δραστηριοποιούνται στην αναγέννηση ΑΛΕ στην Ελλάδα, ήτοι με οκτώ (8) αδειοδοτημένες εταιρίες αναγέννησης ΑΛΕ¹⁸⁷, στις οποίες οδηγείται από τους συλλέκτες το σύνολο των ποσοτήτων ΑΛΕ που συλλέγονται στην ελληνική επικράτεια¹⁸⁸.
124. Συγκεκριμένα, το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ έχει υπογράψει συμβάσεις με τις εξής μονάδες αναγέννησης:
[...]
125. Παλαιότερα, το ΣΣΕΔ της τότε ΕΛΤΕΠΕ είχε συνεργαστεί και με τις μονάδες αναγέννησης [...] ¹⁸⁹, οι οποίες πλέον δεν δραστηριοποιούνται στην αγορά.
126. Οι εν λόγω μονάδες αξιοποίησης δεν έχουν τις ίδιες δυνατότητες αναγέννησης ΑΛΕ, ήτοι διαφέρουν ως προς την παραγωγική δυναμικότητα. Οι παραγωγικές δυναμικότητες των μονάδων αξιοποίησης έχουν ως εξής:

Πίνακας 4: Παραγωγική δυναμικότητα μονάδων αξιοποίησης ΑΛΕ την περίοδο 2004 – 2020

Εταιρία	Παραγωγική Δυναμικότητα (ΜΤ/έτος)
[...] ¹⁹⁰	[...]
[...]	[...]
[...]	[...]
[...] ¹⁹¹	[...]
[...] ¹⁹²	[...]
[...] ¹⁹³	[...]
[...] ¹⁹⁴	[...]
[...] ¹⁹⁵	[...]
[...] ¹⁹⁶	[...]
[...]	[...]

¹⁸⁷ Βλ. Έκθεση Πεπραγμένων της ΕΝΔΙΑΛΕ 2019.

¹⁸⁸ Οι εγκαταστάσεις αξιοποίησης ΑΛΕ υποχρεούνται να διαθέτουν άδεια λειτουργίας, περιβαλλοντική αδειοδότηση, και πιστοποίηση κατά ISO 14001:2004 ή EMAS. Τέλος, δεδομένης πλέον, της λειτουργίας του Ηλεκτρονικού Μητρώου Αποβλήτων Η.Μ.Α. (www.wrm.yrpeka.gr), οι εγκαταστάσεις Αξιοποίησης ΑΛΕ έχουν την υποχρέωση να εγγραφούν στο μητρώο σαν εγκαταστάσεις παραλαβής αποβλήτων και να καταθέτουν ετήσια έκθεση με τις ποσότητες αποβλήτων που διαχειρίστηκαν. Βλ. <https://endiale.gr/> ενότητα αξιοποιητών (6.7.2020).

¹⁸⁹ Η [...] ιδρύθηκε στις 06.12.1975 και σήμερα, μετά από διάφορες τροποποιήσεις που μεσολάβησαν, λειτουργεί με την επωνυμία [...]. Βλ. την υπ' αρ. πρωτ. 10849/18.12.2020 επιστολή παροχής στοιχείων της εταιρίας.

¹⁹⁰ Βλ. υπ' αρ. πρωτ 5262/30.6.2009 επιστολή παροχής στοιχείων της [...].

¹⁹¹ Βλ. Φάκελο πρότασης ΣΣΕΔ ΣΕΔΟ ως σχετικό 9 στην υπ' αρ. πρωτ. 9624/13.11.2020 επιστολής παροχής στοιχείων της GREEN OIL.

¹⁹² Βλ. Φάκελο πρότασης ΣΣΕΔ ΣΕΔΟ ως σχετικό 9 στην υπ' αριθμ. πρωτ. 9624/13.11.2020 επιστολής παροχής στοιχείων της GREEN OIL.

¹⁹³ Βλ. υπ' αρ. πρωτ 9408/07.11.2020 επιστολή παροχής στοιχείων της [...].

¹⁹⁴ Βλ. Φάκελο πρότασης ΣΣΕΔ ΣΕΔΟ ως σχετικό 9 στην υπ' αρ. πρωτ. 9624/13.11.2020 επιστολής παροχής στοιχείων της GREEN OIL.

¹⁹⁵ Βλ. την υπ' αρ. πρωτ 10593/11.12.2020 επιστολή παροχής στοιχείων της [...].

¹⁹⁶ Βλ. την υπ' αρ. πρωτ 10557/11.12.2020 επιστολή παροχής στοιχείων της [...].

127. Όπως προαναφέρθηκε, οι εταιρίες που δραστηριοποιούνται στην αγορά της αναγέννησης/αξιοποίησης ΑΛΕ συμβάλλονται με το ΣΣΕΔ, καθώς το τελευταίο αποτελεί το μοναδικό σύστημα διαχείρισης στη χώρα, και μέσω αυτού ελέγχονται ποιοτικά οι διακινούμενες ποσότητες ΑΛΕ πριν παραδοθούν στις εταιρίες αξιοποίησης.

4.4. ΜΕΡΙΔΙΑ ΑΓΟΡΑΣ ΤΩΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΛΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΩΝ ΤΟΥΣ

Ως προς τους Συλλέκτες

128. Στον Πίνακα καθώς και στο Διάγραμμα που ακολουθούν, εμφανίζεται η εξέλιξη των μεριδίων αγοράς¹⁹⁷ των καταγγελλόμενων εταιριών που δραστηριοποιούνται στη συλλογή ΑΛΕ καθώς και των λοιπών συνεργαζόμενων συλλεκτών για τα έτη 2004 – 2019. Σκοπός της παρουσίασης του εν λόγω πίνακα, ο οποίος περιλαμβάνει τις ποσότητες ΑΛΕ που διακινήθηκαν από τους συλλέκτες κατά την προαναφερόμενη χρονική περίοδο, καθώς και του σχετικού διαγράμματος είναι να αποτυπωθεί η διαχρονική εξέλιξη των μεριδίων αγοράς των μερών κατά την επίμαχη χρονική περίοδο στην αγορά συλλογής ΑΛΕ.

Πίνακας 6: Ποσότητες ΑΛΕ συλλεκτών σε ΜΤ (2004-2019)

Συλλέκτης / Έτος	ΕΛΤΕΠΕ Κ/Ε	ΕΝΔΙΑΛΕ ΑΕ	CYCLON	CYTOP	Όμιλος CYCLON	Λοιποί Συλλέκτες	% Όμιλος CYCLON	% Λοιποί Συλλέκτες	Σύνολο
2004	[...]	[...]	[...]		[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2005	[...]	[...]	[...]		[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2006	[...]	[...]	[...]		[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2007	[...]	[...]	[...]		[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2008	[...]	[...]	[...]		[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2009	[...]	[...]	[...]		[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2010	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]

¹⁹⁷ Στον πίνακα η ΕΛΤΕΠΕ χαρακτηρίζει ως απευθείας πωλήσεις της στο ΣΣΕΔ συλλεγίσεις ποσότητες ΑΛΕ, οι οποίες προέρχονται [...] (βλ. και τη σχετική αναφορά της στην υπ' αρ. πρωτ. 3338/31.5.2010 επιστολή της, απάντηση σε ερώτημα 11, σελ. 9). Σημειώνεται ότι, σε αυτή την περίπτωση, το ΣΣΕΔ λειτουργεί ως συλλέκτης που δύναται να αντικατασταθεί από την ΕΛΤΕΠΕ ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ, όπως αναφέρεται σε ορισμένες εκ των σχετικών συμβάσεων. Συγκεκριμένα, κατά κανόνα οι συμβάσεις μεταξύ φορέων του δημοσίου [...] υπογράφονταν από την εκάστοτε Αναθέτουσα Αρχή, την ΕΛΤΕΠΕ και την ΕΛΤΕΠΕ ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ (βλ. τις συμβάσεις που προσκομίστηκαν ως παράρτημα 1 της υπ' αρ. πρωτ. 3338/31.5.2010 επιστολής). Στην περίπτωση [...] εντούτοις, οι συμβάσεις για τη συλλογή ΑΛΕ υπογράφονταν μεταξύ [...] και ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ. Ωστόσο, σε ορισμένες από τις συμβάσεις που έχει προσκομίσει η καταγγελλόμενη ΕΛΤΕΠΕ, περιλαμβάνεται και η ακόλουθη πρόβλεψη στην περιγραφή του τρόπου παραλαβής των υλικών: «Τα υλικά θα παραλαμβάνονται και μέσω της κοινοπραξίας “ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ – ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΟΡΥΚΤΕΛΑΙΩΝ” της οποίας, τις κατά νομό άδειες, θα καταθέσει ο Ανάδοχος πριν την υπογραφή της Σύμβασης» (βλ. ενδεικτικά και όχι περιοριστικά την υπ' αρ. 250081/08.11.2005 σύμβαση μεταξύ της [...] και της ΕΛΤΕΠΕ, την υπ' αρ. 4/2007 σύμβαση μεταξύ της [...] και ΕΛΤΕΠΕ (όρος 5) ή την υπ' αρ. 270161/22.8.2007 σύμβαση μεταξύ [...] και ΕΛΤΕΠΕ (όρος 5), προσκομισθείσες ως παράρτημα 3 της υπ' αρ. πρωτ. 3338/31.5.2010 επιστολής παροχής στοιχείων της ΕΛΤΕΠΕ).

**ΠΡΟΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ
ΣΤΗΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ**

2011	[...]		[...]		[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2012	[...]		[...]		[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2013	[...]		[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2014	[...]		[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2015	[...]		[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2016	[...]		[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2017	[...]		[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2018	[...]		[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2019	[...]		[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]

Πηγή: Επεξεργασία ΓΔΑ (υπ' αριθμ. πρωτ. 3338/31.5.2010, 173/25.11.2016 και 4220/19.5.2020 ΕΝΔΙΑΛΕ)

Σημ.: Οι ποσότητες των λοιπών συλλεκτών προκύπτουν ως η διαφορά ανάμεσα στις στήλες **Όμιλος CYCLON** και **Σύνολο**. Τα σύνολα των ετών 2010-2019 αφορούν παραδόσεις ΑΛΕ σε αξιοποιητές. Στα έτη 2005-2009 η απόκλιση συλλεγέντων/παραδοθέντων δεν ήταν μεγαλύτερη του 2%. Για τα έτη 2010 έως 2019 δεν είναι γνωστές οι απευθείας αγορές ΑΛΕ από την ΕΛΤΕΠΕ/ ΕΝΔΙΑΛΕ.

Διάγραμμα 2: Εξέλιξη των μεριδίων αγοράς στη συλλογή ΑΛΕ

[...]

Πηγή: Επεξεργασία ΓΔΑ (υπ' αριθμ. πρωτ. 3338/31.5.2010, 173/25.11.2016 και 4220/19.5.2020 ΕΝΔΙΑΛΕ)

129. Τόσο από τον ως άνω πίνακα, όσο και από το ως άνω διάγραμμα, διαπιστώνεται ότι το μερίδιο αγοράς των καταγγελλόμενων εταιριών στην αγορά συλλογής ΑΛΕ, τουλάχιστον για το χρονικό διάστημα από την έναρξη λειτουργίας του ΣΣΕΔ το 2004 έως και το τέλος του έτους 2012 - οπότε και έπαυσε η πώληση ΑΛΕ προς το ΣΣΕΔ και διενεργείται πλέον απευθείας μεταξύ των συλλεκτών και των αξιοποιητών - υπερδιπλασιάστηκε εκκινώντας από [35-45]% το 2004 και καταλήγοντας σε [75-75]% το 2012. Τα επόμενα έτη δε, έως το 2019, ο όμιλος CYCLON εξακολουθεί να κυριαρχεί στην αγορά συλλογής ΑΛΕ με υψηλά μεν, αλλά φθίνοντα μερίδια, που καταλήγουν σε [65-75]% κατά το 2019.

Ως προς τους αξιοποιητές

130. Στον πίνακα που ακολουθεί παρατίθενται οι ποσότητες ΑΛΕ που πωλήθηκαν στους συμβεβλημένους αξιοποιητές κατά τα έτη 2004 – 2019, έως το τέλος του 2012 από το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ και από το 2013 και εφεξής απευθείας από τους συλλέκτες μετά από τον σχετικό έλεγχο του ΣΣΕΔ (ήτοι, από το 2013 και μετά καταγράφονται τα μερίδια στην αγορά που αφορά την προμήθεια ΑΛΕ από τους συλλέκτες απευθείας προς τους αξιοποιητές).

Πίνακας 7: Ποσότητες κατανομής ΑΛΕ στους συνεργαζόμενους αξιοποιητές με τους οποίους έχει συνάψει σύμβαση το ΣΣΕΔ από το 2004 έως το 2019 (ποσότητες σε ΜΤ)

[...]

Πηγή: Επεξεργασία ΓΔΑ (υπ' αριθμ. πρωτ. 173/25.11.2016 (έτη 2004 έως 2015) και 4220/19.5.2020 (έτη 2016 έως 2019) ΕΝΔΙΑΛΕ)

131. Διαγραμματικά τα δεδομένα του Πίνακα 7 παρουσιάζονται στο Διάγραμμα 3.

Διάγραμμα 3: Κατανομή ΑΛΕ στις μονάδες αξιοποίησης

[...]

Πηγή: Επεξεργασία ΓΔΑ (υπ' αριθμ. πρωτ. 173/25.11.2016 (έτη 2004 έως 2015) και 4220/19.5.2020 (έτη 2016 έως 2019) ΕΝΔΙΑΛΕ)

132. Τόσο από τον Πίνακα 7, όσο και από το Διάγραμμα 3, διαπιστώνεται ότι το μεγαλύτερο μερίδιο απορρόφησης ΑΛΕ από το ΣΣΕΔ (ή και τους συλλέκτες μετά το 2012) το κατέχει η

CYCLON, με ποσοστά που κυμαίνονταν κατά τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο, από [65-75]% έως και [85-95]%.
[...]

5. ΕΞΕΤΑΣΗ ΤΗΣ ΥΠΟ ΚΡΙΣΗ ΥΠΟΘΕΣΗΣ ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ 1 ΚΑΙ 2 ΤΩΝ Ν. 703/1977 ΚΑΙ ΤΟΥ Ν. 3959/2011, ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 2α ΤΟΥ Ν. 703/1977 ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ 101 ΚΑΙ 102 ΣΛΕΕ (ΠΡΩΗΝ 81 ΚΑΙ 82 ΣΥΝΘΕΚ)

5.1. ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

133. Με την έναρξη ισχύος του Ν. 3959/2011 για την προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού την 20.4.2011, αντικαταστάθηκε ο προϊσχύων Ν. 703/1977¹⁹⁸. Βάσει των αρχών που διέπουν τη διαχρονική εφαρμογή του δικαίου, καθώς και βάσει των αρχών της ασφάλειας δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης των διοικουμένων, ισχύει ως γενικός κανόνας ότι εφαρμοστέες είναι οι διατάξεις ουσιαστικού δικαίου, οι οποίες ίσχυαν κατά τον χρόνο επελεύσεως των γεγονότων που συνιστούν την παράβαση, χωρίς να έχει σημασία ο χρόνος κατά τον οποίο εφαρμόζονται οι σχετικές διατάξεις και επιβάλλονται οι σχετικές κυρώσεις¹⁹⁹. Επομένως, κάθε συμπεριφορά επιχείρησης, η οποία εκδηλώθηκε και έπαυσε προ της 20.4.2011 (ημερομηνία κατάργησης του Ν. 703/1977 και θέσης σε ισχύ του Ν. 3959/2011) και η οποία πιθανολογείται ότι πληροί τις προϋποθέσεις εφαρμογής των προβλεπόμενων στα άρθρα 1 και 2 του Ν. 703/1977 παραβάσεων, αξιολογείται βάσει των προαναφερόμενων άρθρων. Προκειμένου, ωστόσο, περί παραβατικής συμπεριφοράς διαρκείας, με χρονική αφετηρία εκδήλωσης προγενέστερη της θέσης σε ισχύ του Ν. 3959/2011, η οποία διαρκεί και μετά τη θέσπιση του νόμου αυτού, ως χρόνος διάπραξης της παράβασης θεωρείται εκείνος κατά τον οποίον εξακολουθεί η δημιουργηθείσα από τη συμπεριφορά του δράστη κατάσταση²⁰⁰ και, επομένως, η συμπεριφορά αυτή καταλαμβάνεται από το ρυθμιστικό πεδίο του νεότερου νόμου που θεσπίστηκε διαρκούσης της παράβασης²⁰¹. Συνεπώς, στην υπό κρίση υπόθεση, εκείνες εκ των εξεταζομένων παραβατικών συμπεριφορών των ελεγχόμενων επιχειρήσεων, οι οποίες εκδηλώθηκαν και έπαυσαν προ της 20.4.2011, αξιολογούνται βάσει των άρθρων του προϊσχύσαντος Ν. 703/1977, ενώ εκείνες που εκδηλώθηκαν μεν προ της 20.4.2011, αλλά διήρκεσαν και μετά το χρονικό αυτό σημείο, αξιολογούνται βάσει των αντίστοιχων άρθρων 1 και 2 του Ν. 3959/2011²⁰². Σε κάθε περίπτωση, αναφορικά με τις περιοριστικές του ανταγωνισμού συμφωνίες και την καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσης, σημειώνεται ότι οι σχετικές διατάξεις του προϊσχύσαντος (άρθρα 1 και 2 του Ν. 703/1977) και του ισχύοντος νόμου (άρθρα 1 και 2 του Ν. 3959/2011) είναι κατ' ουσίαν όμοιες.

¹⁹⁸ Περί ελέγχου μονοπωλίων και ολιγοπωλίων και προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού.

¹⁹⁹ Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΔΕΕ C-201/09 και C-216/09, *ArcelorMittal Luxembourg SA κατά Επιτροπής*, EU:C:2011:190, σκ. 67-71.

²⁰⁰ Κατ' αναλογία προς τις σχετικές διατάξεις του γενικού ποινικού δικαίου περί διαρκούς και στιγμιαίου εγκλήματος.

²⁰¹ Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΕΑ 676/2018, σκ. 127, ΕΑ663/2018, σκ. 175, ΕΑ 639/2017, σκ. 85.

²⁰² Διάφορο ως ένα βαθμό είναι το ζήτημα της αρμοδιότητας έκδοσης απόφασης περί διαπίστωσης ή μη παράβασης και επιβολής των όποιων κυρώσεων καθώς και των εφαρμοστέων κανόνων για την επιμέτρηση του προστίμου, για το οποίο βλ. Ενότητα 7 κατωτέρω .

134. Οι καταγγελλόμενες πρακτικές στην υπό κρίση υπόθεση περιλαμβάνουν:
- (α) ρήτρες αποκλειστικότητας κατά την αγοραπωλησία ΑΛΕ από την ΕΛΤΕΠΕ (νυν ΕΝΔΙΑΛΕ) τόσο στις συμβάσεις με τους συλλέκτες, όσο και τους αξιοποιητές·
  - (β) μονομερή (εκ μέρους της ΕΛΤΕΠΕ) επιβολή των τιμών πώλησης των ΑΛΕ από τους συλλέκτες προς την ίδια·
  - (γ) άρνηση πώλησης ΑΛΕ εκ μέρους της ΕΛΤΕΠΕ στην καταγγέλουσα GREEN OIL· και
  - (δ) «καρτέλ» μεταξύ των εταιριών CYCLON, ΕΛΤΕΠΕ και ΕΛΤΕΠΕ Κ/Ξ.
135. Η αξιολόγηση και ενδεχόμενη διαπίστωση των εν λόγω πρακτικών λαμβάνει χώρα στα πλαίσια των άρθρων 1 και 2 Ν. 3959/2011 και 101 και 102 ΣΛΕΕ, καθώς και του άρθρου 2α του Ν. 703/1977 και αναλύεται εκτενώς στις οικείες ενότητες κατωτέρω.

5.2. ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΔΙΚΑΙΟ

5.2.1. ΣΥΜΠΡΑΞΕΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

136. Σύμφωνα με τη διάταξη 1 παρ. 1 του Ν. 3959/11: *«Με την επιφύλαξη της παραγράφου 3, απαγορεύονται όλες οι συμφωνίες και εναρμονισμένες πρακτικές μεταξύ επιχειρήσεων και όλες οι αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων, οι οποίες έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού στην Ελληνική Επικράτεια, και ιδίως εκείνες οι οποίες συνίστανται: α) στον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό των τιμών αγοράς ή πώλησης ή άλλων όρων συναλλαγής, [...] γ) στην κατανομή των αγορών ή των πηγών εφοδιασμού [...]»*.
137. Όπως προκύπτει από την ως άνω διάταξη, προϋποθέσεις για την εφαρμογή των εν λόγω απαγορευτικών διατάξεων είναι: i) η ύπαρξη συμφωνίας μεταξύ ανεξάρτητων επιχειρήσεων (ή εναρμονισμένης πρακτικής ή απόφασης ένωσης επιχειρήσεων), και ii) αντικείμενο ή αποτέλεσμα της ανωτέρω συμφωνίας να είναι ο περιορισμός, η παρακώλυση ή η νόθευση του ανταγωνισμού. Αντίστοιχες είναι και οι βασικές προϋποθέσεις που τάσσονται από τον ενωσιακό νομοθέτη για την εφαρμογή του άρθρου 101 παράγραφος 1 ΣΛΕΕ, το οποίο, υπό την επιφύλαξη της πλήρωσης του κριτηρίου του επηρεασμού του διακοινοτικού εμπορίου, είναι εφαρμοστέο και βάσει του άρθρου 3 του Κανονισμού 1/2003²⁰³.
138. Συνεπώς, η επικαλούμενη στην καταγγελία της ΕΣΚΟΙΑ ύπαρξη καρτέλ μεταξύ των CYCLON, ΕΛΤΕΠΕ και ΕΛΤΕΠΕ Κ/Ξ θα αξιολογηθεί στα πλαίσια των άρθρων 1 του Ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ²⁰⁴.

5.2.2. ΚΑΤΑΧΡΗΣΤΙΚΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΔΕΣΠΟΖΟΥΣΑΣ ΘΕΣΗΣ

139. Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 2 του Ν. 3959/2011 *«Απαγορεύεται η καταχρηστική εκμετάλλευση από μία ή περισσότερες επιχειρήσεις της δεσπόζουσας θέσης στο σύνολο ή μέρος*

²⁰³ Κανονισμός (ΕΚ) αρ. 1/2003 του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2002, για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού που προβλέπονται στα άρθρα 81 και 82 της Συνθήκης, *ΕΕ L 1/1, της 04.01.2003*. Ουσιαστικά, μοναδική επιπλέον προϋπόθεση εφαρμογής της ενωσιακής διάταξης, σε σχέση με τη διάταξη του εθνικού δικαίου, αποτελεί αυτή της δυνατότητας επίδρασης στο ενδοκοινοτικό εμπόριο, Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΕΑ 520/VI/2011, σκ. 133, ΣτΕ 1731/2001.

²⁰⁴ Βλ. ενότητα 5.6 κατωτέρω.

της αγοράς της Ελληνικής Επικράτειας. Η καταχρηστική αυτή εκμετάλλευση μπορεί να συνίσταται ιδίως: α) στην άμεση ή έμμεση επιβολή μη εύλογων τιμών αγοράς ή πώλησεως ή άλλων όρων συναλλαγής, β) στον περιορισμό της παραγωγής, της διάθεσης ή της τεχνολογικής ανάπτυξης με ζημία των καταναλωτών, γ) στην εφαρμογή στο εμπόριο άνισων όρων για ισοδύναμες παροχές, ιδίως στην αδικαιολόγητη άρνηση πώλησης, αγοράς ή άλλης συναλλαγής, με αποτέλεσμα να περιέχονται ορισμένες επιχειρήσεις σε μειονεκτική θέση στον ανταγωνισμό, δ) στην εξάρτηση της σύναψης συμβάσεων από την αποδοχή, εκ μέρους των συναλλασσόμενων, πρόσθετων παροχών, οι οποίες από τη φύση τους ή σύμφωνα με τις εμπορικές συνήθειες δεν συνδέονται με το αντικείμενο των συμβάσεων αυτών».

140. Όπως προκύπτει από την ως άνω διάταξη, προϋποθέσεις για την εφαρμογή της εν λόγω απαγορευτικής διάταξης είναι: (i) η κατοχή δεσπόζουσας θέσης στο σύνολο ή μέρος της σχετικής αγοράς (προϊόντος ή γεωγραφικής), και (ii) η καταχρηστική εκμετάλλευση αυτής. Αντίστοιχες είναι και οι βασικές προϋποθέσεις που τάσσονται από τον ενωσιακό νομοθέτη για την εφαρμογή του άρθρου 102 ΣΛΕΕ, εφόσον υπάρχει επηρεασμός του διακοινοτικού εμπορίου.
141. Έχει κριθεί ότι δεσπόζουσα θέση κατέχει μία επιχείρηση που απολαμβάνει μίας τέτοιας οικονομικής θέσης, η οποία της επιτρέπει να εμποδίζει τη διατήρηση αποτελεσματικού ανταγωνισμού και της προσφέρει τη δυνατότητα ανεξάρτητης έναντι των ανταγωνιστών της, των πελατών της ή των καταναλωτών, συμπεριφοράς²⁰⁵.
142. Η ύπαρξη δεσπόζουσας θέσης με την ανωτέρω έννοια αποτελεί συνάρτηση διαφόρων παραγόντων. Για τη διαπίστωσή της σημαντικά κριτήρια είναι τα εξής: α) το μερίδιο της επιχείρησης στη σχετική αγορά, β) το ποσοστό συμμετοχής στη σχετική αγορά άλλων ανταγωνιστών και γ) τα εμπόδια εισόδου άλλων ανταγωνιστών στη σχετική αγορά.
143. Η κατοχή ενός ιδιαίτερα σημαντικού μεριδίου αγοράς αρκεί για την απόδειξη της ύπαρξης δεσπόζουσας θέσης. Εξάλλου, απόδειξη ύπαρξης δεσπόζουσας θέσης συνιστά η κατοχή μονοπωλίου²⁰⁶.
144. Σημειώνεται ότι οι ανωτέρω δύο προϋποθέσεις είναι σωρευτικές, υπό την έννοια ότι οι διατάξεις των άρθρων 2 του Ν. 3959/2011 και 102 ΣΛΕΕ δεν απαγορεύουν την κατοχή ή απόκτηση δεσπόζουσας θέσης καθαυτή, αλλά την καταχρηστική εκμετάλλευση αυτής. Κατά πάγια νομολογία, καίτοι η διαπίστωση της ύπαρξης δεσπόζουσας θέσεως δεν αποδίδει καθαυτή καμία μομφή στην οικεία επιχείρηση, η επιχείρηση αυτή εντούτοις, ανεξάρτητα από τα αίτια δημιουργίας τέτοιας θέσεως, φέρει ιδιαίτερη ευθύνη να μη βλάπτει με τη συμπεριφορά της την ύπαρξη πραγματικού και ανόθευτου ανταγωνισμού στην αγορά²⁰⁷. Η

²⁰⁵ Βλ. μεταξύ άλλων Ε.Α. 429/V/2009 (παρ. II Β), Ε.Α. 317/V/2006 (παρ. VII Β β, με παραπομπές και σε παλαιότερες αποφάσεις της Ε.Α. και σε απόφαση ΔΕΚ της 13.2.1979, *Hoffmann-La Roche κατά Επιτροπής*, υπόθ. 85/1976, σκέψη 38). Επίσης, βλ. απόφαση ΔΕΚ της 14.2.1978, *United Brands κατά Επιτροπής*, υπόθ. 27/1976, σκέψη 65.

²⁰⁶ Βλ. Ε.Α. 429/V/2009 (παρ. II Β) και Ε.Α. 317/V/2006 (παρ. VII Β β, με παραπομπές και σε παλαιότερες αποφάσεις της Ε.Α. και σε απόφαση ΔΕΚ της 13.2.1979, *Hoffmann-La Roche κατά Επιτροπής*, υπόθ. 85/1976, σκέψη 41). Επίσης, βλ. απόφαση ΔΕΚ της 3.7.1991, *Akzo κατά Επιτροπής*, υπόθ. C-62/1986, σκέψη 60, απόφαση ΠΕΚ της 12.12.1991, *Hilti κατά Επιτροπής*, υπόθ. T-30/1989, σκέψεις 91-92, απόφαση ΠΕΚ της 6.10.1994, *Tetra Pak κατά Επιτροπής*, υπόθ. T-83/1991, σκέψεις 109-110.

²⁰⁷ Βλ. ενδεικτικά ΔΕΚ C-322/81, *Michelin κατά Επιτροπής (Michelin I)*, σκ. 57, ΠΕΚ T-219/99, *British Airways κατά Επιτροπής*, σκ. 242, ΠΕΚ T-201/04, *Microsoft κατά Επιτροπής*, σκ. 229 και ΔΕΕ C-23/14, *Post*

ιδιαίτερη ευθύνη, την οποία συνεπάγεται η κατοχή δεσπόζουσας θέσης δεν αφαιρεί, μεν, από την επιχείρηση που βρίσκεται στη θέση αυτή, το δικαίωμα να διαφυλάξει τα εμπορικά της συμφέροντα και να έχει την ευχέρεια, σε λογικό μέτρο, να ενεργεί κατά τρόπο που κρίνει πρόσφορο για την προστασία των συμφερόντων της, πλην όμως δεν μπορούν να γίνουν δεκτές ενέργειες που αποσκοπούν στη διατήρηση και ενίσχυση αυτής της δεσπόζουσας θέσης και στην καταχρηστική εκμετάλλευσή της²⁰⁸. Περαιτέρω, όπως προκύπτει από τη φύση των επιβαλλόμενων με το άρθρο 2 του Ν. 3959/2011, καθώς και το άρθρο 102 ΣΛΕΕ υποχρεώσεων, μια επιχείρηση που κατέχει δεσπόζουσα θέση ενδέχεται να στερηθεί του δικαιώματος υιοθέτησης συμπεριφοράς ή λήψης μέτρων που τυχόν αποτελούν τρέχουσα (συνήθη) πρακτική εντός της σχετικής αγοράς ή μέτρων μη συνεπαγομένων αφεαυτών κατάχρηση, ακόμη δε και μη καταδικαστέων αν είχαν υιοθετηθεί ή ληφθεί από επιχείρηση που δεν κατέχει δεσπόζουσα θέση. Συναφώς η σύναψη σύμβασης ή η κτήση δικαιώματος μπορούν, επίσης, να συνιστούν κατάχρηση κατά την έννοια του άρθρου 2 του Ν. 3959/2011, καθώς και του άρθρου 102 ΣΛΕΕ αν προέρχονται από επιχείρηση κατέχουσα δεσπόζουσα θέση²⁰⁹.

145. Διευκρινίζεται ότι η έννοια της καταχρηστικής εκμετάλλευσης δεσπόζουσας θέσης δεν ορίζεται στις διατάξεις των άρθρων 2 του Ν. 3959/2011 και 102 ΣΛΕΕ, οι οποίες περιορίζονται στην ενδεικτική απαρίθμηση ορισμένων μορφών κατάχρησης από επιχείρηση που κατέχει δεσπόζουσα θέση. Σκοπός όμως των διατάξεων αυτών είναι αφενός μεν η προστασία του συστήματος της ελεύθερης αγοράς, αφετέρου η προστασία της οικονομικής ελευθερίας των τρίτων²¹⁰. Ειδικότερα, πέραν της προστασίας της δομής της αγοράς από τεχνητές στρεβλώσεις μέσω καταχρηστικών πρακτικών, η επιβολή της απαγόρευσης που θεσπίζουν οι σχετικές διατάξεις δικαιολογείται επίσης από τον σκοπό της αποφυγής της ζημίας των καταναλωτών²¹¹, οι οποίοι βλάπτονται, τόσο από πρακτικές που κατατείνουν απευθείας σε βλάβη των συμφερόντων τους, όσο και από πρακτικές που κατατείνουν να είναι επιβλαβείς γι'αυτούς, λόγω των τεχνητών αλλοιώσεων στη διάρθρωση του ανταγωνισμού στην αγορά, οι οποίες βραχυπρόθεσμα μπορεί ακόμη και να εμφανίζουν ορισμένα πλεονεκτήματα προς όφελος των, αλλά μακροπρόθεσμα έχουν αρνητικό αντίκτυπο την ευημερία του καταναλωτή²¹².
146. Περαιτέρω η έννοια της καταχρηστικής εκμετάλλευσης έχει αντικειμενικό χαρακτήρα, καταλαμβάνει δε κάθε συμπεριφορά δεσπόζουσας επιχείρησης, η οποία είναι σε θέση να επηρεάσει τη δομή μιας αγοράς όπου, ακριβώς και λόγω της παρουσίας της εν λόγω

Danmark A/S v Konkurrencerådet (Post Danmark II), σκ. 70-71, με περαιτέρω παραπομπές σε ενωσιακή νομολογία.

²⁰⁸ Βλ. ενδεικτικά ΠΕΚ Τ-203/01, *Michelin κατά Επιτροπής (Michelin II)*, σκ. 55 με περαιτέρω παραπομπές σε νομολογία καθώς και αποφάσεις ΕΑ 590/2014, σκ. 242 και 581/VII/2013, σκ. 262.

²⁰⁹ Βλ. ενδεικτικά Βλ. σχετικά αποφάσεις ΓενΔΕΕ Τ-111/96 *ITT Promedia κατά Επιτροπής*, σκ. 139, ΓενΔΕΕ Τ-65/98 *Van den Bergh Foods κατά Επιτροπής*, σκ. 159, ΓενΔΕΕ Τ-191/98 *Atlantic Container Line (TACA)*, σκ. 1124-1125 και ΔΕΕ C-322/81 *Michelin κατά Επιτροπής*, σκ. 57.

²¹⁰ Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕφαθ 869/2013, σκ. 35, ΔΕφαθ 2116/2014, σκ. 8, καθώς και αποφάσεις ΕΑ 590/2014, σκ. 239, ΕΑ 520/VI/2011, σκ. 129.

²¹¹ Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕφαθ 4055/2017 σκ. 7, καθώς και ΕΑ 663/2018 σκ. 180 με περαιτέρω παραπομπές.

²¹² Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕφαθ 4055/2017, σκ. 7, ΕΑ 581/VII/2013, ΕΑ 663/2018 σκ. 180 με περαιτέρω παραπομπές.

επιχείρησης, ο ανταγωνισμός ενδέχεται να είναι ήδη εξασθενημένος και η οποία (συμπεριφορά) έχει ως συνέπεια την παρεμπόδιση της διατήρησης του υφιστάμενου στην αγορά ανταγωνισμού ή της ανάπτυξής του, με την προσφυγή σε μέσα διαφορετικά από εκείνα που διέπουν τον συνήθη ανταγωνισμό μεταξύ των προσφερομένων από τους επιχειρηματίες προϊόντων ή υπηρεσιών²¹³. Επομένως, κρίσιμο, καταρχήν, στοιχείο για τον χαρακτηρισμό μιας συμπεριφοράς ως καταχρηστικής αποτελεί η ίδια η συμπεριφορά, αντικειμενικώς λαμβανόμενη, και όχι τα κίνητρα, οι προθέσεις και οι σκοποί της, ήτοι ανεξάρτητα από τη διαπίστωση οιοδήποτε βαθμού πταίσματος που, τυχόν, βαρύνει την επιχείρηση με δεσπίζουσα θέση²¹⁴.

147. Κάτι τέτοιο συμβαίνει όταν η κατέχουσα δεσπίζουσα θέση επιχείρηση αποκλείει την αποτελεσματική πρόσβαση των πραγματικών ή δυνητικών της ανταγωνιστών σε προμήθειες ή αγορές, με αποτέλεσμα οι παράμετροι του ανταγωνισμού στην αγορά να είναι πιθανόν να επηρεαστούν εις βάρος των καταναλωτών²¹⁵. Συναφώς, ο εκτοπισμός ενός ανταγωνιστή της δεσπίζουσας επιχείρησης από την αγορά δεν σημαίνει οπωσδήποτε ότι πλήττεται η λειτουργία του ανταγωνισμού (και εμμέσως οι καταναλωτές). Εξ ορισμού, ο υγιής ανταγωνισμός μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την εξαφάνιση από την αγορά ή την περιθωριοποίηση ανταγωνιστών λιγότερο αποτελεσματικών και ως εκ τούτου λιγότερο ελκυστικών για τους καταναλωτές από άποψη τιμών, επιλογών, ποιότητας ή καινοτομίας, αν και σε κάθε περίπτωση δεν θα πρέπει να αποκλειστεί αναφορικά με μη τιμολογιακές πρακτικές δεσπίζουσας επιχείρησης που καταφεύγει σε άλλα μέσα από εκείνα που εντάσσονται στο πλαίσιο του υγιούς ανταγωνισμού²¹⁶, η δυνατότητα και λιγότερο αποτελεσματικών ανταγωνιστών να συνεισφέρουν μέσω ανταγωνιστικών πιέσεων που ασκούν στις επιχειρήσεις που κατέχουν δεσπίζουσα θέση σε περισσότερο ελκυστικές τιμές, καλύτερη ποιότητα, μεγαλύτερη ποικιλία επιλογών ή ενίσχυση της καινοτομίας²¹⁷. Οι διατάξεις του άρθρου 102 ΣΛΕΕ (αλλά και του άρθρου 2 του Ν. 3959/2011) απαγορεύουν, μεταξύ άλλων, σε κατέχουσα δεσπίζουσα θέση επιχείρηση να εφαρμόζει πρακτικές που ενισχύουν τη δεσπίζουσα θέση της, καταφεύγοντας σε μέσα που δεν εντάσσονται στο πλαίσιο του υγιούς ανταγωνισμού.

²¹³ Βλ. ενδεικτικά ΕΑ 520/VI/2011, σκ. 130, όπου και εκτενής αναφορά σε ενωσιακή νομολογία, καθώς και ΔΕΕ C-549/10 P, *Tomra κατά Επιτροπής*, σκ. 17, ΔΕΕ C-52/09, *TeliaSonera Sverige*, σκ. 27. Βλ. επίσης ενδεικτικά, ΔΕφαθ 4055/2017, σκ. 7, ΔΕφαθ 869/2013, σκ. 35.

²¹⁴ Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕφαθ 869/2013, σκ. 35, ΔΕφαθ 2116/2004, σκ. 8, ΕΑ 590/2014, σκ. 240, ΕΑ581/VII/2013, σκ. 263, ΕΑ 520/VI/2011, σκ. 131, ΓενΔΕΕ T-65/89 *BPB Industries plc & British Gypsum Ltd* κατά Επιτροπής, σκ.70.

²¹⁵ Βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής – Κατευθύνσεις σχετικά με τις προτεραιότητες της Επιτροπής κατά τον έλεγχο της εφαρμογής του άρθρου 82 της συνθήκης ΕΚ σε καταχρηστικές συμπεριφορές αποκλεισμού που υιοθετούν δεσπίζουσες επιχειρήσεις, ΕΕ C 45/02 της 24.2.2009, σημ. 19.

²¹⁶ Βλ. *a contrario* ΔΕΕ, Υπόθ. C- 209/ 10, *Post Danmark A/ S v Konkurrencerådet*, ECLI:EU:C:2012:172, σκ. 25, Υπόθ. C- 280/08, *Deutsche Telekom AG κατά Επιτροπής*, ECLI:EU:C:2010:603, σκ. 198-199; Υπόθ. C-413/14P, *Intel Corp. κατά Επιτροπής*, ECLI:EU:C:2017:632, σκ. 136 οι οποίες όλες αναφέρονται σε τιμολογιακές πρακτικές και στον αποκλεισμό εξίσου αποτελεσματικού ανταγωνιστή. Βλ. επίσης, I. Lianos, V. Korah, P. Siciliani, *Competition Law: Analysis, Cases and Materials* (OUP, 2019), 945-946.

²¹⁷ Βλ., Edlin, 'Predatory Pricing' in E Elhauge (ed) *Research Handbook on the Economics of Antitrust Law* (Edward Elgar, 2012), 162 (διαχωρίζοντας το ζήτημα του εξίσου αποτελεσματικού ανταγωνιστή από την προώθηση του πλεονάσματος και του συμφέροντος του καταναλωτή [consumer betterment standard]).

148. Παραδείγματα τέτοιων πρακτικών που υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις συνιστούν καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσης είναι οι συμφωνίες αποκλειστικότητας, καθώς και η άρνηση πώλησης.
149. Σημειωτέον ότι η συμπεριφορά μιας επιχείρησης με δεσπόζουσα θέση δύναται να θεωρηθεί καταχρηστική ανεξάρτητα από την πρόθεση ή μη της δεσπόζουσας επιχείρησης²¹⁸. Ειδικότερα, δεδομένου ότι η έννοια της καταχρηστικής εκμετάλλευσης είναι αντικειμενική, είναι νομικά αδιάφορο, ως προς τη στοιχειοθέτηση της κατάχρησης, εάν μια επιχείρηση σε δεσπόζουσα θέση έχει την πρόθεση να αποθαρρύνει ή να εξασθενήσει τους ανταγωνιστές της²¹⁹. Η ενίσχυση της θέσης που κατέχει η επιχείρηση μπορεί να είναι καταχρηστική και να απαγορεύεται από το άρθρο 102 ΣΛΕΕ, όποια και αν είναι τα μέσα ή οι διαδικασίες που χρησιμοποιήθηκαν προς το σκοπό αυτό, ακόμη και ανεξάρτητα από κάθε πταίσμα, και μάλιστα ανεξάρτητα από την ύπαρξη άμεσου αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της δεσπόζουσας θέσης και της καταχρηστικής εκμετάλλευσης²²⁰. Τα υποκειμενικά στοιχεία της παραβάσεως μπορεί αντιστρόφως να καταδεικνύουν την επιδίωξη σκοπού αντίθετου προς τον ανταγωνισμό ή να συνθέτουν τα ίδια την καταχρηστική συμπεριφορά²²¹. Οι πρακτικές της δεσπόζουσας επιχείρησης μπορούν να αναπτύξουν αποτέλεσμα αποκλεισμού, αφενός καθιστώντας δυσκολότερη, ή ακόμα και αδύνατη, την πρόσβαση στην αγορά των ανταγωνιστών της κατέχουσας δεσπόζουσα θέση επιχείρησης και, αφετέρου, καθιστώντας πιο δύσκολη, ακόμα και αδύνατη, για τους αντισυμβαλλομένους της, την επιλογή μεταξύ περισσότερων πηγών εφοδιασμού ή εμπορικών εταιρών. Ειδικώς επί του αποκλεισμού ανταγωνιστών από την αγορά γίνεται δεκτό ότι το άρθρο 102 ΣΛΕΕ απαγορεύει στην κατέχουσα δεσπόζουσα θέση επιχείρηση να αποκλείει ανταγωνιστές από την αγορά, ενισχύοντας έτσι τη θέση της, δια της χρησιμοποιήσεως διαφορετικών μέσων σε σχέση με τα χρησιμοποιούμενα υπό συνθήκες θεμιτού ανταγωνισμού²²².
150. Όσον αφορά την υπό κρίση υπόθεση, όπως έχει αναλυτικά εκτεθεί ανωτέρω²²³, η ΕΛΤΕΠΕ/ΕΝΔΙΑΛΕ κατέχει μονοπωλιακή θέση στην αγορά οργάνωσης και λειτουργίας Συλλογικών Συστημάτων Εναλλακτικής Διαχείρισης ΑΛΕ καθ' όλη τη διάρκεια της εξεταζόμενης περιόδου ήτοι των ετών 2004²²⁴ έως και σήμερα, καθώς αποτελεί το μοναδικό εγκεκριμένο

²¹⁸ Βλ. αποφάσεις ΠΕΚ T-219/99 *British Airways plc κατά Επιτροπής*, σκ. 243, ΠΕΚ T-65/89 *BPB Industries Plc & British Gypsum Ltd κατά Επιτροπής*, σκ. 69-70.

²¹⁹ Βλ. αποφάσεις ΠΕΚ T-219/99 *British Airways plc κατά Επιτροπής*, σκ. 243, ΠΕΚ T-65/89 *BPB Industries Plc & British Gypsum Ltd κατά Επιτροπής*, σκ. 69-70 και *Höfner και Elser*, υπόθ. C 41/90. Βλ. απόφαση ΕΑ 520/VI/2011 (*Tasty*).

²²⁰ Απόφαση ΔΕΚ 6/72 *Continental Can κατά Επιτροπής*. σκ. 27 και 29, απόφαση ΠΕΚ T-128/98 *Aeroports de Paris κατά Επιτροπής*, σκ. 170, T-65/89, ό.π., σκ. 70. Ομοίως, απόφαση της Ευρ. Επιτροπής COMP/38784 *Wanadoo Telefonica*, σκ. 280.

²²¹ Βλ. απόφαση ΔΕΚ της 16.3.2000 στην υπόθεση C-395/96 P και C-396/96 P, *Compagnie Maritime Belge κατά Επιτροπής*, σκ. 117-119 (ιδίως σκ. 119 -όπου το ΔΕΚ στη διαπίστωση καταχρήσεως έλαβε υπόψη το γεγονός ότι προέκυπτε ότι στόχος της υιοθετούμενης συμπεριφοράς από τη δεσπόζουσα επιχείρηση ήταν η εκδίωξη ανταγωνιστών από την αγορά). Βλ. και Προτάσεις του ΓΕ Ruiz-Jarabo Colomer της 1ης Απριλίου 2008 στις συνεκδ. υποθέσεις C-468/06 έως C-478/06, *Σωτ. Λέλος και Σία ΕΕ κ.ά. κατά GlaxoSmithKline AEBE Φαρμακευτικών Προϊόντων*, παρ. 47 επ.

²²² Βλ. και απόφαση ΕΑ 590/2014, σκ. 244, με περαιτέρω παραπομπές.

²²³ Βλ. Ενότητα 4.3.2 ανωτέρω.

²²⁴ Σημειώνεται ότι ορισμένες από τις εξεταζόμενες παραβατικές πρακτικές εκδηλώνονται από το 2003, εντούτοις το ΣΣΕΔ ενεκρίθη το 2004.

συλλογικό σύστημα διαχείρισης ΑΛΕ στην ελληνική επικράτεια από τον Ιούνιο 2004 και εφεξής²²⁵.

151. Σημειωτέον ότι, όπως έχει προαναφερθεί, για τη λειτουργία του ένα ΣΣΕΔ ΑΛΕ οφείλει να τύχει της έγκρισης του ΕΟΑΝ (πρώην ΕΟΕΔΣΑΠ)²²⁶, στοιχείο που αποτελεί ένα νομικό εμπόδιο για την ανάπτυξη δυνητικού ανταγωνισμού στη σχετική αγορά. Επισημαίνεται δε ότι έως το τέλος του 2012 και εν γένει ως την αλλαγή λειτουργίας του συστήματος και την αποδέσμευση της τότε ΕΛΤΕΠΕ από την αγοραπωλησία ΑΛΕ αποτελούσε μονοψώνιο ως προς την αγορά ΑΛΕ από τους συλλέκτες, αφού ως μοναδικό εγκεκριμένο ΣΣΕΔ ΑΛΕ αποτελούσε εκ των πραγμάτων τον μοναδικό αγοραστή ΑΛΕ στον οποίο υποχρεούνταν οι συλλέκτες να πωλούν τις συλλεγείσες ποσότητες ΑΛΕ κι αντίστοιχα το μοναδικό προμηθευτή ΑΛΕ για τις εταιρίες αναγέννησης.
152. Επομένως, η πρώτη προϋπόθεση της κατοχής δεσπόζουσας θέσης από την ΕΛΤΕΠΕ, πληρούται κατά τις διατάξεις των άρθρων 2 του Ν. 3959/2011 και 102 ΣΛΕΕ.
153. Διευκρινίζεται ότι μολονότι καταγγελλόμενες εταιρίες αποτελούν και η CYCLON και η ΕΛΤΕΠΕ Κ/Ξ, εντούτοις το σύνολο των καταγγελλόμενων πρακτικών αφορούν σε συμπεριφορές που εκδηλώθηκαν από την ΕΛΤΕΠΕ (νυν ΕΝΔΙΑΛΕ) και που εκκινούν από την αγορά οργάνωσης και λειτουργίας ΣΣΕΔ ΑΛΕ, στην οποία οι άλλες δύο καταγγελλόμενες δεν έχουν καμία παρουσία, συνεπώς παρέλκει η εξέταση της κατοχής δεσπόζουσας θέσης εκ μέρους των CYCLON και ΕΛΤΕΠΕ Κ/Ξ, οι οποίες εταιρίες εξάλλου, αποτελούν μέρη του ίδιου ομίλου, οπότε, με βάση και τα κατωτέρω, δύναται να εκληφθούν για τους σκοπούς της παρούσας αξιολόγησης ως ενιαία οικονομική οντότητα²²⁷.
154. Οι πρακτικές της ΕΛΤΕΠΕ θα αξιολογηθούν ως καταχρήσεις δεσπόζουσας θέσης υπό το πρίσμα των άρθρων 2 του Ν. 3959/2011 και 102 ΣΛΕΕ, όπως εκτενώς παρατίθεται η αξιολόγηση αυτή κατωτέρω²²⁸.

5.2.3. ΚΑΤΑΧΡΗΣΗ ΣΧΕΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ

155. Η κατάχρηση σχέσης οικονομικής εξάρτησης προβλεπόταν και ρυθμιζόταν στο άρθρο 2α του προϊσχύοντος Ν. 703/1977. Η διάταξη αυτή καταργήθηκε με τον Ν. 3784/2009, εντούτοις, σύμφωνα με τη μεταβατική διάταξη του άρθρου 38 παρ. 3 αυτού προβλέπεται ότι: «3. Για υποθέσεις που εκκρεμούν ενώπιον της Επιτροπής Ανταγωνισμού, κατά τη θέση σε ισχύ του παρόντος νόμου, το άρθρο 2α του ν. 703/1977 εφαρμόζεται ως είχε προ της καταργήσεως του». Συνεπώς, για τις υποθέσεις που εκκρεμούσαν ενώπιον της ΕΑ κατά το χρόνο έναρξης ισχύος του Ν. 3784/2009²²⁹ εφαρμόζεται το άρθρο 2α, όπως ίσχυε προ της καταργήσεώς του. Εν προκειμένω, η Δεύτερη Καταγγελία (του ΣΩΣΥΧΟ) που επικαλείται και την εφαρμογή

²²⁵ Βλ. και Ενότητες 2.2.1 και 4.3.2 ανωτέρω.

²²⁶ Βλ. άρθρο 6 παρ. β του ΠΔ 82/2004.

²²⁷ Βλ. Ενότητες 5.5 και 5.6 κατωτέρω.

²²⁸ Βλ. Ενότητες 5.7επ. κατωτέρω.

²²⁹ Που εν προκειμένω είναι η 7η Αυγούστου 2009 (ημερομηνία δημοσίευσης του Ν. 3784/2009, βλ. σχετικά το άρθρο το άρθρο 39 Ν. 3784/2009 που προβλέπει: «1. Οι διατάξεις του παρόντος νόμου τίθενται σε ισχύ μετά την πάροδο τριάντα (30) ημερών από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, εξαιρουμένων των διατάξεων των άρθρων 31 έως και 38, οι οποίες τίθενται σε ισχύ από τη δημοσίευση του παρόντος νόμου στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως»).

του άρθρου 2α κατατέθηκε στην ΕΑ το έτος 2008²³⁰, οπότε το άρθρο 2α μπορεί να τύχει εφαρμογής στην παρούσα υπόθεση, στον βαθμό που πληρούνται οι προϋποθέσεις του.

156. Σύμφωνα με το άρθρο 2α Ν.703/77, ως ίσχυε κατά τον χρόνο υποβολής της καταγγελίας ΣΩΣΥΧΟ: «*Με την επιφύλαξη της εφαρμογής των διατάξεων του άρθρου 1 του ν. 703/1977 και του άρθρου 81 της Συνθ.Ε.Κ., απαγορεύεται η καταχρηστική εκμετάλλευση, από μία ή περισσότερες επιχειρήσεις, της σχέσης οικονομικής εξάρτησης, στην οποία βρίσκεται προς αυτήν ή αυτές μία επιχείρηση, η οποία κατέχει θέση πελάτη ή προμηθευτή, ακόμη και ως προς ένα ορισμένο είδος προϊόντων ή υπηρεσιών και δεν διαθέτει ισοδύναμη εναλλακτική λύση. Η καταχρηστική αυτή εκμετάλλευση της σχέσης οικονομικής εξάρτησης δύναται να συνίσταται ιδίως στην επιβολή αυθαίρετων όρων συναλλαγής, στην εφαρμογή διακριτικής μεταχείρισης ή στην αιφνίδια και αδικαιολόγητη διακοπή μακροχρόνιων εμπορικών σχέσεων*».
157. Προκειμένου να διαπιστωθεί εάν συντρέχει παράβαση του άρθρου 2α Ν. 703/1977 στην υπό κρίση υπόθεση, θα ερευνηθεί η συνδρομή ή μη των προϋποθέσεων εφαρμογής του (ύπαρξη σχέσης οικονομικής εξάρτησης μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών, απουσία ισοδύναμης εναλλακτικής λύσης και καταχρηστική εκμετάλλευση της εν λόγω εξάρτησης), οι οποίες πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά. Εφόσον και μια εξ αυτών ελλείπει, παρέλκει η εξέταση της συνδρομής των υπολοίπων. Εν προκειμένω η αξιολόγηση των καταγγελλόμενων πρακτικών που λαμβάνει χώρα υπό το άρθρο 2α είναι η καταγγελλόμενη μονομερής (εκ μέρους της ΕΛΤΕΠΕ) επιβολή τιμών πώλησης των ΑΛΕ στους συλλέκτες²³¹.

5.3. ΕΠΗΡΕΑΣΜΟΣ ΕΝΔΟΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ & ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ ΤΗΣ ΣΛΕΕ

158. Για την εφαρμογή, παράλληλα προς τις διατάξεις του εθνικού δικαίου, των άρθρων 101 και 102 ΣΛΕΕ βάσει του άρθρου 3 παρ. 1 του Κανονισμού (ΕΚ) 1/2003, θα πρέπει να εξεταστεί εάν στην κρινόμενη υπόθεση συντρέχει το κριτήριο του επηρεασμού του διακοινοτικού εμπορίου.
159. Το εν λόγω κριτήριο είναι αυτόνομο κριτήριο της ευρωπαϊκής νομοθεσίας, το οποίο εκτιμάται *ad hoc*²³², και οριοθετεί το πεδίο εφαρμογής του ευρωπαϊκού δικαίου του ανταγωνισμού. Συγκεκριμένα, για την εφαρμογή του ενωσιακού δικαίου, οι συμφωνίες και μονομερείς πρακτικές πρέπει να δύνανται να έχουν ένα ελάχιστο επίπεδο διασυνοριακών επιπτώσεων στο εσωτερικό της Ένωσης και ως εκ τούτου να δύνανται να επηρεάσουν «αισθητά» το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών²³³.
160. Για να είναι σε θέση μια συμφωνία ή κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης να επηρεάσει αισθητά το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, θα πρέπει, βάσει ενός συνόλου νομικών και πραγματικών στοιχείων, να μπορεί να πιθανολογηθεί επαρκώς ότι μπορεί να ασκήσει άμεση ή έμμεση,

²³⁰ Και συγκεκριμένα στις 22.9.2008 (αρ. πρωτ. 6409).

²³¹ Βλ. Ενότητα 5.9.5 κατωτέρω.

²³² Βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής – Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης, *EE C 101/81, της 27.04.2004, σημ. 12* (εφεξής «Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης»), καθώς και αποφάσεις ΕΑ 663/2018, σκ. 187, ΕΑ 590/2014, σκ. 246, ΕΑ 581/VIII/2013, σκ. 271.

²³³ Βλ. Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης, *σημ. 13*.

πραγματική ή δυνητική, επίδραση στα εμπορικά ρεύματα μεταξύ κρατών μελών, τούτο δε κατά τρόπο που να προκαλείται φόβος ότι θα μπορούσε να εμποδίσει την πραγματοποίηση ενιαίας αγοράς μεταξύ κρατών μελών²³⁴.

161. Είναι δε πάγια η νομολογία ότι οι περιοριστικές του ανταγωνισμού πρακτικές που καλύπτουν ολόκληρο το έδαφος ενός εκ των κρατών μελών, ζωτικό δηλαδή τμήμα της κοινής αγοράς, έχουν εξ ορισμού αποτέλεσμα την παρακώλυση της οικονομικής αλληλοδιδασίας που επιδιώκεται με τη Συνθήκη και, ως εκ τούτου, πληρούται το κριτήριο επηρεασμού του διακοινοτικού εμπορίου για τους σκοπούς εφαρμογής των άρθρων 101 και 102 ΣΛΕΕ²³⁵.
162. Κατά πάγια ενωσιακή νομολογία οι περιοριστικές του ανταγωνισμού πρακτικές που καλύπτουν ολόκληρο το έδαφος ενός των κρατών μελών, ζωτικό δηλαδή τμήμα της κοινής αγοράς, έχουν εξ ορισμού ως αποτέλεσμα την παρακώλυση της οικονομικής αλληλοδιδασίας που επιδιώκεται με τη Συνθήκη²³⁶. Η έννοια της επίδρασης στα εμπορικά ρεύματα δεν προϋποθέτει μόνο τον περιορισμό ή τη μείωση του εμπορίου, αλλά οποιαδήποτε διαφοροποίηση των εμπορικών ρευμάτων – αρκεί αυτή να είναι αισθητή²³⁷. Κατά συνέπεια, και στην περίπτωση συμφωνιών ή πρακτικών που καλύπτουν το έδαφος ενός μόνο κράτους μέλους θεμελιώνεται επίδραση μεταξύ κρατών μελών αρκεί να υπάρχει δυνατότητα αισθητής μεταβολής των εμπορικών ρευμάτων μεταξύ κρατών μελών. Κατά πάγια νομολογία του ΔΕΕ, οι περιοριστικές του ανταγωνισμού πρακτικές που καλύπτουν ολόκληρο το έδαφος ενός κράτους - μέλους, ζωτικό δηλαδή τμήμα της κοινής αγοράς, έχουν εκ φύσεως ως αποτέλεσμα την εδραίωση στεγανοποιήσεων εθνικού χαρακτήρα, παρακωλύοντας την οικονομική αλληλοδιδασία που επιδιώκεται με τη Συνθήκη.
163. Όταν μία επιχείρηση κατέχει δεσπόζουσα θέση που καλύπτει το σύνολο κράτους μέλους και η συμπεριφορά της έχει ως αποτέλεσμα τον καταχρηστικό αποκλεισμό ανταγωνιστών από την αγορά, το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών δύναται να επηρεαστεί, διότι η συμπεριφορά αυτή δυσχεραίνει γενικά την είσοδο ανταγωνιστών από άλλα κράτη μέλη στην αγορά. Περαιτέρω, όταν μια επιχείρηση κατέχει δεσπόζουσα θέση που καλύπτει το σύνολο κράτους μέλους, είναι καταρχήν αδιάφορο εάν η κατάχρηση που διαπράττει η δεσπόζουσα επιχείρηση επηρεάζει τμήμα μόνο του εδάφους του κράτους μέλους ή ορισμένους μόνο αγοραστές στο έδαφός του.

²³⁴ Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις *EA 663/2018*, σκ. 189, *EA 590/2014*, σκ. 246, *ΔΕΚ C-209/78 Van Landewyck κατά Επιτροπής*, σκ. 170, και *ΔΕΚ C-219/95P Ferriere Nord κατά Επιτροπής*, σκ. 20.

²³⁵ Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις *EA 663/2018*, σκ. 192, *EA 590/2014*, σκ. 246, *EA 581/VII/2013*, σκ. 275, καθώς και αποφάσεις *ΔΕΚ 8/72, Vereeniging van Cementhandelaren κατά Επιτροπής*, σκ. 29, *ΔΕΚ 42/84, Remia και λοιποί κατά Επιτροπής*, σκ. 22, *ΔΕΚ C-35/96 Επιτροπή κατά Ιταλίας*, σκ. 48 και *ΔΕΕ C-309/99 Wouters και λοιποί*, σκ. 95.

²³⁶ Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις *ΔΕΕ, 8/72 Vereeniging van Cementhandelaren κ. Επιτροπής*, σκ. 29, 126/80, *Maria Salonia κ. Giorgio Poidomani και Franca Baglieri*, σκ. 14, *C-42/84 Remia BV κλπ κ. Επιτροπής*, σκ. 22, *C-35/96 Επιτροπή κ. Ιταλίας*, σκ. 48, *C-309/99 J.C.J. Wouters κ.ά. κ. Algemene Raad van de Nederlandse Orde van Advocaten*, σκ. 95, αποφ. *EA 277/IV/2005 (ΣΕΣΜΕ)*, σελ. 42-43, η οποία επικυρώθηκε από το Διοικητικό Εφετείο Αθηνών με την υπ' αρ. 1001/2006 απόφασή του (ΣΕΣΜΕ). Βλ. επίσης Μιχ. - Θεοδ. Μαρίνο, Ανακοινώσεις και Κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο δίκαιο του ανταγωνισμού - νομικές διαστάσεις μετά τον Κανονισμό 1/2003 και επιδράσεις στο εθνικό δίκαιο των συμβάσεων, *ΔΕΕ 7/2006*, σ. 713.

²³⁷ Βλ. σχετικά Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου, ό.π., παρ. 33 και 74.

164. Εν προκειμένω, στην υπό κρίση υπόθεση, όπως προαναφέρθηκε, οι υπό εξέταση πρακτικές της καταγγελλόμενης ΕΛΤΕΠΕ αφορούν το σύνολο της ελληνικής επικράτειας (εθνική αγορά), η δε καταγγελλόμενη αποτελεί το μοναδικό εγκεκριμένο ΣΣΕΔ ΑΛΕ στην ελληνική επικράτεια. Συγκεκριμένα, η αγορά ΑΛΕ από την ΕΛΤΕΠΕ από τους συλλέκτες και η πώληση αυτών στους αξιοποιητές εκτείνονται σε όλη την ελληνική επικράτεια και εν γένει οι πρακτικές της καταλαμβάνουν και επηρεάζουν το σύνολο της ελληνικής αγοράς. Υπενθυμίζεται δε ότι έως τις 15.1.2013, η πώληση των ΑΛΕ από τους συλλέκτες στην ΕΛΤΕΠΕ και η αγορά των ΑΛΕ από τους αξιοποιητές λάμβανε χώρα αποκλειστικά μέσω του συλλογικού συστήματος. Η δυνατότητα απευθείας αγοραπωλησιών μεταξύ συλλεκτών και αξιοποιητών, ήτοι χωρίς τη μεσολάβηση της ΕΛΤΕΠΕ, ξεκίνησε μόλις το 2013. Σημειωτέον ότι τα ΑΛΕ αποτελούν προϊόν διασυνοριακής συναλλαγής, δεδομένου ότι πραγματοποιείται εισαγωγή ΑΛΕ στην ελληνική επικράτεια από εταιρίες αναγέννησης²³⁸.
165. Ενόψει των ανωτέρω, οι πρακτικές της ΕΛΤΕΠΕ/ ΕΝΔΙΑΛΕ κρίνονται ικανές να επηρεάσουν αισθητά το ενδοκοινοτικό εμπόριο, κατά την έννοια των ενωσιακών κανόνων ανταγωνισμού και, ως εκ τούτου, τα άρθρα 101 και 102 ΣΛΕΕ τυγχάνουν εφαρμογής στην παρούσα υπόθεση.

ΜΕΡΟΣ Α: ΟΙ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΤΩΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΛΟΜΕΝΩΝ ΕΤΑΙΡΙΩΝ ΣΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΩΝ ΣΥΛΛΕΚΤΩΝ

Α (α) ΟΙ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΛΤΕΠΕ (ΝΥΝ ΕΝΔΙΑΛΕ) ΜΕ ΤΟΥΣ ΣΥΛΛΕΚΤΕΣ ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 1 ΤΩΝ Ν. 703/1977 ΚΑΙ 3959/2011 ΚΑΙ 101 ΣΛΕΕ

5.4. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

166. Στην έννοια της «επιχείρησης» των άρθρων 1 και 2 του Ν. 3959/2011 και του άρθρου 2α του Ν. 703/1977 εμπίπτει κάθε φυσικό πρόσωπο ή οικονομική ενότητα που ασκεί εμπορική ή άλλη οικονομική δραστηριότητα, νοούμενη ως προσφορά αγαθών ή υπηρεσιών σε μια δεδομένη αγορά, ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς του και από τον τρόπο χρηματοδότησής του (λειτουργικό κριτήριο)²³⁹. Ως οικονομική δραστηριότητα νοείται κάθε δραστηριότητα προσφοράς αγαθών ή υπηρεσιών σε δεδομένη αγορά²⁴⁰. Η ύπαρξη επιχείρησης προϋποθέτει αυτονομία οικονομικής δράσης και συνακόλουθα πλήρη ανάληψη των οικονομικών κινδύνων που συνεπάγεται η εκάστοτε οικονομική δραστηριότητα²⁴¹.

²³⁸ Βλ. και Ενότητα 3.2 ανωτέρω και 5.11 κατωτέρω, καθώς και την υπ' αρ. πρωτ. 6235/14.8.2009 επιστολή της ΕΛΤΕΠΕ.

²³⁹ Βλ. ΔΕΚ C-180-184/98 Pavlon κ.λπ., σκέψη 74, με περαιτέρω παραπομπές σε ενωσιακή νομολογία.

²⁴⁰ Βλ. ΕΑ 501/VI/2010, παρ. 13, επίσης, ΣτΕ 2076/2014, παρ. 5, με τις εκεί παραπομπές τους. Βλ. περαιτέρω ενδεικτικά απόφαση ΔΕΚ C-55/96, Job Centre coop.arl, σκ. 21, και απόφαση ΔΕΚ C-180-184/98, Pavlon κ.λπ., σκ. 74.

²⁴¹ Βλ. ενδεικτικά υπόθ. T-23/09 *Conseil national de l'Ordre des pharmaciens (CNOP), Conseil central de la section G de l'Ordre national des pharmaciens (CCG) κατά Επιτροπής*, σκ. 70-71, C-55/96, ό.π., σκ. 21, συνεκδ. υποθ. C-180-184/98, ό.π., σκ. 74, υπόθ. C-118/85 *Επιτροπή κατά Ιταλίας*, σκ. 7, υπόθ. C-41/90 *Klaus Höfner and Fritz Elser κατά Macrotron GmbH*, σκ. 21, υπόθ. C-35/96 *Επιτροπή κατά Ιταλίας (CNSD)*, σκ. 36, υπόθ. C-244/94 ό.π., σκ. 14, απόφαση ΕΑ 292/IV/2005 υπό 2.1 και 2.2.

167. Σύμφωνα με τη νομολογία των ευρωπαϊκών δικαστηρίων, τρεις κυρίως παράγοντες λαμβάνονται υπόψη κατά την εκτίμηση περί του αν μια δραστηριότητα συνιστά οικονομική δραστηριότητα: α) προσφορά προϊόντων ή υπηρεσιών σε μια συγκεκριμένη αγορά, β) ανάληψη του οικονομικού κινδύνου και γ) αποκόμιση κέρδους από την ασκούμενη δραστηριότητα²⁴². Περαιτέρω, όπως έχει κριθεί, και μη κερδοσκοπικές εταιρίες μπορεί να ασκούν οικονομική δραστηριότητα²⁴³. Επισημαίνεται ότι έχει κριθεί από την Ε. Επ. ότι το Σύστημα Συλλογής και Ανακυκλώσεως Συσκευασιών ARA (Alstoff Recycling Austria AG) της Αυστρίας πληροί το κριτήριο της άσκησης οικονομικής δραστηριότητας²⁴⁴.
168. Εν προκειμένω, η ΕΛΤΕΠΕ συστάθηκε ως Ανώνυμη Εταιρία το 1998 με σκοπό κυρίως τη συλλογή ΑΛΕ, ενώ από το 2004 εγκρίθηκε ως ΣΣΕΔ ΑΛΕ. Καθ'όλη την εξεταζόμενη περίοδο διεξάγει οικονομική δραστηριότητα προβαίνοντας σε αγορά ΑΛΕ από τους συλλέκτες και σε πώληση αυτών στις εταιρίες αξιοποίησης με τη σύναψη αντίστοιχων συμβάσεων (και μάλιστα, όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω αποτελεί τη μοναδική σχετική επιχείρηση της σχετικής αγοράς οργάνωσης και διαχείρισης ΣΣΕΔ ΑΛΕ) και συνεπώς εμπίπτει στην κατά το δίκαιο του ανταγωνισμού έννοια της επιχείρησης²⁴⁵.

5.5. Η ΥΠΑΡΞΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΜΕΤΑΞΥ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

169. Όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, για την εφαρμογή του άρθρου 1 παρ. 1 του Ν. 3959/2011, καθώς και του άρθρου 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ απαιτείται η ύπαρξη «συμφωνίας» (ή εναρμονισμένης πρακτικής ή απόφασης ένωσης επιχειρήσεων) που περιορίζει τον ανταγωνισμό, μεταξύ δύο τουλάχιστον ανεξάρτητων οικονομικά μεταξύ τους επιχειρήσεων.
170. Προκειμένου να υπάρξει «συμφωνία», αρκεί οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις ρητά ή σιωπηρά να εγκρίνουν από κοινού ένα σχέδιο που περιορίζει ή μπορεί να περιορίσει την κοινή ελευθερία τους, καθορίζοντας μεταξύ τους τις κατευθυντήριες γραμμές της αμοιβαίας δράσης τους (ή αποχής από τη δράση) στην αγορά. Αρκεί, δηλαδή, οι επιχειρήσεις να έχουν εκφράσει την κοινή τους βούληση να συμπεριφερθούν στην αγορά κατά καθορισμένο

²⁴² Βλ. ΕΑ 501/VI/2010, παρ. 15 με περαιτέρω παραπομπές.

²⁴³ Απόφαση της Ε. Επ. στην υπόθεση IV/33.384 και IV/33.378, Distribution of Package Tours During the 1990 World Cup, ΕΕ 1992 L 326/31.

²⁴⁴ Συνεπώς και οι συμφωνίες μεταξύ του συστήματος αυτού και επιχειρήσεων που υπάγονται στη νομοθεσία για τη συλλογή και ανακύκλωση συσκευασιών συνιστούν «συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων». Βλ. την Απόφαση της Ε.Επ. της 16^{ης}.10.2003 COMP D3/35470 – ARA και COMP D3/35473 – ARGEV, ARO (2004/208/CE), L 75/59, 12.3.2004, ιδίως σκέψη 190 κεξ. και την Απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου στην υπόθεση T-419/03 Alstoff Recycling Austria AG κατά Επιτροπής.

²⁴⁵ Επισημαίνεται ότι οι αναφορές της καταγγελλόμενης σχετικά με την φύση της δραστηριότητάς της όπως ενδεικτικά: «η ΕΝΔΙΑΛΕ συνιστά μη κερδοσκοπική εταιρεία και ο σκοπός ίδρυσης της (και λειτουργίας της μέχρι σήμερα) είναι η διαχείριση των ΑΛΕ σε εθνικό επίπεδο χάριν μείωσης της ρύπανσης και προστασίας του περιβάλλοντος [...] Ο σκοπός της ΕΝΔΙΑΛΕ δεν ήταν ποτέ κερδοσκοπικός, ούτε οι κινήσεις της καθορίζονταν από διάθεση ανταγωνισμού με στόχο τη μεγιστοποίηση κέρδους.» (βλ. υπ' αρ. 183/26.3.2021 Υπόμνημα, παρ. 50) και «η ΕΝΔΙΑΛΕ συνιστά μη κερδοσκοπική εταιρεία και ο σκοπός ίδρυσης της (και λειτουργίας της μέχρι σήμερα) είναι η διαχείριση των ΑΛΕ σε εθνικό επίπεδο χάριν μείωσης της ρύπανσης και προστασίας του περιβάλλοντος, ενώ οι κινήσεις της δεν καθορίζονταν από διάθεση ανταγωνισμού με στόχο τη μεγιστοποίηση κέρδους» (βλ. υπ' αρ. 197/5.4.2021 Συμπληρωματικό Υπόμνημα σελ. 2-3), δεν αναιρούν το συμπέρασμα αυτό, καθώς ο σκοπός της μεγιστοποίησης κερδών δεν συνιστά κριτήριο για τον χαρακτηρισμό ή όχι μιας εταιρείας ως επιχείρησης κατά την έννοια του δικαίου του ανταγωνισμού, όπως παραδέχεται και η ίδια η καταγγελλόμενη (βλ. υπ' αρ. 183/26.3.2021 Υπόμνημα, παρ. 50).

τρόπο²⁴⁶. Η ύπαρξη συμφωνίας μπορεί να προκύπτει άμεσα ή έμμεσα από τη συμπεριφορά των μερών. Είναι αδιάφορος ο γραπτός ή προφορικός χαρακτήρας της σύμβασης, καθώς και ο δεσμευτικός ή μη χαρακτήρας της, δηλαδή δεν απαιτούνται τυπικές διαδικασίες ούτε και κυρώσεις μη συμμόρφωσης ή μέτρα εφαρμογής²⁴⁷. Η ύπαρξη της «συμφωνίας», επομένως, στηρίζεται στην ύπαρξη συμπτώσεως των βουλήσεων δύο τουλάχιστον μερών, της οποίας η μορφή εκδηλώσεως δεν είναι σημαντική, εφόσον συνιστά πιστή έκφραση των βουλήσεων αυτών²⁴⁸. Η εν λόγω έννοια της συμφωνίας καλύπτει τόσο τις οριζόντιες συμφωνίες που συνάπτονται μεταξύ ανταγωνιστών που δρουν στο ίδιο επίπεδο αγοράς όσο και τις κάθετες συμφωνίες²⁴⁹.

171. Περαιτέρω, η εφαρμογή του άρθρου 1 παρ. 1 του Ν. 3959/2011, καθώς και του άρθρου 101 παρ. 1 της ΣΛΕΕ προϋποθέτει ότι μια συμφωνία συνάπτεται μεταξύ δύο τουλάχιστον ανεξάρτητων οικονομικά επιχειρήσεων, ήτοι απαιτείται η ύπαρξη επιχείρησης η οποία διαθέτει αποφασιστική αυτονομία για τον καθορισμό της συμπεριφοράς της στην αγορά. Στο δίκαιο του ανταγωνισμού η επιχείρηση πρέπει να νοείται ως ενιαία οικονομική οντότητα, έστω και αν από νομική άποψη αποτελείται από περισσότερα φυσικά ή νομικά πρόσωπα²⁵⁰. Ειδικότερα, από πλευράς εφαρμογής των κανόνων του ανταγωνισμού, η τυπική διάκριση μεταξύ δύο οντοτήτων, η οποία προκύπτει από τη χωριστή τους νομική προσωπικότητα, δεν είναι καθοριστική, καθόσον το αποφασιστικό κριτήριο είναι το ενιαίο ή μη της συμπεριφοράς τους στην αγορά²⁵¹. Πιο συγκεκριμένα η επιχείρηση ορίζεται ως «οικονομικές μονάδες, εκάστη των οποίων περιλαμβάνει ενιαία οργάνωση προσωπικών, υλικών και άυλων στοιχείων, τα οποία έχουν ταχθεί στη διαρκή επιδίωξη ορισμένου οικονομικού σκοπού, η οποία οργάνωση δύναται να συντελέσει στη διάπραξη παραβάσεως προβλεπόμενης από τη διάταξη αυτήν»²⁵².
172. Η αντιμετώπιση ως ενιαία οικονομική οντότητα χωριστών νομικών προσώπων γίνεται επί τη βάση της μεταξύ τους μη άσκησης ανταγωνισμού²⁵³, όπως προκύπτει και από τον προεκτεθέντα ορισμό της επιχείρησης. Η δυνατότητα διαφορετικών νομικών προσώπων να

²⁴⁶ Βλ. ενδεικτικά ΔΕΚ C-41/69, *Chemiefarma κατά Επιτροπής*, σκ. 111-113 και ΠΕΚ T- 1/89, *Rhone Poulenc κατά Επιτροπής*, σκ. 120, ΠΕΚ T-9/99, *HFB Holding κατά Επιτροπής*, σκ. 199, ΠΕΚ T-168/01, *GlaxoSmithKline Services κατά Επιτροπής*, σκ. 76.

²⁴⁷ Βλ. ενδεικτικά ΔΕΚ C-209/78 έως 215/78 και 218/78, *Van Landewyck κατά Επιτροπής*, σκ. 85-86 και ΠΕΚ T- 1/89, ό.π., σκ. 43-44 και 97, ΠΕΚ T-9/99, ό.π., σκ. 200-201, ΠΕΚ T-56/99, *Marlines κατά Επιτροπής*, σκ. 21. Βλ. επίσης ΔΕφαΘ 2560/2009, σκ. 6.

²⁴⁸ Βλ. ενδεικτικά ΔΕΚ C-41/69, *Chemiefarma v. Commission*, σκ. 112, T-41/96, *Bayer v. Commission*, σκ. 67-69, T-208/01, *Volkswagen v. Commission*, σκ. 30-32, ΣτΕ 1677/2014, σκ. 5, καθώς και ΣτΕ 2007/2013, σκ. 17 και ΣτΕ 2780/2012, σκ. 5-6, με περαιτέρω παραπομπές σε ενωσιακή νομολογία.

²⁴⁹ Βλ. ενδεικτικά ΣτΕ 2780/2012, σκ. 4 και ΔΕΚ C-56 & 58/64, *Consten & Grundig κατά Επιτροπής*, σελ. απόφασης 370-371. Βλ. επίσης Κανονισμό (ΕΚ) 2790/1999, ο.π., άρθρο 2 παρ. 1 καθώς και Κανονισμό (ΕΕ) 330/2010, ό.π., άρθρο 1α).

²⁵⁰ Αποφάσεις του Δικαστηρίου C-217/05, *Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio*, σκέψη 40, C-97/08 P, *Akzo Nobel κ.λπ. κατά Επιτροπής* σκέψη 55, C-90/09 P *General Química SA κ.λπ. κατά Επιτροπής*, σκ. 35.

²⁵¹ Πρβλ., υπ' αυτή την έννοια, την απόφαση της 14ης Ιουλίου 1972, 48/69, *ICI κατά Επιτροπής*, σκέψη 140 και απόφαση C-217/05, ό.π., σκ. 41.

²⁵² Ενδεικτικά απόφαση του Πρωτοδικείου T-11/89 *Shell κατά Επιτροπής*, σκ. 311, *Hydrotherm κατά Compact C-170/83*, σκ. 11.

²⁵³ Βλ. *Hydrotherm κατά Compact C-170/83* σκ. 11, Απόφαση ΠΕΚ *Viho Europe BV κατά Επιτροπής* T-102/92 σκ. 47, βλ. και O. Odudu, D. Bailey *The single economic entity doctrine in EU competition Law CMLR 51Q 1721-1758*, 2015 σελ. 1726.

ασκήσουν από κοινού οικονομική επιρροή στην αγορά εξαρτάται από τη μεταξύ τους σχέση. Συνήθως η ιδιοκτησιακή σχέση εξηγεί την αδυναμία ανταγωνισμού.

173. Με βάση τα ανωτέρω, οι θυγατρικές εταιρίες που εντάσσονται σε όμιλο ή οι συνδεδεμένες μεταξύ τους εταιρίες είναι δυνατόν να εκληφθούν ως τμήματα ενιαίας επιχείρησης εφόσον η μητρική διαθέτει εξουσία ελέγχου επί της θυγατρικής και η μητρική ασκεί την εν λόγω εξουσία²⁵⁴. Για τον λόγο αυτό δεν νοείται έλεγχος των ενδοομιλικών συμφωνιών ή άλλων μορφών συνεργασίας με βάση την παρ. 1 του άρθρου 1 του Ν. 703/1977 και 101 ΣΛΕΕ²⁵⁵.
174. Ειδικότερα, η σύνδεση εταιριών που ανήκουν στον ίδιο όμιλο βασίζεται σε νομικές ή πραγματικές σχέσεις που εξασφαλίζουν δυνατότητα ελέγχου (αν και όχι πάντοτε πραγματικό έλεγχο) μίας εταιρίας επί μίας άλλης και οδηγεί κατ' ανάγκην στο συμπέρασμα ότι, στην πλειοψηφία τους, οι συμπεριφορές των εν λόγω εταιριών θα εντάσσονται στο ίδιο επιχειρηματικό πλαίσιο και, ακόμη και εάν δεν υπαγορεύονται από ρητές οδηγίες της μίας προς την άλλη, τουλάχιστον θα διαπνέονται από την ίδια στρατηγική. Άλλωστε και το κίνητρο για αύξηση των κερδών της θυγατρικής από την ανάπτυξη ανταγωνιστικής συμπεριφοράς στην ουσία θα εξουδετερωνόταν από την αντίστοιχη μείωση των κερδών της μητρικής λόγω απώλειας μεριδίου αγοράς, η δε ανάπτυξη ανταγωνιστικής συμπεριφοράς εντός ομίλου θα συντρέχει μόνον στη μάλλον ασυνήθη περίπτωση ανάπτυξης εξωγενών συμφερόντων εντός ομίλου (ενδεικτικά αναφέρεται η ύπαρξη ισχυρών μετόχων μειοψηφίας)²⁵⁶.
175. Εν προκειμένω, όπως προαναφέρθηκε, τόσο οι συλλέκτες όσο και οι αξιοποιητές αποτελούν πέραν οιασδήποτε αμφισβήτησης ανεξάρτητες επιχειρήσεις έναντι της καταγγελλόμενης ΕΛΤΕΠΕ, με την εξαίρεση της εταιρίας ΕΛΤΕΠΕ Κ/Ξ και της εταιρίας CYCLON, σχέση που εξετάζεται στην αμέσως επόμενη ενότητα.

5.6. ΕΞΕΤΑΣΗ ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΜΕΤΑΞΥ ΕΛΤΕΠΕ/ΕΝΔΙΑΛΕ, CYCLON ΚΑΙ ΕΛΤΕΠΕ ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ

176. Κατά τα προαναφερόμενα, προϋπόθεση θεμελίωσης της ύπαρξης συμφωνίας, αποτελεί η ύπαρξη ανεξαρτήτων επιχειρήσεων, προϋπόθεση που δεν στοιχειοθετείται εν προκειμένω αναφορικά με τις εταιρίες του Ομίλου CYCLON, ΕΛΤΕΠΕ, ΕΛΤΕΠΕ Κ/Ξ και CYCLON.
177. Ειδικότερα, η νομολογία προβαίνει σε διάκριση μεταξύ εταιριών που ελέγχονται στο σύνολό τους (100%) από μία μητρική και εκείνων στο μετοχικό κεφάλαιο των οποίων συμμετέχουν περισσότεροι μέτοχοι²⁵⁷. Γίνεται δεκτό ότι στις θυγατρικές εταιρίες, το σύνολο του μετοχικού κεφαλαίου των οποίων ανήκει σε μία μητρική, υφίσταται τεκμήριο ένταξης των εταιριών σε μία ενιαία επιχείρηση, χωρίς να απαιτείται η απόδειξη περαιτέρω περιστάσεων²⁵⁸. Και τούτο διότι θεωρείται ότι στην περίπτωση αυτή, η δομή και διοίκηση των εταιριών αυτών οδηγούν αναπόδραστα στο συμπέρασμα ότι διακριτή συμπεριφορά κάθε μίας από αυτές δεν είναι

²⁵⁴ Βλ. Α. Αθανασίου ΔικΕΛΑντ, β' έκδοση 2020, σελ. 212-216 και 228-230.

²⁵⁵ Βλ. ΔΕΚ C-73/95 P, Viho.

²⁵⁶ Βλ. Α. Αθανασίου ΔικΕΛΑντ, β' έκδοση 2020, σελ. 229.

²⁵⁷ Βλ. Α. Αθανασίου ΔικΕΛΑντ, β' έκδοση 2020, σελ. 214, με παραπομπές και σε νομολογία.

²⁵⁸ Σημειώνεται ότι το τεκμήριο αυτό είναι μαχητό, ήτοι είναι δεκτικό ανατροπής, εφόσον αποδειχθεί ανεξάρτητη συμπεριφορά της θυγατρικής, αν και δυσχερώς στην πράξη, όπως σημειώνει η Α. Αθανασίου στο ΔικΕΛΑντ, β' έκδοση 2020, σελ. 214.

δυνατή, και ότι η συμπεριφορά της θυγατρικής επηρεάζεται αποφασιστικά από αυτήν της μητρικής.

178. Εν προκειμένω, όπως αναφέρεται και ανωτέρω²⁵⁹, η CYCLON αποτελεί τον μοναδικό μέτοχο της ΕΛΤΕΠΕ, ενώ ελέγχει και την ΕΛΤΕΠΕ Κ/Ξ. Επί τη βάση των ανωτέρω συμμετοχών της CYCLON επί των δύο θυγατρικών της, ΕΛΤΕΠΕ και ΕΛΤΕΠΕ Κ/Ξ, τεκμαίρεται ότι οι εταιρίες αποτελούν μία ενιαία οικονομική οντότητα, μη δυνάμενες να θεωρηθούν ανεξάρτητες η μία έναντι της άλλης.
179. [...] ^{260,261}. [...] ²⁶², [...] ²⁶³.
180. Περαιτέρω, ρητά προβλεπόταν στον φάκελο του ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ που υπεβλήθη προς έγκριση ότι τα συλλεχθησόμενα ΑΛΕ θα οδηγούνται αποκλειστικά στο διωλιστήριο της CYCLON προς αναγέννηση²⁶⁴. Αντίστοιχα, σε συμβάσεις που συνήφθησαν κατά τα πρώτα έτη λειτουργίας του ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ με φορείς του δημοσίου είτε συμβαλλόταν και η ΕΛΤΕΠΕ Κ/Ξ²⁶⁵ είτε υφίστατο όρος περί συλλογής των ΑΛΕ με μέσα της ΕΛΤΕΠΕ Κ/Ξ²⁶⁶. Τα στοιχεία αυτά επιρρωνύουν το συμπέρασμα περί της ύπαρξης ενιαίας οικονομικής οντότητας μεταξύ των τριών εταιριών CYCLON, ΕΛΤΕΠΕ και ΕΛΤΕΠΕ Κ/Ξ και της από κοινού δράσης τους.
181. Δεδομένης της μη ύπαρξης ανεξαρτησίας μεταξύ των εταιριών δεν μπορεί να γίνει λόγος περί εφαρμογής του άρθρου 1 του Ν. 3959/2011 και αντιστοίχως του άρθρου 101 ΣΛΕΕ για την από κοινού δράση των τριών εταιριών και, ως εκ τούτου, αβασίμως προβάλλεται ο σχετικός ισχυρισμός της καταγγέλλουσας ΕΣΚ ΟΙΛ περί ύπαρξης «καρτέλ» μεταξύ των τριών εταιριών²⁶⁷ αλλά και ο ισχυρισμός της καταγγέλλουσας GREEN OIL περί ύπαρξης συλλογικής δεσπόζουσας θέσης²⁶⁸.

**Α (β) ΟΙ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΛΤΕΠΕ (ΝΥΝ ΕΝΔΙΑΛΕ) ΜΕ ΤΟΥΣ
ΣΥΛΛΕΚΤΕΣ ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ 2 ΚΑΙ 2Α ΤΟΥ Ν. 703
1977, 2 ΤΟΥ Ν. 3959/2011 ΚΑΙ 102 ΣΛΕΕ**

5.7. ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

182. Όπως έχει ήδη αναφερθεί, οι όροι συνεργασίας του ΣΣΕΔ της ΕΛΤΕΠΕ/ΕΝΔΙΑΛΕ με τους συλλέκτες περιγράφονταν στις μεταξύ τους συμβάσεις, οι οποίες ήταν ως επί το πλείστον ετησίας διάρκειας.
183. Οι συμβάσεις αυτές προέβλεπαν την αποκλειστική συνεργασία των συλλεκτών με το ΣΣΕΔ, η οποία όμως αποτυπωνόταν σε διάφορα άρθρα ή και με διαφορετική μορφή από έτος σε

²⁵⁹ Βλ. Ενότητα 2.2.1 ανωτέρω.

²⁶⁰ Βλ. την υπ' αρ. 8343/25.11.2016 επιστολή της ΕΝΔΙΑΛΕ και την υπ' αρ. πρωτ. 8347/2016 επιστολή της LPC (πρώην CYCLON).

²⁶¹ [...].

²⁶² [...].

²⁶³ [...].

²⁶⁴ [...].

²⁶⁵ [...].

²⁶⁶ [...].

²⁶⁷ Βλ. σχετικά σελ. 5, 31 και 32 καταγγελίας [...]και σχετικές αναφορές στην Ενότητα 1.2.3 ανωτέρω.

²⁶⁸ Βλ. Υπ' αρ. 181/26.3.2021 Υπόμνημα της εταιρίας [...], σελ. 5-6

έτος. Στη συνέχεια επιχειρείται η ομαδοποίηση των άρθρων και αναφορών των συμβάσεων σε δύο χρονικές περιόδους, ήτοι την περίοδο των ετών 2004-2012 και των ετών 2013-2020.

5.7.1. ΣΧΕΤΙΚΟΙ ΣΥΜΒΑΤΙΚΟΙ ΟΡΟΙ

5.7.1.1. Οι συμβάσεις των ετών 2004-2012

184. Κατά το έτος 2004 υπεγράφησαν έντεκα (11) συμβάσεις μεταξύ ΕΛΤΕΠΕ και συλλεκτών²⁶⁹, εκ των οποίων οι πέντε (5) ήταν ετήσιας διάρκειας, ενώ οι υπόλοιπες είχαν τριετή διάρκεια. Βασικό χαρακτηριστικό και των έντεκα συμβάσεων, είναι η υποχρέωση που αναλάμβανε ο κάθε συλλέκτης να πωλεί αποκλειστικά στο ΣΕΔ τα ΑΛΕ που έχει συλλέξει. Στο άρθρο 1 των εν λόγω συμβάσεων αναφέρεται ότι: [...] (η έμφαση προστέθηκε).
185. Το έτος 2005 υπεγράφησαν έξι (6) συμβάσεις μεταξύ ΣΣΕΔ και συλλεκτών²⁷⁰ οι οποίες στην εισαγωγή τους ανέφεραν την υποχρέωση που αναλάμβανε ο κάθε συλλέκτης να πωλεί αποκλειστικά στο ΣΕΔ τα ΑΛΕ που έχει συλλέξει. Στο άρθρο 2 των εν λόγω συμβάσεων, αναφέρεται ότι «[...] (η έμφαση προστέθηκε). Αντίστοιχο με τις προαναφερθείσες συμβάσεις σχέδιο σύμβασης απέστειλε η ΕΛΤΕΠΕ και στον συλλέκτη [...] το 2005 με αναφερόμενη έναρξη ισχύος την 10^η.10.2005, αλλά ο τελευταίος αρνήθηκε να το υπογράψει²⁷¹. Επίσης το άρθρο 4 της σύμβασης της εταιρίας [...] αναφέρει ότι: [...] (η έμφαση προστέθηκε). Περαιτέρω, στο [...].
186. Οι συμβάσεις έτους 2006²⁷² [...] ²⁷³.
187. Οι συμβάσεις του 2007 που έχει υπογράψει το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ²⁷⁴ ακολουθούν, [...].
188. Για τα επόμενα έτη έως και το 2012 (με εξαίρεση το έτος 2009 όπου ακολουθείται η σύμβαση-πρότυπο του 2007) [...].

5.7.1.2. Οι συμβάσεις των ετών 2013-2020

189. Από το έτος 2013 και εφεξής, οι συμβάσεις που υπογράφονται μεταξύ ΕΛΤΕΠΕ και συλλεκτών²⁷⁵ διαφοροποιήθηκαν από τις προηγούμενες, ως αποτέλεσμα της από 14.12.2012 απόφασης του ΕΟΑΝ και την απεμπλοκή της ΕΛΤΕΠΕ από τη διαδικασία αγοραπωλησίας ΑΛΕ.

²⁶⁹Οι συμβάσεις προσκομίσθηκαν με τους συνημμένους φακέλους ΣΤ1 και ΣΤ2 της υπ' αρ. πρωτ. 2959/13.5.2010 απαντητικής επιστολής της ΕΛΤΕΠΕ και με το Παράρτημα 16 της υπ' αρ. πρωτ. 8343/25.11.2016 απαντητικής επιστολής της ΕΝΔΙΑΛΕ. Πρόκειται για τις συμβάσεις με τους ακόλουθους συλλέκτες: [...].

²⁷⁰ Πρόκειται για τις συμβάσεις που έχουν υπογράψει οι ακόλουθοι συλλέκτες: [...] Οι συμβάσεις προσκομίσθηκαν στους συνημμένους φακέλους ΣΤ1 και ΣΤ2 της υπ' αρ. πρωτ. 2959/13.5.2010 απαντητικής επιστολής της ΕΛΤΕΠΕ ΑΕ και στο Παράρτημα 16 της υπ' αρ. πρωτ. 8343/25.11.2016 απαντητικής επιστολής της ΕΝΔΙΑΛΕ.

²⁷¹ Βλ. το σχέδιο σύμβασης που προσκομίσθηκε ως συνημμένο στην υπ' αρ. πρωτ. 5667/16.7.2009 επιστολή.

²⁷² Πρόκειται για τις 22 συμβάσεις που έχουν υπογράψει οι ακόλουθοι συλλέκτες [...]. Επιπλέον, στην ίδια κατηγορία ανήκουν και οι συμβάσεις που έχουν υπογράψει οι συλλέκτες [...] και απεστάλησαν στη ΓΔΑ με την υπ' αρ. πρωτ. 8343/25.11.2016 επιστολή της ΕΝΔΙΑΛΕ (Βλ. συνημμένο «Συλλέκτες παρακολούθηση Α Ερωτ. 16, 18»).

²⁷³ Με εξαίρεση την από 2.4.2006 σύμβαση του [...]

²⁷⁴ Προσκομισθείσες ως παράρτημα 16 της υπ' αρ. πρωτ. 8343/25.11.2016 απαντητικής επιστολής της ΕΝΔΙΑΛΕ με τους συλλέκτες: [...]. Ειδικά στην περίπτωση της σύμβασης με την [...], στο [...]

²⁷⁵ Βλ. Παράρτημα 16 της υπ' αρ. πρωτ. 8343/25.11.2016 απαντητικής επιστολής.

190. Συγκεκριμένα, [...]
191. Οι συμβάσεις είναι ετήσιας διάρκειας σύμφωνα με το άρθρο 4, ενώ παρατείνονται κάθε φορά μετά τη λήξη τους για ένα έτος²⁷⁶.

5.7.1.3. Ιδιαιτερότητες ορισμένων συμβάσεων

192. Στη συνέχεια αναφέρονται κάποιες ιδιαιτερότητες που διακρίνονται σε υπογεγραμμένες συμβάσεις ή τα ιδιωτικά συμφωνητικά μεταξύ συγκεκριμένων συλλεκτών και ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ.
193. Στη σύμβαση μεταξύ του συλλέκτη [...] και του ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ²⁷⁷, [...] σύμβαση πώλησης ΑΛΕ μεταξύ του συλλέκτη [...] (ΑΓΟΡΑΣΤΗΣ), του ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ ΑΕ (ΣΥΣΤΗΜΑ), και του Σημείου Συλλογής ΑΛΕ [...] («η ΕΤΑΙΡΕΙΑ») ημερομηνίας Ιανουαρίου 2008²⁷⁸. [...]. Η εν λόγω σύμβαση παρατάθηκε από την 01.12.2009 έως την 10.7.2011 με τους ίδιους όρους.

5.7.2. Η ΕΡΕΥΝΑ ΤΗΣ ΓΔΑ

5.7.2.1. Η θέση των συλλεκτών

194. Όπως έχει αναφερθεί και ανωτέρω, στην Δεύτερη Καταγγελία, οι συλλέκτες ΑΛΕ-μέλη του ΣΩΣΥΧΟ σημειώνουν ότι ήταν υποχρεωμένοι να πωλούν τα ΑΛΕ αποκλειστικά και μόνο σε αδειοδοτημένα συστήματα.
195. Επιπλέον, η καταγγέλλουσα ΕΣΚ ΟΙΑ αναφέρει στην καταγγελία της ότι [...].²⁷⁹ [...] ²⁸⁰ [...].
196. Η ΕΣΚ ΟΙΑ υποστήριξε²⁸¹ περαιτέρω [...]».

5.7.2.2. Η θέση της ΕΛΤΕΠΕ/ ΕΝΔΙΑΛΕ

197. Η ΕΛΤΕΠΕ σε σχετική απάντησή της²⁸² παραπέμπει στο νομικό πλαίσιο λειτουργίας της για να εξηγήσει τον τρόπο λειτουργίας της και κατ' επέκταση τη σχέση της με τους συλλέκτες. Συγκεκριμένα αναφέρει ότι [...].
198. Περαιτέρω με νεότερο έγγραφό της η ΕΝΔΙΑΛΕ²⁸³ παραδέχεται ρητώς την ύπαρξη ρητρών αποκλειστικότητας, αναφέροντας ότι [...].
199. Στη συνέχεια, με το υπ' αρ. 183/26.3.2021 Υπόμνημα²⁸⁴, η ΕΝΔΙΑΛΕ αρνείται ότι αυτές οι ρήτρες υφίσταντο καθ' όλη την εξεταζόμενη περίοδο, ισχυριζόμενη ότι «ως προς τις 52 συμβάσεις της ΕΝΔΙΑΛΕ με συλλέκτες που διήρκησαν το διάστημα 2004 – 2013[...]: (α) μόνο 17 από αυτές αναφέρουν ρητά τον όρο «αποκλειστικά» περιγράφοντας τη συνεργασία με την ΕΝΔΙΑΛΕ, εκ των οποίων οι 11 είχαν απώτατη διάρκεια έως το 2007 (το αργότερο) [...] (β)

²⁷⁶ Προσκομισθείσες ως Παράρτημα 16 της υπ' αρ. πρωτ. 8343/25.11.2016 απαντητικής επιστολής.

²⁷⁷ Βλ. φάκελο ΣΤ1/15.

²⁷⁸ Ενώ η σύμβαση είναι υπογεγραμμένη και από τα τρία μέρη που αναφέρθηκαν, δεν αναγράφεται η ακριβής ημερομηνία, παρά μόνο ο μήνας και η χρονολογία.

²⁷⁹ Βλ. σελ. 31 της καταγγελίας.

²⁸⁰ Βλ. την υπ' αρ. πρωτ. 9262/25.11.2013 επιστολή της.

²⁸¹ Την υπ' αρ. πρωτ. 1719/24.2.2014 επιστολή.

²⁸² Βλ. υπ' αρ. πρωτ. 2959/13.5.2010 απάντησή της. Ο τρόπος λειτουργίας καθώς και διαχρονική εξέλιξη του ΣΣΕΔ περιγράφονται εκτενώς και στο υπ' αρ. πρωτ. 7932/10.9.2020 (υπ' αρ. 8510 μη εμπιστευτική εκδοχή) έγγραφο της καταγγελλόμενης.

²⁸³ Βλ. το υπ' αρ. πρωτ. 7932/10.9.2020 έγγραφο της ΕΛΤΕΠΕ, παρ. 3.6.

²⁸⁴ Βλ. παρ. 81 του Υπομνήματος και τη σχετική ανάλυση που προηγείται στις παρ. 70-80 αυτού.

από τις λοιπές συμβάσεις έχει αφαιρεθεί η ρητή αναφορά σε αποκλειστικότητα και ουδόλως υπονοείται». Διαπιστώνεται συναφώς ότι η ίδια η καταγγελλόμενη παραδέχεται με σαφήνεια την ρητή ύπαρξη ρητρών αποκλειστικότητας για 17 συμβάσεις, ενώ για τις λοιπές συμβάσεις η ύπαρξη ή μη υποχρέωσης αποκλειστικότητας αποτελεί αντικείμενο ερμηνείας, με βάση το λοιπό πραγματικό και νομικό πλαίσιο των συμφωνιών και της εφαρμογής τους στην πράξη.

5.7.3. ΝΟΜΙΚΗ ΘΕΜΕΛΙΩΣΗ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

200. Η επιβολή υποχρεώσεων αποκλειστικότητας από μία επιχείρηση με δεσπόζουσα θέση συνιστά καταρχήν παράβαση των άρθρων 102 ΣΛΕΕ και 2 Ν. 3959/2011. Κατά πάγια νομολογία, οι ρήτρες αποκλειστικής αγοράς, όταν επιβάλλονται από δεσπόζουσες επιχειρήσεις, από τη φύση τους κατατείνουν στη διατήρηση ή/και ενίσχυση του δεσμού εξάρτησης που υφίσταται μεταξύ της δεσπόζουσας επιχείρησης και των πελατών της, ανεξαρτήτως του αν η εν λόγω αποκλειστικότητα συμφωνήθηκε χωρίς περαιτέρω παροχές ή σε αντάλλαγμα χορηγούμενης έκπτωσης, ή αν συμφωνήθηκε μετά από αίτημα των ίδιων των αγοραστών²⁸⁵. Τέτοιου είδους υποχρεώσεις παρεμποδίζουν τον αγοραστή να επιλέξει τις πηγές εφοδιασμού του, δυσχεραίνουν την πρόσβαση νέων ανταγωνιστών στη βαθμίδα του προμηθευτή, αποτρέπουν την περαιτέρω επέκταση των υφιστάμενων ανταγωνιστών και επιτρέπουν στη δεσπόζουσα επιχείρηση να διατηρήσει και να ενισχύσει τη δεσπόζουσα θέση της στην αγορά²⁸⁶.
201. Έτσι, κατά την ίδια νομολογία, οι ρήτρες αποκλειστικότητας από τη φύση τους έχουν τη δυνατότητα αποκλεισμού, χωρίς να απαιτείται να αποδειχθεί ο πραγματικός αντίκτυπος των εν λόγω πρακτικών στην αγορά. Δεν απαιτείται, συνεπώς, να αποδειχθεί αν ο σκοπούμενος αποκλεισμός των ανταγωνιστών όντως έλαβε χώρα, ποιο είναι το ποσοστό της αγοράς που δεσμεύεται από τις υπό εξέταση ρήτρες αποκλειστικότητας, αν δημιουργούνται σημαντικά εμπόδια στην είσοδο και επέκταση στην αγορά μελλοντικών ή υφιστάμενων ανταγωνιστών κ.λπ. Και τούτο διότι, λόγω ακριβώς της δεσπόζουσας θέσης που κατέχει ο προμηθευτής, ο ανταγωνισμός στην εν λόγω αγορά είναι ήδη περιορισμένος και η δομή αυτής μη φυσιολογική²⁸⁷. Κατά πάγια νομολογία, δεν απαιτείται να αποδειχθούν συγκεκριμένα πραγματικά ή άμεσα αποτελέσματα των καταχρηστικών πρακτικών. Αρκεί να αποδειχθεί ότι η συμπεριφορά είναι ικανή ή ενδέχεται να έχει τέτοιο αποτέλεσμα²⁸⁸. Έτσι, στην υπόθεση

²⁸⁵ Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΚ 85/76, ό.π., σκ. 89, ΠΕΚ T-65/89 *BPB Industries Plc & British Gypsum Ltd* κατά Επιτροπής, σκ. 68, ΠΕΚ T-65/98 *Van den Bergh Foods* κατά Επιτροπής, σκ. 160, ΓενΔικ T-155/06 *Tomra Systems* κατά Επιτροπής, σκ. 208-209, και ΕΑ 590/2014, σκ. 342 και ΕΑ 520/2011, σκ. 192-193.

²⁸⁶ Βλ. ενδεικτικά ΓενΔικ T-155/06 *Tomra* κατά Επιτροπής, σκ. 208-209, ΠΕΚ T-65/89 *BPB Industries Plc & British Gypsum Ltd* κατά Επιτροπής, σκ. 65 επ., ΔΕΚ C-62/86 *AKZO Chemie BV* κατά Επιτροπής, σκ. 149 και ΔΕΚ 85/76 *Hoffmann-La Roche* κατά Επιτροπής, σκ. 80 και 89 επ., C-393/92 Δήμος του Almelo σκ. 44, απόφαση Ευρ. Επιτροπής 91/299/ΕΟΚ, ό.π., παρ. 57, απόφαση ΕΑ (Ολομ.) 520/VI/2011, παρ. 192 επ.

²⁸⁷ Βλ. ενδεικτικά ΠΕΚ T-65/89, ό.π., σκ. 67, καθώς και ΔΕΚ C-310/93 P, *BPB Industries Plc & British Gypsum Ltd* κατά Επιτροπής, σκ. 11, και ΕΑ 590/2014, σκ. 343, η οποία επικυρώθηκε από ΔΕφαθ. 4055/2017, σκ. 28-29 και ΕΑ 520/VI/2011, σκ. 194.

²⁸⁸ Βλ. ενδεικτικά ΔΕφαθ 2265/2010, σκ. 34, ΔΕφαθ 2116/2004, σκ. 8, αποφάσεις ΠΕΚ T-219/99 *British Airways plc* κατά Επιτροπής, σκ. 293 και 297, T-155/06 *Tomra* κατά Επιτροπής, σκ. 215, 289-290, καθώς και T-203/01 *Manufacture française des pneumatiques Michelin* κατά Επιτροπής (*Michelin II*), σκ. 239, καθώς και απόφαση ΕΑ 520/VI/2011 (*Tasty*), παρ. 314.

Tomra, το ΔΕΕ έκρινε ότι «ο αποκλεισμός του ανταγωνισμού σε ουσιώδες μέρος της αγοράς από επιχείρηση με δεσπόζουσα θέση δεν μπορεί να δικαιολογείται με την απόδειξη του ότι το ανοικτό στον ανταγωνισμό τμήμα της αγοράς εξακολουθεί να αρκεί για να δρα σε αυτό περιορισμένος αριθμός ανταγωνιστών. Πράγματι, αφενός, οι πελάτες που βρίσκονται στο κλειστό στον ανταγωνισμό τμήμα της αγοράς έπρεπε να έχουν τη δυνατότητα να επωφελούνται πλήρως από τις υφιστάμενες στην αγορά δυνατότητες ανταγωνισμού και οι ανταγωνιστές να μπορούν να ανταγωνίζονται αλλήλους με βάση το κριτήριο της αποδόσεώς τους στο σύνολο της αγοράς και όχι μόνο σε τμήμα της. Αφετέρου, ο ρόλος της επιχείρησης με δεσπόζουσα θέση δεν είναι να προσδιορίζει σε πόσους βιώσιμους ανταγωνιστές παρέχεται η δυνατότητα να την ανταγωνιστούν στο ανοικτό στον ανταγωνισμό τμήμα της ζήτησεως»²⁸⁹. Επισημαίνεται ότι στην υπόθεση Intel, το ΔΕΕ φαίνεται να αμβλύνει την ανωτέρω προσέγγιση²⁹⁰. Δεδομένου ότι η απόφαση στην υπόθεση Intel αφορά εκπτώσεις πίστης/αποκλειστικότητας (πρακτικές, δηλαδή, τιμολογιακού χαρακτήρα), δεν είναι σαφές αν η ανωτέρω ανάλυση αφορά και τις ρήτρες αποκλειστικότητας (πρακτικές, δηλαδή, μη τιμολογιακού χαρακτήρα),²⁹¹ καίτοι η προγενέστερη νομολογία στην οποία αναφέρεται η επεξήγηση του ΔΕΕ στην απόφαση της Intel αφορά ακριβώς «πρακτική μιας επιχείρησης που κατέχει δεσπόζουσα θέση στην αγορά να δεσμεύει τους αγοραστές της, έστω και κατόπιν αιτήματός τους, επιβάλλοντάς τους την υποχρέωση ή τη δέσμευση να καλύπτουν το σύνολο ή σημαντικό μέρος των αναγκών τους αποκλειστικά από την εν λόγω επιχείρηση»²⁹². Πάντως, από τη διατύπωση των ανωτέρω σκέψεων του δικαστηρίου φαίνεται να συνάγεται ότι η ανάλυση της επίμαχης πρακτικής με κριτήρια πέραν της δεσπόζουσας θέσης της επιχείρησης, όπως το ποσοστό κάλυψης της αγοράς από την πρακτική, η διάρκειά της, οι συνθήκες/το ύψος χορήγησης τυχόν αντισταθμισμάτων, αφορά τη θεμελίωση του καταρχήν καταχρηστικού χαρακτήρα της εξεταζόμενης πρακτικής, ενώ σε περίπτωση που η επιχείρηση προβάλλει επιχειρήματα ότι η συμπεριφορά της δεν ήταν ικανή να προκαλέσει αποκλεισμό «εξ ίσου αποτελεσματικών» ανταγωνιστών της, τότε μόνον η Αρχή ανταγωνισμού οφείλει να προβεί και σε τέτοια (ποσοτική) ανάλυση. Η ανάγνωση αυτή της απόφασης συνάδει με τη θεώρηση ότι η ανάλυση βάσει παραγόντων όπως το ποσοστό κάλυψης της αγοράς και η διάρκεια της εξεταζόμενης πρακτικής αφορούν τον καταρχήν καταχρηστικό χαρακτήρα κάθε πρακτικής αποκλειστικότητας, ενώ μία ποσοτική ανάλυση (όπως εκείνη του αποκλεισμού εξ ίσου αποτελεσματικών ανταγωνιστών) αρμόζει κατά κανόνα σε τιμολογιακές πρακτικές αποκλειστικότητας²⁹³.

²⁸⁹ C-549/10P, Tomra Systems ASA κ.α. κατά Επιτροπής, σκ. 46.

²⁹⁰ C-412/14P, ό.π., σκ. 138-139.

²⁹¹ Βλ. και Α. Κομνηνός, εις ΔικΕλΑντ, β' έκδοση 2020, § 14β, 14-16.

²⁹² C-412/14P, ό.π., σκ. 137.

²⁹³ Βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής – Κατευθύνσεις σχετικά με τις προτεραιότητες της Επιτροπής κατά τον έλεγχο της εφαρμογής του άρθρου 82 της συνθήκης ΕΚ σε καταχρηστικές συμπεριφορές αποκλεισμού που υιοθετούν δεσπόζουσες επιχειρήσεις, [2009] ΕΕ C 45/7, παρ 32-46, όπου υπό τη γενική κατηγορία Συμφωνίας Αποκλειστικότητας, υπάγονται αφενός υποχρεώσεις αποκλειστικής αγοράς, δηλαδή πρακτικές μη τιμολογιακού χαρακτήρα, των οποίων η αξιολόγηση (ιδίως στις παρ. 34 και 36) συμπίπτει, ουσιαστικά, με την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των ρητρών μη ανταγωνισμού υπό το άρθρο 101 ΣΛΕΕ και τις Κατευθυντήριες Γραμμές για του κάθετους περιορισμούς, ό.π. Και αφετέρου, υπάγονται οι εκπτώσεις υπό προϋποθέσεις, δηλαδή πρακτικές τιμολογιακού χαρακτήρα, των οποίων η αξιολόγηση (ιδίως στις παρ. 41 επ.) βασίζεται σε ποσοτική ανάλυση του πιθανού αποκλεισμού από την αγορά «εξ ίσου αποτελεσματικών ανταγωνιστών» της δεσπόζουσας επιχείρησης. Βλ. και Απόφαση της Ε. Επ. της 20ης Μαρτίου 2019, ΑΤ.40411 – Google Search (AdSense), σκ. 343-344.

202. Άλλωστε, μία ανάλυση των αποτελεσμάτων των ρητρών αποκλειστικότητας στον ανταγωνισμό βάσει παραγόντων όπως η διάρκεια τους, το ποσοστό κάλυψης της αγοράς, και οι συνθήκες συνομολόγησής τους ταυτίζεται, κατ' ουσίαν, με την ανάλυση των αποτελεσμάτων στον ανταγωνισμό αυτών των ρητρών υπό τα άρθρα 101 ΣΛΕΕ και 1 Ν. 3959/2011. Ειδικά για τη διάρκεια των ρητρών αποκλειστικότητας, στην Ανακοίνωση της Επιτροπής για το (πρώην) άρθρο 82 ΣυνθΕΚ (νυν άρθρο 102 ΣΛΕΕ), αναφέρεται επιπροσθέτως, ότι εάν η επιχείρηση που κατέχει δεσπόζουσα θέση αποτελεί αναπόφευκτό εμπορικό εταίρο για όλους ή τους περισσότερους πελάτες, ακόμη και μία συμφωνία αποκλειστικής αγοράς μικρής διάρκειας μπορεί να οδηγήσει σε αντι-ανταγωνιστικό αποκλεισμό²⁹⁴. Ωστόσο, αντίθετα προς την αξιολόγηση υπό τα άρθρα 101 ΣΛΕΕ και 1 Ν. 3959/2011, η οποία αφορά το περιοριστικό αποτέλεσμα στον ανταγωνισμό συμβατικών όρων σε μεμονωμένες συμφωνίες, ενδεχομένως και περισσότερες συμφωνίες, κάθε μία εκ των οποίων αξιολογείται ως προς τα αντι-ανταγωνιστικά αποτελέσματά της, συχνά η αξιολόγηση υπό τα άρθρα 102 ΣΛΕΕ και 2 Ν. 3959/2011 των ίδιων αυτών συμβατικών όρων περιλαμβάνει το «πρόσθετο στοιχείο» του συνολικού αποκλεισμού του δυνητικού ανταγωνισμού από την αγορά, ο οποίος προκύπτει από μια ενιαία μονομερή στρατηγική που υλοποιείται μέσω των περισσότερων συμφωνιών, ακριβώς λόγω της μοναδικής (δεσπόζουσας) θέσης του προμηθευτή στην αγορά²⁹⁵.
203. Τέλος, σημειώνεται ότι στην, μετά Intel, απόφαση της Ε.Επ. στην υπόθεση Broadcom²⁹⁶, η Ε.Επ. φαίνεται να διαπιστώνει ότι το νομικό τεστ της Intel αφορά καταρχήν σε πρακτικές αποκλειστικότητας τιμολογιακού χαρακτήρα, ενώ στη συγκεκριμένη υπόθεση εκπτώσεις συνυπήρχαν με πρακτικές αποκλειστικότητας μη τιμολογιακού χαρακτήρα²⁹⁷.
204. Τα ανωτέρω δεν ανατρέπονται από την ερμηνεία της σχετικής νομολογίας που επιχειρείται από τις καταγγελλόμενες στα Υπομνήματά τους²⁹⁸, σύμφωνα με τα οποία, σε υποθέσεις όπως η παρούσα, η Αρχή Ανταγωνισμού (εν προκειμένω η ΕΑ) θα έπρεπε να ερευνήσει την ύπαρξη κινήτρου αποκλεισμού, και να μην αρκестεί στην διαπίστωση και ανάλυση του «τύπου» των υπό κρίση αντι-ανταγωνιστικών ρητρών αλλά να αποδείξει το αντι-ανταγωνιστικό τους αποτέλεσμα (με μια πλήρη ανάλυση βάσει επιπτώσεων), καθώς και να διενεργήσει ανάλυση αντιπαραδείγματος (counterfactual).
205. Η ερμηνεία αυτή δεν αντικατοπτρίζει την τρέχουσα θέση της ενωσιακής και εθνικής νομολογίας και πρακτικής, όπως αυτή αποτυπώνεται και στην πλέον πρόσφατη απόφαση της Ε. Επ. στην υπόθεση Google (AdSense)²⁹⁹ (στην οποία παραπέμπει η καταγγελλόμενη³⁰⁰),

²⁹⁴ Ανακοίνωση της Επιτροπής – Κατευθύνσεις σχετικά με τις προτεραιότητες της Επιτροπής κατά τον έλεγχο της εφαρμογής του άρθρου 82 της συνθήκης ΕΚ σε καταχρηστικές συμπεριφορές αποκλεισμού που υιοθετούν δεσπόζουσες επιχειρήσεις, ό.π., παρ. 36.

²⁹⁵ Βλ. Απόφαση της Ε. Επ. της 9.7.2014 στην Υπόθεση ΑΤ.39612 – Perindopril (Servier), [2014] OJ C 4955 final, σκ. 3096 και 2923, 2924 και ιδίως 2925 με περαιτέρω παραπομπές σε ενωσιακή νομολογία.

²⁹⁶ Απόφαση της Ε. Επ. της 16^{ης} Οκτωβρίου 2019, ΑΤ.40608 – Broadcom, παρ. 345-346, 350-352.

²⁹⁷ Βλ. και Απόφαση της Ε. Επ. της 20^{ης} Μαρτίου 2019, ΑΤ.40411 – Google Search (AdSense), σκ. 343-344.

²⁹⁸ Βλ. υπ' αρ. 183/26.03.2021 Υπόμνημα, σελ. 22-31, 36-39. Βλ. και σελ. 14-16 του υπ' αρ. 389/20.7.2021 Υπομνήματος, όπου οι καταγγελλόμενες αναφέρονται στην υπόθεση Ruhrgas (T-360/09, *E.ON Ruhrgas AG και E.ON AG κατά Επιτροπής*, ECLI:EU:T:2012:332), στην οποία έγινε αναφορά κατά την ακροαματική διαδικασία.

²⁹⁹ Απόφαση της Ε. Επ. της 20^{ης} Μαρτίου 2019, ΑΤ.40411 – Google Search (AdSense), σκ. 343-344.

³⁰⁰ Βλ. υπ' αρ. 183/26.03.2021 Υπόμνημα της ΕΛΤΕΠΕ (νυν ΕΝΔΙΑΛΕ) παρ. 65.

όπου η Ε. Επ. διαπίστωσε ότι, όπου η υποχρέωση αποκλειστικής προμήθειας ορίζεται συμβατικά, αποτελεί (άλλως, τεκμαίρεται) κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης κατά την έννοια του άρθρου 102 ΣΛΕΕ, εκτός εάν η δεσπόζουσα επιχείρηση αποδείξει ότι: (i) μια τέτοια αποκλειστική υποχρέωση εφοδιασμού δικαιολογείται αντικειμενικά, ή (ii) το αποτέλεσμα αποκλεισμού που προκύπτει από την ρήτρα αποκλειστικότητας, η οποία έχει δυσμενείς επιπτώσεις στον ανταγωνισμό, αντισταθμίζεται ή υπερκαλύπτεται από πλεονεκτήματα όσον αφορά την οικονομική αποδοτικότητα, τα οποία μπορεί επίσης να ωφελούν τον καταναλωτή³⁰¹. Στην ίδια αυτή απόφαση η Ε. Επ. ρητώς διατύπωσε ότι η Αρχή Ανταγωνισμού «δεν είναι νομικά υποχρεωμένη» να αναλύσει όλες τις σχετικές περιστάσεις, σε περιπτώσεις που υφίστανται ρήτρες αποκλειστικότητας³⁰². Συνεπώς, οι περί του αντιθέτου ισχυρισμοί της καταγγελλόμενης κρίνονται απορριπτέοι ως αβάσιμοι.

5.7.4. ΥΠΑΓΩΓΗ ΣΤΑ ΑΝΩΤΕΡΩ ΤΩΝ ΣΥΜΦΩΝΙΩΝ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

206. Όπως παρατίθεται και ανωτέρω³⁰³, καθ' όλη τη διάρκεια των ετών 2004-2012, η αγοραπωλησία ΑΛΕ λάμβανε χώρα αποκλειστικά μέσω της ΕΛΤΕΠΕ. Οι συλλέκτες πωλούσαν τα συλλεγόμενα εξ αυτών ΑΛΕ αποκλειστικά στο ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ λόγω ρητής ή μη πρόβλεψης αποκλειστικότητας στις συμβάσεις συνεργασίας που είχαν υπογραφεί μεταξύ των συλλεκτών και της ΕΛΤΕΠΕ, μη δυνάμενοι να τα διαθέσουν απευθείας στις εταιρίες αναγέννησης.
207. Επισημαίνεται ότι η ΕΛΤΕΠΕ κατά το χρονικό διάστημα των ετών 2004-2012, συνεβλήθη για τη συλλογή ΑΛΕ με συλλέκτες που εξυπηρετούσαν το σύνολο της ελληνικής επικράτειας.
208. Όπως προαναφέρθηκε, οι συμβάσεις που συνήφθησαν μεταξύ των ετών 2004 και 2006 μεταξύ της ΕΛΤΕΠΕ και των συλλεκτών περιέχουν ρητή πρόβλεψη περί αποκλειστικής πώλησης των ΑΛΕ στην ΕΛΤΕΠΕ [...].
209. Σημειωτέον ότι σε συγκεκριμένη σύμβαση (βλ. την προαναφερθείσα από 5.9.2005 σύμβαση μεταξύ της ΕΛΤΕΠΕ και της [...]), πλην του όρου περί αποκλειστικότητας που αναφέρεται ανωτέρω, υφίσταται και όρος περί καταγγελίας της σύμβασης σε περίπτωση παράβασης της υποχρέωσης αυτής³⁰⁴, ήτοι η τήρηση της εν λόγω υποχρέωσης λαμβάνει και απειλητικό - τιμωρητικό χαρακτήρα, όρος που δεν απαντάται στις συμβάσεις με τους λοιπούς συλλέκτες.
210. Ο όρος περί αποκλειστικής πώλησης ΑΛΕ απαντάται κατά κανόνα με διαφοροποιημένη διατύπωση στις συμβάσεις που συνάπτονται τα επόμενα έτη (στις περισσότερες συμβάσεις του 2006 και εφεξής), καθώς πλέον η αποκλειστική πώληση συνάγεται από πρόβλεψη [...]³⁰⁵.
211. Αναφορικά με τη διάρκεια των εν λόγω συμβάσεων, διακρίνονται διάφορες περιπτώσεις. Ειδικότερα, εκ των σχετικών συμβάσεων που συνήφθησαν κατά τα έτη 2004 έως 2006

³⁰¹ Απόφαση της Ε. Επ. της 20^{ης} Μαρτίου 2019, ΑΤ.40411 – Google Search (AdSense), σκ. 344.

³⁰² Ο.π. σκ. 345.

³⁰³ Βλ. Ενότητες 4 και 5.4 ανωτέρω.

³⁰⁴ Βλ. [...]που παρατίθεται στην Ενότητα 5.7.1.1 ανωτέρω.

³⁰⁵ Βλ. το υπ'άρ πρωτ. 7932/10.9.2020 έγγραφο της ΕΝΔΙΑΛΕ, παρ. 3.6, όπου αναφέρει ότι: [...].

- ορισμένες εκτείνονται με το αυτό περιεχόμενο ως την αλλαγή του πλαισίου αγοραπωλησίας των ΑΛΕ στις 15.1.2013, όπως α) η σύμβαση με τη [...], η οποία συνήφθη στις 5.9.2005 και κατόπιν διαδοχικών παρατάσεων³⁰⁶ διήρκεσε έως την αντικατάστασή της με την από 15.1.2013 σύμβαση συνεργασίας, β) η από 5.9.2005 σύμβαση με την [...], η οποία διήρκεσε έως την αντικατάστασή της με το νέο είδος συμβάσεων στις 15.1.2013, γ) η από 15.6.2005 σύμβαση με την εταιρία [...], πενταετούς διάρκειας, με αυτόματη παράταση για άλλα 2 έτη και κατόπιν μετατροπή σε αορίστου χρόνου³⁰⁷, δ) η από 2.8.2004 σύμβαση με τον [...], τριετούς αρχικής διάρκειας, η οποία ίσχυσε κατόπιν παρατάσεων έως την αντικατάστασή της με την από 15.1.2013 σύμβαση και ε) η από 1.1.2007 σύμβαση πώλησης σαπωνελαίων - γαλακτωμάτων με την [...], η οποία ίσχυσε από 1.1.2007 κατόπιν παρατάσεων ως το 2013.
212. Πέραν των αμέσως ανωτέρω αναφερομένων συμβάσεων, έτερες (εκ των συναφθεισών τα έτη 2004 - 2006) αντικαθίστανται με συμβάσεις στις οποίες ο σχετικός όρος περί πώλησης αναφέρεται πλέον διαφοροποιημένος, [...]³⁰⁸ και η διάρκεια των οποίων κατά κανόνα εκτείνεται έως την αντικατάστασή τους με τις νέου τύπου συμβάσεις του έτους 2013.
213. Η ύπαρξη των εν λόγω όρων περί αποκλειστικής πώλησης καταλαμβάνει συνεπώς ένα μεγάλο χρονικό διάστημα 6-8 ετών, κατά το οποίο κατ' ουσίαν οι συλλέκτες ήταν δεσμευμένοι συμβατικά να πωλούν αποκλειστικά στην ΕΛΤΕΠΕ τα συλλεγόμενα εξ αυτών ΑΛΕ, ανεξάρτητα από το γεγονός ότι το ΣΣΕΔ της ΕΛΤΕΠΕ ήταν *de facto* το μοναδικό αδειοδοτημένο ΣΣΕΔ εκείνη την περίοδο, καθώς με βάση το τότε ισχύον θεσμικό πλαίσιο ήταν δυνατόν να αδειοδοτηθεί και να λειτουργήσει ανά πάσα στιγμή και έτερο (ή και περισσότερα) ΣΣΕΔ.
214. Όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, η ύπαρξη όρων αποκλειστικότητας συνιστά παράβαση των άρθρων 2 Ν. 3959/2011 και 102 ΣΛΕΕ άνευ ετέρου, ήτοι χωρίς να είναι αναγκαίο να αποδειχθεί ότι οι ρήτρες αποκλειστικότητας έχουν από τη φύση τους τη δυνατότητα αποκλεισμού και χωρίς να απαιτείται να αποδειχθεί ο πραγματικός αντίκτυπος των εν λόγω πρακτικών στην αγορά.
215. Περαιτέρω παρά τη μη ύπαρξη νομικών εμποδίων, υφίστανται πραγματικά εμπόδια εισόδου στη συγκεκριμένη αγορά λόγω, μεταξύ άλλων, του σημαντικού ύψους της απαιτούμενης

³⁰⁶ Με τα από 2.9.2010, 2.9.2011 και 31.8.2012 σχετικά ιδιωτικά συμφωνητικά.

³⁰⁷ Σημειώνεται ότι νέα σύμβαση με την εν λόγω εταιρία συνάπτεται το 2016, πλην όμως, δεδομένης της αλλαγής του καθεστώτος αγοραπωλησίας των ΑΛΕ κατά το έτος 2013, θεωρείται ότι και για την εν λόγω εταιρία η διάρκεια των σχετικών όρων καταλαμβάνει το χρονικό διάστημα έως το τέλος του 2012.

³⁰⁸ Όπως α) στην περίπτωση του [...], όπου οι περιεχόμενοι στην αρχική από 10.10.2005 σύμβαση, στην από 11.10.2006 σύμβαση εμφανίζονται διαφοροποιημένοι, β) του [...], όπου αντίστοιχα οι όροι της από 01.10.2004 σύμβασης στην από 06.11.2006 σύμβαση εμφανίζονται με έμμεσο τρόπο. Αντίστοιχα ισχύουν και γ) στην περίπτωση του συλλέκτη [...], όπου στην αρχική σύμβαση (ετήσιας διάρκειας) οι ρητοί όροι αποκλειστικότητας εμφανίζονται με διαφοροποιημένη διατύπωση στην επόμενη συναφθείσα σύμβαση της 2.1.2012, όπως και δ) στην περίπτωση της συλλέκτη [...], όπου οι όροι της αρχικής από 2.8.2004 σύμβασης (διάρκειας τριών ετών) εμφανίζονται διαφοροποιημένοι στην από 13.6.2012 επόμενη συναφθείσα σύμβασή της. Ομοίως, ισχύει και ε) για τη σύμβαση της [...], όπου οι περιεχόμενοι στην αρχική από 27.10.2004 όροι περί αποκλειστικής πώλησης ΑΛΕ στην από 3.9.2010 σύμβαση απαντώνται πλέον με την ανωτέρω παρατιθέμενη διαφοροποιημένη διατύπωση. Αντίστοιχα στ) στην περίπτωση του συλλέκτη [...], μετά την από 25.11.2004 σύμβασή του, στην επόμενη σύμβαση που συνάπτει με την ΕΛΤΕΠΕ στις 27.4.2009 ο όρος απαντάται διαφοροποιημένος, όπως και ζ) στην περίπτωση του συλλέκτη [...], όπου οι αρχικές από 01.10.2004 και 10.10.2005 συμβάσεις ετήσιας διάρκειας, ακολουθούνται από την από 1.8.2008 σύμβαση (η οποία διαρκεί με παρατάσεις έως 31.1.2013) με τον διαφοροποιημένο όρο.

αρχικής επένδυσης, και της διαδικαστικής δυσκολίας έτερου συστήματος εναλλακτικής διαχείρισης να αδειοδοτηθεί. Ως εκ τούτου, εκτιμάται ότι από την υπό εξέταση αγορά απουσιάζει, λόγω του συνδυασμού των παραπάνω εμποδίων εισόδου αλλά και των ρητρών αποκλειστικότητας, τόσο ο υφιστάμενος όσο και ο δυνητικός ανταγωνισμός, υπό τη μορφή της εισόδου ανταγωνιστών της ΕΛΤΕΠΕ στο επίπεδο της παραγωγικής αλυσίδας, στο οποίο δραστηριοποιείται και η ίδια. Εξάλλου, δια των προπαρατεθέντων όρων που εντοπίζονται στις, ισχύσασες κατά την περίοδο μέχρι και τον Ιανουάριο του 2013, συμβάσεις της ΕΛΤΕΠΕ με τους συλλέκτες, εκμηδενίζεται έστω και η πιθανότητα αντιμετώπισης από την ως άνω εταιρία ανταγωνιστικών πιέσεων.

216. Επίσης, δια της σύναψης συμβάσεων αποκλειστικής πώλησης προς την ΕΛΤΕΠΕ των συλλεγόμενων από τους συλλέκτες ΑΛΕ μέσω της συμπερίληψης ρητρών αποκλειστικότητας στις υπό κρίση συμβάσεις, περιορίζεται σημαντικά και η πιθανότητα επιτυχούς δραστηριοποίησης ενός νέου συστήματος το οποίο θα μπορούσε ενδεχομένως να αδειοδοτηθεί. Ιδίως οι συμβατικές προβλέψεις περί καταγγελίας της σύμβασης από την ΕΛΤΕΠΕ σε περίπτωση παραβίασης των όρων αποκλειστικότητας, αποτελούσαν εμπόδιο στην πιθανή σύναψη παράλληλων συνεργασιών των συλλεκτών με άλλα τυχόν εγκριθησόμενα συστήματα εναλλακτικής διαχείρισης, τα οποία ήταν δυνατόν να αδειοδοτηθούν, σύμφωνα με το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο. Πράγματι, το ΠΔ 82/2004 πουθενά δεν αναφέρει περιοριστικά ότι μόνο ένα σύστημα εναλλακτικής διαχείρισης ή συγκεκριμένος αριθμός συστημάτων θα επιλαμβάνονταν την ευθύνη της εναλλακτικής διαχείρισης των ΑΛΕ. Τουναντίον, αναφέρεται ρητά ότι υπάρχει η δυνατότητα χορήγησης όχι μίας αλλά περισσότερων εγκρίσεων για τη σύσταση ατομικών ή συλλογικών συστημάτων εναλλακτικής διαχείρισης³⁰⁹. Όσον αφορά τη δημιουργία νέων συστημάτων εναλλακτικής διαχείρισης, το ΠΔ 82/2004, στο άρθρ. 6, ορίζει ότι *«Για την οργάνωση κάθε συστήματος ατομικής ή συλλογικής εναλλακτικής διαχείρισης απαιτείται η χορήγηση έγκρισης»*, προσδιορίζοντας, περαιτέρω, συγκεκριμένους όρους, απαιτήσεις και διαδικασία (άρθρο 6) και γενικές προδιαγραφές (άρθρο 13) για την αρχική έγκριση των εν λόγω συστημάτων καθώς και διαδικασία ελέγχου (άρθρο 7) για την, ανά τριετία, ανανέωση της έγκρισης λειτουργίας. Η είσοδος, δηλαδή, στην αγορά εναλλακτικών συστημάτων διαχείρισης, ήταν δυνατή, αν και, ρυθμίζεται από μια χρονοβόρα και δαπανηρή³¹⁰ γραφειοκρατική διαδικασία έγκρισης και αδειοδότησης³¹¹.

³⁰⁹ Το γεγονός αυτό το επικαλείται και η ίδια η ΕΛΤΕΠΕ αναφέροντας χαρακτηριστικά ότι [...]Βλ. σελ. 26 επιστολής ΕΝΔΙΑΛΕ υπ' αρ. πρωτ. 7932/10.9.2020

³¹⁰ Η εν λόγω διαδικασία αδειοδότησης απαιτεί ορισμένες δαπάνες, όπως για παράδειγμα δαπάνες για τη διενέργεια σχετικών μελετών, πληρωμή ανταποδοτικού τέλους στην αρμόδια αρχή και άλλες σχετικές χρηματικές καταβολές. Ενδεικτικά σημειώνεται ότι, όπως αναφέρει η εταιρεία GREEN OIL στην υπ' αρ. πρωτ. 5688/16.7.2009 επιστολή παροχής στοιχείων, [...] Τέτοιες μη ανακτήσιμες δαπάνες (sunk), σύμφωνα με την οικονομική βιβλιογραφία, αποτελούν άλλο σημαντικό εμπόδιο εισόδου στην αγορά, το οποίο μάλιστα στην προκείμενη περίπτωση έρχεται συμπληρωματικά και ενισχύει το ρυθμιστικό εμπόδιο της αδειοδότησης. Για τα μη ανακτήσιμα κόστη ως εμπόδια εισόδου βλ., ενδεικτικά, J. Sutton (1991) "Sunk Costs and Market Structure" MIT Press και τομ. 1 σελ. 11 και τομ. 2 σελ. 21 του ΟΟΣΑ (2019) «Οδηγός Αξιολόγησης Συνθηκών Ανταγωνισμού».

³¹¹ Για τα ρυθμιστικά εμπόδια εισόδου και την αδειοδότηση βλ., ενδεικτικά, τομ. 1 σελ. 11 και τομ. 2 σελ. 22 του ΟΟΣΑ (2019) «Οδηγός Αξιολόγησης Συνθηκών Ανταγωνισμού».

217. Συνεπώς, οι ως άνω όροι με τους οποίους υποχρεώνονταν οι συλλέκτες να πωλούν το σύνολο των συλλεγόμενων από αυτούς ΑΛΕ αποκλειστικά στην ΕΛΤΕΠΕ, η οποία κατείχε μονοπωλιακή θέση στην αγορά της οργάνωσης και διαχείρισης ΣΣΕΔ ΑΛΕ, συνιστούν άνευ ετέρου παράβαση των άρθρων 2 του Ν. 3959/2011 και του 102 ΣΛΕΕ, καθώς εδύναντο να αποκλείσουν την είσοδο και δραστηριοποίηση οποιουδήποτε έτερου ανταγωνιστή στην ως άνω αγορά. Τέτοιο παράδειγμα έτερου δυνητικού ανταγωνιστή υπήρξε και στην πραγματικότητα, καθώς το Συλλογικό Σύστημα Εναλλακτικής Διαχείρισης Ορυκτελαίων (ΣΕΔΟ) επανειλημμένα κατά τη διάρκεια της ως άνω χρονικής περιόδου (κατά τα έτη 2003, 2005 και 2007) είχε αιτηθεί την αδειοδότησή του ως ΣΕΔ, έστω και εάν η αδειοδότηση δεν πραγματοποιήθηκε εντέλει.
218. Για λόγους πληρότητας, επισημαίνεται ότι η απουσία δυνητικού ανταγωνισμού υπό την έννοια της εισόδου νέων παικτών στην αγορά της οργάνωσης συστημάτων εναλλακτικής διαχείρισης ΑΛΕ, στην οποία δραστηριοποιείται η ΕΛΤΕΠΕ, δεν αρκεί για να δικαιολογήσει συμπεριφορές και πρακτικές της κατέχουσας δεσπόζουσα θέση επιχείρησης, όταν με αυτές τις πρακτικές εγείρονται υψηλότερα εμπόδια εισόδου από τα ήδη υπάρχοντα, και εμποδίζεται πλήρως η ανάπτυξη του ανταγωνισμού για μεγάλο χρονικό διάστημα³¹². Η αξιολόγηση του ανταγωνιστικού αντιπαραδείγματος («counterfactual») εδώ θα μπορούσε να γίνει στο πλαίσιο της διαμόρφωσης της αγοράς αυτής και λαμβάνοντας υπόψη τη δυνατότητα έτερου δυνητικού ανταγωνιστή να αδειοδοτηθεί ως ΣΕΔ. Αξίζει να σημειωθεί στο πλαίσιο αυτό ότι, ακόμα και εάν αδειοδοτούνταν ένα έτερο ΣΕΔ – κάτι το οποίο επιτρεπόταν από το κατά τον κρίσιμο χρόνο ισχύον νομικό πλαίσιο, μια και η συγκεκριμένη αγορά ήταν τουλάχιστον ανοιχτή στον (δυνητικό) ανταγωνισμό³¹³ – θα βρισκόταν αντιμέτωπο με τις συγκεκριμένες ρήτρες αποκλειστικότητας του ανταγωνιστή του, τόσο στο επίπεδο συλλογής όσο και στο επίπεδο της αγοράς προμήθειας ΑΛΕ από τους αξιοποιητές, με αρνητικές επιπτώσεις έστω και σε επίπεδο δυνητικού ανταγωνισμού. Το γεγονός δε ότι το ΣΕΔΟ επανειλημμένα κατά τη διάρκεια της ως άνω χρονικής περιόδου είχε προσπαθήσει να αδειοδοτηθεί, στηρίζει την άποψη ότι η είσοδος στις συγκεκριμένες αγορές ανταποκρινόταν σε βιώσιμη εμπορική στρατηγική, ενώ επιρρωνύεται και το συμπέρασμα ότι οι καταχρηστικές αυτές πρακτικές, ιδιαίτερα στην πρώτη φάση ανάπτυξης του συγκεκριμένου οικοσυστήματος, συνετέλεσαν στην απουσία δυνητικού ανταγωνισμού εν προκειμένω.
219. Επισημαίνεται ότι εάν οι ως άνω φραγμοί εισόδου, συνδυασθούν με την πρακτική της ΕΛΤΕΠΕ να επιβάλλει υποχρέωση αποκλειστικότητας τόσο στο επίπεδο συλλογής όσο και στο επίπεδο αξιοποίησης³¹⁴ συνάγεται ότι η είσοδος στην αγορά των εναλλακτικών

³¹² Βλ. υπόθεση Δικαστηρίου ΕΖΕΣ, E-15/10, Posten Norge AS v. EFTA Surveillance Authority, απόφαση της 12-04-2012, παρ. 174. Στην εν λόγω υπόθεση, βλ. και The Law and Economics of Article 102 TFEU, 2nd edition, R. O' Donoghue, J. Padilla, σελ. 441 επ. και υποσημ. 105.

³¹³ Βλ. Υπόθ. T-360/09, E.ON Ruhrgas AG and E.ON AG κατά Επιτροπής, ECLI:EU:T:2012:332, σκ. 84-85. Επισημαίνεται ότι σε αντίθεση με την παρούσα περίπτωση, στην εν λόγω υπόθεση, όπως αυτή ερμηνεύθηκε από το ΔΕΕ, «ήταν αδύνατος οιοσδήποτε ανταγωνισμός –ακόμα και εάν δεν υφίστατο η επίμαχη στην υπόθεση αυτή αντίθετη προς τους κανόνες του ανταγωνισμού συμφωνία– κατά τη διάρκεια τμήματος του χρονικού διαστήματος της παραβάσεως, δεδομένου ότι η αγορά εξαιρούνταν νομίμως από κάθε ανταγωνισμό βάσει της εφαρμοστέας κατά την περίοδο εκείνη εθνικής νομοθεσίας, με αποτέλεσμα να δημιουργείται στην πράξη μια μονοπωλιακή κατάσταση». Βλ. Υπόθ. C-591/16P, H. Lundbeck A/S and Lundbeck Ltd, ECLI:EU:C:2021:243, σκ. 195.

³¹⁴ Βλ. σχετική ανάλυση στην Ενότητα 5.11 κατωτέρω.

συστημάτων διαχείρισης ΑΛΕ ήταν μάλλον τεχνητός φραγμένη³¹⁵. Επιπλέον, αξίζει να σημειωθεί ότι η έγκαιρη (πρώτη) είσοδος σε μία νέα αγορά πολλές φορές είναι ιδιαίτερα σημαντική καθώς συνοδεύεται από σημαντικά πλεονεκτήματα για την πρώτη εταιρεία, όπως, για παράδειγμα, προνομιακή πρόσβαση σε βασικούς για τον μετέπειτα ανταγωνισμό πόρους³¹⁶, αλλά και σε ορισμένες περιπτώσεις δημιουργία επιπτώσεων δικτύου και «lock in» των (ενδιάμεσων ή τελικών) καταναλωτών³¹⁷. Στην προκειμένη περίπτωση, η είσοδος της ΕΛΤΕΠΕ στη νέα αγορά εναλλακτικής διαχείρισης ΑΛΕ έδωσε το πλεονέκτημα στην εταιρία να συμβληθεί πρώτη με τους λοιπούς συμμετέχοντες στο ανάντη (συλλογή) και κατόντη (αναγέννησης) επίπεδο της αγοράς, γεγονός που, σε συνδυασμό με τις συμβατικές υποχρεώσεις αποκλειστικότητας, δημιούργησε σημαντικό φραγμό εισόδου για άλλα ανταγωνιστικά συστήματα και οδήγησε στην εκ των πραγμάτων μονοπώληση της αγοράς εναλλακτικής διαχείρισης ΑΛΕ. Δεν μπορεί συνεπώς να αποκλειστεί η δυνατότητα χρήσης περισσότερων του ενός εναλλακτικών συστημάτων διαχείρισης, σε περίπτωση που δεν υπήρχαν οι ρήτρες αποκλειστικότητας, με την παρουσία στην αγορά περισσότερων του ενός συστημάτων διαχείρισης, όπως εξάλλου αυτό συμβαίνει και σε άλλες ροές που ρυθμίζονται από τον ΕΟΑΝ³¹⁸.

220. Περαιτέρω, οι ισχυρισμοί της καταγγελλόμενης ΕΛΤΕΠΕ περί ύπαρξης σχετικών όρων σε περιορισμένο αριθμό συλλεκτών, για πολύ περιορισμένο χρονικό διάστημα και για πολύ συγκεκριμένους λόγους³¹⁹ ουδεμία επίδραση ασκούν εν προκειμένω στη θεμελίωση της παραβατικής πρακτικής, καθόσον δεν απαιτείται να αποδειχθεί εν προκειμένω ότι η ως άνω καταχρηστική συμπεριφορά επέφερε συγκεκριμένα ή άμεσα αντι-ανταγωνιστικά αποτελέσματα, ενώ σύμφωνα με την ενωσιακή νομολογία, ο ορισμός συγκεκριμένου ορίου αποκλεισμού από την αγορά δεν είναι αναγκαίος για την εφαρμογή του άρθρου 102 ΣΛΕΕ,

---

³¹⁵ Για τη σημασία των συμβάσεων αποκλειστικότητας στη δημιουργία εμποδίων εισόδου στην αγορά και στον περιορισμό του ελεύθερου ανταγωνισμού βλ., ενδεικτικά, P. Aghion & P. Bolton (1987) “Contracts as a Barrier to Entry”, *American Economic Review*, vol. 77(2), pp. 388-401, J. Rasmusen, J. Ramseyer & J. Wiley (1991) “Naked Exclusion” *American Economic Review*, vol. 81, pp. 1137-1145, I. Segal & M. Whinston (2000) “Naked Exclusion: Comment” *American Economic Review*, vol. 90, pp. 296-309, B. Bernheim & M. Whinston (1998) “Exclusive dealing” *Journal of Political Economy*, vol.106, pp. 64-103. Βλ., επίσης, στο M. Motta (2004) “Competition Policy Theory and Practice” CUP, τη γενική συζήτηση επί της αντιστάθμισης αυτών των αντιανταγωνιστικών επιπτώσεων των υποχρεώσεων αποκλειστικότητας από την αποτελεσματικότερη λειτουργία του μηχανισμού της αγοράς (επιχείρημα σχολής του Chicago), η οποία καταλήγει στο ότι όταν οι αποκλειστικότητες επιβάλλονται από ένα πολύ ισχυρό παράγοντα της αγοράς, οι αρνητικές επιπτώσεις από τον περιορισμό του ανταγωνισμού κυριαρχούν έναντι της όποιας βελτίωσης της οικονομικής αποτελεσματικότητας.

³¹⁶ Για τα πλεονεκτήματα πρώτης κίνησης κατά την είσοδο επιχειρήσεων στην αγορά βλ., ενδεικτικά, M. Lieberman & D. Montgomery (1988) “First-Mover Advantages”, *Strategic Management Journal*, vol. 9, σελ. 41-58 και τη γενικότερη συζήτηση των στρατηγικών υποδοχής ή αποτροπής εισόδου στο D. Fudenberg and J. Tirole (1984) “The Fat-Cat Effect, the Puppy-Dog Play and the Lean and Hungry Look” *American Economic Review*, vol. 74(2), pp. 361-366.

³¹⁷ Βλ. J. Farrell & P. Klemperer, *Coordination and Lock-In: Competition with Switching Costs and Network Effects*, in *Handbook of Industrial Organization*, Vol. 3 (eds. M. Armstrong, R. Porter), σελ. 1967-2072.

³¹⁸ Βλ. σχετικά την κατάθεση του μάρτυρα των καταγγελλουσών (υπό την ιδιότητά του ως μέλους του ΔΣ του ΕΟΑΝ για ορισμένο χρονικό διάστημα) κατά την ακροαματική διαδικασία, ο οποίος ανέφερε ότι εκτιμά ότι υφίστανται στην Ελλάδα 22 ΣΕΔ για 9 διαφορετικά προϊόντα, και έδωσε ως παραδείγματα τον κλάδο των ΑΕΚΚ όπου δραστηριοποιούνται 9 συστήματα και των κλάδο των συσσωρευτών όπου δραστηριοποιούνται 3.

³¹⁹ Που περιλαμβάνονται στις σελ. 20-21 και 29-30 της υπ’ αρ. πρωτ. 7932/10.9.2020 επιστολής της ΕΝΔΙΑΛΕ.

καθώς δεδομένου ότι η ΕΛΤΕΠΕ κατέχει δεσπόζουσα θέση στην αγορά, η σύναψη συμβάσεων αποκλειστικού εφοδιασμού που αφορά σημαντικό ποσοστό των αγορών συνιστά ανεπίτρεπτο εμπόδιο για την είσοδο στην αγορά αυτή³²⁰. Μάλιστα, η αποκλειστικότητα όσον αφορά τον εφοδιασμό έχει ως αποτέλεσμα να πλήττεται ακόμη περισσότερο η ανταγωνιστική δομή της αγοράς³²¹.

221. Σε κάθε περίπτωση πάντως, πέραν της κατά τα άνω μακρόχρονης διάρκειας των συμβάσεων (κατ'ελάχιστον 6 ετών, όπως προαναφέρθηκε), πρέπει να απορριφθεί ο σχετικός ισχυρισμός της ΕΛΤΕΠΕ/ ΕΝΔΙΑΛΕ περί μικρού διαστήματος εφαρμογής των υπό κρίση ρητρών³²², καθώς οι σχετικές συμβάσεις με τους όρους αποκλειστικότητας συνήφθησαν, όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, με το μεγαλύτερο μέρος των συλλεκτών (ιδίως με τη διαφοροποιημένη διατύπωσή τους), και συγκεκριμένα σε όλες τις συμβάσεις με συλλέκτες που είχαν συναφθεί κατά τα έτη 2004 και 2005 (πολλές εκ των οποίων έτυχαν πολλαπλών διαδοχικών παρατάσεων) και στην πλειοψηφία εκείνων που συνήφθησαν το 2006 και εφεξής. Επί τη βάσει των δεδομένων αυτών, τυχόν ισχυρισμοί περί ισχύος σχετικών όρων σε περιορισμένο αριθμό συμβάσεων και «ελάχιστους συλλέκτες» καταρρίπτεται από τα ανωτέρω παρατιθέμενα στοιχεία και δεν μπορεί να γίνει δεκτός. Σε κάθε περίπτωση βεβαίως, ακόμη και εάν ίσχυε, δεν αναιρεί τον παραβατικό χαρακτήρα του σχετικού όρου, όπως προαναφέρθηκε.
222. Τέλος, και προς επίρρωση των ανωτέρω, επισημαίνεται ότι σύμφωνα με την ενωσιακή πρακτική και νομολογία που αφορά ειδικώς στον τομέα της ανακύκλωσης³²³, έχει κριθεί ότι οι βασικές αρχές επί των οποίων πρέπει να βασίζεται η λειτουργία ενός Συστήματος εναλλακτικής διαχείρισης (σε εκείνη την περίπτωση, διαχείριση απορριμμάτων), και οι οποίες πρέπει να διέπουν τις σχέσεις μεταξύ Συστημάτων αφενός και υπόχρεων διαχείρισης αφετέρου, είναι, μεταξύ άλλων, ότι η ελευθερία ίδρυσης ή επιλογής ανταγωνιστικού συστήματος διαχείρισης δεν πρέπει να περιορίζεται, ότι πρέπει να υπάρχει δυνατότητα λύσης της σύμβασης με το Σύστημα κάθε έτος, ενώ οι συλλέκτες πρέπει να μπορούν να προβούν σε άμεση καταγγελία της σύμβασης με τα Συστήματα εναλλακτικής διαχείρισης στην περίπτωση μη εκπλήρωσης υποχρεώσεων ενός από τα μέρη³²⁴. Περαιτέρω, σε άλλη υπόθεση (που αφορούσε Συλλογικό Σύστημα διαχείρισης/ ανακύκλωσης συσκευασιών)³²⁵ έχει ρητά κριθεί ότι υποχρέωση αποκλειστικότητας υπέρ του Συστήματος απαγορεύεται. Αντιθέτως, οι συλλέκτες/αξιοποιητές πρέπει να μπορούν να συνεργάζονται με άλλα ανταγωνιστικά ατομικά ή συλλογικά συστήματα διαχείρισης. Υπό το φως των ανωτέρω, συνάγεται με σαφήνεια ότι οι προαναφερθείσες ρήτρες αποκλειστικότητας στις συμβάσεις της ΕΛΤΕΠΕ με τους συλλέκτες επιφέρουν αντι-ανταγωνιστικά αποτελέσματα και έρχονται σε αντίθεση τόσο με την εθνική και ενωσιακή νομοθεσία, όσο και με την σχετική νομολογία.

³²⁰ Βλ. σχετικά απόφαση ΕΑ 590/2014 σκ. 346 και 673, με περαιτέρω παραπομπές σε νομολογία.

³²¹ Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΕΑ 590/2014, σκ. 673, με περαιτέρω παραπομπές σε νομολογία.

³²² Στην υπ' αρ. πρωτ. 7932/10.9.2020 επιστολή της: [...].

³²³ Νομολογία την οποία επικαλείται και η ίδια η καταγγελλόμενη [...].

³²⁴ Βλ. απόφαση της Ε. Επ. στην υπόθεση Eco- Emballages (COMP/34.950), βλ. ιδίως παρ. 61.

³²⁵ Βλ. απόφαση της Ε. Επ. στην υπόθεση DSD (COMP D3/34493). Βλ. ιδίως παρ. 129-130. Η απόφαση επικυρώθηκε από το ΓΔΕΕ και στη συνέχεια από το ΔΕΕ (βλ. Υπόθεση C-385/07 P, Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland GmbH κατά Επιτροπής)

5.7.4.1. Ως προς την ενδεχόμενη δικαιολόγηση της καταχρηστικής συμπεριφοράς για λόγους προστασίας του περιβάλλοντος

223. Δεν αποτελεί εξάλλου επαρκή αντικειμενική αιτιολόγηση για να αναιρέσει τον παραβατικό χαρακτήρα των εν λόγω όρων το αόριστο, και κατ' ουσίαν ατεκμηρίωτο, επιχείρημα της ΕΛΤΕΠΕ/ ΕΝΔΙΑΛΕ ότι οι συγκεκριμένοι όροι αποσκοπούσαν στην προστασία του περιβάλλοντος³²⁶ και ότι κρίθηκαν αναγκαίοι λόγω της βαρύνουσας σημασίας που προσέδιδε η νομοθεσία στην ορθή διαχείριση των ΑΛΕ λόγω της μεγάλης επικινδυνότητάς τους για το περιβάλλον και ενόψει της ανυπαρξίας άλλου συστήματος διαχείρισης ΑΛΕ, και προκειμένου να αποφευχθεί η παράνομη διαχείριση των ΑΛΕ³²⁷.
224. Τούτο διότι ο παραπάνω πράγματι εξαιρετικά σημαντικός σκοπός της προστασίας του περιβάλλοντος μπορούσε να εξυπηρετηθεί και χωρίς την επιβολή όρων αποκλειστικότητας που στεγανοποιούν την αγορά. Στην πράξη, οι προαναφερθέντες όροι αποκλειστικότητας θα απέκλειαν την συνεργασία των συλλεκτών με άλλα ΣΣΕΔ (σε περίπτωση αδειοδότησης περισσότερων τέτοιων συστημάτων εναλλακτικής διαχείρισης). Σε μια τέτοια περίπτωση όμως καθένα από τα καθ' υπόθεση εγκεκριμένα ΣΣΕΔ επίσης θα πληρούσε τυπικά τις προϋποθέσεις για την εξυπηρέτηση των προαναφερθέντων ανώτερων σκοπών προστασίας του περιβάλλοντος, αφού θα είχε αδειοδοτηθεί με βάση τα αυστηρά κριτήρια αυτά που προβλέπονταν από την νομοθεσία.
225. Σύμφωνα με την ΕΛΤΕΠΕ/ ΕΝΔΙΑΛΕ η λειτουργία ενός ΣΣΕΔ βάσει της σχετικής νομοθεσίας στοχεύει, *inter alia*, στην εξυπηρέτηση των εξής στόχων: 1) προστασία της δημόσιας υγείας και του περιβάλλοντος, 2) εξοικονόμηση πρώτων υλών και ενέργειας, 3) ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού για το πρόβλημα που προκύπτει από την κακή διαχείριση των αποβλήτων λιπαντικών ελαίων, 4) ενθάρρυνση της υπεύθυνης διαχείρισης αυτών από τους καταναλωτές, 5) παροχή επαρκών και αντιπροσωπευτικών στοιχείων αναφορικά με τις ποσότητες και την προέλευση των αποβλήτων λιπαντικών ελαίων τα οποία θα είναι άμεσα διαθέσιμα στους αρμόδιους φορείς και τέλος στην 6) αύξηση του ποσοστού αναγέννησης των αποβλήτων λιπαντικών ελαίων. Η ΕΛΤΕΠΕ/ ΕΝΔΙΑΛΕ ανέφερε επίσης ότι η λειτουργία του νέου θεσμικού πλαισίου και του ΣΕΔ, η οποία ξεκίνησε τον Ιούλιο του 2004, κατάφερε να περιορίσει σημαντικά την παράνομη διακίνηση Α.Λ.Ε. αλλά και να επιτύχει τον Εθνικό Στόχο της χώρας.
226. Η Ε. Επ. έχει αναγνωρίσει την ύπαρξη αποτελεσματικότητας ως πιθανή αιτιολογία δεσπόζουσας επιχείρησης, αναφέροντας ότι, *«Η Επιτροπή θεωρεί ότι μια δεσπόζουσα επιχείρηση μπορεί επίσης να δικαιολογήσει συμπεριφορά που οδηγεί σε αποκλεισμό των ανταγωνιστών προβάλλοντας ως λόγο βελτιώσεις της αποτελεσματικότητας που αποτελούν επαρκή εγγύηση ότι δεν θα προκύψει καθαρή ζημία για τους καταναλωτές»*³²⁸. Ομοίως, σε υποθέσεις κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης, μπορεί να γίνει επίκληση αποτελεσματικότητας,

³²⁶ Βλ. σχετικές αναφορές στο υπ' αρ. 183/26.3.2021 Υπόμνημα των καταγγελλομένων, παρ. 28, 50 και , 78, καθώς και στο υπ' αρ. 389/20.7.2021 Συμπληρωματικό Υπόμνημα των καταγγελλομένων, σελ. 18-21.

³²⁷ Βλ. την υπ' αρ. πρωτ. 7932/10.9.2020 επιστολή της: [...].

³²⁸ Κατευθύνσεις σχετικά με τις προτεραιότητες της Επιτροπής κατά τον έλεγχο της εφαρμογής του άρθρου 82 της συνθήκης ΕΚ σε καταχρηστικές συμπεριφορές αποκλεισμού που υιοθετούν δεσπόζουσες επιχειρήσεις, παρ. 29.

όταν πληρούνται σωρευτικά οι ακόλουθες προϋποθέσεις³²⁹: (α) Οι βελτιώσεις της αποτελεσματικότητας έχουν ήδη υλοποιηθεί ή είναι πιθανό να υλοποιηθούν ως αποτέλεσμα της συμπεριφοράς, (β) η φερόμενη καταχρηστική συμπεριφορά είναι απαραίτητη για την υλοποίηση αυτών των βελτιώσεων της αποτελεσματικότητας, δηλ. δεν πρέπει να υπάρχουν άλλες λιγότερο αντι-ανταγωνιστικές εναλλακτικές δυνατότητες που είναι ικανές να οδηγήσουν στις ίδιες βελτιώσεις της αποτελεσματικότητας, (γ) οι πιθανές βελτιώσεις της αποτελεσματικότητας που προκύπτουν από την συμπεριφορά αντισταθμίζουν τυχόν αρνητικές επιπτώσεις στον ανταγωνισμό και στην ευημερία του καταναλωτή στις επηρεαζόμενες αγορές, και, (δ) η συμπεριφορά δεν εξαλείφει τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό, καταργώντας όλες ή τις περισσότερες υφιστάμενες πηγές πραγματικού ή δυνητικού ανταγωνισμού³³⁰.

227. Αποδεικνύοντας ότι η συμπεριφορά της παράγει ουσιαστική αποτελεσματικότητα, έτσι ώστε τα θετικά αποτελέσματα να υπερσχύουν των αρνητικών αποτελεσμάτων, μια δεσπόζουσα επιχείρηση μπορεί να δικαιολογήσει τη συμπεριφορά της ακόμη και υπό το πρίσμα των άρθρων 102 ΣΛΕΕ και 2 ν. 3959/2011³³¹. Εάν τα οφέλη βιωσιμότητας αναλυθούν, από οικονομική άποψη³³², ως οφέλη αποτελεσματικότητας, τα οφέλη αυτά θα μπορούσαν ενδεχομένως και υπό προϋποθέσεις να αντισταθμίσουν το κοινωνικό κόστος των αντι-ανταγωνιστικών αποτελεσμάτων³³³.
228. Επιπλέον, μια επιχείρηση θα μπορούσε επίσης να αποδείξει ενδεχομένως ότι η συμπεριφορά της δικαιολογείται αντικειμενικά βάσει ελέγχου αναλογικότητας³³⁴. Η ασφάλεια και η υγεία των καταναλωτών μπορεί να είναι έννομα συμφέροντα που μπορούν να λειτουργήσουν, υπό ορισμένες προϋποθέσεις και μόνο υπό το πρίσμα της αρχής της αναλογικότητας, ως ενδεχόμενη δικαιολόγηση για τη διαπίστωση μη κατάχρησης³³⁵. Οι λόγοι δημοσίου συμφέροντος μπορούν θεωρητικά να εκτιμηθούν ως προσφέροντες μια αντικειμενική δικαιολογία για τυχόν αντι-ανταγωνιστική συμπεριφορά, ιδίως εάν υπάρχει μία δέσμη συναφών κρατικών μέτρων και κατευθύνσεων που προωθούν αυτούς τους στόχους και, ακόμα και εάν δεν τους το επιβάλλουν, αναθέτουν ρητά στις επιχειρήσεις την υποχρέωση να λαμβάνουν υπόψη αυτούς τους λόγους στις εμπορικές στρατηγικές τους και εποπτεύουν την εφαρμογή τους.

³²⁹ Βλ. Σχέδιο υπηρεσιακού εγγράφου συζήτησης σε θέματα βιωσιμότητας και δικαίου του ανταγωνισμού της Επιτροπής Ανταγωνισμού, <https://www.epant.gr/enimerosi/ygiis-antagonismos-viosimi-anaptyksi.html>.

³³⁰ Ανακοίνωση - Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις προτεραιότητες επιβολής της Επιτροπής κατά την εφαρμογή [του άρθρου 102 ΣΛΕΕ] στην καταχρηστική συμπεριφορά αποκλεισμού από δεσπόζουσες επιχειρήσεις [2009] OJ C 45/ 7, παράγραφος 30.

³³¹ Υπόθεση C- 95/ 04 P, *British Airways plc κατά Επιτροπής* σκ. 69.

³³² Βλ., για παράδειγμα, σχετικά με την περιβαλλοντική βιωσιμότητα, N. Stern, *The Economics of Climate Change* (CUP, 2014), γνωστό επίσης και ως *Stern Review* (2006).

³³³ Βλ. σχετικά και για πιο εκτεταμένη ανάλυση την Τεχνική Έκθεση της ΕΑ για τον Ανταγωνισμό και την Βιώσιμη Ανάπτυξη (Ιανουάριος 2021), <https://www.epant.gr/enimerosi/dimosieyseis/erevnitikes-dimosieyseis/item/1280-texniki-ekthesi-gia-ton-antagonismo-kai-tin-viosimi-anaptyksi.html>.

³³⁴ Υπόθεση C- 209/ 10, *Post Danmark A/ S v Konkurrencerådet (Post Danmark I)* σκ. 41· Υπόθεση C- 52/ 09, *Konkurrenverket v TeliaSonera Sverige AB*, σκ. 76.

³³⁵ Υπόθεση T- 30/ 89, *Hilti AG κατά Επιτροπής*· Υπόθεση C- 53/ 92 P, *Hilti AG κατά Επιτροπής*· Υπόθεση T- 83/ 91, *Tetra Pak International SA κατά Επιτροπής*· Υπόθεση C- 333/ 94 P, *Tetra Pak International κατά Επιτροπής*.

229. Εντούτοις, πρέπει να τονιστεί ότι σύμφωνα με πάγια νομολογία των δικαστηρίων της ΕΕ, μια επιχείρηση που κατέχει δεσπόζουσα θέση δεν μπορεί να χρησιμοποιεί «κανονιστικές διαδικασίες» κατά τρόπο που να εμποδίζει ή να δυσχεραίνει την είσοδο ανταγωνιστών στην αγορά, ελλείψει λόγων που άπτονται της προάσπισης των έννομων συμφερόντων της ως επιχείρησης ασκούσας θεμιτό ανταγωνισμό, και χωρίς να υπάρχει αντικειμενική δικαιολόγηση³³⁶.
230. Τέλος, σε περιπτώσεις όπου μια δεσπόζουσα επιχείρηση συμπεριφέρεται με τρόπο που μπορεί να συμβάλλει σημαντικά στην αντιμετώπιση προβλημάτων βιωσιμότητας/ αειφόρου ανάπτυξης και δεν υπάρχουν άλλες λιγότερο περιοριστικές του ανταγωνισμού εναλλακτικές λύσεις για την επίτευξη των στόχων της, θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι ο περιορισμός του ανταγωνισμού δύναται εκ πρώτης όψεως να δικαιολογηθεί, υπό κάποιες προϋποθέσεις, και συνεπώς να μην στοιχειοθετήσει κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης. Η εκτίμηση αυτή λαμβάνει υπόψη το άρθρο 37 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ το οποίο ορίζει ότι «(τ)ο υψηλό επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος και η βελτίωση της ποιότητάς του πρέπει να ενσωματώνονται στις πολιτικές της Ένωσης και να διασφαλίζονται σύμφωνα με την αρχή της αειφόρου ανάπτυξης», τις ρήτρες οριζόντιας ολοκλήρωσης, και ιδίως το άρθρο 11 της ΣΛΕΕ, σύμφωνα με την οποία οι στόχοι προστασίας του περιβάλλοντος «πρέπει να ενσωματωθούν» σε όλες τις πολιτικές και δραστηριότητες της ΕΕ. Άλλωστε, «η δεσπόζουσα επιχείρηση οφείλει να προσκομίσει όλα τα απαραίτητα στοιχεία που αποδεικνύουν ότι η εξεταζόμενη συμπεριφορά δικαιολογείται αντικειμενικά. Στη συνέχεια, εναπόκειται στην Επιτροπή να πραγματοποιήσει την τελική εκτίμηση και να κρίνει εάν η εν λόγω συμπεριφορά είναι όντως αντικειμενικά απαραίτητη και εάν, αφού ληφθούν υπόψη οι ενδεχόμενες προφανείς αντιανταγωνιστικές επιπτώσεις σε σχέση με τις ενδεχόμενες σημαντικές και αποδεδειγμένες βελτιώσεις της αποτελεσματικότητας, ενδέχεται να ζημιώσει τους καταναλωτές»³³⁷. Σχετικά με την εφαρμογή του εθνικού δικαίου ανταγωνισμού, μπορεί να υποστηριχθεί ότι η προστασία του περιβάλλοντος αποτελεί συνταγματική υποχρέωση του Κράτους και δικαίωμα του καθενός, σύμφωνα με το άρθρο 24 του Ελληνικού Συντάγματος. Για τη διαφύλαξή του το Κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα στο πλαίσιο της αρχής της «αειφορίας». Μια κατάσταση κλιματικής έκτακτης ανάγκης, ιδίως επειδή μπορεί να επηρεάσει την κοινωνική ειρήνη αλλά το γενικό συμφέρον, θα μπορούσε επίσης να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των διατάξεων του άρθρου 106 του Συντάγματος, σύμφωνα με τις οποίες το κράτος σχεδιάζει και συντονίζει την οικονομική δραστηριότητα στη χώρα, με στόχο τη διαφύλαξη της οικονομικής ανάπτυξης όλων των τομέων της εθνικής οικονομίας, και λαμβάνει όλα τα απαραίτητα μέτρα για την αξιοποίηση όλων των πηγών εθνικού πλούτου. Παρόμοιες συνταγματικές υποχρεώσεις δράσης είναι νομικά δεσμευτικές και σε άλλες έννομες τάξεις της ΕΕ³³⁸.

³³⁶ Υπόθεση T- 321/ 05, *Astra Zeneca κατά Επιτροπής*, παρ. 672 & 817· Υπόθεση C- 457/ 10P *Astra Zeneca κατά Επιτροπής*, σκ.134.

³³⁷ Ανακοίνωση - Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις προτεραιότητες επιβολής της Επιτροπής κατά την εφαρμογή [του άρθρου 102 ΣΛΕΕ] στην καταχρηστική συμπεριφορά αποκλεισμού από δεσπόζουσες επιχειρήσεις [2009] ΕΕ C 45/ 7, παράγραφος 31.

³³⁸ Βλ. για παράδειγμα, την πρόσφατη απόφαση του Ανώτατου Δικαστηρίου των Κάτω Χωρών στην απόφαση *Urgenda*: Ανώτατο Δικαστήριο των Κάτω Χωρών, 20 Δεκεμβρίου 2019, ECLI:NL:HR:2019:2006, αγγλική μετάφραση ECLI:NL: HR: 2019: 2007. Το Ανώτατο Δικαστήριο των Κάτω Χωρών επικαλέστηκε την υποχρέωση του κράτους να προστατεύσει το δικαίωμα στη ζωή των κατοίκων του (άρθρο 2 της ΕΣΔΑ) και το

231. Εν προκειμένω όμως, η ΕΛΤΕΠΕ/ ΕΝΔΙΑΛΕ δεν προσκόμισε στοιχεία για την αντικειμενική δικαιολόγηση και την αναγκαιότητα των όρων αποκλειστικότητας για την αύξηση της αποτελεσματικότητας της ολικής διαχείρισης των ΑΛΕ αναφορικά με την προστασία του περιβάλλοντος και τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης, ούτε και απέδειξε ότι υπήρξε επιπλέον όφελος για τους καταναλωτές, σε σχέση με το εάν απουσίαζαν οι εν λόγω όροι. Πράγματι, όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, η πιθανή λειτουργία ενός έτερου ΣΕΔ στην Ελλάδα, θα λάμβανε χώρα με τις ίδιες προϋποθέσεις, κριτήρια και δικλείδες ασφαλείας με αυτές που λειτουργούσε το ΣΣΕΔ της ΕΛΤΕΠΕ, καθώς τούτο θα αποτελούσε προϋπόθεση της αδειοδότησής του. Συνεπώς, η λήψη υπόψη της προστασίας του περιβάλλοντος ως αποχρώντος λόγου δημοσίου συμφέροντος αποτελούσε αρμοδιότητα και υποχρέωση του αδειοδοτούντος δημοσίου οργανισμού (εν προκειμένω του ΕΟΑΝ), ο οποίος ήταν αρμόδιος να κρίνει εάν το κάθε Σύστημα που αιτούνταν άδεια λειτουργίας πληρούσε τις απαραίτητες εκ του νόμου προϋποθέσεις, οι οποίες συμπεριελάμβαναν και την ορθή περιβαλλοντική λειτουργία του. Συνεπώς, η ΕΛΤΕΠΕ δεν όφειλε ούτε χρειαζόταν να συμπεριλάβει ρήτρες αποκλειστικότητας στις συμβάσεις της ώστε να διασφαλίσει την προστασία του περιβάλλοντος και την επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων της χώρας³³⁹.
232. Η ΕΛΤΕΠΕ/ ΕΝΔΙΑΛΕ περαιτέρω ισχυρίστηκε κατά την διοικητική διαδικασία ότι η εναλλακτική διαχείριση έχει χαρακτήρα δημόσιας υπηρεσίας που αποσκοπεί στην εξυπηρέτηση ενός υπέρτερου σκοπού γενικού οικονομικού συμφέροντος καθώς αφορά στη προστασία του περιβάλλοντος και, ως εκ τούτου, υπό το πρίσμα του άρθρου 106(2) ΣΛΕΕ, στις επιχειρήσεις παρόχους των Υπηρεσιών Γενικού Οικονομικού Συμφέροντος (ΥΓΟΣ) «... κατ' εξαίρεση επιτρέπεται (ή άλλως δικαιολογείται) η μη εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού»³⁴⁰.
233. Ως προς τον συγκεκριμένο ισχυρισμό, αρκεί να σημειωθεί ότι στη σχετική ισχύουσα νομοθεσία, η λειτουργία της διαχείρισης των ΑΛΕ και ειδικότερα των ΣΕΔ υπόκειται ρητά στους κανόνες ανταγωνισμού³⁴¹.
234. Περαιτέρω, σύμφωνα με την ενωσιακή πρακτική και νομολογία, «το απλό γεγονός ότι η εκπλήρωση του ειδικού έργου [ενν. που έχει ανατεθεί στην επιχείρηση που είναι επιφορτισμένη με τη διαχείριση υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος] καθίσταται δυσχερέστερη δεν επαρκεί για να στηρίζει την παρέκκλιση που προβλέπεται στις διατάξεις του άρθρου [106(2) ΣΛΕΕ]. Από τη διατύπωση [ενν. του άρθρου] προκύπτει ότι η εκπλήρωση του

δικαίωμα στην οικογενειακή ζωή (άρθρο 8 της ΕΣΔΑ). Σημείωσε επίσης ότι υπάρχει σοβαρός κίνδυνος πως η απειλή της κλιματικής αλλαγής θα επηρεάσει τη σημερινή γενιά κατοίκων των Κάτω Χωρών που ενδέχεται να υποστούν απώλεια ζωής ή διακοπή της οικογενειακής ζωής ή και τα δύο.

³³⁹ Βλ., κατ' αναλογία, Υπόθεση C-172/82, *Fabricants raffineurs d'huile de graissage κατά Inter-Huiles*, σκ. 14. Η υπόθεση αφορούσε ένα σύστημα συλλογής και διάθεσης χρησιμοποιημένων ορυκτελαίων στην Γαλλία, το οποίο απαγόρευε τις εξαγωγές προς κάτοχο άδειας διαθέσεως ή αναγεννήσεως ορυκτελαίων σε άλλο κράτος μέλος. Το ΔΕΕ έκρινε ότι η αποκλειστικότητα εντός της γαλλικής επικράτειας ήταν παράνομη, καθώς οποιοσδήποτε κάτοχος άδειας θα παρείχε τα ίδια εχέγγυα ως προς την προστασία του περιβάλλοντος («η προστασία του περιβάλλοντος διασφαλίζεται αναμφισβήτητα με την ίδια αυστηρότητα όταν τα ορυκτέλαια πωλούνται σε κάτοχο άδειας διαθέσεως ή αναγεννήσεως άλλου κράτους μέλους, όπως και όταν η διάθεση τους πραγματοποιείται στο κράτος μέλος καταγωγής»).

³⁴⁰ Βλ. σελ. 22-30 της υπ' αρ. πρωτ. 7932/10.9.2020 επιστολής της ΕΝΔΙΑΛΕ.

³⁴¹ Όπως αναφέρεται στο άρθρο 6 του ΠΔ 82/2004: «... τα συστήματα αυτά: α) σχεδιάζονται κατά τρόπο ώστε να αποφεύγονται εμπόδια στο εμπόριο ή στρεβλώσεις στον ανταγωνισμό σύμφωνα με το εθνικό και κοινοτικό δίκαιο...».

έργου θα πρέπει να έχει καταστεί αδύνατη με την εφαρμογή των κανόνων του ανταγωνισμού»³⁴² (η έμφαση προστέθηκε). Εντούτοις, η ΕΛΤΕΠΕ/ ΕΝΔΙΑΛΕ ουδόλως απέδειξε ότι η εκπλήρωση από μέρος της του σκοπού της προστασίας του περιβάλλοντος θα καθίστατο αδύνατη εάν δεν είχε συμπεριλάβει τις προαναφερθείσες ρήτρες αποκλειστικότητας στις συμβάσεις της, οι οποίες, όπως εξηγήθηκε ανωτέρω, αντίκεινται στο δίκαιο του ανταγωνισμού. Συναφώς, το ΔΕΕ έχει κρίνει ότι η επιχείρηση που είναι επιφορτισμένη με τη διαχείριση ΥΓΟΣ είναι αυτή που οφείλει να αποδείξει ότι υπάρχει κίνδυνος, λόγω της εφαρμογής των κανόνων του ανταγωνισμού, να «*ανααιρεθεί η ιδιαίτερη αποστολή*» που της έχει ανατεθεί³⁴³. Εν προκειμένω, η ΕΝΔΙΑΛΕ ουδόλως απέδειξε δεν θα της επιτρεπόταν να ασκήσει την αποστολή της, εάν δεν υπήρχαν οι εν λόγω αποκλειστικότητες³⁴⁴.

235. Συνεπώς από τα ανωτέρω προκύπτει με σαφήνεια ότι με τους όρους αποκλειστικότητας που περιέχονταν στις συμβάσεις των συλλεκτών επιχειρήθηκε να ελεγχθεί πλήρως η αγορά συλλογής των ΑΛΕ, η δε ύπαρξη των όρων αυτών εντέλει δυσχεραίνει την είσοδο και δραστηριοποίηση έτερου ανταγωνιστή στην αγορά οργάνωσης και διαχείρισης ΑΛΕ, όπως του ΣΕΔΟ που επανειλημμένα κατά την εξεταζόμενη περίοδο και ιδίως κατά τα έτη που συνήφθησαν οι επίμαχες συμβάσεις συνεργασίας με τους επίδικους όρους επιχειρούσε, έστω και ανεπιτυχώς, να εισέλθει στην αγορά. Οι εν λόγω όροι κατ'ουσίαν επιχειρούσαν να οδηγήσουν το σύνολο των πηγών εφοδιασμού στην ΕΛΤΕΠΕ, με αποτέλεσμα ένα έτερο ΣΕΔ (όπως το ΣΕΔΟ) να μην έχει πρόσβαση σε πηγές εφοδιασμού για τη δραστηριοποίησή του. Η δε επίτευξη εν τέλει του αποτελέσματος αυτού αποδεικνύεται και εν τοις πράγμασι, καθώς ακόμη και εν έτει 2020, και παρά το γεγονός ότι ήδη από τις αρχές του 2013 οι επίμαχοι όροι δεν υφίστανται πλέον στις συμβάσεις των συλλεκτών, δεν έχει δραστηριοποιηθεί έτερο ΣΣΕΔ στην αγορά, η οποία εξακολουθεί να είναι μονοπωλιακή³⁴⁵.

³⁴² Απόφαση της Ε. Επ. στην υπόθεση IV/32.150 - Σύστημα EBU/Eurovision, σκ. 79.

³⁴³ Υπόθεση T-151/01, Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland GmbH κατά Επιτροπής, σκ. 206-210. Επισημαίνεται ότι η συγκεκριμένη υπόθεση αφορούσε την λειτουργία συστήματος εναλλακτικής διαχείρισης συσκευασιών.

³⁴⁴ Για λόγους πληρότητας, επισημαίνεται ότι ακόμη και σε περιπτώσεις που έχει χορηγηθεί κάποιο αποκλειστικό δικαίωμα από το κράτος σε μια επιχείρηση (γεγονός που σε κάθε περίπτωση εδώ δεν συντρέχει, όπως παραδέχεται και η ίδια η ΕΝΔΙΑΛΕ (βλ. σελ 25-26 της της υπ' αρ. πρωτ. 7932/10.9.2020 επιστολής της)), η παραχώρηση του δικαιώματος αυτού και ο τρόπος άσκησής του αποτελεί αντικείμενο ελέγχου από τα αρμόδια δικαστήρια και αρχές ανταγωνισμού, για να διαπιστωθεί εάν η άσκηση του δικαιώματος έχει ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του αποτελεσματικού ανταγωνισμού, ιδίως εάν η συγκεκριμένη επιχείρηση κατέχει δεσπόζουσα θέση και προβαίνει σε κατάχρησή της (βλ. Υπόθεση C-209/98, *Sydhavnens Sten & Grus*, σκ. 56, 63, 67 και 82, στην οποία παραπέμπει και η ΕΝΔΙΑΛΕ στην ίδια ως άνω επιστολή της).

³⁴⁵ Πρέπει να αξιολογηθεί επίσης και η παύση δραστηριοτήτων πολλών συλλεκτών, όπως ο συλλέκτης [...], που έπαυσε τη δραστηριότητά του από το 2016, βλ. σχετικά την υπ' αρ. πρωτ. 9904/20.11.2020 επιστολή του. Τούτο εκτιμάται ότι ισχύει ενδεικτικά και για τους συλλέκτες [...].

**5.7.4.2. Ως προς τη γενικότερη στεγανοποίηση της αγοράς από την ΕΛΤΕΠΕ/
ΕΝΔΙΑΛΕ**

236. Είναι χαρακτηριστικό ότι η ΕΛΤΕΠΕ επιχείρησε να στεγανοποιήσει και περιχαρακώσει την αγορά των ΑΛΕ σε όλα τα επίπεδά της, συμπεριλαμβανομένων, εκτός των συλλεκτών και των αναγεννητών³⁴⁶, και των σημείων συλλογής.
237. Συνεκτιμάται συνεπώς, μολονότι δεν αποτελεί στοιχείο ενδεδειγμένης εξέτασης και αξιολόγησης της παρούσας ότι, στο γενικότερο αυτό πλαίσιο των πρακτικών της καταγγελλόμενης εντάσσονται και οι όροι αποκλειστικότητας που περιλαμβάνονται στις συμβάσεις μεταξύ της ΕΛΤΕΠΕ και φορέων του Δημοσίου ή σχετικών οργανισμών, όπως οι συμβάσεις με τη [...]. Η ύπαρξη των εν λόγω όρων καταδεικνύει τη γενικότερη τάση της ΕΛΤΕΠΕ να περιχαρακώσει τη σχετική αγορά και να διοχετεύσει το σύνολο των παραγόμενων ΑΛΕ προς αυτήν κατ' αποκλεισμό οποιουδήποτε έτερου δυνητικού ανταγωνιστή, όπως το ΣΕΔΟ, επιχειρούσε να εισέλθει στην αγορά οργάνωσης και διαχείρισης ΑΛΕ³⁴⁷. Αντίστοιχα, όροι αποκλειστικότητας απαντώνται και σε συμβάσεις μεταξύ της ΕΛΤΕΠΕ και άλλων φορέων του ευρύτερου δημόσιου τομέα³⁴⁸. Πέραν του όρου αποκλειστικότητας, σε ορισμένες συμβάσεις απαντάται αντιστοίχως και ο όρος περί καταγγελίας της σύμβασης σε περίπτωση παράβασης των όρων περί αποκλειστικότητας³⁴⁹.
238. Συναφής είναι και ο ισχυρισμός των συλλεκτών σχετικά με την «υποκλοπή πελατολογίου» τους από την ΕΛΤΕΠΕ Κοινοπραξία (εταιρία του ίδιου Ομίλου, η οποία, όπως έχει εξηγηθεί ανωτέρω, δραστηριοποιούνταν στη συλλογή ΑΛΕ) μέσω της αξιοποίησης πληροφοριών που περιέχονταν στα Έντυπα Αναγνώρισης ΑΛΕ³⁵⁰. Ως προς τον ισχυρισμό αυτόν, επισημαίνεται ότι δεδομένου ότι από το υπόδειγμα του Εντύπου Αναγνώρισης ΑΛΕ του ΠΔ 82/2004 δεν προκύπτει ρητή υποχρέωση αναγραφής του Σημείου Συλλογής ΑΛΕ για τον υπόχρεο

³⁴⁶ Για τις πρακτικές σε σχέση με τους αναγεννητές, βλ. κατωτέρω στην Ενότητα 5.11.

³⁴⁷ Σχετικοί όροι αποκλειστικής πώλησης των ΑΛΕ στην ΕΛΤΕΠΕ υφίστανται σε συμβάσεις με παραγωγούς ΑΛΕ που είχαν συναφθεί κατά τα πρώτα έτη της εξεταζόμενης περιόδου όπως συμβάσεις με [...] και μάλιστα υπό τον όρο καταγγελίας της σύμβασης σε περίπτωση παράβασης των εν λόγω όρων αποκλειστικότητας. Ενδεικτικά αναφέρεται η υπ' αρ. 4926/28.7.2004 σύμβαση μεταξύ του ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ και της [...] αναφέρεται ότι: [...]. Οι ίδιοι όροι υπάρχουν στην υπ' αρ. 2005052-1/25.4.2005 σύμβαση του ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ με τη [...], καθώς και στην υπ' αρ. 1/2005/26.2.2005 σύμβαση του ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ με τον [...].

³⁴⁸ Οι συμβάσεις αυτές έχουν συναφθεί όχι μόνον με την ΕΛΤΕΠΕ, αλλά και με την ΕΛΤΕΠΕ Κ/Ξ. Πρόκειται για τις συμβάσεις με τους εξής φορείς: [...]. Όροι αποκλειστικότητας δεν υπάρχουν στις συμβάσεις της [...]. Ενδεικτικά παρατίθενται οι [...] της από 25.11.2005 μονοετούς σύμβασης μεταξύ ΕΛΤΕΠΕ, ΕΛΤΕΠΕ Κ/Ξ και [...]. Αντίστοιχοι όροι περιλαμβάνονται και στις λοιπές συμβάσεις.

³⁴⁹ Ο όρος αυτός απαντάται ενδεικτικά στη σύμβαση μεταξύ ΕΛΤΕΠΕ, ΕΛΤΕΠΕ Κ/Ξ και της εταιρίας [...], τριετούς διάρκειας, με ημερομηνία έναρξης ισχύος την 2^η Οκτωβρίου 2006 και έχει ως ακολούθως [...]. Ο ίδιος όρος υπάρχει και στη σύμβαση με το [...], τριετούς διάρκειας, με ημερομηνία έναρξης ισχύος 21.2.2007, καθώς και στη σύμβαση με το [...] τριετούς διάρκειας με ημερομηνία έναρξης τη 16^η Φεβρουαρίου 2007, καθώς και στην από 25.11.2005 σύμβαση ετήσιας διάρκειας μεταξύ ΕΛΤΕΠΕ, ΕΛΤΕΠΕ Κ/Ξ και [...] (όρος 10 σύμβασης).

³⁵⁰ Βλ. σελ. 40 και 41 της καταγγελίας [...], καθώς και σελ. 10 της καταγγελίας του [...]. Βλ. και σχετική αναφορά σε «υποκλοπή πελατολογίου» στην υπ' αρ. πρωτ. 1719/24.2.2014 επιστολή της ΕΣΚ ΟΙΛ [...] καθώς και έγγραφο του συλλέκτη [...], ημερομηνίας 4.1.2005 συνημμένο στο υπ' αρ. πρωτ. 5667/16.7.2009 έγγραφο του ΣΩΣΥΧΟ, στην οποία μεταξύ άλλων απαριθμεί «τους 21 πιο αξιόλογους πελάτες συλλογής ΑΛΕ» που, κατά τη γνώμη του, του απέσπασε η ΕΛΤΕΠΕ Κ/Ξ. Βλ. και αναφορά σε επιστολή της [...] (υπ' αρ. πρωτ. 10593/11.12.2020 απαντητική επιστολή) καθώς και επιστολή (από 3.9.2013) της GREEN OIL προς τον ΕΟΑΝ, η οποία κοινοποιήθηκε στην Υπηρεσία, όπου αναφέρεται ότι [...].

συλλέκτη³⁵¹, η υποχρεωτική συμπερίληψη στο Έντυπο Αναγνώρισης ΑΛΕ, σύμφωνα με τους όρους των σχετικών συμβάσεων της ΕΛΤΕΠΕ με τους συλλέκτες, αναφοράς στο «σημείο προέλευσης, την ιδιότητα του σημείου προέλευσης, και την ποσότητα ανά σημείο»³⁵² επέτρεπε στο ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ τη συγκέντρωση πληροφορίας που στη συνέχεια ενδέχεται να προωθούνταν προς τις άλλες εταιρίες του ομίλου³⁵³. Αυτή η πληροφορία είχε τη δυνατότητα να τη χρησιμοποιήσει με σκοπό την προσέγγιση σε ορισμένα σημεία συλλογής που παρουσίαζαν ενδιαφέρον (λ.χ. λόγω ποσοτικών και ποιοτικών κριτηρίων), με τον συνακόλουθο αποκλεισμό των συλλεκτών από αυτά (σε περίπτωση σύναψης σύμβασης αποκλειστικότητας)³⁵⁴.

239. Μέσω των εν λόγω όρων περί αποκλειστικής πώλησης και πρακτικών επήλθε εντέλει στεγανοποίηση της αγοράς συλλογής ΑΛΕ, με αποτέλεσμα να είναι ιδιαίτερα δυσχερής η είσοδος οποιουδήποτε νέου ανταγωνιστή στην αγορά οργάνωσης και διαχείρισης ΣΣΕΔ ΑΛΕ, καθώς πέραν των λοιπών εμποδίων εισόδου που αναφέρθηκαν ανωτέρω, κατελείπετο και μικρό μερίδιο πηγών εφοδιασμού με το οποίο θα μπορούσε να συμβληθεί ένα νέο ΣΣΕΔ ΑΛΕ.
240. Ενόψει των ανωτέρω, και παρά των αορίστων περί του αντιθέτου ισχυρισμών της εταιρίας, είναι σαφές ότι η ΕΛΤΕΠΕ επιχειρούσε να ελέγξει την αγορά της συλλογής ΑΛΕ και της οργάνωσης και διαχείρισης ΣΣΕΔ ΑΛΕ με σχετικούς όρους αποκλειστικότητας κατά τη σύναψη των ανωτέρω εξεταζομένων συμβάσεων συνεργασίας με τους συλλέκτες, στερώντας από οποιοδήποτε δυνητικό ανταγωνιστή την πρόσβαση σε πηγές εφοδιασμού και, ως εκ τούτου, οι ως άνω όροι αποκλειστικότητας κρίνονται παραβατικοί καθώς στοιχειοθετείται εν προκειμένω καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσης εκ μέρους της ΕΛΤΕΠΕ, η οποία εκτείνεται χρονικά από το 2004, οπότε και συνήφθησαν οι πρώτες συμβάσεις μεταξύ της ΕΛΤΕΠΕ και συλλεκτών έως και τις αρχές του 2013 (15.1.2013), οπότε συνήφθησαν νέες συμβάσεις με συλλέκτες χωρίς τους επίμαχους όρους. Με τα ως άνω δεδομένα, κατά την εκτίμηση της Επιτροπής, η συμπεριφορά αποκλεισμού της ΕΛΤΕΠΕ διατηρεί και ενισχύει τη μονοπωλιακή θέση της, ως εκ τούτου, δεν δύναται, υπό το πρίσμα των ανωτέρω και των στοιχείων που προέκυψαν από την ευρεία έρευνα της ΓΔΑ, να δικαιολογηθεί αντικειμενικά.

5.8. ΛΟΙΠΟΙ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟΙ ΚΑΤΑΧΡΗΣΤΙΚΟΙ ΣΥΜΒΑΤΙΚΟΙ ΟΡΟΙ

241. Στις συμβάσεις μεταξύ ΣΣΕΔ και συλλεκτών, περιέχονταν περαιτέρω όροι, οι οποίοι προέβλεπαν προσδιορισμό ελάχιστων ποσοτήτων ΑΛΕ, απαγόρευση συμμετοχής συλλεκτών

³⁵¹ Σύμφωνα με το Παράρτημα Ε του ΠΔ 82/2004, στο Έντυπο Αναγνώρισης Αποβλήτων Λιπαντικών Ελαίων απαιτείται να αναγράφεται το είδος αποβλήτου λιπαντικού ελαίου, ο κωδικός του αποβλήτου λιπαντικού ελαίου, η ποσότητα, η ημερομηνία και τα στοιχεία του υπόχρεου δήλωσης. Στο έντυπο συμπληρώνεται ο αριθμός που αντιστοιχεί σε κάθε υπόχρεο.

³⁵² Βλ. ιδίως αρ. 2 του προτύπου συμβάσεων της ΕΛΤΕΠΕ με τους συλλέκτες από το 2006 έως το 2012 [...]

³⁵³ Σχετική πρακτική καταδεικνύεται σε ηλεκτρονικό μήνυμα (το οποίο προσκομίστηκε από την [...]) (βλ. υπ' αρ. πρωτ. 10593/11.12.2020 επιστολή) με θέμα [...].

³⁵⁴ Η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των διαφορετικών σταδίων δραστηριοποίησης των καθετοποιημένων εταιριών σύμφωνα με την οικονομική θεωρία έχει κριθεί ως ένας από τους τρόπους εφαρμογής μερικού ή ολικού αποκλεισμού των ανταγωνιστών, Βλ. Blignaut et al. (2010), Allain et al. (2014) και Salop et al. (2014).

σε διαγωνισμούς αγοράς ΑΛΕ από δημόσιους οργανισμούς και φορείς του δημοσίου, τιμολόγηση σε κλίμακα και παροχές (εκπτώσεις) του ΣΣΕΔ προς τους συλλέκτες.

242. Οι όροι αυτοί δεν συγκεντρώνουν τα χαρακτηριστικά αυτοτελών παραβάσεων του δικαίου του ανταγωνισμού, πλην όμως εξεταζόμενοι συνδυαστικά προς τις αποκλειστικότητες, όπως αυτές αναλύθηκαν διεξοδικά αμέσως ανωτέρω, ενισχύουν τα εξαχθέντα συμπεράσματα περί ύπαρξης και εφαρμογής εκ μέρους της ΕΛΤΕΠΕ στρατηγικής στεγανοποίησης της αγοράς οργάνωσης και λειτουργίας συστημάτων συλλογής και διαχείρισης ΑΛΕ, από το 2004 έως και τον Ιανουάριο του 2013 και αποκλεισμού των δυναμικών ανταγωνιστών της από αυτή.

5.8.1. ΣΧΕΤΙΚΟΙ ΣΥΜΒΑΤΙΚΟΙ ΟΡΟΙ

Ως προς του όρους σχετικά με την απαγόρευση συμμετοχής σε διαγωνισμούς, με καθορισμό ελαχίστης συλλεγείσας ποσότητας ΑΛΕ

243. Σημειώνεται προκαταρκτικώς ότι, προ του 2004 η ΕΛΤΕΠΕ, πριν από την έγκρισή της ως ΣΣΕΔ, είχε υπογράψει το 2003 σύμβαση συνεργασίας για τη συλλογή ΑΛΕ με την ιδίων συμφερόντων εταιρία ΕΛΤΕΠΕ Κοινοπραξία με έναρξη ισχύος την 1η.10.2003. Σε αυτή τη σύμβαση προβλεπόταν, [...].
244. Στις συμβάσεις του 2004 με τους συλλέκτες, [...], αναφέρονται οι ελάχιστες ποσότητες ΑΛΕ, κατάλληλων προς επεξεργασία, που υποχρεούται ο εκάστοτε συλλέκτης να συλλέξει σε ετήσια βάση. Εάν ο συλλέκτης δεν καταφέρει να συγκεντρώσει τις εν λόγω ελάχιστες ποσότητες, το ΣΕΔ διατηρούσε το δικαίωμα να καταγγείλει τη μεταξύ τους σύμβαση. [...]
245. Ως προς το έτος 2005, αναφέρεται ενδεικτικά ότι στο [...] των συμβάσεων με τους συλλέκτες [...] και [...] αναφέρεται ότι (η έμφαση προστέθηκε): [...].
246. Το 2005 αφορά και η σύμβαση τριετούς διάρκειας του συλλέκτη [...], η οποία προέβλεπε ότι, ο συλλέκτης οφείλει να συγκεντρώνει και πωλεί προς το ΣΕΔ, ετησίως κατ' ελάχιστο όριο [...] ΑΛΕ κατάλληλων προς επεξεργασία. Στο [...] της εν λόγω σύμβασης αναφέρεται επίσης ότι [...] Η εν λόγω σύμβαση, μολονότι είχε ισχύ, βάσει των συμβατικών προβλέψεών της, ως το 2008, εντούτοις ίσχυσε ως την 1.11.2006, οπότε και υπεγράφη νέα σύμβαση μεταξύ του ΣΣΕΔ και του [...].
247. Πέραν των ανωτέρω, το έτος 2005 υπεγράφη και η σύμβαση μεταξύ ΣΣΕΔ και της εταιρίας [...], στο [...] της οποίας προβλεπόταν η υποχρέωση συγκέντρωσης κατ' ελάχιστο [...] ΑΛΕ ανά έτος οι οποίοι θα πωλούνταν αποκλειστικά στην ΕΛΤΕΠΕ, με την ΕΛΤΕΠΕ να έχει δικαίωμα καταγγελίας της σύμβασης εάν δεν συγκεντρωθεί αυτή η ελάχιστη ποσότητα. Ομοίως το 2005 υπεγράφη η σύμβαση της εταιρίας [...] με το ΣΣΕΔ, όπου το [...] προέβλεπε την υποχρέωση συγκέντρωσης κατ' ελάχιστο [...] ΑΛΕ ανά έτος οι οποίοι θα πωλούνταν στο ΣΕΔ, με το ΣΕΔ να έχει δικαίωμα καταγγελίας της σύμβασης εάν δεν συγκεντρωθεί αυτή η ελάχιστη ποσότητα. Στο ίδιο άρθρο προβλεπόταν επίσης [...]

248. Στις συμβάσεις έτους 2006³⁵⁵, μόνο η σύμβαση του συλλέκτη [...], ισχύος ενός έτους, προέβλεπε ελάχιστο ετήσιο όριο συλλογής ΑΛΕ που ορίζεται στους [...] ενώ οι συμβάσεις των ετών 2007 έως και 2012 δεν αναφέρουν τους υπό εξέταση στη παρούσα ενότητα όρους.
249. Οι συμβάσεις των ετών 2013 έως και 2020 δεν αναφέρουν τους ως άνω όρους.

Ως προς τους όρους σε σχέση με λοιπές παροχές

250. Το έτος 2005, στις συμβάσεις δύο συγκεκριμένων συλλεκτών, ήτοι των συλλεκτών [...] και συγκεκριμένα το [...] αυτών αναφέρεται σε μια σειρά από παροχές του ΣΣΕΔ προς τους εν λόγω συλλέκτες. Πρόκειται για [...]. Συγκεκριμένα, το [...] αναφέρει τα εξής: [...] Οι δύο αυτοί συλλέκτες δεν δραστηριοποιούνταν σε απομονωμένες περιοχές. Συγκεκριμένα ο συλλέκτης [...] δραστηριοποιείτο στη Δράμα, δηλαδή σε εγγύτητα με τις εγκαταστάσεις της εταιρίας αξιοποίησης GREEN OIL, ενώ ο συλλέκτης [...] δραστηριοποιείτο στον Πειραιά, όπου δραστηριοποιούνταν και άλλοι συλλέκτες, οι οποίοι δεν έτυχαν της ίδιας μεταχείρισης από το ΣΣΕΔ.
251. Στα λοιπά έτη έως και το 2020, στις συμβάσεις συλλεκτών-ΣΣΕΔ που προσκομίστηκαν κατά την έρευνα της ΓΔΑ, δεν περιλαμβάνονταν παρόμοιοι όροι περί χορήγησης παροχών ευκολίας.

5.8.2. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΠΡΟΠΑΡΑΤΕΘΕΝΤΕΣ ΟΡΟΥΣ

252. **Απαγόρευση συμμετοχής σε διαγωνισμούς:** Όπως προκύπτει και από τα ανωτέρω, σε λίγες συμβάσεις, κυρίως των πρώτων ετών λειτουργίας του ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ, περιλαμβάνεται και ο ανωτέρω παρατιθέμενος όρος περί μη συμμετοχής του συμβαλλόμενου συλλέκτη σε διαγωνισμούς εκποίησης ΑΛΕ δημοσίων και ιδιωτικών φορέων. Πρόκειται για τις συμβάσεις των ετών 2005 και 2006 με τους συλλέκτες [...] ³⁵⁶, [...] ³⁵⁷, [...] ³⁵⁸ και [...] ³⁵⁹, όλες δε οι συμβάσεις είτε έληξαν χωρίς να αντικατασταθούν έως το 2008 είτε αντικαταστάθηκαν από νέες συμβάσεις χωρίς τον επίμαχο όρο.
253. Ως εκ τούτου, πρόκειται για όρο που περιελήφθη σε περιορισμένες συμβάσεις συνεργασίας και για περιορισμένο χρονικό διάστημα, συνεπώς, και μολονότι αποτελεί πράγματι όρο που ούτε εύλογος ούτε αναγκαίος κρίνεται για το σκοπό και τη λειτουργία της σύμβασης, ήτοι την πώληση των συλλεγόμενων ΑΛΕ στην ΕΛΤΕΠΕ, ωστόσο, ενόψει της περιορισμένης χρονικής του διάρκειας και έκτασης δεν αξιολογείται περαιτέρω. Σημειώνεται για την πληρότητα της ανάλυσης ότι η ΓΔΑ ζήτησε από την ΕΛΤΕΠΕ/ ΕΝΔΙΑΛΕ³⁶⁰ να αναφέρει σε ποιους διαγωνισμούς συμμετείχε το ΣΣΕΔ και η ΕΛΤΕΠΕ Κοινοπραξία τα έτη από το 2004

³⁵⁵ Πρόκειται για τις 22 συμβάσεις που έχουν υπογράψει οι ακόλουθοι συλλέκτες: [...]. Επιπλέον, στην ίδια κατηγορία ανήκουν και οι συμβάσεις που έχουν υπογράψει οι συλλέκτες [...] (01.11.2006) και [...] (10.11.2006) και απεστάλησαν στη ΓΔΑ με την υπ' αρ. πρωτ. 8343/25.11.2016 επιστολή της ΕΝΔΙΑΛΕ (Βλ. συνημμένο «Συλλέκτες παρακολούθηση Α Ερωτ. 16, 18»).

³⁵⁶ Με σύμβαση συναφθείσα στις 10.10.2005 και νέα σύμβαση χωρίς τον όρο στις 1.8.2008.

³⁵⁷ Με σύμβαση συναφθείσα στις 10.10.2005 και νέα σύμβαση χωρίς τον όρο στις 11.10.2006.

³⁵⁸ Η σύμβαση συνήφθη στις 24.7.2005 και ήταν τριετούς διάρκειας.

³⁵⁹ Η σύμβασή του συνήφθη στις 2.4.2006 και ήταν ετήσιας διάρκειας. Νέα σύμβαση συνήφθη το έτος 2012, χωρίς τον όρο.

³⁶⁰ Με την υπ' αρ. πρωτ. 7611/01.11.2016 επιστολή.

έως το 2016 σημειώνοντας την ποσότητα των ΑΛΕ, την προσφερόμενη τιμή, καθώς και ποιιο από τους εν λόγω διαγωνισμούς κατακυρώθηκαν τελικά στο ΣΣΕΔ ΕΝΔΙΑΛΕ ή την ΕΛΤΕΠΕ Κοινοπραξία. Η ΕΝΔΙΑΛΕ απέστειλε πίνακα με τους διαγωνισμούς που συμμετείχε η ΕΛΤΕΠΕ Κοινοπραξία από το 2004 μέχρι το 2008, προσθέτοντας ότι από το 2008 και εντεύθεν το ΣΕΔ δεν έχει συμμετοχή στην ΕΛΤΕΠΕ ΚΞ και ως εκ τούτου δεν γνωρίζει σε ποιους διαγωνισμούς συμμετείχε αυτή. Σχετικά με τους διαγωνισμούς που κατακυρώθηκαν στο ΣΣΕΔ η ΕΝΔΙΑΛΕ αναφέρει ότι: «*Το ίδιο το ΣΕΔ δεν συμμετείχε σε διαγωνισμούς εκποίησης ΑΛΕ*»³⁶¹.

254. Υπό το φως των ανωτέρω, παρά το γεγονός ότι από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει ότι τόσο η ΕΛΤΕΠΕ όσο και η ΕΛΤΕΠΕ Κ/Ξ συμμετείχαν σε πλήθος διαγωνισμών κατά τα έτη από το 2004 και εφεξής³⁶² και, ακόμη κι εάν θεωρηθεί ότι οι εν λόγω όροι αποσκοπούσαν στο να προσδώσουν ένα ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στην ΕΛΤΕΠΕ και την ΕΛΤΕΠΕ Κ/Ξ, εντούτοις στις διαγωνιστικές διαδικασίες συμμετείχαν και άλλοι συλλέκτες³⁶³ και συνεπώς το οποιοδήποτε αντανταγωνιστικό αποτέλεσμα στη σχετική αγορά συνεπεία αυτής της πρακτικής δεν κρίνεται από μόνο του σημαντικό.
255. **Ως προς τον καθορισμό ελάχιστων ποσοτήτων:** Όπως αναφέρεται και ανωτέρω, στις συμβάσεις συνεργασίας των συλλεκτών με την ΕΛΤΕΠΕ, που συνήφθησαν κατά τα πρώτα έτη λειτουργίας του ως ΣΣΕΔ και οι οποίες κατά τα ανωτέρω περιελάμβαναν και όρους αποκλειστικότητας, περιλαμβάνεται όρος περί ελάχιστων ποσοτήτων που υποχρεούτο να συλλέξει και πωλήσει στην ΕΛΤΕΠΕ ο συλλέκτης κατ' έτος, υπό τον όρο καταγγελίας της σύμβασής του σε περίπτωση μη επίτευξης των ποσοτήτων³⁶⁴. Η ορισθείσα ποσότητα ποικίλλει ανά συλλέκτη.
256. Ο όρος απαντάται σε συνολικά 14 συμβάσεις που συνήφθησαν κατά τα έτη 2004 έως 2006³⁶⁵, οι περισσότερες όμως εκ των οποίων είτε έληξαν χωρίς να ανανεωθούν ή παραταθούν είτε αντικαταστάθηκαν με νέες συμβάσεις, στις οποίες ο όρος δεν απαντάται πλέον. Εκ των ανωτέρω συμβάσεων, μόνον δύο (η σύμβαση με την εταιρία [...] και με τον συλλέκτη [...]) ίσχυσαν έως το τέλος του 2012, οπότε και μετεβλήθη το καθεστώς αγοραπωλησίας των ΑΛΕ. Ο εν λόγω όρος απαντάται σε συμβάσεις στις οποίες υφίστανται επίσης όροι αποκλειστικότητας ως εκ τούτου αξιολογείται κατά τρόπο συνδυαστικό και σωρευτικό με τις αποκλειστικότητες, δεδομένου ότι εντείνει την υφιστάμενη αποκλειστικότητα. Εντέλει ο εν λόγω όρος αποσκοπεί στο να αφαιρέσει από τους συλλέκτες ή να τους περιορίσει τη συνεργασία με δυνητικούς ανταγωνιστές της ΕΛΤΕΠΕ και συνεπώς να παρεμποδίσει την είσοδο στην αγορά ανταγωνιστών της ΕΛΤΕΠΕ ενισχύοντας κατ' αυτόν τον τρόπο τη θέση της ΕΛΤΕΠΕ έναντι και των συλλεκτών. Ειδικότερα, μέσω του εν λόγω όρου επιχειρείται κατ' ουσίαν και παρά την ύπαρξη ρητού όρου περί αποκλειστικότητας, το σύνολο των

³⁶¹ Σημειώνεται ότι αντίστοιχη ερώτηση απηύθυνε η ΓΔΑ και στη CYCLON σχετικά με τους διαγωνισμούς που συμμετείχαν οι εταιρίες CYCLON και [...] τα έτη από το 2004 έως το 2016. [...].

³⁶² Βλ. την υπ' αρ. πρωτ. 8343/2016 επιστολή της ΕΛΤΕΠΕ και τις συμβάσεις που προσκομίσθηκαν με την υπ' αρ. πρωτ. 3338/31.5.2010 επιστολή της ΕΛΤΕΠΕ.

³⁶³ Βλ. σχετικά την υπ' αρ. πρωτ. 9323/26.11.2012 επιστολή της GREEN OIL, στην οποία περιλαμβάνεται επιστολή του [...] προς υποψηφίους αναδόχους σε διαγωνισμό εκποίησης ΑΛΕ, από το οποίο προκύπτει ότι στο διαγωνισμό συμμετείχαν, πλην της ΕΛΤΕΠΕ Κ/Ξ κι άλλοι συλλέκτες.

³⁶⁴ Ο όρος αυτός, που παρατίθεται και στην Ενότητα 5.10.1.1 ανωτέρω, έχει ως ακολούθως: [...].

³⁶⁵ Πρόκειται για τις ακόλουθες συμβάσεις: [...].

ποσοτήτων που συλλέγονται από το συλλέκτη να κατευθύνονται στην ΕΛΤΕΠΕ, άλλως ο συλλέκτης απειλείται με το ενδεχόμενο καταγγελίας της σύμβασης συνεργασίας του με την ΕΛΤΕΠΕ, η οποία όμως ήταν αναγκαία δεδομένης της μονοπωλιακής θέσης της ΕΛΤΕΠΕ.

257. Αντίστοιχα η ύπαρξη του σχετικού όρου καθιστά δυσχερέστερη την είσοδο νέων ανταγωνιστών στην αγορά οργάνωσης και διαχείρισης ΣΣΕΔ ΑΛΕ, εφόσον εν τέλει προς το σκοπό επίτευξης της ορισθείσας ποσότητας οι συλλέκτες θα κατηύθησαν το σύνολο της συλλεγόμενης εξ αυτών ποσότητας στην ΕΛΤΕΠΕ, με αποτέλεσμα να μην είναι δυνατή η σύναψη συνεργασίας και με τυχόν νέο ΣΣΕΔ που θα δραστηριοποιείτο στην αγορά.
258. Συμπερασματικά, η καταγγελλόμενη προβαίνει σε καταχρηστική επιβολή όρων αποκλεισμού των δυνητικών ανταγωνιστών της με την απειλή τιμωρητικής συμπεριφοράς (καταγγελίας) σε συλλέκτες προκειμένου να αποτραπεί η εκκίνηση συνεργασίας με ανταγωνιστές που ενδεχομένως θα δραστηριοποιούνταν στην αγορά δραστηριοποίησης της ΕΛΤΕΠΕ, καθώς η επίτευξη των τεθισών ελαχίστων ποσοτήτων (και μάλιστα διαφορετικών για κάθε συλλέκτη με τον οποίο έχουν συναφθεί) υπό τον όρο καταγγελίας εντέλει οδηγεί στην αποκλειστική διάθεση των συλλεγόμενων ΑΛΕ στην ΕΛΤΕΠΕ και συνεπώς ισχύουν *mutatis mutandis* αντίστοιχα τα όσα έχουν αναφερθεί ανωτέρω στην αξιολόγηση των όρων περί αποκλειστικότητας.
259. **Ως προς τη χορήγηση οικονομικών και άλλων παροχών:** Ο όρος περί παροχών περιλαμβάνεται σε δύο μόνο συμβάσεις συλλεκτών έτους 2005³⁶⁶, εκ των οποίων η μία ίσχυσε έως το 2006 και η έτερη έως το 2008. Πέραν της περιορισμένης έκτασής τους τόσο από άποψη χρόνου όσο και από άποψη αριθμού συλλεκτών, δέον να αναφερθεί ότι πρόκειται για παροχές που χορηγούνται από μια μονοψωνιακή επιχείρηση, η οποία γνώριζε ότι είναι ο μοναδικός και απαραίτητος εμπορικός εταίρος των συλλεκτών. Συνεπώς δυσχερώς θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι οι παροχές χορηγούντο, κατά το χρόνο εκείνο, για να αποκλείσει η ΕΛΤΕΠΕ τους μη υφιστάμενους (δυνητικούς) ανταγωνιστές της, αλλά μάλλον για να εξυπηρετήσει τους αντισυμβαλλόμενούς της. Ωστόσο εάν καθ' υπόθεση υφίσταντο ανταγωνιστές της ΕΛΤΕΠΕ ή εμφανίζονταν στο μέλλον, τότε οι παροχές αυτές σε συνδυασμό προς τις αποκλειστικότητες, τις ελάχιστες ποσότητες και την απαγόρευση συμμετοχής σε διαγωνισμούς θα μπορούσε να θεωρηθούν ότι αποτελούσαν μέρος μιας στρατηγικής αποκλεισμού των ανταγωνιστών της ΕΛΤΕΠΕ, όπως αυτή αναλύθηκε ανωτέρω.

5.9. ΜΟΝΟΜΕΡΗΣ ΕΠΙΒΟΛΗ ΤΙΜΩΝ

260. Σε ορισμένες εκ των προσκομισθεισών συμβάσεων προβλεπόταν η τιμή στην οποία το ΣΣΕΔ θα αγόραζε τα συλλεχθέντα από τους συλλέκτες ΑΛΕ. Η εν λόγω τιμή αγοράς των ΑΛΕ είτε προβλεπόταν σε κάποιο άρθρο της εκάστοτε σύμβασης ή αναφερόταν σε ξεχωριστό ιδιωτικό συμφωνητικό που υπογράφονταν από τα συμβεβλημένα μέρη. Στη συνέχεια επιχειρείται η ομαδοποίηση αυτών των αναφορών των συμβάσεων στις δύο επίμαχες χρονικές περιόδους, ήτοι την περίοδο των ετών 2004-2012 και των ετών 2013-2020.

³⁶⁶ Στην από 10.10.2005 σύμβαση με τον [...]και στην από ίδιας ημερομηνίας σύμβαση [...].

5.9.1. ΣΧΕΤΙΚΟΙ ΣΥΜΒΑΤΙΚΟΙ ΟΡΟΙ

5.9.1.1. Οι συμβάσεις των ετών 2004-2012

261. Προ του 2004 και πριν την έγκριση της ΕΛΤΕΠΕ ως ΣΣΕΔ, ήτοι το 2003, όπως έχει ήδη αναφερθεί, η ΕΛΤΕΠΕ είχε υπογράψει σύμβαση συνεργασίας για τη συλλογή ΑΛΕ με την ιδίων συμφερόντων εταιρία ΕΛΤΕΠΕ ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ με έναρξη ισχύος την 1^η.10.2003³⁶⁷. Σε αυτή τη σύμβαση προβλεπόταν στο [...] ότι «[...]»³⁶⁸ Α.Α.Ε». Η ΕΛΤΕΠΕ ΑΕ ρωτήθηκε από τη ΓΔΑ³⁶⁹ για την εν λόγω τιμή ΑΛΕ ανά κιλό και απάντησε³⁷⁰ ότι πρόκειται για λάθος και ότι η τιμή είναι [...].
262. Στις συμβάσεις του 2004 αναγράφονται οι εξής δύο διαφορετικές εκφράσεις σχετικά με τον ορισμό της τιμής αγοράς ΑΛΕ από το ΣΣΕΔ προς τους συλλέκτες, [...].
263. Στις έξι (6) συμβάσεις που το ΣΣΕΔ υπέγραψε με συλλέκτες κατά το 2005 προβλέπονται οι εξής όροι. Στο [...] των συμβάσεων με τους συλλέκτες [...] και [...] ορίζεται η τιμή ως εξής: [...]. Ομοίως η σύμβαση του συλλέκτη [...] στο [...] αναφέρει ότι [...] Η εν λόγω σύμβαση, μολονότι είχε ισχύ, βάσει των συμβατικών προβλέψεών της, ως το 2008, εντούτοις ίσχυσε ως την 1.11.2006, οπότε και υπεγράφη νέα σύμβαση.
264. Διαφοροποιημένες είναι οι συμβάσεις που υπέγραψε το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ στις 5.9.2005 με τις εταιρίες [...] πενταετούς διάρκειας, και [...], διάρκειας όσο η εταιρία έχει σύμβαση με τον [...]. Το [...] της σύμβασης μεταξύ ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ και [...] αναφέρει ότι: «[...]»³⁷¹. Αντίστοιχη ήταν η σύμβαση που έχει υπογράψει το ΣΣΕΔ με την εταιρία [...] όπου ανέφερε ότι η τιμή πώλησης των ΑΛΕ συμφωνείται στα [...] παραδιδόμενου ΑΛΕ κατάλληλο προς περαιτέρω επεξεργασία.
265. Πέραν των ανωτέρω, κατά το έτος 2005, η ΕΛΤΕΠΕ έχει προσκομίσει δύο ακόμα συμβάσεις συλλεκτών, των εταιριών [...] και [...]. Η σύμβαση με την εταιρία [...] προβλέπει πενταετή διάρκεια με δυνατότητα παράτασης για άλλα δύο (2) έτη και μετά το πέρας αυτών, τη μετατροπή της σε αορίστου χρόνου. Η σύμβαση με την εταιρία [...] προβλέπει τριετή διάρκεια. Ως προς τη σύμβαση της εταιρίας [...], στο [...] προβλέπεται ότι η τιμή πώλησης των ΑΛΕ [...] ενώ η σύμβαση της εταιρίας [...] στο άρθρο 4 αναφέρει ότι η τιμή πώλησης των ΑΛΕ είναι προϊόν συνεννόησης των δύο μερών.

³⁶⁷ Μετά την κατάθεση του φακέλου προς έγκριση και πριν από την έγκριση της ΕΛΤΕΠΕ ως ΣΣΕΔ.

³⁶⁸ Η έμφαση μεταφέρεται όπως υπάρχει στη σύμβαση. Η αρχική τιμή έχει σβηστεί με τρόπο που να μην διακρίνεται και έχει προστεθεί χειρόγραφα ο αριθμός 90. Η διόρθωση έχει υπογραφεί από τα δύο συμβαλλόμενα μέρη.

³⁶⁹ Με την υπ' αρ. πρωτ. οικ. 4204/6.6.2014 επιστολή.

³⁷⁰ Με την υπ' αρ. πρωτ. 4808/30.6.2014 απαντητική επιστολή.

³⁷¹ Το άρθρο 388 του Α.Κ. με τίτλο «Απρόοπτη μεταβολή των συνθηκών», αναφέρει ότι: «Αν τα περιστατικά στα οποία κυρίως, ενόψει της καλής πίστης και των συναλλακτικών ηθών, τα μέρη στήριξαν τη σύναψη αμοτεροβαρούς σύμβασης, μεταβλήθηκαν ύστερα, από λόγους που ήταν έκτακτοι και δεν μπορούσαν να προβλεφθούν, και από τη μεταβολή αυτή η παροχή του οφειλέτη, ενόψει και της αντιπαροχής, έγινε υπέρμετρα επαχθής, το δικαστήριο μπορεί κατά την κρίση του με αίτηση του οφειλέτη να την αναγάγει στο μέτρο που αρμόζει και να αποφασίσει τη λύση της σύμβασης εξολοκλήρου ή κατά το μέρος που δεν εκτελέστηκε ακόμη. Αν αποφασιστεί η λύση της σύμβασης, επέρχεται απόσβεση των υποχρεώσεων παροχής που πηγάζουν απ' αυτήν και οι συμβαλλόμενοι έχουν αμοιβαία υποχρέωση να αποδώσουν τις παροχές που έλαβαν κατά τις διατάξεις για τον αδικαιολόγητο πλουτισμό».

266. Σχεδόν σε όλες τις συμβάσεις του 2006³⁷² δεν αναγράφεται συγκεκριμένα η τιμή πώλησης ΑΛΕ στο ΣΣΕΔ, αλλά όπως αναφέρεται στο [...].
267. Οι συμβάσεις που υπογράφηκαν το 2007 αναφέρουν ότι η τιμή πώλησης των ΑΛΕ θα ορίζεται κατόπιν εγγράφου συμφωνίας των μερών.
268. Οι συμβάσεις που υπογράφηκαν το 2008, όπως και αυτές του 2007, αναφέρουν ότι η τιμή πώλησης των ΑΛΕ θα ορίζεται κατόπιν εγγράφου συμφωνίας των μερών³⁷³.
269. Οι συμβάσεις που υπογράφηκαν το 2009, όπως και αυτές του 2008, του 2007 και του 2006, αναφέρουν ότι η τιμή πώλησης των ΑΛΕ θα ορίζεται κατόπιν εγγράφου συμφωνίας των μερών³⁷⁴.
270. Οι συμβάσεις που υπογράφηκαν το 2010 αναφέρουν, ομοίως με αυτές των προηγούμενων ετών, ότι η τιμή πώλησης των ΑΛΕ θα ορίζεται κατόπιν εγγράφου συμφωνίας των μερών. Επιπλέον προσκομίσθηκαν διάφορα ιδιωτικά συμφωνητικά μεταξύ συλλεκτών και ΕΛΤΕΠΕ (σε εκτέλεση του σχετικού άρθρου της σύμβασης συνεργασίας μεταξύ ΣΣΕΔ και συλλεκτών περί ορισμού της τιμής αγοράς των ΑΛΕ κατόπιν έγγραφης συμφωνίας μεταξύ των μερών) τα οποία όριζαν τιμή ΑΛΕ στα [...]. Εξαιρέση από την τιμή των [...] αποτελούν τα ιδιωτικά συμφωνητικά της ΕΛΤΕΠΕ ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ και [...] με την ΕΛΤΕΠΕ όπου ορίζεται κλιμακούμενη τιμή ανά τόνο αναλόγως της ποσότητας ΑΛΕ από [...]. Τέλος, προσκομίσθηκαν παρατάσεις συμβάσεων έτους 2006 με τις οποίες παρατείνεται η εκάστοτε συνεργασία έως εντός του έτους 2011 ή και του 2012. Οι εν λόγω παρατάσεις δεν αναφέρουν ημερομηνία σύναψης ή υπογραφής και αφορούν τους δεκατρείς (13) συλλέκτες.
271. Κατά το 2011 το ΣΣΕΔ υπέγραψε σύμβαση με την εταιρία [...] με ισχύ από 1.5.2011.³⁷⁵ Πρόκειται για σύμβαση πρότυπο έτους 2006 όπου η τιμή πώλησης των ΑΛΕ οριζόταν κατόπιν εγγράφου συμφωνίας των μερών. Επίσης το 2011 παρατάθηκε για ένα ακόμη έτος η αρχική πενταετούς διάρκειας σύμβαση μεταξύ ΕΛΤΕΠΕ και [...] χωρίς τροποποίηση όρων³⁷⁶.
272. Περαιτέρω, από την εξέταση της σύμβασης μεταξύ ΕΛΤΕΠΕ και ΕΣΚ ΟΙΑ που προσκόμισε η καταγγέλλουσα³⁷⁷ με ισχύ από 1^η Ιουλίου 2011, προκύπτει ότι η τιμολόγηση των ΑΛΕ στο ΣΣΕΔ της ΕΛΤΕΠΕ, δηλαδή η πώληση των ΑΛΕ από τους συλλέκτες στην ΕΛΤΕΠΕ, ακολουθεί μία γραμμικά κλιμακούμενη πορεία (βλ. κατωτέρω πίνακα).

Πίνακας 8: Τιμή αγοράς ΑΛΕ από την ΕΛΤΕΠΕ

Συνολική ποσότητα σε ΜΤ ανά μήνα	Τιμή σε ευρώ/ΜΤ
-------------------------------------	--------------------

³⁷² Βλ. την υπ' αρ. πρωτ. 8343/25.11.2016 επιστολή της ΕΝΔΙΑΛΕ.

³⁷³ Εξαιρέση αποτελεί ο συλλέκτης [...] όπου σε ιδιωτικό συμφωνητικό μεταξύ αυτού και του ΣΣΕΔ, ημερομηνίας 1.2.2008, συμφωνείται η τιμή πώλησης ΑΛΕ στα [...].

³⁷⁴ Σημειώνεται ότι για τον συλλέκτη [...] προσκομίσθηκε παράταση της σύμβασης του έτους 2004 με ισχύ έως το έτος 2014 η οποία προέβλεπε μη μεταβολή των αρχικών όρων κατά του οποίου το ΣΣΕΔ όριζε τη τιμή αγοράς των ΑΛΕ. Εν συνεχεία, σε ιδιωτικό συμφωνητικό μεταξύ του ΣΣΕΔ και του ίδιου συλλέκτη ημερομηνίας 15.12.2009, αναφέρεται ότι συμφωνείται τιμή πώλησης ΑΛΕ στα [...].

³⁷⁵ Προσκομίσθησαν ως συνημμένη στην υπ' αρ. πρωτ. 8343/25.11.2016 επιστολή της ΕΝΔΙΑΛΕ.

³⁷⁶ Ως αναφέρεται ανωτέρω, με τη σύμβαση συμφωνήθηκε τιμή πώλησης στα [...].

³⁷⁷ Βλ. τροποποίηση σύμβασης συνεργασίας ημερομηνίας 6.2.2012, υπογεγραμμένη μόνο από την ΕΛΤΕΠΕ ως συνημμένο στη καταγγελία της ΕΣΚ ΟΙΑ (σχετ. 9).

έως 50	110
50 – 150	120
150 – 300	125
άνω των 300	130

273. Αντίστοιχα ιδιωτικά συμφωνητικά για την εφαρμογή της ανωτέρω κλίμακας στην τιμολόγηση ΑΛΕ έστειλε η ΕΛΤΕΠΕ και σε άλλους συλλέκτες. Πρόκειται για τους συλλέκτες³⁷⁸: [...] ³⁷⁹ [...].
274. Κατά το 2012 υπογράφηκαν οκτώ ετήσιες συμβάσεις μεταξύ ΣΣΕΔ και συλλεκτών³⁸⁰. Πρόκειται για το πρότυπο συμβάσεων 2006, στο οποίο δεν αναγράφεται η τιμή πώλησης ΑΛΕ, ενώ στο [...] των εν λόγω συμβάσεων αναφέρεται ότι [...]. Σε μονοσέλιδη τροποποίηση σύμβασης συνεργασίας υπογεγραμμένη από το ΣΣΕΔ και τον [...], ημερομηνίας 15.3.2012, τα μέρη συμφωνούν ότι [...] και ακολουθεί η κλίμακα τιμών του έτους 2011 με τη μόνη διαφορά ότι η τιμή ορίζεται στα [...]. Στη συνέχεια, σε μεταγενέστερη μονοσέλιδη τροποποίηση σύμβασης συνεργασίας υπογεγραμμένη και από τα δύο μέρη τη 1.4.2012, αναφέρεται ότι: [...] ³⁸¹ Η τιμή των [...] αναφέρεται και σε μονοσέλιδη τροποποίηση σύμβασης συνεργασίας μεταξύ του ΣΣΕΔ και των συλλεκτών [...]. Επίσης, η τιμή των [...] αναφέρεται σε μονοσέλιδη τροποποίηση σύμβασης συνεργασίας ημερομηνίας 1.8.2012, μεταξύ του ΣΣΕΔ και του συλλέκτη [...]. Μέχρι την τροποποίηση αυτή και από 1.7.2011, ίσχυε η κλίμακα αγορών ΑΛΕ [...]. Αντίστοιχες τροποποιήσεις συμβάσεων έχουν υπογραφεί και μεταξύ ΣΣΕΔ και των συλλεκτών [...]. ³⁸² Σύμβαση έτους 2012 έχει υπογράψει το ΣΣΕΔ με την [...] την 1.2.2012, αλλά λείπει η σελίδα 3 που ορίζει μεταξύ άλλων την τιμή. ³⁸³
275. Επιπλέον, σύμβαση έτους 2012 έχει υπογράψει το ΣΣΕΔ με τον «αποθηκευτή», όπως αναφέρεται, ΑΛΕ [...] με έναρξη ισχύος από 2.7.2012 και διάρκεια ενός έτους. Στο [...] της εν λόγω σύμβασης αναφέρεται ότι: [...] ³⁸⁴ Όπως προκύπτει από το περιεχόμενο της σύμβασης, ο [...] διαθέτοντας αποθηκευτικές εγκαταστάσεις έχει δικαίωμα αγοράς ΑΛΕ από άλλους συλλέκτες, τα οποία στη συνέχεια μεταπωλεί στο ΣΣΕΔ.
276. Τέλος, προσκομίστηκαν δέκα (10) παρατάσεις συμβάσεων των ετών 2006 έως 2010 με τις οποίες παρατείνεται η εκάστοτε συνεργασία έως εντός των ετών 2013 και 2014.

5.9.1.2. Οι συμβάσεις των ετών 2013-2020

277. Όπως έχει ανωτέρω αναφερθεί, από το έτος 2013 και εφεξής το είδος των συμβάσεων που υπογράφονται μεταξύ ΕΛΤΕΠΕ ΑΕ και συλλεκτών³⁸⁵ μεταβλήθηκε σε συνέχεια της από 14.12.2012 απόφασης του ΕΟΑΝ και την απεμπλοκή της ΕΛΤΕΠΕ από τη διαδικασία

³⁷⁸ Βλ. Παράρτημα 2 ως συνημμένο στην υπ' αρ. πρωτ. 4808/30.6.2014 απαντητική επιστολή της ΕΝΔΙΑΛΕ, καθώς και Παράρτημα 16 στην υπ' αρ. πρωτ. 8343/25.11.2016 απαντητική επιστολή της ίδιας.

³⁷⁹ Ο εν λόγω συλλέκτης, αν και έχει υπογράψει, αναφέρει ότι «επιφυλάσσομαι για κάθε νόμιμο δικαίωμα μου».

³⁸⁰ Πρόκειται για τους συλλέκτες [...].

³⁸¹ Η έμφαση είναι της τροποποίησης σύμβασης συνεργασίας. Βλέπε Παράρτημα 16 της υπ' αρ. πρωτ. 8343/25.11.2016 απαντητικής επιστολής της ΕΝΔΙΑΛΕ.

³⁸² Παράρτημα 16 στην υπ' αρ. πρωτ. 8343/25.11.2016 απαντητικής επιστολής της ΕΝΔΙΑΛΕ.

³⁸³ Βλ. Παραρτήματα 4 και 16 της υπ' αρ. πρωτ. 8343/25.11.2016 απαντητικής επιστολής της ΕΝΔΙΑΛΕ.

³⁸⁴ Προσκομισθείσα ως συνημμένη στο Παράρτημα 16 στην υπ' αρ. πρωτ. 8343/25.11.2016 απαντητική επιστολή της ΕΝΔΙΑΛΕ.

³⁸⁵ Βλ. Παράρτημα 16 της υπ' αρ. πρωτ. 8343/25.11.2016 απαντητικής επιστολής.

αγοραπωλησίας ΑΛΕ. Κατ' επέκταση δεν υπάρχει καμία αναφορά στη τιμή πώλησης των ΑΛΕ δεδομένου ότι αυτή αφορούσε τη συνεργασία του εκάστοτε συλλέκτη με τον αξιοποιητή ή τους αξιοποιητές στους οποίους πωλούσε τα συλλεγόμενα ΑΛΕ.

5.9.2. Η ΕΡΕΥΝΑ ΤΗΣ ΓΛΑ

5.9.2.1. Η θέση των συλλεκτών

278. Ως προς το ΣΩΣΥΧΟ, το Σωματείο αναφέρει στην καταγγελία του ότι παραδοσιακά, ο ανταγωνισμός μεταξύ των συλλεκτών – εμπόρων βασιζόταν στην τιμή αγοράς σε συνδυασμό με την ικανότητα και ένταση εργασίας σε ατομικό επίπεδο, ενώ η τιμή αγοράς και πώλησης των ΑΛΕ διαμορφωνόταν ανάλογα με τη ζήτηση, τη χρήση και την τιμή του αργού πετρελαίου, παράγωγο της διύλισης του οποίου είναι το λάδι μηχανών.
279. Σχετικά με τον καθορισμό της τιμής αγοράς των ΑΛΕ από την ΕΛΤΕΠΕ, το Σωματείο αναφέρει ότι, κατά το χρονικό διάστημα 2004 – 2008, η τιμή αυτή μειώθηκε *«με μονομερείς και αυθαίρετες αποφάσεις της ΕΛΤΕΠΕ»*, [...], οδηγώντας σε μια μείωση του εισοδήματος των συλλεκτών κατά 25% κατά τη διάρκεια των τεσσάρων (4) ετών. Προς επίρρωση των ισχυρισμών του, το Σωματείο προσκόμισε με την καταγγελία του σχετικά τιμολόγια πώλησης ΑΛΕ προς το ΣΣΕΔ.
280. Περαιτέρω το Σωματείο προσκόμισε δύο επιστολές του ΣΣΕΔ προς την ΕΣΚ ΟΙΛ:
- επιστολή³⁸⁶ ημερομηνίας 07.10.2005, με την οποία η ΕΣΚ ΟΙΛ ενημερώνεται για τη μείωση της τιμής αγοράς των ΑΛΕ από το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ [...] τον τόνο, με ημερομηνία έναρξης ισχύος την 15^η.10.2005 και,
  - από 1.9.2006 επιστολή³⁸⁷, με την οποία *«η ΕΛΤΕΠΕ προέβη για μια ακόμη φορά σε μονομερή μείωση της τιμής, ώστε αυτή να διαμορφωθεί πλέον, από 1/10/2006, σε ποσό [...]»*.^{388, 389}
281. Το Σωματείο σημειώνει επίσης ότι η τιμή αγοράς ΑΛΕ από την ΕΛΤΕΠΕ, κατά το έτος 2002, (πριν δηλαδή από την έγκρισή της ως ΣΣΕΔ και τον καθορισμό τιμών από αυτήν) ανήρχετο [...].
282. Το ΣΩΣΥΧΟ αναφέρει ακόμη ότι για να διαμορφωθεί ορθά η πραγματική αγοραία τιμή των ΑΛΕ, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η αλματώδης αύξηση της τιμής του πετρελαίου κίνησης που αποτελεί ένα κόστος ιδιαίτερα σημαντικό για τους συλλέκτες και επισυνάπτει τιμολόγια προς απόδειξη αυτής της αύξησης κατά τα έτη 2004 – 2008, και καταλήγει το συμπέρασμα ότι *«η τιμή των ΑΛΕ ανά τόνο, σύμφωνα με τα ανωτέρω έξοδα αφενός και την ανοδική τιμή του πετρελαίου (αργό), η τιμή των ΑΛΕ θα έπρεπε να ανέρχεται τουλάχιστον σε ποσό [...] [...]»*.

³⁸⁶ Βλ. συνημμένο Νο 5 της καταγγελίας.

³⁸⁷ Επιστολή του ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ προς την ΕΣΚ ΟΙΛ ημερομηνίας 1.9.2006 για περαιτέρω μείωση της τιμής [...]. Συγκεκριμένα η επιστολή αναφέρει τα εξής: [...]

³⁸⁸ Συγγέεται το lt που είναι μονάδα μέτρησης όγκου με τον ΜΤ που είναι μονάδα μέτρησης βάρους καθώς στα ΑΛΕ ένα λίτρο μπορεί να ισούται με ένα κιλό ή να είναι ελαφρύτερο από αυτό.

³⁸⁹ Σημειώνεται ότι μετά την εν λόγω επιστολή της ΕΛΤΕΠΕ ΑΕ, όπως αποδεικνύεται από το συνημμένο 11 της καταγγελίας ΕΣΚ ΟΙΛ, ακολούθησε Ιδιωτικό Συμφωνητικό ημερομηνίας 03.11.2006 μεταξύ της ΕΛΤΕΠΕ ΑΕ και της ΕΣΚ ΟΙΛ, σύμφωνα με το οποίο η τιμή πώλησης ΑΛΕ από τον Συλλέκτη προς την ΕΛΤΕΠΕ ορίζεται στα 100 ευρώ.

283. Επιπροσθέτως η ΕΣΚ ΟΙΑ στην καταγγελία³⁹⁰ της αναφέρεται στον καθορισμό χαμηλών τιμών αγοράς των ΑΛΕ των συλλεκτών από το ΣΣΕΔ, οι οποίες κατ' επέκταση οδηγούν στην προσφορά χαμηλών τιμών των συλλεκτών προς τους πελάτες τους.
284. Προκειμένου να διαπιστωθεί με τις πλέον πρόσφατες πληροφορίες η διαμόρφωση των τιμών ΑΛΕ κατά τα έτη 2004-2012, η ΓΔΑ απευθύνθηκε στους συλλέκτες [...], [...] και την εταιρία [...] ³⁹¹. Ο συλλέκτης [...] ³⁹² κατ' ουσία απάντησε ότι το ΣΩΣΥΧΟ έχει σταματήσει τη λειτουργία του από τον Ιανουάριο του 2017 μη παρέχοντας άλλες πληροφορίες. Ο συλλέκτης [...] ³⁹³ απάντησε ότι έχει διακόψει τη δραστηριότητα του από το 2016 μη παρέχοντας επίσης άλλες πληροφορίες. Τέλος η εταιρία [...] ³⁹⁴ απάντησε ότι το νυν ιδιοκτησιακό καθεστώς της ισχύει από το 2010 (έως τότε η εταιρία ανήκε στον πατέρα των νυν εταίρων) και γι' αυτό αναφέρθηκε μόνο στα έτη 2010-2012 για τα οποία επεσήμανε ότι η τιμή αγοράς των ΑΛΕ «... διαμορφωνόταν στα [...] €/MT και ήταν προϊόν συμφωνίας μεταξύ της εταιρίας μας και της ΕΛΤΕΠΕ ΑΕ».

5.9.2.2. Η θέση της ΕΝΔΙΑΛΕ

285. Σχετικά με το υπό διερεύνηση θέμα των τιμών στις οποίες το ΣΣΕΔ αγόραζε τα ΑΛΕ από τους συλλέκτες, πέραν των αναφορών στις σχετικές συμβάσεις, σε σχετική ερώτηση της ΓΔΑ, το ΣΣΕΔ ανέφερε ότι «[...] Τα ανωτέρω ποσά δεν υπόκεινται σε έγκριση από τον ΕΟΑΝ ή άλλη δημόσια αρχή, αλλά καθορίζονταν στα πλαίσια του επιχειρηματικού σχεδίου του ΣΕΔ.[...]»³⁹⁵.
286. Σε ερώτηση της ΓΔΑ³⁹⁶ σχετικά με το αν υπήρξε διαφορετική τιμολόγηση μεταξύ των συλλεκτών για οποιοδήποτε λόγο, το ΣΣΕΔ απάντησε³⁹⁷ ότι «Στα πλαίσια της παροχής κινήτρων αύξησης της απόδοσης των συλλεκτών, το ΣΕΔ είχε κατά καιρούς υιοθετήσει κλιμακούμενες τιμές αγοράς των ΑΛΕ, ανάλογα με τις ποσότητες Α.Λ.Ε. που προσκόμιζαν οι συλλέκτες, οι οποίες εφαρμόζονταν χωρίς διακρίσεις για όλους τους συλλέκτες».
287. Επιπλέον, σε επιστολή του προς τη ΓΔΑ το ΣΣΕΔ αναφέρει ότι:³⁹⁸ [...] [...] ³⁹⁹ [...]». Στη συνέχεια της εν λόγω επιστολής, η ΕΛΤΕΠΕ αναφέρει ότι η διαφοροποίηση της τιμής αγοράς μεταξύ συλλεκτών πλην της Κοινοπραξίας οφείλεται σε αντικειμενικούς παράγοντες που ισχύουν για όλους τους συλλέκτες που πληρούν τις εξής προϋποθέσεις: (α) επιπλέον παροχή προς τους συλλέκτες που καλύπτουν περιοχές στις οποίες δεν υπήρχε σημαντική δραστηριότητα συλλογής, (β) επιπλέον παροχή για την ενίσχυση της νόμιμης συλλογής σε

³⁹⁰ Βλ. επίσης και τις υπ' αρ. πρωτ. 9262, 9288 και 9289/25.11.2013 επιστολές όπου η καταγγέλουσα αναφέρει ότι το ΣΣΕΔ εκμεταλλευόμενο τη δεσπόζουσα θέση του και την εκ του νόμου υποχρέωση των συλλεκτών επιβάλλει-καθορίζει την εμπορική αποτίμηση του αποβλήτου.

³⁹¹ Βλ. αντιστοίχως τις υπ' αρ. πρωτ. 9051/22.10.2020, 9049/22.10.2020 και 9050/22.10.2020 επιστολές παροχής στοιχείων της ΓΔΑ.

³⁹² Βλ. υπ' αρ. πρωτ. 10854/18.12.2020 επιστολή.

³⁹³ Βλ. υπ' αρ. πρωτ. 9904/20.11.2020 επιστολή.

³⁹⁴ Βλ. υπ' αρ. πρωτ. 9202/29.10.2020 επιστολή.

³⁹⁵ Βλ. μεταξύ άλλων την υπ' αρ. πρωτ. 635/17.1.2014 παρ. 7.3 απαντητική επιστολή της ΕΛΤΕΠΕ (Υπόθεση ΕΣΚ ΟΙΑ).

³⁹⁶ Βλ. την υπ' αρ. πρωτ. 10057/24.12.2013 επιστολή.

³⁹⁷ Βλ. την υπ' αρ. πρωτ. 635/17.1.2014 παρ. 8.1 απαντητική επιστολή.

³⁹⁸ Πρόκειται για την υπ' αρ. πρωτ. 3338/31.5.2010 επιστολή σελ. 13.

³⁹⁹ Έως τότε η τιμή για την ΕΛΤΕΠΕ Κ/Ε ήταν μικρότερη για ποσότητες άνω των 200 ΜΤ (βλ. υπ' αρ. πρωτ. 3338/31.5.2010 επιστολή της ΕΛΤΕΠΕ).

περιοχές όπου είναι αυξημένη η παράνομη διαχείριση των ΑΛΕ, και (γ) παροχή για την κάλυψη του επιπλέον κόστους μεταφοράς σε Κέντρα Συλλογής του ΣΣΕΔ λόγω μεγάλης χιλιομετρικής απόστασης. Η ΕΛΤΕΠΕ προσθέτει ότι σε κάθε περίπτωση οι διαφοροποιήσεις αυτές είναι περιορισμένες.

288. Όσον αφορά τους λόγους της μείωσης της τιμής αγοράς των ΑΛΕ από το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ την περίοδο 2004-2009, το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ υποστήριξε ότι:⁴⁰⁰ [...] Στη συνέχεια της επιστολής της η ΕΛΤΕΠΕ αναφέρει ότι παρά την αρχική εκτίμηση που περιελήφθη στο επιχειρηματικό σχέδιο της ΕΛΤΕΠΕ για αγορά των ΑΛΕ στην τιμή των [...], συμφωνήθηκε με τους συλλέκτες η αύξηση της τιμής στα [...] «με στόχο την πιο γρήγορη επίτευξη των προσδοκώμενων με βάση το σχέδιο αποτελεσμάτων. Στην επίτευξη της ως άνω συμφωνίας ως προς τις τιμές συνέβαλε η διαπίστωση του ΣΣΕΔ ότι η παράνομη διαχείριση ΑΛΕ ήταν τελικά πολύ πιο εκτεταμένη από την αρχικώς υπολογισθείσα».
289. Περαιτέρω, το ΣΣΕΔ ανέφερε⁴⁰¹ ότι [...]. Η ΓΔΑ επανήλθε με ερώτησή της προς την ΕΝΔΙΑΛΕ σχετικά με τη συλλογική διαπραγμάτευση και τον καθορισμό τιμών. Η απάντηση της ΕΝΔΙΑΛΕ αναφέρει τα εξής: [...].
290. Από τον Ιανουάριο του 2007 το ΣΣΕΔ αύξησε την τιμή αγοράς των ΑΛΕ κατά [...] για ποσότητες άνω των 200 ΜΤ. Επί αυτού το ΣΣΕΔ αναφέρει ότι⁴⁰² [...].
291. Οι ανωτέρω θέσεις της ΕΛΤΕΠΕ επιβεβαιώθηκαν και αναπτύχθηκαν περαιτέρω στα υπ' αρ. 197/5.4.2021 και 389/20.7.2021 υπομνήματα των καταγγελλομένων και κατά την ακροαματική διαδικασία.
292. Από την 1^η Ιουλίου του 2011 η ΕΛΤΕΠΕ τιμολογεί τα ΑΛΕ με βάση την ακόλουθη κλίμακα.⁴⁰³

Πίνακας 9: Τιμή αγοράς ΑΛΕ από την ΕΛΤΕΠΕ

Συνολική ποσότητα σε ΜΤ ανά μήνα	Τιμή σε ευρώ/ΜΤ
έως 50	110
50 – 150	120
150 – 300	125
άνω των 300	130

293. Η εν λόγω κλίμακα ίσχυσε μέχρι και τον Μάρτιο 2012. Από τον Απρίλιο 2012, η ΕΛΤΕΠΕ εφάρμοσε ενιαία τιμή αγοράς προς όλους τους Συλλέκτες ανεξαρτήτως των μηνιαίων ποσοτήτων ΑΛΕ που παρέδιδαν, η οποία ήταν [...] και παρέμεινε σταθερή μέχρι τέλους του 2012 όπου άλλαξε ο τρόπος λειτουργίας του ΣΣΕΔ⁴⁰⁴.

⁴⁰⁰ Βλ. την υπ' αρ. πρωτ. 3338/31.5.2010 επιστολή σελ. 10.

⁴⁰¹ Με την υπ' αρ. πρωτ. 635/17.1.2014 επιστολή. Ανάλογη ήταν και η απάντηση του ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ με την υπ' αρ. πρωτ. 3338/31.5.2010 απαντητική επιστολή.

⁴⁰² Βλ. την υπ' αρ. πρωτ. 3338/31.5.2010 επιστολή σελ. 12.

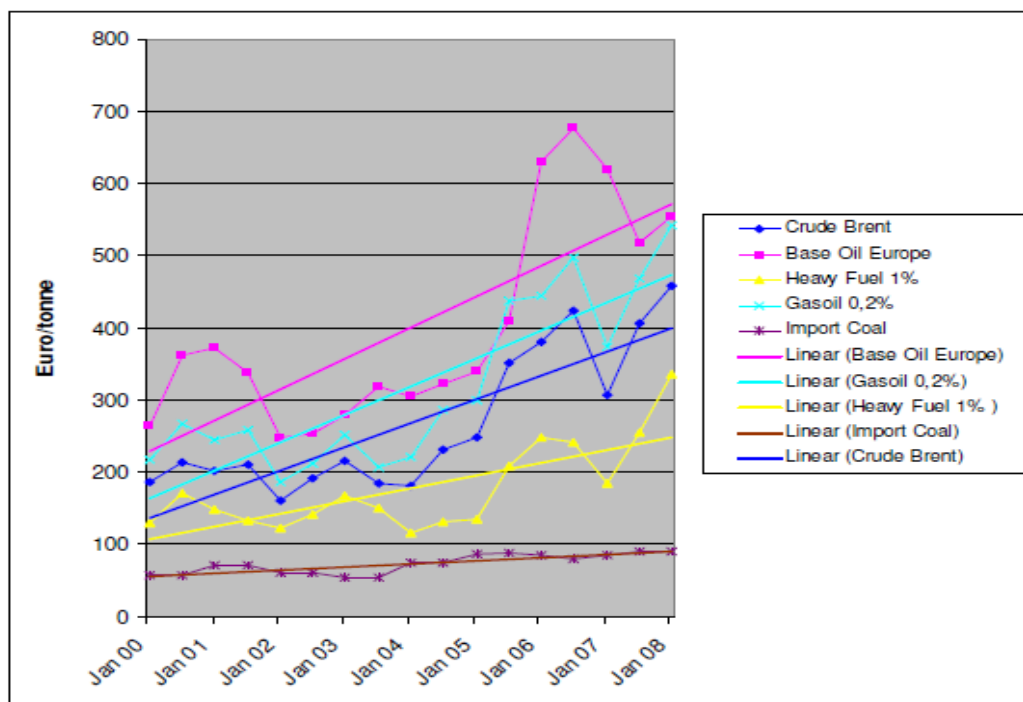
⁴⁰³ Βλ. παράρτημα 2 ως συνημμένο στην υπ' αρ. πρωτ. 4808/30.6.2014 απαντητικής επιστολής της ΕΝΔΙΑΛΕ. Πρόκειται για τις συμβάσεις του ΣΣΕΔ με τους συλλέκτες: [...]. Επίσης βλ. τροποποίηση σύμβασης συνεργασίας μεταξύ ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ και [...] ημερομηνίας 6.2.2012, υπογεγραμμένη μόνο από την ΕΛΤΕΠΕ.

⁴⁰⁴ Βλ. υπ' αρ. πρωτ. 10076/25.11.2020 επιστολή της.

5.9.2.3. Η ανάλυση της ΓΔΑ

294. Τόσο η ΕΣΚ ΟΙΛ όσο και το ΣΩΣΥΧΟ συσχετίζουν την επιβολή μη εύλογων, κατά τη γνώμη τους, τιμών αγοράς από το ΣΣΕΔ της ΕΛΤΕΠΕ με τη μη ύπαρξη συσχέτισης μεταξύ των καθορισμένων από την ΕΛΤΕΠΕ τιμών αγοράς και των διεθνών τιμών στα χρηματιστήρια παραγώγων για τις τιμές πετρελαίου και λοιπών πετρελαϊκών ειδών και βασικών ελαίων (lubricants, waste lubricants). Σε μελέτη του Ινστιτούτου Οικολογίας και Πολιτικής του Αμβούργου (2008)⁴⁰⁵ συγκρίνονται οι τιμές των πρωτογενών βασικών προϊόντων όπως το αργό πετρέλαιο (Crude Brent), το βασικό έλαιο (Base Oil Europe), (Heavy Fuel 1%), η βενζίνη ή πετρέλαιο (Gasoil 0,2%) και του εισαγόμενου άνθρακα (Import Coal) τα έτη 2000 – 2008 (βλ. Διάγραμμα 4) Από την ανωτέρω μελέτη διαπιστώνεται συσχέτιση τιμών μεταξύ αργού πετρελαίου και υψηλής ποιότητας προϊόντων πετρελαίου όπως είναι τα βασικά έλαια και η βενζίνη.

Διάγραμμα 4: Εξέλιξη τιμών των βασικών πρωτογενών προϊόντων που έχουν ως υποκατάστατα χρησιμοποιημένα ορυκτέλαια την περίοδο Ιανουάριος 2000 έως Ιανουάριος 2008

Πηγή: «Increasing world market prices – driver for high level recycling!?, Discussion paper on the challenges & perspectives from the changing resource situation on recycling decisions», Ö «Increasing für Ökologie und Politik GmbH, Αμβούργο Μάιος 2008 σελ. 7.

295. Το ανωτέρω διάγραμμα καταδεικνύει τη γραμμική σχέση μεταξύ των προϊόντων του αργού. Εντούτοις, η τιμή των βασικών ελαίων δεν είναι άμεσα συνδεδεμένη με την τιμή του αργού

⁴⁰⁵ Βλ. Ökopol-Institut für Ökologie und Politik GmbH, Αμβούργο Μάιος 2008 σελ. 6-7.

πετρελαίου καθώς μερικές φορές αυτή επηρεάζεται από αναταράξεις στην αγορά⁴⁰⁶. Στο Διάγραμμα 4, η γραμμική απεικόνιση των τιμών δείχνει την εξαιρετικά μεγάλη αύξηση της τιμής του πρωτογενούς βασικού ελαίου τα έτη 2006 - 2007. Συγκεκριμένα, το 2006 οι τιμή του βασικού ελαίου ξεπέρασε τα 400 \$/MT ενώ το 2007 πλησίασε τα 500 \$/MT. Στη μελέτη επιπλέον αναφέρεται ότι η εξέλιξη των δεικτών των τιμών δίνει μια σαφή ώθηση στην αγορά για τη μεγάλου επιπέδου ανακύκλωση χρησιμοποιημένων ορυκτελαίων που θα αναγεννηθούν σε υψηλής ποιότητας βασικά έλαια βάσης και πετρελαίου εσωτερικής καύσης χαμηλής περιεκτικότητας σε θείο. Άλλωστε όπως αναφέρεται, οι τεχνολογίες αναδιύλισης ορυκτελαίων παρέχουν τη δυνατότητα παραγωγής υψηλής ποιότητας βασικά έλαια όμοιων προδιαγραφών από κάθε άποψη με τα πρωτογενή βασικά έλαια⁴⁰⁷.

296. Στις συμβάσεις συλλεκτών που έχει προσκομίσει η ΕΛΤΕΠΕ συνήθως δεν αναφέρεται η τιμή αγοράς των ΑΛΕ από το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ, η οποία, όπως εξηγήθηκε ανωτέρω, ως επί το πλείστον περιλαμβάνονταν σε ξεχωριστό ιδιωτικό συμφωνητικό μεταξύ των μερών. Ο αριθμός των εν λόγω ιδιωτικών συμφωνητικών που προσκομίστηκαν στη ΓΔΑ, σε σχέση με τον αριθμό των συμβάσεων, είναι αρκετά μικρός. Από την εξέταση των τιμών προκύπτουν τα εξής:

- Το έτος **2002** υπάρχει μια (1) τιμή της τάξης των 103€/MT για τον συλλέκτη [...].
- Το έτος **2003** υπάρχει μία (1) τιμή της τάξης των 90€/MT. Πρόκειται για την τιμή της πώλησης ΑΛΕ της ΕΛΤΕΠΕ Κοινοπραξία προς την ΕΛΤΕΠΕ.
- Το έτος **2004** υπάρχουν στοιχεία τιμών για τους συλλέκτες [...] με έδρα [...] (117,4 €/MT), [...] (90 €/MT) και [...] (120€/MT).
- Το έτος **2005** οι τιμές κυμαίνονται από 90 έως 133 €/MT εκτός από τις περιπτώσεις των εταιριών αποκομιδής υγρών αποβλήτων πλοίων στους λιμένες [...]. Η τιμή για τον λιμένα [...] έχει οριστεί στα 80 €/MT για τους πρώτους δώδεκα μήνες και 70 €/MT για τους υπόλοιπους μήνες ενώ για το λιμένα [...] η τιμή έχει οριστεί στα 60 €/MT. Σημειώνεται ότι το 2005 υφίστανται δύο τιμές πώλησης συλλέκτη προς την ΕΛΤΕΠΕ Κ/Ξ (133 και 113 €/MT).
- Το έτος **2006** εντοπίστηκαν είκοσι δύο (22) τιμές που κυμαίνονται από 65 έως 132 €/MT, οι περισσότερες από τις οποίες είναι 100 €/MT. Σε τιμολόγια πώλησης της ΕΛΤΕΠΕ Κ/Ξ προς την ΕΛΤΕΠΕ ημερομηνίας 31.1.2006, 28.2.2006, 31.3.2006, 31.5.2006 και 30.6.2006 η αναγραφόμενη τιμή είναι 90€/MT, ενώ σε αντίστοιχα τιμολόγια ημερομηνίας 30.9.2006, 31.10.2006 και 30.11.2006 η αναγραφόμενη τιμή είναι 65€/MT. Σημειώνεται ότι στο σύνολο των εν λόγω τιμολογίων η ΕΛΤΕΠΕ Κ/Ξ τιμολογεί ΑΛΕ που έχουν συλλέξει και άλλοι συλλέκτες όπως διακρίνεται από τα αναφερόμενα ονόματα τους.

⁴⁰⁶ Οι συγγραφείς της μελέτης αναφέρουν ως παραδείγματα την πολύ μεγάλη αύξηση των τιμών των βασικών ελαίων στην Αμερική τα έτη 2006-2007 που οφειλόταν στον τυφώνα Κατρίνα και το επακόλουθο κλείσιμο των διυλιστηρίων της περιοχής, τη φωτιά που ξέσπασε σε ένα από τα μεγάλα διυλιστήρια βασικού ελαίου και τις εργασίες συντήρησης σε μερικά διυλιστήρια βασικών ελαίων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

⁴⁰⁷ Στη σελίδα 6 της εν λόγω μελέτης συγκρίνονται τα ποιοτικά χαρακτηριστικά πρωτογενούς και αναγεννημένου ορυκτελαίου.

- Το **2007** εντοπίστηκαν δεκαεννέα (19) τιμές, δεκαοκτώ (18) από τις οποίες είναι 100 €/ΜΤ και μία είναι 132 €/ΜΤ. Η τιμή των 132 €/ΜΤ αφορά σε τιμολόγιο του συλλέκτη [...] με έδρα [...] και παραμένει σταθερή και τα επόμενα έτη προφανώς για να καλύψει μέρος των λειτουργικών και κυρίως των μεταφορικών εξόδων του συγκεκριμένου συλλέκτη καθώς δραστηριοποιείται [...].
- Το **2008** εντοπίστηκαν δεκατρείς (13) τιμές που κυμαίνονται από 90 έως 115 €/ΜΤ, με τις περισσότερες να είναι 100 και 105 €/ΜΤ. Η μοναδική τιμή των 90 €/ΜΤ αναφέρεται σε τιμολόγιο του συλλέκτη – αξιοποιητή ΑΛΕ [...], ενώ η μεγαλύτερη τιμή των 115 €/ΜΤ, αναφέρεται σε συμφωνητικό με την ΕΛΤΕΠΕ Κ/Ξ και ισχύ από 1.7.2008 για ποσότητες ΑΛΕ μεγαλύτερες των 200 ΜΤ.
- Το έτος **2009** εντοπίστηκαν δώδεκα (12) τιμές, δέκα (10) από τις οποίες είναι 105 €/ΜΤ, μία (1) είναι της τάξης των 100 €/ΜΤ και μία (1) είναι 132 €/ΜΤ ([...]).
- Το **2010** εντοπίστηκαν τέσσερις (4) τιμές, 105 και 115 €/ΜΤ. Η τιμή των 115 €/ΜΤ αναφέρεται σε ιδιωτικό συμφωνητικό με την [...] ημερομηνίας 8.7.2010 για ποσότητα άνω των 200 ΜΤ. Έχουμε επίσης παράταση για ένα έτος της σύμβασης του 2005 με την εταιρία [...] χωρίς τροποποίηση των αρχικών όρων.
- Το έτος **2011** εντοπίστηκαν επτά (7) τιμές. Δύο (2) είναι της τάξης των 105 €/ΜΤ, μία (1) τιμή των 132 €/ΜΤ ([...]), ενώ οι υπόλοιπες αφορούν στην εισαγωγή κλίμακας τιμών με έναρξη από 1.7.2011 ως εξής: έως 50 ΜΤ/μήνα 110 ευρώ/ΜΤ, από 50 έως 150 ΜΤ/μήνα 120 ευρώ/ΜΤ, από 150 έως 300 ΜΤ/μήνα 125 ευρώ/ΜΤ και άνω των 300 ΜΤ/μήνα 130 ευρώ/ΜΤ. Υφίσταται επίσης νέα παράταση για ένα έτος της σύμβασης του 2005 με την εταιρία [...] χωρίς τροποποίηση των αρχικών όρων. Εν γένει διαφαίνεται ότι η εν λόγω κλίμακα εφαρμόστηκε για όλους τους συλλέκτες.
- Το **2012** εντοπίστηκε μία τιμή με συλλέκτη στα 105€ για την οποία ισχύει και η κλίμακα του 2011 και μια για τη CYCLON στα 130 €/ΜΤ. Η τιμή των 130 €/ΜΤ από 1.4.2012 εντοπίστηκε σε τρεις τουλάχιστον συλλέκτες.

297. Από το έτος 2013 και μετά το ΣΣΕΔ δεν αγοράζει ΑΛΕ.

298. Στον Πίνακα 10 που ακολουθεί παρατίθενται οι τιμές πώλησης ΑΛΕ από συλλέκτες στο ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ με βάση τα στοιχεία που προσκόμισε η ΕΛΤΕΠΕ⁴⁰⁸.

Πίνακας 10: Τιμές πώλησης ΑΛΕ από συλλέκτες στο ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ (νυν ΕΝΔΙΑΛΕ) ανά μετρικό τόνο τα έτη 2004 - 2012

ΕΤΟΣ	ΜΗΝΕΣ	ΤΙΜΗ ΣΕ € ΑΝΑ Μ.Τ.	ΔΙΑΦΟΡΑ ⁴⁰⁹
2004	ΙΟΥΛΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	90 - 110 – 132	42 (46,7%)
2005	ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΙΟΥΛΙΟΣ	90 - 110 – 132	42 (46,7%)
2005	ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	90 - 100 – 132	42 (46,7%)
2006	ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΙΟΥΛΙΟΣ	90 - 100 – 130	40 (44,5%)

⁴⁰⁸ Με την υπ' αρ. πρωτ. 635/17.1.2014 επιστολή.

⁴⁰⁹ Διαφορά σε απόλυτο νούμερο και ποσοστό μεταξύ κατώτερης και ανώτερης τιμής.

ΕΤΟΣ	ΜΗΝΕΣ	ΤΙΜΗ ΣΕ € ΑΝΑ Μ.Τ.	ΔΙΑΦΟΡΑ ⁴⁰⁹
2006	ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ	65 - 100 – 130	65 (100,0%)
2006	ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	65 – 100	35 (53,9%)
2007	ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΙΟΣ	100 - 110 - 115	15 (15,0%)
2007	ΙΟΥΝΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	100 - 110 - 115 - 130	30 (30,0%)
2008	ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	100 - 105 - 110 - 115	15 (15%)
2009	ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	100 - 105 - 110 - 115	15 (15%)
2010	ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	100 - 105 - 110 - 115	15 (15%)
2011	ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ	100 - 105 - 110 - 115	15 (15%)
2011	ΙΟΥΛΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	110 - 120 - 125 - 130	20 (18,2%)
2012	ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΡΤΙΟΣ	110 - 120 - 125 - 130	20 (18,2%)
2012	ΑΠΡΙΛΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	130	0 (0,0%)

Πηγή: Στοιχεία από την υπ' αριθμ. πρωτ. 635/17.1.2014 απάντηση της ΕΝΔΙΑΔΕ

299. Από τη σύγκριση του εν λόγω πίνακα και των ανωτέρω τιμών, διακρίνεται μία διαφοροποίηση. Συγκεκριμένα, από τα στοιχεία της ΓΔΑ προκύπτει το εξής εύρος τιμών: 2004 [90 – 120 €/ΜΤ], 2005 [60 – 132 €/ΜΤ], 2006 [65 – 132 €/ΜΤ], 2007 [100 – 132 €/ΜΤ], 2008 [90 – 115 €/ΜΤ], 2009 [100 – 132 €/ΜΤ], 2010 [105 – 115 €/ΜΤ], 2011 [105 – 132 €/ΜΤ], 2012 [130 €/ΜΤ].
300. Όσον αφορά την καταγγελλόμενη πρακτική σχετικά με τον μονομερή καθορισμό τιμών, προκύπτει ότι η διαδικασία καθορισμού τιμών μεταβλήθηκε με τα χρόνια. Συγκεκριμένα, στο πρότυπο των συμβάσεων που υπογράφηκαν το 2004 αναφέρεται ότι η τιμή πώλησης των ΑΛΕ από τον συλλέκτη προς το ΣΣΕΔ θα καθορίζεται με επιστολή του ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ προς τον συλλέκτη, ήτοι ο συλλέκτης υπέγραφε τη σύμβαση και ενημερωνόταν αργότερα για τις τιμές ΑΛΕ. Στο πρότυπο συμβάσεων του 2005 αναφέρεται η τιμή στο κύριο μέρος της σύμβασης, ενώ στο πρότυπο των συμβάσεων 2006 και μετά αναφέρεται ότι η τιμή πώλησης ανά τόνο ΑΛΕ από το Συλλέκτη προς το ΣΣΕΔ ορίζεται κατόπιν εγγράφου συμφωνίας των μερών. Επισημαίνεται πάντως η περιορισμένη διαπραγματευτική δύναμη των μεμονωμένων συλλεκτών, όχι μόνο για το πολύ μικρό μερίδιό τους στην ασύμμετρη αγορά της συλλογής ΑΛΕ, αλλά και για το γεγονός ότι εάν δεν υπέγραφαν τη σύμβαση με το μοναδικό ΣΣΕΔ δεν θα μπορούσαν να αποκτήσουν άδεια συλλογής ΑΛΕ και αν δεν κατείχαν άδεια συλλογής δεν θα μπορούσαν να υπογράψουν τη σύμβαση και επομένως να δραστηριοποιηθούν ως συλλέκτες.
301. Η ως άνω πρακτική αποδεικνύεται και από τις επιστολές που έστειλε το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ στους συλλέκτες σχετικά με τη μονομερή απόφαση για μείωση των τιμών. Ως παράδειγμα παρατίθεται η συνημμένη στην καταγγελία του ΣΩΣΥΧΟ επιστολή του ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ προς τον συλλέκτη [...] στις 07.10.2005 με το ακόλουθο περιεχόμενο:⁴¹⁰

⁴¹⁰ Πρόκειται για το υπ' αρ. πρωτ. 81/ΓΔ/05 έγγραφο του ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ ημερομηνίας 7.10.2005, υπογεγραμμένο από τον [...], ως συνημμένο 5 στην υπ' αρ. πρωτ. 6409/22.9.2008 καταγγελία ΣΩΣΥΧΟ.

[...].⁴¹¹

302. Σε επιστολή της ΕΛΤΕΠΕ Κοινοπραξία προς τον ίδιο συλλέκτη ημερομηνίας 1.9.2006 με θέμα «Αναπροσαρμογή τιμών από 1/10/2006», αναφέρονται τα εξής:⁴¹²

[...].

303. Τέτοιου είδους επιστολές προκύπτει από τον φάκελο ότι είχε στείλει η ΕΛΤΕΠΕ και στους συλλέκτες [...].

304. Σε ερώτημα της ΓΔΑ σχετικά με τον καθορισμό τιμών⁴¹³, το ΓΕΔΣΑΠ απάντησε⁴¹⁴ ότι: «ο καθορισμός των τιμών αγοράς των ΑΛΕ, στα σημεία συλλογής αυτών, είναι «δυναμικό» στοιχείο του φακέλου του συστήματος. Συγκεκριμένα στον εγκεκριμένο φάκελο αναφέρεται ότι η προτεινόμενη τιμή αγοράς ΑΛΕ είναι 100€/ΜΤ στην πηγή, με βάση τα μέχρι τότε (2004) δεδομένα και ότι, στο πλαίσιο της λειτουργίας του συστήματος, αναμένεται η σταδιακή μείωση της τιμής αγοράς. Οι τιμές αγοράς των ΑΛΕ δεν εγκρίνονται από την Υπηρεσία μας, ενώ οι διακυμάνσεις που διαπιστώνονται, ακόμα και κατά την ίδια χρονική περίοδο, είναι σημαντικές».

305. Σε ερώτηση της ΓΔΑ σχετικά με τις συμβάσεις, το ΓΕΔΣΑΠ απάντησε⁴¹⁵ ότι: «Με γνώμονα την εξασφάλιση της διαφάνειας και την καλύτερη διασφάλιση των εκατέρωθεν υποχρεώσεων και δικαιωμάτων των συνεργαζόμενων μερών, εκρίθη απαραίτητο οι όροι συνεργασίας να αποτυπώνονται σε σύμβαση. Η υπογραφή συμβάσεων συνεργασίας και επί της ουσίας κρίνεται απαραίτητη από την Υπηρεσία μας, προκειμένου το σύνολο των εργασιών της εναλ/κής διαχ/σης να τίθεται υπό έλεγχο και παρακολούθηση μέσω των συστημάτων. Σημειώνεται ότι η υποχρέωση συνεργασίας των συλλεκτών – μεταφορέων αλλά και των λοιπών επιχειρήσεων διαχείρισης αποβλήτων (που εμπίπτουν στην εναλ/κή διαχ/ση) με το σύστημα, είναι ένας εκ των όρων που θέτουν, κατόπιν σχετικών υποδείξεων από την Υπηρεσία μας, οι αρμόδιες αρχές στις σχετικές αδειοδοτήσεις, για την άσκηση της δραστηριότητάς τους». Στη συνέχεια η ίδια απάντηση αναφέρει ότι: «Θα πρέπει να επισημανθεί επίσης ότι οι συμβάσεις συνεργασίας μπορεί να έχουν οικονομικό περιεχόμενο, εφόσον υπάρχει οικονομική συναλλαγή μεταξύ συστήματος και επιχείρησης, μπορεί όμως να έχουν ως αντικείμενο μόνο την ενημέρωση του συστήματος με συγκεκριμένους όρους για τις εργασίες εναλ/κής διαχ/σης που υλοποιούν, καθώς και την παρακολούθηση των εργασιών αυτών».

306. Από την 1^η Ιουλίου του 2011 η ΕΛΤΕΠΕ τιμολογεί τα ΑΛΕ με βάση την κλίμακα που αναφέρεται ανωτέρω. Από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει ότι η πολιτική αυτή εφαρμόστηκε από 1.7.2011 και σε άλλους συνεργαζόμενους με το ΣΣΕΔ συλλέκτες⁴¹⁶.

⁴¹¹ Η έμφαση της επιστολής.

⁴¹² Πρόκειται για την υπ' αρ. πρωτ. 157/ΠΜ/06 επιστολή της ΕΛΤΕΠΕ Κ/Ξ ημερομηνίας 1.9.2006 υπογεγραμμένη από τον [...], ως συνημμένο 9 στην υπ' αρ. πρωτ. 6409/22.9.2008 καταγγελία ΣΩΣΥΧΟ.

⁴¹³ Με την υπ' αρ. πρωτ. οικ. 2473/23.4.2010 επιστολή.

⁴¹⁴ Με την υπ' αρ. πρωτ. 4128/2.7.2010.

⁴¹⁵ Με την υπ' αρ. πρωτ. 4128/2.7.2010 επιστολή.

⁴¹⁶ Βλ. παράρτημα 2 ως συνημμένο στην υπ' αρ. πρωτ. 4808/30.6.2014 απαντητικής επιστολής της ΕΝΔΙΑΛΕ. Πρόκειται για τις συμβάσεις του ΣΣΕΔ με τους συλλέκτες: [...]. Επίσης βλ. τροποποίηση σύμβασης συνεργασίας μεταξύ ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ [...] ημερομηνίας 6.2.2012, υπογεγραμμένη μόνο από την ΕΛΤΕΠΕ ΑΕ.

5.9.3. ΝΟΜΙΚΗ ΘΕΜΕΛΙΩΣΗ

307. Η ελευθερία διαμόρφωσης των τιμών αποτελεί ζήτημα κεφαλαιώδους σημασίας για το δίκαιο του ανταγωνισμού. Συνιστά επίσης έναν από τους βασικότερους στόχους των άρθρων 1 παρ. 1 Ν. 3959/2011 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ. Σε αυτό το πλαίσιο και με αυτό το πνεύμα, κάθε επιχείρηση θα πρέπει να προσδιορίζει ανεξάρτητα (αυτόνομα) την οικονομική πολιτική της στη σχετική αγορά, και να έχει τη δυνατότητα να πωλεί ακόμη και με ζημία της, όπως επίσης να έχει και την ευχέρεια παραχώρησης διευκολύνσεων στους πελάτες της (π.χ. εκπτώτική πολιτική). Έτσι, τα εν λόγω άρθρα μνημονεύουν ρητά, ως περιοριστικές του ανταγωνισμού, συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές οι οποίες, άμεσα ή έμμεσα, καθορίζουν τις τιμές ή οποιουδήποτε άλλους όρους συναλλαγής που σχετίζονται με τη διαμόρφωση τιμών. Κατά πάγια, μάλιστα, νομολογία, ο άμεσος ή έμμεσος καθορισμός τιμών συνιστά πρόδηλο περιορισμό του ανταγωνισμού, και την κυριότερη περίπτωση εξ αντικειμένου νοθεύσεως του ανταγωνισμού. Στην περίπτωση δε των κάθετων συμφωνιών, κατά κανόνα εξετάζονται οι όροι καθορισμού τιμών μεταπώλησης.
308. Το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο α' του Ν. 3959/2011, καθώς και το άρθρο 102, εδάφιο β', στοιχείο α' ΣΛΕΕ περιλαμβάνουν στην περιπτώσιολογία των πρακτικών καταχρηστικής εκμετάλλευσης δεσπόζουσας θέσης την «άμεση ή έμμεση επιβολή μη εύλογων τιμών αγοράς ή πωλήσεως ή άλλων όρων συναλλαγής». Ο χαρακτηρισμός ενός όρου ως εύλογου ή μη είναι συνάρτηση της αξιολόγησης των όρων που θα επικρατούσαν σε ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον⁴¹⁷.
309. Σύμφωνα με πάγια νομολογία, πρακτικές καταχρηστικής συμπεριφοράς στοιχειοθετούνται ιδίως όταν επιβάλλονται μη δίκαιες τιμές αγοράς και άλλοι μη δίκαιοι όροι συναλλαγής⁴¹⁸. Από την εν λόγω νομολογία προκύπτουν δύο αρχές: α) οι όροι συναλλαγής και οι συμβατικοί όροι που επιβάλλονται από μια δεσπόζουσα επιχείρηση πρέπει να διέπονται από την αρχή της αναλογικότητας, δηλαδή δεν πρέπει να βαίνουν πέραν του αναγκαίου για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού και β) οι συμβατικοί όροι πρέπει να είναι εύλογοι προκειμένου να επιτυγχάνουν τον επιδιωκόμενο σκοπό τους και σε ισορροπία ως προς αυτόν. Τα ανωτέρω επιβεβαιώνονται από το ΔΕΕ στην υπόθεση Tetra Pak II⁴¹⁹. Όπως σημείωσε η Ε. Επ. στα πλαίσια της ίδιας υπόθεσης «[η] αρχή της αναλογικότητας αποκλείει τη θέση σε εφαρμογή πρακτικών που περιορίζουν τον ανταγωνισμό όταν αυτές δεν είναι απολύτως αναγκαίες. Η αρχή αυτή καθίσταται ακόμη επιτακτικότερη στην περίπτωση που οι σχετικοί περιορισμοί του ανταγωνισμού είναι ιδιαίτερα σοβαροί και εμφανίζονται σε αγορές όπου, και χωρίς αυτούς, ο ανταγωνισμός είναι ήδη εξαιρετικά περιορισμένος»⁴²⁰.

⁴¹⁷ Βλ. Jonathan Faull & Ali Nikpay, *The EC Law of Competition* (2η έκδοση, Oxford University Press 2007), παρ. 4.385, σελ. 402.

⁴¹⁸ Βλ. Κομνηνό, σε ΔικΕΛΑντ, έκδοση 2020, σελ. 892 επ. με παραπομπή και σε νομολογία.

⁴¹⁹ Βλ. Υπόθεση T-83/91, *Tetra Pak* κατά Επιτροπής, σκ. 140, όπου αναφέρεται ότι οι ρήτρες μιας σύμβασης πρέπει να είναι εύλογες και να μη βαίνουν πέραν του δικαιώματος, που αναγνωρίζεται σε μια επιχείρηση που κατέχει δεσπόζουσα θέση να προστατεύει και να προάγει τα εμπορικά της συμφέροντα. Οι ρήτρες αυτές πρέπει τόσο ποιοτικά όσο και ποσοτικά να είναι σε συνάρτηση με τον επιδιωκόμενο σκοπό και να μην οδηγούν σε εκμετάλλευση της δεσπόζουσας θέσης μιας επιχείρησης.

⁴²⁰ Βλ. απόφαση της Επιτροπής της 24^{ης} Ιουλίου 1991 (IV/31.043 – *Tetra Pak*), σκ. 119.

310. Καταχρηστική είναι η τιμολόγηση όχι μόνον όταν επιβάλλεται μονομερώς από τη δεσπόζουσα επιχείρηση μη εύλογη τιμή, αλλά επιπλέον και κυρίως όταν η επιβαλλόμενη τιμή είναι υπερβολικά υψηλή και χρησιμοποιείται ως μέσο για την εκμετάλλευση των αντισυμβαλλομένων της επιχείρησης με δεσπόζουσα θέση ή όταν η τιμή είναι υπερβολικά χαμηλή και αποσκοπεί στον αποκλεισμό ή την εκτόπιση πραγματικών ή δυνητικών ανταγωνιστών της επιχείρησης με δεσπόζουσα θέση.
311. Περαιτέρω, διευκρινίζεται ότι στις καταχρηστικές συμπεριφορές τιμολογιακού χαρακτήρα, όπως προκύπτει από τη νομολογία, οι τιμολογιακές πρακτικές της επιχείρησης με δεσπόζουσα θέση πρέπει να έχουν ως αποτέλεσμα – δυνητικό ή πραγματικό – την απομάκρυνση από την αγορά του εξίσου αποτελεσματικού με τη δεσπόζουσα επιχείρηση ανταγωνιστή⁴²¹. Όπως μάλιστα επιβεβαιώθηκε από την απόφαση Post Danmark II του ΔΕΕ, απαραίτητη προϋπόθεση για τη θεμελίωση ευθύνης και άρα για την ύπαρξη παραβίασης του άρθρου 102 ΣΛΕΕ σε περιπτώσεις χαμηλών τιμών αποτελεί η πλήρωση του κριτηρίου του εξίσου αποτελεσματικού ανταγωνιστή⁴²².
312. Γίνεται περαιτέρω δεκτό ότι η διακριτική μεταχείριση υπέρ θυγατρικής εξικνείται μέχρι του σημείου της κατάχρησης, εφόσον ο ανταγωνιστής αποδειξει ότι υφίσταται σημαντικό μειονέκτημα από αυτήν, ιδίως όταν αποκλείεται από την κάθετη αγορά. Στις περιπτώσεις αυτές πρέπει να διαπιστώνεται η καταχρηστική πρακτική, το αντιανταγωνιστικό αποτέλεσμα του αποκλεισμού και η αιτιώδης συνάφεια ανάμεσα σε αυτά τα δυο⁴²³.

5.9.4. ΥΠΑΓΩΓΗ ΣΤΑ ΑΝΩΤΕΡΩ ΤΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ ΤΩΝ ΣΥΜΒΑΤΙΚΩΝ ΟΡΩΝ

313. Οι καταγγέλλουσες ΕΣΚ ΟΙΑ και ΣΩΣΥΧΟ στις καταγγελίες τους⁴²⁴ μεταξύ άλλων μέμφονται την ΕΛΤΕΠΕ ότι προέβαινε σε μονομερή καθορισμό του τιμήματος αγοραπωλησίας των ΑΛΕ και ειδικότερα υπό την ιδιότητα της μονοψωνιακής επιχείρησης προέβαινε σε μονομερή καθορισμό των τιμών αγοράς των ΑΛΕ από τους συλλέκτες και ενίοτε σε μονομερή μείωση των εν λόγω τιμών⁴²⁵, εξαναγκάζοντάς τους συλλέκτες να πωλούν προς την ΕΛΤΕΠΕ τα ΑΛΕ σε χαμηλές τιμές, ενώ παράλληλα, κατά τους ισχυρισμούς τους, η ΕΛΤΕΠΕ Κ/Ξ πωλούσε τα ΑΛΕ προς την ΕΛΤΕΠΕ σε υψηλές τιμές.
314. Καταρχήν επισημαίνεται ότι οι εν λόγω συμφωνίες, αποτελούν κάθετες συμφωνίες, καθώς συνάπτονται μεταξύ ανεξάρτητων επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε διαφορετικές βαθμίδες διανομής. Οι μεν συλλέκτες στην αγορά συλλογής ΑΛΕ, η δε ΕΛΤΕΠΕ στην αγορά οργάνωσης και διαχείρισης ΣΕΔ ΑΛΕ. Εντούτοις η καταγγελλόμενη πρακτική δεν δύναται να αξιολογηθεί υπό το πρίσμα του άρθρου 1 του Ν. 3959/2011, δεδομένου ότι δεν καταγγέλλεται η επιβολή όρων περί καθορισμού τιμών μεταπώλησης, αλλά κατά βάση

⁴²¹ Βλ. Υπόθεση T-271/03, Deutsche Telekom AG κατά Επιτροπής, σκ. 187 και 199. Βλέπε αντίστοιχη θεώρηση στην υπόθεση TeliaSonera, C-280/08 P, Deutsche Telekom AG κατά Επιτροπής, σκ. 196-202.

⁴²² Βλ. Υπόθ. C- C- 23/14, Post Danmark κατά Konkurrenseradet (Post Danmark II).

⁴²³ Ο' Donoghue/Padilla, The Law and Economics of Art. 82, σελ. 344.

⁴²⁴ Επισημαίνεται ότι ούτε η ΕΣΚ ΟΙΑ ούτε το ΣΩΣΥΧΟ κατέθεσαν υπομνήματα ενώπιον της ΕΑ μετά την επίδοση της Εισήγησης ούτε παραστάθηκαν κατά την ακροαματική διαδικασία, καίτοι νομίμως κλητευθέντα μέρη.

⁴²⁵ Βλ. [...]

καταγγέλλεται ότι η ΕΛΤΕΠΕ προσδιόριζε μονομερώς ως μονοψωνιακή επιχείρηση χαμηλές τιμές πώλησης των ΑΛΕ, η οποία υπάγεται στην ύλη του άρθρου 2 του Ν. 3959/2011 και του 102 ΣΛΕΕ και ειδικότερα στην έννοια της «άμεσης ή έμμεσης επιβολής μη εύλογων τιμών αγοράς ή πωλήσεως ή άλλων όρων συναλλαγής».

315. Αναφορικά με το μονομερή χαρακτήρα του προσδιορισμού του τιμήματος αγοράς των ΑΛΕ εκ μέρους της ΕΛΤΕΠΕ, σημειώνεται καταρχήν ότι οι σχετικοί όροι περιελήφθησαν σε περιορισμένο αριθμό συμβάσεων συλλεκτών που συνήφθησαν κατά τα πρώτα έτη λειτουργίας της ΕΛΤΕΠΕ και συγκεκριμένα κατά τα έτη 2004⁴²⁶ και 2005 και περιορισμένης διάρκειας, ενώ ήδη από το 2005 και σε όλες τις συμβάσεις συνεργασίας από το 2006 και εφεξής ο σχετικός όρος ορίζει ότι η τιμή πώλησης, καθώς και οποιαδήποτε αναθεώρησή της, θα ορίζεται κατόπιν έγγραφης συμφωνίας μεταξύ των μερών. Αντίστοιχα περιορισμένες είναι και οι περιπτώσεις που αναπροσαρμόζεται μονομερώς εκ της ΕΛΤΕΠΕ η τιμή πώλησης των ΑΛΕ εκ των συλλεκτών προς αυτήν, και περιορισμένης διάρκειας αντίστοιχα. Ειδικότερα ως προς τις επιστολές περί αναπροσαρμογής των τιμών προς τους συλλέκτες [...], οι εν λόγω επιστολές εστάλησαν κατά τα έτη 2006 και 2005 αντίστοιχα και προέβλεπαν αναπροσαρμογή τιμών, εντούτοις, με το συλλέκτη [...] συνήφθη εν συνεχεία η από 21.11.2006 σύμβαση με τον όρο προσδιορισμού του τιμήματος αγοραπωλησίας των ΑΛΕ κατόπιν έγγραφης συμφωνίας των μερών και με την [...] (του συλλέκτη [...]), συνήφθη η από 11.3.2006 σύμβαση συνεργασίας με τον ίδιο κατά τα άνω όρο.
316. Επισημαίνεται περαιτέρω ότι στα πλαίσια της κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης ελέγχεται όχι απευθείας η επιβολή μονομερώς τιμών, αλλά εάν οι εν λόγω τιμές, αλλά και εν γένει οι όροι συναλλαγής που επιβάλλονται, είναι εύλογοι, άλλως δίκαιοι.
317. Επί του εύλογου χαρακτήρα των τιμών πώλησης που είτε αρχικώς και σε περιορισμένο βαθμό επέβαλε η ΕΛΤΕΠΕ είτε εν συνεχεία συμφωνούνταν με τους συλλέκτες, και ειδικότερα ως προς τον εάν οι εν λόγω τιμές ήταν χαμηλές, σημειώνονται τα ακόλουθα:
318. Όπως προκύπτει από τα διαθέσιμα στο φάκελο στοιχεία, οι τιμές πώλησης ΑΛΕ κατά τα έτη 2002 και 2003 (ήτοι πρό της έναρξης λειτουργίας του ΣΣΕΔ της ΕΛΤΕΠΕ) ανέρχονται στο ποσό των 103€/ΜΤ και 90€/ΜΤ. Οι τιμές αυτές τα έτη 2004 (όταν εκκίνησε η λειτουργία του ΣΣΕΔ) και 2005, σημειώνουν σημαντική αύξηση και ανέρχονται μέχρι και στο ποσό των 133 €/ΜΤ. Στη συνέχεια, ήτοι από το τέλος του έτους 2005 και μέχρι το 2010 κυμαίνονται κατά μέσο όρο σε 100€. Από το 2011 εφαρμόζεται σε όλους τους συλλέκτες κλίμακα ανά ποσότητα συλλεγόμενων ΑΛΕ⁴²⁷.
319. Από τα στοιχεία αυτά συνάγεται ότι πριν την έναρξη λειτουργίας του ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ (2002-2003) η τιμή πώλησης των ΑΛΕ από τους συλλέκτες ήταν χαμηλότερη σε σχέση με το τίμημα που τους κατέβαλε το σύστημα ΕΛΤΕΠΕ τα έτη 2004 και 2005 για την αγορά ΑΛΕ. Στη

⁴²⁶ Πρόκειται για τις συμβάσεις με τους συλλέκτες: [...]

⁴²⁷ Μετά το έτος 2013, κατά το οποίο έπαυσε η υποχρέωση των συλλεκτών να πωλούν τα συλλεγόμενα ΑΛΕ σε ΣΣΕΔ και μέχρι το πρώτο εξάμηνο του 2020, ο συλλέκτης [...] δήλωσε στην Υπηρεσία τιμή αγοράς των ΑΛΕ το ποσό των € 80, με εξαίρεση το 2015 για το οποίο δηλώνει τιμή αγοράς ΑΛΕ το ποσό των € 85 και τα έτη 2019 και πρώτο εξάμηνο του 2020, για τα οποία δηλώνει τιμή αγοράς ΑΛΕ το ποσό των € 90. Αυτές οι τιμές προφανώς αφορούν το τι πλήρωνε ο συλλέκτης στα σημεία συλλογής. Τα τελευταία αυτά στοιχεία παρότι αποσπασματικά, είναι ενδεικτικά των συνθηκών που επικράτησαν στην αγορά μετά το 2013, κατά το οποίο απελευθερώθηκε η αγορά και δείχνουν μια σταθερότητα στις τιμές.

συνέχεια, ήτοι από το τέλος του έτους 2005 και εντεύθεν, η τιμή στην οποία αγόραζε το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ τα ΑΛΕ μειώθηκε, όχι όμως σε τέτοιο βαθμό ώστε το τίμημα αγοράς να κατέρχεται του επιπέδου των ετών 2002-2003. Εξάλλου μετά το 2013 το τίμημα αγοράς δεν σημείωσε αύξηση. Από τα ανωτέρω μπορεί να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ ως μονοφωνιακή επιχείρηση, κατά τη διάρκεια της λειτουργίας της ως τέτοιας, δεν επέβαλλε τιμές αγοράς οι οποίες μπορούν να θεωρηθούν ως μη εύλογες, καθώς οι τιμές αυτές συγκρινόμενες με τις αντίστοιχες πριν τη λειτουργία της και μετά την απελευθέρωση της αγοράς δεν παρουσιάζουν ιδιαίτερα σημαντικές αποκλίσεις.

320. Περαιτέρω οι τιμές πώλησης των ΑΛΕ από τα σημεία συλλογής ή / και τους παραγωγούς προς τους συλλέκτες, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου και ιδίως από τις συμβάσεις που η ίδια η ΕΛΤΕΠΕ είχε συνάψει με τη [...] κατά τα έτη 2004 έως 2009⁴²⁸ προκύπτει ότι οι τιμές αυτών υπολείπονται κατά κανόνα των τιμών πώλησης ΑΛΕ από τους συλλέκτες προς την ΕΛΤΕΠΕ (κατά κανόνα κυμαίνονται σε 55€/ΜΤ και 80€/ΜΤ). Αντίστοιχα συμπεράσματα προκύπτουν και από τις συμβάσεις μεταξύ σημείων συλλογής, ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ και ΕΛΤΕΠΕ Κ/Ξ που υπεγράφησαν κατά τα έτη 2005-2007 και στις οποίες η τιμή ΑΛΕ είναι έως 42€/ ΜΤ⁴²⁹. Τέλος, τα ίδια συμπεράσματα προκύπτουν και από τις συμβάσεις μεταξύ της ΕΛΤΕΠΕ Κ/Ξ κατά τα έτη 2007-2010, από τις οποίες προκύπτει ότι οι τιμές επίσης κυμαίνονται, πλην μίας εξαίρεσης, σε χαμηλά επίπεδα (έως 45€, με δύο περιπτώσεις στις οποίες οι τιμές ορίζονται σε 78€/ΜΤ και 130€/ΜΤ)⁴³⁰. Κατά τα επόμενα έτη και σχετικά με τη συμμετοχή της σε διαγωνισμούς, η ΕΛΤΕΠΕ Κ/Ξ⁴³¹ το έτος 2012, σε ελάχιστες περιπτώσεις, αγόρασε ΑΛΕ σε τιμές μεγαλύτερες της προσυμφωνημένης τιμής πώλησης τους στο ΣΣΕΔ⁴³². Εν γένει η ΕΛΤΕΠΕ Κ/Ξ αναφέρει ότι κατά τα έτη 2004-2019 συμμετείχε σε [...] πλειοδοτικούς διαγωνισμούς και πλειοδότησε στους [...] εκ των οποίων μόνο σε τέσσερις αγόρασε σε τιμές που υπερβαίνουν την τιμή αγοράς των ΑΛΕ⁴³³.
321. Ως εκ τούτου, από τα δεδομένα της αγοράς, δεν προκύπτει ότι οι τιμές πώλησης ΑΛΕ των συλλεκτών προς την ΕΛΤΕΠΕ ήταν μη εύλογες ή ότι δεν τους κατέλειπαν περιθώριο κέρδους.
322. Σημειώνεται δε ότι ως προς την ΕΛΤΕΠΕ Κ/Ξ, οι τιμές πώλησης αυτής στην ΕΛΤΕΠΕ είναι κατά κανόνα χαμηλότερες⁴³⁴ ή ίσες με εκείνες που ισχύουν και για τους υπόλοιπους συλλέκτες με μόνο μία φορά κατά τα έτη αυτά να είναι υψηλότερη. Ειδικότερα επισημαίνεται ότι κατά το κρίσιμο διάστημα της λειτουργίας του ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ (2004 έως 2012) μόνο το έτος 2008 φαίνεται να αγόρασε η ΕΛΤΕΠΕ από την ΕΛΤΕΠΕ Κ/Ξ ΑΛΕ σε τιμή ανώτερη σε σχέση με την τιμή των λοιπών συλλεκτών και συγκεκριμένα ενώ οι περισσότερες τιμές

⁴²⁸ Βλ. τις συμβάσεις με τη [...] που προσκομίσθηκαν με την υπ' αρ. πρωτ. 3338/31.5.2010 επιστολή της ΕΛΤΕΠΕ.

⁴²⁹ Βλ. τις σχετικές συμβάσεις που προσκομίσθηκαν με την υπ' αρ. πρωτ. 3338/31.5.2010 επιστολή της ΕΛΤΕΠΕ.

⁴³⁰ Οι συμβάσεις προσκομίσθηκαν με την υπ' αρ. πρωτ. 3338/31.5.2010 επιστολή της ΕΛΤΕΠΕ.

⁴³¹ Βλ. την υπ' αρ. πρωτ. 3951/13.5.2020 απάντηση της.

⁴³² Πρόκειται για δύο διαγωνισμούς της [...] 262 και 304 ΜΤ στη τιμή των 195€/ΜΤ, ένα διαγωνισμό του [...] 396 ΜΤ στη τιμή των 342€/ΜΤ και ένα διαγωνισμό του [...] 200ΜΤ στη τιμή των 256€/ΜΤ. Σημειώνεται ότι από 1.7.2011 η τιμή αγοράς ΑΛΕ από το ΣΣΕΔ ήταν 130€/ΜΤ.

⁴³³ Βλ. την αμέσως ανωτέρω υποσημείωση.

⁴³⁴ Όπως τα έτη 2004 και 2006, βλ. Ενότητα 5.9.2.2 ανωτέρω.

κυμαίνονται μεταξύ 100 και 105 €/ΜΤ, η ΕΛΤΕΠΕ Κ/Ξ πώλησε ΑΛΕ προς την ΕΛΤΕΠΕ στην τιμή των 115€/ΜΤ. Το έτος 2005 οι τιμές κυμαίνονται μεταξύ 90 και 133 €/ΜΤ και υφίστανται δύο τιμές πώλησης προς την ΕΛΤΕΠΕ Κ/Ξ (133 και 113 €/ΜΤ). Το έτος 2006 οι τιμές κυμαίνονται μεταξύ 65 και 132 €/ΜΤ και υφίστανται δύο τιμές πώλησης προς την ΕΛΤΕΠΕ Κ/Ξ (65 και 90 €/ΜΤ). Το έτος 2007 παρατηρούνται (19) τιμές από τις οποίες οι (18) είναι 100€/ΜΤ και μια τιμή συλλέκτη στη Ρόδο ανέρχεται στο ποσό των € 132€/ΜΤ. Τα ίδια ισχύουν και για τα έτη 2009 και 2010 ενώ από το 2011 και πέρα εφαρμόζεται κλίμακα τιμών ανάλογα με τις ποσότητες. Συνεπώς βάσει των ανωτέρω στοιχείων δεν δύναται να θεωρηθεί ότι υφίστατο διακριτική μεταχείριση υπέρ της ΕΛΤΕΠΕ Κ/Ξ.

323. Σημειωτέον ότι καθ' όλο το χρονικό διάστημα, το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ πωλούσε τα συλλεγόμενα ΑΛΕ στους αξιοποιητές σε σταθερή τιμή [...] και μάλιστα σε τιμή χαμηλότερη της τιμής αγοράς αυτών από τους συλλέκτες.
324. Τέλος, και επί της σύνδεσης μεταξύ της τιμής των ΑΛΕ και της τιμής του αργού πετρελαίου, ούτε οι καταγγέλλουσες ΕΣΚ ΟΙΛ και ΣΩΣΥΧΟ ούτε η έρευνα της Υπηρεσίας⁴³⁵ κατέδειξε την σύνδεση μεταξύ των δύο τιμών κατά τρόπο που να καθορίζει την τιμή αγοράς των ΑΛΕ σε καθοριστικό βαθμό.
325. Επί τη βάσει των ανωτέρω, δεν δύναται να αποδειχθεί ότι οι τιμές πώλησης ΑΛΕ από τους συλλέκτες στην ΕΛΤΕΠΕ συνιστούν μη εύλογους όρους συναλλαγής ή ότι ήταν χαμηλές σε βαθμό που να περιορίζουν τόσο σημαντικά το κέρδος και τη βιωσιμότητά τους ώστε να καθίστανται ασύμφορες, ενώ δεν απεδείχθη αντίστοιχα ότι η ΕΛΤΕΠΕ είχε το κίνητρο να εξοβελίσει τους συλλέκτες.

5.9.5. ΕΞΕΤΑΣΗ ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 2^Α

326. Όπως αναφέρεται και ανωτέρω⁴³⁶, η κατάχρηση σχέσης οικονομικής εξάρτησης προβλεπόταν και ρυθμιζόταν στο άρθρο 2α του προϊσχύοντος Ν. 703/1977. Η διάταξη αυτή καταργήθηκε με το Ν. 3784/2009, εντούτοις, για τις υποθέσεις που εκκρεμούσαν ενώπιον της Επιτροπής Ανταγωνισμού κατά το χρόνο έναρξης ισχύος του Ν. 3784/2009⁴³⁷ εξακολουθεί να εφαρμόζεται. Εν προκειμένω, η καταγγελία του ΣΩΣΥΧΟ που επικαλείται και την εφαρμογή του άρθρου 2α κατατέθηκε στην Επιτροπή Ανταγωνισμού το έτος 2008⁴³⁸, οπότε το άρθρο 2α μπορεί να τύχει εφαρμογής στο βαθμό που πληρούνται οι προϋποθέσεις του.
327. Σύμφωνα με το άρθρο 2α Ν.703/77, απαγορεύεται η καταχρηστική εκμετάλλευση, από μία ή περισσότερες επιχειρήσεις, της σχέσης οικονομικής εξάρτησης, στην οποία βρίσκεται προς αυτήν ή αυτές μία επιχείρηση, η οποία κατέχει θέση πελάτη ή προμηθευτή και δεν διαθέτει ισοδύναμη εναλλακτική λύση. Η καταχρηστική αυτή εκμετάλλευση της σχέσης οικονομικής

⁴³⁵ Βλ. και την υπ' αρ. πρωτ. 9202/29.10.2020 επιστολή της εταιρίας [...], στην οποία δήλωσαν ότι δεν γνωρίζουν εάν η τιμή πώλησης των ΑΛΕ συνδέεται με την τιμή του πετρελαίου.

⁴³⁶ Βλ. Ενότητα 5.2.3 ανωτέρω.

⁴³⁷ Που εν προκειμένω είναι η 7η Αυγούστου 2009 (ημερομηνία δημοσίευσης του ν. 3784/2009, βλ. σχετικά το άρθρο το άρθρο 39 ν. 3784/2009 που προβλέπει: «1. Οι διατάξεις του παρόντος νόμου τίθενται σε ισχύ μετά την πάροδο τριάντα (30) ημερών από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, εξαιρουμένων των διατάξεων των άρθρων 31 έως και 38, οι οποίες τίθενται σε ισχύ από τη δημοσίευση του παρόντος νόμου στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως»).

⁴³⁸ Και συγκεκριμένα στις 22.9.2008 (αρ. πρωτ. 6409).

εξάρτησης δύναται να συνίσταται ιδίως στην επιβολή αυθαίρετων όρων συναλλαγής, στην εφαρμογή διακριτικής μεταχείρισης ή στην αιφνίδια και αδικαιολόγητη διακοπή μακροχρόνιων εμπορικών σχέσεων.

328. Ως εκ τούτου, για την εφαρμογή της ανωτέρω διάταξης πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά οι εξής προϋποθέσεις: α) ύπαρξη σχέσης οικονομικής εξάρτησης μεταξύ των εμπλεκομένων μερών, β) απουσία ισοδύναμης εναλλακτικής λύσης και γ) καταχρηστική εκμετάλλευση της εν λόγω εξάρτησης⁴³⁹.
329. Ειδικότερα και ως προς την έννοια της οικονομικής εξάρτησης προϋποτίθεται αφ' ενός η ύπαρξη μιας ισχυρής επιχείρησης, η οποία κατέχει θέση πελάτη ή προμηθευτή και αφετέρου η ύπαρξη μιας εξαρτημένης επιχείρησης. Οικονομική εξάρτηση ανακύπτει όταν μια επιχείρηση εξαρτάται από την ίδρυση ή τη διατήρηση συμβατικών σχέσεων με την άλλη και πηγάζει από το γεγονός ότι η εξαρτώμενη επιχείρηση δεν μπορεί να παραιτηθεί αζημίως από τις παραγγελίες της εξαρτώσας. Κριτήριο οικονομικής εξάρτησης αποτελεί η ενδεχόμενη αποκλειστική συνεργασία με τον εν λόγω παραγωγό, όπως επίσης και το ύψος των κερδών και εσόδων που διασφαλίζει ο έμπορος από τη διακίνηση και πώληση των προϊόντων του προμηθευτή και το εάν και κατά πόσον αυτά αποτελούν σημαντικό τμήμα του συνολικού (ετήσιου) κύκλου εργασιών του⁴⁴⁰.
330. Η απουσία ισοδύναμης εναλλακτικής λύσης προϋποθέτει είτε ότι δεν προσφέρονται καθόλου εναλλακτικές λύσεις, είτε ότι οι υπάρχουσες συνδέονται με σοβαρά μειονεκτήματα για την εξαρτημένη επιχείρηση. Τούτο έχει ως συνέπεια να μειώνεται σημαντικά η ικανότητά της να αντεπεξέλθει στον ελεύθερο ανταγωνισμό, γεγονός το οποίο μπορεί να την οδηγήσει ακόμη και σε αδυναμία συνέχισης της λειτουργίας της⁴⁴¹.
331. Κατάχρηση της σχέσης οικονομικής εξάρτησης υπάρχει όταν η ισχυρή επιχείρηση, από την οποία μία ή περισσότερες επιχειρήσεις εξαρτώνται, εκμεταλλεύεται την ισχύ, την οποία της δίνει η αδυναμία της εξαρτημένης επιχείρησης να διαθέτει άλλη ισοδύναμη εναλλακτική λύση (κατά τα ανωτέρω) και αποκομίζει οφέλη για τον εαυτόν της και εις βάρος της εξαρτημένης επιχείρησης, τα οποία δεν θα απεκόμιζε αν υπήρχε εναλλακτική λύση για την εξαρτώμενη επιχείρηση⁴⁴². Η διάταξη του άρθρου 2α ν.703/1977 αναφέρει ενδεικτικά ως περιπτώσεις καταχρηστικής εκμετάλλευσης της σχέσης οικονομικής εξάρτησης την επιβολή αυθαίρετων όρων συναλλαγής, τη διακριτική μεταχείριση, δηλ. την άνιση (δυσμενή) μεταχείριση και την αιφνίδια και αδικαιολόγητη διακοπή μακροχρόνιων εμπορικών σχέσεων.
332. Ως αυθαίρετοι όροι των συναλλαγών νοούνται οι όροι εκείνοι, οι οποίοι επιβάλλονται μονομερώς από την ισχυρή επιχείρηση επί της εξαρτημένης επιχειρήσεως και οι οποίοι επιπλέον αποκλίνουν από τους συνήθεις όρους των συναλλαγών, που ισχύουν σε μία αγορά, στην οποία επικρατεί ανταγωνισμός ή θα ίσχυαν, αν επικρατούσε ανταγωνισμός, και τέλος

⁴³⁹ Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις Ε.Α. 11/1995, 19/1996, 24/1996, 35/1996, 47/96, 49/1997, 20/Π/1998, 100/1998, 111/1998, 124/1998, 91/Π/1999, 99/Π/1999, 144/Π/2000, 145/Π/2000, 395/Υ/2008, 429/Υ/2009, 442/Υ/2009, 450/Υ/2009.

⁴⁴⁰ Βλ. σχετικές αποφάσεις Ε.Α 150/Π/2000, 144/Π/2000, 150/Π/2000, 395/Υ/2008, 442/Υ/2009.

⁴⁴¹ Βλ. ενδεικτικά σχετική απόφαση Ε.Α 297/ΙΥ/2006.

⁴⁴² Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις Ε.Α. 91/Π/1999, 144/Π/2000, 145/Π/2000, 297/ΙΥ/2006.

δε δικαιολογούνται ούτε από τις ειδικές συνθήκες της συγκεκριμένης περιπτώσεως. Στην τελευταία αυτή περίπτωση, η εκτίμηση γίνεται επί τη βάσει σταθμίσεως συμφερόντων στο πλαίσιο της αρχής της αναλογικότητας⁴⁴³.

333. Προκειμένου να διαπιστωθεί εάν συντρέχει παράβαση του άρθρου 2α ν. 703/1977 στην υπό κρίση υπόθεση, θα ερευνηθεί η συνδρομή ή μη των ανωτέρω προϋποθέσεων, οι οποίες πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά. Εφόσον και μια εξ αυτών ελλείπει, παρέλκει η εξέταση της συνδρομής των υπολοίπων.
334. Εν προκειμένω, δέον να εξετασθεί εάν η κατά τα άνω καταγγελλόμενη επιβολή εκ μέρους της ΕΛΤΕΠΕ τιμών πώλησης των ΑΛΕ σε αυτήν συνιστά παράβαση του άρθρου 2α.
335. Δεδομένης της μονοπωλιακής παρουσίας της ΕΛΤΕΠΕ στην αγορά οργάνωσης και διαχείρισης ΣΕΔ, οι συλλέκτες τελούσαν σε σχέση οικονομικής εξάρτησης με την ΕΛΤΕΠΕ και δεν διέθεταν ισοδύναμη εναλλακτική λύση. Συνεπώς, δέον να διερευνηθεί εάν η ΕΛΤΕΠΕ προέβη σε κατάχρηση αυτής της σχέσης οικονομικής εξάρτησης και εν προκειμένω με την επιβολή αυθαίρετων όρων συναλλαγής.
336. Εν προκειμένω, όπως εκτέθηκε και ανωτέρω, πράγματι η ΕΛΤΕΠΕ κατά τα πρώτα έτη λειτουργίας της το 2004 και 2005 συμπεριέλαβε σε περιορισμένο αριθμό συμβάσεων συλλεκτών, όρο, περιορισμένης διάρκειας, περί μονομερούς επιβολής των τιμών πώλησης των ΑΛΕ από τους συλλέκτες σε αυτήν, ενώ ήδη από το 2005 και σε όλες τις συμβάσεις συνεργασίας από το 2006 και εφεξής ο σχετικός όρος ορίζει ότι η τιμή πώλησης, καθώς και οποιαδήποτε αναθεώρησή της, θα ορίζεται κατόπιν έγγραφης συμφωνίας μεταξύ των μερών. Αντίστοιχα περιορισμένες είναι και οι περιπτώσεις που αναπροσαρμόζεται μονομερώς εκ της ΕΛΤΕΠΕ η τιμή αγοράς των ΑΛΕ από τους συλλέκτες.
337. Ως προς τον αυθαίρετο χαρακτήρα αυτών πάντως, συνεκτιμάται ότι, όπως αναφέρεται και ανωτέρω, δεν προκύπτει ότι οι επιβληθείσες τιμές πώλησης ήταν πάντως εκτός των όρων της αγοράς, ως εκ τούτου, ο αυθαίρετος χαρακτήρας των εν λόγω όρων προκύπτει μόνον εκ της μονομερούς επιβολής τους⁴⁴⁴.
338. Περαιτέρω και αναφορικά με τις ανωτέρω αναφερόμενες συμβάσεις έτους 2004 και 2005, στις οποίες υφίστατο όρος περί μονομερούς επιβολής της τιμής αγοράς, ορισμένες εξ αυτών ήταν ετήσιας διάρκειας, συνεπώς ίσχυσαν έως το 2005⁴⁴⁵ και οι υπόλοιπες ήταν τριετούς

---

⁴⁴³ Βλ. απόφαση ΕΑ 297/IV/2006 (με παραπομπή και στις ΕΑ 89/1997 και 91/Π/1999). Στην εν λόγω απόφαση πιθανολογήθηκε (επρόκειτο για απόφαση επί ασφαλιστικών μέτρων) ότι η καταγγελλόμενη εταιρία επιχείρησε να επιβάλει μονομερώς νέους επαχθέστερους όρους, οι οποίοι πέραν της μονομερούς επιβολής τους επεφύλασσαν στην καταγγελλόμενη εταιρία το δικαίωμα να αλλάζει τους όρους συνεργασίας κατ' απόλυτη κρίση και ότι η παραγγελία μετά από το οριζόμενο χρονικό διάστημα συνιστά πλήρη και ανεπιφύλακτη αποδοχή των όρων της νέας συμφωνίας. Αντίστοιχα στην απόφαση ΕΑ 395/V/2008, κρίθηκε ότι «Ως έχει αποφανθεί ήδη η νομολογία (βλ. ΕΑ 91/99), η μονομερής επιβολή άμεσα ή έμμεσα τιμών λιανικής πώλησης προϊόντων από τον προμηθευτή προς τον αγοραστή συνιστά επιβολή αυθαίρετων όρων συναλλαγής. Στο βαθμό, συνεπώς, που έχει αποδειχθεί ότι η ΔΙΑ επιβάλλει μονομερώς στους δικαιοδόχους τις τιμές μεταπώλησης των προϊόντων της και μάλιστα σε ορισμένους εξ αυτών κάτω του κόστους (περίπτωση πωλήσεων προϊόντων ΔΙΑ με κάρτα Club Dia) προκαλώντας σε αυτούς σημαντικές ζημιές, θεμελιώνεται η ύπαρξη καταχρηστικής συμπεριφοράς εκ μέρους της δικαιοπαρόχου».

⁴⁴⁴ Βλ. σχετικά την απόφαση ΕΑ 395/V/2008, υπό Β.

⁴⁴⁵ Πρόκειται για τις συμβάσεις με τους συλλέκτες [...].

διάρκειας, συνεπώς ίσχυσαν έως το 2007⁴⁴⁶, ενώ οι συμβάσεις του 2005 ίσχυσαν η μία ως το 2006⁴⁴⁷ και η έτερη ως το 2008⁴⁴⁸. Τέλος, ως προς τις επιστολές περί αναπροσαρμογής των τιμών προς τους συλλέκτες [...] και [...], σημειώνεται ότι οι εν λόγω επιστολές εστάλησαν κατά τα έτη 2006 και 2005 αντίστοιχα και προέβλεπαν αναπροσαρμογή τιμών, εντούτοις, με το συλλέκτη [...] συνήφθη εν συνεχεία η από 21.11.2006 σύμβαση με τον όρο περί ορισμού της τιμής αγοράς πώλησης των ΑΛΕ κατόπιν έγγραφης συμφωνίας των μερών και με την [...] (του συλλέκτη [...]), συνήφθη η από 11.3.2006 σύμβαση συνεργασίας με τον ίδιο κατά τα άνω όρο.

339. Συνεπώς, η μονομερής επιβολή εκ μέρους της ΕΛΤΕΠΕ των τιμών πώλησης ΑΛΕ μπορεί μεν να θεωρηθεί ότι συνιστά κατάχρηση σχέσης οικονομικής εξάρτησης υπαγόμενη στο άρθρο 2α του προΐσχυσαντος Ν. 703/1977, πλην όμως ήταν περιορισμένη τόσο από άποψη αριθμού συλλεκτών όσο και, κυρίως, από άποψη διάρκειας, δεδομένου ότι με βάση τα ανωτέρω διήρκεσε κατά κανόνα ως το 2006 και 2007 και σε μία μόνο περίπτωση (του συλλέκτη [...]) έως το έτος 2008. Περαιτέρω μετά την 7^η Αυγούστου 2009, έπαυσε η αρμοδιότητα της ΕΑ να διαπιστώνει την καταχρηστική εκμετάλλευση σχέσης οικονομικής εξάρτησης, συνεπώς νέες τυχόν αντίστοιχες πρακτικές που δεν ήταν εκκρεμείς ενώπιον της ΕΑ κατά τη δημοσίευση του Ν. 3784/2009 δεν μπορούν να εξεταστούν στο πλαίσιο της παρούσας, παρά μόνο οι ανωτέρω, περιορισμένες σε χρόνο και έκταση, αποσπασματικές συμπεριφορές. Ως εκ τούτου, η σχετική παραβατική πρακτική, παρότι επί τη βάσει των ανωτέρω φαίνεται να διαπιστώνεται, δεν δύναται εντούτοις να επισύρει την επιβολή κυρώσεων, δυνάμει του άρθρου 42 παρ. 5 του Ν. 3959/2011⁴⁴⁹, καθώς έχει παρέλθει πλέον της δεκαετίας από την παύση της.

ΜΕΡΟΣ Β: ΟΙ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΛΤΕΠΕ (ΝΥΝ ΕΝΔΙΑΛΕ) ΣΤΗΝ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΤΗΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΞΙΟΠΟΙΗΤΕΣ ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ 2 ΤΟΥ Ν. 703 1977 ΚΑΙ ΤΟΥ Ν. 3959/2011 ΚΑΙ 102 ΣΛΕΕ

5.10. ΓΕΝΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ ΤΗΣ ΕΛΤΕΠΕ ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΞΙΟΠΟΙΗΤΕΣ

340. Η υπογραφή συμβάσεων με τρίτα μέρη που συμμετέχουν στον κύκλο διαχείρισης των ΑΛΕ, ήτοι συλλέκτες και αξιοποιητές, είναι, μεταξύ άλλων, υποχρέωση των ΣΕΔ προκειμένου να λάβουν Πιστοποιητικό Εναλλακτικής Διαχείρισης από τον ΕΟΑΝ⁴⁵⁰. Στο πλαίσιο, λοιπόν, της δραστηριότητάς του το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ υπογράφει διαχρονικά συμβάσεις συνεργασίας και με τους αξιοποιητές.

⁴⁴⁶ Πρόκειται για τις συμβάσεις με τους συλλέκτες [...].

⁴⁴⁷ Η σύμβαση του [...].

⁴⁴⁸ Η σύμβαση με τον [...].

⁴⁴⁹ Η εν λόγω διάταξη έχει ως ακολούθως: «5. Η παραγραφή αρχίζει εκ νέου ύστερα από κάθε διακοπή. Ωστόσο, η παραγραφή συμπληρώνεται το αργότερο την ημέρα παρέλευσης προθεσμίας ίσης με το διπλάσιο της προθεσμίας παραγραφής, υπό την προϋπόθεση ότι η Επιτροπή Ανταγωνισμού δεν έχει επιβάλει πρόστιμο. Η προθεσμία αυτή παρατείνεται κατά χρονικό διάστημα ίσο με το χρόνο αναστολής της παραγραφής κατά την παράγραφο 6».

⁴⁵⁰ Βλ. ΠΔ 82/2014 Άρθρο 7 και Παράρτημα Β.

5.10.1. Οι συμβάσεις των ετών 2004-2012

341. Όπως έχει εκτεθεί αναλυτικά ανωτέρω, από την έναρξη λειτουργίας του ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ την 1.7.2004 μέχρι και τις 31.12.2012, το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ λειτουργούσε ως ενδιάμεσος στην αγορά μεταξύ των συλλεκτών και των αναγεννητών. Το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ αγόραζε τα ΑΛΕ που συνέλεξαν οι συλλέκτες και προμήθευε τις μονάδες αναγέννησης. Στο πλαίσιο αυτό, όλες οι επιμέρους οικονομικές συμφωνίες/συμβάσεις του ΣΣΕΔ με τους συλλέκτες και τους αξιοποιητές συνίσταντο σε συμφωνίες αγοραπωλησίας ΑΛΕ.
342. Τα κριτήρια που το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ λάμβανε υπόψη του προκειμένου να συνάψει σύμβαση συνεργασίας με μονάδες αναγέννησης είναι τα εξής: α) η ύπαρξη άδειας λειτουργίας μονάδας επεξεργασίας ΑΛΕ, β) η απόφαση έγκρισης περιβαλλοντικών όρων από την οποία διαπιστώνεται και η μέγιστη δυνατή (ονομαστική) δυναμικότητα επεξεργασίας ΑΛΕ της κάθε μονάδας αναγέννησης, γ) η πραγματική δυναμικότητα επεξεργασίας κάθε μονάδας η οποία προκύπτει από τις δηλώσεις κάθε μονάδας στις αρμόδιες αρχές του ΥΠΕΧΩΔΕ τα τρία προηγούμενα χρόνια για την πραγματική λειτουργία της μονάδας, δ) η εγγύτητα της μονάδας αναγέννησης στα σημεία συλλογής ΑΛΕ και ε) η πιστοληπτική δυνατότητα και η φερεγγυότητα του αξιοποιητή⁴⁵¹.
343. Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, η ΕΛΤΕΠΕ, ενόψει της έγκρισής της ως ΣΣΕΔ ΑΛΕ και συγκεκριμένα στις 20.5.2003 απέστειλε επιστολές προς τις εταιρίες αναγέννησης, [...] με τις οποίες τις καλούσε σε συνάντηση για τον καθορισμό του τρόπου συνεργασίας του υπό έγκριση ΣΣΕΔ με τις εταιρίες αξιοποίησης⁴⁵². Στις 08.11.2005, η ΕΛΤΕΠΕ απέστειλε επιστολές προς τις εταιρίες αξιοποίησης καλώντας τις να προσέλθουν για την υπογραφή συμβάσεων συνεργασίας⁴⁵³.
344. Στη βάση των ανωτέρω, η ΕΛΤΕΠΕ υπέγραψε σταδιακά από το 2003, ήτοι πριν από την αδειοδότηση και έγκριση του ΣΣΕΔ, έως και το 2013, ήτοι αφότου άλλαξε η λειτουργία του ΣΣΕΔ, συμβάσεις αξιοποίησης ΑΛΕ [...] ⁴⁵⁴. Στον ακόλουθο πίνακα παρουσιάζεται η ημερομηνία υπογραφής και η διάρκεια της πρώτης σύμβασης κάθε αναγεννητή.

Πίνακας 11: Αρχικές συμβάσεις ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ με εταιρίες αναγέννησης ΑΛΕ

α/α	Επωνυμία	Έδρα	Υπογραφή Αρχικής Σύμβασης	Διάρκεια Αρχικής Σύμβασης
1	[...]	[...]	24.9.2003	3 έτη
2	[...]	[...]	1.9.2003	3 έτη
3	[...]	[...]	11.5.2004	3 έτη
4	[...]	[...]	24.5.2005	5 έτη
5	[...]	[...]	15.6.2005	5 έτη
6	[...]	[...]	27.9.2005	3 έτη

⁴⁵¹ Βλ. επιστολή παροχής στοιχείων της ΕΛΤΕΠΕ με αρ. πρωτ. 6235/14.8.2009, σελ. 3 έως 7.

⁴⁵² Η επιστολή είχε το ακόλουθο περιεχόμενο: [...]. Βλ. σχετ. 3 της υπ' αρ. πρωτ. 3975/17.6.2008 επιστολής της ΕΛΤΕΠΕ.

⁴⁵³ Η επιστολή είχε το ακόλουθο περιεχόμενο: [...] Βλ. σχετικό 6 της υπ' αρ. πρωτ. 3975/17.6.2008 επιστολής.

⁴⁵⁴ Βλ. σχετικό 2 της υπ' αρ. πρωτ. 4763/11.6.2009 επιστολής της, και απάντηση 12 στην υπ' αρ. πρωτ. 8343/25.11.2016 επιστολή της ΕΝΔΙΑΛΕ.

α/α	Επωνυμία	Έδρα	Υπογραφή Αρχικής Σύμβασης	Διάρκεια Αρχικής Σύμβασης
7	[...]	[...]	11.1.2006	Δεν αναφέρεται
8	[...]	[...]	28.3.2006	3 έτη
9	[...]	[...]	11.9.2008	1 έτος
10	[...]	[...]	15.1.2013	1 έτος
11	[...]	[...]	1.8.2011	1 έτος

Πηγή: Υπ' αριθμ. πρωτ. 4763/11.6.2009 επιστολή ΕΛΤΕΠΕ (σχετ.2) , καθώς και υπ' αριθ. πρωτ. 8343/2016 επιστολή της ΕΝΔΙΑΛΕ (απάντηση 12)

345. Εν γένει, οι συμβάσεις του ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ για τη συνεργασία του με τις μονάδες αναγέννησης ομοιάζουν μεταξύ τους, υπό την έννοια ότι ακολουθούν κατά κανόνα ένα συγκεκριμένο πρότυπο και περιλαμβάνουν τους ίδιους όρους.
346. Στην εισαγωγή όλων των εν λόγω συμβάσεων αναφέρεται ότι: [...], ενώ στο [...] αυτών παρουσιάζεται ο στόχος συλλογής ΑΛΕ κατά τα τρία πρώτα έτη λειτουργίας του συστήματος, ήτοι για τις περισσότερες εκ των ως άνω συμβάσεων τα έτη 2004, 2005 και 2006. Συγκεκριμένα, οι συμβάσεις αναφέρουν ότι [...] ⁴⁵⁵, ενώ σχετικά περιλαμβάνεται στις συμβάσεις και ο ακόλουθος πίνακας

Πίνακας 12: Στόχος συλλογής ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ στις συμβάσεις με αξιοποιητές

ΕΤΗ	ΠΟΣΟΤΗΤΕΣ (ΜΤ)	%
[...]	[...]	[...]
[...]	[...]	[...]
[...]	[...]	[...]

347. Για το διάστημα από την έναρξη λειτουργίας του ΣΣΕΔ το 2004 έως και το 2012, ήτοι την περίοδο όπου το ΣΣΕΔ αγόραζε τα ΑΛΕ από τους συλλέκτες και τα μεταπωλούσε στους αναγεννητές, οι συμβάσεις σε ισχύ του ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ με αξιοποιητές είχαν ως εξής ⁴⁵⁶:

Πίνακας 13: Ενεργές συμβάσεις ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ/ ΕΝΔΙΑΛΕ με αξιοποιητές ΑΛΕ από 2004 έως 2012

α/α	Αναγεννητής	2004 β' εξ.	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
1	[...]	√	√	√	√	√	√	√	√	√
2	[...]	√	√	√	√	√	√	√	√	√
3	[...]	√	--	--	--	--	--	--	--	--
4	[...]	--	√	√	√	√	√	√	√	√
5	[...]	--	√	√	√	√	√	√	√	--
6	[...]	--	√	--	--	--	--	--	--	--
7	[...]	--	--	√	√	√	√	√	√	√
8	[...]	--	--	√	√	√	√	√	√	√
9	[...]	--	--	--	--	√	√	√	√	√
10	[...]	--	--	--	--	--	--	--	√	√
11	[...]	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Πηγή: Υπ' αριθμ. πρωτ. 8343/2016 επιστολή ΕΛΤΕΠΕ (ερώτημα 18).

⁴⁵⁵ Υπενθυμίζεται ότι αυτό αποτελεί πρόβλεψη και του άρθρου 9 του ΠΔ 82/2004.

⁴⁵⁶ Βλ. ερώτημα 18 της υπ' αρ. πρωτ. 8343/25.11.2016 επιστολής παροχής στοιχείων της ΕΝΔΙΑΛΕ.

348. Ως προς τον αναγεννητή [...] σημειώνεται ότι η ΕΛΤΕΠΕ προσκόμισε σχέδιο σύμβασης συνεργασίας που προτάθηκε στην εταιρία [...] στις 10.7.2006⁴⁵⁷. Το εν λόγω σχέδιο σύμβασης δεν έγινε αποδεκτό από την [...], η οποία απάντησε στην ΕΛΤΕΠΕ αντιπροτείνοντας διαφορετικό σχέδιο σύμβασης συνεργασίας⁴⁵⁸.

5.10.2. Οι συμβάσεις των ετών 2013-2020

349. Όπως έχει εξηγηθεί αναλυτικά ανωτέρω, με την υπ' αριθμ. 1430/14.12.2012 απόφαση του ΕΟΑΝ άλλαξε η λειτουργία της αγοράς και πλέον το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ δεν έχει το ρόλο του ενδιάμεσου που αγοράζει τα ΑΛΕ από τους συλλέκτες και τα μεταπωλεί στους αξιοποιητές. Από την 15.1.2013, οι αγοραπωλησίες ΑΛΕ πραγματοποιούνται πλέον απευθείας μεταξύ των συλλεκτών και των αξιοποιητών επί τη βάση δικών τους επιμέρους οικονομικών συμφωνιών/συμβάσεων. Η εμπλοκή της ΕΛΤΕΠΕ/ ΕΝΔΙΑΛΕ στην αγορά των ΑΛΕ αφορά στον ποιοτικό και ποσοτικό έλεγχο των διακινούμενων ΑΛΕ και στην αναλυτική καταγραφή και πιστοποίηση της διαδικασίας διαχείρισης των ΑΛΕ στην ελληνική αγορά⁴⁵⁹.
350. Από το 2013, η ΕΛΤΕΠΕ/ ΕΝΔΙΑΛΕ υπογράφει τυποποιημένες συμβάσεις με τους αξιοποιητές.
351. Η ΕΛΤΕΠΕ/ ΕΝΔΙΑΛΕ υπέγραψε τη 15.1.2013 συμβάσεις αξιοποίησης ΑΛΕ με τις μονάδες αναγέννησης CYCLON, [...] ⁴⁶⁰, [...], και πρώτη φορά με την εταιρία [...].
352. Οι ενεργές συμβάσεις του ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ/ ΕΝΔΙΑΛΕ με αξιοποιητές για το διάστημα από το 2013 έως σήμερα έχουν ως εξής⁴⁶¹:

Πίνακας 14: Ενεργές συμβάσεις ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ/ ΕΝΔΙΑΛΕ με αξιοποιητές ΑΛΕ από 2013 έως 2020

α/α	Αναγεννητής	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1	[...]	√	√	√	√	√	√	√	√
2	[...]	√	√	√	√	μ.δ.	μ.δ.	μ.δ.	√
3	[...]	--	--	--	--	--	--	--	--
4	[...]	√	√	--	--	--	--	--	--
5	[...]	√	√	√	√	μ.δ.	μ.δ.	μ.δ.	√
6	[...]	--	--	--	--	--	--	--	--
7	[...]	√	√	√	√	μ.δ.	μ.δ.	μ.δ.	√
8	[...]	√	√	√	√	μ.δ.	μ.δ.	μ.δ.	√
9	[...]	√	√	√	√	μ.δ.	μ.δ.	μ.δ.	√
10	[...]	√	√	√	√	μ.δ.	μ.δ.	μ.δ.	√
11	[...]	√	√	--	√	μ.δ.	μ.δ.	μ.δ.	√

Πηγή: Υπ' αριθμ. πρωτ. 8343/25.11.2016 επιστολή ΕΝΔΙΑΛΕ (ερώτημα 18) καθώς και ιστοσελίδα ΕΝΔΙΑΛΕ.

⁴⁵⁷ Βλ. την υπ' αρ. πρωτ. 4014/17.6.2008 απαντητική επιστολή της ΕΛΤΕΠΕ, συνημμένο 7. Πρόκειται για το σχέδιο σύμβασης που προσκόμισε το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ στην [...] στις 10.7.2006. Το εν λόγω σχέδιο σύμβασης έχει σταλεί στη ΓΔΑ και ως συνημμένο της υπ' αρ. πρωτ. 3167/15.4.2009 επιστολής της [...].

⁴⁵⁸ Πρόκειται για την υπ' αρ. πρωτ. 3167/15.4.2009 επιστολή. Βλ. πιο αναλυτικά ενότητα 5.12 κατωτέρω.

⁴⁵⁹ Βλ. παροχή στοιχείων της ΕΝΔΙΑΛΕ υπ' αρ. πρωτ. 7932/10.9.2020 και 10076/24.11.2020.

⁴⁶⁰ Σ' αυτή τη σύμβαση η επωνυμία της εταιρίας αναγέννησης αναφέρεται ως [...] ενώ υπογράφων, όπως και στη σύμβαση του 2005, είναι ο [...].

⁴⁶¹ Βλ. ερώτημα 18 της υπ' αρ. πρωτ. 8343/25.11.2016 επιστολής παροχής στοιχείων της ΕΝΔΙΑΛΕ.

5.11. ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

5.11.1. ΣΧΕΤΙΚΟΙ ΣΥΜΒΑΤΙΚΟΙ ΟΡΟΙ

353. Από τη μελέτη των συμβάσεων του ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ με τους αξιοποιητές προκύπτει ότι η πλειοψηφία αυτών προέβλεπε την αποκλειστική προμήθεια ΑΛΕ των μονάδων αναγέννησης από την ΕΛΤΕΠΕ, περιορίζοντας με αυτό τον τρόπο την επιχειρηματική ελευθερία των αντισυμβαλλομένων μονάδων αναγέννησης. Ειδικότερα, οι συμβάσεις αξιοποίησης ΑΛΕ που υπογράφονταν με τις μονάδες αναγέννησης ΑΛΕ επέβαλλαν, για την εγχώρια αγορά ΑΛΕ, την αποκλειστική προμήθεια από την ΕΛΤΕΠΕ, αφήνοντας ως εναλλακτική στους αναγεννητές μόνο την εισαγωγή ΑΛΕ από το εξωτερικό, την οποία επέτρεπαν ρητά⁴⁶². Σε μέρος των εν λόγω συμβάσεων προβλεπόταν περαιτέρω αποκλειστική προμήθεια από το ΣΣΕΔ, εφόσον οι συλλεγείσες ποσότητες επαρκούν.
354. Συγκεκριμένα στο [...] των εν λόγω συμβάσεων αναφέρεται ότι [...]. Αντίστοιχα στο [...] των εν λόγω συμβάσεων αναφέρεται [...]. Σε άλλες συμβάσεις, ο εν λόγω όρος περιλαμβάνει και την ακόλουθη διατύπωση: [...] ⁴⁶³ [...].
355. Αναλυτικότερα, οι όροι αποκλειστικότητας στις υπογεγραμμένες συμβάσεις της ΕΛΤΕΠΕ με τις μονάδες αναγέννησης έχουν ως εξής:
- Ως προς την εταιρία [...] ⁴⁶⁴: Η σύμβαση υπεγράφη την 1.9.2003, με τριετή διάρκεια, έναρξη ισχύος την 1.1.2004, με αυτόματη παράταση για αλλά δύο έτη και, μετά τη λήξη τους, μετατροπή σε αορίστου χρόνου. Το άρθρο 6 της εν λόγω σύμβασης προέβλεπε αποκλειστική προμήθεια ΑΛΕ της εταιρίας από την ΕΛΤΕΠΕ, εφόσον οι συλλεγείσες ποσότητες επαρκούσαν, επιτρεπομένων ρητά των εισαγωγών.
  - Ως προς την εταιρία [...]: Η σύμβαση υπεγράφη την 11.5.2004. Η σύμβαση ήταν τριετούς διάρκειας, με αυτόματη παράταση για άλλα δύο έτη και με τη λήξη τους μετατρεπόταν σε αορίστου χρόνου. Τόσο το άρθρο 1, όσο και το άρθρο 6 της εν λόγω σύμβασης προέβλεπε αποκλειστική προμήθεια ΑΛΕ της εταιρίας από την ΕΛΤΕΠΕ, επιτρεπομένων ρητά των εισαγωγών από το εξωτερικό.
  - Ως προς την εταιρία [...] ⁴⁶⁵: Η σύμβαση υπεγράφη την 27.9.2005 με έναρξη ισχύος την 1.10.2005. Η σύμβαση ήταν τριετούς διάρκειας, με αυτόματη παράταση για άλλα δύο έτη και με τη λήξη τους μετατρεπόταν σε αορίστου χρόνου. Τόσο το άρθρο 1 όσο και το άρθρο 6 της εν λόγω σύμβασης προέβλεπε αποκλειστική προμήθεια ΑΛΕ της εταιρίας από την ΕΛΤΕΠΕ, εφόσον οι συλλεγείσες ποσότητες επαρκούσαν, επιτρεπομένων ρητά των εισαγωγών από το εξωτερικό.
  - Ως προς την εταιρία [...]: Η σύμβαση υπεγράφη την 24.5.2005 με έναρξη ισχύος την 1.6.2005. Η σύμβαση ήταν πενταετούς διάρκειας, με αυτόματη παράταση για αλλά δύο έτη και με τη λήξη τους μετατροπή σε αορίστου χρόνου. Στο άρθρο 6 της σύμβασης

⁴⁶² Βλ. άρθρο 6 ή / και άρθρο 1 και 6 των σχετικών συμβάσεων.

⁴⁶³ [...]. Βλ. ενδεικτικά την διατύπωση του εν λόγω όρου στην από 1.9.2003 σύμβαση μεταξύ της ΕΛΤΕΠΕ και της εταιρίας [...].

⁴⁶⁴ Το 2013 η εταιρία μετονομάστηκε σε [...] και από το 2016 σε [...].

⁴⁶⁵ Οι εταιρίες [...] διαλαμβάνονται ως μία εταιρία σε όλες τις απαντήσεις της ΕΛΤΕΠΕ προς τη ΓΔΑ. Από τη διαδικτυακή έρευνα της ΓΔΑ, οι δύο αυτές εταιρίες εμφανίζονται να έχουν την ίδια έδρα.

προβλεπόταν αποκλειστική προμήθεια ΑΛΕ της εταιρίας από την ΕΛΤΕΠΕ, εφόσον οι συλλεγείσες ποσότητες επαρκούσαν, επιτρεπομένων ρητά των εισαγωγών από το εξωτερικό.

- Ως προς την εταιρία [...]: Η σύμβαση υπεγράφη την 11.1.2006, χωρίς να περιέχει όρο περί διάρκειας. Το άρθρο 5 της εν λόγω σύμβασης προέβλεπε αποκλειστική προμήθεια ΑΛΕ της εταιρίας από την ΕΛΤΕΠΕ, εφόσον η ΕΛΤΕΠΕ μπορούσε να διαθέσει τις αιτούμενες ποσότητες, επιτρεπομένων ρητά των εισαγωγών από το εξωτερικό.
- Ως προς την εταιρία [...]: Η σύμβαση υπεγράφη την 28.3.2006 κι ήταν τριετούς διάρκειας, με έναρξη ισχύος την 1.4.2006, με αυτόματη παράταση για αλλά δύο έτη και με τη λήξη τους μετατροπή σε αορίστου χρόνου. Το άρθρο 6 της εν λόγω σύμβασης προέβλεπε αποκλειστική προμήθεια ΑΛΕ της εταιρίας από την ΕΛΤΕΠΕ, εφόσον οι συλλεγείσες ποσότητες επαρκούσαν, επιτρεπομένων ρητά των εισαγωγών από το εξωτερικό.
- Ως προς την εταιρία [...]: Η σύμβαση υπεγράφη την 24.9.2003. Η σύμβαση ήταν τριετούς διάρκειας, με έναρξη ισχύος την 1.1.2004, με αυτόματη παράταση για αλλά δύο έτη και μετά τη λήξη τους μετατροπή σε αορίστου χρόνου. Το άρθρο 6 της εν λόγω σύμβασης προέβλεπε αποκλειστική προμήθεια ΑΛΕ της εταιρίας από την ΕΛΤΕΠΕ, εφόσον οι συλλεγείσες ποσότητες επαρκούσαν, επιτρεπομένων ρητά των εισαγωγών από το εξωτερικό.

356. Εξαίρεση σε σχέση με τις ανωτέρω συμβάσεις, αποτελούν οι συμβάσεις της ΕΛΤΕΠΕ με τις εταιρίες [...], οι οποίες είναι συμβάσεις μονοετούς διάρκειας που δεν περιέχουν όρους αποκλειστικότητας⁴⁶⁶.

357. Συγκεντρωτικά, για το διάστημα από την έναρξη λειτουργίας του ΣΣΕΔ το 2004 έως και το 2012, οι συμβάσεις με ρήτρες αποκλειστικότητας στο επίπεδο αξιοποίησης ΑΛΕ ήταν:

Πίνακας 15: Έναρξη ρήτρες αποκλειστικότητας στη σύμβαση αξιοποίησης ΑΛΕ από 2004 έως 2012

α/α	Αναγεννητής	2004 β' εξ.	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
1	[...]	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
2	[...]	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
3	[...]	ΝΑΙ								
4	[...]		ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ

⁴⁶⁶ Επισημαίνεται η σύμβαση της ΕΛΤΕΠΕ με την εταιρία [...], η οποία επεξεργάζεται και αξιοποιεί συγκεκριμένες κατηγορίες ΑΛΕ, ήτοι γαλακτώματα, μείγματα ελαίου/νερού, έλαια πλοίων και ελαιώδη πετρελαιοειδή μείγματα, υπεγράφη την 15.6.2005 και ήταν πενταετούς διάρκειας με αυτόματη παράταση για αλλά δύο έτη που με τη λήξη τους μετατρεπόταν σε αορίστου χρόνου. Σημειώνεται ότι η εν λόγω σύμβαση δεν υποχρέωνε την εταιρία-αναγεννητή [...] να αγοράζει ΑΛΕ αποκλειστικά από το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ, αλλά αντίθετα προέβλεπε την κατ' αποκλειστικότητα διάθεση στην ΕΛΤΕΠΕ της ανακτώμενης ύλης. Ειδικότερα, [...] όριζε ότι: [...] ήτοι προέβλεπε αποκλειστική πώληση της [...] στην ΕΛΤΕΠΕ. Η εν λόγω σύμβαση ίσχυσε έως την εκ νέου υπογραφή σύμβασης μεταξύ της εταιρίας αναγέννησης και της ΕΛΤΕΠΕ με έναρξη στις 3.5.2010 και ετήσια διάρκεια. Στη σύμβαση αυτή δεν υπάρχει πλέον η υποχρέωση της αποκλειστικής διάθεσης των επεξεργασμένων ΑΛΕ στην ΕΛΤΕΠΕ.

α/α	Αναγεννητής	2004 β' εξ.	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
5	[...]		ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	
6	[...]		ΝΑΙ							
7	[...]			ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
8	[...]			ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
9	[...]					ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
10	[...]								ΟΧΙ	ΟΧΙ
11	[...]									

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων συμβάσεων από ΓΔΑ. Τα διαγραμμένα κελιά υποδεικνύουν μη ενεργή σύμβαση. Για τον αναγεννητή [...] η ρήτρα αποκλειστικότητας είναι αντίστροφη, ήτοι αφορά υποχρέωση αποκλειστικής πώλησης μερικών αναγεννημένων ΑΛΕ από τον αναγεννητή στην ΕΛΤΕΠΕ.

358. Από το 2013 και μετά όπου το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ απεμπλέκεται πλήρως όπως έχει αναφερθεί από τη διαδικασία αγοραπωλησίας των ΑΛΕ και ο ρόλος του πλέον αφορά στον ποιοτικό και ποσοτικό έλεγχο των διακινούμενων ΑΛΕ και στην αναλυτική καταγραφή και πιστοποίηση της διαδικασίας διαχείρισης των ΑΛΕ στην ελληνική αγορά, διακόπτεται ουσιαστικά και η υποχρέωση αποκλειστικής προμήθειας των αναγεννητών από το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ.

5.11.2. Η ΕΡΕΥΝΑ ΤΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ

5.11.2.1. Η θέση της καταγγέλλουσας ΕΣΚ ΟΙΑ

359. Η καταγγέλλουσα ΕΣΚ ΟΙΑ, η οποία δραστηριοποιείται στη συλλογή ΑΛΕ, αναφέρει ότι οι συμβάσεις συνεργασίας που υπογράφει το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ με όλους τους επαγγελματίες της αγοράς, ήτοι τόσο με τους συλλέκτες όσο και με τους αξιοποιητές, περιέχουν ορισμένους καταχρηστικούς και δεσμευτικούς όρους καθώς και ρήτρες αποκλειστικής πώλησης ΑΛΕ, γεγονός που κατά την καταγγέλλουσα καταπατά τα εμπορικά δικαιώματα τους και τους οδηγεί στον οικονομικό κατακερματισμό⁴⁶⁷.
360. Σε ερώτημα της ΓΔΑ προς την ΕΣΚ ΟΙΑ σχετικά με τον πληρέστερο προσδιορισμό των καταχρηστικών συμβατικών όρων η καταγγέλλουσα απάντησε ότι «Ο όρος που θέτει το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ ΑΕ αναφορικά με την αποκλειστική πώληση των συλλεγόμενων ποσοτήτων ΑΛΕ από τους συλλέκτες ουσιαστικά εγκλωβίζει τους επαγγελματίες του χώρου της συλλογής στο μονόδρομο του μονοπωλίου μη έχοντας άλλη επιλογή εμπορικής διαπραγμάτευσης των καρπών της εργασίας τους όπως ορίζει η ελεύθερη αγορά» διευκρινίζοντας περαιτέρω ότι ο εν λόγω όρος αποκλειστικότητας «... δεν συνάδει με το αρθρ.6, παρ. 2α του προεδρικού διατάγματος 82 του 2004»⁴⁶⁸.

⁴⁶⁷ Βλ. σελ. 31-32 της καταγγελίας της ΕΣΚ ΟΙΑ.

⁴⁶⁸ Το αρθ.6 παρ.2α του ΠΔ 82/2004 αναφέρει: «... Τα ως άνω συστήματα εφαρμόζονται και για τα εισαγόμενα λιπαντικά έλαια, με συνθήκες που να μην δημιουργούν διακρίσεις. Ειδικότερα τα συστήματα αυτά: α) σχεδιάζονται κατά τρόπο ώστε να αποφεύγονται εμπόδια στο εμπόριο ή στρεβλώσεις στον ανταγωνισμό σύμφωνα με το εθνικό και κοινοτικό δίκαιο ...».

5.11.2.2. Η θέση της ΕΝΔΙΑΛΕ

361. Η ΕΝΔΙΑΛΕ στην υπ' αριθ. πρωτ. 7932/10.9.2020 επιστολή της προς τη ΓΔΑ σχολιάζει την επιβολή υποχρέωσης αποκλειστικότητας όχι ως προς τους αξιοποιητές αλλά μόνο ως προς τους συλλέκτες⁴⁶⁹.

5.11.2.3. Η θέση των αξιοποιητών

362. Σε επιστολή προς τη ΓΔΑ, η GREEN OIL σημειώνει ότι η ίδια η πρόταση της ΕΛΤΕΠΕ προς το ΥΠΕΧΩΔΕ για την έγκριση του ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ ανέφερε ότι « ... όλα τα συλλεχθέντα ορυκτέλαια που είχαν την δυνατότητα να αναγεννηθούν θα εστέλοντο αποκλειστικά και μόνο στο διυλιστήριο της μητρικής της εταιρείας CYCLON ΑΕ. ΑΡΑ ΑΠΟΚΛΕΙΟΝΤΑΙ ΟΛΑ ΤΑ ΑΛΛΑ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ.» σχολιάζοντας περαιτέρω ότι « ... από την υπογραφή του φακέλου της ΕΛΤΕΠΕ, κανένα από τα άλλα εργοστάσια βάσει του νόμου δεν μπορούσαν να προμηθευτούν πρώτη ύλη από την αγορά διότι όλοι οι συλλέκτες για να μπορούν να λειτουργήσουν έπρεπε να έχουν σύμβαση με την ΕΛΤΕΠΕ και δεν μπορούσαν να διαθέσουν τα ΑΛΕ που συνέλλεγαν πουθενά αλλού εκτός της ΕΛΤΕΠΕ και κατ' επέκταση στην CYCLON.»⁴⁷⁰.
363. Στην υπ' αριθ. πρωτ. 9624/13.11.2020 επιστολή παροχής στοιχείων η GREEN OIL αναφέρει ότι «Τα προβλήματα που δημιουργήθηκαν στην Εταιρεία μας από την λειτουργία του συστήματος (πρώην ΕΛΤΕΠΕ) ΕΝΔΙΑΛΕ είναι ότι μέχρι και το 2014 (εάν δεν κάνω λάθος) ήταν ο αποκλειστικός διακινητής των ΑΛΕ στην Ελλάδα. Οι συλλέκτες ήταν υποχρεωμένοι να παραδίδουν τα ΑΛΕ στην τότε ΕΛΤΕΠΕ και αυτή τα διέθετε κατά το δοκούν. Με αυτή την τακτική εγκαθίδρυσε ένα σύστημα που ελέγχει ακόμα και σήμερα την αγορά. Η εταιρεία μας δεν είχε την δυνατότητα να αγοράσει ΑΛΕ από τους συλλέκτες κατευθείαν αλλά έπρεπε να κάνει σύμβαση με την ΕΛΤΕΠΕ.»⁴⁷¹ (η έμφαση προστέθηκε).
364. Οι ανωτέρω θέσεις της GREEN OIL επιβεβαιώθηκαν και αναπτύχθηκαν περαιτέρω στο υπ' αρ. 181/26.3.2021 υπόμνημά της και κατά την ακροαματική διαδικασία.

5.11.2.4. Η ανάλυση της ΓΔΑ

365. Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, η ΕΝΔΙΑΛΕ αποδέχεται την ύπαρξη υποχρέωσης αποκλειστικότητας στις συμβάσεις που υπέγραφε στο πλαίσιο λειτουργίας του ΣΣΕΔ ισχυριζόμενη ότι η πρακτική αυτή αφορούσε περιορισμένο αριθμό συλλεκτών και ίσχυε για περιορισμένο διάστημα μόνο κατά το πρώιμο στάδιο λειτουργίας του ΣΣΕΔ, και γινόταν στο πλαίσιο εφαρμογής της τότε ισχύουσας νομοθεσίας για την ορθή και αποτελεσματική διαχείριση των επικίνδυνων για το περιβάλλον ΑΛΕ.

⁴⁶⁹ Την ίδια πρακτική ακολουθεί και στο υπ' αρ. 183/26.3.2021 Υπόμνημα, βλ. παρ. 71-81 αυτού.

⁴⁷⁰ Βλ. επιστολή υπ' αρ. πρωτ. 5688/16.7.2009 της GREEN OIL και συνημμένο 1 αυτής.

⁴⁷¹ Περαιτέρω, σημείωνε στην ίδια επιστολή ότι «Όταν μια εταιρεία για πάνω από μια δεκαετία έχει την αποκλειστική διαχείριση ενός προϊόντος, (το οποίο το διοχετεύει κατ αποκλειστικότητα στην μητρική της εταιρεία) και στην οποία εταιρεία (ΕΝΔΙΑΛΕ) οι συλλέκτες είναι υποχρεωμένοι να καταθέτουν τα συλλεχθέντα ΑΛΕ αλλά και τα σημεία και τις ποσότητες που συλλέγουν από αυτά, αλλά την ίδια στιγμή η ίδια η εταιρεία έχει και τη δική της συλλογή, τότε πλέον το παιχνίδι έχει χαθεί για οποιοδήποτε άλλο εργοστάσιο επεξεργασίας ΑΛΕ θα ήθελε να κάνει δική του συλλογή. ... Με αυτή την τακτική ο κύκλος είχε κλείσει ασφυκτικά για τα εργοστάσια αναγέννησης οπότε ή θα δεχόσαν τις οποιεσδήποτε ποσότητες (μηδαμινές) με ποιότητα και όρους που το σύστημα ήθελε να σου δώσει ή δεν έπαιρνες καθόλου πρώτη ύλη».

366. Ως προς τον πρώτο, ως άνω, ισχυρισμό της ΕΛΤΕΠΕ, σημειώνεται ότι η συμβατική υποχρέωση αποκλειστικότητας δεν αφορούσε μόνο περιορισμένο αριθμό συλλεκτών αλλά εφαρμόστηκε και στο επίπεδο των αξιοποιητών και μάλιστα σχεδόν καθολικά, ήτοι αποτέλεσε συμβατικό όρο στην πλειοψηφία των συμβάσεων αξιοποίησης ΑΛΕ που υπέγραφε το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ κατά το πρώιμο στάδιο λειτουργίας του από το 2004 έως το τέλος του 2012 με τους αδειοδοτημένους αξιοποιητές της ελληνικής αγοράς.
367. Συγκεκριμένα, όρος υποχρέωσης αποκλειστικότητας εμφανίζεται σε όλες τις ενεργές συμβάσεις που είχε το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ με αξιοποιητές από το 2004 έως και το 2007, ήτοι αφορά το 100% της αγοράς αξιοποίησης ΑΛΕ, καθώς και στην πλειοψηφία των ενεργών συμβάσεων του ΣΣΕΔ από το 2008 έως και το 2012, ήτοι σε ποσοστό κάλυψης άνω του 75% της αγοράς αξιοποίησης.
368. Οι δε συμβάσεις αξιοποίησης ΑΛΕ που υπέγραφε το ΣΣΕΔ είχαν, εν γένει, αρχική διάρκεια τριών ετών με αυτόματη παράταση για αλλά δύο έτη και μετά μετατρέπονταν σε συμβάσεις αορίστου χρόνου, με αποτέλεσμα το χρονικό διάστημα εφαρμογής της υποχρέωσης αποκλειστικότητας στο επίπεδο αναγέννησης να μην είναι καθόλου περιορισμένο, αλλά να καλύπτει όλο το πρώτο στάδιο λειτουργίας του ΣΣΕΔ, ήτοι από την έναρξη της λειτουργίας του το δεύτερο εξάμηνο του 2004 έως και το 2012, όπου άλλαξε η γενικότερη λειτουργία του συστήματος διαχείρισης των ΑΛΕ.
369. Με άλλα λόγια, οι συμβάσεις του ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ/ ΕΝΔΙΑΛΕ στο επίπεδο αξιοποίησης εμπεριείχαν ρητούς δεσμευτικούς όρους αποκλειστικής προμήθειας που αφορούσαν αρχικώς το σύνολο της αγοράς αξιοποίησης και κατόπιν το μεγαλύτερο κομμάτι αυτής, άλλως το ελεύθερο στον ανταγωνισμό τμήμα της αγοράς αξιοποιητών ήταν σαφέστατα περιορισμένο, και διήρκησαν για ιδιαίτερα μεγάλο χρονικό διάστημα από το 2004 έως και το 2012.
370. Ως προς τον δεύτερο ισχυρισμό της ΕΛΤΕΠΕ ότι υποχρέωση αποκλειστικότητας γινόταν στο πλαίσιο εφαρμογής της ισχύουσας νομοθεσίας για την ορθή και αποτελεσματική διαχείριση των επικίνδυνων για το περιβάλλον ΑΛΕ λεκτέο είναι ότι όντως το ΠΔ 82/2004, στο άρθρ. 3 παρ. 2, προέβλεπε ότι οποιοσδήποτε κατέχει ΑΛΕ υποχρεούται να τα θέσει στη διάθεση του ή των, οργανωμένων και εγκεκριμένων στη βάση του άρθρ. 6, συστημάτων ατομικής ή συλλογικής εναλλακτικής διαχείρισης⁴⁷². Ωστόσο, στο άρθρο 5 του ίδιου ΠΔ, όπως προαναφέρθηκε αναφέρεται ότι οποιοσδήποτε συλλέγει ΑΛΕ από σημεία συλλογής υποχρεούται μεταξύ άλλων «να μεταφέρει σε τακτά διαστήματα τα ΑΛΕ και να τα παραδίδει στα Κέντρα συλλογής ή σε εγκεκριμένες εγκαταστάσεις διάθεσης», ήτοι αξιοποιητές. Επιπλέον, αναφέρεται ρητά στο άρθρ. 6 ότι τα εν λόγω συστήματα «...σχεδιάζονται κατά τρόπο ώστε να αποφεύγονται εμπόδια στο εμπόριο ή στρεβλώσεις στον ανταγωνισμό σύμφωνα με το εθνικό και κοινοτικό δίκαιο και ...». Είναι σαφές, δηλαδή, ότι η ισχύουσα νομοθεσία όχι μόνο δεν όριζε υποχρεώσεις αποκλειστικής αγοραπωλησίας στη διαχείριση των ΑΛΕ, αλλά

---

⁴⁷² Ειδικότερα, στο άρθρ. 6 του ΠΔ 82/2004 ορίζεται ότι, κατ' εφαρμογή του άρθρου 17 του Ν. 2939/2001 και σύμφωνα με τους ειδικότερους όρους που προβλέπονται στο εν λόγω ΠΔ, οι παραγωγοί και εισαγωγείς λιπαντικών ελαίων υποχρεούνται είτε να οργανώνουν η ίδιοι ατομικά συστήματα εναλλακτικής διαχείρισης είτε να συμμετέχουν σε εγκεκριμένα συστήματα συλλογικής εναλλακτικής διαχείρισης οποιασδήποτε νομικής μορφής, όπως εταιρείες (Α.Ε.- Ε.Π.Ε. κ.λπ.), συνεταιρισμούς, κοινοπραξίες κ.λπ.

απεναντίας είχε ειδική μνεία στην υποχρέωση των συστημάτων εναλλακτικής διαχείρισης να ακολουθούν τους κανόνες του ελεύθερου ανταγωνισμού⁴⁷³.

5.11.3. ΝΟΜΙΚΗ ΘΕΜΕΛΙΩΣΗ

371. Η νομική θεμελίωση ως προς τις συμφωνίες αποκλειστικότητας εκτίθεται αναλυτικά στην αντίστοιχη ενότητα των συλλεκτών ανωτέρω⁴⁷⁴. Αντίστοιχα, ισχύουν *mutatis mutandis* και για τις συμφωνίες αποκλειστικότητας στο επίπεδο των εταιριών αναγέννησης.

5.11.4. ΥΠΑΓΩΓΗ ΣΤΑ ΑΝΩΤΕΡΩ ΤΩΝ ΣΥΜΒΑΤΙΚΩΝ ΟΡΩΝ

372. Όπως παρατίθεται και ανωτέρω, καθ' όλη την χρονική περίοδο των ετών 2004-2012, η αγοραπωλησία ΑΛΕ λάμβανε χώρα αποκλειστικά μέσω της ΕΛΤΕΠΕ.
373. Πράγματι, οι εταιρίες αναγέννησης προμηθεύονταν ΑΛΕ στην ελληνική επικράτεια αποκλειστικά μέσω της ΕΛΤΕΠΕ. Για την προμήθεια ΑΛΕ από την ΕΛΤΕΠΕ υπογράφονταν συμβάσεις συνεργασίας, η πλειονότητα των οποίων περιελάμβανε και ρητό όρο αποκλειστικότητας ως προς την προμήθεια ΑΛΕ από την ΕΛΤΕΠΕ, όπως περιγράφεται αναλυτικά ανωτέρω. Δεδομένου περαιτέρω του μονοπωλίου της ΕΛΤΕΠΕ και της νομοθετικά προβλεπόμενης διάθεσης των ΑΛΕ μέσω των ΣΣΕΔ και της συνακόλουθης διάθεσης των συλλεγόμενων ΑΛΕ στην ελληνική επικράτεια από τους συλλέκτες αποκλειστικά στην ΕΛΤΕΠΕ, ακόμη και στις ελάχιστες περιπτώσεις που δεν προβλεπόταν ρητά στις συμβάσεις συνεργασίας αποκλειστικότητα στην προμήθεια των ΑΛΕ από την ΕΛΤΕΠΕ, τούτη εντέλει λάμβανε χώρα εν τοις πράγμασι, σε συνέχεια της ανωτέρω περιγραφόμενης κατάστασης της αγοράς.
374. Όπως αναλυτικά προεκτέθηκε, η ΕΛΤΕΠΕ κατά το χρονικό διάστημα των ετών 2004-2012, συνεβλήθη σταδιακά με το σύνολο των δραστηριοποιούμενων στην Ελλάδα αναγεννητών, πλην της εταιρίας [...]⁴⁷⁵.
375. Στην πλειονότητα των συμβάσεων συνεργασίας που συνήφθησαν κατά τα έτη 2004 και 2005 και διήρκεσαν έως το τέλος του 2012⁴⁷⁶ περιλαμβάνεται ρητός όρος περί αποκλειστικής προμήθειας ΑΛΕ από την ΕΛΤΕΠΕ ως προς την ελληνική επικράτεια, ρητά επιτρεπομένων των εισαγωγών από το εξωτερικό και, στις περισσότερες συμβάσεις, υπό τον όρο ότι η ΕΛΤΕΠΕ θα μπορούσε να διαθέσει τις προβλεπόμενες ποσότητες. Ειδικότερα, στον [...] των συμβάσεων, προβλέπεται ότι η εταιρία αναγέννησης [...]. Ο όρος αυτός απαντάται στις συμβάσεις με τη [...] και την [...]. Αντίστοιχα στον [...] των συμβάσεων προβλέπεται ότι η εταιρία αναγέννησης [...]. ρητά επιτρεπομένης της ελεύθερης εισαγωγής από το εξωτερικό. Ο όρος αυτός απαντάται στη σύμβαση συνεργασίας με τη [...], ενώ στις συμβάσεις συνεργασίας με τους λοιπούς αναγεννητές [...] ο [...] περιλαμβάνει και τη διατύπωση [...].
376. Σημειωτέον ότι στην από 11.5.2004 σύμβαση μεταξύ της ΕΛΤΕΠΕ και της [...], πλην του όρου περί αποκλειστικότητας που αναφέρεται ανωτέρω υφίσταται και όρος περί καταγγελίας

⁴⁷³ Βλ. και σχετική ανάλυση ανωτέρω, στην ενότητα σχετικά με τις ρήτρες αποκλειστικότητας στις συμβάσεις με τους συλλέκτες, 5.7.4.

⁴⁷⁴ Βλ. ενότητα 5.7.3 ανωτέρω.

⁴⁷⁵ Για την οποία θα γίνει λόγος κατωτέρω, βλ. Ενότητα 5.12.

⁴⁷⁶ Κατ' ουσίαν, επειδή είχαν τραπεί σε αορίστου χρόνου, διήρκεσαν έως την αντικατάστασή τους με νέες συμβάσεις, η οποία έλαβε χώρα στις 15.1.2013.

της σύμβασης σε περίπτωση παράβασης της υποχρέωσης αυτής⁴⁷⁷, ήτοι η τήρηση της εν λόγω υποχρέωσης λαμβάνει και απειλητικό - τιμωρητικό χαρακτήρα, όρος που δεν απαντάται στις συμβάσεις με τους λοιπούς αξιοποιητές.

377. Οι ως άνω συμβάσεις έχουν συναφθεί κατά τη διάρκεια των ετών 2003 (αλλά με έναρξη ισχύος την 1.1.2004) και 2006 και είχαν διάρκεια τριών (3) ετών⁴⁷⁸, με αυτόματη παράταση για άλλα 2 έτη και με τη λήξη τους μετατροπή σε αορίστου χρόνου. Ως εκ τούτου, η ισχύς τους εκτείνεται από την ημερομηνία έναρξης εκάστης (τα έτη 2004, 2005 και 2006) έως και τις αρχές του έτους 2013⁴⁷⁹, οπότε και συνήφθησαν νέες συμβάσεις συνεργασίας μεταξύ της ΕΛΤΕΠΕ και των εταιριών αξιοποίησης, στους οποίους δεν απαντάται πλέον ο επίμαχος όρος, καθώς εξάλλου η ΕΛΤΕΠΕ απενεπλάκη πλέον από τη διαδικασία αγοραπωλησίας των ΑΛΕ, καταλαμβάνει συνεπώς ένα μεγάλο χρονικό διάστημα 8 κατά μέγιστον και 6 κατ' ελάχιστον ετών, κατά το οποίο κατ' ουσίαν οι αξιοποιητές ήταν δεσμευμένοι να προμηθεύονται αποκλειστικά από την ΕΛΤΕΠΕ την πρώτη ύλη για τη λειτουργία των επιχειρήσεών τους από την ΕΛΤΕΠΕ.
378. Όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω⁴⁸⁰, η ύπαρξη όρων αποκλειστικότητας συνιστά παράβαση των άρθρων 2 του Ν. 3959/2011 και του 102 ΣΛΕ άνευ ετέρου, ήτοι χωρίς να είναι αναγκαίο να αποδειχθεί ότι οι ρήτρες αποκλειστικότητας έχουν από τη φύση τους τη δυνατότητα αποκλεισμού, και χωρίς να απαιτείται να αποδειχθεί ο πραγματικός αντίκτυπος των εν λόγω πρακτικών στην αγορά.
379. Επισημαίνεται ότι η ως άνω αποκλειστικότητα δεν περιορίζεται από την ύπαρξη της πρόβλεψης περί δυνατότητας εισαγωγών από το εξωτερικό, καθώς, όπως προκύπτει από τα διαθέσιμα στοιχεία, η εν λόγω επιλογή δεν παρίσταται ως πλήρως εναλλάξιμη έναντι της προμήθειας από την ελληνική επικράτεια λόγω του μεταφορικού κόστους που αυξάνει την τιμή⁴⁸¹.
380. Ούτε αντίστοιχα αμβλύνεται η ισχύς του εν λόγω όρου από την πρόβλεψη περί επάρκειας των διατιθέμενων από την ΕΛΤΕΠΕ ποσοτήτων, δεδομένης της μονοπωλιακής θέσης της ΕΛΤΕΠΕ που απέκλειε εν τοις πράγμασι τη δυνατότητα εφοδιασμού από άλλη πηγή στην ελληνική επικράτεια. Εξάλλου, δεδομένου ότι οι συλλεγείσες ποσότητες ΑΛΕ, όπως αποδεικνύεται από τα διαθέσιμα στοιχεία κι όπως γίνεται δεκτό και από την ΕΛΤΕΠΕ⁴⁸² δεν επαρκούσαν για την ικανοποίηση των αναγκών όλων των αξιοποιητών, η ΕΛΤΕΠΕ προέβαινε σε αναλογική διάθεση ποσοτήτων και τούτο προφανώς νοείται και με την ως άνω πρόβλεψη.
381. Για την πληρότητα της ανάλυσης, σημειώνονται και τα ακόλουθα:

---

⁴⁷⁷ Βλ. το άρθρο 5 της εν λόγω σύμβασης, που έχει ως ακολούθως: «[...] Σε περίπτωση παράβασης από πλευράς [...]των όρων περί αποκλειστικής συνεργασίας με την ΕΛΤΕΠΕ, η δεύτερη διατηρεί το δικαίωμα καταγγελίας της σύμβασης και διεκδίκησης πάσης θετικής και αποθετικής ζημίας [...]».

⁴⁷⁸ Με εξαίρεση τη [...], στην οποία προβλεπόταν 5ετής διάρκεια, και την [...] που δεν περιείχε όρο περί διάρκειας, βλ. και ανωτέρω Ενότητα 5.11.1.

⁴⁷⁹ Βλ. και ανωτέρω το σχετικό Πίνακα 10 στην Ενότητα 5.11.1 όπου αποτυπώνεται η σχετική ρήτρα και η διάρκεια αυτής ανά αναγεννητή.

⁴⁸⁰ Βλ. Ενότητα 5.7.3 ανωτέρω.

⁴⁸¹ Βλ. για το ζήτημα αυτό κατωτέρω στην Ενότητα 5.12.

⁴⁸² Βλ. ενδεικτικά την υπ' αρ. πρωτ. 6235/14.8.2009 επιστολή παροχής στοιχείων της ΕΛΤΕΠΕ.

382. Πέραν της μακρόχρονης διάρκειας των συμβάσεων (κατ'ελάχιστον 6 ετών, όπως προεκτέθηκε), οι σχετικές συμβάσεις με τους όρους αποκλειστικότητας συνήφθησαν, όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, με το μεγαλύτερο μέρος των εταιριών αναγέννησης, και συγκεκριμένα σε όλες τις συμβάσεις με αναγεννητές που είχαν συναφθεί κατά τα έτη 2004-2007 και στην πλειοψηφία εκείνων των ετών 2008 έως και το 2012 σε ποσοστό που υπολογίζεται σε περίπου [...] της αγοράς για τα έτη 2008-2012⁴⁸³. Υπενθυμίζεται ότι η ΕΛΤΕΠΕ συνεργαζόταν με το σύνολο των δραστηριοποιούμενων στην αγορά αναγέννησης αξιοποιητών, πλην της εταιρίας [...]. [...] ⁴⁸⁴ [...].
383. Ο περιοριστικός αυτός όρος είχε εξάλλου και λόγω της έκτασής του, τόσο από άποψη διάρκειας, όσο και από άποψη κάλυψης της αγοράς συνέπειες τόσο στην αγορά διαχείρισης ΣΣΕΔ ΑΛΕ όσο και στην αγορά αξιοποίησης ΑΛΕ, καθώς δεν θα επέτρεπε σε δυνητικούς ανταγωνιστές στην αγορά οργάνωσης και διαχείρισης ΣΣΕΔ ΑΛΕ να αναπτύξουν δραστηριότητα, καθώς δεν θα είχαν τη δυνατότητα να συμβληθούν με εταιρίες αξιοποίησης, καθώς όλες αρχικώς και οι πλείονες εν συνεχεία, ήταν δεσμευμένες για αποκλειστική προμήθεια και συνεργασία με την ΕΛΤΕΠΕ.
384. Μέσω των εν λόγω όρων περί αποκλειστικής προμήθειας επήλθε εν τέλει πλήρης στεγανοποίηση της αγοράς των αξιοποιητών, με αποτέλεσμα να είναι ιδιαίτερα δυσχερής η είσοδος οποιουδήποτε νέου ανταγωνιστή στην αγορά οργάνωσης και διαχείρισης ΣΣΕΔ ΑΛΕ, καθώς πέραν των λοιπών εμποδίων εισόδου, κατελείπετο και πολύ μικρό μερίδιο αξιοποιητών με το οποίο θα μπορούσε να συμβληθεί ένα νέο ΣΣΕΔ ΑΛΕ.
385. Ως εκ τούτου, οι ως άνω όροι αποκλειστικότητας συνιστούν καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας και στοιχειοθετείται εν προκειμένω βάσει των όρων αποκλειστικότητας καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσης εκ μέρους της ΕΛΤΕΠΕ, η οποία εκτείνεται χρονικά από το 2004, οπότε και συνήφθησαν οι πρώτες συμβάσεις μεταξύ της ΕΛΤΕΠΕ και εταιριών αναγέννησης έως και το τέλος του 2012 και συγκεκριμένα τις αρχές του 2013 (15.1.2013), οπότε συνήφθησαν νέες συμβάσεις με συλλέκτες χωρίς τους επίμαχους όρους. Με τα ως άνω δεδομένα, κατά την εκτίμηση της Υπηρεσίας, η συμπεριφορά αποκλεισμού της ΕΛΤΕΠΕ διατηρεί και ενισχύει τη μονοπωλιακή θέση της, ως εκ τούτου, δεν δύναται, υπό το πρίσμα των ανωτέρω και των στοιχείων που προέκυψαν από την ευρεία έρευνα της Υπηρεσίας, να δικαιολογηθεί αντικειμενικά, και συνιστά παράβαση του αρ. 2 του Ν. 3959/2011 και του αρ. 102 ΣΛΕΕ.

5.12. ΑΡΝΗΣΗ ΠΡΟΜΗΘΕΙΑΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ GREEN OIL

5.12.1. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΣΧΕΤΙΚΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ

5.12.1.1. Το χρονικό των διαπραγματεύσεων

386. Δεδομένου ότι τα συστήματα εναλλακτικής διαχείρισης ΑΛΕ υποχρεούνται, βάσει του θεσμικού πλαισίου λειτουργίας τους, να συνεργάζονται με αδειοδοτημένες εγκαταστάσεις επεξεργασίας ΑΛΕ, η ΕΛΤΕΠΕ απέστειλε στις 20.5.2003 επιστολές προς όλες τις τότε

⁴⁸³ Βλ. ανωτέρω Ενότητα 5.11.2.4.

⁴⁸⁴ [...].

δραστηριοποιούμενες στην αγορά εταιρίες αναγέννησης προσκαλώντας τες σε συνάντηση για τον καθορισμό του τρόπου συνεργασίας τους με το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ⁴⁸⁵.

387. Εν συνεχεία, η ΕΛΤΕΠΕ υπέγραψε συμβάσεις συνεργασίας με την [...] (24.9.2003) και με τον αναγεννητή [...] (1.9.2003) και, κατόπιν, με την [...] (11.5.2004), την [...] (24.5.2005), την [...] (15.6.2005) και την [...] (11.1.2006)⁴⁸⁶.
388. Στις 8.11.2005, η ΕΛΤΕΠΕ απέστειλε επιστολές πρότασης υπογραφής σύμβασης⁴⁸⁷ προς τις [...], καλώντας τες να προσέλθουν για την υπογραφή των σχετικών συμβάσεων συνεργασίας^{488,489}.
389. Η εταιρία [...] υπέγραψε τελικά σύμβαση με την ΕΛΤΕΠΕ στις 28.3.2006⁴⁹⁰. Η εταιρία [...] δεν συνεβλήθη με το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ διότι δήλωσε ότι δεν πραγματοποιεί δραστηριότητες αναγέννησης. Ως προς την GREEN OIL, η καταγγελλόμενη ισχυρίζεται ότι προηγήθηκε προφορική συνεννόηση και συμφωνία μεταξύ τους⁴⁹¹.
390. Στη συνέχεια η ΕΛΤΕΠΕ απέστειλε στις 10.7.2006 στη GREEN OIL πλήρες σχέδιο σύμβασης συνεργασίας⁴⁹². Το προτεινόμενο από την ΕΛΤΕΠΕ σχέδιο σύμβασης δεν έγινε αποδεκτό από την GREEN OIL, η οποία, στις 12.7.2006, αντιπρότεινε στην ΕΛΤΕΠΕ διαφορετικό σχέδιο σύμβασης συνεργασίας⁴⁹³.
391. Την 7.9.2006 πραγματοποιήθηκε συνάντηση στα γραφεία του ΓΕΔΣΑΠ (Γραφείο Εναλλακτικής Διαχείρισης Συσκευασιών και Άλλων Προϊόντων) με θέμα τη συνεργασία της ΕΛΤΕΠΕ και της GREEN OIL, σε συνέχεια της οποίας η ΕΛΤΕΠΕ με το υπ' αριθμ. πρωτ.

⁴⁸⁵ Η επιστολή είχε το ακόλουθο περιεχόμενο: [...]. Βλ. σχετ. 3 της υπ' αρ. πρωτ. 3975/17.6.2008 επιστολής της ΕΛΤΕΠΕ.

⁴⁸⁶ Βλ. υπ' αρ. πρωτ. 3975/17.6.2008 επιστολή της ΕΛΤΕΠΕ και τις συμβάσεις στο σχετικό 2 της υπ' αρ. πρωτ. 4763/11.6.2009 επιστολής της ΕΛΤΕΠΕ και στην απάντηση 12 της υπ' αρ. πρωτ. 8343/25.11.2016 επιστολής της ΕΝΔΙΑΛΕ.

⁴⁸⁷ Η επιστολή είχε το ακόλουθο περιεχόμενο: [...]. Βλ. σχετικό 6 της υπ' αρ. πρωτ. 3975/17.6.2008 επιστολής.

⁴⁸⁸ Σημειώνεται ότι στο μεταξύ, την 6.9.2005, η είχε απορριφθεί από τον αρμόδιο φορέα (ΕΠΕΔ) η πρόταση της ΣΕΔΟ για τη δημιουργία ΣΣΕΔ, και η ΕΠΕΔ απεφάνθη ότι το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ θα πρέπει να παραδίδει ΑΛΕ στις εταιρίες που συμμετείχαν στην πρόταση ΣΣΕΔ ΣΕΔΟ, ήτοι στις [...]. Το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ στην ίδια συνεδρίαση συμφώνησε και δεσμεύτηκε να παραδίδει ΑΛΕ στις εγκαταστάσεις της ΣΕΔΟ με τους ίδιους όρους που ισχύουν για τις ήδη συνεργαζόμενες με το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ εταιρίες. Βλ. σελ. 4-5 και σχετικό 4 της υπ' αρ. πρωτ. 3975/17.6.2008 επιστολής της ΕΛΤΕΠΕ καθώς και επιστολή του ΓΕΔΣΑΠ προς την GREEN OIL με θέμα «Συνεργασία με το σύστημα εναλλακτικής διαχείρισης αποβλήτων λιπαντικών ελαίων» ως σχετικό 2 της υπ' αρ. πρωτ. 2374/8.4.2008 καταγγελίας της GREEN OIL.

⁴⁸⁹ Σημειώνεται ότι το Γραφείο Εναλλακτικής Διαχείρισης Συσκευασιών και Άλλων Προϊόντων (ΓΕΔΣΑΠ) με έγγραφό του στις 20.2.2006, το οποίο αφορούσε απάντηση σε επιστολή – καταγγελία της ΣΕΔΟ, ζήτησε από την ΕΛΤΕΠΕ να προβεί στις απαραίτητες ενέργειες για την παράδοση ΑΛΕ στις συμμετέχουσες εταιρίες. Βλ. επιστολή του ΓΕΔΣΑΠ προς την GREEN OIL με θέμα «Συνεργασία με το σύστημα εναλλακτικής διαχείρισης αποβλήτων λιπαντικών ελαίων» ως σχετικό 2 της υπ' αρ. πρωτ. 2374/08.4.2008 καταγγελίας της GREEN OIL.

⁴⁹⁰ Βλ. συμβάσεις στο σχετικό 2 της υπ' αρ. πρωτ. 4763/11.6.2009 επιστολής της ΕΛΤΕΠΕ ΑΕ και στην απάντηση 12 της υπ' αρ. πρωτ. 8343/25.11.2016 επιστολής της ΕΝΔΙΑΛΕ.

⁴⁹¹ Βλ. σελ. 5 της υπ' αρ. πρωτ. 3975/17.6.2008 επιστολής παροχής στοιχείων της ΕΛΤΕΠΕ.

⁴⁹² Βλ. σχετικό 7 της υπ' αρ. πρωτ. 3975/17.6.2008 επιστολής της ΕΛΤΕΠΕ.

⁴⁹³ Βλ. υπ' αρ. πρωτ. 3167/15.4.2009 επιστολή της GREEN OIL.

149/06/ΓΔ/14.9.2006 έγγραφό της προς το ΓΕΔΣΑΠ παρέθετε τους λόγους για τους οποίους δεν μπορεί να υπάρξει συνεργασία με τους όρους που έθετε η GREEN OIL⁴⁹⁴.

392. Τέλος, στις 5.12.2007, η GREEN OIL κοινοποίησε στην ΕΛΤΕΠΕ εξώδικη δήλωση – πρόσκληση με την οποία την καλούσε να της γνωστοποιήσει τους λόγους που δεν της παρέχει πρώτη ύλη και να της κοινοποιήσει τα έγγραφα και τη σύμβαση την υπογραφή των οποίων η ΕΛΤΕΠΕ θεωρεί ως αναγκαία προϋπόθεση⁴⁹⁵. Συναφώς, η GREEN OIL ανέφερε στην καταγγελία της ότι μέχρι και την ημερομηνία κατάθεσης της καταγγελίας (8.4.2008) δεν είχε λάβει καμία απάντηση από την ΕΛΤΕΠΕ⁴⁹⁶.
393. Εντέλει, σύμβαση μεταξύ της ΕΛΤΕΠΕ και της GREEN OIL υπεγράφη το 2013 (την 15.1.2013), αφοτου δηλαδή άλλαξε ο ρόλος του ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ στην αγορά και οι αγοραπωλησίες ΑΛΕ πραγματοποιούνταν πλέον απευθείας μεταξύ συλλεκτών και αξιοποιητών, ήτοι χωρίς τη διαμεσολάβηση του ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ.

5.12.1.2. Το αντικείμενο της διαφωνίας

394. Σε ερώτηση της ΓΔΑ σχετικά με την άρνηση της ΕΛΤΕΠΕ να συνεργαστεί με τη GREEN OIL ο [...] απάντησε ότι: *«Από τον Μάο του 2003, όταν ακόμα το ΣΕΔ τα ΕΛ.ΤΕ.ΠΕ. Α.Ε. ήταν υποψήφιο προς έγκριση, η ΕΛ.ΤΕ.ΠΕ. προσκάλεσε όλους τους αξιοποιητές, μεταξύ αυτών και την GREEN OIL, οι οποίοι προσήλθαν για να συζητήσουν πιθανή συνεργασία. Σταδιακά υπέγραψα συμβάσεις με όλους τους ενδιαφερόμενους αξιοποιητές πλην την GREEN OIL. Η εν λόγω εταιρία συμφώνησε προφορικώς τον Ιούλιο του 2006 να συνεργαστεί με το σύστημα για τη διάθεση ποσοτήτων ΑΛΕ (ύψους 2.500, 3.000 και 3.500 μ.τ. ανά έτος για τα τρία πρώτα χρόνια συνεργασίας με το ΣΕΔ). Στη συνέχεια, το ΣΕΔ απέστειλε στις 10/7/2006 σχέδιο σύμβασης επί τη βάσει των ανωτέρω ποσοτήτων και η GREEN OIL επανήλθε απορρίπτοντας τους προτεινόμενους ως άνω όρους και ζητώντας εξωπραγματικές ποσότητες και μη δυναμένους να εκπληρωθούν όρους (π.χ. διαφορετικοί όροι πληρωμής από τους λοιπούς αξιοποιητές και γενικά διαφοροποίηση αντιμετώπισης σε σχέση με τους άλλους και ως προς τα ποιοτικά χαρακτηριστικά). Κατά τη διάρκεια των προφορικών συζητήσεων, ζητήθηκε επανειλημμένως από την GREEN OIL να μας προσκομίσει και αντίγραφο της εν ισχύ άδειας λειτουργίας της και την έγκριση περιβαλλοντικών όρων της μονάδας της. Αυτή τη διαδικασία ακολουθούμε και με όλους τους υποψήφιους αξιοποιητές με τους οποίους πρόκειται να*

⁴⁹⁴ Βλ. επιστολή του ΓΕΔΣΑΠ προς την GREEN OIL με θέμα «Συνεργασία με το σύστημα εναλλακτικής διαχείρισης αποβλήτων λιπαντικών ελαίων» ως σχετικό 2 της υπ' αρ. πρωτ. 2374/8.4.2008 καταγγελίας της GREEN OIL.

⁴⁹⁵ Βλ. σχετικό 1 της υπ' αρ. πρωτ. 2374/8.4.2008 καταγγελίας της GREEN OIL.

⁴⁹⁶ Σε ερώτηση της ΓΔΑ προς τον [...] αναφορικά με την τελευταία ημερομηνία επικοινωνίας μεταξύ των ΕΛΤΕΠΕ και GREEN OIL απάντησε τα εξής: *«Η τελευταία επικοινωνία μεταξύ των δύο εταιριών πραγματοποιήθηκε, αν δεν κάνω λάθος τον Ιούλιο του 2008 μέσω εξώδικης δήλωσης της GREEN OIL προς την ΕΛ.ΤΕ.ΠΕ. Α.Ε. αναφορικά με το εάν η επιστολή της ΕΛ.ΤΕ.ΠΕ. Α.Ε. στο ΓΕΔΣΑΠ αντικατοπτρίζουν προσωπικές απόψεις μου ή θέσεις της εταιρίας. Από τότε δεν υπήρξε οποιαδήποτε άλλη επικοινωνία μεταξύ των εταιριών. Η τελευταία κρούση της GREEN OIL προς την ΕΛ.ΤΕ.ΠΕ. Α.Ε. σχετικά με το περιεχόμενο ενδεχόμενης συνεργασίας ήταν τον Ιούλιο του 2006. ...»*. Βλ. ερώτηση 5 κατάθεσης του [...] στη ΓΔΑ ημερομηνίας 1.6.2009 μετά από την υπ' αρ. πρωτ. οικ. 4147/21.5.2009 πρόσκληση κατάθεσης.

συνάψουμε σύμβαση. Μέχρι σήμερα, η εν λόγω εταιρία δεν έχει προσκομίσει τις ζητηθείσες άδειες. ...»^{497,498}.

395. Ο [...] ανέφερε περαιτέρω ότι: «Δεδομένου ότι οι συλλεχθείσες ποσότητες ήταν και είναι συγκεκριμένες, δεν επαρκούσαν για να λάβει η GREEN OIL τις ποσότητες που ζητούσε, ενόψει και των συμβάσεων που είχαν ήδη υπογραφεί με τους λοιπούς αξιοποιητές. Ενδεικτικά, οι συνολικές ποσότητες συλλογής στα μέσα του 2006 (σε ετήσια βάση) ήταν της τάξεως των 30.000-35.000 μ.τ. Πέραν τούτου, υπήρχαν σαφείς ενδείξεις ότι από το 2000 και μετά που ξεκίνησε η λειτουργία της μονάδας, η GREEN OIL δεν είχε εμφανίσει ποτέ έσοδα από βιομηχανική δραστηριότητα (αναγέννηση, ανάμειξη/συσκευασία), γεγονός που είναι ενδεικτικό της μη διεξαγωγής εργασιών αξιοποίησης. Ειδικότερα, η εν λόγω εταιρία φαινόταν να έχει έσοδα μόνο από εμπορική δραστηριότητα (πωλήσεις) και παροχή υπηρεσιών, παρά το γεγονός ότι εμφανίζεται να είχε στη διάθεση της πρώτης ύλης από εισαγωγές. Σε σχέση με τους λοιπούς, ζητούσε να πληρώνει με βάση αναλύσεις της ποιότητας της πρώτης ύλης κατά διαφοροποίηση με όλους τους υπόλοιπους αξιοποιητές, ζητούσε δηλαδή προνομιακή μεταχείριση. Η διαφοροποίηση αυτή που ζητούσε δεν προβλέπεται από τον εγκεκριμένο φάκελο λειτουργίας του ΣΣΕΔ της ΕΛ.ΤΕ.ΠΕ. Α.Ε.»⁴⁹⁹.
396. Σε ερώτηση της ΓΔΑ σχετικά με τις απαιτήσεις της GREEN OIL ως προς τις τιμές αγοράς των ΑΛΕ για τη σύναψη σύμβασης συνεργασίας με την ΕΛΤΕΠΕ ο [...] απάντησε ότι: «Οι απαιτήσεις μου δεν είχαν καμία διαφορά ως προς το τίμημα των ΑΛΕ τα οποία θα παραδίδονταν στην εταιρία μου. Η μόνη διαφορά ήταν ότι ζήτησα να υπάρχουν στη σύμβαση ξεκάθαροι όροι σχετικά με την ποιότητα και την ποσότητα των ορυκτελαίων και να μην υπάρχει ο όρος της αποκλειστικότητας, δηλαδή η εταιρία μου να μπορεί να παίρνει ΑΛΕ από όλα τα συστήματα που πιθανόν θα έπαιρναν άδεια λειτουργίας στον Ελλαδικό χώρο, βάσει της δυναμικότητας της»⁵⁰⁰.
397. Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι η βασική διαφωνία μεταξύ των εταιριών εντοπίζεται στις ποσότητες ΑΛΕ που θα πωλούσε η ΕΛΤΕΠΕ στην GREEN OIL και στις ποιοτικές προδιαγραφές αυτών. Επιπλέον, η ΕΛΤΕΠΕ έθετε θέμα ως προς την άδεια λειτουργίας και την περιβαλλοντική άδεια της GREEN OIL, ενώ η GREEN OIL διαφωνούσε και ως προς την ύπαρξη υποχρέωσης αποκλειστικής συνεργασίας.
398. **Ως προς το ζήτημα της ποσότητας** των πωλούμενων από το ΣΣΕΔ στην GREEN OIL ΑΛΕ, αναφέρονται τα εξής.
399. Στο σχέδιο σύμβασης συνεργασίας που πρότεινε η ΕΛΤΕΠΕ στην GREEN OIL, περιλαμβάνεται πίνακας (Πίνακας 1 σχεδίου σύμβασης) με τις ποσότητες ΑΛΕ που αναμένεται να συλλέγει το ΣΣΕΔ κατά τα πρώτα τρία χρόνια λειτουργίας του. Συγκεκριμένα,

⁴⁹⁷ Βλ. ερώτηση 4 κατάθεσης [...] στη ΓΔΑ ημερομηνίας 1.6.2009 μετά από την υπ' αρ. πρωτ. οικ. 4147/21.5.2009 πρόσκληση κατάθεσης.

⁴⁹⁸ Σημειώνεται ότι ο [...] σε σχετική ερώτηση στην κατάθεση του αναφέρει ότι ουδέποτε υπήρξε κάποια προφορική συμφωνία μεταξύ των δύο εταιριών. Βλ. ερώτηση 17 κατάθεσης του [...] στη ΓΔΑ ημερομηνίας 19.6.2009 μετά από την υπ' αρ. πρωτ. οικ. 4837/15.6.2009 πρόσκληση κατάθεσης.

⁴⁹⁹ Βλ. ερώτηση 6 κατάθεσης του [...] στη ΓΔΑ ημερομηνίας 1.6.2009 μετά από την υπ' αρ. πρωτ. οικ. 4147/21.5.2009 πρόσκληση κατάθεσης.

⁵⁰⁰ Βλ. ερώτηση 14 κατάθεσης του [...] στη ΓΔΑ ημερομηνίας 19.6.2009 μετά από την υπ' αρ. πρωτ. οικ. 4837/15.6.2009 πρόσκληση κατάθεσης.

ο πίνακας 1 του σχεδίου σύμβασης αναφέρει ότι το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ θα συλλέξει το πρώτο [...]. Στη συνέχεια του εν λόγω άρθρου αναφέρεται ότι η ΕΛΤΕΠΕ θεωρεί ότι υπάρχει η δυνατότητα αξιοποίησης όλων των συλλεγομένων ΑΛΕ και για τον λόγο αυτό αναλαμβάνει την πώληση στην GREEN OIL συγκεκριμένων ποσοτήτων ΑΛΕ για κάθε έτος ανάπτυξης του ΣΣΕΔ, [...] το πρώτο έτος λειτουργίας του ΣΣΕΔ, [...] το δεύτερο έτος και [...] ΑΛΕ το τρίτο έτος. Οι εν λόγω ποσότητες ΑΛΕ καταγράφονται στον πίνακα 2 του προτεινόμενου από την ΕΛΤΕΠΕ σχεδίου σύμβασης⁵⁰¹.

Πίνακας 16: Πίνακες ποσοτήτων στο προτεινόμενο από την ΕΛΤΕΠΕ σχέδιο σύμβασης

ΠΙΝΑΚΑΣ 1		ΠΙΝΑΚΑΣ 2	
ΕΤΗ	ΠΟΣΟΤΗΤΕΣ (ΜΤ)	ΕΤΗ	ΠΟΣΟΤΗΤΕΣ (ΜΤ)
1 ^ο	[...]	1 ^ο	[...]
2 ^ο	[...]	2 ^ο	[...]
3 ^ο	[...]	3 ^ο	[...]

400. Όπως προαναφέρθηκε, το προτεινόμενο από την ΕΛΤΕΠΕ σχέδιο σύμβασης δεν έγινε αποδεκτό από την GREEN OIL, η οποία αντιπρότεινε στην ΕΛΤΕΠΕ διαφορετικό σχέδιο σύμβασης συνεργασίας, στο οποίο οι ποσότητες ΑΛΕ που θα πωλούνταν στην εταιρία αξιοποίησης ήταν σημαντικά μεγαλύτερες.

401. Συγκεκριμένα, στο άρθρο 1 του προτεινόμενου από την GREEN OIL σχεδίου σύμβασης και συγκεκριμένα στο σημείο όπου το αρχικό σχέδιο σύμβασης αναφέρει ότι: [...]

[...]	[...]
[...]	[...]
[...]	[...]
[...]	[...]
[...]	[...]

402. Περιλαμβάνεται περαιτέρω και η ακόλουθη παράγραφος: «[...]».

403. Τέλος, στο σημείο του άρθρου 1 της αρχικά προτεινόμενης σύμβασης που αναφέρεται ότι η ΕΛΤΕΠΕ δύναται να παραδίδει στην εταιρεία GREEN OIL κάθε μήνα ποσότητα ΑΛΕ με απόκλιση έως και 25% του 1/12 της συμφωνημένης ετήσιας ποσότητας του αντίστοιχου έτους, έχει προστεθεί η φράση: [...]

404. Από τα ανωτέρω αναφερόμενα, προκύπτει ότι η ΕΛΤΕΠΕ πρότεινε ένα σχέδιο σύμβασης με περιορισμένες ποσότητες ΑΛΕ προς πώληση στην GREEN OIL, οι οποίες μάλιστα, βάσει των όρων που συνέδεαν την τελική πωλούμενη ποσότητα ΑΛΕ με τον στόχο της συλλεχθείσας ποσότητας ΑΛΕ από το ΣΣΕΔ και την προηγουμένως αναγεννηθείσα από τον αναγεννητή ποσότητα, θα παρέμεναν περιορισμένες καθ' όλη τη διάρκεια ισχύος της σύμβασης. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με το ότι η παραγωγική δυναμικότητα της GREEN OIL ήταν [...]ΜΤ ΑΛΕ ετησίως⁵⁰² αποτέλεσε μείζον θέμα διαφωνίας των δύο εταιριών.

⁵⁰¹ Στη συνέχεια το εν λόγω σχέδιο σύμβασης αναφέρει, στο άρθρο 1, ότι: [...]

⁵⁰² Βλ. Απόφαση Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων GREEN OIL, προσκομισθείσα ως συνημμένο 17 στην υπ' αρ. 5688/16.7.2009 επιστολή της GREEN OIL.

405. **Ως προς το ζήτημα της ποιότητας** σημειώνεται ότι η διαφωνία μεταξύ ΕΛΤΕΠΕ και GREEN OIL έγκειται ουσιαστικά στην ενσωμάτωση ή μη συγκεκριμένου συμβατικού όρου για τον προσδιορισμό συγκεκριμένων ποιοτικών χαρακτηριστικών των παραδιδόμενων από το ΣΣΕΔ στον αναγεννητή ΑΛΕ.
406. Συγκεκριμένα, το σχέδιο σύμβασης που πρότεινε η ΕΛΤΕΠΕ στην GREEN OIL, όπως και όλες οι συμβάσεις που υπέγραψε το ΣΣΕΔ με αναγεννητές, δεν είχε καμία αναφορά σε ελάχιστα ποιοτικά χαρακτηριστικά των πωλούμενων από το ΣΣΕΔ ΑΛΕ αναφέροντας χαρακτηριστικά, στο άρθρο 1 αυτής, ότι: [...] ⁵⁰³.
407. Απεναντίας, η GREEN OIL επιθυμούσε σαφέστερο προσδιορισμό στην ποιότητα των ΑΛΕ που θα αγόραζε από το ΣΣΕΔ και για αυτό τον λόγο, στην προτεινόμενη από αυτήν σύμβαση, προσέθεσε σχετικό άρθρο, το οποίο είχε ως εξής: [...]
[...]
[...] ⁵⁰⁴.
408. **Ως προς το ζήτημα της αποκλειστικότητας** σημειώνεται ότι το σχέδιο σύμβασης που πρότεινε η ΕΛΤΕΠΕ στην GREEN OIL στις 10.7.2006 και κατατέθηκε στην ΓΔΑ τόσο από την ΕΛΤΕΠΕ ⁵⁰⁵ όσο και από την GREEN OIL ⁵⁰⁶ δεν περιέχει κάποιον τέτοιον περιοριστικό όρο.
409. Τέλος, **ως προς το ζήτημα της άδειας λειτουργίας και της περιβαλλοντικής άδειας** αναφέρεται ότι για τη σύναψη σύμβασης συνεργασίας με μονάδες αναγέννησης το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ έθετε ως απαραίτητη προϋπόθεση την προσκόμιση στο ΣΣΕΔ από τον αναγεννητή αντίγραφο της άδειας λειτουργίας τού καθώς και αντίγραφο της απόφασης έγκρισης περιβαλλοντικών όρων ώστε το ΣΣΕΔ να είναι σε θέση να εξακριβώσει τη νομιμότητα λειτουργίας της μονάδας αναγέννησης, την προσαρμογή της στους περιβαλλοντικούς όρους καθώς και τη μέγιστη δυνατή δυναμικότητα επεξεργασίας ΑΛΕ αυτής όπως αυτή εμφανίζεται στην περιβαλλοντική άδεια.

5.12.2. Η ΕΡΕΥΝΑ ΤΗΣ ΓΔΑ

5.12.2.1. Η θέση της GREEN OIL

410. Ο [...] αναφέρει στην κατάθεσή του ότι, πέρα από την ασυμφωνία στην ποσότητα και την ποιότητα, δεν υπεγράφη σύμβαση συνεργασίας με την ΕΛΤΕΠΕ καθώς «... η ΕΛΤΕΠΕ δεν ήθελε να διαθέσει ΑΛΕ σε άλλη εταιρία ανταγωνιστική της μητρικής της (CYCLON), καθότι οποιαδήποτε ποσότητα διατίθετο σε άλλη εταιρία, θα μείωνε την ποσότητα που είχε στη διάθεση της για τη CYCLON.» ⁵⁰⁷.
411. Όπως αναφέρθηκε καινωρίτερα, η GREEN OIL σημειώνει ότι η ίδια η πρόταση της ΕΛΤΕΠΕ προς το ΥΠΕΧΩΔΕ για την έγκριση του ΣΣΕΔ ανέφερε ότι «...όλα τα συλλεχθέντα

⁵⁰³ Βλ. συνημμένο 7 της υπ' αρ. πρωτ. 4014/17.6.2008 απαντητικής επιστολής της ΕΛΤΕΠΕ και συνημμένο της υπ' αρ. πρωτ. 3167/15.4.2009 επιστολής της GREEN OIL.

⁵⁰⁴ Βλ. συνημμένο της υπ' αρ. πρωτ. 3167/15.4.2009 επιστολής της GREEN OIL.

⁵⁰⁵ Βλ. συνημμένο 7 της υπ' αρ. πρωτ. 4014/17.6.2008 απαντητικής επιστολής της ΕΛΤΕΠΕ.

⁵⁰⁶ Βλ. συνημμένο της υπ' αρ. πρωτ. 3167/15.4.2009 επιστολής της GREEN OIL.

⁵⁰⁷ Βλ. ερώτηση 18 κατάθεσης του [...] στη ΓΔΑ ημερομηνίας 19.6.2009 μετά από την υπ' αρ. πρωτ. οικ. 4837/15.6.2009 πρόσκληση κατάθεσης.

ορυκτέλαια που είχαν την δυνατότητα να αναγεννηθούν θα εστέλοντο αποκλειστικά και μόνο στο διυλιστήριο της μητρικής της εταιρείας CYCLON AE. ΑΡΑ ΑΠΟΚΛΕΙΟΝΤΑΙ ΟΛΑ ΤΑ ΑΛΛΑ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ.»⁵⁰⁸.

412. Αναφορικά με τις ζητούμενες από την GREEN OIL ποσότητες ο [...] αναφέρει ότι «Οι ποσότητες αυτές είναι λιγότερες από το 50% της δυναμικότητας της μονάδας μου και ζητήσαμε μόνο αυτή την ποσότητα διότι γνωρίζαμε ότι δεν μπορεί να συλλεχθεί ποσότητα ΑΛΕ στον Ελλαδικό χώρο τέτοια ώστε να ικανοποιεί το 100 των αναγκών όλων των μονάδων», διευκρινίζοντας περαιτέρω ότι «Η ποσότητα ορυκτελαίων που έχουμε ζητήσει προκύπτει από την αναλογία της συνολικής δυναμικότητας των εργοστασίων που υπάρχουν στην Ελλάδα, σε σχέση με την ανώτερη ποσότητα συλλογής ΑΛΕ που είναι υποχρεωμένα τα συστήματα ή το σύστημα να συλλέξουν από τον Ελλαδικό χώρο.»⁵⁰⁹.
413. Ως προς τις ποσότητες που πρότεινε η ΕΛΤΕΠΕ, ήτοι 2.500, 3.000 και 3.500 ΜΤ/έτος για τα πρώτα τρία χρόνια της μεταξύ τους σύμβασης, η GREEN OIL αναφέρει χαρακτηριστικά ότι «...μας ζητούν με πρώτη ύλη μόνο δύο ημερών τον μήνα να πληρώσουμε τα έξοδα λειτουργίας του εργοστασίου όλου του μήνα»⁵¹⁰ σημειώνοντας επιπλέον ότι η μονάδα αναγέννησης της εταιρίας, ελλείψει πρώτης ύλης, είχε τεθεί εκτός λειτουργίας⁵¹¹ και, γενικότερα, παραμένει σε αδράνεια πολλές ημέρες κάθε χρόνο και αντιμετωπίζει σοβαρά δυσχερή οικονομικά αποτελέσματα⁵¹².
414. Ως προς την απαίτηση της ΕΛΤΕΠΕ, να προσκομισθούν η άδεια λειτουργίας και η περιβαλλοντική άδεια προκειμένου να υπογραφεί σύμβαση, η GREEN OIL θεωρεί ότι τα έγγραφα αυτά περιέχουν κρίσιμα στοιχεία της επιχείρησης αναφορικά με τον τρόπο λειτουργίας, ιπποδύναμης και γενικά εταιρικά μυστικά τα οποία δεν μπορεί να διατίθενται ειδικά στον ανταγωνιστή και, ως εκ τούτου, το μόνο που θα έπρεπε να ζητάει η ΕΛΤΕΠΕ είναι ενημέρωση από τις αρμόδιες Δημόσιες αρχές για το εάν είναι σε ισχύ η άδεια λειτουργίας κάθε μονάδας⁵¹³.

5.12.2.2. Η θέση της ΕΛΤΕΠΕ/ ΕΝΔΙΑΔΕ

415. Σύμφωνα με την ΕΛΤΕΠΕ, οι ποσότητες που ζητούσε να αγοράζει η GREEN OIL από το ΣΣΕΔ ήταν «...εξωπραγματικές και παντελώς αυθαίρετες...» αναφέροντας συγκεκριμένα ότι «...οι ποσότητες που ζητούσε οι GREEN OIL δεν ανταποκρινόντουσαν στις πραγματικές δυνατότητες επεξεργασίας της μονάδας της δεδομένου ότι, δεν έχει επεξεργασθεί ποτέ μέχρι σήμερα τόσο σημαντικές ποσότητες ΑΛΕ, και δεν φαίνεται να λειτουργεί καν ως μονάδα αναγέννησης όπως προκύπτει από τους επίσημους ισολογισμούς της εταιρείας στους οποίους δεν εμφανίζονται έσοδα από βιομηχανική δραστηριότητα (αξιοποίηση)...»⁵¹⁴. Περαιτέρω, σύμφωνα με την ΕΛΤΕΠΕ, ο έλεγχος της πραγματικής δυνατότητας αναγέννησης κάθε μονάδας γίνεται αφενός διότι τα ΑΛΕ που συλλέγονται στην ελληνική επικράτεια δεν

⁵⁰⁸ Βλ. επιστολή υπ' αρ. πρωτ. 5688/16.7.2009 της GREEN OIL και συνημμένο 1 αυτής.

⁵⁰⁹ Βλ. ερώτηση 17 κατάθεσης του [...] ΓΔΑ ημερομηνίας 19.6.2009 μετά από την υπ' αρ. πρωτ. οικ. 4837/15.6.2009 πρόσκληση κατάθεσης.

⁵¹⁰ Βλ. επιστολή υπ' αρ. πρωτ. 5688/16.7.2009 της GREEN OIL.

⁵¹¹ Ο.π.

⁵¹² Βλ. επιστολή υπ' αρ. πρωτ. 9624/13.11.2020 της GREEN OIL.

⁵¹³ Βλ. επιστολή υπ' αρ. πρωτ. 5688/16.7.2009 της GREEN OIL.

⁵¹⁴ Βλ. σελ. 6 επιστολής υπ' αρ. πρωτ. 4014/17.7.2008 της ΕΛΤΕΠΕ.

επαρκούν για να ικανοποιηθούν όλοι οι αξιοποιητές και αφετέρου διότι λόγω της επικινδυνότητας των ΑΛΕ πρέπει να πιστοποιείται η πραγματική αξιοποίηση⁵¹⁵.

416. Αντίστοιχες αναφορές έκανε και ο [...] στην κατάθεσή του, οι οποίες καταγράφονται αναλυτικά στην ανωτέρω υπο-ενότητα σχετικά με την φύση της διαφοράς και δεν επαναλαμβάνονται εδώ για λόγους οικονομίας.
417. Σημειώνεται ακόμη ότι η ΕΛΤΕΠΕ στην υπ' αριθμ. πρωτ. οικ. 6235/14.8.2009 επιστολή της, αναφέρεται στην αρχή της εγγύτητας, υποστηρίζοντας ότι σε περίπτωση που το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ συναινούσε στην απαίτηση της GREEN OIL για πώληση [...] ΑΛΕ θα παραβιαζόταν η συγκεκριμένη αρχή και θα μεγεθυνόταν ο περιβαλλοντικός κίνδυνος καθώς θα έπρεπε να μεταφερθούν στην Αλεξανδρούπολη σημαντικές ποσότητες ΑΛΕ (περίπου [...]) από απομακρυσμένα κέντρα συλλογής γεγονός άδικο, κατά την ΕΛΤΕΠΕ, για τους λοιπούς αξιοποιητές⁵¹⁶.
418. Συνεπώς, σύμφωνα με τα ανωτέρω, η ΕΛΤΕΠΕ δεν δεχόταν την υπογραφή σύμβασης στη βάση των προτεινόμενων από τη GREEN OIL ποσοτήτων καθώς, αφενός θεωρούσε ότι η πραγματική δυναμικότητα αναγέννησης ΑΛΕ της GREEN OIL ήταν πολύ περιορισμένη και σε κάθε περίπτωση απείχε σημαντικά από την ονομαστική δυναμικότητα της μονάδας στην περιβαλλοντική αδειοδότηση αυτής και, αφετέρου, γιατί τα ΑΛΕ που συλλέγονται στην ελληνική επικράτεια δεν επαρκούν για να καλύψουν και τις εν λόγω ποσότητες και τις ποσότητες στις μέχρι τότε υπογεγραμμένες συμβάσεις της ΕΛΤΕΠΕ με άλλους αξιοποιητές.
419. Σε ερώτηση της ΓΔΑ σχετικά με τις ποιότητες των ΑΛΕ που διοχετεύει το ΣΣΕΔ στους αξιοποιητές η ΕΛΤΕΠΕ απάντησε ότι *«Η ΕΛ.ΤΕ.ΠΕ. Α.Ε. πραγματοποιεί ποιοτικές αναλύσεις στα διακινούμενα μέσω του ΣΣΕΔ επικίνδυνα απόβλητα, ως οφείλει εκ του νόμου⁵¹⁷, έτσι ώστε να διασφαλίζεται η δυνατότητα αξιοποίησης τους με αναγέννηση, αφού αυτή είναι η μόνη νόμιμη μέθοδος διαχείρισης»*, ενώ ως προς το αίτημα της GREEN OIL να υπάρχει συγκεκριμένος όρος στη μεταξύ τους σύμβαση ώστε να προσδιορίζονται τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των πωλούμενων ΑΛΕ, ο [...] σχολίασε στην κατάθεση του ότι: *«... ζητούσε να πληρώνει με βάση αναλύσεις της ποιότητας της πρώτης ύλης κατά διαφοροποίηση με όλους τους υπόλοιπους αξιοποιητές, ζητούσε δηλαδή προνομιακή μεταχείριση. Η διαφοροποίηση αυτή που ζητούσε δεν προβλέπεται από τον εγκεκριμένο φάκελο λειτουργίας του ΣΣΕΔ της ΕΛ.ΤΕ.ΠΕ. Α.Ε.»⁵¹⁸.*

⁵¹⁵ Βλ. ερώτηση 7 κατάθεσης του [...] στη ΓΔΑ ημερομηνίας 1.6.2009 μετά από την υπ' αρ. πρωτ. οικ. 4147/21.5.2009 πρόσκληση κατάθεσης καθώς και σελ. 4 της υπ' αρ. πρωτ. 8475/26.11.2009 επιστολής της ΕΛΤΕΠΕ.

⁵¹⁶ Συγκεκριμένα, η ΕΛΤΕΠΕ σημειώνει ότι τα κέντρα συλλογής Θεσσαλονίκης, Καβάλας και Κοζάνης, ήτοι τα κέντρα συλλογής που βρίσκονται κοντά στη μονάδα της GREEN OIL στην Αλεξανδρούπολη, συγκέντρωσαν το 2008 7.880 ΜΤ ΑΛΕ, γεγονός που συνεπάγεται ότι, κατ' εφαρμογή της αρχής της εγγύτητας, η GREEN OIL θα μπορούσε να προμηθευτεί το έτος 2008 μέγιστη ποσότητα 4.880 ΜΤ ΑΛΕ, ήτοι το υπόλοιπο των ποσοτήτων ύψους 7.880 ΜΤ των γειτονικών σε αυτήν κέντρων συλλογής αφού αφαιρεθούν οι συμβατικές υποχρεώσεις του ΣΣΕΔ προς τους αξιοποιητές της Θεσσαλονίκης. Βλ. σελ. 12 υπ' αρ. πρωτ. οικ. 6235/14.8.2009 επιστολής της ΕΛΤΕΠΕ.

⁵¹⁷ ΠΔ 82/2004, άρθρο 5, περ. 1(4).

⁵¹⁸ Βλ. ερώτηση 6 κατάθεσης του [...] στη ΓΔΑ ημερομηνίας 1.6.2009 μετά από την υπ' αρ. πρωτ. οικ. 4147/21.5.2009 πρόσκληση κατάθεσης.

420. Τέλος, όσον αφορά το θέμα της νομιμότητας λειτουργίας της GREEN OIL, η ΕΛΤΕΠΕ ανέφερε ότι, τουλάχιστον ως το 2009, «δεν βρίσκονται στη διάθεση του ΣΕΔ τα απαραίτητα έγγραφα για να εξακριβωθεί, το εάν και κατά πόσον η εν λόγω μονάδα είναι: α) νόμιμα αδειοδοτημένη, β) λειτουργούσα σύμφωνα με τους εγκεκριμένους περιβαλλοντικούς όρους και γ) ικανή να αξιοποιήσει τις ποσότητες ΑΛΕ που ισχυρίζεται ότι μπορεί να αναγεννήσει»⁵¹⁹. Συναφώς, η ΕΛΤΕΠΕ ανέφερε ότι η προστασία του περιβάλλοντος και της δημόσιας υγείας αποτελεί πρωταρχικής σημασίας στόχο. Ως εκ τούτου, και επειδή η GREEN OIL είχε στο πρόσφατο παρελθόν καταδικασθεί τόσο με επιβολή προστίμου όσο και με αφαίρεση της άδειας λειτουργίας, το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ ισχυρίστηκε σε απάντηση προς την Υπηρεσία ότι όφειλε να εξακριβώσει το κατά πόσον η εν λόγω μονάδα είναι νόμιμα αδειοδοτημένη και λειτουργεί σύμφωνα με τους εγκεκριμένους περιβαλλοντικούς όρους⁵²⁰.

5.12.2.3. Η θέση των αρμόδιων φορέων: Γραφείο Εναλλακτικής Διαχείρισης Συσκευασιών και Άλλων Προϊόντων (ΓΕΔΣΑΠ) - Επιτροπή Παρακολούθησης της Εναλλακτικής Διαχείρισης (ΕΠΕΔ) - Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης

421. Σύμφωνα με τα αναφερόμενα σε επιστολή του ΓΕΔΣΑΠ⁵²¹ «Ένα θέμα που προέκυψε και απασχόλησε την ΕΠΕΔ, αναφορικά με τη λειτουργία του συστήματος, ήταν το θέμα της κατανομής των ΑΛΕ από το σύστημα στις εγκαταστάσεις αναγέννησης. Στη συνεδρίαση της ΕΠΕΔ της 5^{ης} Δεκεμβρίου 2006 (Πρακτικό Νο 58 – συν/νο 5), στην οποία συμμετείχε ο εκπρόσωπος της GREEN OIL [...], συζητήθηκε το γενικότερο θέμα της συνεργασίας του εγκεκριμένου συστήματος ΕΛΤΕΠΕ ΑΕ με τις μονάδες αναγέννησης. Στην εν λόγω συνεδρίαση το ΓΕΔΣΑΠ παρουσίασε πρόταση, αναφορικά με τα κριτήρια συνεργασίας συστήματος – εγκαταστάσεων αναγέννησης. Η άποψη της ΕΠΕΔ ήταν ότι “λόγω της φύσεως και της δυσκολίας του θέματος, τα μέλη δεν δύνανται και δεν κρίνουν σκόπιμο να γνωμοδοτήσουν σχετικά με τα κριτήρια συνεργασίας των εγκαταστάσεων αναγέννησης με το εγκεκριμένο ΣΕΔ ΑΛΕ, ενώ προτείνουν την προσφυγή, εκ μέρους των εταιριών εκείνων που θεωρούν ότι θίγονται από την κατανομή των ΑΛΕ, στην Επιτροπή Ανταγωνισμού, η οποία είναι η καθ’ ύλη αρμόδια αρχή για την εξέταση τέτοιας φύσεως θεμάτων.” Επισημαίνεται ότι οι εγκαταστάσεις αναγέννησης, που είναι συμβεβλημένες με την ΕΛΤΕΠΕ ΑΕ, είχαν επίσης υποβάλλει πρόταση κριτηρίων συνεργασίας».
422. Η Έκθεση Ελέγχου του Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης για τον ΕΟΑΝ έτους 2014 αναφέρει ότι: «Το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο δεν απαγορεύει τη συμμετοχή εταιρειών με διαπιστωμένες περιβαλλοντικές παραβάσεις στη δόμηση συστημάτων ΣΣΕΔ[...]»⁵²².

5.12.2.4. Η ανάλυση της ΓΔΑ

423. Ως προς το ζήτημα της ποσότητας των πωλούμενων ΑΛΕ από το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ στη GREEN OIL ΑΛΕ, σημειώνονται τα εξής.
424. Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, οι ποσότητες ΑΛΕ που πρότεινε η ΕΛΤΕΠΕ στη GREEN OIL [...], κάτι που από την έρευνα της Υπηρεσίας αποδείχτηκε αδύνατο. Συγκεκριμένα, όπως

⁵¹⁹ Βλ. σελ. 13 υπ’ αρ. πρωτ. 6235/14.8.2009 και σελ. 3 υπ’ αρ. πρωτ. 8475/26.11.2009.

⁵²⁰ Βλ. σελ. 10 υπ’ αρ. πρωτ. 4014/17.6.2008 επιστολή της ΕΛΤΕΠΕ.

⁵²¹ Βλ. την υπ’ αρ. πρωτ. 4128/2.7.2010 επιστολή, σελίδες 6-7.

⁵²² Βλ. Έκθεση Ελέγχου του Εθνικού Οργανισμού Ανακύκλωσης», Γενικός Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης, Αθήνα, Νοέμβριος 2014, σελ. 48.

προαναφέρθηκε, το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ [...], ποσότητες δηλαδή υπολειπόμενες από τον στόχο της.

425. Οι ποσότητες ΑΛΕ που ζητούσε η GREEN OIL ήταν 12.000MT, 15.000MT και 20.000 MT αντίστοιχα, ενώ η παραγωγική της δυναμικότητα, όπως αυτή εμφανίζεται στην Απόφαση Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων της εταιρίας ήταν [...] MT ΑΛΕ ετησίως⁵²³. Η ΕΛΤΕΠΕ θεωρούσε ότι οι πραγματικές παραγωγικές δυνατότητες της GREEN OIL ήταν πολύ πιο περιορισμένες και απείχαν πολύ από την ονομαστική δυναμικότητα της μονάδας, καθώς και ότι μέχρι τότε δεν είχε καν λειτουργήσει ως μονάδα αναγέννησης αφού στους ισολογισμούς δεν εμφανίζονταν έσοδα από βιομηχανική δραστηριότητα (αξιοποίηση)⁵²⁴.
426. Σχετικά με την επάρκεια των ποσοτήτων τα συνολικά συλλεχθέντα ΑΛΕ της εγχώριας αγοράς και την κάλυψη των ήδη υπογεγραμμένων από την ΕΛΤΕΠΕ συμβάσεων αξιοποίησης με άλλους αξιοποιητές σημειώνονται τα εξής:
427. Οι υπογεγραμμένες συμβάσεις της ΕΛΤΕΠΕ με τους λοιπούς αξιοποιητές είχαν, στην πλειοψηφία τους, συγκεκριμένες ποσότητες ΑΛΕ προς πώληση⁵²⁵. Η σύμβαση αξιοποίησης ΑΛΕ μεταξύ της ΕΛΤΕΠΕ και της CYCLON προέβλεπε ότι οι ποσότητες που θα διέθετε το ΣΣΕΔ στην CYCLON κατά τα τρία πρώτα έτη θα [...] ⁵²⁶.
428. Σε εκτέλεση των ως άνω συμβάσεων, η ΕΛΤΕΠΕ πωλούσε ΑΛΕ στους αξιοποιητές ανάλογα με τη συνολική συλλεγείσα ποσότητα ΑΛΕ, όπως εξάλλου προέβλεπαν όλες οι συμβάσεις αξιοποίησης του ΣΣΕΔ. Στον πίνακα που ακολουθεί παρατίθενται οι ποσότητες ΑΛΕ που παρέλαβαν οι αξιοποιητές από το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ τα έτη 2004 έως 2012 συμπεριλαμβανομένου του ποσοστού τους επί της συνολικής πωλούμενης ποσότητας.

Πίνακας 17: Παραδόσεις ΑΛΕ από το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ στους αξιοποιητές τα έτη 2004 – 2012

Εταιρεία		2004B	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
[...]	M.T.	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
	%	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
[...]	M.T.	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]

⁵²³ Βλ. Απόφαση Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων GREEN OIL, προσκομισθείσα ως συνημμένο 17 στην υπ' αρ. 5688/16.7.2009 επιστολή της GREEN OIL.

⁵²⁴ Σε σχετική ερώτηση της ΓΔΑ σχετικά με τα στοιχεία που αποδεικνύουν τη βιομηχανική δραστηριότητα της GREEN OIL, ο [...] απάντησε ότι: «Η βιομηχανική δραστηριότητα αποδεικνύεται από τη συλλογή χρησιμοποιημένων ορυκτελαίων, εισαγωγές αυτών από το εξωτερικό και πωλήσεις καθαρών πλέον ορυκτελαίων στο εξωτερικό [...] και εσωτερικό. Η μονάδα δραστηριοποιείται στην επεξεργασία χρησιμοποιημένων ορυκτελαίων οποιασδήποτε μορφής και σύνθεσης και αν έχουν. Σε μερικές περιπτώσεις, λόγω της φύσεως των αποβλήτων, χρεώνουμε τον προμηθευτή με τα έξοδα επεξεργασίας των ΑΛΕ ως παροχή υπηρεσιών. Σε περιπτώσεις που τα ορυκτέλαια δεν έχουν άλλες προσιμίξεις, δεν χρεώνουμε τον προμηθευτή. Τα ως αν ισχύουν για την εγχώρια αγορά ενώ κάνουμε και εισαγωγές από το εξωτερικό». Βλ. ερώτηση 3 κατάθεσης του [...] στη ΓΔΑ ημερομηνίας 19.6.2009 μετά από την υπ' αρ. πρωτ. οικ. 4837/15.6.2009 πρόσκληση κατάθεσης. Κατά το έτος 2009, η GREEN OIL απέστειλε σχετικά στοιχεία που αποδεικνύουν τη βιομηχανική δραστηριότητα της εταιρίας, ήτοι απέστειλε στοιχεία πωλήσεων, τιμολόγια και δελτία αποστολής βασικών ορυκτελαίων (αναγεννημένων ΑΛΕ), λογαριασμό παρόχου ηλεκτρικής ενέργειας όπου εμφανίζεται η κατανάλωση ενέργειας της παραγωγικής μονάδας καθώς και ισολογισμούς και λοιπά φορολογικά στοιχεία όπου εμφανίζεται η δραστηριότητα της εταιρείας ως διυλιστήριο ορυκτελαίων, Βλ. την υπ' αρ. πρωτ. 5688/16.7.2009 επιστολή σχετικά 12 έως 15.

⁵²⁵ Συγκεκριμένα, η σύμβαση με τον αναγεννητή [...] προέβλεπε πώληση 1.500 MT ΑΛΕ το χρόνο για την [...], Βλ. ερώτημα 18 της υπ' αρ. πρωτ. 8343/25.11.2016 επιστολής παροχής στοιχείων της ΕΝΔΙΑΛΕ.

⁵²⁶ Προσκομισθείσα από την καταγγελλόμενη ως συνημμένο 3 στην υπ' αρ. πρωτ. 5262/30.6.2009 απαντητική επιστολή.

**ΠΡΟΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ
ΣΤΗΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ**

Εταιρεία		2004B	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	%	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
[...]	M.T.	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
	%	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
[...]	M.T.	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
	%	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
[...]	M.T.	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
	%	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
[...]	M.T.	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
	%	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
[...]	M.T.	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
	%	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
[...]	M.T.	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
	%	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
[...]	M.T.	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
	%	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
ΣΥΝΟΛΟ	M.T.	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
	%	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]

Πηγή: Υπ' αριθμ. πρωτ. 8343/2016 απαντητική επιστολή της ΕΝΔΙΑΛΕ.

429. Όπως ήταν άλλωστε υποχρεωτικό από το θεσμικό πλαίσιο της αγοράς, όλα τα ΑΛΕ που συλλέγονταν στην εγχώρια αγορά έπρεπε να προωθηθούν προς αναγέννηση. Η υποχρέωση αυτή σε συνδυασμό με τις συμβατικές υποχρεώσεις του ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ από τις συμβάσεις που είχε ήδη υπογράψει, δεν επέτρεπε, σύμφωνα με την ΕΛΤΕΠΕ, να ικανοποιηθεί η απαίτηση ως προς τις ποσότητες της GREEN OIL. Επισημαίνεται πάντως ότι, όπως φαίνεται από τον παραπάνω πίνακα, το μεγαλύτερο μερίδιο των ΑΛΕ που συλλέγονται στην εγχώρια αγορά, (συστηματικά πάνω από το [...]) προωθείτο από το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ στη CYCLON⁵²⁷.

430. Οι μονάδες αξιοποίησης δεν είχαν βεβαίως τις ίδιες δυνατότητες αναγέννησης ΑΛΕ, ήτοι διαφέρουν ως προς την παραγωγική δυναμικότητα, και, ως εκ τούτου, δεν είχαν και τις ίδιες ανάγκες σε πρώτη ύλη ΑΛΕ. Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται το ποσοστό κάλυψης της παραγωγικής δυναμικότητας κάθε μονάδας αναγέννησης από τις ποσότητες ΑΛΕ που παρέλαβαν από το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ τα έτη 2004 έως 2012.

Πίνακας 18: Κάλυψη παραγωγικής δυναμικότητας μονάδων αξιοποίησης από παραδόσεις ΑΛΕ του ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ τα έτη 2004 – 2012

Εταιρεία	Δυναμικότητα	2004B	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]

⁵²⁷ Σημειώνεται, ότι, όπως έχει αναφερθεί ανωτέρω, η CYCLON είχε υπογράψει σύμβαση αξιοποίησης με το ΣΣΕΔ ήδη από τον Σεπτέμβριο του 2003. Αυτό συνεπάγεται ότι η ικανοποίηση της εν λόγω σύμβασης από το ΣΣΕΔ θα άφηνε ούτως ή άλλως περιορισμένες ποσότητες ΑΛΕ για τις υπόλοιπες μονάδες αξιοποίησης, καθώς όπως αναφέρθηκε, οι συμβατικές ποσότητες ήταν μεγάλες ώστε να καλύπτουν το μέγεθος της CYCLON.

Εταιρεία	Δυναμικότητα	2004B	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]

431. Όπως προκύπτει από τον παραπάνω πίνακα, η CYCLON καλύπτει συστηματικά καθ' όλη την υπό εξέταση περίοδο πολύ μεγάλο ποσοστό της παραγωγικής της δυναμικότητας, ήτοι των αναγκών της σε πρώτη ύλη, από τις παραδόσεις ΑΛΕ του ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ, σε ποσοστό άνω του [...] κατά την εξαετία 2005-2010. Η άλλη μονάδα που τυγχάνει αντίστοιχη πολύ υψηλή κάλυψη της παραγωγικής της δυναμικότητας με τις προμήθειες ΑΛΕ από το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ είναι η μονάδα αναγέννησης [...], η οποία είχε και εκείνη υπογράψει σύμβαση προμήθειας μαζί με τη CYCLON τον Σεπτέμβριο του 2003 (άνω και του 90% σε αρκετά έτη). Οι λοιποί αξιοποιητές παραλαμβάνουν λιγότερες ποσότητες ΑΛΕ, εν γένει κάτω από το 50%, σε σχέση με τις ανάγκες τους σε πρώτη ύλη καθ' όλο το διάστημα από την έναρξη της λειτουργίας του ΣΣΕΔ έως και το 2012. Δεδομένου ότι οι ποσότητες ΑΛΕ που συλλέγονται στην ελληνική αγορά δεν επαρκούσαν για να καλύψουν τις ανάγκες όλων των αξιοποιητών, οι παραδόσεις ΑΛΕ από το ΣΣΕΔ κάλυπταν συστηματικά τις ανάγκες σε πρώτη ύλη, όπως αυτή εκφράζεται από το ποσοστό κάλυψης της παραγωγικής δυναμικότητας, μόνο δύο μονάδων, της CYCLON και του [...], εταιρία με πολύ μικρή δυναμικότητα [...].
432. Στο πλαίσιο αυτό, καταγράφεται κατωτέρω και η συνολική προμήθεια ΑΛΕ της CYCLON από την εγχώρια αγορά όσο και από αγορές του εξωτερικού (εισαγωγές). Το διάγραμμα που ακολουθεί παρουσιάζει την ελληνική αγορά ΑΛΕ (σύνολο συλλεχθέντων ΑΛΕ), τις ποσότητες ΑΛΕ που παρέλαβε η CYCLON από το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ και τις ποσότητες ΑΛΕ που εισήγαγε για την περίοδο από το 2001 έως το 2019.

Διάγραμμα 5: Ελληνική αγορά ΑΛΕ και προμήθειες ΑΛΕ της CYCLON

[...]

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων επιστολής με αριθμ πρωτ. 8343/25.11.2016 της ΕΝΔΙΑΛΕ, επιστολών με αριθμ. πρωτ. 8347/2016 και 8343/24.11.2020 της CYCLON και των Περιβαλλοντικών Δηλώσεων της CYCLON στην επιστολή 5262/30.6.2009 και στην ιστοσελίδα της εταιρίας.

433. Όπως φαίνεται στο διάγραμμα, την περίοδο από την έναρξη της λειτουργίας του ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ το 2004 έως και το 2012 όπου το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ σταμάτησε τη διαμεσολάβηση στις αγοραπωλησίες των ΑΛΕ (σκιασμένη περιοχή), η CYCLON λαμβάνει, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, το μεγαλύτερο μερίδιο των ΑΛΕ της εγχώριας αγοράς που διακινεί το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ, γεγονός που της επέτρεψε να μειώσει σημαντικά τις ακριβότερες προμήθειες ΑΛΕ από ξένες αγορές (εισαγωγές)⁵²⁸. Με άλλα λόγια, την περίοδο 2004 έως 2012 που το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ υποχρεωτικά διαμεσολαβεί σε όλες τις αγοραπωλησίες ΑΛΕ στην ελληνική αγορά, η CYCLON αύξησε σημαντικά την προμήθεια ΑΛΕ από την εγχώρια αγορά και μείωσε σημαντικά την εξάρτησή της από τις ακριβότερες εισαγωγές πρώτης ύλης. Αυτή η υποκατάσταση εισαγόμενης πρώτης ύλης από εγχώρια προέλευση ΑΛΕ

⁵²⁸ Το κόστος των εισαγωγών σε σχέση με την προμήθεια ΑΛΕ από την εγχώρια αγορά αναλύεται πιο κάτω στην παρούσα ενότητα.

παρουσιάζεται πιο χαρακτηριστικά στο επόμενο διάγραμμα όπου απεικονίζεται σε ποσοστιαίους όρους η πηγή της πρώτης ύλης ΑΛΕ για τη μονάδα της CYCLON.

Διάγραμμα 6: Προμήθειες ΑΛΕ από εγχώρια αγορά και εισαγωγές για την CYCLON

[...]

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων επιστολών με αριθμ. πρωτ. 8347/2016 και 8343/24.11.2020 της CYCLON και των Περιβαλλοντικών Δηλώσεων της CYCLON στην επιστολή 5262/30.6.2009 και στην ιστοσελίδα της εταιρίας.

434. Το διάγραμμα που ακολουθεί παρουσιάζει τις ποσότητες ΑΛΕ που προμηθεύτηκε η GREEN OIL από την εγχώρια αγορά και τις ποσότητες ΑΛΕ που εισήγαγε για την περίοδο από το 2000 έως το πρώτο εξάμηνο του 2020.

Διάγραμμα 7: Προμήθειες ΑΛΕ της GREEN OIL

[...]

435. Όπως φαίνεται στο ανωτέρω διάγραμμα, την αντίστοιχη περίοδο από την έναρξη της λειτουργίας του ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ το 2004 έως και το 2012 όπου το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ σταμάτησε τη διαμεσολάβηση στις αγοραπωλησίες των ΑΛΕ (σκιασμένη περιοχή), η GREEN OIL προμηθεύεται ΑΛΕ, σε αντίθεση με τη CYCLON, κατά βάση από τις ακριβότερες αγορές του εξωτερικού (εισαγωγές)⁵²⁹. Σημειώνεται, επιπλέον, ότι η GREEN OIL δεν φαίνεται να υποκατάστησε τις εισαγωγές με φθηνότερες προμήθειες ΑΛΕ από τη εγχώρια αγορά μετά το 2013, ήτοι μετά την αλλαγή λειτουργίας της αγοράς και την παύση της υποχρεωτικής αγοραπωλησίας ΑΛΕ από το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ.
436. Η ΕΛΤΕΠΕ, επίσης, ισχυρίζεται ότι πρότεινε στη GREEN OIL ποσότητες ίσες με τις αντίστοιχες ποσότητες που είχαν θέσει ως στόχο αξιοποίησης στο ΣΕΔΟ, ήτοι, αρχικά, ποσότητες ΑΛΕ συνολικού ύψους [...] ανά συμμετέχουσα στο ΣΕΔΟ εταιρία, και μετέπειτα, λόγω της αποχώρησης μιας εταιρείας από τη διαδικασία σύναψης σύμβασης αξιοποίησης, ποσότητες [...] ανά έτος⁵³⁰.
437. Σχετικά με την αρχή της εγγύτητας σημειώνεται το σχόλιο του ΓΕΔΣΑΠ σε σχετική επιστολή του προς την GREEN OIL, και κοινοποιηθείσα στην ΕΛΤΕΠΕ, με θέμα «Συνεργασία με το σύστημα εναλλακτικής διαχείρισης αποβλήτων λιπαντικών ελαίων» στην οποία αναφέρεται ότι «Αναφορικά με την αρχή της εγγύτητας, την οποία επικαλείσθε και είναι μια από τις αρχές που διέπουν την διαχείριση των επικίνδυνων αποβλήτων, σύμφωνα με την οποία τα απόβλητα επιδιώκεται κατά το δυνατόν να οδηγούνται σε μια από τις πλησιέστερες εγκαταστάσεις επεξεργασίας ή και διάθεσης (άρθρο 4 παρ. 3γ της ΚΥΑ 13588/2006), επισημαίνουμε ότι, από τη νομοθεσία δεν απορρέει ότι η εν λόγω αρχή ενέχει την έννοια της υποχρεωτικότητας, όμως η άποψη της Υπηρεσίας μας είναι θα πρέπει να συμπεριλαμβάνεται στα κριτήρια συνεργασίας του συστήματος με τις εγκαταστάσεις αναγέννησης.»⁵³¹.

⁵²⁹ Το κόστος των εισαγωγών σε σχέση με την προμήθεια ΑΛΕ από την εγχώρια αγορά αναλύεται παρακάτω στην παρούσα ενότητα.

⁵³⁰ Σε σχέση με τον ως άνω ισχυρισμό της ΕΛΤΕΠΕ σημειώνεται ότι από τη μελέτη της πρότασης έγκρισης του εναλλακτικού ΣΣΕΔ ΣΕΔΟ, όπως αυτή κατατέθηκε στη ΓΔΑ από την ΕΛΤΕΠΕ σε σχετική επιστολή παροχής στοιχείων, δεν προκύπτει να υπάρχουν συγκεκριμένες δηλώσεις ποσοτήτων προς αναγέννηση από τις μονάδες αναγέννησης που συμμετείχαν στο εν λόγω σύστημα. Βλ. υπ' αρ. πρωτ. 10076/24.11.2020 επιστολή της ΕΛΤΕΠΕ.

⁵³¹ Βλ. επιστολή του ΓΕΔΣΑΠ ως σχετικό 2 της υπ' αρ. πρωτ. 2374/8.4.2008 καταγγελίας της GREEN OIL.

438. Ως προς το ζήτημα της ποιότητας των παλούμενων από το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ στην GREEN OIL ΑΛΕ, σημειώνονται τα εξής.
439. Η ΕΛΤΕΠΕ ισχυρίζεται ότι ο όρος «ποιότητα πρώτης ύλης» δεν είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθεί, καθώς τα ΑΛΕ είναι απόβλητα και, ως τέτοια, δεν δύναται να έχουν ποιοτικές προδιαγραφές και, ως εκ τούτου, δεν δύναται να συνδεθεί η τιμή πώλησης με την ποιότητα των παλούμενων ΑΛΕ. Περαιτέρω, η ΕΛΤΕΠΕ υποστηρίζει ότι το ΣΣΕΔ δεν διαχειρίζεται ΑΛΕ που περιέχουν πολυχλωροδιφαινόλια (PCB) και πολυχλωροτριφαινόλια (PCT), καθώς αυτά δεν αναγεννώνται, προσθέτοντας ότι κατά τις πραγματοποιούμενες από την ΕΛΤΕΠΕ ποιοτικές αναλύσεις ουδέποτε έχουν ανιχνευθεί οι παραπάνω ουσίες στα διακινούμενα από το ΣΣΕΔ ΑΛΕ. Σχετικά με την περιεκτικότητα των ΑΛΕ σε νερό, η ΕΛΤΕΠΕ αναφέρει ότι: «Όσον αφορά την περιεκτικότητα των ΑΛΕ σε νερό αυτό δεν είναι στοιχείο που χαρακτηρίζει την ποιότητα. Το νερό δεν θεωρείται επικίνδυνο συστατικό. Ενδέχεται τα ΑΛΕ που παραδίδονται στα Κέντρα Συλλογής να περιέχουν ποσότητες νερού, οι οποίες όμως απομακρύνονται στις μονάδες αξιοποίησης με τη χρήση φυσικοχημικών μεθόδων κατά τη διαδικασία της αναγέννησης. Εν συνεχεία, οι εν λόγω μονάδες αξιοποίησης διαχειρίζονται τη συγκεντρωθείσα ποσότητα νερού βάσει της έγκρισης περιβαλλοντικών όρων τους σαν ένα από τα παραγόμενα υγρά απόβλητα»⁵³². Σε συνέχεια των ανωτέρω, σε ερώτηση της ΓΔΑ για το εάν η απαίτηση της GREEN OIL να χρεώνεται ανάλογα με την ποιότητα των ΑΛΕ που προμηθεύεται, η ΕΛΤΕΠΕ, μεταξύ άλλων, απάντησε ότι «Εφόσον ο κάθε αδειοδοτημένος αξιοποιητής οφείλει να μπορεί να αξιοποιήσει όλα τα απόβλητα που εμπίπτουν στο κεφάλαιο 13 του καταλόγου αποβλήτων του παραρτήματος της απόφασης 2001/118/Ε.Κ. του Συμβουλίου της 16ης Ιανουαρίου 2001 των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΕΕΛ 47/16.2.2001), δεν είναι δυνατόν να γίνει διαχωρισμός στις τιμές με βάση την ποιότητα.»⁵³³.
440. Εντούτοις, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου και αντίθετα με τους ως άνω ισχυρισμούς της ΕΛΤΕΠΕ, η ποιότητα των ΑΛΕ, όπως αυτή δύναται να προσδιοριστεί από την περιεκτικότητά τους σε νερό (υγρασία) και την περιεκτικότητά τους σε PCBs / PCTs και λοιπές ουσίες, φαίνεται ότι είναι ένας από τους παράγοντες που καθορίζει την αξία τους και επομένως και την τελική τιμή αγοραπωλησίας τους. ΑΛΕ με υψηλή περιεκτικότητα σε PCBs / PCTs και λοιπές παρόμοιες ουσίες είναι ακατάλληλα για επεξεργασία και αναγέννηση και, ως εκ τούτου, έχουν χαμηλή έως και μηδενική αξία. Αντίστοιχα, η υψηλή περιεκτικότητα σε νερό μειώνει την πραγματική αξία του αποβλήτου ΑΛΕ, καθώς η ποσότητα προς αξιοποίηση είναι μικρότερη και το κόστος αξιοποίησης, τόσο για την απομάκρυνση του νερού όσο και για τη διαχείριση του νερού ως παραγόμενου αποβλήτου της διαδικασίας αξιοποίησης, είναι μεγαλύτερο. Τέτοια ρήτρα συσχέτισης ποιότητας και πληρωτέας τιμής εμφανίζεται τόσο στις συμβάσεις που υπογράφει το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ με τους συλλέκτες⁵³⁴ όσο και στις συμβάσεις που υπογράφει η ΕΛΤΕΠΕ ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ με τα σημεία συλλογής⁵³⁵. Την ίδια διαπίστωση

⁵³² Στην υπ' αρ. πρωτ. 6235/14.8.2009 απαντητική επιστολή.

⁵³³ Ο.π.

⁵³⁴ Στο άρθρο 4 ή το άρθρο 5 των συμβάσεων (ανάλογα με το έτος υπογραφής τους) μεταξύ ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ και συλλεκτών αναφέρεται ότι: [...].

⁵³⁵ Συγκεκριμένα, στο σύνολο των συμβάσεων μεταξύ ΕΛΤΕΠΕ ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑΣ και φορέων του Δημοσίου [...]. Βλ. και τη σύμβαση συνεργασίας αποκομιδής ΑΛΕ μεταξύ [...] και ΕΛΤΕΠΕ ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ και συγκεκριμένα στο αντίστοιχο άρθρο σχετικά με το ποσοστό υγρασίας αναφέρεται ότι: [...]. Βλ. συνημμένο φάκελο στην υπ' αρ. πρωτ. 3345/1.6.2010 επιστολή του ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ.

έκανε και η GREEN OIL όπως αναφέρει σε επιστολή της, όταν στις 03.12.2012 έλαβε σχέδιο σύμβασης συλλέκτη από την ΕΛΤΕΠΕ⁵³⁶, ενώ την συσχέτιση με τα ποιοτικά χαρακτηριστικά ανέδειξαν και άλλοι αναγεννητές της αγοράς σε απαντήσεις προς την Υπηρεσία⁵³⁷.

441. Ως προς το ζήτημα που έθετε η ΕΛΤΕΠΕ σχετικά με τη νομιμότητα λειτουργίας της GREEN OIL αναφέρονται τα εξής.
442. Με επιστολές της η ΓΔΑ⁵³⁸ ζήτησε από τη Διεύθυνση Ορυκτού Πλούτου και Βιομηχανίας της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Ροδόπης – Έβρου πληροφορίες σχετικά με την άδεια εγκατάστασης και λειτουργίας της GREEN OIL, τα ακριβή στοιχεία δυναμικότητας επεξεργασίας ΑΛΕ, την απόφαση έγκρισης περιβαλλοντικών όρων και τους ελέγχους νομιμότητας συμπεριλαμβανομένων των αποτελεσμάτων τους.
443. Η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ροδόπης – Έβρου απαντώντας στις ανωτέρω επιστολές⁵³⁹ απέστειλε, μεταξύ άλλων, στη ΓΔΑ τα ακόλουθα έγγραφα:
- (α) Την άδεια λειτουργίας της βιομηχανίας αναγέννησης χρησιμοποιούμενων ορυκτελαίων και πετρελαϊκών καταλοίπων GREEN OIL με ημερομηνία έκδοσης στις 22.6.2000⁵⁴⁰. Η εν λόγω άδεια λειτουργίας φέρει στο πάνω δεξί σημείο της πρώτης σελίδας με υπογράμμιση και έμφαση τη φράση «ΑΠΕΡΙΟΡΙΣΤΗΣ ΔΙΑΡΚΕΙΑΣ».
  - (β) Την Απόφαση Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων της εταιρίας GREEN OIL ημερομηνίας 26.11.2007⁵⁴¹. Από την λόγω απόφαση προκύπτει ότι η ικανότητα διύλισης της μονάδας της εταιρίας στην Αλεξανδρούπολη είναι [...]ΜΤ χρησιμοποιημένων ορυκτελαίων ετησίως.
  - (γ) Την απόφαση του Νομάρχη Έβρου για την προσωρινή διακοπή λειτουργίας της GREEN OIL με ημερομηνία έκδοσης στις 30.4.2007⁵⁴². Στο σκεπτικό της απόφασης αναφέρεται ότι αποφασίστηκε η προσωρινή διακοπή λειτουργίας της εν λόγω βιομηχανίας «επειδή από τα έγγραφα της Δ/σης Πολεοδομίας και Περιβάλλοντος και της Δ/σης Υγείας προκύπτει βαρύτατη περιβαλλοντική ρύπανση με δυσμενείς επιπτώσεις και στην Δημόσια Υγεία». Η συνέχιση λειτουργίας της ανωτέρω βιομηχανίας, όπως αναφέρεται, θα επιτραπεί με σχετική απόφαση εφόσον πληρωθούν συγκεκριμένες προϋποθέσεις⁵⁴³.

⁵³⁶ Βλ. το υπ' αρ. πρωτ. 9637/06.12.2012 ηλεκτρονικό μήνυμα του [...]. Συγκεκριμένα ο [...]αναφέρει ότι: «Τέλος στην σύμβαση με τις επισημάνσεις σας έχω επισημάνει με κόκκινο την παράγραφο που αναφέρει ότι ο συλλέκτης πρέπει να παραδίδει τα χρησιμοποιημένα ορυκτέλαια με υγρασία μέχρι 4%, ενώ όπως θα θυμάστε στην σύμβαση αξιοποίησης που μας είχε στείλει πριν μερικά χρόνια δεν ανέφερε τίποτα για υγρασία δηλ. θα μπορούσε να μας φέρει νερό και να μας χρεώσει λάδια».

⁵³⁷ Βλ. ενδεικτικά, [...]

⁵³⁸ Πρόκειται για τις υπ' αρ. πρωτ. οικ. 7109/13.10.2008 και οικ. 4691/9.6.2009 επιστολές.

⁵³⁹ Με την υπ' αρ. πρωτ. 7673/03.11.2008 και την 5289/1.7.2009 απαντητικές επιστολές.

⁵⁴⁰ Πρόκειται για την υπ' αρ. πρωτ. 748/ΔΒΕ/Φ14.3/34 απόφαση του Νομάρχη Έβρου ημερομηνίας 22.6.2000.

⁵⁴¹ Πρόκειται για την υπ' αρ. πρωτ. 144093/26.11.2007 απόφαση του Υπουργού ΠΕΧΩΔΕ.

⁵⁴² Πρόκειται για την υπ' αρ. πρωτ. οικ. 951/ΔΒΕ/Φ14.11/1 απόφαση του Νομάρχη Έβρου ημερομηνίας 30.4.2007.

⁵⁴³ Απαριθμούνται οι εξής προϋποθέσεις: α) Ληφθούν όλα τα μέτρα που προβλέπονται στην Απόφαση Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων, (β) Ληφθούν όλα τα μέτρα για την Επεξεργασία και Διάθεση των Υγρών Αποβλήτων της Μονάδας, (γ) Εφοδιαστεί η επιχείρηση με τις Αδειες Διαχείρισης Χρησιμοποιούμενων Ορυκτελαίων (συλλογή, μεταφορά, προσωρινή αποθήκευση), καθώς και τις εγκρίσεις που προβλέπονται από το ΠΔ 82/2004 «Μέτρα, Όροι και Πρόγραμμα για την Εναλλακτική Διαχείριση των Αποβλήτων Λιπαντικών

- (δ) Την απόφαση του Νομάρχη Έβρου για την ανάκληση της απόφασης προσωρινής διακοπής λειτουργίας της GREEN OIL με ημερομηνία έκδοσης στις 12.6.2007⁵⁴⁴. Στο σκεπτικό της απόφασης ανάκλησης της απόφασης διακοπής λειτουργίας της GREEN OIL αναφέρεται ότι η απόφαση ανακαλείται: *«επειδή από τα έγγραφα της Δ/σης Πολεοδομίας και Περιβάλλοντος, της Δ/σης Υγείας και ΥΠΕΧΩΔΕ προκύπτει ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις για την επαναλειτουργία της παραπάνω Βιομηχανίας».*
- (ε) Την απόφαση του Νομάρχη Έβρου για την προσωρινή διακοπή λειτουργίας της GREEN OIL με ημερομηνία έκδοσης στις 21.7.2008⁵⁴⁵. Στο σκεπτικό της απόφασης αναφέρεται ότι αποφασίζεται η προσωρινή διακοπή λειτουργίας της GREEN OIL *«επειδή από τις εκθέσεις του Τμήματος Περιβάλλοντος της Δ/σης Ανάπτυξης και της Δ/σης Υγείας προκύπτει περιβαλλοντική ρύπανση με δυσμενείς επιπτώσεις και στην Δημόσια Υγεία».*
- (στ) Την απόφαση του Νομάρχη Έβρου για την ανάκληση της απόφασης προσωρινής διακοπής λειτουργίας της GREEN OIL με ημερομηνία έκδοσης στις 10.12.2008⁵⁴⁶ καθώς, μετά από τους ελέγχους της Χημικής Υπηρεσίας Αλεξ/πολης του Γενικού Χημείου του Κράτους ο πίνακας ταξινόμησης ουσιών που ανιχνεύτηκαν στα δείγματα των βιομηχανικών αποβλήτων δεν περιλαμβάνει καμία ουσία ως επικίνδυνη για το περιβάλλον.

444. Από τα ανωτέρω έγγραφα συνάγεται ότι η GREEN OIL διέθετε νόμιμη άδεια λειτουργίας και περιβαλλοντική άδεια σε ισχύ κατά το διάστημα που διήρκησαν οι διαπραγματεύσεις μεταξύ της ΕΛΤΕΠΕ και της GREEN OIL, ήτοι από τον Μάιο του 2003 όπου προσκλήθηκαν σε συνάντηση όλοι οι αναγεννητές από την ΕΛΤΕΠΕ έως και το 2006 όπου αντηλλάγησαν τα σχέδια σύμβασης και πραγματοποιήθηκαν σχετικές συναντήσεις στα γραφεία του ΓΕΔΣΑΠ. Εντούτοις, με διοικητικές αποφάσεις είχε ανασταλεί προσωρινά η λειτουργία της από τις 30.4.2007 έως τις 12.6.2007, καθώς και από τις 21.6.2008 έως τις 10.12.2008 (ήτοι χρονικό διάστημα όπου πλέον είχαν διακοπεί οι συνομιλίες και είχε κατατεθεί και η υπό εξέταση καταγγελία στην ΓΔΑ).
445. Για την αντικειμενική αναγκαιότητα της προμήθειας ΑΛΕ από το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ, ήτοι την ύπαρξη ή μη πραγματικού ή δυνητικού υποκατάστατου στο οποίο η GREEN OIL θα μπορούσε να βασισθεί ώστε να αντισταθμίσει την μη υπογραφή σύμβασης με το ΣΣΕΔ, η ΓΔΑ εξέτασε ως εναλλακτικές πηγές αποτελεσματικής προμήθειας ΑΛΕ α) τη δημιουργία ΣΣΕΔ από την ίδια την GREEN OIL, και β) την εισαγωγή ΑΛΕ από το εξωτερικό.
446. **Ως προς την εναλλακτική ίδρυσης άλλου ΣΣΕΔ ΑΛΕ** από την GREEN OIL αναφέρονται τα εξής:

Ελαίων» και την ΚΥΑ 13588/725/2006, (δ) Ληφθούν όλα τα μέτρα για τη διάθεση, αξιοποίηση, προσωρινή αποθήκευση και μεταφόρτωση των Στερεών Αποβλήτων, σύμφωνα με το άρθρο 8 της ΚΥΑ 50910/2727/2003.

⁵⁴⁴ Πρόκειται για την υπ' αρ. πρωτ. οικ. 1265/ΔΒΕ/Φ14.11/4 απόφαση του Νομάρχη Έβρου, ημερομηνίας 12.6.2007. Η ίδια απόφαση υπάρχει στον φάκελο και ως συνημμένη της υπ' αρ. πρωτ. 3167/15.4.2009 επιστολή της GREEN OIL.

⁵⁴⁵ Πρόκειται για την υπ' αρ. πρωτ. οικ. 1368/ΔΑΕ/Φ14.11/4 απόφαση του Νομάρχη Έβρου, ημερομηνίας 21.7.2008.

⁵⁴⁶ Πρόκειται για την υπ' αρ. πρωτ. οικ. 2501/ΔΒΕ/Φ14.11/9 απόφαση του Νομάρχη Έβρου, ημερομηνίας 10.12.2008.

447. Όπως προαναφέρθηκε, η GREEN OIL συμμετείχε σε κοινό εταιρικό σχήμα ΣΕΔΟ με άλλους αναγεννητές της αγοράς⁵⁴⁷ και κατέθεσε την 7.2.2003 στο ΓΕΔΣΑΠ πρόταση για δημιουργία ΣΣΕΔ ΑΛΕ⁵⁴⁸. Η τελική αυτή έγκριση δεν δόθηκε εντέλει⁵⁴⁹.
448. Την 14.6.2005 κατατέθηκε εκ νέου επικαιροποιημένη πρόταση δημιουργίας του εναλλακτικού ΣΣΕΔ ΣΕΔΟ από [...] ^{550,551}. Η ΕΠΕΔ, σε συνεδρίασή της την 6.9.2005, αποφάσισε την απόρριψη της αίτησης του ΣΣΕΔ ΣΕΔΟ και, ως εκ τούτου, την 1^η.11.2005 εισηγήθηκε προς τον Υπουργό ΠΕΧΩΔΕ την απόρριψη της έγκρισης του εν λόγω συστήματος με την αιτιολογία ότι: «δεν πληροί τους όρους και τις προϋποθέσεις που θέτει το υπ' αρ. 82/2004 ΠΔ, όπως ειδικότερα αναφέρονται στο υπ' αρ. 44 πρακτικό της ΕΠΕΔ»⁵⁵².
449. Τον Μάιο του 2007 [...] και [...], υπέβαλε εκ νέου αίτηση για την αδειοδότηση του ΣΕΔΟ, η οποία και πάλι δεν έτυχε εγκρίσεως καθώς η ΕΠΕΔ σε συνεδρίασή της την 8.5.2007 αποφάσισε να μην εξετασθεί ο φάκελος λόγω του ότι οι συμμετέχοντες σε αυτό διαχειριστές δεν έχουν εκπληρώσει τις μέχρι τότε χρηματικές υποχρεώσεις τους απέναντι στο Ν. 2939/2001 και το ΠΔ 82/2004^{553,554}.
450. Συνάγεται συνεπώς ότι η GREEN OIL είχε προσπαθήσει ήδη τρεις φορές⁵⁵⁵, ως συμμετέχουσα σε τρεις διαφορετικές εταιρικές συνεργασίες, να δημιουργήσει εναλλακτικό

⁵⁴⁷ Εκτός της GREEN OIL στην εταιρία ΣΕΔΟ συμμετείχαν οι [...].

⁵⁴⁸ Βλ. την υπ' αρ. πρωτ. 5688/16.7.2008 επιστολή και το σχετικό 12 της υπ' αρ. πρωτ. 9624/13.11.2020 επιστολής της GREEN OIL.

⁵⁴⁹ Σημειώνεται ότι η ΕΠΕΔ, σε σχετική συνεδρίασή της την 1.6.2004, είχε αρχικά θετικά για τη δημιουργία του ΣΣΕΔ ΣΕΔΟ και συνέστησε την καταβολή του παραβόλου ύψους [...]€ υπέρ δημοσίου ώστε να προωθηθεί ο φάκελος στον Υπουργό ΠΕΧΩΔΕ, για την τελική έγκριση, η οποία όμως εντέλει δεν εδόθη. Βλ. και επιστολή του ΥΠΕΧΩΔΕ προς τη ΣΕΔΟ στις 23.11.2004: [...] Πρόκειται για την υπ' αρ. πρωτ. 1621/23.11.2004, ως συνημμένο 7 της υπ' αρ. πρωτ. 5688/16.7.2009 επιστολής της GREEN OIL.

⁵⁵⁰ Βλ. συνημμένο 10 σελ. 5 στην υπ' αρ. πρωτ. 5688/16.7.2009 επιστολή.

⁵⁵¹ Όπως προαναφέρθηκε, στο μεσοδιάστημα τέσσερις από τις προαναφερόμενες συμμετέχουσες εταιρίες στην πρώτη πρόταση για τη δημιουργία του ΣΣΕΔ ΣΕΔΟ, ήτοι οι εταιρίες ΒΙΑΣΦΑΛΤ, ΜΑΒΙΟΛ, ΒΕΚΟ ΟΙΛ και DENVER SLOPS, απεχώρησαν από το νέο υποψήφιο ΣΣΕΔ και υπέγραψαν συμβάσεις συνεργασίας με το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ.

⁵⁵² Βλ. σχετικό 5 της υπ' αρ. πρωτ. 3975/17.6.2008 επιστολής.

⁵⁵³ Η GREEN OIL δήλωσε ότι δεν υπάρχει άρνηση των συμμετεχόντων για την καταβολή των χρημάτων και πρότεινε, όπως είχε κάνει και στο παρελθόν, να κατατεθούν οι οφειλόμενες χρηματικές εισφορές στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων. Η πρόταση αυτή απερρίφθη από την ΕΠΕΔ. Βλ. το πρακτικό 63/8.5.2007 της ΕΠΕΔ ως συνημμένο 8 στην επιστολή 4014/17.7.2008 της ΕΛΤΕΠΕ.

⁵⁵⁴ Βλ. το πρακτικό 63/8.5.2007 της ΕΠΕΔ ως συνημμένο 8 στην επιστολή 4014/17.7.2008 της ΕΛΤΕΠΕ.

⁵⁵⁵ Σε ερώτηση της ΓΔΑ σχετικά με τους λόγους που η εταιρία GREEN OIL επιχείρησε να δημιουργήσει το δικό της συλλογικό σύστημα εναλλακτικής διαχείρισης ΑΛΕ (ΣΕΔΟ) σε συνεργασία με άλλες εταιρίες του κλάδου, ο [...] απάντησε: «Στην κίνησή μας αυτή μας οδήγησε ο φόβος της δημιουργίας μονοπωλίου και ελέγχου της αγοράς από μια και μόνο εταιρία του κλάδου, κάτι το οποίο δυστυχώς ήδη συμβαίνει. Σημειώνεται ότι οι αιτήσεις για τη δημιουργία του ΣΕΔΟ και του ΣΕΔ της ΕΛ.ΤΕ.ΠΕ. κατατέθηκαν ταυτόχρονα. Ποτέ η ΕΛ.ΤΕ.ΠΕ. δε δέχτηκε μετοχική συμμετοχή από τη ΣΕΔΟ ώστε να δημιουργηθεί ένα σύστημα, στο οποίο να συμμετέχουν όλες οι εταιρίες του κλάδου. [...] Το 2004 το σύστημα της ΣΕΔΟ ΑΕ εγκρίθηκε σχεδόν ταυτόχρονα με το σύστημα της ΕΛ.ΤΕ.ΠΕ. από την αρμόδια Επιτροπή του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. και μάλιστα μας ζητήθηκε να καταβάλουμε το παράβολο των 30.000 περίπου Ευρώ εν αναμονή της υπογραφής της έγκρισης του συστήματος από τον Υπουργό. Μετά όμως από έγγραφες ψευδείς καταγγελίες της CYCLON προς το Υπουργείο ο φάκελος επιστράφηκε προς επαναξιολόγηση. Το 2005 κατατέθηκε ξανά ο φάκελος και το σύστημα δε θεωρήθηκε βιώσιμο για άγνωστους λόγους (ανατιολόγητα), οπότε ως είχαμε δικαίωμα ξανακαταθέσαμε μελέτη, η οποία εξετάστηκε το 2007. Τότε η επιτροπή παρανόμως αποφάσισε ότι δεν εξετάζει την αίτηση της ΣΕΔΟ ΑΕ επειδή κάποια μέλη της ΣΕΔΟ ΑΕ δεν έχουν υπογράψει σύμβαση με την ΕΛ.ΤΕ.ΠΕ. Μάλιστα έχουμε προσφύγει για τον παραπάνω λόγο, στο Συμβούλιο της Επικρατείας» Βλ. έντυπο κατάθεσης του [...] στη ΓΔΑ ημερομηνίας 19.6.2009, ως συνημμένο στην υπ' αρ. πρωτ. οικ. 4837/15.6.2009 Πρόσκληση Κατάθεσης της ΓΔΑ προς τον [...].

ΣΣΕΔ ΑΛΕ και να υποκαταστήσει με αυτήν την έννοια την προμήθεια ΑΛΕ από το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ. Όμως και τις τρεις φορές η πρόταση δημιουργίας εναλλακτικού ΣΣΕΔ δεν έτυχε θετικής εγκρίσεως από τις αρμόδιες υπηρεσίες αδειοδότησης του ΥΠΕΧΩΔΕ.

451. Σημειώνεται, τέλος, ότι σε ερώτηση της ΓΔΑ εάν η GREEN OIL έχει υποβάλει αίτηση για οργάνωση ατομικού συστήματος εναλλακτικής διαχείρισης ΑΛΕ, [...] απάντησε αρνητικά καθώς σε περίπτωση που η GREEN OIL έκανε ατομικό σύστημα θα μπορούσε, βάσει του θεσμικού πλαισίου, να συλλέγει μόνο την ποσότητα των ορυκτελαίων που θα διέθετε η ίδια στην ελληνική αγορά⁵⁵⁶.
452. **Ως προς την εναλλακτική προμήθειας ΑΛΕ από το εξωτερικό** αναφέρονται τα εξής.
453. Σύμφωνα με την GREEN OIL, η εταιρία δεν δύναται να είναι ανταγωνιστική στην αγορά αναγέννησης ΑΛΕ με αμιγώς εισαγόμενη πρώτη ύλη γιατί, αφενός, οι τιμές των εισαγόμενων ΑΛΕ είναι πολύ υψηλότερες σε σχέση με τις τιμές των ΑΛΕ στην ελληνική αγορά και, αφετέρου, η διαδικασία εισαγωγής ΑΛΕ απαιτεί πολλές διοικητικές εγκρίσεις, υψηλές εγγυητικές επιστολές και ασφαλιστικές καλύψεις, καταβολή παραβόλου επί της συνολικής συμβατικής ποσότητας εισαγωγής και μεγάλα χρηματοοικονομικά έξοδα όπως προπληρωμές της συνολικής ποσότητας και των εξόδων εισαγωγής⁵⁵⁷.
454. Για την τεκμηρίωση των ανωτέρω, η GREEN OIL προσκόμισε συμβόλαιο αγοράς ΑΛΕ [...] ημερομηνίας Δεκεμβρίου 2007 στο οποίο η τιμή αγοράς ΑΛΕ είναι [...] USD FOB ο τόνος, ήτοι, με ισοτιμία [...] EUR/USD η τιμή αγοράς ανά τόνο είναι [...] EUR. Σημειώνεται ότι το τελικό κόστος προμήθειας επιβαρύνεται επιπλέον και με το μεταφορικό κόστος που από την [...] έως τις εγκαταστάσεις της GREEN OIL υπολογίζεται σε [...] USD ανά τόνο. Επομένως, ο εισαγόμενος τόνος ΑΛΕ στο εν λόγω παράδειγμα κοστίζει [...] USD ή [...] EUR και επιβαρύνεται επιπλέον με ΦΠΑ (τότε 19%) ενώ η προμήθεια από την ελληνική αγορά κοστίζει [...] ή [...] EUR τον τόνο και απαλλάσσεται από ΦΠΑ. Η διαφορά αυτή στην τιμή αγοράς της πρώτης ύλης συνεπάγεται σημαντική διαφορά στην τιμή πώλησης του αναγεννημένου ΑΛΕ (βασικού ελαίου), η οποία φτάνει, σύμφωνα πάντα με την GREEN OIL, τα [...] EUR⁵⁵⁸.
455. Σημειώνεται πάντως ότι η GREEN OIL έχει πραγματοποιήσει εισαγωγές, επισημαίνοντας ωστόσο ότι, κατά τη γνώμη της, μόνο ένας συνδυασμός εισαγωγών και εγχώριας προέλευσης πρώτης ύλης, σε περίπτωση που η συλλογή στην Ελλάδα δεν μπορεί να καλύψει το σύνολο της παραγωγικής δυναμικότητας, μπορεί να είναι οικονομικά συμφέρων για την εταιρεία⁵⁵⁹.
456. Για τον προσδιορισμό του κόστους εισαγωγής ΑΛΕ η ΓΔΑ ζήτησε αναλυτικά στοιχεία προέλευσης, ποσότητας, τιμών αγοράς και λοιπού κόστους εισαγωγών για τη χρονική

⁵⁵⁶ Βλ. έντυπο κατάθεσης [...] στη ΓΔΑ ημερομηνίας 19.6.2009, ως συνημμένο στην υπ' αρ. πρωτ. οικ. 4837/15.6.2009 Πρόσκληση Κατάθεσης της ΓΔΑ προς τον [...].

⁵⁵⁷ Βλ. υπ' αρ. πρωτ. 5688/16.7.2009 και 9624/13.11.2020 απαντητικές επιστολές της GREEN OIL.

⁵⁵⁸ Η GREEN OIL υπολογίζει τελική τιμή αναγεννημένου ΑΛΕ, ήτοι τιμή μετά το κόστος κλασμάτων, το χρηματοδοτικό κόστος και το κόστος επεξεργασίας, [...] EUR εάν τα ΑΛΕ είναι εισαγόμενα και [...] EUR εάν τα ΑΛΕ αγορασθούν από την ελληνική αγορά. Βλ. υπ' αρ. πρωτ. 5688/16.7.2009 απαντητική επιστολή της GREEN OIL.

⁵⁵⁹ Βλ. υπ' αρ. πρωτ. 5688/16.7.2009 απαντητική επιστολή της GREEN OIL.

περίοδο από το 2001 έως το 2020 από τη CYCLON⁵⁶⁰ και για τη χρονική περίοδο από το 2004 έως το 2020 από τους λοιπούς αναγεννητές της αγοράς⁵⁶¹.

457. Στον πίνακα που ακολουθεί παρατίθενται τα στοιχεία που απέστειλε η GREEN OIL για τα έτη 2000 έως και το πρώτο εξάμηνο του 2020⁵⁶², ήτοι οι τιμές αγοράς ΑΛΕ και το τελικό κόστος κτήσης ΑΛΕ των εισαγωγών. Το μέσο τελικό κόστος κτήσης εισαγόμενων ΑΛΕ για την GREEN OIL υπολογίζεται [...] EUR ανά μετρικό τόνο στη διάρκεια της 20ετίας⁵⁶³.

Πίνακας 19: Εισαγωγές ΑΛΕ της GREEN OIL 2000 – 2020Α

ΕΤΟΣ	ΧΩΡΑ	ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΑΛΕ	ΤΙΜΗ ΑΛΕ €/ΜΤ	ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ ΠΡΟΜΗΘΕΙΑΣ €/ΜΤ
2000	[...]	[...]	[...]	[...]
2002	[...]	[...]	[...]	[...]
2003	[...]	[...]	[...]	[...]
2004	[...]	[...]	[...]	[...]
2005	[...]	[...]	[...]	[...]
2006	[...]	[...]	[...]	[...]
2006	[...]	[...]	[...]	[...]
2006	[...]	[...]	[...]	[...]
2007	[...]	[...]	[...]	[...]
2008	[...]	[...]	[...]	[...]
2010	[...]	[...]	[...]	[...]
2011	[...]	[...]	[...]	[...]
2011	[...]	[...]	[...]	[...]
2011	[...]	[...]	[...]	[...]
2012	[...]	[...]	[...]	[...]
2014	[...]	[...]	[...]	[...]
2016	[...]	[...]	[...]	[...]
2017	[...]	[...]	[...]	[...]
2018	[...]	[...]	[...]	[...]
2019	[...]	[...]	[...]	[...]
2020Α	[...]	[...]	[...]	[...]

458. Στον πίνακα που ακολουθεί παρατίθενται τα στοιχεία που απέστειλε η CYCLON για τα έτη 2008 έως και το πρώτο εξάμηνο του 2020⁵⁶⁴, όπου προκύπτει ότι πράγματι οι τιμές αγοράς ΑΛΕ και το τελικό κόστος κτήσης ΑΛΕ από αγορές του εξωτερικού είναι σημαντικό, καθώς το μέσο τελικό κόστος κτήσης εισαγόμενων ΑΛΕ για την CYCLON υπολογίζεται στα [...]

⁵⁶⁰ Με τις υπ' αρ. 7612/01.11.2016 και 9096/23.10.2020 επιστολές παροχής στοιχείων.

⁵⁶¹ Με την υπ' αρ. 9015/20.12.2020 επιστολή στην [...], την υπ' αρ. 9016/20.12.2020 επιστολή στην [...], την υπ' αρ. 9017/20.12.2020 επιστολή στην [...], την υπ' αρ. 9018/20.12.2020 επιστολή στην [...], την υπ' αρ. 9019/20.12.2020 επιστολή στην [...], την υπ' αρ. 9020/20.12.2020 επιστολή στην [...], την υπ' αρ. 9021/20.12.2020 επιστολή στην [...], την υπ' αρ. 9022/20.12.2020 επιστολή στην [...] και την υπ' αρ. 9022/20.12.2020 επιστολή στην [...].

⁵⁶² Βλ. την υπ' αρ. πρωτ. 9624/13.11.2020 επιστολή της GREEN OIL.

⁵⁶³ Η μέγιστη τιμή της κατανομής του τελικού κόστους κτήσης των εισαγόμενων ΑΛΕ της GREEN OIL είναι [...] EUR/MT, η ελάχιστη τιμή [...] EUR/MT, ήτοι το εύρος τιμών είναι [...] EUR/MT, η ενδιάμεση τιμή [...] EUR/MT, και η τυπική απόκλιση [...] EUR/MT. Η κατανομή του τελικού κόστους κτήσης των εισαγόμενων ΑΛΕ είναι [...]

⁵⁶⁴ Βλ. τις υπ' αρ. πρωτ. 8347/2016 και 8343/24.11.2020 επιστολές της LPC (πρώην CYCLON).

EUR ανά μετρικό τόνο⁵⁶⁵. Σημειώνεται επιπλέον ότι το μέσο κόστος προμήθειας εισαγόμενων ΑΛΕ για την GREEN OIL φαίνεται υψηλότερο από αυτό της CYCLON, της οποίας εντούτοις οι εισαγωγές προέρχονται κυρίως από χώρες (π.χ. [...]) που έχουν αναπτύξει δραστηριότητα διαχείρισης ΑΛΕ.

Πίνακας 20: Εισαγωγές ΑΛΕ της CYCLON (LPC) 2008 – 2020Α

Έτος	Χώρα Προέλευσης	Ποσότητα ΑΛΕ (MT)	Κόστος Αγοράς ΑΛΕ (€)	Τιμή ΑΛΕ (€/MT)	Συνολικό Κόστος Εισαγωγής (με μεταφορικά και λοιπά κόστη) (€)	Τελικό Κόστος Κτήσης Εισαγόμενου ΑΛΕ (€/MT)
2008	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2009	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2010	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2011	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2012	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2013	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2014	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2015	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2016	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2017	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2018	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2019	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2020 ^Α	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]

⁵⁶⁵ Η μέγιστη τιμή της κατανομής του τελικού κόστους κτήσης των εισαγόμενων ΑΛΕ της CYCLON είναι [...] EUR/MT, η ελάχιστη τιμή [...] EUR/MT, ήτοι το εύρος τιμών είναι [...] EUR/MT, η ενδιάμεση τιμή [...] EUR/MT, και η τυπική απόκλιση [...] EUR/MT. Η κατανομή του τελικού κόστους κτήσης των εισαγόμενων ΑΛΕ είναι [...].

Έτος	Χώρα Προέλευσης	Ποσότητα ΑΛΕ (MT)	Κόστος Αγοράς ΑΛΕ (€)	Τιμή ΑΛΕ (€/MT)	Συνολικό Κόστος Εισαγωγής (με μεταφορικά και λοιπά κόστη) (€)	Τελικό Κόστος Κτήσης Εισαγόμενου ΑΛΕ (€/MT)
	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]

459. Στα στοιχεία του φακέλου και συγκεκριμένα σε απάντηση της καταγγελλόμενης ΕΛΤΕΠΕ προς τη ΓΔΑ⁵⁶⁶, περιλαμβάνεται αναλυτικός πίνακας τιμών πώλησης ΑΛΕ από το ΣΣΕΔ προς τους αξιοποιητές βάσει των συμβάσεων συνεργασίας που είχαν υπογραφεί για την περίοδο από την έναρξη λειτουργίας του ΣΣΕΔ το 2004 έως και το 2012 όπου άλλαξε ο ρόλος τους ΣΣΕΔ στην αγορά.

Πίνακας21: Τιμές πώλησης ΑΛΕ από το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ στους αξιοποιητές ανά μετρικό τόνο τα έτη 2004 - 2012

Έτος	Μήνες	Τιμή Πώλησης €/MT
2004	ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	80
2005	ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	80
2006	ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	80
2007	ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	90
2008	ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	90
2009	ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ	90
2009	ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	100
2010	ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	100
2011	ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ	100
2011	ΙΟΥΛΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	110
2012	ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	110

Πηγή: Στοιχεία από την υπ' αριθμ. πρωτ. 635/17.1.2014 απάντηση της ΕΝΔΙΑΑΕ.

460. Από τη σύγκριση των ανωτέρω στοιχείων προκύπτει πράγματι ότι το τελικό κόστος κτήσης εισαγόμενων ΑΛΕ είναι σημαντικά υψηλότερο σε σχέση με την τελική τιμή προμήθειας ΑΛΕ από την ελληνική αγορά, ήτοι την τιμή που πωλούσε το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ στους αναγεννητές⁵⁶⁷. Η σημαντική διαφορά αποτυπώνεται χαρακτηριστικά και στο επόμενο διάγραμμα που απεικονίζει τις τιμές ΑΛΕ της ελληνικής αγοράς σε σχέση με τις τελικές τιμές κτήσης ΑΛΕ εισαγωγής.

Διάγραμμα 8: Κόστος (τιμές) προμήθειας ΑΛΕ από ελληνική αγορά και από εισαγωγές ανά μετρικό τόνο

[...]

461. Στα ανωτέρω θα πρέπει να συνεκτιμηθεί και η απαιτητική διαδικασία διεκπεραίωσης των εισαγωγών ΑΛΕ, οι οποίες είναι χρονοβόρες και κοστοβόρες. Αυτό προκύπτει και από τις τοποθετήσεις και των λοιπών αξιοποιητών της αγοράς. Συγκεκριμένα, ο αναγεννητής [...] αναφέρει ότι δεν εισήγαγε ποτέ ΑΛΕ λόγω του ασύμφορου κόστους, του υφιστάμενου νομικού πλαισίου και των δυσκολιών του⁵⁶⁸, η [...] σημειώνουν ότι δεν διαθέτουν έγκριση

⁵⁶⁶ Στην υπ' αρ. πρωτ. 635/17.1.2014 επιστολή.

⁵⁶⁷ Το μέσο κόστος εισαγωγών την υπό εξέταση περίοδο είναι [...] EUR/MT. Η μέγιστη τιμή της κατανομής του τελικού κόστους κτήσης των εισαγόμενων ΑΛΕ είναι [...] EUR/MT, η ελάχιστη τιμή [...] EUR/MT, ήτοι το εύρος τιμών είναι [...] EUR/MT, η ενδιάμεση τιμή [...] EUR/MT, και η τυπική απόκλιση [...] EUR/MT. Η κατανομή του τελικού κόστους κτήσης των εισαγόμενων ΑΛΕ είναι [...].

⁵⁶⁸ Βλ. επιστολή παροχής στοιχείων με αρ. πρωτ. 10557/11.12.2020 της [...].

από τις αρμόδιες αρχές για εισαγωγή και αναγέννηση αποβλήτων αλλοδαπής προέλευσης⁵⁶⁹ και η [...] δηλώνει ότι όλες οι ποσότητες ΑΛΕ που έχει αναγεννήσει από το 2004 έως και σήμερα είναι εγχώριας προέλευσης⁵⁷⁰.

462. Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι η επιλογή εισαγωγής ΑΛΕ από αγορές του εξωτερικού μόνο υπό εξαιρετικές συνθήκες μπορεί να θεωρηθεί ως εναλλακτική πηγή προμήθειας, και πάντως δύσκολα θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι δύναται μακροπρόθεσμα να υποκαταστήσει την προμήθεια ΑΛΕ από την ελληνική αγορά, τόσο για την GREEN OIL όσο και για κάθε άλλο αναγεννητή.

5.12.3. ΝΟΜΙΚΗ ΘΕΜΕΛΙΩΣΗ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΡΝΗΣΗ ΠΡΟΜΗΘΕΙΑΣ

Ως προς την άρνηση προμήθειας - Γενικά

463. Όπως προαναφέρθηκε, κάθε επιχείρηση με δεσπίζουσα θέση στην οικεία σχετική αγορά φέρει ιδιαίτερη ευθύνη να μην βλάπτει με την συμπεριφορά της την ύπαρξη πραγματικού και ανόθευτου ανταγωνισμού σε αυτήν⁵⁷¹. Η ύπαρξη δεσπίζουσας θέσης δεν αφαιρεί από την επιχείρηση το δικαίωμα να διαφυλάξει τα εμπορικά της συμφέροντα και να έχει την ευχέρεια να ενεργεί κατά τρόπο που κρίνει πρόσφορο για την προστασία τους, πλην όμως δεν μπορεί να προβαίνει σε ενέργειες οι οποίες αποσκοπούν στην ενίσχυση και την εκμετάλλευση της δεσπίζουσας θέσης της⁵⁷².
464. Στο ως άνω πλαίσιο, μια επιχείρηση κατέχουσα δεσπίζουσα θέση, έχει καταρχήν το δικαίωμα να επιλέγει αυτόνομα τους εμπορικούς της εταίρους και να διαθέτει ελεύθερα τα περιουσιακά της στοιχεία⁵⁷³, καθορίζοντας στη βάση αντικειμενικών κριτηρίων⁵⁷⁴ τους πελάτες, τα προϊόντα και τις ποσότητες προϊόντων που προμηθεύει. Τούτο, κατά τη νομολογία, σημαίνει ότι μια δεσπίζουσα επιχείρηση δύναται να αρνηθεί να πωλήσει σε τρίτη επιχείρηση ή να αλλάξει την πολιτική της όσον αφορά στις παραδόσεις ή στον εφοδιασμό, χωρίς μια τέτοια πρακτική να συνιστά κατάχρηση⁵⁷⁵. Το δικαίωμα επιλογής ενός

⁵⁶⁹ Βλ. επιστολή παροχή στοιχείων με αρ. πρωτ. 9408/06.11.2020 της [...].

⁵⁷⁰ Βλ. επιστολή παροχή στοιχείων με αρ. πρωτ. 10593/11.12.2020 της [...].

⁵⁷¹ Βλ. ενδεικτικά ΔΕΚ C-322/81, *NV Nederlandsche Banden Industrie Michelin κατά Επιτροπής*, σκ. 70, ΠΕΚ T-65/89, *BPB Industries Plc & British Gypsum Ltd*, σκ. 67, ΠΕΚ T-83/91 *Tetra Pak International SA κατά Επιτροπής (Tetra Pak II)*, σκ. 113-114, ΠΕΚ T-219/99, *British Airways plc κατά Επιτροπής*, σκ. 242, ΠΕΚ T-201/04, *Microsoft κατά Επιτροπής*, ό.π., σκ. 229.

⁵⁷² Βλ. ΔΕΚ 27/76, *United Brands κατά Επιτροπής*, ό.π., σκ. 189, ΠΕΚ T-228/97 *Irish Sugar plc κατά Επιτροπής*, σκ. 112, ΠΕΚ T-203/01 *Michelin II*, ό.π., σκ. 55.

⁵⁷³ Βλ. απόφαση ΕΑ 519/VI/2011, σκ. 118 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία. Βλ. επίσης ενδεικτικά, Ο' Donoghue/ Padilla, *The Law and Economics of Article 102 TFEU*, 2^η έκδοση 2013, Κεφάλαιο 10, σελ. 509. Βλ. Ανακοίνωση Ευρωπαϊκής Επιτροπής- Κατευθύνσεις σχετικά με τις προτεραιότητες της Επιτροπής κατά τον έλεγχο της εφαρμογής του άρθρου 82 της συνθήκης ΕΚ σε καταχρηστικές συμπεριφορές αποκλεισμού που υιοθετούν δεσπίζουσες επιχειρήσεις, ΕΕ 2009 C 45/7, παρ. 75 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία. Ειδικότερα η Επιτροπή αναφέρει ότι «[...] κάθε παρέμβαση βάσει του δικαίου ανταγωνισμού χρειάζεται προσοχή ιδίως όταν η εφαρμογή του άρθρου θα συνεπαγόταν την επιβολή υποχρέωσης προμήθειας στη δεσπίζουσα επιχείρηση. Η ύπαρξη μιας τέτοιας υποχρέωσης, ακόμη και όταν πρόκειται για δίκαιη αμοιβή, ενδέχεται να αποθαρρύνει τις επιχειρήσεις από το να επενδύσουν και να καινοτομήσουν [...]. εάν γνωρίζουν ότι ενδέχεται να έχουν καθήκον προμήθειας ακόμη και παρά την θέλησή τους [...] ενδέχεται να μην επενδύσουν ή να επενδύσουν λιγότερο στην συγκεκριμένη δραστηριότητα.[...]».

⁵⁷⁴ Βλ. ΔΕΚ 27/76, *United Brands*, ό.π., σκ. 158.

⁵⁷⁵ Βλ. ΓενΔ T-41/96, *Bayer AG κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, σκ. 180 «...[Σ]το πλαίσιο του άρθρου 86, η άρνηση παραδόσεως, ακόμη και όταν είναι πλήρης, απαγορεύεται μόνον εφόσον είναι καταχρηστική.

αντισυμβαλλόμενου και της ελευθερίας διάθεσης της ιδιοκτησίας αποτελούν αναγνωρισμένες αρχές -ενίοτε και συνταγματικά κατοχυρωμένες- και η προσβολή τους απαιτείται να είναι επαρκώς αιτιολογημένη. Η αιτιολόγηση, εξ' επόμεως πολιτικής ανταγωνισμού, μιας επέμβασης στην ελευθερία σύναψης σύμβασης από επιχείρηση που κατέχει δεσπόζουσα θέση απαιτεί προσεκτική στάθμιση αντιμαχόμενων επιχειρημάτων και θα πρέπει να συνεπάγεται ουσιαστικά αποτελέσματα για τον ανταγωνισμό. Σε αντίθετη περίπτωση, θα οδηγούμασταν στο άτοπο κάθε δεσπόζουσα επιχείρηση να έχει υποχρέωση να προμηθεύει όλους τους πιθανούς πελάτες της⁵⁷⁶.

465. Επιπροσθέτως, κάθε επιχείρηση με δεσπόζουσα θέση στην αγορά δικαιούται να επιδιώξει νομίμως πολιτικές αύξησης των κερδών της, συμπεριλαμβανομένης ενδεικτικά και της επιλογής των αντισυμβαλλομένων, των προϊόντων και των ποσοτήτων που θα διαθέσει καθώς και της τροποποίησης των συμβατικών όρων και να λαμβάνει τα μέτρα που κρίνει πρόσφορα για την προστασία των εμπορικών της συμφερόντων, όταν τα τελευταία θίγονται⁵⁷⁷, χωρίς να υπέχει υποχρέωση να υποστηρίξει τον εις βάρος της ανταγωνισμό, εφόσον τα μέτρα αυτά είναι θεμιτά και αναλογικά σε σχέση με την απειλή⁵⁷⁸. Τούτο σημαίνει ότι για την κατάφαση ή μη της αντικειμενικής δικαιολόγησης μιας πρακτικής θα πρέπει να εξετάζεται εάν η υιοθετούμενη πρακτική, π.χ. της διακοπής εφοδιασμού, συνάδει με την αρχή της αναλογικότητας, εάν δηλαδή η ακολουθούμενη πρακτική είναι ανάλογη προς τον επιδιωκόμενο στόχο ή υπερβαίνει τα ανεκτά όρια της νόμιμης άμυνας έναντι προσβολών των εμπορικών συμφερόντων της δεσπόζουσας επιχείρησης. Όπως προαναφέρθηκε, η δεσπόζουσα επιχείρηση έχει μεν το δικαίωμα να προστατεύει τα εμπορικά της συμφέροντα, όταν αυτά θίγονται, ωστόσο «η δυνατότητα αντεπιθέσεως» πρέπει να είναι «ανάλογη προς την απειλή»⁵⁷⁹.
466. Εξάλλου, έχει κριθεί ότι ο ανταγωνισμός δεν συνίσταται στην εις το διηνεκές διατήρηση αντικοινομικών σχέσεων σε βάρος των επιχειρήσεων και των καταναλωτών, ανεξάρτητα από την ειδική ευθύνη της μη στρέβλωσης του ανταγωνισμού που φέρει μια δεσπόζουσα επιχείρηση⁵⁸⁰, ενώ το γεγονός της έντονης ζήτησης ορισμένων αγαθών δεν μπορεί άνευ ετέρου να οδηγήσει σε υποχρέωση συνέχισης της παραγωγής της, αν το κόστος παραγωγής

Συγκεκριμένα, η νομολογία του Δικαστηρίου αναγνωρίζει εμμέσως τη σημασία της διασφάλισης της επιχειρηματικής ελευθερίας κατά την εφαρμογή των κανόνων του ανταγωνισμού της Συνθήκης, καθόσον δέχεται ρητώς ότι ακόμη και μια επιχείρηση κατέχουσα δεσπόζουσα θέση μπορεί, σε ορισμένες περιπτώσεις, να αρνηθεί να πωλήσει ή να αλλάξει την πολιτική της όσον αφορά τις παραδόσεις ή τον εφοδιασμό, χωρίς να καταληφθεί από την απαγόρευση του άρθρου 86».

⁵⁷⁶ Βλ. R.Subiotto/R. O'Donoghue *Defining the scope of the duty of dominant firms to deal with existing customers under art. 82 EC*, [2003] ECLR τ. 12, σελ. 683.

⁵⁷⁷ Βλ. ΔΕΚ 27/76, *United Brands*, ό.π., σκ. 189. Βλ. επίσης απόφαση της Ε. Επ. COMP/32.279, *BBI/Boosey & Hawkes*, ΕΕ 1987 L 286/36, παρ. 19. Βλ. R.Subiotto/R. O'Donoghue *Defining the scope of the duty of dominant firms to deal with existing customers under art. 82 EC*, [2003] ECLR τ. 12, σελ. 683

⁵⁷⁸ Βλ. ΔΕΚ 27/76, *United Brands*, σκ. 190-191, απόφαση της Ε. Επ. 32.279, *BBI/Boosey & Hawkes*, ΕΕ 1987 L 286/36, παρ. 19, απόφαση ΔΕφΑθ 2057/2010, σκ. 11, 25.

⁵⁷⁹ Βλ. ΔΕΚ 27/76, *United Brands και United Brands Continentaal BV κατά Επιτροπής*, σκ. 190-191, απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 29.7.1987, *BBI/Boosey & Hawkes*, Ε.Ε. 1987, L 286/36, παρ. 19, ΣτΕ 3265/2011, σκ. 9, ΔΕφΑθ 2057/2010 σκ. 11,25.

⁵⁸⁰ Βλ. απόφαση ΕΑ 511/VI/2010, σκ. 91 και απόφαση ΔΕφΑθ 2057/2010, σκ. 25

του προϊόντος εκτιμάται εμπορικά και οικονομικά ως μη εύλογο⁵⁸¹. Η γενική υποχρέωση προμήθειας που ενδεχομένως υπέχει μια δεσπόζουσα επιχείρηση δεν ταυτίζεται με την άνευ ετέρου υποχρέωση προμήθειας⁵⁸². Συνεπώς, ακόμη και μια επιχείρηση με δεσπόζουσα θέση στην αγορά μπορεί, σε ορισμένες περιπτώσεις, να αρνηθεί να πωλήσει το προϊόν της σε πελάτη της ή να αλλάξει την πολιτική της αναφορικά με τις παραδόσεις ή τον εφοδιασμό, χωρίς η πρακτική της αυτή να αντίκειται στο δίκαιο του ανταγωνισμού⁵⁸³. Προκειμένου, δε, να θεωρηθεί η άρνηση προμήθειας από δεσπόζουσα επιχείρηση προϊόντων και υπηρεσιών σε έναν πελάτη καταχρηστική, συνήθως θα πρέπει η πρώτη, όχι μόνο να ελέγχει μια σημαντική εισροή, αλλά και να δραστηριοποιείται στην αγορά όπου ο πελάτης πρόκειται να χρησιμοποιήσει την εν λόγω εισροή. Άλλως, η δεσπόζουσα επιχείρηση δεν θα είχε, υπό αυτές τις συνθήκες, το κίνητρο του αποκλεισμού⁵⁸⁴.

467. Κατά τη νομολογία, η παροχή προμήθειας δύναται να καθίσταται υποχρεωτική για μία δεσπόζουσα επιχείρηση σε εξαιρετικές περιστάσεις, ήτοι όταν α) η πρόσβαση στην εισροή είναι αναγκαία για την άσκηση αποτελεσματικού ανταγωνισμού σε αγορά επόμενου σταδίου⁵⁸⁵, β) πληρούνται όλες οι προϋποθέσεις εκμεταλλευτικής ή παρεμποδιστικής κατάχρησης, συμπεριλαμβανομένης και της ζημίας του καταναλωτή, και γ) η κατάχρηση συνίσταται σε εκμετάλλευση της εισροής κατά τέτοιο τρόπο ο οποίος είναι ασύμβατος ή μη αναλογικός προς την βασική της λειτουργία⁵⁸⁶.

⁵⁸¹ Βλ. Ι. Λιανός- Γ. Τσουλούφας, Καταχρήσεις μη τιμολογιακού χαρακτήρα σε Δ. Τζουγανάτου (επιμ.), *Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού*, Νομική Βιβλιοθήκη, (τόμος 2^{ος}), 2020, σελ. 707 και την παρατιθέμενη σε αυτήν βιβλιογραφία και νομολογία.

⁵⁸² Βλ. Background Note, OECD Secretariat, DAF/COMP (2007) 46, κεφ. 3.1. *European Union*, σελ 43

⁵⁸³ Βλ. ΓενΔικ Τ-41/96 *Bayer AG κατά Επιτροπής*, σκ. 180. Όπως σημείωσε και ο Γεν. Εισαγγελέας Jacobs στην υπόθεση C-7/97, *Oscar Bronner*, παρ. 56 «...το δικαίωμα επιλογής των αντισυμβαλλομένων και της ελευθερίας διαθέσεως της ιδιοκτησίας αποτελούν γενικώς αναγνωρισμένες αρχές στα δίκαια των κρατών μελών, ενίοτε δε έχουν και συνταγματικό χαρακτήρα. Η προσβολή των δικαιωμάτων αυτών απαιτείται να είναι επαρκώς αιτιολογημένη». Βλ. Roberto Subiotto/ Robert O' Donogue, "Defining the scope of the duty of dominant firms to deal with existing customers under article 82 EC", E.C.L.R. 2003, τόμος 24, τεύχος 12, σελ. 683. Κατά τους συγγραφείς, η εμπορική σχέση μεταξύ δεσπόζουσας επιχείρησης και υφιστάμενων πελατών διέπεται πρωτίστως από το δίκαιο των συμβάσεων και όχι το δίκαιο ανταγωνισμού. Παρόλο που η ύπαρξη δεσπόζουσας θέσης μπορεί να συνεπάγεται ότι η διαπραγματευτική δύναμη των μερών δεν είναι ίδια, εντούτοις ο πελάτης σε πολλές περιπτώσεις δύναται με βάση τη σύμβαση να πετύχει δικαστική προστασία με τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων σε περίπτωση άρνησης προμήθειας ή να λάβει αποζημίωση για ζημία που υπέστη λόγω άρνησης της δεσπόζουσας να διαπραγματευτεί.

⁵⁸⁴ Βλ. Ι. Λιανός- Γ. Τσουλούφας, Καταχρήσεις μη τιμολογιακού χαρακτήρα σε Δ. Τζουγανάτου (επιμ.), *Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού*, Νομική Βιβλιοθήκη, (τόμος 2^{ος}), 2020, σελ. 707 και την παρατιθέμενη σε αυτήν βιβλιογραφία και νομολογία.

⁵⁸⁵ Μια εισροή είναι αναγκαία όταν δεν υπάρχει πραγματικό ή δυνητικό υποκατάστατο στο οποίο οι αγοραστές στην αγορά επόμενου σταδίου μπορούν να βασιστούν ώστε να αντισταθμίσουν, τουλάχιστον μακροπρόθεσμα, τις αρνητικές επιπτώσεις της άρνησης. Βλ. Ανακοίνωση Ευρωπαϊκής Επιτροπής- Κατευθύνσεις σχετικά με τις προτεραιότητες της Επιτροπής κατά τον έλεγχο της εφαρμογής του άρθρου 82 της συνθήκης ΕΚ σε καταχρηστικές συμπεριφορές αποκλεισμού που υιοθετούν δεσπόζουσες επιχειρήσεις, ΕΕ 2009 C 45/7, παρ. 83 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία.

⁵⁸⁶ Βλ. *EU Competition Law, Volume V, Abuse of dominance under article 102 TFEU*, Εκδόσεις Clays & Casteels 2013, σελ. 432

468. Μία επιχείρηση με δεσπόζουσα θέση σε ένα προϊόν, δεν μπορεί, άνευ αντικειμενικού δικαιολογητικού λόγου^{587,588}, να διακόψει την προμήθειά της προς έναν σταθερό πελάτη της. Σύμφωνα με την ενωσιακή νομολογία, η άρνηση πωλήσεων από επιχείρηση με δεσπόζουσα θέση στην παραγωγή ή/και τη διανομή ενός προϊόντος, όταν εκδηλώνεται προς ένα σταθερό πελάτη της, δηλαδή ως διακοπή εφοδιασμού ενός πελάτη με τον οποίο συνδέεται ήδη με συναλλακτική σχέση και ο οποίος τηρεί τις εμπορικές συνήθειες, ανεξαρτήτως του γεγονότος εάν αυτός συνιστά συγχρόνως ανταγωνιστή της ή όχι, είναι δυνατόν να συνιστά κατάχρηση όταν η συμπεριφορά αυτή δεν στηρίζεται σε λόγους αντικειμενικά δικαιολογημένους κατά τον ίδιο τρόπο που θα συνιστούσε κατάχρηση η άρνηση πρόσβασης σε αποκαλούμενο «essential facility»⁵⁸⁹. Τέτοιου είδους άρνηση εφοδιασμού εκ μέρους μιας κατέχουσας δεσπόζουσα θέση επιχείρησης, προκειμένου να θεωρηθεί καταχρηστική υπό το πρίσμα του άρθρ. 2 παρ. 2 στοιχ. β' και γ' του ν. 3959/2011 και του άρθρ. 102 εδ. β', στοιχ. β' και γ' ΣΛΕΕ, θα πρέπει να τείνει στην ενίσχυση και εκμετάλλευση της θέσης αυτής⁵⁹⁰ και να δύναται να προκαλέσει σημαντικές στρεβλώσεις στον ανταγωνισμό. Και τούτο, καθόσον η εν λόγω άρνηση προμήθειας περιορίζει την παραγωγή και κατ' επέκταση τη διάθεση του προϊόντος – και άρα τον ανταγωνισμό – ζημιώνοντας, άμεσα ή έμμεσα τους καταναλωτές⁵⁹¹.
469. Όπως προαναφέρθηκε, κατά τη νομολογία η άρνηση πώλησης από δεσπόζουσα επιχείρηση δεν θεωρείται δίχως άλλο καταχρηστική, αλλά πρέπει να εξετάζεται αν είναι αντικειμενικά δικαιολογημένη. Η δεσπόζουσα επιχείρηση έχει το δικαίωμα να προστατεύει τα εμπορικά της συμφέροντα, όταν αυτά θίγονται, και πρέπει να της παρέχεται σε εύλογο βαθμό η

⁵⁸⁷ Η άρνηση μπορεί να δικαιολογείται όταν οφείλεται σε έκτακτη μείωση της παραγωγής λόγω εξωγενών παραγόντων με συνέπεια τούτη να μην επαρκεί για την κάλυψη της ζήτησης Βλ. ΔΕΚ 27/76, *United Brands*, ό.π., σκ. 182-183, ΔΕΚ C-6/73 και 7/73 *Commercial Solvents–Istituto Chemioterapico κατά Επιτροπής*, σκ. 25, ΔΕΚ 77/77 *Benzine en Petroleum Handelsmaatschappij* σκ. 21, ΕΕ 1987, απόφαση της Ευρ.Επιτροπής COMP/32.279, *BBI/Boosey & Hawkes*, ΕΕ 1987 L 286/36, σκ. 19, όταν οφείλεται σε κίνδυνο υποβάθμισης της ποιότητας λόγω π.χ. προφανούς μη πλήρωσης ορισμένων ποιοτικών κριτηρίων βλ. σχετικά ΕΑ 519/VI/2011, παρ. 120 επ, όταν οφείλεται σε αφερεγγυότητα του πελάτη/ διανομέα, Πρβλ., απόφαση της Επιτροπής της 26^{ης} Φεβρουαρίου 1992, υπόθεση IV/33.544 *British Midland κατά Aer Lingus*, ΕΕ 1992 L 96/34, σκ. 25, λόγω μη τήρησης των συμβατικών ή νόμιμων υποχρεώσεων από την πλευρά του αντισυμβαλλομένου, βλ. απόφαση ΕΑ 519/VI/2011 σκ. 110 επ, ή σε κάθετη ολοκλήρωση της δεσπόζουσας επιχείρησης, η οποία δικαιολογείται στη βάση της βελτίωσης της οικονομικής αποτελεσματικότητάς της και επιφέρει οφέλη στους καταναλωτές, βλ. ΔΕΦΑΘ 2057/2010 σκ. 11 και 22. Πρβλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή *Filtrona/Tabacalera*, Ετήσια Έκθεση 1989 της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού.

⁵⁸⁸ Βλ. ΔΕΚ 27/76, *United Brands και United Brands Continentaal BV κατά Επιτροπής*, σκ. 182-183, απόφαση της Ε. Επ. της 29.7.1987, *BBI/Boosey & Hawkes*, Ε.Ε. 1987, L 286/36, παρ. 19, ΔΕΚ C-6/73 και 7/73, *Instituto Chemioterapico Italiano και Commercial Solvents κατά Επιτροπής*, σκ. 25, ΔΕΚ C- 468/06 έως C-478/06, *Σοτ. Αέλος και Σια Ε.Ε. κατά GlaxoSmithKline*, σκ. 34, ΔΕΚ C- 311/84, *CBEM/CLT και IPB κατά Επιτροπής (Telemarketing)*, σκ. 25-27.

⁵⁸⁹ Υπενθυμίζεται ότι η άρνηση μπορεί να δικαιολογείται όταν οφείλεται σε έκτακτη μείωση της παραγωγής λόγω εξωγενών παραγόντων με συνέπεια τούτη να μην επαρκεί για την κάλυψη της ζήτησης Βλ. ΔΕΚ 27/76, *United Brands* σκ. 182-183, ΕΕ 1987, L 286/36 απόφαση της Ε. Επ. της 29.7.1987, *BBI/Boosey & Hawkes*, Ε.Ε. 1987, L 286/36, παρ. 19, ΔΕΚ C-6/73 και 7/73 *Commercial Solvents – Istituto Chemioterapico* σκ. 25, ΔΕΚ 77/77 *Benzine en Petroleum Handelsmaatschappij* σκ. 21.

⁵⁹⁰ Βλ. ΔΕΚ 27/76, *United Brands και United Brands Continentaal BV κατά Επιτροπής*, σκ. 189.

⁵⁹¹ Βλ. υπόθεση ΔΕΚ 6/73 και 7/73 *Instituto Chemioterapico Italiano και Commercial Solvents κατά Επιτροπής* σκ. 32, η οποία αφορούσε στην άρνηση προμήθειας μιας αναγκαίας πρώτης ύλης, το Δικαστήριο έκρινε ως επαρκή προϋπόθεση για την στοιχειοθέτηση της άρνησης προμήθειας ως κατάχρηση την ζημία στην δομή του πραγματικού ανταγωνισμού, και όχι την πρόκληση ζημιάς στους καταναλωτές, οι οποίοι σε αυτήν την περίπτωση βλάπτονται έμμεσα. Βλ. και υπόθεση ΔΕΚ 26/72, *Europemballage Corporation και Continental Can Company Inc. κατά Επιτροπής*, σελ. 445, σκ. 26.

ευχέρεια να λαμβάνει τα μέτρα που αυτή κρίνει πρόσφορα για την προστασία τους, υπό την προϋπόθεση της τήρησης της αρχής της αναλογικότητας, ήτοι της απόδειξης ότι η άρνηση πώλησης δεν είναι δυσανάλογη σε σχέση με τον επιδιωκόμενο στόχο⁵⁹².

Ως προς την *de novo* άρνηση προμήθειας

470. Στον αντίποδα της άρνησης πώλησης προς παλαιό πελάτη βρίσκεται η άρνηση προμήθειας νέου/υποψήφιου πελάτη. Εννοιολογικά οι δύο τύποι άρνησης πώλησης (προς παλαιό τακτικό πελάτη και προς νέο πελάτη) αντιμετωπίζονται με τον ίδιο τρόπο από το εδώ εφαρμοστέο άρθρο 2 του ν. 3959/2011 και το αντίστοιχο περιεχομένου άρθρο 102 ΣΛΕΕ, ήτοι η άρνηση πώλησης προς νέο πελάτη θεωρείται καταχρηστική όταν συντρέχουν σωρευτικά οι ίδιες προϋποθέσεις που πρέπει να συντρέχουν και στην περίπτωση καταχρηστικής άρνησης πώλησης προς υφιστάμενο πελάτη (αναγκαιότητα εισροής, αποκλεισμός ανταγωνισμού και έμμεση ή άμεση ζημία καταναλωτών).
471. Ωστόσο, σε περιπτώσεις όπου δεν προϋπάρχει συμβατική σχέση, πρέπει να γίνεται προσεκτική εξισορρόπηση μεταξύ της γενικής αρχής της ελευθερίας του συμβάλλεσθαι και της ανάγκης προστασίας του αποτελεσματικού ανταγωνισμού. Ένα πολύ σημαντικό στοιχείο στην ανάλυση αυτών των υποθέσεων είναι το κατά πόσο η επιθυμητή εισροή είναι απολύτως απαραίτητη για τον ανταγωνισμό στην κατάντη αγορά⁵⁹³. Δεδομένου ότι από την προϋπάρχουσα συμβατική σχέση μπορούν να εξαχθούν συμπεράσματα σχετικά με την αναγκαιότητα της εισροής, τα οποία δεν μπορούν αυτονόητα να εξαχθούν στην άρνηση πώλησης προς νέο πελάτη, αφού τα δύο μέρη δεν έχουν μέχρι στιγμής συνεργαστεί, θα είναι δυσκολότερο για τη δεσπόζουσα επιχείρηση να δικαιολογήσει αντικειμενικά τον τερματισμό μιας ικανοποιητικής, κατά το παρελθόν, συμβατικής σχέσης και ευκολότερο βεβαίως να αρνηθεί την έναρξη μιας νέας συνεργασίας⁵⁹⁴. Κατ' ακολουθία των ανωτέρω είναι πιθανότερο να θεωρηθεί καταχρηστική η διακοπή προϋπάρχουσας συμφωνίας προμήθειας απ' ότι μια άρνηση προμήθειας *de novo*⁵⁹⁵.
472. Η Ε. Επ., σύμφωνα με την Ανακοίνωσή⁵⁹⁶ της θεωρεί τις πρακτικές άρνησης πώλησης προς νέο πελάτη, ως προτεραιότητες ελέγχου, εφόσον ισχύουν σωρευτικά οι ακόλουθες περιστάσεις:
- α) η άρνηση αφορά προϊόν ή υπηρεσία που αντικειμενικά χρειάζεται μια εταιρία για να ασκήσει αποτελεσματικό ανταγωνισμό σε αγορά επόμενου σταδίου. Η έννοια της αναγκαιότητας δεν σημαίνει απαραίτητα ότι χωρίς την εν λόγω εισροή κανένας ανταγωνιστής δεν θα μπορούσε ποτέ να εισέλθει ή να επιβιώσει στην αγορά επόμενου

⁵⁹² Βλ. ΕΑ 519/IV/2011, σκ. 119 και την εκεί την παρατιθέμενη νομολογία.

⁵⁹³ Βλ. Bellamy & Child *European Union Law of Competition*, [2013] Oxford University Press, σελ. 835.

⁵⁹⁴ Βλ. J. Faul - A. Nikpay, *The EU Law of Competition*, part 1, p. 465, par. 4.567 – 4.568, βλ. επίσης Ανακοίνωση της Επιτροπής «κατευθύνσεις σχετικά με τις προτεραιότητες της Επιτροπής κατά τον έλεγχο της εφαρμογής του άρθρου 82 της συνθήκης ΕΚ σε καταχρηστικές συμπεριφορές αποκλεισμού που υιοθετούν δεσπόζουσες επιχειρήσεις», ΕΕ C 45/7 της 24.2.2009 παρ. 79 επ.

⁵⁹⁵ Ανακοίνωση της Επιτροπής «κατευθύνσεις σχετικά με τις προτεραιότητες της Επιτροπής κατά τον έλεγχο της εφαρμογής του άρθρου 82 της συνθήκης ΕΚ σε καταχρηστικές συμπεριφορές αποκλεισμού που υιοθετούν δεσπόζουσες επιχειρήσεις», ΕΕ C 45/7 της 24.2.2009 παρ. 84.

⁵⁹⁶ Βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής «κατευθύνσεις σχετικά με τις προτεραιότητες της Επιτροπής κατά τον έλεγχο της εφαρμογής του άρθρου 82 της συνθήκης ΕΚ σε καταχρηστικές συμπεριφορές αποκλεισμού που υιοθετούν δεσπόζουσες επιχειρήσεις», ΕΕ C 45/7 της 24.2.2009 παρ. 81.

σταδίου⁵⁹⁷. Μια εισροή είναι αναγκαία όταν δεν υπάρχει πραγματικό ή δυνητικό υποκατάστατο στο οποίο οι ανταγωνιστές στην αγορά επόμενου σταδίου μπορούν να βασιστούν ώστε να αντισταθμίσουν τουλάχιστον μακροπρόθεσμα τις αρνητικές επιπτώσεις της άρνησης⁵⁹⁸. Υπό το πρίσμα αυτό πρέπει να εξετάζεται εάν οι ανταγωνιστές μπορούν να αντιγράψουν την εισροή που παράγει η δεσπόζουσα επιχείρηση στο άμεσο μέλλον⁵⁹⁹. Η έννοια της αντιγραφής σημαίνει τη δημιουργία εναλλακτικής πηγής αποτελεσματικής προμήθειας που θα επιτρέψει στους ανταγωνιστές να επιβάλουν ανταγωνιστικό περιορισμό στη δεσπόζουσα επιχείρηση στην αγορά επόμενου σταδίου⁶⁰⁰.

β) Η άρνηση μιας δεσπόζουσας επιχείρησης να προμηθεύσει μια αναγκαία εισροή να ενδέχεται να οδηγήσει σε εξάλειψη του αποτελεσματικού ανταγωνισμού στην αγορά επόμενου σταδίου⁶⁰¹.

Και, τέλος, πρέπει σωρευτικά με τις υπό στοιχ. α) και β) περιστάσεις να συντρέχει και η ακόλουθη περίπτωση,

γ) Η άρνηση μιας δεσπόζουσας επιχείρησης να προμηθεύσει μια αναγκαία εισροή να ενδέχεται να αποβεί σε ζημία των καταναλωτών. Είναι δυνατό να προκληθεί ζημία στους καταναλωτές όταν οι ανταγωνιστές που η δεσπόζουσα επιχείρηση αποκλείει δεν μπορούν, ως αποτέλεσμα της άρνησης, να εισάγουν στην αγορά καινοτόμα προϊόντα ή υπηρεσίες και/ ή όταν ενδέχεται να ανασταλεί η συνέχεια μιας καινοτομίας⁶⁰².

473. Στην υπόθεση Bronner⁶⁰³, ο Γενικός Εισαγγελέας F.G. Jacobs⁶⁰⁴ στις προτάσεις του, διατύπωσε σκέψεις οι οποίες αποτελούν σύνοψη των παγιωμένων πλέον απόψεων της

⁵⁹⁷ Βλ. ΓενΔικ Τ-201/04 Microsoft σκ. 428 και 560- 563.

⁵⁹⁸ Βλ. συνεκδικασθείσες υποθέσεις C- 241/91 και C-242/91 Radio Telefis Eireann (RTE) και Independent Television Publications (ITP), *Magil* σκ. 52-53. Υπόθεση 7/97 Oscar Bronner κατά Mediaprint Zeitungsvertriebsgesellschaft σκ. 44-45. ΓενΔικ Τ-201/04 Microsoft σκ. 421.

⁵⁹⁹ Σύμφωνα με την υποσημείωση 58 της Ανακοίνωσης της Επιτροπής «κατευθύνσεις σχετικά με τις προτεραιότητες της Επιτροπής κατά τον έλεγχο της εφαρμογής του άρθρου 82 της συνθήκης ΕΚ σε καταχρηστικές συμπεριφορές αποκλεισμού που υιοθετούν δεσπόζουσες επιχειρήσεις», ΕΕ C 45/7 της 24.2.2009 «η αντιγραφή μιας εισροής ενδέχεται να είναι αδύνατη, όταν αφορά φυσικό μονοπώλιο λόγω οικονομικών κλίμακας ή φάσματος, όταν υπάρχουν έντονα αποτελέσματα δικτύου ή όταν αφορά πληροφορίες τις λεγόμενες «από μια πηγή». Ωστόσο σε όλες τις περιπτώσεις λαμβάνεται υπόψη η δυναμική φύση του τομέα και ιδίως εάν υπάρχει η δυνατότητα ταχείας εξάλειψης της ισχύος της επιχείρησης στην αγορά».

⁶⁰⁰ Για όλο το στοιχ. α) βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής «κατευθύνσεις σχετικά με τις προτεραιότητες της Επιτροπής κατά τον έλεγχο της εφαρμογής του άρθρου 82 της συνθήκης ΕΚ σε καταχρηστικές συμπεριφορές αποκλεισμού που υιοθετούν δεσπόζουσες επιχειρήσεις», ΕΕ C 45/7 της 24.2.2009, παρ. 83-84.

⁶⁰¹ Η πιθανότητα εξάλειψης του αποτελεσματικού ανταγωνισμού αυξάνεται γενικά **i**) όσο μεγαλύτερο είναι το μερίδιο αγοράς της δεσπόζουσας επιχείρησης στην αγορά επόμενου σταδίου, **ii**) όσο λιγότερο περιορισμένη από άποψη δυναμικότητας είναι η δεσπόζουσα επιχείρηση σε σχέση με τους ανταγωνιστές της στην αγορά επόμενου σταδίου **iii**) όσο μεγαλύτερη είναι η δυνατότητα υποκατάστασης της εισροής της δεσπόζουσας επιχείρησης από τους ανταγωνιστές της στην αγορά επόμενου σταδίου **iv**) όσο μεγαλύτερη η αναλογία των θιγόμενων ανταγωνιστών στην αγορά επόμενου σταδίου και **v**) όσο μεγαλύτερη η πιθανότητα μεταστροφής της ζήτησης που μπορεί να εξυπηρετηθεί από τους αποκλειόμενους ανταγωνιστές προς όφελος της δεσπόζουσας επιχείρησης. Για όλα τα ανωτέρω βλ. στοιχείο β) Ανακοίνωση της Επιτροπής «κατευθύνσεις σχετικά με τις προτεραιότητες της Επιτροπής κατά τον έλεγχο της εφαρμογής του άρθρου 82 της συνθήκης ΕΚ σε καταχρηστικές συμπεριφορές αποκλεισμού που υιοθετούν δεσπόζουσες επιχειρήσεις», ΕΕ C 45/7 της 24.2.2009, παρ. 85.

⁶⁰² Βλ. ΓενΔικ Τ-201/04 Microsoft σκ. 643, 647, 648, 649, 652, 653 και 656.

⁶⁰³ Υπόθεση 7/97 Oscar Bronner κατά Mediaprint Zeitungsvertriebsgesellschaft. Η απόφαση εκδόθηκε επί προδικαστικού ερωτήματος υποβληθέντος από αυστριακό δικαστήριο.

⁶⁰⁴ Προτάσεις Γενικού Εισαγγελέα F.G. Jacobs, υπόθεση 7/97 Oscar Bronner, EU:C:1998:264, σκ. 56-70.

νομολογίας σχετικά με τη θεωρία των βασικών υποδομών (ή διευκολύνσεων) («essential facilities doctrine»). Ειδικότερα αφού τόνισε ότι η προσβολή του δικαιώματος επιλογής των αντισυμβαλλομένων πρέπει να είναι επιμελώς αιτιολογημένη και να λαμβάνει χώρα μετά από προσεκτική στάθμιση των αντιμαχόμενων επιχειρημάτων⁶⁰⁵, παρατήρησε ότι μακροπρόθεσμα ευνοεί τον ανταγωνισμό και είναι προς το συμφέρον των καταναλωτών να επιτρέπεται σε μια εταιρία να χρησιμοποιεί μόνο η ίδια τις διευκολύνσεις/υποδομές τις οποίες αυτή δημιούργησε για τις ανάγκες της δραστηριότητάς της. Έτσι ενδεχομένως, δεν αρκεί στην περίπτωση, κατά την οποία ένας ανταγωνιστής ζητεί πρόσβαση σε μια πρώτη ύλη για να μπορεί να ανταγωνιστεί την επιχείρηση που κατέχει δεσπόζουσα θέση στην επόμενο σταδίου αγορά του τελικού προϊόντος, να εστιάζει κανείς μόνο στην οικονομική δύναμη που έχει η δεσπόζουσα επιχείρηση στην αγορά του επόμενου σταδίου και να συμπεραίνει ότι η συμπεριφορά αυτή (της επιφύλαξης δι' εαυτήν της αγοράς του επόμενου σταδίου) συνιστά αυτομάτως κατάχρηση. Κατόπιν των ανωτέρω ο Γενικός Εισαγγελέας F.G. Jacobs διατύπωσε τη γνώμη ότι «η παρούσα υπόθεση σε καμία περίπτωση δεν ανήκει στον τύπο της καταστάσεως κατά την οποία θα μπορούσε να είναι ορθόν η κατέχουσα δεσπόζουσα θέση επιχείρηση να υποχρεωθεί στην παροχή της προσβάσεως σε διευκόλυνση, την οποία αυτή δημιούργησε για δική της χρήση»⁶⁰⁶.

Άλλες μορφές άρνησης πώλησης:

474. Η έννοια της καταχρηστικής άρνησης πώλησης, όπως περιγράφηκε ανωτέρω, μπορεί να λάβει διάφορες μορφές με βάση τον τρόπο που εκδηλώνεται, την ιδιότητα του αποδέκτη της άρνησης, τη φύση του αντικειμένου της συναλλαγής, καθώς και το επίπεδο της αγοράς το οποίο απειλείται με ενδεχόμενο αποκλεισμό. Ειδικότερα, αναφορικά με τη διακοπή/τερματισμό των συναλλακτικών σχέσεων- ως υποπερίπτωση της άρνησης πώλησης- και τον τρόπο που εκδηλώνεται η συγκεκριμένη συμπεριφορά, η έννοια της άρνησης δεν περιλαμβάνει μόνο την απόλυτη άρνηση αλλά και την επιβολή όρων οι οποίοι αντικειμενικά δεν είναι εύλογοι⁶⁰⁷. Οι όροι αυτοί μπορεί να συνίστανται σε άρνηση εφοδιασμού στην περίπτωση που ο αντισυμβαλλόμενος δεν συμμορφωθεί με όρους που ο προμηθευτής γνωρίζει ότι, για αντικειμενικούς λόγους, είναι μη εύλογοι [τεκμαιρόμενη ή εξυπονοούμενη άρνηση («constructive refusal to supply»)]⁶⁰⁸ ή σε υπερβολική τιμολόγηση ενός αναγκαίου για τον αντισυμβαλλόμενο της δεσπόζουσας επιχείρησης αγαθό καθώς και σε επιβολή μη εύλογων προθεσμιών για την πρόσβαση στο αναγκαίο για τον αντισυμβαλλόμενο αγαθό⁶⁰⁹,

⁶⁰⁵ Ο.π., σκ. 56

⁶⁰⁶ Ο.π., σκ. 70. Βλ. και ΔΕΕ, 7/97, Oscar Bronner, EU:C:1998:569, σκ. 46-47.

⁶⁰⁷ Βλ. απόφαση της Ε. Επ. της 16ης Σεπτεμβρίου 1998, υπόθεση IV/35.134 (συμφωνία διατλαντικής ναυτιλιακής διάσκεψης “TACA”), ΕΕ L 095 της 09/04/1999 σ. 0001 – 0112 σκ. 553 «Η άρνηση προμήθειας μπορεί να λάβει διάφορες μορφές: ενδέχεται να είναι απόλυτη άρνηση προμήθειας, άρνηση προμήθειας με όρους άλλους από αυτούς που ο προμηθευτής γνωρίζει ότι είναι απαράδεκτοι (εποικοδομητική άρνηση), ή άρνηση προμήθειας βάσει θεμιτών όρων». Βλ. επίσης απόφαση της Ε.Επ. της 25^{ης} Ιουλίου 2001, υπόθεση COMP/C-1/36.915 (Deutsche Post/Intercertion of cross-border mail), Ε.Ε. (2001) L 331/40, παρ. 141. Βλ. και C-152/19 P, Deutsche Telekom κατά Επιτροπής, EU:C:2021:238, σκ. 50-53, καθώς και C-165/19 P, Slovak Telekom κατά Επιτροπής, EU:C:2021:239, στις οποίες το ΔΕΕ διευκρίνισε ότι υπό προϋποθέσεις μπορεί να μην εφαρμόζεται η προαναφερθείσα νομολογία Bronner.

⁶⁰⁸ Βλ. Κατευθύνσεις σχετικά με τις προτεραιότητες της Επιτροπής κατά τον έλεγχο της εφαρμογής του άρθρου 82 της συνθήκης ΕΚ σε καταχρηστικές συμπεριφορές αποκλεισμού που υιοθετούν δεσπόζουσες επιχειρήσεις, Ε (2009) 864/9.2.2009, παρ. 79

⁶⁰⁹ Βλ. ΠΕΚ T-301/04 Clearstream κατά Επιτροπής σκ. 151.

σε καθυστερήσεις στις παραδόσεις του αγαθού καθώς και σε κακόπιστη διεξαγωγή των διαπραγματεύσεων^{610,611,612}.

475. Σημειωτέον ότι και στις περιπτώσεις εξυποννούμενης άρνησης προμήθειας, προκειμένου να στοιχειοθετηθεί παράβαση εξετάζεται η δυνατότητα της εκάστοτε συμπεριφοράς να οδηγήσει σε εξάλειψη του αποτελεσματικού ανταγωνισμού στην αγορά επόμενου σταδίου και το ενδεχόμενο πρόκλησης ζημίας στους καταναλωτές⁶¹³. Εξάλλου, ακόμα και αν συντρέχουν οι λοιπές προϋποθέσεις στοιχειοθέτησης άρνησης προμήθειας, αυτή δεν είναι καταχρηστική εφόσον είναι αντικειμενικά δικαιολογημένη. Στις περιστάσεις οι οποίες δύνανται να δικαιολογήσουν συμπεριφορές δυνάμενες καταρχήν να υπαχθούν στην έννοια της άρνησης πώλησης συγκαταλέγονται, μεταξύ άλλων, η φερεγγυότητα του αντισυμβαλλόμενου⁶¹⁴ ή η άρνησή του να καταβάλει ένα εύλογο τίμημα⁶¹⁵.

⁶¹⁰ Βλ. Background Note, OECD Secretariat, DAF/COMP (2007) 46. Βλ. και απόφαση της Ε. Επ. της 22^{ης} Ιουνίου 2011 υπόθεση COMP/39525 Telekomunikacja Polska (TP) παρ. 712 επ., όπου η άρνηση πώλησης της TP συνίστατο στην πρόταση μη εύλογων όρων και την καθυστέρηση των διαπραγματεύσεων για την πρόσβαση στο δίκτυό της. Βλ. επίσης απόφαση Ε. Επ. της 21^{ης} Δεκεμβρίου 1993, IV/34.689 Sea Containers κατά Stena Sealink (προσωρινά μέτρα) - ΕΕ 1994, L 15/8, παρ. 70-74 όπου η άρνηση πώλησης συνίστατο στη μη διεξαγωγή διαπραγματεύσεων μεταξύ Sea Containers και Stena Sealink και στην απόρριψη όλων των προτάσεων της Sea Containers χωρίς καμία αντιπρόταση εκ μέρους της Stena Sealink.

⁶¹¹ Στην υπόθεση IV/34.689 Sea Containers κατά Stena Sealink, η οποία κατά το γενικό της μέρος αφορούσε σε άρνηση πρόσβασης σε βασική διευκόλυνση από την εταιρεία Sealink, η οποία χρησιμοποιεί και η ίδια την βασική αυτή διευκόλυνση, η Ε.Επ. έκρινε ότι η Sealink δεν διεξήγαγε διαπραγματεύσεις με τη Sea Containers προτείνοντας ή αναζητώντας λύσεις στα προβλήματα που είχαν ανακύψει και ότι η απόρριψη όλων των προτάσεων της Sea Containers χωρίς καμία αντιπρόταση ή προσπάθεια διαπραγμάτευσης δε συμβιβαζόταν με τις υποχρεώσεις μιας επιχείρησης που κατέχει δεσπόζουσα θέση σε σχέση με μια βασική εγκατάσταση, Βλ. Υπόθεση Sea Containers κατά Stena Sealink, παρ. 70 - 71.

⁶¹² Επιπλέον, στην υπόθεση COMP/39525 Telekomunikacja Polska (TP), η Ε. Επ. έκρινε ότι η TP είχε προβεί σε κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης της στην αγορά χονδρικής παροχής ευρυζωνικής πρόσβασης («αγορά BSA») και στην αγορά χονδρικής (φυσικής) πρόσβασης σε υποδομή δικτύου (συμπεριλαμβανομένης μεριζώμενης πρόσβασης ή πλήρως αποδεσμοποιημένης πρόσβασης) σε σταθερή θέση («χονδρική αγορά LLU») στην Πολωνία, δια της άρνησης προμήθειας χονδρικών προϊόντων που σχετίζονταν με την απόκτηση ευρυζωνικής πρόσβασης στο διαδίκτυο στους εναλλακτικούς φορείς εκμετάλλευσης (ΕΦΕ). Η άρνηση προμήθειας συνίστατο σε ένα πλέγμα συμπεριφορών εκ μέρους της TP που σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή είχαν σωρευτικές επιπτώσεις στους ΕΦΕ, οι οποίοι τελικά αντιμετώπισαν εμπόδια σε κάθε στάδιο της πρόσβασης στα προϊόντα χονδρικής της TP. Συγκεκριμένα, η άρνηση προμήθειας συνίστατο σωρευτικά στο ότι η TP πρότεινε μη εύλογους όρους για τη ρύθμιση της πρόσβασης των ΕΦΕ στα προϊόντα χονδρικής ευρυζωνικής σύνδεσης, στην καθυστέρηση της διαπραγματευτικής διαδικασίας, στον περιορισμό της πρόσβασης στο δίκτυό της, στον περιορισμό της πρόσβασης σε συνδρομητικές γραμμές και στην άρνηση παροχής αξιόπιστων και ακριβών γενικών πληροφοριών, οι οποίες ήταν απαραίτητες για τους ΕΦΕ. Μάλιστα, παρά τις επανειλημμένες αναθεωρήσεις των τυποποιημένων συμβάσεων της TP, οι προτάσεις που η TP υπέβαλε εν συνεχεία εξακολουθούσαν να μην πληρούν τις ελάχιστες απαιτήσεις των προσφορών αναφοράς, με αποτέλεσμα να αναγκάζεται η αρμόδια για τις τηλεπικοινωνίες πολωνική ρυθμιστική αρχή να επεμβαίνει σε τακτική βάση για να επιβάλλει στην TP αποφάσεις με τις οποίες αίρονταν οι δυσμενείς συμβατικές ρήτρες των προτάσεών της. Ως προς τις παρελκυστικές τακτικές της TP, η Ε. Επ. έκρινε ότι η TP καθυστέρησε την έναρξη των διαπραγματεύσεων μέσω σημαντικών καθυστερήσεων στην αποστολή των σχεδίων των συμβάσεων, καθυστέρησε πρόσθετα κατά το στάδιο της διαπραγμάτευσης των συμβατικών ρητρών και σε τελικά καθυστέρησε στην υπογραφή των συμβολαίων. Επιπλέον, η Ε. Επ. έκρινε ότι η TP δεν απάντησε στις προτάσεις των ΕΦΕ κατά τις διαπραγματεύσεις και αντ' αυτού προσπάθησε να επιβάλει τους δικούς της όρους. Βλ. Απόφαση της Ευρ. Επιτροπής της 22^{ης} Ιουνίου 2011 υπόθεση COMP/39525 Telekomunikacja Polska (TP), Κεφάλαιο 4.2.2 και Κεφάλαιο 4.2.3.

⁶¹³ Βλ. υπόθεση COMP/39525 Telekomunikacja Polska (TP), κεφάλαια 4.4.1 – 4.4.5.

⁶¹⁴ Βλ. υπόθεση IV/33. 544 - British Midland κατά Aer Lingus, σκ. 25 και συναφώς Ανακοίνωση για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού σε συμφωνίες πρόσβασης στον τομέα των τηλεπικοινωνιών (98/C 265/02), παρ. 85.

⁶¹⁵ Βλ. Πρβλ. ΠΕΚ T-167/08, *Microsoft Corp.*, σκ. 30, 31, ΔΕΚ C-241,242/1991, *Magill*, σκ. 91.

476. Τέλος, υφίσταται και η έννοια της παρεμποδιστικής κατάχρησης, η οποία αντιδιαστέλλεται με την εκμεταλλευτική μορφή κατάχρησης («exploitative abuse»). Η εν λόγω διάκριση δεν στηρίζεται στο νόμο, αλλά εδράζεται στη σκέψη ότι η εκμεταλλευτική κατάχρηση τείνει να εστιάζει στις επιπτώσεις των πρακτικών για τους καταναλωτές, ενώ ο καταχρηστικός αποκλεισμός από την αγορά (παρεμποδιστική κατάχρηση) δίνει έμφαση στην ανταγωνιστική διαδικασία.⁶¹⁶ Οι Κατευθυντήριες Γραμμές για τις μη οριζόντιες συγκεντρώσεις επιχειρήσεων⁶¹⁷, κάνοντας ένα επιπλέον βήμα, αντιπαραθέτουν την έννοια του «αντιανταγωνιστικού» αποκλεισμού των ανταγωνιστών προς τον απλό αποκλεισμό, προκειμένου να δώσουν έμφαση στην ανάγκη παροχής αποδείξεων ειδικώς περί αρνητικών επιπτώσεων για τους καταναλωτές. Την ίδια ακριβώς προσέγγιση ακολουθεί πλέον και η Ανακοίνωση προτεραιοτήτων για τις παρεμποδιστικές καταχρήσεις της Επιτροπής⁶¹⁸. Σύμφωνα με τα ανωτέρω ο καταχρηστικός αποκλεισμός από την αγορά, ελέγχεται εφόσον έχει ως αποτέλεσμα την εκμετάλλευση των καταναλωτών («Exploitative effects»). Οπότε τόσο για τη διάγνωση εκμεταλλευτικής όσο και παρεμποδιστικής κατάχρησης είναι αναγκαία η παροχή εμπειρικών αποδείξεων βλάβης του καταναλωτή⁶¹⁹ και τούτο διότι το δίκαιο ανταγωνισμού παρεμβαίνει προκειμένου να προστατεύσει όχι τους ανταγωνιστές αλλά τον ανταγωνισμό, προς τον σκοπό της διασφάλισης της ευημερίας των καταναλωτών.

5.12.4. ΥΠΑΓΩΓΗ ΣΤΑ ΑΝΩΤΕΡΩ ΤΗΣ ΚΑΤΑΓΓΕΛΟΜΕΝΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΠΟΥ ΑΦΟΡΑ ΣΕ ΑΡΝΗΣΗ ΠΡΟΜΗΘΕΙΑΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ GREEN OIL

477. Η καταγγέλλουσα GREEN OIL υποστηρίζει ότι η μη αποδοχή της αντιπρότασής της από το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ συνιστά άρνηση πώλησης, απαγορευόμενη λόγω της δεσπόζουσας θέσης την οποία κατέχει η ΕΛΤΕΠΕ στην αγορά προηγούμενου σταδίου, ήτοι στην οργάνωση και διαχείριση συστημάτων συλλογής και διαχείρισης ΑΛΕ. Επιπλέον, κατά την άποψη της καταγγέλλουσας GREEN OIL, το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ την έχει αποκλείσει τελείως από τη διανομή-διάθεση των συλλεγέντων ΑΛΕ λειτουργώντας μονοπωλιακά και κατ' επέκταση από την προμήθεια πρώτης ύλης για τη λειτουργία του εργοστασίου της, προς όφελος της μητρικής της CYCLON, η οποία «μονοπωλεί» την αγορά της αξιοποίησης ΑΛΕ, στην οποία δραστηριοποιείται η καταγγέλλουσα GREEN OIL⁶²⁰. Οι ισχυρισμοί αυτοί εξετάζονται στις επόμενες παραγράφους.
478. **Ως προς τις διαπραγματεύσεις μεταξύ των μερών:** Αναφορικά με τις διαπραγματεύσεις με την καταγγέλλουσα GREEN OIL, όπως αναφέρεται αναλυτικά και στη σχετική ενότητα ανωτέρω, η ΕΛΤΕΠΕ απευθύνθηκε σε όλες τις εταιρίες αναγέννησης, συμπεριλαμβανομένης της καταγγέλλουσας GREEN OIL, ήδη από το 2003 για να συναντηθούν και να ρυθμίσουν

⁶¹⁶ Βλ. Α. Κομνηνό – Ι. Λιανό εις ΔικΕλΑντ § 13, 185 (σ. 532).

⁶¹⁷ Βλ. Κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση των μη οριζόντιων συγκεντρώσεων σύμφωνα με τον Κανονισμό του Συμβουλίου για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων, ΕΕ 2008 C265/6, παρ. 18.

⁶¹⁸ βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής «κατευθύνσεις σχετικά με τις προτεραιότητες της Επιτροπής κατά τον έλεγχο της εφαρμογής του άρθρου 82 της συνθήκης ΕΚ σε καταχρηστικές συμπεριφορές αποκλεισμού που υιοθετούν δεσπόζουσες επιχειρήσεις», ΕΕ C 45/7 της 24.2.2009, παρ. 19 επ.

⁶¹⁹ Βλ. Α. Κομνηνό – Ι. Λιανό εις ΔικΕλΑντ § 13, 188 (σ. 533).

⁶²⁰ Βλ. και τους ισχυρισμούς που περιέχονται στο υπ' αρ. 181/26.3.2021 Υπόμνημα ενώπιον της ΕΑ.

- τον τρόπο συνεργασίας τους στα πλαίσια της επικείμενης λειτουργίας του ΣΣΕΔ⁶²¹. Στη συνέχεια, μετά την έγκριση της ΕΛΤΕΠΕ ως ΣΣΕΔ τον Ιούνιο του έτους 2004 σχετικές συμβάσεις συνεργασίας συνήφθησαν με τις περισσότερες εταιρίες αναγέννησης.
479. Εν συνεχεία, η καταγγελλόμενη ΕΛΤΕΠΕ, μετά την επαναλαμβανόμενη αποτυχία του έτερου συστήματος (ΣΕΔΟ) να λάβει άδεια λειτουργίας και της, εκ των πραγμάτων, δημιουργίας μονοπωλίου στην αγορά οργάνωσης και διαχείρισης συστημάτων εναλλακτικής διαχείρισης ΑΛΕ, είχε, αυτοβούλως, δεσμευθεί, έναντι των εποπτευόντων φορέων⁶²² ότι θα σύναπτε συμβάσεις με τις μονάδες αναγέννησης του ΣΕΔΟ και θα τους διέθετε ποσότητα ΑΛΕ ίση προς την ποσότητα στόχου τους. Επισημάνεται ότι ταυτόχρονα, ήτοι την 6.9.2005⁶²³, ο εκπρόσωπος της GREEN OIL και του ΣΕΔΟ δήλωσε ότι δεν θα συνεργαστούν με το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ, εφόσον δεν μπορούσαν να συμμετέχουν και στο ΔΣ του⁶²⁴.
480. Συνεπεία της κατά άνω εκφρασθείσας βούλησης και αυτοδέσμευσης της ΕΛΤΕΠΕ και παρά τις ανωτέρω σχετικές εξενεχθείσες απόψεις του εκπροσώπου της καταγγέλλουσας GREEN OIL, η ΕΛΤΕΠΕ απευθύνθηκε εκ νέου το Νοέμβριο του έτους 2005 στις εταιρίες με τις οποίες δεν είχε ήδη συμβληθεί, μεταξύ των οποίων και την καταγγέλλουσα GREEN OIL, και τις κάλεσε να προσέλθουν για την υπογραφή συμβάσεων συνεργασίας⁶²⁵. Εντούτοις, η καταγγέλλουσα GREEN OIL δεν ανταποκρίθηκε στην πρόκληση της ΕΛΤΕΠΕ για συνεργασία, όπως δεν το είχε πράξει ούτε και κατά το έτος 2003 στην αρχική πρόσκληση της ΕΛΤΕΠΕ (για το λόγο αυτό η καταγγέλλουσα GREEN OIL δεν προσκομίζει για τη χρονική περίοδο έως το 2006 στοιχεία επικοινωνίας με την καταγγελλόμενη).
481. Αντιθέτως, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει ότι ο εκπρόσωπος της καταγγέλλουσας GREEN OIL και του ΣΕΔΟ, δύο έτη μετά, περί τον Ιούνιο του 2006, προσήλθε σε προφορικές διαπραγματεύσεις με το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ, προκειμένου να συνάψουν σύμβαση προμήθειας ΑΛΕ. Το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ μετά από τις προφορικές συνεννοήσεις που, σύμφωνα με την ίδια, είχαν προηγηθεί, απέστειλε στην καταγγέλλουσα το από 10.7.2006 σχέδιο σύμβασης προμήθειας ΑΛΕ, το οποίο κατά το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ, απηχούσε τις προφορικές συνεννοήσεις τους. Όμως, κατά τα υποστηριζόμενα από το ΣΣΕΔ, παρά την προφορική συμφωνία του με την GREEN OIL, σε σχέση με το ύψος των ποσοτήτων⁶²⁶, τον Ιούλιο του 2006⁶²⁷, η τελευταία απέστειλε την αντιπρόταση της στο ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ, με την οποία

⁶²¹ Βλ. τις από 20.5.2003 επιστολές της ΕΛΤΕΠΕ προς τις εταιρίες αξιοποίησης ΑΛΕ, GREEN OIL, [...], που προσκομίσθηκαν με την υπ' αρ. πρωτ. 3975/17.6.2008 επιστολής της ΕΛΤΕΠΕ ΑΕ.

⁶²² Βλ. το υπ' αρ. 44/6.9.2005 Πρακτικό Συνεδρίασεως της Επιτροπής Παρακολούθησης της Εναλλακτικής Διαχείρισης, το οποίο προσκομίστηκε ως Σχ. 4 της υπ' αρ. πρωτ. 3975/17.6.2008 Επιστολής Παροχής Στοιχείων της ΕΛΤΕΠΕ ΑΕ, σελ. 2.

⁶²³ Βλ. το υπ' αρ. 44/6.9.2005 Πρακτικό Συνεδρίασεως της Επιτροπής Παρακολούθησης της Εναλλακτικής Διαχείρισης, το οποίο προσκομίστηκε ως Σχ. 4 της υπ' αρ. πρωτ. 3975/17.6.2008 Επιστολής Παροχής Στοιχείων της ΕΛΤΕΠΕ ΑΕ, σελ. 2.

⁶²⁴ Βλ. το υπ' αρ. 44/6.9.2005 Πρακτικό Συνεδρίασεως της Επιτροπής Παρακολούθησης της Εναλλακτικής Διαχείρισης, το οποίο προσκομίστηκε ως Σχ. 4 της υπ' αρ. πρωτ. 3975/17.6.2008 Επιστολής Παροχής Στοιχείων της ΕΛΤΕΠΕ ΑΕ, σελ. 2.

⁶²⁵ Βλ. τις υπ' αρ. πρωτ. 96/8.11.2005 επιστολές της ΕΛΤΕΠΕ προς τις εταιρίες GREEN OIL, [...], που προσκομίσθηκαν ως σχετικό 6 στην υπ' αρ. πρωτ. 3975/17.6.2008 επιστολή της ΕΛΤΕΠΕ.

⁶²⁶ Βλ. σχετικά κατάθεση την κατάθεση του [...] ενώπιον υπαλλήλων της Επιτροπής Ανταγωνισμού (κατόπιν της υπ' αρ. πρωτ. 4147/21.5.2009 πρόσκλησης σε κατάθεση), απάντηση στην ερώτηση 4.

⁶²⁷ Βλ. σχετικά την υπ' αρ. πρωτ. 3167/15.4.2009 επιστολή της GREEN OIL, στην οποία περιλαμβάνεται το υπό κρίση σχέδιο, με χειρόγραφη σημείωση για το πότε εστάλη στην ΕΛΤΕΠΕ.

ανέφερε τις πενταπλάσιες μέχρι και εξαπλάσιες ποσότητες⁶²⁸, με το επιχείρημα ότι η δυναμικότητά της ήταν περίπου αντίστοιχη προς αυτήν του ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ ΑΕ. Σημειώνεται ότι σχετικά πραγματοποιήθηκε και συνάντηση στα γραφεία του ΓΕΔΣΑΠ αναφορικά με τη συνεργασία των δύο εταιριών στις 7.9.2006, σε συνέχεια της οποίας η ΕΛΤΕΠΕ εξήγησε και εγγράφως στο ΓΕΔΣΑΠ τους λόγους για τους οποίους δεν μπορεί να υπάρχει συνεργασία των μερών με τους όρους που έθετε η GREEN OIL.

482. Ενόψει των ανωτέρω, και δεδομένου ότι ήδη από το έτος 2003, η καταγγελλόμενη ΕΛΤΕΠΕ επιδίωξε την σύναψη συνεργασίας με τις εταιρίες αναγέννησης, ότι συνεβλήθη με τις περισσότερες εξ αυτών κατά τα έτη 2003 και εφεξής, ότι κατά το έτος 2005 αυτοδεσμεύθηκε να συμβληθεί με όσες δεν είχε συμβληθεί, το οποίο και έπραξε, και ότι ακόμη και το έτος 2006 απέστειλε σχέδιο σύμβασης στην καταγγέλλουσα GREEN OIL, υποδηλώνοντας σαφώς την πρόθεσή της για συνεργασία, ενώ συμμετείχε και σε σχετική συνάντηση για το εν λόγω θέμα, δεν δύναται ευλόγως να υποστηριχθεί ότι η ΕΛΤΕΠΕ δεν επέδειξε πρόθεση συνεργασίας με την καταγγέλλουσα. Ούτε εξάλλου η GREEN OIL επικαλείται και προσκομίζει σχετικά έγγραφα ή στοιχεία από τα οποία να πιστοποιείται ότι κατά το χρονικό διάστημα από το 2004 έως και το 2006 που αντηλλάγησαν τα σχέδια συμβάσεων μεταξύ των μερών είχε απευθυνθεί στην καταγγελλόμενη για την προμήθεια ΑΛΕ, ενώ αντιθέτως, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει ότι η καταγγελλόμενη είχε απευθυνθεί στις εταιρίες αναγέννησης, συμπεριλαμβανομένης της καταγγέλλουσας GREEN OIL.
483. Εξάλλου, εν προκειμένω, δεν γίνεται λόγος για άρνηση προμήθειας εν γένει, αλλά, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, για ενδεχόμενη μερική άρνηση, καθώς δεν επήλθε συμφωνία κυρίως ως προς τις παραδοτέες ποσότητες.
484. Περαιτέρω και επί της βασιμότητας των επικαλούμενων από εκάστη πλευρά ισχυρισμών, σημειωτέα τα ακόλουθα:
485. Το προταθέν από την ΕΛΤΕΠΕ σχέδιο περιείχε ποσότητες ΑΛΕ⁶²⁹, οι οποίες δύνανται να θεωρηθούν εύλογες λαμβανομένων υπόψη των ακόλουθων δεδομένων:
- α) οι συλλεγείσες ποσότητες, όπως προκύπτει και από την έρευνα της Υπηρεσίας δεν επαρκούσαν για την κάλυψη των αναγκών όλων των εταιριών αναγέννησης, ως εκ τούτου, παρίστατο ως αναγκαία η αναλογική κατανομή των ποσοτήτων στις εταιρίες αναγέννησης, επί τη βάσει κριτηρίων που είχε υιοθετήσει η ΕΛΤΕΠΕ⁶³⁰. Όπως δε προκύπτει και από τις ποσότητες ΑΛΕ που παρεδόθησαν σε εκάστη εταιρία αναγέννησης κατά τα έτη έως το 2012, αυτές πράγματι δεν επαρκούσαν για να καλύψουν το σύνολο της παραγωγικής δυναμικότητας εκάστης, συμπεριλαμβανομένης, έστω και σε μικρότερο βαθμό, ακόμη και

⁶²⁸ Βλ. τους σχετικούς Πίνακες με τις ποσότητες που προτάθηκαν από την ΕΛΤΕΠΕ και την GREEN OIL στην Ενότητα 5.12.1.2 ανωτέρω.

⁶²⁹ Για το πρώτο έτος λειτουργίας του ΣΣΕΔ 2.500 ΜΤ, κατά το δεύτερο έτος 3.000 ΜΤ και κατά το τρίτο 3.500 ΜΤ.

⁶³⁰ Τα κριτήρια αυτά είχαν διαμορφωθεί από την ΕΛΤΕΠΕ (σε συνέχεια και σχετικών διαβουλεύσεων με τους αρμόδιους φορείς, χωρίς οι τελευταίοι να λάβουν θέση) και συνίσταντο: α) στη νομιμότητα λειτουργίας τη μονάδας, β) την αποδεδειγμένη επεξεργασία ΑΛΕ την προηγούμενη τριετία, γ) την αρχή της εγγύτητας της μονάδας προς τα σημεία συλλογής ΑΛΕ, δ) την πιστοληπτική δυνατότητα και φερεγγυότητα και, τέλος, ε) ποσότητες για νέους αξιοποιητές, οι οποίες συνίσταντο σε ποσότητα 800ΜΤ για μονάδες με δυναμικότητα ως 10.000 ΜΤ και σε 1500ΜΤ το έτος για μονάδες με δυναμικότητα άνω των 10.000 ΜΤ. Βλ. αναλυτικά για τα κριτήρια αυτά την υπ' αρ. πρωτ. 6235/14.8.2009 επιστολή της ΕΛΤΕΠΕ.

της μητρικής εταιρίας CYCLON. Συνεπώς προκύπτει ότι πράγματι τα συλλεγόμενα στην ελληνική επικράτεια ΑΛΕ δεν επαρκούσαν για την κάλυψη του συνόλου των αναγκών των δραστηριοποιούμενων στην ελληνική επικράτεια εταιριών αναγέννησης, κι ακόμη και εάν φαίνεται από τα διαθέσιμα στοιχεία να υφίσταται μια πολύ σημαντική (πάντως όχι πλήρης) κάλυψη των αναγκών της μητρικής CYCLON, αντίστοιχη κάλυψη εντούτοις υφίσταται και για άλλες εταιρίες αναγέννησης, όπως για τον αναγεννητή [...] ή ανά περιόδους για την εταιρία [...] ή την εταιρία [...] ⁶³¹. Υπενθυμίζεται συναφώς ότι με βάση την υφιστάμενη νομολογία, η άρνηση πώλησης θεωρήθηκε δικαιολογημένη και σε περιπτώσεις που οφείλεται σε έκτακτη μείωση της παραγωγής λόγω εξωγενών παραγόντων με συνέπεια η τελευταία να μην επαρκεί για την κάλυψη της ζήτησης⁶³², πολλώ δε μάλλον εν προκειμένω, που, όπως προειπώθηκε, η εξεταζόμενη άρνηση πώλησης είναι μερική και αφορούσε κυρίως το ζήτημα των ποσοτήτων. Αντίστοιχα, σημειώνεται ότι η άρνηση πώλησης δικαιολογείται και όταν οφείλεται σε κάθετη ολοκλήρωση της δεσπόζουσας επιχείρησης, η οποία δικαιολογείται στη βάση της βελτίωσης της οικονομικής αποτελεσματικότητάς της και επιφέρει οφέλη στους καταναλωτές⁶³³, πολλώ δε μάλλον εν προκειμένω που, με βάση τα ανωτέρω αναφερόμενα, ούτε και οι ανάγκες της μητρικής CYCLON καλύπτονταν πλήρως, συνεπώς εν προκειμένω δεν τίθεται καν ζήτημα επίκλησης της κάλυψης των αναγκών της μητρικής επιχείρησης,

β) παρ' όλ' αυτά, ήτοι παρά το γεγονός ότι οι ποσότητες συλλεγόμενων ΑΛΕ δεν επαρκούσαν για την πλήρη κάλυψη της ζήτησης, οι προταθείσες εκ της ΕΛΤΕΠΕ ποσότητες ήταν υψηλότερες σε σχέση με τις ποσότητες που το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ ΑΕ είχε συμφωνήσει να προμηθεύει τους υπόλοιπους αξιοποιητές⁶³⁴. Αντίστοιχα, οι προταθείσες ποσότητες ήταν υψηλότερες εκείνων που κατά τα έτη έως το 2007 προμηθευόταν και επεξεργαζόταν ετησίως η καταγγέλλουσα GREEN OIL⁶³⁵.

γ) το προταθέν σχέδιο στηριζόταν στη λογική ότι, σε περίπτωση συνεργασίας τους, η καταγγέλλουσα GREEN OIL θα δικαιούνταν, κατ' εφαρμογή της αρχής της εγγύτητας, να λάβει από τις συνολικές ποσότητες ΑΛΕ, ύψους 7880 ΜΤ, οι οποίες προϋπολογιζόταν να συλλεγούν από τα Κέντρα Συλλογής της Θεσσαλονίκης, της Καβάλας και της Κοζάνης, μέγιστη ποσότητα [...] και τούτο διότι για τους [...], το ΣΣΕΔ είχε ήδη συνάψει σύμβαση με αξιοποιητές, εδρεύοντες στη Βόρεια Ελλάδα⁶³⁶, δ) λάμβανε υπόψη τις ήδη υφιστάμενες συμβατικές υποχρεώσεις που είχε η ΕΛΤΕΠΕ έναντι εταιριών αναγέννησης (σε συνδυασμό και με την αρχή της εγγύτητας), τις οποίες άλλως, και εάν έκανε δεκτό το αίτημα της καταγγέλλουσας GREEN OIL για την παράδοση των εξ αυτής αιτουμένων ποσοτήτων, δεν

⁶³¹ Όπως προκύπτει από τον πίνακα 17 ανωτέρω.

⁶³² Βλ. ΔΕΚ 27/76, *United Brands*, ό.π., σκ. 182-183, ΔΕΚ C-6/73 και 7/73 *Commercial Solvents-Istituto Chemioterapico κατά Επιτροπής*, σκ. 25, ΔΕΚ 77/77 *Benzine en Petroleum Handelsmaatschappij* σκ. 21, ΕΕ 1987, απόφαση της Ευρ.Επιτροπής COMP/32.279, *BBI/Boosey & Hawkes*, ΕΕ 1987 L 286/36, σκ. 1.

⁶³³ Βλ. ΔΕφΑθ 2057/2010 σκ. 11 και 22. Πρβλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή *Filtrona/Tabacalera*, Ετήσια Έκθεση 1989 της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού.

⁶³⁴ Βλ. τις συμβατικά συμφωνηθείσες ποσότητες, όπως αυτές αποτυπώνονται στην Ενότητα 5.12.2.4 ανωτέρω. Εξάιρεση αποτελεί μόνο η εταιρία [...].

⁶³⁵ Βλ. τα σχετικά ποσά, όπως αποτυπώνονται στην Ενότητα 5.12.2.4 ανωτέρω.

⁶³⁶ Συγκεκριμένα με την εταιρία [...] (στην οποία το 2007 παρέδωσε 1642 ΜΤ και το 2008, 1517 ΜΤ) και την [...] (στην οποία το 2007 παρέδωσε 1145 ΜΤ και το 2008, 879 ΜΤ). Σχ. Βλ. ανωτέρω πίνακα 17 με τις παραδοθείσες ποσότητες ΑΛΕ στις εταιρίες αξιοποίησης κατά τα έτη 2004-2012.

θα μπορούσε να τηρήσει, χωρίς παραβίαση της αρχής της εγγύτητας⁶³⁷. Υπενθυμίζεται ότι η αρχή της εγγύτητας προβλέπεται στη σχετική νομοθεσία και διέπει τη διαχείριση των επικίνδυνων αποβλήτων⁶³⁸.

486. Από την άλλη πλευρά, δεν μπορεί να γίνει δεκτή η θέση της καταγγέλλουσας GREEN OIL⁶³⁹ ότι η εγκατάστασή της έχει πραγματική δυναμικότητα επεξεργασίας ΑΛΕ περίπου [...] ΜΤ, ήτοι την ίδια δυναμική αξιοποίησης ΑΛΕ με την καταγγελλόμενη CYCLON, και επομένως σε σχέση με τη δυναμικότητά της οι ποσότητες που το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ της πρότεινε να της παραδίδει ήταν εξαιρετικά περιορισμένες, και καθιστούσαν τη σύναψη σύμβασης, μη ενδιαφέρουσα. Συγκεκριμένα, από τα προσκομισθέντα στοιχεία προκύπτει ότι το 2007, το οποίο θα ήταν το πρώτο έτος της σύμβασης συνελέγησαν τελικώς 36.234 ΜΤ ΑΛΕ, το 2008, το οποίο θα ήταν το δεύτερο έτος της συμφωνίας, συνελέγησαν τελικώς [...] και το 2009, το οποίο θα ήταν το τρίτο έτος της σύμβασης συνελέγησαν μικρότερες ποσότητες, ήτοι [...]. Πρακτικά δηλαδή η καταγγέλλουσα ζητούσε να λάβει για το 2007 το [...] των τελικώς συλλεγόντων ΑΛΕ, για το 2008 από το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ το [...] των τελικώς συλλεγόντων ΑΛΕ και για το 2009 [...] των τελικώς συλλεγόντων ΑΛΕ, μάλιστα χωρίς να αποδεικνύει την πραγματική δραστηριότητά της στην αναγέννηση, η οποία όπως προκύπτει από τα προσκομισθέντα από την ίδια στοιχεία κατά τα έτη που προηγούνται του 2006, αλλά και για τα σύνολο των ετών έως το 2018, κυμαίνεται κατά μέσο όρο σε περίπου [...] το έτος. Ζητούσε δε να λαμβάνει αυτές τις ποσότητες, όχι μόνο σε αντίθεση με την αρχή της εγγύτητας, αλλά και εις βάρος όλων των λοιπών εταιριών αναγέννησης. Ενώ τέλος, δεν φαίνεται να επιβεβαιώνεται από τα διαθέσιμα στοιχεία ότι οι προταθείσες από την ΕΛΤΕΠΕ ποσότητες τελούσαν σε συμφωνία και με τους στόχους αξιοποίησης που είχε θέσει η ίδια για το σύστημα ΣΕΔΟ, δεδομένου ότι σ' αυτό θα συμμετείχαν τρεις εταιρίες (η καταγγέλλουσα, η [...] και τα [...]) και ο στόχος τους ήταν η αναγέννηση συνολικά και από τις τρεις εταιρίες ποσότητας ΑΛΕ ύψους [...])⁶⁴⁰, εντούτοις, όπως αναφέρθηκε και αμέσως ανωτέρω, από τα προσκομισθέντα από την GREEN OIL στοιχεία προκύπτει ότι οι προμήθειες αυτής σε ΑΛΕ κατά το σύνολο των ετών 2000-2018 κυμαίνονται κατά μέσο όρο σε [...] το χρόνο και υπολείπονται ακόμη των προταθεισών εκ της ΕΛΤΕΠΕ κατά το έτος 2006⁶⁴¹.
487. Τούτο δε είναι ιδιαίτερα σημαντικό εάν ληφθεί υπόψη ότι η άρνηση της καταγγέλλουσας GREEN OIL να υπογράψει σύμβαση για παράδοση ποσοτήτων ΑΛΕ ύψους [...] ζητώντας τις ανωτέρω κατά πολύ μεγαλύτερες ποσότητες, δεν τελεί σε συμφωνία και με τις τελικώς συλλεγείσες εξ αυτής ποσότητες ακόμη και κατά τα έτη μετά το 2013, οπότε και η ΕΛΤΕΠΕ

⁶³⁷ Και μετέφερε ΑΛΕ από απομακρυσμένα κέντρα συλλογής, παρότι η ratio της αρχής της εγγύτητας είναι εξαιρετικά σημαντική, αφού στοχεύει στην προστασία της περιβαλλοντικής ασφάλειας και τον περιορισμό κινδύνων από τη μεταφορά επικίνδυνων αποβλήτων. Για όλα τα ανωτέρω βλ. σχετικά την υπ' αρ. πρωτ. 6235/14.8.2009 Επιστολή της ΕΛΤΕΠΕ με θέμα την παροχή στοιχείων.

⁶³⁸ Και συγκεκριμένα στο άρθρο 4 παρ. 3γ της ΚΥΑ υπ' αρ. 13588/2006 («Η διαχείριση των επικίνδυνων αποβλήτων διέπεται από τις ακόλουθες αρχές: [...] γ. Την αρχή της εγγύτητας σύμφωνα με την οποία επιδιώκεται τα απόβλητα, κατά το δυνατόν και στο πλαίσιο εφαρμογής της παραγράφου 5, να οδηγούνται σε μία από τις πλησιέστερες εγκεκριμένες εγκαταστάσεις επεξεργασίας ή/και διάθεσης, εφόσον αυτό είναι περιβαλλοντικά αποδεκτό και οικονομικά εφικτό»).

⁶³⁹ Βλ. την από 19/06/2009 κατάθεση του [...] της καταγγέλλουσας ενώπιον υπαλλήλων της ΓΔΑ.

⁶⁴⁰ Βλ. σχετικά το υπ' αρ. πρωτ. 4014/17.6.2008 έγγραφο παροχής στοιχείων της ΕΛ.ΤΕ.ΠΕ ΑΕ.

⁶⁴¹ Σε αντίθεση με έτερους αξιοποιητές που μετά το 2013 εμφανίζουν αύξηση στα ΑΛΕ που προμηθεύονται, όπως ενδεικτικά και όχι περιοριστικά η εταιρία [...], όπως προκύπτει από τις υπ' αρ. πρωτ. 10593/11.12.2020 και 10557/11.12.2020 επιστολές τους αντίστοιχα.

απενεπλάκη πλέον από την αγοραπωλησία ΑΛΕ. Όπως προκύπτει από τα στοιχεία που προσκόμισε η ίδια η καταγγέλλουσα GREEN OIL⁶⁴², οι ποσότητες που προμηθεύθηκε η καταγγέλλουσα κατά τα έτη 2000 έως και το 2018 ανέρχονται συνολικά σε [...] τόνους και κατά μέσο όρο για κάθε έτος σε περίπου [...] το χρόνο, ποσότητες που υπολείπονται σημαντικά των ποσοτήτων που είχαν προταθεί από την ΕΛΤΕΠΕ.

488. Εξάλλου και επί του έτερου ζητήματος που απετέλεσε πηγή διαφωνίας μεταξύ των μερών, εκείνο της ποιότητας των ΑΛΕ, από τα διαθέσιμα στοιχεία και από την έρευνα της Υπηρεσίας προκύπτει ότι ναι μεν υφίσταται σχέση ποιότητας και τιμής και ότι πράγματι υφίστατο ο όρος αυτός σε συμβάσεις μεταξύ της ΕΛΤΕΠΕ και των συλλεκτών ή/ και των σημείων συλλογής. Εντούτοις αυτή η ύπαρξη των εν λόγω όρων διασφάλιζε εντέλει ως ένα βαθμό και την ποιότητα των ΑΛΕ που επρόκειτο να παραδοθούν στην ΕΛΤΕΠΕ, καθώς σε κάθε περίπτωση η ΕΛΤΕΠΕ δεν είναι παραγωγός ΑΛΕ για να επηρεάζει την ποιότητα αυτών, η οποία ποικίλλει, όπως παραδέχονται και οι ίδιες οι εταιρίες αναγέννησης. Περαιτέρω, επισημαίνεται ότι σχετικός όρος περί ποιότητας, πέραν των όρων που προτάθηκαν και στην καταγγέλλουσα GREEN OIL και που περιλαμβάνονται στο προοίμιο όλων των συμβάσεων, δεν υφίσταται σε καμία σύμβαση συναφθείσα με εταιρίες αξιοποίησης, η τυχόν δε προσθήκη σχετικού όρου στη σύμβαση με την GREEN OIL θα συνιστούσε διακριτική μεταχείριση αυτής έναντι των λοιπών εταιριών αναγέννησης.
489. Επιπλέον το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ είχε το δικαίωμα όχι μόνο να επιλέγει τους εμπορικούς του εταίρους, αλλά επιπλέον, κατά τη διαδικασία επιλογής, να θέτει τα δικά του ποιοτικά κριτήρια, δεδομένου ότι τα ΑΛΕ είναι επικίνδυνα προϊόντα και η αναγέννησή τους είναι δραστηριότητα υψηλής όχλησης⁶⁴³. Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι δεν είχε μόνο το δικαίωμα, αλλά και την υποχρέωση, πριν από την οποιαδήποτε συνεργασία του, με άλλες εταιρίες αναγέννησης και την παράδοση προς αυτές ΑΛΕ προς αναγέννηση, να ελέγχει την πλήρωση από την πλευρά τους, εκείνων των τυπικών και ουσιαστικών προϋποθέσεων σχετικά με τη νόμιμη λειτουργία τους, τις οποίες, άλλωστε, και το ίδιο είχε δεσμευθεί να τηρεί για τον εαυτό του, ήτοι εν ισχύ άδεια λειτουργίας, έγκριση περιβαλλοντικών όρων της μονάδας αναγέννησης και πραγματική δυναμικότητα αναγέννησης.
490. Συνεπώς η ανάκληση της άδειας λειτουργίας των εγκαταστάσεων αναγέννησης της GREEN OIL και τα επιβληθέντα διοικητικά πρόστιμα σε βάρος της για παραβάσεις της περιβαλλοντικής νομοθεσίας δυσχέραιναν τη σύναψη σύμβασης με το ΣΣΕΔ, δεδομένου ότι το τελευταίο είχε την κατά τα άνω υποχρέωση να επιλέγει τους αντισυμβαλλόμενους της με ποιοτικά κριτήρια. Σημειωτέον ότι η εν λόγω (πρώτη) ανάκληση μπορεί να διήρκεσε για μικρό χρονικό διάστημα, εντούτοις το διάστημα αυτό συνέπεσε με το χρονικό διάστημα που έπεται της ανταλλαγής των σχεδίων συμβάσεων μεταξύ των μερών, χρονικό διάστημα που, εάν είχε επέλθει συμφωνία μεταξύ των μερών σε σχέση με τους όρους, θα αποτελούσε το διάστημα έναρξης της συνεργασίας τους και συνεπώς ήταν κρίσιμο χρονικό διάστημα, ενώ και το γεγονός ότι μεταγενέστερα ανακλήθηκε εκ νέου η άδεια θα έπρεπε να συνεκτιμηθεί ανεξαρτήτως του εάν είχε υποβληθεί καταγγελία, αφού σχετική συνεργασία θα μπορούσε να συναφθεί ακόμη και συνεπεία της υποβληθείσας καταγγελίας.

⁶⁴² Βλ. την υπ' αρ. πρωτ. 9624/13.11.2020 επιστολή της καταγγέλλουσας GREEN OIL.

⁶⁴³ Βλ. ΚΥΑ 15393/2332/5-8-2002. Βλ. επίσης την ΚΥΑ υπ' αρ. 13588/725/2006.

491. Υπενθυμίζεται – σε συνέχεια και των ανωτέρω αναφερομένων – ότι για την αξιολόγηση τυχόν καταχρηστικής άρνησης προμήθειας συνεκτιμάται η μη ύπαρξη προηγούμενων συναλλακτικών σχέσεων μεταξύ των μερών⁶⁴⁴.
492. Δεδομένου δε ότι εν προκειμένω πρόκειται περί νέου πελάτη, δέον να διερευνηθούν οι προϋποθέσεις της συνδρομής της άρνησης προμήθειας σε νέο πελάτη, ήτοι της σωρευτικής συνδρομής α) της αναγκαιότητας της εισροής για να ασκηθεί αποτελεσματικός ανταγωνισμός στην αγορά επόμενου σταδίου, β) της δυνατότητας η άρνηση προμήθειας της αναγκαίας εισροής να οδηγήσει σε εξάλειψη του αποτελεσματικού ανταγωνισμού στην αγορά επόμενου σταδίου και γ) της δυνατότητας η άρνηση προμήθειας της αναγκαίας εισροής να αποβεί επιπλέον σε ζημία των καταναλωτών.

α) Επί της αναγκαιότητας της εισροής:

493. Δεδομένης της εκ των πραγμάτων μονοπωλιακής θέσης της ΕΛΤΕΠΕ στην αγορά έως το 2013, και της υποχρέωσης διάθεσης των συλλεγομένων στην ελληνική επικράτεια ΑΛΕ μέσω αυτής, διερευνητέο είναι αφενός εάν οι εισαγωγές ΑΛΕ από το εξωτερικό μπορούσαν να αποτελέσουν υποκατάστατο για την ενδεχόμενη μερική άρνηση της ΕΛΤΕΠΕ για την παροχή των αιτουμένων ποσοτήτων ΑΛΕ. Άλλωστε κατά δήλωσή της, η καταγγέλλουσα GREEN OIL προέβαινε σε εισαγωγές και προ του 2004, κατά το οποίο ενεκρίθη το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ, καλύπτοντας με αυτές ποσοστό 50% της πρώτης ύλης που εισερχόταν στη μονάδα της για επεξεργασία και συνέχισε να το κάνει και μετά το 2004⁶⁴⁵. Επίσης μαζί με τις εισαγωγές από το εξωτερικό μπορούσε να δεχτεί την προμήθεια από το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ των ποσοτήτων που ήταν εις θέση να της διανέμει – δεδομένου ότι δεν καταγγέλλεται καθολική άρνηση πώλησης, αλλά μερική – και ακολούθως να διαπραγματευθεί εκ νέου.
494. Με βάση τα στοιχεία του φακέλου, προκύπτει ότι οι εισαγωγές από το εξωτερικό εμφανίζουν σημαντικά υψηλότερο κόστος σε σχέση με τα συλλεγόμενα ΑΛΕ στην ελληνική επικράτεια και κατά τούτο δεν φαίνεται να συνιστούν καταρχήν άμεσο υποκατάστατο της εισροής⁶⁴⁶. Μολονότι δεν αμφισβητείται ότι η τιμή των εισαγόμενων ΑΛΕ είναι σημαντικά υψηλότερη, δέον εν προκειμένω να υπομνησθεί ότι παρόλα αυτά και από το έτος 2004 έως και το 2006 που αντηλλάγησαν τα σχέδια συμβάσεων μεταξύ της ΕΛΤΕΠΕ και της GREEN OIL, η καταγγέλλουσα GREEN OIL εξυπηρετείτο στην πράξη σχεδόν αποκλειστικά με

⁶⁴⁴ Βλ. ΔΕΕ C-468/06 έως C- 478/06 Προδικαστικό Λέλος, το οποίο κατέληξε στην ακόλουθη κρίση «Κατόπιν των ανωτέρω κατέληξε στην ακόλουθη κρίση: «το άρθρο 82 ΕΚ έχει την έννοια ότι επιχείρηση με δεσπόζουσα θέση στη σχετική αγορά φαρμάκων, η οποία, προκειμένου να εμποδίσει τις παράλληλες εξαγωγές που πραγματοποιούν ορισμένοι χονδρέμποροι από ένα κράτος μέλος προς άλλα κράτη μέλη, αρνείται να ικανοποιήσει συνήθεις παραγγελίες των χονδρεμπόρων αυτών, εκμεταλλεύεται καταχρηστικά τη δεσπόζουσα θέση της. Στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να διαπιστώσει τον συνήθη με τις ανάγκες της αγοράς του εν λόγω κράτους μέλους, καθώς και τις εμπορικές σχέσεις που διατηρούσε στο παρελθόν η εν λόγω επιχείρηση με τους χονδρεμπόρους αυτούς». Η υπόθεση αφορούσε σε παλαιούς τακτικούς πελάτες, ωστόσο η αρχή της αναλογικότητας, την οποία στην ουσία υιοθετεί μπορεί να εφαρμοστεί και στην προκειμένη περίπτωση.

⁶⁴⁵ Σε μικρότερο ωστόσο βαθμό λόγω αυξημένου κόστους. Βλ. την από 19.6.2009 κατάθεση του [...] της καταγγέλλουσας GREEN OIL ενώπιον υπαλλήλων της ΓΔΑ (απάντηση σε ερωτήσεις 5 και 6) σε συνδυασμό με τα συμπληρωματικά στοιχεία (τιμολόγια κλπ), τα οποία προσκομίστηκαν με την υπ' αρ. 5688/16.7.2009 επιστολή της καταγγέλλουσας GREEN OIL.

⁶⁴⁶ Βλ. τους σχετικούς Πίνακες 19-21 και το Διάγραμμα 8 ανωτέρω.

εισαγωγές⁶⁴⁷ και ότι, όπως προκύπτει από τα στοιχεία που προσκόμισε, η υψηλότερη προμήθεια πραγματοποιήθηκε από αυτήν κατά το έτος 2011, σχεδόν αποκλειστικά μέσω εισαγωγών⁶⁴⁸, ενώ αντιθέτως, οι προμήθειές της κατά τα επόμενα έτη (2013 και εφεξής), που προμηθεύεται και από την ελληνική επικράτεια, παράλληλα με εισαγωγές, ήταν σημαντικά χαμηλότερες. Συνεπώς η ίδια η λειτουργία της GREEN OIL κατά τα επίμαχα έτη αποδεικνύει ότι, αν και σημαντικά ακριβότερες, οι εισαγωγές εντέλει μπορούν να αποτελέσουν υποκατάστατο της εισροής (αν και όχι μακροπρόθεσμα και σε μόνιμη βάση), σε κάθε δε περίπτωση είναι αναγκαίες για τη συμπλήρωση των απαιτούμενων ποσοτήτων για τη λειτουργία μιας μονάδας αναγέννησης με την παραγωγική δυναμικότητα της GREEN OIL ή της CYCLON⁶⁴⁹, δεδομένου ότι τα εγχώρια ΑΛΕ δεν επαρκούν για να καλύψουν τις ανάγκες τους και αναγκαστικά στρέφονται για την κάλυψη των αναγκών τους στο εξωτερικό (ιδίως μάλιστα λαμβανομένου υπόψη ότι εν προκειμένω δεν γίνεται λόγος για άρνηση προμήθειας, αλλά για μερική άρνηση προμήθειας).

495. Ως προς το δυνητικό υποκατάστατο, ήτοι τη δυνατότητα αντιγραφής της εισροής με τη δημιουργία εναλλακτικής πηγής αποτελεσματικής προμήθειας, εν προκειμένω με τη δημιουργία ενός δεύτερου ΣΕΔ, σημειώνεται ότι η αντιγραφή της εισροής δεν ήταν απλώς μια δυνατότητα, αλλά είχε ήδη ολοκληρωθεί στο σχεδιασμό της, δεδομένου ότι η καταγγέλλουσα GREEN OIL κατείχε λειτουργούσα μονάδα αναγέννησης και είχε υποβάλει αίτηση προς τους αρμόδιους φορείς για να εγκριθεί το δικό της Συλλογικό Σύστημα Εναλλακτικής Διαχείρισης (ΣΕΔΟ), το οποίο εντούτοις και παρά τις επανειλημμένες απόπειρες κατά τα έτη 2003, 2005 και 2007 δεν έτυχε της απαιτούμενης αδειοδότησης λόγω διαπίστωσης ελλείψεων. Συνεπώς, με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία και την επανειλημμένη ανεπιτυχή απόπειρά της να αδειοδοτηθεί ως ΣΣΕΔ, δεν φαίνεται η δυνατότητα αντιγραφής της εισροής τουλάχιστον για την GREEN OIL να παρίσταται ως πιθανή, παρά το γεγονός ότι πάντως η σχετική επένδυση είχε ήδη πραγματοποιηθεί από την καταγγέλλουσα, ζήτημα που εντούτοις δεν είναι κρίσιμο, δεδομένου ότι φαίνεται να υπάρχει εναλλακτική πηγή προμήθειας, ήτοι η εισαγωγή των απαιτούμενων συμπληρωματικών ποσοτήτων από το εξωτερικό, κατά τα αναφερόμενα αμέσως ανωτέρω.

β) Επί της εξάλειψης του αποτελεσματικού ανταγωνισμού στην αγορά επόμενου σταδίου

496. Καταρχήν πρέπει να επισημανθεί ότι ως εξάλειψη του αποτελεσματικού ανταγωνισμού από την αγορά επόμενου σταδίου νοείται η πλήρης εξάλειψη του ανταγωνισμού και όχι ο πλήρης εκτοπισμός ενός ανταγωνιστή. Εν προκειμένω, στην αγορά επόμενου σταδίου, την αγορά της αναγέννησης, δραστηριοποιούνται μαζί με την καταγγέλλουσα GREEN OIL και τη δεύτερη

⁶⁴⁷ Βλ. και τη σχετική παραδοχή στα πλαίσια της υπ' αρ. 202/2012 απόφασης του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών στην οποία αναφέρεται ότι δεν υφίσταται επείγουσα περίπτωση καθώς για τέσσερα έτη η GREEN OIL εξακολουθεί να λειτουργεί αν και δεν προμηθεύεται ΑΛΕ από την ΕΛΤΕΠΕ ΑΕ. Η εν λόγω απόφαση προσκομίσθηκε με το υπ' αρ. πρωτ. 5240/1.7.2013 επιστολή της CYCLON .

⁶⁴⁸ Βλ. το σχετικό διάγραμμα στην Ενότητα 5.12.2.4 ανωτέρω.

⁶⁴⁹ Σύμφωνα με την Περιβαλλοντική Δήλωση της CYCLON: «Για να καλύψει η εταιρεία τις ανάγκες της σε πρώτη ύλη, δραστηριοποιείται και στην συλλογή ΑΛΕ εκτός συνόρων (σε χώρες της Αφρικής, Μέσης Ανατολής, και Ευρώπης όπου είτε συμμετέχει σε ανοικτούς διαγωνισμούς, ή επιδιώκει μακροπρόθεσμες στρατηγικές συνεργασίες)». Βλ. Περιβαλλοντική Δήλωση CYCLON ΕΛΛΑΣ, Ιούλιος 2008 σελ. 18, ως συνημμένο 7 στην υπ' αρ. πρωτ. 5262/30.6.2009 επιστολή της εταιρίας.

καταγγελλόμενη CYCLON ακόμη επτά (7) εταιρίες αξιοποίησης. Οι εταιρίες αυτές είχαν πριν τη δημιουργία του ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ περιορισμένη πραγματική δυνατότητα αξιοποίησης ΑΛΕ, μετά δε τη δημιουργία του άνω συστήματος λάμβαναν ποσότητες που ήταν περίπου αντίστοιχες της πραγματικής τους δυνατότητας για αναγέννηση ΑΛΕ. Είχαν δε όλες, πλην της καταγγέλλουσας GREEN OIL, σταδιακά και μεταξύ των ετών 2004-2006 συμβληθεί με την καταγγελλόμενη ΕΛΤΕΠΕ για την προμήθεια ΑΛΕ και δραστηριοποιούνταν καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου έως το έτος 2012 κατά την οποία προμηθεύονταν ΑΛΕ από την ΕΛΤΕΠΕ. Επί τη βάση των δεδομένων αυτών, δεν δύναται ευλόγως να συναχθεί το συμπέρασμα ότι η υπό κρίση άρνηση προμήθειας συνετέλεσε στην εξάλειψη του αποτελεσματικού ανταγωνισμού στην αγορά της αναγέννησης, καθώς οι λοιπές εταιρίες αναγέννησης δραστηριοποιούνταν κανονικά. Η καταγγέλλουσα, δε, προφανώς εν αναμονή, της έγκρισης του συλλογικού συστήματος ΣΕΔΟ και για δύο περίπου έτη (2004-2006) ούτε ήθελε να προμηθεύεται από το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ ΑΛΕ, ούτε και είχε ζητήσει να προμηθευθεί, δεν προκύπτει δε σχετικά από τα στοιχεία του φακέλου οποιαδήποτε σχετική απόπειρα εκ μέρους της καταγγέλλουσας GREEN OIL κατά τα εν λόγω έτη για συνεργασία της με την ΕΛΤΕΠΕ, παρά τα περί του αντιθέτου υποστηριζόμενα στην καταγγελία της. Αντιθέτως, η ΕΛΤΕΠΕ είχε απευθυνθεί ήδη από το έτος 2003 σε όλες τις εταιρίες αναγέννησης, συμπεριλαμβανομένης και της καταγγέλλουσας GREEN OIL και εν συνεχεία και κατά το έτος 2005. Συνεπώς το γεγονός ότι για το ως άνω χρονικό διάστημα δραστηριοποιείτο στην αγορά της αναγέννησης μόνο μέσω εισαγωγών προκύπτει πως ήταν δική της επιλογή. Κατά την επίμαχη περίοδο του Ιουνίου/Ιουλίου 2006, κατά τον οποίο έλαβε χώρα η ανταλλαγή των σχεδίων σύμβασης, το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ καταρχήν δεν αρνήθηκε να την προμηθεύσει, ωστόσο κλιμακώθηκε η ήδη υφιστάμενη μεταξύ τους ένταση με αποτέλεσμα την πλήρη διάρρηξη των σχέσεών τους. Υπ' αυτά τα δεδομένα και λαμβάνοντας υπόψη ότι στην αγορά της αναγέννησης ο ανταγωνισμός είναι μεν περιορισμένος, αλλά υπαρκτός, μπορεί να συναχθεί ότι ούτε και το παρόν κριτήριο πληρούται.

497. Συνεπώς, λαμβάνοντας υπόψη κατά πρώτον το γεγονός ότι το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ είχε συνάψει συμβάσεις με όλες τις εταιρίες αξιοποίησης, πλην της καταγγέλλουσας GREEN OIL, κατά δεύτερον τη δεδομένη αδυναμία της τελευταίας να αδειοδοτηθεί για να λειτουργήσει και η ίδια ως συλλογικό σύστημα εναλλακτικής διαχείρισης, καθώς και τις ανακλήσεις της άδειας λειτουργίας της, ως εταιρίας αναγέννησης καθώς και όλο το προπεριγραφέν θεσμικό πλαίσιο, δυσχερώς θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι ο ανταγωνισμός στην αγορά της αναγέννησης θα εντεινόταν, με μόνη τη σύναψη σύμβασης προμήθειας ΑΛΕ του ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ με την καταγγέλλουσα GREEN OIL και μάλιστα σε τέτοιο βαθμό, ώστε εξ αυτού να αποκομίσει οφέλη ο καταναλωτής ούτε και η δραστηριότητα της καταγγέλλουσας μετά το 2013, οπότε και απενεπλάκη η ΕΛΤΕΠΕ από την αγοραπωλησία ΑΛΕ φαίνεται να οδηγεί σε ένα τέτοιο συμπέρασμα.

γ) Οφέλη των καταναλωτών

498. Όσον αφορά την έρευνα και ανάπτυξη στην αγορά της αναγέννησης ΑΛΕ, μέσα από τις οποίες ο καταναλωτής θα μπορούσε να αρυσθεί οφέλη με τη δημιουργία περισσότερων ή καλύτερων εγκαταστάσεων φιλικών προς το περιβάλλον και κατάλληλων για την παραγωγή αναγεννημένου προϊόντος υψηλής ποιότητας, σημειώνεται ότι από τα προσκομισθέντα

στοιχεία προκύπτει ότι η καταγγέλλουσα GREEN OIL δεν εμποδίστηκε να επενδύσει χρήματα στη δημιουργία εγκατάστασης διαχείρισης απόβλητων λιπαντικών ελαίων. Μάλιστα διαθέτοντας κατά τους ισχυρισμούς της υπερσύγχρονες εγκαταστάσεις, υπέβαλε περισσότερες φορές αίτηση προς τους αρμόδιους φορείς για να λάβει την άδεια λειτουργίας της, ως συλλογικού συστήματος διαχείρισης. Ειδικότερα σε κατάθεσή του⁶⁵⁰, ο νόμιμος εκπρόσωπος της καταγγέλλουσας GREEN OIL είχε δηλώσει ότι επένδυσε σημαντικά ποσά με σκοπό να βελτιώσει τα αποτελέσματα σε σχέση με τη λειτουργία της και το περιβάλλον, εξειδικεύοντας ότι έχει εγκαταστήσει μονάδα παραγωγής υδρογόνου και υδρογόνωσης τελικών αποσταγμάτων σε πολύ υψηλές πιέσεις περίπου 100 bar και χρήση ειδικών καταλυτών με σκοπό την παραγωγή ορυκτελαίων ανώτερης ποιότητας καθώς και ότι κατά τον Ιούνιο του 2009 (χρόνος λήψης της κατάθεσης) η GREEN OIL θεωρείτο η καλύτερη μονάδα υδρογόνωσης στον κόσμο. Ωστόσο για να λειτουργήσει η παραπάνω μονάδα είτε ως σύστημα συλλογικής διαχείρισης είτε ως μεμονωμένη μονάδα αναγέννησης λιπαντικών ελαίων χρειαζόταν να διατηρεί άδεια λειτουργίας από τους αρμόδιους φορείς. Όμως κατά την κρίση των τελευταίων, η οποία δεν μπορεί να ελεγχθεί από την ΕΑ, η καταγγέλλουσα δεν πληρούσε τις απαιτούμενες προϋποθέσεις για να λάβει άδεια συλλογικού συστήματος, ενώ και ως μεμονωμένη μονάδα αναγέννησης ΑΛΕ, υποχρεώθηκε από τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ροδόπης – Έβρου (Διεύθυνση Ορυκτού Πλούτου και Βιομηχανίας) περισσότερες φορές να διακόψει προσωρινά τη λειτουργία της (2005-2006⁶⁵¹, 2007⁶⁵² και 2008⁶⁵³). Από όλα τα ανωτέρω προκύπτει ότι ναι μεν η καταγγέλλουσα υπολάμβανε ότι λόγω των επενδύσεων στις οποίες είχε προβεί το εργοστάσιο της μπορούσε να παρέχει προϊόντα υψηλής ποιότητας στο καταναλωτικό κοινό, πλην όμως οι αρμόδιοι ελεγκτικοί φορείς διαπίστωναν επανειλημμένως πλημμέλειες στη λειτουργία του εργοστασίου, οι οποίες κατά την εκτίμησή τους ήταν επιβλαβείς για το περιβάλλον και τη δημόσια υγεία.

499. Σχετικά με τα πιθανά οφέλη, τα οποία θα μπορούσε να αντλήσει ο καταναλωτής μέσα από μια βελτίωση των τιμών των προσφερόμενων προϊόντων, εάν δεν πραγματοποιείτο η καθ' υπόθεσηση άρνηση προμήθειας ΑΛΕ (η οποία πάντως δεν στοιχειοθετείται), εκτιμάται ότι αυτά θα ήταν εξαιρετικά περιορισμένα και μη υπολογίσιμα. Και τούτο διότι κατά το εξεταζόμενο διάστημα 2004-2012, σύμφωνα με τα υποστηριζόμενα από την καταγγέλλουσα GREEN OIL⁶⁵⁴ η τιμολογιακή πολιτική στην αγορά της οργάνωσης και λειτουργίας συστημάτων συλλογής και διαχείρισης ΑΛΕ καθοριζόταν από το αρμόδιο Υπουργείο, οπότε η ίδια δεν είχε αξίωση για διαφορετική προνομιακή μεταχείριση⁶⁵⁵. Οι λόγοι μη σύναψης σύμβασης συνεργασίας με το ΣΣΕΔ ήταν κατά την καταγγέλλουσα GREEN OIL η ασυμφωνία στην

⁶⁵⁰ Βλ. την από 19/06/2009 κατάθεση του [...] της καταγγέλλουσας ενώπιον υπαλλήλων της ΓΔΑ(απάντηση σε ερώτηση 24).

⁶⁵¹ Βλ. την από 19/06/2009 κατάθεση του [...] της καταγγέλλουσας ενώπιον υπαλλήλων της ΓΔΑ(απάντηση σε ερώτηση 21), όπου ο καταθέτων αναφέρει ότι το 2005/2006 του είχε επιβληθεί πρόστιμο € 50.000 για παραβάσεις της περιβαλλοντικής νομοθεσίας.

⁶⁵² Βλ. την υπ' αρ. 951/ΔΒΕΦ14.11/1 και με ημερομηνία 30/04/2007 απόφαση του Νομάρχη Έβρου.

⁶⁵³ Βλ. δημοσίευμα στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://www.kathimerini.gr/329548/article/epikairothta/ellada/e8ave-to3ika-lymata-viomhxania-sthn-ale3androypolh>

⁶⁵⁴ Βλ. την από 19/06/2009 κατάθεση του [...] της καταγγέλλουσας ενώπιον υπαλλήλων της ΓΔΑ(απάντηση σε ερώτηση 15)

⁶⁵⁵ Βλ. την από 19/06/2009 κατάθεση του [...] της καταγγέλλουσας ενώπιον υπαλλήλων της ΓΔΑ(απαντήσεις σε ερωτήσεις 14 και 15).

ποσότητα και την ποιότητα και όχι διαφωνία σε σχέση με το ύψος τους τιμήματος πώλησης ΑΛΕ προς αυτήν από το ΣΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ⁶⁵⁶.

500. Συνεπώς λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι η τιμή προμήθειας των ΑΛΕ αποτελεί το 28,8% του κόστους αναγέννησής τους, το χρηματοοικονομικό κόστος αποτελεί το 1,2% του κόστους αναγέννησής τους, ενώ το υπόλοιπο 70% του κόστους αναγέννησης ΑΛΕ αναφέρεται σε ανελαστικές δαπάνες (το κόστος κλασμάτων ανέρχεται σε 44,2% και το κόστος επεξεργασίας ανέρχεται σε 54,4%)⁶⁵⁷, είναι ενόητο ότι ακόμα και αν γινόταν δεκτό ότι θα υπήρχε μια βελτίωση της τιμής προς όφελος του καταναλωτή, σε περίπτωση έντασης του ανταγωνισμού στην αγορά της αναγέννησης, αυτή θα ήταν εξαιρετικά περιορισμένη.
501. Συμπληρωματικά σημειώνεται ότι ούτε ζήτημα τίθεται εν προκειμένω ως προς την εκμετάλλευση της εισροής κατά τρόπο ασύμβατο ή μη αναλογικό προς την βασική της λειτουργία⁶⁵⁸, καθώς τα συλλεγόμενα εκ της ΕΛΤΕΠΕ ΑΛΕ προωθούνταν στις εταιρίες αναγέννησης για την αξιοποίησή τους, συνεπώς η χρήση τους ήταν σύμφωνη με το σκοπό τους.
502. Ενόψει των ανωτέρω, προκύπτει ότι η ΕΛΤΕΠΕ αρνούμενη να ικανοποιήσει το αίτημα της καταγγέλλουσας GREEN OIL για την προμήθεια των εξ αυτής αιτηθεισών ποσοτήτων δεν προέβη σε άρνηση πώλησης ούτε και μερικώς και συνεπώς δεν υφίσταται παράβαση του άρθρου 2 του Ν. 3959/2011 και του 102 ΣΛΕΕ εξ αυτού του λόγου.
503. Το ανωτέρω συμπέρασμα και η προηγηθείσα εκτενής ανάλυση δεν ανατρέπονται από τους αόριστους και ατεκμηρίωτους ισχυρισμούς που παρατίθενται από την GREEN OIL στο υπ' αρ. 181/26.3.2021 Υπομνήμά της και από τα όσα ανέφερε η εν λόγω καταγγέλλουσα κατά την ακροαματική διαδικασία. Πράγματι, ως προς την πρόθεση συνεργασίας της καταγγελλόμενης με την ΕΛΤΕΠΕ⁶⁵⁹, η ΓΔΑ εξέτασε εις βάθος και η ΕΑ έλαβε υπόψη τόσο το περιεχόμενο του αιτήματος της GREEN OIL όσο και το γενικότερο πλαίσιο της συνεργασίας των δύο εταιριών, τόσο όσον αφορά τις αιτούμενες ποσότητες, όσο και ως προς την ποιότητα αυτών, ενώ ανέλυσε και κάθε επιμέρους επιχείρημα που προβλήθηκε στο πλαίσιο της διαφωνίας των δύο μερών (όπως λ.χ. ο ισχυρισμός σχετικά με τη νομιμότητα λειτουργίας της GREEN OIL⁶⁶⁰).

5.12.5. ΕΠΙ ΤΩΝ ΛΟΙΠΩΝ ΙΣΧΥΡΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΓΓΕΛΛΟΜΕΝΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ

5.12.5.1. Λοιπές καταγγελλόμενες πρακτικές που εκφεύγουν της αρμοδιότητας της ΕΑ

504. Επί των λοιπών καταγγελλόμενων πρακτικών που περιλαμβάνονται στις εξεταζόμενες καταγγελίες της ΕΣΚ ΟΙΛ και του ΣΩΣΥΧΟ, σημειώνονται τα ακόλουθα:

⁶⁵⁶ Βλ. την από 19/06/2009 κατάθεση του [...] της καταγγέλλουσας ενώπιον υπαλλήλων της ΓΔΑ(απάντηση σε ερώτηση 18).

⁶⁵⁷ Βλ. τα σχετικά στοιχεία κόστους αναγεννημένων ΑΛΕ ανά τόνο που προσκομίσθηκαν από την καταγγέλλουσα GREEN OIL με την υπ' αρ. πρωτ. 5688/16.7.2009 επιστολή της.

⁶⁵⁸ Βλ. *EU Competition Law, Volume V, Abuse of dominance under article 102 TFEU*, Εκδόσεις Clays & Casteels 2013, σελ. 432

⁶⁵⁹ Βλ. ιδίως σελ. 6 και εξής του υπ' αρ. 181/26.3.2021 Υπομνήματος.

⁶⁶⁰ Βλ. σελ. 10 του υπ' αρ. 181/26.3.2021 Υπομνήματος.

505. Ως προς τους ισχυρισμούς που περιλαμβάνονται στις εξεταζόμενες καταγγελίες [...] ⁶⁶¹ [...] ⁶⁶² περί της λειτουργίας της ΕΛΤΕΠΕ ως προκαλύμματος της ΕΛΤΕΠΕ Κ/Ξ ⁶⁶³, σημειώνεται ότι τα εν λόγω ζητήματα δεν εμπίπτουν στο δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού και ως εκ τούτου εκφεύγουν των αρμοδιοτήτων της ΕΑ. Αντίστοιχα ισχύουν και ως προς τον ισχυρισμό της καταγγέλλουσας [...] ότι δημιουργείται σύγχυση μεταξύ ΕΛΤΕΠΕ ΑΕ ως ΣΣΕΔ και ΕΛΤΕΠΕ ΚΞ ⁶⁶⁴. Τα ανωτέρω αποτελούν πρακτικές που ενδεχομένως εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των διατάξεων περί αθέμιτου ανταγωνισμού, αλλά σε κάθε περίπτωση εκφεύγουν των αρμοδιοτήτων της ΕΑ.
506. Περαιτέρω, δεν εμπίπτουν στις διατάξεις του δικαίου του ελεύθερου ανταγωνισμού και ως εκ τούτου εκφεύγουν των αρμοδιοτήτων της ΕΑ, οι ισχυρισμοί της καταγγέλλουσας [...] ότι εκπρόσωποι της καταγγελλόμενης ΕΛΤΕΠΕ κατηγορούσαν συνεργάτες της καταγγέλλουσας [...] για παράνομη διακίνηση ΑΛΕ και για χρήση μη νόμιμων εντύπων υποχρεώνοντας ταυτόχρονα τον πελάτη να διακόψει τη συνεργασία με την [...] ⁶⁶⁵, ούτε αντίστοιχα οι ισχυρισμοί περί χρήσης παρανόμως «διορθωτικών εντύπων» από την ΕΛΤΕΠΕ ⁶⁶⁶. Ο έλεγχος της βασιμότητας όλων των ανωτέρω ισχυρισμών ανήκει στα πολιτικά και ποινικά δικαστήρια.
507. Πρόσθετα και ως προς τον ισχυρισμό της καταγγέλλουσας [...] περί λειτουργίας της ΕΛΤΕΠΕ παρά την λήξη της αρχικής έγκρισής της ως ΣΕΔ ⁶⁶⁷, επισημαίνεται ότι ενδεχόμενη λειτουργία της καταγγελλόμενης άνευ σχετικής άδειας δεν μπορεί να εξεταστεί στο πλαίσιο της νομοθεσίας περί ελεύθερου ανταγωνισμού, δεδομένου ότι η νόμιμη ή μη λειτουργία του ΣΣΕΔ δεν αποτελεί παράβαση του δικαίου του ελεύθερου ανταγωνισμού και η Επιτροπή Ανταγωνισμού δεν είναι η αρμόδια αρχή για τον έλεγχο των εν λόγω παραβάσεων ⁶⁶⁸.

⁶⁶¹ Βλ. σελ. 37 της καταγγελίας της [...].

⁶⁶² Σελ. 8 επ. καταγγελίας [...].

⁶⁶³ Βλ. Καταγγελία [...], σελ. 36 και 38.

⁶⁶⁴ Βλ. σελ. 3 και 5 καταγγελίας [...].

⁶⁶⁵ Βλ. σελ. 37 καταγγελίας [...].

⁶⁶⁶ Σελ. 37 καταγγελίας [...]. Ως προς το εν λόγω ζήτημα εξάλλου, όπως προκύπτει από την ίδια την καταγγελία, είχε ήδη επιληφθεί ο προφανώς αρμόδιος ΕΟΑΝ.

⁶⁶⁷ Βλ. σελ. 5 καταγγελίας [...].

⁶⁶⁸ Σημειώνεται πάντως ότι σύμφωνα με την Υπουργική Απόφαση οικ. 116570/13.2.2009, ΦΕΚ Β' 769/28.4.2009, «Κανονισμός για τη διαδικασία ανανέωσης των εγκρίσεων συστημάτων ατομικής ή συλλογικής εναλλακτικής διαχείρισης συσκευασιών και άλλων προϊόντων», μεταβιβάστηκε η αρμοδιότητα ανανέωσης έγκρισης όλων των Συστημάτων Ατομικής και Συλλογικής Διαχείρισης κατ' άρθρο 24 του ν. 2939/2001 από το ΥΠΕΧΩΔΕ στον Εθνικό Οργανισμό Εναλλακτικής Διαχείρισης Συσκευασιών & Άλλων Προϊόντων (ΕΟΕΔΣΑΠ), νυν ΕΟΑΝ και παρατάθηκε η ισχύς των αρχικών αποφάσεων έγκρισης ατομικών και συλλογικών Συστημάτων, συνεπώς και της ΕΛΤΕΠΕ, μέχρι την έκδοση των αποφάσεων ανανέωσης έγκρισης από τον ΕΟΑΝ (βλ. το άρθρο 4 της εν λόγω απόφασης). Εξάλλου, όπως αναφέρεται στις υπ' αρ. πρωτ. 635/17.1.2014 και 7932/10.9.2020 επιστολές της ΕΛΤΕΠΕ, προκειμένου να ανανεωθεί η έγκριση της λειτουργίας του ΣΕΔ ΕΛΤΕΠΕ ΑΕ υπεβλήθη στη Δ/ση Περιβάλλοντος του ΥΠΕΚΑ τρεις μήνες πριν τη λήξη ισχύος της αρχικής έγκρισης της ΕΛΤΕΠΕ ΑΕ ο υπ' αρ. πρωτ. ΥΠΕΧΩΔΕ 148/341/15.3.2010 «Αναθεωρημένος φάκελος δράσης ΕΛΤΕΠΕ για την περίοδο 2010-2016» και αναμένεται η έκδοση της σχετικής Απόφασης Ανανέωσης της έγκρισης λειτουργίας του συστήματος. Δεδομένου ότι σύμφωνα με το άρθρο 4 του Κανονισμού μέχρι την έκδοση της Απόφασης Ανανέωσης της έγκρισης εξακολουθεί να ισχύει η απόφαση έγκρισης του ΥΠΕΧΩΔΕ το Συλλογικό ΣΕΔ της νυν ΕΝΔΙΑΛΕ ΑΕ λειτουργεί νόμιμα υπό το καθεστώς της προηγούμενης έγκρισης

508. Ως προς τα αναφερόμενα στην καταγγελία της [...] για την καταβολή χρηματικών ποσών στους φορείς διαχείρισης και το ανταποδοτικό τέλος⁶⁶⁹, σημειώνεται επίσης ότι αποτελεί ζήτημα η εξέταση του οποίου δεν εμπίπτει στο πεδίο του δικαίου του ανταγωνισμού.

5.12.5.2. Επί των Αιτημάτων Λήψης Ασφαλιστικών μέτρων

509. Στις καταγγελίες [...] περιλαμβάνεται και αίτημα λήψεως ασφαλιστικών μέτρων.
510. Ειδικότερα, [...]
511. Πρέπει καταρχήν να επισημανθεί ότι μετά την ισχύ του άρθρ. 25 παρ. 5 του ν. 3959/2011, μοναδικός σκοπός της διαδικασίας λήψης ασφαλιστικών μέτρων είναι η διασφάλιση του δημοσίου συμφέροντος, κατά το μέτρο που το εν λόγω συμφέρον τίθεται σε διακινδύνευση από την τυχόν νόθευση του ελεύθερου ανταγωνισμού, ενώ αντιθέτως η προσωρινή διασφάλιση των ιδιωτικών συμφερόντων τα οποία ενδεχομένως προσβάλλονται από την ίδια συμπεριφορά παραμένει στα πολιτικά δικαστήρια. Συνεπώς ο χαρακτήρας των ασφαλιστικών μέτρων συναρτάται με τη διαφύλαξη της αγοράς *in abstracto*, ως θεσμού ο οποίος εξυπηρετεί άμεσα το δημόσιο συμφέρον και δημιουργεί τις προϋποθέσεις επιχειρηματικής δράσης και προστασίας των καταναλωτών. Ο χαρακτήρας της εν λόγω διαδικασίας ασφαλιστικών μέτρων είναι εξαιρετικός, τα μέτρα αυτά δηλαδή λαμβάνονται πλέον (όπως προκύπτει από το γράμμα του άρθρου 25 παρ. 5 του ν. 3959/2011) μόνον αυτεπαγγέλτως ή μετά από αίτηση του Υπουργού Ανάπτυξης, όχι μετά από αίτηση επιχειρήσεως ή επιχειρήσεων που έχουν υποβάλει καταγγελία⁶⁷⁰. Επιπλέον ασφαλιστικά μέτρα λαμβάνονται μόνο εάν συντρέχουν σωρευτικά δύο προϋποθέσεις: α) πιθανολόγηση παράβασης των διατάξεων των άρθρων 1, 2 και 11 του ν. 3959/2011 ή των άρθρων 101 και 102 της ΣΛΕΕ και β) κατάφαση επείγουσας περίπτωσης προς αποτροπή άμεσου και επικείμενου κινδύνου πρόκλησης ανεπανόρθωτης βλάβης στο δημόσιο συμφέρον και στον ανταγωνισμό ως θεσμό.
512. [...] ⁶⁷¹ [...].
513. [...] ⁶⁷²: «[...]»⁶⁷³.
514. [...].
515. [...].
516. Όπως προαναφέρθηκε, για τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων, απαιτείται η συνδρομή σωρευτικά δύο προϋποθέσεων: α) πιθανολόγηση παράβασης των διατάξεων των άρθρων 1,

⁶⁶⁹ Βλ. σελ. 5 καταγγελίας [...].

⁶⁷⁰ Βλ. Ε.Α 297/IV/2006, ασφαλιστικά μέτρα Παπαστράτος, σελ. 3, σκ. Ι.

⁶⁷¹ Με αρ. πρωτ. 387/12.7.2012

⁶⁷² Βλ. το υπ' αρ. πρωτ. 8918/13.11.2013 έγγραφό της.

⁶⁷³ Στο τέλος της απάντησης έγινε μνεία και στην υπ' αρ. 482/VI/2010 ομόφωνη απόφαση της Ολομέλειας της Επιτροπής Ανταγωνισμού, σύμφωνα με την οποία απορρίφθηκε στην περίπτωση εκείνη το αίτημα λήψεως ασφαλιστικών μέτρων ως μη νόμιμο λόγω ελλείψεως ενεργητικής νομιμοποίησης. Σημειώνεται ότι κατά τη λήψη της αποφάσεως αυτής ίσχυε το αρ. 9 παρ. 7 του Ν. 703/1977, όπως είχε τροποποιηθεί από το άρθρο 16 του Ν. 3373/2005, δυνάμει του οποίου προβλεπόταν η δυνατότητα λήψεως ασφαλιστικών μέτρων από την ΕΑ είτε αυτεπαγγέλτως είτε κατόπιν αιτήσεως του Υπουργού Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας. Περαιτέρω, πρέπει να σημειωθεί ότι η κατάργηση της δυνατότητας λήψεως αποφάσεως ασφαλιστικών μέτρων κατόπιν αιτήσεως του καταγγέλλοντος συνάδει και με τα ευρωπαϊκώς ισχύοντα στο δίκαιο του ανταγωνισμού.

2 και 11 του ν. 3959/2011 ή των άρθρων 101 και 102 της ΣΛΕΕ και β) κατάφαση επείγουσας περίπτωσης προς αποτροπή άμεσου και επικείμενου κινδύνου πρόκλησης ανεπανόρθωτης βλάβης στο δημόσιο συμφέρον.

517. Γίνεται δεκτό και στο εθνικό και στο ενωσιακό δίκαιο⁶⁷⁴ ότι το δημόσιο συμφέρον δεν ταυτίζεται με το συμφέρον μεμονωμένης επιχείρησης, η οποία μπορεί να προσφύγει στα αρμόδια για την προστασία των ιδιωτικών συμφερόντων εθνικά δικαστήρια. Χαρακτηριστικά ισχύει ότι η βλάβη πρέπει να απειλεί τον Ανταγωνισμό (ως θεσμό) και όχι έναν συγκεκριμένο ανταγωνιστή (ειδικότερα τον καταγγέλλοντα). Συναφώς, στην υπ' αριθ. 545/VI/2012 απόφαση της ΕΑ, σχετικά με την αυτεπάγγελτη λήψη ασφαλιστικών μέτρων στην αγορά βρεφικού γάλακτος, κατ' εφαρμογή του άρθρου 25 παρ. 5 ν. 3959/2011, μεταξύ άλλων, προσδιορίστηκε η έννοια του δημοσίου συμφέροντος και της ανεπανόρθωτης βλάβης.⁶⁷⁵
518. [...].
519. [...] ⁶⁷⁶, [...].
520. Ως εκ τούτου, η ΕΑ κρίνει ότι το αίτημα των καταγγελλουσών [...] περί λήψεως ασφαλιστικών μέτρων προβλήθηκε απαράδεκτα και τούτο ανεξαρτήτως του γεγονότος ότι σε κάθε περίπτωση δεν συντρέχουν σωρευτικά οι απαιτούμενες προπαρατεθείσες προϋποθέσεις.

6. Η ΧΡΟΝΙΚΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΩΝ ΠΑΡΑΒΑΣΕΩΝ

521. Από το σύνολο των στοιχείων του φακέλου προκύπτει ότι οι παραβάσεις του άρθρου 2 του ν. 3959/2011 και 102 ΣΛΕΕ στις σχέσεις της καταγγελλόμενης τόσο με τους συλλέκτες όσο και με τους αξιοποιητές της, εντοπίζονται την περίοδο 2004 έως και τον Ιανουάριο του 2013, οπότε και απενεπλάκη η ΕΛΤΕΠΕ από τη διαδικασία αγοραπωλησίας ΑΛΕ και την αρχή του έτους 2013, οπότε και συνήφθησαν νέες συμβάσεις με συλλέκτες χωρίς τους σχετικούς όρους. Τούτο σημαίνει ότι ο χρόνος έναρξης της παλαιότερης σύμβασης του 2004 ταυτίζεται με τον χρόνο έναρξης των παραβατικών πρακτικών που εντοπίστηκαν και αντίστοιχα ο αργότερος χρόνος λήξης των συμβάσεων στις αρχές του 2013, ταυτίζεται με το χρόνο λήξης των παραβατικών πρακτικών που εντοπίστηκαν. Από τις συμβάσεις συλλεκτών που τέθηκαν υπόψη της Υπηρεσίας για το έτος 2004, οι παλαιότερες έχουν συναφθεί στις 2.8.2004. Συνακόλουθα η 2.8.2004 λαμβάνεται ως ο χρόνος έναρξης των παραβατικών πρακτικών που εντοπίστηκαν ως προς τους συλλέκτες, ενώ δεδομένου ότι εκ των συναφθεισών συμβάσεων

⁶⁷⁴ Άρθρο 8 Καν. 1/2003.

⁶⁷⁵ Βλ. την υπ' αρ. 545/VI/2012 απόφαση της ΕΑ, ιδίως σελ. 23 και 29 («... Ως δημόσιο συμφέρον νοείται μεταξύ άλλων ο ανταγωνισμός ως θεσμός, άρα το δεύτερο σκέλος της προϋπόθεσης πληρούται όταν υπάρχει κίνδυνος να πληγεί ανεπανόρθωτα ο ανταγωνισμός σε συγκεκριμένη αγορά. Θα πρέπει, δε, να σταθμίζονται κάθε φορά από την Ε.Α. τα συμφέροντα των καταναλωτών ή/και τρίτων μερών με τα νόμιμα συμφέροντα των νομικών προσώπων που υπόκεινται στα ασφαλιστικά μέτρα»).

⁶⁷⁶ Σημειώνεται ότι και κατά το χρόνο της υποβολής της καταγγελίας της GREEN OIL, το σχετικό άρθρο 9 παρ. 7 του προίσχυντος Ν.703/1977, όπως είχε τροποποιηθεί με τον Ν. 3373/2005, προέβλεπε: «Η Επιτροπή Ανταγωνισμού είναι αποκλειστικός αρμόδιος να λαμβάνει ασφαλιστικά μέτρα αυτεπαγγέλτως ή ύστερα από αίτηση του Υπουργού Ανάπτυξης, όταν πιθανολογείται παράβαση των άρθρων 1,2, 2α και 5 ή των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και συντρέχει επείγουσα περίπτωση για την αποτροπή άμεσα επικείμενου κινδύνου ανεπανόρθωτης βλάβης στο δημόσιο συμφέρον».

υπάρχουν συμβάσεις που εκτείνονται και έως το τέλος του 2012, που αποτέλεσε και το χρονικό σημείο λήξης των αγοραπωλησιών ΑΛΕ μεταξύ συλλεκτών και ΕΛΤΕΠΕ, και συγκεκριμένα έως τις 15.1.2013, οπότε και αντικαταστάθηκαν οι συμβάσεις με νέες που δεν περιελάμβαναν πλέον σχετικούς όρους, η 15.1.2013 λαμβάνεται ως ο χρόνος λήξης των παραβατικών πρακτικών που εντοπίστηκαν αναφορικά με τους συλλέκτες.

522. Αντίστοιχα, η παράβαση των άρθρων 2 του ν. 3959/2011 και 102 της ΣΛΕΕ στη σχέση της καταγγελλόμενης με τις εταιρίες αναγέννησης καταλαμβάνει την περίοδο από το έτος 2004 έως και τις αρχές του 2013 και ειδικότερα το διάστημα 1.1.2004-15.1.2013 με χρονικό σημείο έναρξης την παλαιότερη εκ των συναφθεισών συμβάσεων με τους σχετικούς όρους και λήξη, κατά τα ανωτέρω, το χρονικό σημείο λήξης των αγοραπωλησιών μέσω της ΕΛΤΕΠΕ και σύναψης των νέων συμβάσεων με την ΕΛΤΕΠΕ χωρίς τους παραβατικούς όρους.
523. Τέλος, ως προς την παράβαση του άρθρου 2α του Ν. 703/1977, τούτη διήρκησε αντίστοιχα από το χρονικό σημείο σύναψης της πρώτης σύμβασης, ήτοι από τις 2.8.2004 και έως την 1.8.2008, που αποτελεί και το χρονικό σημείο μέχρι του οποίου διήρκησε η τελευταία χρονικά σύμβαση συλλέκτη με τους παραβατικούς όρους. Εντούτοις, όπως αναφέρθηκε και στην οικεία ενότητα⁶⁷⁷, λόγω της παρέλευσης δεκαετίας από τη λήξη του εν λόγω χρονικού διαστήματος, η ΕΑ διαπιστώνει την παράβαση, αλλά δεν δύναται να επιβάλει πρόστιμο⁶⁷⁸.

7. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΠΙΒΟΛΗ ΚΥΡΩΣΕΩΝ

7.1. ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΚΥΡΩΣΕΙΣ

524. Σύμφωνα με το άρθρο 25 παρ. 1 του Ν. 3959/2011 (προϊσχύσαν άρθρο 9 παρ. 1 του Ν. 703/1977), εφόσον η ΕΑ μετά από σχετική έρευνα που διεξάγεται διαπιστώσει παράβαση των άρθρων 2 του Ν. 3959/2011 ή/και 102 της ΣΛΕΕ, μπορεί με απόφασή της αφενός να υποχρεώσει τις επιχειρήσεις ή ενώσεις επιχειρήσεων που υπέπεσαν στην παράβαση να παύσουν αυτή και να την παραλείπουν στο μέλλον και αφετέρου να επιβάλει πρόστιμο σε αυτές.
525. Περαιτέρω, βάσει του άρθρου 25 παρ. 2 περ. α του ως άνω νόμου το επιβαλλόμενο πρόστιμο μπορεί να ανέλθει μέχρι ποσοστού 10% του συνολικού κύκλου εργασιών της επιχείρησης της χρήσης κατά την οποία έπαυσε η παράβαση ή, αν αυτή συνεχίζεται μέχρι την έκδοση της απόφασης, της προηγούμενης της έκδοσης της απόφασης χρήσης⁶⁷⁹. Η εν λόγω διάταξη, που προβλέπει χαμηλότερο ανώτατο ύψος προστίμου σε σχέση με την προϊσχύσασα αντίστοιχη διάταξη του ν. 703/1977 (προϊσχύσαν άρθρο 9 παρ. 2 του ν. 703/1977), συνιστά ευνοϊκότερη

⁶⁷⁷ Βλ. Ενότητα 5.11.4 ανωτέρω.

⁶⁷⁸ Βλ. άρθρο 42 παρ. 5 του Ν. 3959/2011.

⁶⁷⁹ Βλ. σχετικά και ΣτΕ 2007/2013, σκ. 28 (όπου και παραπομπές σε αντίστοιχη ενωσιακή νομολογία): το μέγιστο του επιβαλλόμενου προστίμου, το οποίο σκοπεύει όχι μόνο να κολάσει τις παράνομες πράξεις των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων, αλλά και να αποτρέψει τόσο τις εν λόγω επιχειρήσεις, όσο και άλλους επιχειρηματίες, από τη μελλοντική παράβαση των κανόνων του δικαίου του ανταγωνισμού, ορίζεται με βάση τα συνολικά ακαθάριστα έσοδα της επιχείρησης. Ο συνολικός αυτός κύκλος εργασιών αποτελεί ένδειξη, έστω κατά προσέγγιση και ατελή, του μεγέθους και της οικονομικής ισχύος της επιχείρησης, στοιχείων που νομίμως λαμβάνονται υπόψη για την εκτίμηση της σοβαρότητας της παράβασης. Επιπλέον, τα εν λόγω στοιχεία σχετίζονται με την ανάγκη διασφάλισης της αποτελεσματικότητας και της επαρκούς αποτρεπτικότητας του προστίμου, η οποία λαμβάνεται υπόψη για τον προσδιορισμό του ύψους αυτού.

για τα εμπλεκόμενα μέρη διάταξη και, ως εκ τούτου, είναι πάντα εφαρμοστέα έναντι της προϊσχύσασας αυστηρότερης διάταξης.

7.2. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΥΨΟΥΣ ΤΟΥ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ

526. Σύμφωνα με το άρθρο 25 παρ. 2 υπό στ. α του ν. 3959/2011, για τον καθορισμό του προστίμου λαμβάνονται υπόψη η σοβαρότητα, η διάρκεια, η γεωγραφική έκταση της παράβασης, η διάρκεια και το είδος της συμμετοχής στην παράβαση της συγκεκριμένης επιχείρησης, καθώς και το οικονομικό όφελος που αυτή αποκόμισε. Η εν λόγω διάταξη είναι κατ' ουσίαν αντίστοιχη με την προϊσχύσασα του ν. 703/1977 (άρθρο 9 παρ. 2)⁶⁸⁰.
527. Σύμφωνα με την από 12.5.2006 Ανακοίνωση της ΕΑ⁶⁸¹ αναφορικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων, η ΕΑ «... καθορίζει ένα βασικό ποσό προστίμου για κάθε επιχείρηση ή ένωση επιχειρήσεων σε συνάρτηση με τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παράβασης ... εφόσον το κρίνει σκόπιμο, προσαυξάνει ή μειώνει το βασικό ποσό, ανάλογα με το εάν συντρέχουν αντίστοιχα επιβαρυντικές ή ελαφρυντικές περιστάσεις»⁶⁸². Συνεπώς, κριτήρια καθορισμού του βασικού ποσού του προστίμου αποτελούν η σοβαρότητα και η διάρκεια της διαπιστωθείσας παράβασης. Ειδικότερα το βασικό ποσό του προστίμου προκύπτει ως εξής: α) ορίζεται ποσοστό μέχρι 30% επί των ετήσιων ακαθάριστων εσόδων της επιχείρησης από προϊόντα ή υπηρεσίες που αφορά η παράβαση με κριτήριο τη σοβαρότητά της και β) το ποσοστό αυτό υπολογίζεται επί των ετήσιων ως άνω εσόδων για κάθε έτος της παράβασης αθροιστικά⁶⁸³.
528. Σύμφωνα με την Ανακοίνωση της ΕΑ της 17.7.2009⁶⁸⁴ αναφορικά με το εύρος των ακαθάριστων εσόδων που χρησιμοποιούνται ως βάση για τον υπολογισμό του προστίμου, η ΕΑ λαμβάνει κάθε φορά υπόψη το σύνολο των ακαθάριστων εσόδων της επιχείρησης στη σχετική/-ές αγορά/-ές προϊόντων που αφορά η διαπιστωθείσα παράβαση⁶⁸⁵. Και τούτο, διότι η σχετική αγορά προϊόντων αποτελεί συνήθως ασφαλές κριτήριο για τον προσδιορισμό της αξίας πωλήσεων των προϊόντων που επηρεάζονται άμεσα ή έμμεσα από την παράβαση, ενώ

⁶⁸⁰ Σημειωτέον ότι το άρθρο 25 παρ. 2α του ν. 3959/2011 προβλέπει ρητώς κάποια επιπλέον κριτήρια υπολογισμού του προστίμου σε σχέση με την προγενέστερη αντίστοιχη διάταξη του ν. 703/1977. Ωστόσο, η ΕΑ λάμβανε ούτως ή άλλως υπόψη της τα κριτήρια αυτά και υπό το προγενέστερο νομοθετικό καθεστώς στο πλαίσιο της από 12.5.2006 Ανακοίνωσης - Κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων που επιβάλλονται δυνάμει του άρθρου 9 του ν. 703/1977, όπως ισχύει.

⁶⁸¹ Ανακοίνωση - Κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων που επιβάλλονται δυνάμει του άρθρου 9 του ν. 703/1977, όπως ισχύει.

⁶⁸² Βλ. παρ. 6-7.

⁶⁸³ Βλ. από 12.5.2006 Ανακοίνωση ΕΑ - Κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων που επιβάλλονται δυνάμει του άρθρου 9 του ν. 703/1977, όπως ισχύει, παρ. 8.

⁶⁸⁴ Ανακοίνωση ΕΑ - Ερμηνεία αναφορικά με το εύρος των ακαθάριστων εσόδων από προϊόντα ή υπηρεσίες που καθορίζουν το βασικό ποσό προστίμου σε περίπτωση παράβασης των άρθρων 1, 2 και 2Α του ν. 703/1977 και 81, 82 ΣυνθΕΚ.

⁶⁸⁵ Παρομοίως, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή χρησιμοποιεί ως βάση υπολογισμού την αξία των πωλήσεων των προϊόντων ή υπηρεσιών που πραγματοποιήθηκαν από την επιχείρηση, με τις οποίες η παράβαση σχετίζεται άμεσα ή έμμεσα. Ο συνδυασμός της αξίας των πωλήσεων με τις οποίες σχετίζεται άμεσα ή έμμεσα η παράβαση, καθώς και της διάρκειας της παράβασης, θεωρείται ως κατάλληλη βάση υπολογισμού για να προσδιοριστεί η οικονομική σημασία της παράβασης, καθώς και το σχετικό βάρος της συμμετοχής κάθε επιχείρησης σε αυτήν (βλ. Κατευθυντήριες Γραμμές για τη μέθοδο υπολογισμού των προστίμων που επιβάλλονται κατ' εφαρμογή του άρθρου 23 παράγραφος 2 σημείο α) του Κανονισμού (ΕΚ) αρ. 1/2003, ΕΕ C 210 της 1.9.2006, σελ. 2 έως 5, παρ. 6, 13-15) (εφεξής και «Κατευθυντήριες Γραμμές ΕΕπ για τα πρόστιμα»).

παράλληλα διασφαλίζεται με τον τρόπο αυτό και ο επιδιωκόμενος αποτρεπτικός χαρακτήρας του προστίμου⁶⁸⁶.

529. Προκειμένου να αξιολογηθεί η σοβαρότητα της παράβασης, η ΕΑ λαμβάνει υπόψη ιδίως το είδος της παράβασης, τα αντιανταγωνιστικά αποτελέσματα που προκλήθηκαν ή απειλήθηκε να προκληθούν στην αγορά, το ειδικό βάρος κάθε επιχείρησης στην παράβαση, το οικονομικό όφελος που αποκόμισαν ή επιδίωξαν οι παραβάτες, την οικονομική δύναμη των εμπλεκόμενων στη σχετική αγορά, καθώς και την έκταση της γεωγραφικής αγοράς⁶⁸⁷. Οι πιο σοβαρές παραβάσεις του ανταγωνισμού, όπως είναι ενδεικτικά οι οριζόντιοι περιορισμοί που αφορούν σε καθορισμό τιμών, η κατανομή αγορών, οι περιορισμοί της παραγωγής, αλλά και ορισμένες καταχρήσεις δεσπόζουσας θέσης, τιμωρούνται αυστηρά και παραδειγματικά⁶⁸⁸.
530. Το βασικό ποσό του προστίμου μπορεί να προσαυξάνεται ή να μειώνεται αναλόγως εάν συντρέχουν επιβαρυντικές ή ελαφρυντικές περιστάσεις αντίστοιχα⁶⁸⁹. Στις επιβαρυντικές περιστάσεις περιλαμβάνεται η άρνηση της εμπλεκόμενης επιχείρησης να συνεργαστεί ή η απόπειρα να παρεμποδίσει τη ΓΔΑ κατά τη διεξαγωγή της έρευνάς της επί της συγκεκριμένης υπόθεσης⁶⁹⁰. Επισημαίνεται ότι, στην περίπτωση που η εμπλεκόμενη επιχείρηση αρνήθηκε να συνεργαστεί ή αποπειράθηκε να παρεμποδίσει τη ΓΔΑ κατά τα προαναφερόμενα εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια της ΕΑ να επιβάλει με απόφασή της αυτοτελώς κυρώσεις για παρεμπόδιση ή δυσχέραση των ερευνών της, βάσει των άρθρων 38 ή 39 του ν. 3959/2011, ή να θεωρήσει το ίδιο αυτό γεγονός ως επιβαρυντική περίσταση κατά την επιμέτρηση του προστίμου για παράβαση του δικαίου ανταγωνισμού⁶⁹¹. Μορφή άρνησης συνεργασίας συνιστά, επιπλέον της άρνησης χορήγησης των αιτηθεισών πληροφοριών, και η παροχή ελλιπών ή παραπλανητικών πληροφοριών⁶⁹².
531. Το τελικό ποσό του προστίμου, το οποίο προκύπτει κατόπιν της προσαύξησης ή της μείωσης του βασικού ποσού του προστίμου, δεν μπορεί να υπερβαίνει το προαναφερόμενο ποσοστό του 10% του συνολικού κύκλου εργασιών που ορίζει το άρθρο 25 του ν. 3959/2011. Δηλαδή, προσδιορίζεται με γνώμονα την αρχή της αναλογικότητας ένα ανώτατο ποσοτικό όριο, που

⁶⁸⁶ Βλ. ενδεικτικά και ΕΑ 642/2017, σκ. 290, ΔΕΑ 2094/2007, σκ. 12.

⁶⁸⁷ Βλ. από 12.5.2006 Ανακοίνωση ΕΑ - Κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων που επιβάλλονται δυνάμει του άρθρου 9 του ν. 703/1977, όπως ισχύει, παρ. 10. Ανάλογα προβλέπονται και στις Κατευθυντήριες Γραμμές της ΕΕπ για τα πρόστιμα, ό.π., παρ. 19 επ. Συναφώς, και η απόφαση ΕΑ 635/2016, σκ. 380.

⁶⁸⁸ Βλ. από 12.5.2006 Ανακοίνωση ΕΑ - Κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων που επιβάλλονται δυνάμει του άρθρου 9 του ν. 703/1977, όπως ισχύει, παρ. 11. Επομένως, όταν πρόκειται για τέτοιου είδους παραβάσεις, το ποσοστό επί των ακαθάριστων εσόδων που αφορούν στην παράβαση θα ορίζεται στα ανώτερα προεκτεθέντα όρια.

⁶⁸⁹ Βλ. από 12.5.2006 Ανακοίνωση ΕΑ - Κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων που επιβάλλονται δυνάμει του άρθρου 9 του ν. 703/1977, όπως ισχύει, παρ. 14-15.

⁶⁹⁰ Βλ. Κατευθυντήριες γραμμές για τη μέθοδο υπολογισμού των προστίμων που επιβάλλονται κατ' εφαρμογή του άρθρου 23 παράγραφος 2 σημείο α) του κανονισμού (ΕΚ) αρ. 1/2003, (ΕΕ 2006/С 210/02), παρ. 28.

⁶⁹¹ Βλ. απόφαση ΕΑ 642/2017, παρ. 309 με περαιτέρω παραπομπές. Επίσης βλ. ενδεικτικά απόφαση ΓενΔΕΕ της 24.3.2011, T-384/06, IBP και International Building Products France κατά Επιτροπής, σκ. 109, απόφαση ΠΕΚ της 29.4.2004, T-236, 239, 244-246, 251, 252/01, Tokai Carbon κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκ. 312-314, καθώς και απόφαση ΔΕΚ της 29.6.2006, C-308/04 P, SGL Carbon κατά Επιτροπής, σκ. 64. Σε περίπτωση που γίνει δεκτός ο ένας χαρακτηρισμός αποκλείεται η δυνατότητα να γίνει ταυτόχρονα δεκτός και ο άλλος σε σχέση με την ίδια συμπεριφορά.

⁶⁹² Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΓενΔΕΕ της 24.3.2011, T-384/06, IBP και International Building Products France κατά Επιτροπής, σκ. 112.

το τελικώς επιβαλλόμενο από την ΕΑ πρόστιμο δεν επιτρέπεται να υπερβεί ανεξαρτήτως των ενδιάμεσων πράξεων υπολογισμού⁶⁹³. Ανάλογες διατάξεις ισχύουν και στο ενωσιακό δίκαιο⁶⁹⁴.

532. Σημειώνεται ότι, η ΕΑ δύναται να αποκλίνει από τη γενική μέθοδο υπολογισμού του προστίμου που προβλέπεται στη σχετική Ανακοίνωση της 12.5.2006, όταν οι ιδιαιτερότητες ορισμένης υπόθεσης το υπαγορεύουν⁶⁹⁵. Συναφώς, είναι επιτρεπτός ο κατ' αυτοδέσμευση της διοίκησης προσδιορισμός από αυτήν των κριτηρίων που σκοπεύει να εφαρμόσει στο πλαίσιο άσκησης της διακριτικής της εξουσίας. Στην ΕΑ εναπόκειται να ακολουθήσει τη μέθοδο υπολογισμού του ύψους του προστίμου, με την οποία αυτοδεσμεύτηκε, ενώ επιτρέπεται η απόκλιση από τα ούτως τεθέντα κριτήρια, λόγω συντρεχουσών ιδιαίτερων περιστάσεων σε συγκεκριμένη περίπτωση (είτε προς αυστηρότερη είτε προς ηπιότερη κατεύθυνση) – απόκλιση, ωστόσο, που θα πρέπει να δικαιολογείται ειδικώς⁶⁹⁶.
533. Κατά την άσκηση της ανωτέρω αρμοδιότητάς της, η ΕΑ έχει ευρεία διακριτική ευχέρεια (εντός του κατά το νόμο ανώτατου ορίου) για τη συγκεκριμενοποίηση του εκάστοτε επιβληθησομένου προστίμου, προκειμένου να διασφαλίζεται με επάρκεια το επιδιωκόμενο αποτρεπτικό αποτέλεσμα, τηρουμένης πάντα της αρχής της αναλογικότητας. Η αποτελεσματική εφαρμογή των ενωσιακών κανόνων ανταγωνισμού προϋποθέτει ότι η εκάστοτε αρχή ανταγωνισμού μπορεί οποτεδήποτε να προσαρμόζει το ύψος των προστίμων στις ανάγκες της πολιτικής αυτής⁶⁹⁷. Επιπλέον, έχει κριθεί ότι δεν υφίσταται παράβαση των αρχών της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της μη αναδρομικότητας, είτε α) όταν η αρχή ανταγωνισμού μέσω κατευθυντήριων γραμμών αποφασίζει να κινηθεί σε αυστηρότερο σε σχέση με το παρελθόν πλαίσιο, είτε β) όταν πράττει τούτο επί ατομικής βάσης (ήτοι σε σύγκριση προς άλλες ατομικές περιπτώσεις)⁶⁹⁸.
534. Συναφώς, επισημαίνεται ότι το πρόστιμο πρέπει αφενός να επιβάλλεται ως κύρωση για ορισμένη παράβαση (ειδικό αποτρεπτικό αποτέλεσμα) και αφετέρου να συντελεί στην αποτροπή των επιχειρήσεων από την επανάληψη παρόμοιων αντιανταγωνιστικών συμπεριφορών στο μέλλον (γενικό αποτρεπτικό αποτέλεσμα). Η ανάγκη εξασφάλισης του αρκούντως αποτρεπτικού χαρακτήρα του προστίμου επιβάλλει την κατάλληλη προσαρμογή του ύψους του, ώστε να λαμβάνεται υπόψη ο επιδιωκόμενος αντίκτυπος στην επιχείρηση στην οποία επιβάλλεται το εν λόγω πρόστιμο, τούτο δε, προκειμένου το πρόστιμο αυτό να μην είναι αμελητέο ή αντιθέτως υπερβολικά υψηλό, ιδίως σε σχέση με την οικονομική

⁶⁹³ Βλ. σχετικά ΕΑ 642/2017 (Διαγωνισμοί δημοπράτησης δημοσίων έργων), σκ. 279 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία.

⁶⁹⁴ Βλ. Κανονισμό (ΕΚ) 1/2003, άρθρο 5 αναφορικά με τις εξουσίες των αρχών ανταγωνισμού των κρατών – μελών για την επιβολή προστίμων, καθώς και άρθρο 23 αναφορικά με τις αντίστοιχες εξουσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

⁶⁹⁵ Βλ από 12.5.2006 Ανακοίνωση ΕΑ - Κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων που επιβάλλονται δυνάμει του άρθρου 9 του ν. 703/1977, όπως ισχύει, παρ. 21, ΕΑ 644/2017, σκ. 238, με περαιτέρω παραπομπές σε νομολογία.

⁶⁹⁶ Βλ. ΕΑ 580/VII/2013, σκ. 168 και ΕΑ 622/2015, σκ. 365, ΕΑ 644/2017, σκ. 238, με περαιτέρω παραπομπές σε νομολογία. Βλ. και ΣτΕ 2007/2013, σκ. 29 καθώς και ΔΕφαθ 2458/2017, σκ. 34, ΔΕφαθ 869/2013, σκ. 43, ΔΕφαθ 2265/2010, σκ. 46, ΔΕφαθ 559/2010, σκ. 26 και ΔΕφαθ 2891/2009, σκ. 29, όπου και σχετικές παραπομπές σε ενωσιακή νομολογία.

⁶⁹⁷ Βλ. ΕΑ 580/VII/2013, σκ. 169 και ΕΑ 622/2015, σκ. 366, ΕΑ 644/2017, σκ. 239, με περαιτέρω παραπομπές σε νομολογία.

⁶⁹⁸ Βλ. ΕΑ 644/2017, σκ. 239, με περαιτέρω παραπομπές σε νομολογία.

δυνατότητα της επιχείρησης, σύμφωνα με τις επιταγές αφενός της εξασφάλισης της αποτελεσματικότητας του προστίμου και αφετέρου της τήρησης της αρχής της αναλογικότητας⁶⁹⁹.

535. Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με τη νομολογία των διοικητικών δικαστηρίων, οι παραβάσεις των διατάξεων των άρθρων 2 του ν. 3959/2011 και 102 της ΣΛΕΕ είναι διακριτές από εκείνες των άρθρων 1 του ν. 3959/2011 και 101 της ΣΛΕΕ, περαιτέρω δεν απορροφώνται οι πρώτες από τις δεύτερες και επιβάλλεται διαφορετικό πρόστιμο για κάθε μία παράβαση. Και τούτο, δεδομένου ιδίως ότι η στοιχειοθέτησή τους βασίζεται σε διαφορετικές προϋποθέσεις, σε διαφορετικές διατάξεις του νόμου και η επιβολή κύρωσης για κάθε είδος από τις παραβάσεις αυτές αποβλέπει σε διαφορετικό σκοπό⁷⁰⁰. Συνακόλουθα, για τις παραβάσεις των άρθρων 2 του ν. 3959/2011 και 102 της ΣΛΕΕ νομίμως επιβάλλεται ενιαίο πρόστιμο, αφού αποτελούν κατ' ουσίαν την ίδια παράβαση (καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσης) που βασίζεται σε ίδιες προϋποθέσεις και η επιβολή κύρωσης για καθεμία από αυτές αποβλέπει στον ίδιο σκοπό. Το ίδιο ισχύει, αντιστοίχως, και για τις παραβάσεις των άρθρων 1 του ν. 3959/2011 και 101 της ΣΛΕΕ αναφορικά με απαγορευμένες συμπράξεις.
536. Ωστόσο, πρέπει να επισημανθεί ότι, βάσει της ενωσιακής νομολογίας η αρχή της αναλογικότητας επιτάσσει να μην υπερβαίνουν οι πράξεις των οργάνων της Ένωσης το πρόσφορο και αναγκαίο μέτρο για την επίτευξη των θεμιτών σκοπών που επιδιώκει η σχετική ρύθμιση, το οποίο σημαίνει ότι, όταν υφίσταται δυνατότητα επιλογής μεταξύ περισσότερων του ενός πρόσφορων μέτρων, πρέπει να επιλέγεται το λιγότερο επαχθές και ότι τα μειονεκτήματα που προκαλούνται δεν πρέπει να είναι υπέρμετρα σε σχέση με τους επιδιωκόμενους σκοπούς⁷⁰¹. Συνεπώς, τα πρόστιμα δεν πρέπει να είναι υπέρμετρα σε σχέση με τους επιδιωκόμενους σκοπούς, ήτοι σε σχέση με την τήρηση των κανόνων περί ανταγωνισμού, και το ποσό του επιβαλλόμενου σε μια επιχείρηση προστίμου για παράβαση σε υπόθεση ανταγωνισμού πρέπει να είναι ανάλογο με την παράβαση, εκτιμώμενη στο σύνολό της, λαμβάνοντας υπόψη ειδικότερα τη σοβαρότητα της παράβασης αυτής.
537. Περαιτέρω, όταν δύο πρόστιμα επιβάλλονται από την ίδια αρχή ανταγωνισμού με μία απόφαση, η εν λόγω αρχή δύναται να διασφαλίσει ότι τα πρόστιμα είναι αναλογικά^{702,703}.

⁶⁹⁹ Βλ. ΓενΔΕΕ T-352/09, *Novácke chemické závody a.s.*, της 12.12.2012, σκ. 46 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία.

⁷⁰⁰ Βλ. ενδεικτικά ΔΕφαΘ 2265/2010, σκ. 40 και 44, καθώς και νομολογία του ΣτΕ και του ΔΕφαΘ στην οποία παραπέμπει.

⁷⁰¹ Βλ. απόφαση ΓενΔΕΕ της 12ης Δεκεμβρίου 2012, *Electrabel κατά Επιτροπής*, T-332/09, σκ. 279 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία (απόφαση του Δικαστηρίου της 5ης Μαΐου 1998, C-180/96, Ηνωμένο Βασίλειο κατά Επιτροπής, σκέψη 96, και απόφαση του Πρωτοδικείου της 12ης Σεπτεμβρίου 2007, T-30/05, *Prym και Prym Consumer κατά Επιτροπή*, σκέψη 223). Η απόφαση επικυρώθηκε με την απόφαση του Δικαστηρίου της 3ης Ιουλίου 2014, C-84/13 P.

⁷⁰² Βλ. απόφαση ΓενΔΕΕ της 26ης Οκτωβρίου 2017, T-704/14, *Marine Harvest ASA κατά Επιτροπής*, σκ. 343. Η ως άνω απόφαση επικυρώθηκε με την απόφαση του ΔΕΕ της 4η Μαρτίου 2020, C-10/18 P, *Mowi ASA (πρώην Marine Harvest ASA)*.

⁷⁰³ Περαιτέρω σε σχέση με την αρχή της αναλογικότητας βλ., για παράδειγμα και την Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Υπόθεση ΑΤ.39612 – *Perindopril (Servier)*, ό.π., σκ. 3128, όπου η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εφάρμοσε ένα διορθωτικό συντελεστή ως προς τις πωλήσεις που αφορά η παράβαση (της τάξης του 92,9%), κατά την επιβολή προστίμου για παραβάσεις του άρθρου 102 ΣΛΕΕ, ενόψει της χρονικής αλληλοεπικάλυψης των εν λόγω παραβάσεων με παραβάσεις του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, ώστε τα επιβληθέντα πρόστιμα να είναι αναλογικά. Ωστόσο, το Γεν.Δικ. T-691/14, *Servier SAS κ.λπ. κατά Επιτροπής*, σκ. 1702, δεν προέβη σε κρίση σχετικά με τη σόρευση των προστίμων και την εφαρμογή του, κατά τα ως άνω, διορθωτικού

538. Υπό το φως των ανωτέρω, στην κρινόμενη υπόθεση η ΕΑ δύναται να επιβάλει ενιαίο πρόστιμο για τις ως άνω διαπιστωθείσες παραβάσεις των άρθρων 2 του ν. 3959/2011 και 102 της ΣΛΕΕ.

7.3. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΣΤΗΝ ΥΠΟ ΚΡΙΣΗ ΥΠΟΘΕΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΛΟΓΙΣΜΟΣ

539. Στην υπό κρίση υπόθεση, οι περιγραφείσες ανωτέρω παραβάσεις του άρθρου 2 του ν. 3959/2011 καθώς και 102 της ΣΛΕΕ επηρεάζουν την αγορά οργάνωσης και διαχείρισης ΣΕΔ ΑΛΕ. Επομένως, ως βάση για τον υπολογισμό του προστίμου θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ο κύκλος εργασιών που πραγματοποίησε η ΕΛΤΕΠΕ κατ' έτος από τη δραστηριότητά της στην ανωτέρω αγορά και εντέλει το σύνολο του κύκλου εργασιών της καθ' όλη τη χρονική περίοδο συμμετοχής της στις διαπιστούμενες παραβάσεις.

540. Στην παρούσα υπόθεση με βάση τα στοιχεία του φακέλου ως προς τη σοβαρότητα της παράβασης προκύπτουν τα εξής:

- **Είδος της παράβασης:** Εν προκειμένω, η κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης από την ΕΛΤΕΠΕ δια συμβατικών όρων που περιέχονται στις συμβάσεις συνεργασίας της τόσο με τους συλλέκτες όσο και τους αξιοποιητές, συνιστά ιδιαίτερος σοβαρή παράβαση του ανταγωνισμού.
- **Πραγματικός ή δυνητικός αντίκτυπος στην αγορά:** Οι προαναφερόμενες καταχρηστικές πρακτικές της ΕΛΤΕΠΕ είχαν επιζήμιες επιπτώσεις για τον ανταγωνισμό, καθόσον κατέτειναν στη διατήρηση της μονοπωλιακής θέσης της ως άνω ελεγχόμενης στη σχετική αγορά κατ' αποκλεισμό των δυνητικών ανταγωνιστών της και παρεμπόδισης ή/και περιορισμού των δυνατοτήτων εισόδου και ανάπτυξης τους στην αγορά, οι δε εν λόγω επιπτώσεις επιτείνονται περαιτέρω, λαμβανομένου υπόψη ότι οι ως άνω καταχρηστικές πρακτικές της ΕΛΤΕΠΕ καταλάμβαναν αμφότερα τα επίπεδα αγοραπωλησίας ΑΛΕ, ήτοι τόσο τους συλλέκτες όσο και τους αξιοποιητές, οδηγώντας σε στεγανοποίηση της αγοράς τόσο κατά το κρίσιμο χρονικό διάστημα, όσο και μεταγενέστερα.
- **Οικονομική δύναμη της επιχείρησης στην αγορά:** Σύμφωνα με τα προεκτεθέντα, η ΕΛΤΕΠΕ αποτελεί το μοναδικό εγκεκριμένο ΣΕΔ στην αγορά διαχείρισης και οργάνωσης ΣΕΔ ΑΛΕ καθ' όλη την περίοδο αναφοράς. Τα προαναφερόμενα καταδεικνύουν ότι η οικονομική ισχύς της ελεγχόμενης εταιρίας στην εν λόγω αγορά παραμένει διαχρονικά υψηλότατη.
- **Είδος συμμετοχής στην παράβαση:** Η ΕΛΤΕΠΕ συμμετείχε ενεργά και άμεσα στις διαπιστωθείσες παραβάσεις, καθώς οι παραβατικές πρακτικές αναπτύχθηκαν από συμβάσεις που συνήφθησαν με την ίδια και τους συλλέκτες και τους αξιοποιητές κατά περίπτωση.

συντελεστή, βάσει της σωρευτικής εφαρμογής των άρθρων 101 και 102 ΣΛΕΕ, λόγω του ότι ακύρωσε (στο σύνολό του) το άρθρο της απόφασης της Επιτροπής σχετικά με τη διαπίστωση κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης της Servier.

- **Οικονομικό όφελος της παραβαίνουσας επιχείρησης:** Εν προκειμένω, από τα στοιχεία του φακέλου δεν είναι δυνατόν να προσδιοριστεί επακριβώς το οικονομικό όφελος που απέκομισε ή επιδίωξε να αποκομίσει η ΕΛΤΕΠΕ.
  - **Έκταση της γεωγραφικής αγοράς:** Οι παραβάσεις εκτείνονται στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας, ήτοι σε σημαντικό τμήμα της ευρωπαϊκής αγοράς.
541. Σύμφωνα με τα προεκτεθέντα στις οικείες ενότητες, η διάρκεια των επιμέρους παραβάσεων προσδιορίζεται ως εξής:
542. Η καταχρηστική πρακτική της επιβολής αποκλειστικότητας στους συλλέκτες εκτείνονται χρονικά από την 2.8.2004 μέχρι και την 15.1.2013, ήτοι καθ' όλο το διάστημα ισχύος των συμβάσεων της ΕΛΤΕΠΕ με τους συλλέκτες, που περιλάμβαναν τους σχετικούς όρους.
543. Περαιτέρω, η καταχρηστική πρακτική επιβολής αποκλειστικότητας στους αξιοποιητές διήρκησε από την 1.1.2004 μέχρι και την 15.1.2013, ήτοι καθ' όλο το διάστημα ισχύος των συμβάσεων της ΕΛΤΕΠΕ με τους αξιοποιητές, που περιλάμβαναν τους σχετικούς όρους.
544. Τέλος, ως προς την παράβαση του άρθρου 2α του Ν. 703/1977, τούτη διήρκεσε αντίστοιχα από το χρονικό σημείο σύναψης της πρώτης σύμβασης που περιείχε μονομερείς όρους επιβολής τιμών πωλήσεων στους συλλέκτες, ήτοι από τις 02.8.2004 και έως την 01.8.2008, που αποτελεί και το χρονικό σημείο μέχρι του οποίου διήρκησε η τελευταία χρονικά σύμβαση συλλέκτη με τους παραβατικούς όρους, εντούτοις, λόγω της παρέλευσης δεκαετίας από τη λήξη του εν λόγω χρονικού διαστήματος, η ΕΑ διαπιστώνει την παράβαση, αλλά δεν δύναται να επιβάλει πρόστιμο.
545. Περαιτέρω, σημειώνεται ότι με βάση τα στοιχεία του φακέλου δεν προκύπτουν επιβαρυντικές ή ελαφρυντικές περιστάσεις για την ΕΛΤΕΠΕ.
546. Οι διαπιστωθείσες παραβάσεις καταλογίζονται στην εκ των καταγγελλομένων εταιρειών ΕΛΤΕΠΕ. Ως προς τις καταγγελλόμενες εταιρείες CYCLON και ΕΛΤΕΠΕ Κ/Ξ, προκύπτει ότι ουδεμία εκ των αποδιδόμενων και εξετασθεισών στα πλαίσια της παρούσας πρακτικών και συμπεριφορών δεν εκπορεύεται ή δύναται να αποδοθεί σε αυτές, ενώ από τα στοιχεία του φακέλου δεν προέκυψε και η καθ' οιονδήποτε τρόπο γνώση τους ή και συμβολή τους στις πρακτικές της ΕΛΤΕΠΕ με την παροχή οδηγιών ή κατευθύνσεων και συνεπώς, οι ως άνω πρακτικές δεν δύναται να καταλογισθούν είτε στην ΕΛΤΕΠΕ Κ/Ξ είτε στη μητρική CYCLON.

7.4. ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ

547. Για την εταιρία ΕΛΤΕΠΕ (νυν ΕΝΔΙΑΛΕ) ο συνολικός κύκλος εργασιών επί του οποίου υπολογίζεται το πρόστιμο προκύπτει από το άθροισμα των ακαθάριστων εσόδων που αυτή πέτυχε στις σχετικές αγορές κατά τη χρονική διάρκεια της παράβασης, όσον αφορά αφενός σε σχέση με τους συλλέκτες και αφετέρου με τους αξιοποιητές.
548. Οι κύκλοι εργασιών της ΕΛΤΕΠΕ κατά τα έτη 2004-2013 έχουν ως εξής:

Έτος	Συνολικοί κ.ε. (€)	κ.ε. ως προς συλλέκτες 2/8/2004 - 15/1/2013 (€)	κ.ε. ως προς αξιοποιητές 1/1/2004 - 15/1/2013 (€)
2004	1.540.153	[...]	[...]
2005	2.404.149	[...]	[...]
2006	2.931.450	[...]	[...]
2007	3.241.000	[...]	[...]
2008	5.364.000	[...]	[...]
2009	4.650.000	[...]	[...]
2010	4.868.000	[...]	[...]
2011	4.099.000	[...]	[...]
2012	3.602.000	[...]	[...]
2013	1.116.000	[...]	[...]
Σύνολο	33.815.752	[...]	[...]

549. Με βάση τα ανωτέρω, το υψηλότερο δυνατό πρόστιμο (10%) που θα μπορούσε να επιβληθεί στην εταιρία ΕΛΤΕΠΕ υπολογίζεται επί του συνολικού κύκλου εργασιών της χρήσης 2013 (ήτοι 1.116.000 ευρώ), και ανέρχεται επομένως σε 111.600 ευρώ.
550. Κατά την κρίση των μελών της ΕΑ, σταθμίζοντας ιδίως τους προαναφερόμενους παράγοντες αναφορικά με τη σοβαρότητα και τις ειδικές περιστάσεις της κρινόμενης υπόθεσης, το βασικό ποσοστό προστίμου θα πρέπει να υπολογιστεί με συντελεστή [...].
551. Επομένως, με βάση τις προαναφερόμενες σκέψεις, το βασικό ποσό του προστίμου για την εταιρία ΕΛΤΕΠΕ προσδιορίζεται ως εξής:

Έτος	Α κ.ε. Συλλέκτες 2/8/2004 - 15/1/2013 (€)	Β Ποσοστό [...] (€)	Γ κ.ε. Αξιοποιητές 1/1/2004 - 15/1/2013 (€)	Δ Ποσοστό [...] (€)	Ε Σύνολο Προστίμου για για Συλλέκτες και Αξιοποιητές (Άθροισμα Β+Δ)
2004	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2005	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2006	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2007	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2008	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2009	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2010	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2011	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2012	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2013	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Σύνολο	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]

552. Εν προκειμένω, λόγω της σοβαρότητας αλλά και μεγάλης διάρκειας των διαπιστωθεισών παραβάσεων στις οποίες υπέπεσε η ΕΛΤΕΠΕ, το ως άνω υπολογισθέν πρόστιμο υπερβαίνει εκ των πραγμάτων το ανώτατο κατά νόμο όριο του του δέκα τοις εκατό (10%) του συνολικού κύκλου εργασιών της κατά το τελευταίο έτος που έπαυσε η παράβαση (2013). Κατά συνέπεια, το πρόστιμο θα πρέπει να περιοριστεί στο ποσό αυτό, ήτοι στο ποσό των 111.600 ευρώ.
553. Ενόψει των ανωτέρω, το συνολικό ποσό προστίμου που επιβάλλεται στην εταιρία ΕΛΤΕΠΕ ανέρχεται σε 111.600 ευρώ.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Η Επιτροπή Ανταγωνισμού σε Ολομέλεια, σε φανερή ψηφοφορία αποφάσισε ομόφωνα τα εξής:

- I. **Διαπιστώνει** παράβαση του άρθρου 2 του ν. 3959/2011 και 102 ΣΛΕΕ από την εταιρία ΕΛΤΕΠΕ (νυν ΕΝΔΙΑΛΕ), για τους λόγους που εκτενώς αναφέρονται ανωτέρω για τη χρονική περίοδο από την 01.1.2004 έως την 15.1.2013,
- II. **Επιβάλλει** πρόστιμο συνολικού ύψους εκατόν έντεκα χιλιάδων εξακόσιων ευρώ (**€111.600**) στην εταιρία ΕΛΤΕΠΕ (νυν ΕΝΔΙΑΛΕ) αναφορικά με την ως άνω εκτιθέμενη παράβαση του άρθρου 2 του ν. 3959/2011 και 102 ΣΛΕΕ κατά την ως άνω χρονική περίοδο,
- III. **Διαπιστώνει** παράβαση του άρθρου 2α του ν. 703/1977 από την εταιρία ΕΛΤΕΠΕ (νυν ΕΝΔΙΑΛΕ), για τους λόγους που εκτενώς αναφέρονται ανωτέρω για τη χρονική περίοδο από την 2.8.2004 έως την 1.8.2008,
- IV. **Υποχρεώνει** την εταιρία ΕΛΤΕΠΕ (νυν ΕΝΔΙΑΛΕ) να παραλείπει στο μέλλον τις διαπιστωθείσες παραβάσεις,
- V. **Απειλεί** την εταιρία ΕΛΤΕΠΕ (νυν ΕΝΔΙΑΛΕ) με πρόστιμο εάν με απόφαση της Επιτροπής βεβαιώνεται η επανάληψη των διαπιστωθεισών παραβάσεων,
- VI. **Απορρίπτει** τις καταγγελίες των GREEN OIL, ΕΣΚ ΟΙΛ και ΣΩΣΥΧΟ κατά τους λοιπούς ισχυρισμούς τους ως ουσία αβάσιμες και ως αφορώσες σε ζητήματα που δεν εμπίπτουν στις αρμοδιότητες της Επιτροπής Ανταγωνισμού.

Η απόφαση εκδόθηκε την **30^η Ιουλίου 2021**.

Η απόφαση να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης, σύμφωνα με το άρθρο 27 παρ. 1 του ν. 3959/2011.

Ο Πρόεδρος

Ιωάννης Λιανός

Οι Συντάκτες της Απόφασης

Ο Πρόεδρος της ΕΑ

Μαρία Ιωάννα Ράντου

Η Γραμματέας

Ηλιάνα Κούτρα